



ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia
Chambres extraordinaires au sein des tribunaux cambodgiens

Kingdom of Cambodia
Nation Religion King
Royaume du Cambodge
Nation Religion Roi

អង្គបុរេជំនុំជម្រះ
Pre-Trial Chamber
Chambre Préliminaire

ឯកសារលេខ D359/24 និង D360/33

**តារាងប្រជុំសវនាការ និងការសម្រេចសវនាការសាលាដំបូង និងអង្គបុរេជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដើម្បីកាត់សេចក្តីឧក្រិដ្ឋកម្ម
ការបង្កើតឱ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដើម្បីកាត់សេចក្តីឧក្រិដ្ឋកម្ម
ដែលបានប្រព្រឹត្តទ្រង់ក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ**

សំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌលេខ: ០០៤/២/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក/កសល (អបជ៦០)

អង្គបុរេជំនុំជម្រះ

ចំពោះមុខ: **ចៅក្រម រដ្ឋាភិបាល គឹមសាន ជាប្រធាន**
ចៅក្រម Olivier BEAUVALLET
ចៅក្រម នីយ ថុល
ចៅក្រម Kang Jin BAIK
ចៅក្រម ហួត ចុន្ទី

កាលបរិច្ឆេទ: **ថ្ងៃទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩**
ភាសាដើម: **ខ្មែរ/អង់គ្លេស/បារាំង**
ចំណាត់ថ្នាក់: **សាធារណៈ**

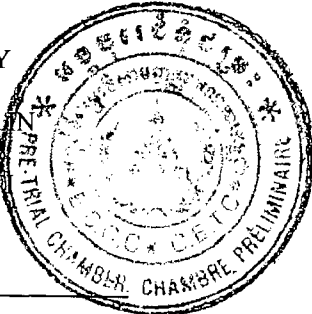
ឯកសារដើម
ORIGINAL DOCUMENT/DOCUMENT ORIGINAL
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ ទទួល (Date of receipt/date de reception):
..... 19 / 12 / 2019

ម៉ោង (Time/Heure) : 12 : 30

មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង / Case File Officer/L'agent chargé
du dossier:..... SAN N. BADA

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងកិច្ចការសវនាការ

<u>សហព្រះរាជណាមៈ</u>	<u>មេធាវីដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍</u>	
ជា លាង Brenda HOLLIS	ជេត រណ្តូលី ហុង គឹមសួន	ទី ស្រីនុណា វ៉ែន ពៅ Laure DESFORGES Isabelle DURAND Emmanuel JACOMY
<u>សហមេធាវីការពារក្តី អោយ អោយ</u>	គឹម ម៉េងឃី	Martine JACQUIN
ម៉ុ លុយជូ Richard ROGERS Göran SLUITER	ឡា ជុនធី សំ សុគង់ ស៊ិន សុវ៉ាន	Daniel MCLAUGHLIN Lyma NGUYEN Nushin SARKARATI



មាតិកា

- I. ប្រវត្តិវិវត្តិវិធី.....2
- II. ការបញ្ចូលគ្នា.....10
- III. បទដ្ឋាននៃការពិនិត្យឡើងវិញ.....11
- IV. បញ្ហាបឋម.....13
 - ក. អំណាចរបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ លើដំណាក់កាលនៃការស៊ើបអង្កេត.....13
 - ១. តួនាទីរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះជាស្ថាប័នស៊ើបអង្កេត និង សិទ្ធិអំណាចចុងក្រោយនៅដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត.....18
 - ២. សិទ្ធិអំណាចក្នុងការត្រួតពិនិត្យមើលរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះជាស្ថាប័នស៊ើបអង្កេត..... 21
 - ៣. វិសាលភាពនៃសិទ្ធិអំណាចក្នុងការត្រួតពិនិត្យរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះនៅក្នុងរឿងក្តីបច្ចុប្បន្ននេះ.....24
 - ខ. ជំហររបស់ អ.វ.ត.ក នៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជា.....27
 - គ. ការពន្យារពេលហួសហេតុនៅក្នុងការចេញដីកាដោះស្រាយ.....30
 - ឃ. ការពិចារណាលើភស្តុតាង.....35
 - ១. គោលការណ៍ស្តីពីសេរីភាពនៃភស្តុតាង.....36
 - ២. បទដ្ឋាននៃភស្តុតាង 41
 - ង. ការចេញដីកាដោះស្រាយពីរដ្ឋប្បវេណី.....43
 - ១. ច្បាប់ជាធរមាន.....44
 - ២. សំអាងហេតុរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងការចេញដីកាដោះស្រាយដែលដាច់ពីគ្នា48
 - ៣. ការពិភាក្សា52
 - ក. គោលការណ៍ជាសារវន្តគ្រប់គ្រងលើការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ...53
 - ខ. ការដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត56
 - គ. ការសន្និដ្ឋានទាក់ទងនឹងការចេញដីកាដោះស្រាយដែលដាច់ពីគ្នា.....61
- V. ភាពអាចទទួលយកបាន.....65
 - ការទទួលយកជាផ្លូវការ.....65



បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ..... 66

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ..... 66

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីការពារក្តី..... 67

 ១. សារណា 67

 ២. ការពិភាក្សា..... 69

ក. មូលដ្ឋានទទួលយកបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ 78

 មូលដ្ឋានទី១ ទទួលយកបាន 79

 មូលដ្ឋាន ២-៧ អាចទទួលយកបាន 79

 មូលដ្ឋានទី៨-៩, ១១, ១២(i) ១៥(i) គឺអាចទទួលយកបាន 80

 មូលដ្ឋានទី១៣ អាចទទួលយកបាន 81

 មូលដ្ឋានទី១៦(ii) និង (iii) អាចទទួលយកបាន 81

ខ. មូលដ្ឋានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនអាចទទួលយកបាន 82

 មូលដ្ឋានទី១០ និង ១៧ មិនអាចទទួលយកបាន 82

 មូលដ្ឋាន១២(ii) ១៤ ១៥(ii) ១៦(i) មិនអាចទទួលយកបាន 83

 មូលដ្ឋានទី១៨ មិនអាចទទួលយកបាន..... 85

VI. ការពិចារណាលើអង្គសេចក្តី 88

VII. សេចក្តីសម្រេច 89

VIII. យោបល់លោកចៅក្រមប្រធាន គឺបណ្ឌិត លោកចៅក្រមនិយម ថុល និង លោកចៅក្រម ហួត ចុធី..... 91

 ក. ប្រតិច្ចឹកសំណុំរឿង០០៤ 91

 ខ. បុព្វកថា..... 94

 ១. ក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានិងអង្គការសហប្រជាជាតិ 94

 ២. វិធានផ្ទៃក្នុង..... 94

 គ. ប្រតិច្ចឹកការនាំយកខ្មែរក្រហមមកកាត់ទោស 94

 ១. សង្គ្រាមត្រជាក់ 95

 ២. ការបង្កើតរដ្ឋាភិបាលចម្រុះ..... 96

 ៣. នយោបាយអាមេរិកចំពោះខ្មែរក្រហម..... 96



៤. ការចាប់ផ្តើមចរចារបង្កើតអ.វ.ត.ក និងការធ្វើសម្បទានទៅវិញទៅមក96

៥. ឧបសគ្គរវាងដល់ការបង្កើតអ.វ.ត.ក.....96

៦. ការដកខ្លួនរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ.....97

៧. ការចូលរួមសារជាថ្មីរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ97

៨. ការធ្វើសម្បទានរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ98

៩. ការជ្រើសរើសយកចំនួនជនត្រូវចោទមកកាត់ទោស.....98

ឃ. មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត.....99

១. អំពីរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋអំណាច នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ.....99

ង. គោលបំណងនៃការបង្កើតអ.វ.ត.ក105

១. កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងរាជរដ្ឋាភិបាល និងអង្គការសហប្រជាជាតិ105

២. ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក106

៣. វិធានផ្ទៃក្នុង106

៤. ការប្រជុំនៅរដ្ឋសភា108

ច. ដំណើរនៃសំណុំរឿង ០០៤.....111

១. ការស៊ើបអង្កេតបឋមដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា ៖ ការចោទប្រកាន់111

២. ការអនុវត្តជាក់ស្តែងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា112

៤. ការខកខានពុំបានដាក់ក្រោមការពិនិត្យរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ122

៥. កំហុសប្រឆាំងនឹងមាត្រា១២៧ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ
.....122

៦. ការអនុវត្តជាក់ស្តែងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត123

ឆ. គោលការណ៍ច្បាប់.....130

១. ចន្លោះប្រហោងនៃច្បាប់130

២. គោលការណ៍នៃការបកស្រាយច្បាប់.....130

៣. គោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព131

៤. ភាពច្បាស់លាស់នៃច្បាប់.....131

៥. យុត្តិធម៌អូសបន្លាយ គឺអយុត្តិធម៌.....132



សេចក្តីសន្និដ្ឋាន 132

IX. យោបល់ចៅក្រមអន្តរជាតិ 135

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់អាណា ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (បញ្ជូនរឿងទៅជម្រះ) 135

ក. មូលដ្ឋានទី១៖ ការចេញដីកាដោះស្រាយបញ្ជូនរឿងទៅជម្រះ ជាមួយនឹងដីកាសម្រេចលើកលែងចោលប្រកាន់ដែលមានសុពលភាព 135

 ១. សារណា 135

 ២. ការពិភាក្សា 143

ខ. មូលដ្ឋានទី ២៖ ការសន្និដ្ឋានពីធានុសិទ្ធិដោយសេរី ដែលត្រូវបានចោលប្រកាន់ 148

 ១. សារណា 148

 ២. ការពិភាក្សា 150

គ. មូលដ្ឋានទី៣ ៖ កំហុសក្នុងការបកស្រាយពាក្យ “ជំនាញយល់ដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” នៅក្នុងលក្ខណៈទូលំទូលាយពេក 151

 ១. សារណា 151

 ២. ការពិភាក្សា 157

ឃ. មូលដ្ឋានទី៤៖ ការអនុវត្តបទដ្ឋាននៃការបញ្ជាក់សុភាពមិនត្រឹមត្រូវ 164

 ១. សារណា 164

 ២. ការពិភាក្សា 165

ង. មូលដ្ឋានទី៥៖ ការពិចារណាលើសុភាព - សេចក្តីផ្តើម 168

មូលដ្ឋានទី ៥(i). ការចោលប្រកាន់ចំពោះការខកខានអនុវត្តសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ 169

 ១. សារណា 169

 ២. ការពិភាក្សា 172

មូលដ្ឋានទី ៥(ii). ការចោលប្រកាន់ថាមិនបានវាយតម្លៃលើភាពអាចជឿជាក់បានរបស់សាក្សី និងអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសំខាន់ៗ 174

 បទដ្ឋាននៃការត្រួតពិនិត្យ 175

 ក. ប្រាក់ យុត្ត 177



១. សារណា..... 177

២. ការពិភាក្សា181

ខ. យូ វ៉ាន់.....187

១. សារណា.....187

២. ការពិភាក្សា189

គ. ពៅ សារ៉ុម, តុត គុល និង កែត ចៀន.....191

១. សារណា..... 191

២. ការពិភាក្សា192

ឃ. ឃៀម ចេន.....193

១. សារណា.....193

២. ការពិភាក្សា194

ង. ខ៊ី ចន្យ (ខ្ញុំ).....197

១. សារណា..... 197

២. ការពិភាក្សា198

ច. ពេញ វ៉ា និង ឃៀម គុល.....201

១. សារណា.....201

២. ការពិភាក្សា202

មូលដ្ឋានទី ៥(iii). ការចោទប្រកាន់ថាសំរេចទៅលើតស៊ូកាលដែលប្រឡូកប្រឡាក់.....203

១. សារណា 203

២. ការពិភាក្សា.....205

**មូលដ្ឋានទី៥(iv). ការចោទប្រកាន់ចំពោះកំហុសនៃការសំរេចទៅលើតស៊ូកាលដែលពុំមានការ
បញ្ជាក់បន្ថែម**210

១. សារណា210

២. ការពិភាក្សា..... 212

មូលដ្ឋានទី៥(v). ការចោទប្រកាន់ចំពោះកំហុសនៃការសំរេចលើតស៊ូកាលចោលរោង215



១. សារណា215

២. ការពិភាក្សា.....218

មូលដ្ឋានទី៦៖ មុខដំណែងរបស់អោ អោន នៅក្នុង ប.ក.ក និងតួនាទីរបស់គាត់នៅក្នុងបទល្មើស-សេចក្តីផ្តើម222

មូលដ្ឋានទី៦(i). តួនាទីរបស់អោ អោន ក្នុងការកំណត់ ឬបកស្រាយគោលនយោបាយប.ក.ក.224

១. សារណា និងការពិភាក្សា.....224

មូលដ្ឋានទី ៦(ii). តួនាទីរបស់ អោ អោន ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ច្រើនទៅនឹងមន្ត្រីខ្មែរក្រហមផ្សេងទៀត225

១. សារណា225

២. ការពិភាក្សា.....226

មូលដ្ឋានទី ៦(iii). តួនាទីរបស់ អោ អោន ក្នុងការរៀបចំផែនការ និងដឹកនាំការដោសសម្ភាសកម្មាភិបាលតូមិតាកកណ្តាលដែលកំពុងកាន់តំណែង និងប្រជាជនស៊ីវិល228

១. សារណា228

២. ការពិភាក្សា.....230

មូលដ្ឋានទី៦(iv). តួនាទី និងសិទ្ធិអំណាចរបស់ អោ អោន នៅក្នុងតូមិតាកកណ្តាល.....233

១. សារណា233

២. ការពិភាក្សា.....235

 ក. អនុលេខាភូមិភាគកណ្តាល235

 ខ. លេខាភូមិភាគកណ្តាលស្តីទី.....241

មូលដ្ឋានទី៦(v). មុខដំណែងរបស់ អោ អោន ជាលេខាតំបន់ ៤១245

 ៦(v)(ក) មុខតំណែងរបស់ អោ អោន ក្នុងនាមជាលេខាតំបន់ ៤១ តាមផ្លូវច្បាប់.....246

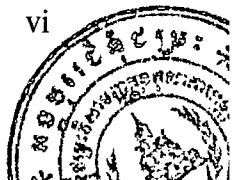
 ១. សារណា246

 ២. ការពិភាក្សា247

 ៦(v)(ខ) សិទ្ធិអំណាចរបស់ អោ អោន នៅតំបន់ ៤១.....249

 ៦(v)(ខ)(១) សិទ្ធិអំណាចក្នុងការទទួល អនុវត្ត ឬរាយការណ៍អំពីបញ្ហាទៅថ្នាក់ភូមិភាគ250

 ១. សារណា250



២. ការពិភាក្សា.....252

៦(v)(ខ)(២) សិទ្ធិអំណាចក្នុងការតែងតាំងកម្មាភិបាល254

 ១. សារណា254

 ២. ការពិភាក្សា.....255

៦(v)(ខ)(3) សិទ្ធិអំណាចក្នុងការដក ដាក់ជំនួស ឬដាក់ទណ្ឌកម្មកម្មាភិបាល257

 ១. សារណា257

 ២. ការពិភាក្សា.....258

៦(v)(ខ)(៤) សិទ្ធិអំណាចក្នុងការចេញបញ្ជា ឬអនុញ្ញាតឱ្យកម្មាភិបាលអនុវត្ត.....260

 ១. សារណា260

 ២. ការពិភាក្សា.....261

៦(v)(ខ)(៥) សិទ្ធិអំណាចក្នុងការទទួលរបាយការណ៍ពីកម្មាភិបាល265

 ១. សារណា265

 ២. ការពិភាក្សា.....267

៦(v)(ខ)(៦) សិទ្ធិអំណាចក្នុងការដឹកនាំកិច្ចប្រជុំថ្នាក់តំបន់269

 ១. សារណា និងការពិភាក្សា.....269

៦(v)(គ) សិទ្ធិអំណាចលើបញ្ជាសន្តិសុខ និងមន្ទីរក្នុងតំបន់៤១270

 ១.សារណា270

 ២. ការពិភាក្សា270

៦(v)(ឃ) សិទ្ធិអំណាចលើយោធាតំបន់៤១.....273

 ១. សារណា273

 ២. ការពិភាក្សា274

៦(v)(ង) សិទ្ធិអំណាចលើភស្តុភារ និងចលនាប្រជាជនក្នុងតំបន់៤១.....276

 ១. សារណា276

 ២. ការពិភាក្សា277

៦(v)(ច) ឥទ្ធិពលលើយុត្តាធិការបុគ្គល279



១.សារណា និងការពិភាក្សា279

មូលដ្ឋានទី៦(vi). តួនាទីរបស់អោ អោន ក្នុងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ជនជាតិចាម281

 ១. សារណា281

 ២. ការពិភាក្សា.....282

មូលដ្ឋានទី៧(vii). តួនាទីរបស់ អោ អោន ក្នុងអំពើពិពារ័យដោយបង្ខំ និងការរំលោភសេពសន្ត

ច: នៅស្រុកព្រៃឈរ និងស្រុកកំពង់ស្រឡៅ288

 ១. សារណា288

 ២. ការពិភាក្សា.....289

មូលដ្ឋានទី៨(viii) ÷ តួនាទីរបស់ អោ អោន នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅតាម

ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម293

 ១. សារណា293

 ២. ការពិភាក្សា.....294

ច. មូលដ្ឋានទី៧÷ សង្គមហេតុដែលមានកំហុសក្នុងដែលថាឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទ

ប្រកាន់មានស្ថានភាពមូលបត្រប្រកាន់.....294

 ១. សារណា.....294

 ២. ការពិភាក្សា.....297

គ. មូលដ្ឋានទី៨÷ ការអនុវត្តច្បាប់ទំនៀមទំលាប់អន្តរជាតិ រំលោភទៅលើគោលការណ៍នីត្យានុកូ

លភាព.....303

 ១. សារណា303

 ២. ការពិភាក្សា.....306

ង. មូលដ្ឋានទី ៩÷ សហឧក្រិដ្ឋកម្មម្តងទៀតដែលបានប្រាប់នៃការទទួលខុសត្រូវមួយ ដែលអាចអនុវត្ត

បាននៅអ.ច.ត.ក នោះឡើយ.....311

 ១. សារណា311

 ២. ការពិភាក្សា.....312

ឈ. មូលដ្ឋានទី១១÷ ការរៀបចំនៃការ មិនមែនជាប្រាប់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលអាចអនុវត្ត

នៅអ.ច.ត.ក បានទេ.....317



១. សារណា 317

២. ការពិភាក្សា..... 318

**ក្ល. មូលដ្ឋានទី ១២(i)៖ ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើពុំមែនជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវជា
ធរមាន នៅក្នុងសំណុំរឿង របស់ អោ អោន 323**

១. សារណា 323

២. ការពិភាក្សា..... 324

**ដ. មូលដ្ឋានទី៣៖ ថាតើ អ.ច.ត.ក មានយុត្តាធិការក្នុងការជំនុំជម្រះបណ្តឹងជាតិដែលបាន
ប្រព្រឹត្តចន្លោះពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ ឬទេ..... 328**

១.សារណា 328

២. ការពិភាក្សា..... 330

ច. មូលដ្ឋានទី១៥(i)៖ អត្ថាធិបតីភាពជាយបង្ខំពុំស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការនៃ អ.ច.ត.ក..... 332

១. សារណា 332

២. ការពិភាក្សា..... 333

ឧ. មូលដ្ឋានទី១៦(ii) និង១៦(iii)៖ ការអនុវត្តជាយុត្តាធិការនៃចក្ខុវិស័យ អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ 338

១. សារណា 338

២. ការពិភាក្សា..... 341

ស. សន្និដ្ឋានសម្រាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់អោ អោន 351

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (បញ្ជូនរឿងទៅជម្រះ)
..... 353

១. សារណា 353

២. ការពិភាក្សា..... 361

**បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ប្រឆាំងដីកាសម្រេចលើករណីនៃទោណប្រកាន់ អោ អោន
(ឯកសារ D359)..... 364**

១. សារណា 364

ក. មូលដ្ឋាន ក៖ កំហុសអង្គច្បាប់នៃការខកខានមិនបានធ្វើការសន្និដ្ឋាន 365



ខ. មូលដ្ឋាន ខ៖ កំហុសអង្គហេតុឬ កំហុសអង្គច្បាប់ ក្នុងការផ្តល់ទម្ងន់ហួសហេតុទៅលើការ
បង្ខិតបង្ខំ ការគោរពសង្គត់ និងបញ្ជារបស់ថ្នាក់លើ367

គ. មូលដ្ឋាន គ៖ កំហុសអង្គច្បាប់នៃការសម្រេចថា ឌុច គឺជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតតែម្នាក់
.....368

ឃ. មូលដ្ឋាន ឃ៖ កំហុសអង្គហេតុទាក់ទងទៅនឹងការវាយតម្លៃលើភាពអាចជឿជាក់បាននៃភស្តុ
តាង370

ង. មូលដ្ឋាន ង៖ ការសន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុដោយខុសឆ្គង ដោយមានផលប៉ះពាល់ ដែលជាកត្តា
សម្រេច ទៅលើបញ្ហាយុត្តាធិការបុគ្គល.....371

ច. មូលដ្ឋាន ច៖ កំហុសអង្គច្បាប់ដែលមិនបានពិចារណា អំពីផលប៉ះពាល់នៃតួនាទីជាអ្នកដឹកនាំ
របស់ អាណ អាន នៅក្នុងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ 374

ឆ. សារណាពាក់ព័ន្ធនឹងដីកាដោះស្រាយដែលផ្ទុយគ្នា375

២. ការពិភាក្សា.....377

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន.....378

ការសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍..... 378

វិធាន ៧៧(១៣)(ខ).....379

វិធានការសន្តិសុខ.....380

ផ្នែកសម្រេចសេចក្តី.....382



តារាងអក្សរកាត់

ពាក្យ	ពាក្យបំប្លែង/អក្សរកាត់
កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្តីនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជានូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ	កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក
ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតឱ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា	ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក
អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា	អ.វ.ត.ក
រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា	RGC
តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ	តុលាការ ICC
តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេស យូហ្គោស្លាវី	តុលាការ ICTY
តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់រវ៉ាន់ដា	តុលាការ ICTR
តុលាការពិសេសសម្រាប់ប្រទេសសៀរ៉ាឡេអូន	តុលាការ SCSL
តុលាការអន្តរជាតិ	តុលាការ ICJ
អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញអាហ្វ្រិក	តុលាការ EAC
គណកម្មការច្បាប់អន្តរជាតិ	ILC
អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែន ស្តីពីច្បាប់សន្តិសញ្ញា	អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែន
កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ	កតិកាសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ
ច្បាប់លេខ ១០ របស់ក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រង, ការផ្តន្ទាទោសទៅលើបុគ្គលទាំងឡាយដែលមានពិរុទ្ធពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងសន្តិភាព និងប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ	ច្បាប់លេខ ១០ របស់ក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រង
ធម្មនុញ្ញនៃតុលាការយោធាអន្តរជាតិ ឧបសម្ព័ន្ធនៃកិច្ចព្រមព្រៀងសម្រាប់ការកាត់សេចក្តី និងការផ្តន្ទាទោស	ធម្មនុញ្ញ នូវ៉ាប៊ើក



ចំពោះឧក្រិដ្ឋជនសង្គ្រាមសំខាន់ៗរបស់សម្ព័ន្ធមិត្តអឺរ៉ុប	
ធម្មនុញ្ញរបស់តុលាការយោធាអន្តរជាតិសម្រាប់ចុងបូព៌ា	ធម្មនុញ្ញទីក្រុងតូក្យូ
តុលាការយោធាអន្តរជាតិ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី០១ ខែ តុលា ឆ្នាំ១៩៤៦ ការកាត់សេចក្តីឧក្រិដ្ឋជនសង្គ្រាមសំខាន់ៗនៅចំពោះមុខតុលាការយោធាអន្តរជាតិ	សាលក្រមនូវាំបើក
អនុសញ្ញាស្តីពីការទប់ស្កាត់ និងការផ្តន្ទាទោសលើឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍	អនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍
សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម	JCE
បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា	ប.ក.ក
កងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជា	ក.ប.ក
មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា	DC-Cam



អង្គបុរេជំនុំជម្រះនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ("អ.វ.ត.ក") បានទទួលដោះស្រាយ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំនួនបីប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរដែលផ្ទុយគ្នា គឺ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់)¹ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ និងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ)² របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំង បីនេះរួមមាន ៖

- (១) បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិទាក់ទងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅ ជំនុំជម្រះ) របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨ ("បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ")³។
- (២) បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អេ អាន (ឯកសារ D359) ចុះថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨ ("បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរ ជាតិ")⁴។
- (៣) បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អេ អាន លើដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) របស់សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨ ("បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អេ អាន")⁵។

¹ សំណុំរឿង ០០៤/២/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសចស ("សំណុំរឿង ០០៤/២") ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អេ អាន ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ដែលត្រូវបានជូនដំណឹងជាភាសាខ្មែរនៅថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ និងជាភាសាអង់គ្លេសនៅ ថ្ងៃទី៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 ("ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) (ឯកសារ D359)")។

² សំណុំរឿង ០០៤/២ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ដែលត្រូវបានជូនដំណឹងជា ភាសាអង់គ្លេសនៅថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ និងជាភាសាខ្មែរនៅថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 ("ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ 360)")។

³ សំណុំរឿង ០០៤/២ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិទាក់ទងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨ ដែលត្រូវបានជូនដំណឹងជាភាសា ខ្មែរនៅថ្ងៃទី១៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨ និងជាភាសាអង់គ្លេសនៅថ្ងៃទី២៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D360/8/1 ("បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1)")។

⁴ សំណុំរឿង ០០៤/២ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អេ អាន (ឯកសារ D359) ចុះថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨ ដែលត្រូវបានជូនដំណឹងជាភាសាអង់គ្លេសនៅថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨ និងជា ភាសាខ្មែរនៅថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D359/3/1 ("បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1)")។

⁵ សំណុំរឿង ០០៤/២ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អេ អាន លើដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) របស់សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨ (ត្រូវបានដាក់កាលពីថ្ងៃទី ២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨) ដែលត្រូវបានជូនដំណឹងជា ភាសាអង់គ្លេសនៅថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨ និងជាភាសាខ្មែរនៅថ្ងៃទី២៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D360/5/1 ("បណ្តឹង



I. ប្រវត្តិវិវត្តិ

១. កាលពីថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានដាក់ករណីខ្វែងយោបល់គ្នា នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ស្របតាមវិធាន ៧១(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដោយរាយការណ៍ថា សហព្រះរាជ អាជ្ញាជាតិមិនយល់ស្រប ទៅនឹងការចោទប្រកាន់អំពីឧក្រិដ្ឋកម្មថ្មីៗ ដែលបានចង្អុលបង្ហាញនៅក្នុងដីកា សន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររប្រឆាំងមេឃុយម៉ា^៦ នៅថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បាន ចេញសេចក្តីពិចារណាលើករណីខ្វែងយោបល់គ្នានេះ។^៧

២. នៅថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទីបានដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿង ឱ្យស៊ើបសួរលើកទី៣ ដោយស្នើសុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បើកកិច្ចស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការប្រឆាំង នឹង អោ អាន នៅក្នុងចំណោមជនសង្ស័យដទៃទៀត ទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់មួយចំនួនអំពីឧក្រិដ្ឋកម្ម ប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ប្រល័យពូជសាសន៍ និងការរំលោភបំពានលើក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៥៦ (ក្រមឆ្នាំ ១៩៦៥)។^៨ ការចោទប្រកាន់បន្ថែមត្រូវបានដាក់ជូននៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររប្រឆាំងមេឃុយម៉ា ប្រាំមួយ ដែលបានដាក់នៅថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១^៩ ថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១^{១០} ថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា

ឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1)។

^៦ ករណីខ្វែងយោបល់គ្នា ០០១/១៨-១១-២០០៨-អ.វ.ត.ក/អ.ប.ជ ឯកសារអំណះអំណាងជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់សហព្រះ រាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អំពីហេតុការណ៍ និងមូលហេតុនៃខ្វែងយោបល់គ្នា អនុលោមតាមវិធាន ៧១(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ (ឯកសារអំណះអំណាងជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អំពីការខ្វែងយោបល់)។

^៧ ករណីខ្វែងយោបល់គ្នា ០០១/១៨-១១-២០០៨-អ.វ.ត.ក/អ.ប.ជ សេចក្តីពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ពាក់ព័ន្ធនឹងករណី ខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1.3។

^៨ សំណុំរឿង ០០៤/២០-១១-២០០៨-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី៣ របស់សហព្រះរាជ អាជ្ញា ចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D1 (“ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី៣ (D1)”)។

^៩ សំណុំរឿង ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (“សំណុំរឿង ០០៤”) ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររប្រឆាំង មេឃុយម៉ា របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទាក់ទងទៅនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មនានានៅក្នុងតំបន់១ និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញចំពោះខ្មែរក្រោម ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D27។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីសម្រេចអំពីដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើប សួររប្រឆាំងមេឃុយម៉ា ទាក់ទងនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មនានានៅក្នុងតំបន់១ និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញចំពោះខ្មែរក្រោម ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ D27/3។

^{១០} សំណុំរឿង ០០៤ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររប្រឆាំងមេឃុយម៉ា របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទាក់ទងទៅនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មនានានៅ ក្នុងតំបន់១ និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញចំពោះខ្មែរក្រោម ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D65។



ឆ្នាំ២០១៤¹¹ ថ្ងៃទី០៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥¹² ថ្ងៃទី០៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១¹³ និងថ្ងៃទី០៨ ខែមេសា ឆ្នាំ ២០១៦¹⁴។

៣. ករណីខ្វែងយោបល់គ្នាជាសម្ងាត់ រវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរ បានចុះបញ្ជីនៅថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ ថ្ងៃទី០៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣ ថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ថ្ងៃទី១៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៧ និងថ្ងៃទី១២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨។ ករណីខ្វែងយោបល់ទាំងនេះមិនត្រូវបានដាក់ជូននៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះនោះទេ។

៤. នៅថ្ងៃទី២៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានចោទប្រកាន់ អោ អាន ចំពោះការរំលោភបំពានលើមាត្រា ៥០១ និងមាត្រា ៥០៦ (មនុស្សឃាត) នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៥៦ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ។¹⁵ អោ អាន បានផ្តល់ចម្លើយជាលើកដំបូង និងបានបញ្ជាក់ថា គាត់សុំអនុវត្តសិទ្ធិនៅស្ងៀមរបស់គាត់ និងមិនឆ្លើយទៅនឹងសំណួរណាមួយឡើយ។¹⁶

៥. នៅថ្ងៃទី១៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានសម្រេចចោទប្រកាន់ អោ អាន អំពីឧក្រិដ្ឋកម្មមួយចំនួនបន្ថែមទៀត រួមមាន អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ។¹⁷ អោ អាន បានលះបង់សិទ្ធិរបស់គាត់មិនចូលរួមនៅក្នុងការបង្ហាញខ្លួនម្តងទៀតទេ ហើយមេធាវីរបស់

¹¹ សំណុំរឿង ០០៤ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទាក់ទងនឹងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ឬអំពើហិង្សាយេនឌ័រ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D191។

¹² សំណុំរឿង ០០៤ ចម្លើយតបទៅនឹងដីកាបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅពិនិត្យឯកសារ D237 ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D237/1។

¹³ សំណុំរឿង ០០៤ ចម្លើយតបទៅដីកាបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅពិនិត្យ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម ពាក់ព័ន្ធនឹងវត្តអង្គតាមាក់ ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D254/1។

¹⁴ សំណុំរឿង ០០៤ ចម្លើយតបទៅនឹងដីកាបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅពិនិត្យ ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម ពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរទៅក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំនៅក្នុងតំបន់១ និងតំបន់៤ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥ និងបានដាក់ជូននៅថ្ងៃទី០៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D272/1។

¹⁵ សំណុំរឿង ០០៤ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូងរបស់លោក អោ អាន ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមីនា ឆ្នាំ ២០១៥ (“កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូងរបស់លោក អោ អាន (D242)”)។

¹⁶ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូងរបស់លោក អោ អាន ((D242) ទំព័រ ៥-៦។

¹⁷ សំណុំរឿង ០០៤ កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនម្តងទៀតរបស់ អោ អាន ចុះថ្ងៃទី២១៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D303 (“កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនម្តងទៀតរបស់ អោ អាន (D303)”)។



គាត់បានជ្រើសរើសមិនធ្វើការកត់សម្គាល់ក្នុងនាមជាតំណាងរបស់គាត់នោះទេ។¹⁸ បន្តបន្ទាប់មកទៀត អោ អាន មិនត្រូវបានផ្តល់ឱកាសម្តងទៀត ឱ្យផ្តល់ការពន្យល់នានាពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់មកលើរូបគាត់ នោះឡើយ។

៦. នៅថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៦ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានជូនដំណឹងដល់ភាគីទាំងអស់ថា ពួកគាត់ បានពិចារណាថា កិច្ចស៊ើបសួរប្រឆាំងនឹង អោ អាន បានបញ្ចប់ហើយ ។¹⁹ នៅថ្ងៃដដែលនេះដែរ ពួកគាត់ បានចេញដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចស៊ើបសួរចេញពីសំណុំរឿង ០០៤ ហើយបានបង្កើតសំណុំរឿងថ្មីមួយ គឺ សំណុំរឿង ០០៤/២។²⁰ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានសម្រេចបន្ថែមទៀត ដើម្បីកាត់បន្ថយ វិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ដោយដកចេញអង្គហេតុដែលបានចោទប្រកាន់ ស្របតាមវិធាន ៦៦ស្ទួន នៃ វិធានផ្ទៃក្នុង។²¹

៧. ថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានចេញសេចក្តីជូនដំណឹងលើកទីពីរ អំពី ការបិទកិច្ចស៊ើបសួរ។²²

៨. នៅថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅឱ្យសហព្រះ រាជអាជ្ញា ស្របតាមវិធាន ៦៦(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដោយស្នើឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ របស់ខ្លួននៅក្នុងអំឡុងពេលបីខែ (“ដីកាបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅពិនិត្យ”)។²³

¹⁸ កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនម្តងទៀតរបស់ អោ អាន (D303) ទំព័រ ២។

¹⁹ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការបិទកិច្ចស៊ើបសួរប្រឆាំង អោ អាន ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D334 (“សេចក្តីជូនដំណឹងលើកដំបូង អនុលោមតាមវិធាន ៦៦(១) (ឯកសារ D334)”)។

²⁰ សំណុំរឿង ០០៤ ដីកាសម្រេចបំបែកសំណុំរឿង អោ អាន ចេញពីសំណុំរឿង ០០៤ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D334/1។

²¹ សំណុំរឿង ០០៤/២ ដីកាសម្រេចកាត់បន្ថយវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរយោងតាមវិធានផ្ទៃក្នុង ៦៦ស្ទួន ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៦ ឯកសារ D337 (ដីកាសម្រេចកាត់បន្ថយវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ) ។

²² សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីជូនដំណឹងលើកទី២ អំពីការបិទកិច្ចស៊ើបសួរប្រឆាំង អោ អាន ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D334/2។

²³ សំណុំរឿង ០០៤/២ ដីកាបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅពិនិត្យ អនុលោមតាមវិធាន ៦៦(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០១៧ ឯកសារ D351 (“ដីកាបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅពិនិត្យ” (ឯកសារ D351)”)។



៩. នៅថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ ដោយស្នើសុំ ឱ្យលើកលែងបទចោទប្រកាន់ទាំងអស់²⁴។ ដោយឡែក នៅថ្ងៃទី២១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ នេះវិញ សហព្រះ រាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរស្នើសុំឱ្យចោទប្រកាន់ និងបញ្ជូនខ្លួន អោ អាន ទៅជំនុំជម្រះ ²⁵ (“ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ”)។ សហមេធាវីរបស់ អោ អាន (“សហមេធាវី”) បានដាក់ចម្លើយតបទៅនឹងដីស ន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា នៅថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៧ (“ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន ទៅនឹង ដីសន្និដ្ឋានស្ថាពរ”) ។²⁶

១០. នៅថ្ងៃទី១៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានជូនដំណឹងដល់ភាគីទាំងអស់ថា ពួក គាត់យល់ឃើញថា ដីកាដោះស្រាយដាច់ដោយឡែក និងផ្ទុយគ្នា ដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតជាទូទៅនៅ ក្រោមច្បាប់ជាធរមាន (“ដីកាសម្រេចលើការដាក់បង្ហាញឯកសារពាក់ព័ន្ធនឹងការខ្វែងយោបល់គ្នា”)។²⁷ ពួក គាត់បានចុះបញ្ជីករណីខ្វែងយោបល់គ្នា ពាក់ព័ន្ធនឹងការចេញដីកាដោះស្រាយផ្ទុយគ្នានេះ នៅថ្ងៃទី១២ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ២០១៨។

១១. នៅថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានចេញដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) សម្រេចបញ្ជូនខ្លួន អោ អាន ទៅជំនុំជម្រះ²⁸ ជាភាសាអង់គ្លេស។ ចំណែកឯ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិវិញ ដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងចោទប្រកាន់)។²⁹ ដីកាដោះស្រាយ ទាំងពីរត្រូវបានដាក់ជូនដាច់ដោយឡែកពីគ្នាជាភាសាអង់គ្លេស និងភាសាខ្មែរតែប៉ុណ្ណោះ ឯសំណៅបកប្រែ នឹងដាក់ជូនតាមក្រោយ។

²⁴ សំណុំរឿង ០០៤/២ ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរទាក់ទងករណី អោ អាន អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D351/4 ។

²⁵ សំណុំរឿង ០០៤/២ ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី២១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D351/5 (“ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D351/5)”)។

²⁶ សំណុំរឿង ០០៤/២ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន ទៅនឹងដីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ ចុះ ថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D351/6 (“ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន ទៅនឹងដីសន្និដ្ឋានស្ថាពរ (D351/6)”)។

²⁷ សំណុំរឿង ០០៤/២ ដីកាសម្រេចលើសំណើបន្តនូវរបស់ អោ អាន សុំដាក់បង្ហាញឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការខ្វែងយោបល់ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355/1 (“ដីកាសម្រេចលើការដាក់បង្ហាញឯកសារពាក់ព័ន្ធនឹងការខ្វែងយោបល់គ្នា (“ឯកសារ D355/1)”) កថាខណ្ឌ ១៣-១៦។

²⁸ ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D360)។

²⁹ ដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងចោទប្រកាន់) (ឯកសារ D359)។



១២. នៅថ្ងៃទី០៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានអនុញ្ញាតឱ្យភាគីទាំងអស់ដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅក្នុងរយៈពេលដប់បួនថ្ងៃ គិតចាប់ពីថ្ងៃជូនដំណឹងអំពីការបកប្រែដីកាដោះស្រាយទាំងពីរនេះរួចមក។³⁰

១៣. នៅថ្ងៃទី០៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៨ សហមេធាវីបានដាក់ការជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍លើដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)។³¹

១៤. នៅថ្ងៃទី៣០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៨ និងនៅថ្ងៃទី០៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ ការបកប្រែដីកាដោះស្រាយ (បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) និងដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងចោទប្រកាន់) ត្រូវបានជូនដំណឹងដាច់ដោយឡែកៗគ្នា។

១៥. នៅថ្ងៃទី០៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានអនុញ្ញាតឱ្យភាគីទាំងអស់ដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ក្នុងរយៈពេល ៤៥ ថ្ងៃ គិតចាប់ពីថ្ងៃជូនដំណឹងអំពីការបកប្រែដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ និងដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំនួន ១០០ ទំព័រ។³²

³⁰ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សុំបន្ថែមពេលវេលាកំណត់សម្រាប់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359/2។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៤/២ សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សុំបន្ថែមពេលវេលាកំណត់សម្រាប់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២ ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359/1។

³¹ សំណុំរឿង ០០៤/២ ការជូនដំណឹងអំពីការប្តឹងឧទ្ធរណ៍លើដីកាដោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360/5។

³² សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំបន្ថែមពេលវេលា និងចំនួនទំព័រកំណត់ សម្រាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អាណន លើដីកាដោះស្រាយ (បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360/7។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៤/២ សំណើសុំបន្ថែមពេលវេលា និងចំនួនទំព័រកំណត់សម្រាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍លើដីកាដោះស្រាយ (បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ថ្ងៃទី០៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360/4។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងសំណើរបស់ អាណន ស្នើសុំបន្ថែមពេលវេលា និងចំនួនទំព័រកំណត់សម្រាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់គាត់ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360/6។



១៦. នៅថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ បានដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងចោទប្រកាន់) ³³ និងដីកាដោះស្រាយ (បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)³⁴ រៀងៗខ្លួន។

១៧. នៅថ្ងៃទី១៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានដាក់សារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់គាត់ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ជាភាសាខ្មែរ (“បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ”)។³⁵ នៅថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងសហមេធាវីបានដាក់សារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ពួកគាត់ជាភាសាអង់គ្លេសរៀងៗខ្លួន ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងចោទប្រកាន់) (“បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ”)³⁶និងដីកាដោះស្រាយ (បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (“បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន”)។³⁷

១៨. នៅថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៩ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានអនុញ្ញាតឱ្យភាគីដាក់ចម្លើយតបរបស់ខ្លួនកម្រាស់ ៥០ ទំព័រ ក្នុងរយៈពេល ៣០ ថ្ងៃ គិតចាប់ពីថ្ងៃជូនដំណឹងអំពីការបកប្រែបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នីមួយៗរួច និងដាក់ការឆ្លើយតបកម្រាស់ ៣០ ទំព័រ ក្នុងរយៈពេល ១៥ ថ្ងៃ គិតចាប់ពីថ្ងៃជូនដំណឹងអំពីការបកប្រែចម្លើយតបនីមួយៗរួច។³⁸

³³ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់ ស .ច.ស.ជ លើកលែងការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹង អោ អាន (D359) ចុះថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359/3។

³⁴ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ អំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360/8។

³⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D360/8/1)។

³⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D359/3/1)។

³⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/5/1)។

³⁸ សំណុំរឿង ០០៤/២ សាលដីកាលើសំណើសុំបន្ថែមពេលវេលា និងបង្កើនចំនួនទំព័រកំណត់ សម្រាប់ចម្លើយតប និងការឆ្លើយតបទាក់ទងនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នានាប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយទាំងពីរក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D359/3/3 និង D360/5/3។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៤/២ សំណើរបស់ អោ អាន សុំបន្ថែមពេលវេលា និងចំនួនទំព័រកំណត់ សម្រាប់ចម្លើយតបរបស់គាត់ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន ឯកសារ (D359) និងការឆ្លើយតបណាមួយដែលពាក់ព័ន្ធ ចុះថ្ងៃទី១០ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D359/3/2។ សំណុំរឿង ០០៤/២ សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំពន្យារពេល និងបន្ថែមចំនួនទំព័រកំណត់



១៩. ការបកប្រែបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន ទៅជាភាសាខ្មែរ ត្រូវបានជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៩ និងនៅថ្ងៃទី២៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៩ ដាច់ដោយឡែកពីគ្នា។ ចំណែកឯការបកប្រែបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិទៅជាភាសា អង់គ្លេស ត្រូវបានជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី២៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៩។

២០. នៅថ្ងៃទី២១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៩ សហមេធាវីបានឆ្លើយតបទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជ អាជ្ញាអន្តរជាតិជាភាសាអង់គ្លេស (“ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន”)³⁹ ចំណែកសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានឆ្លើយតបទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន នៅថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៩ (“ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន”)⁴⁰ និងបានឆ្លើយតបទៅនឹងបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ នៅថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៩ (“ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជ អាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ”)⁴¹ ជាភាសាអង់គ្លេស។ សហព្រះ រាជអាជ្ញាជាតិមិនបានដាក់ចម្លើយតបទេ។

២១. ការបកប្រែជាភាសាខ្មែរ នៃចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ របស់ អោ អាន និងចម្លើយតបទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ បានជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី

សម្រាប់ចម្លើយតប និងការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួនទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី១១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៩ ឯក សារ D360/5/2។

³⁹ សំណុំរឿង ០០៤/២ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងដីកា សម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន (D359) ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៩ បានដាក់ និងជូនដំណឹងភាសាអង់គ្លេសនៅថ្ងៃ ទី២១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៩ និងជាភាសាខ្មែរនៅថ្ងៃទី១៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D359/3/4 (“ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (D359/3/4)”)។

⁴⁰ សំណុំរឿង ០០៤/២ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន ប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូន រឿងទៅជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៩ បានជូនដំណឹងភាសាអង់គ្លេសនៅថ្ងៃទី២៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៩ និងជាភាសាខ្មែរនៅថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D360/9 (“ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹង បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9)”)។

⁴¹ សំណុំរឿង ០០៤/២ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ប្រឆាំង នឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៩ បានជូនដំណឹងជាភាសាអង់គ្លេសនៅថ្ងៃ ទី២៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៩ និងជាភាសាខ្មែរនៅថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D360/10 (“ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជ អាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D360/10)”)។



១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៩ ចំណែកការបកប្រែជាភាសាខ្មែរនៃចម្លើយតបរបស់ អោ អាន បានជូនដំណឹងនៅថ្ងៃ ទី១៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៩។

២២. នៅថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៩ សហមេធាវីបានឆ្លើយតបទៅនឹងចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជ អាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន ជាភាសាអង់គ្លេស (“ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន”)

⁴² ហើយនៅថ្ងៃទី០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៩ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានឆ្លើយតបទៅនឹងចម្លើយតប របស់ អោ អាន ជាភាសាអង់គ្លេស (“ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ”)⁴³ ។ ការបកប្រែជា ភាសាខ្មែរនៃការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និង ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន បានជូន ដំណឹងនៅថ្ងៃទី២២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៩ និងថ្ងៃទី២៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៩។

២៣. នៅថ្ងៃទី០៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្រោយពេលស្តាប់ការលើកឡើងរបស់ភាគី⁴⁴ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានចេញដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទសម្រាប់សវនាការលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍⁴⁵ ។ ការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានដោយ

⁴² សំណុំរឿង ០០៤/២ ការឆ្លើយតបទៅនឹងចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន ប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៩ បានជូនដំណឹងជាភាសាអង់គ្លេស នៅថ្ងៃទី០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៩ និងជាភាសាខ្មែរនៅថ្ងៃទី២៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D360/11 (“ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (D360/11)”)។

⁴³ សំណុំរឿង ០០៤/២ ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងចម្លើយតបរបស់ អោ អាន ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន (D359) ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៩ បានជូនដំណឹងជាភាសាខ្មែរ នៅថ្ងៃទី២២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D359/3/5 (“ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D359/3/5)”)។

⁴⁴ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះដល់ភាគីតាមអ៊ីមែល ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D359/4.1.1 ។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងសេចក្តីណែនាំរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ អំពីសវនាការលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៩ ឯក សារ D359/4។ សំណុំរឿង ០០៤/២ អនុស្សរណៈរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី អោ អាន ធ្វើជូនអង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តី ណែនាំរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះដល់ភាគីនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០៤/០២-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អង្គបុរេជំនុំ ជម្រះ៦០) ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D360/12 ។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ទៅនឹងសេចក្តីណែនាំរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ អំពីសវនាការលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D360/13។

⁴⁵ សំណុំរឿង ០០៤/២ ដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទសម្រាប់សវនាការរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D360/14 និងឯកសារ D359/5។

ផ្ទាល់មាត់ទៅលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ត្រូវបានធ្វើឡើងជាអសាធារណៈនៅថ្ងៃទី១៩ ២០ និង ២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០១៩^{៤៦} ។

II. ការបញ្ចូលគ្នា

២៤. ដូចបានលើកឡើងរួចមកហើយ នៅក្នុងផ្នែកស្តីពីប្រវត្តិនីតិវិធី នាពេលនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបាន ទទួលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំនួនបីដ៏ទាស់ដីកាដោះស្រាយពីរ ក្រោយពីការបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរលើសំណុំរឿង ០០៤/២ រួចមក។

២៥. មាត្រា ២៩៩ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាចែងថា “ កាលណាតុលាការបានទទួលនីតិវិធីច្រើន ដែលមានអង្គហេតុច្រើនជាប់ទាក់ទងគ្នា តុលាការអាចបង្គាប់ឱ្យបញ្ចូលនីតិវិធីទាំងនោះជាមួយគ្នាបាន” ។

២៦. នៅក្នុងករណីចំពោះនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនបានទទួលករណីដែលជាប់ទាក់ទងគ្នាច្រើនទេ។ ផ្ទុយ ទៅវិញ អង្គជំនុំជម្រះបានទទួលករណីមួយ ដែលជាប់ទាក់ទងនឹងដីកាដោះស្រាយផ្ទុយគ្នា ដែលបាន បង្កើតឱ្យមានកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មួយចំនួនខុសៗគ្នា ប៉ុន្តែ ជាប់ទាក់ទងគ្នាទាំងអស់។ ដោយពិចារណាទៅលើសិទ្ធិអំណាចរបស់អង្គជំនុំជម្រះ ក្នុងការចេញដីកាបង្គាប់ឱ្យបញ្ចូលជាមួយគ្នានូវនីតិ វិធីច្រើនដែលជាប់ទាក់ទងគ្នា និងកាតព្វកិច្ចរបស់អង្គជំនុំជម្រះ ក្នុងការធានាឱ្យមានដំណើរការស្វែងរកយុត្តិ ធម៌ឱ្យបានត្រឹមត្រូវ និងឆាប់រហ័សនោះ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ការបញ្ចូលនីតិវិធីជាមួយគ្នានៅក្នុង ករណីនេះ គឺតម្រូវឱ្យមានដោយជៀសមិនផុតឡើយ។

២៧. ជាលទ្ធផល អង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេចបញ្ចូលគ្នាតែមួយ ហើយនឹងដោះស្រាយបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ទាំងឡាយដ៏ទាស់ដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ នៅក្នុងសេចក្តីពិចារណាទាំងនេះ។

⁴⁶ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/8.1, ERN 01626002-01626051 ទំព័រ ១៣-៦២។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1, ERN 01626055- 01626124 ទំព័រ ១-៧០។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/10.1, ERN 01626128-01626148 ទំព័រ ១-២១។



III. បទដ្ឋាននៃការពិនិត្យឡើងវិញ

២៨. ការកំណត់ថាតើ អា អាន ស្ថិតក្នុងចំណោម “ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ហើយ ថាតើ គាត់ស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ឬទេនោះ គឺជាសេចក្តីសម្រេចតាមឆន្ទានុសិទ្ធិ⁴⁷ ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងការកំណត់លើចំណុចនេះ គឺជា ឆន្ទានុសិទ្ធិតុលាការ និងមិនអនុញ្ញាតឱ្យបំពេញកិច្ចតាមអំពើចិត្តទេ ប៉ុន្តែត្រូវអនុវត្តទៅតាមគោលការណ៍ ច្បាប់ដែលមានច្បាស់លាស់⁴⁸ ។ ទាក់ទងនឹងចំណុចនេះ ពាក្យថា “មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់” និង “ជនទាំងឡាយ ដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” គឺជាព្រំដែនយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក⁴⁹ ។ ទោះបីភាពបត់បែននៃ ពាក្យទាំងនេះត្រូវឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានសិទ្ធិអំណាចមួយចំនួនក៏ដោយ ក៏ឆន្ទានុសិទ្ធិនេះមិន មែនគ្មានព្រំដែន និងច្រើនសុទ្ធតែការត្រួតពិនិត្យរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នោះទេ។ ហេតុនេះ អង្គ បុរេជំនុំជម្រះនឹងពិនិត្យទៅលើការកំណត់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលថា អា អាន ស្ថិត ឬមិនស្ថិត ក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់តុលាការ អនុលោមតាមបទដ្ឋាននៃការពិនិត្យឡើងវិញដែលអនុវត្តចំពោះសេចក្តី សម្រេចតាមឆន្ទានុសិទ្ធិ។

⁴⁷ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/១/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (“សំណុំរឿង ០០៤/១”) សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 (“សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20)”) កថាខណ្ឌ២០ ដែលយោងទៅសំណុំរឿង ០០១/១៨-០៧-២០០៧-អ.វ.ត.ក/អ.ជ.ត.ក (“សំណុំរឿង ០០១”) សាលដីកា (“សាលដីកា សំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ F28)”) កថាខណ្ឌ ៦២-៧៤, ៧៩។

⁴⁸ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ២០ ដែលយោងទៅ តុលាការយោធាអន្តរជាតិ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី០១ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៤៦ ការកាត់ទោសឧក្រិដ្ឋជន សង្គ្រាមវ័យនៅចំពោះមុខតុលាការយោធាអន្តរជាតិ វ៉ុល I (សាលក្រមនូវមីប៊ើក) ទំព័រ ១៧១-៣៦៧ នៅត្រង់ទំព័រ ២៥៦។

⁴⁹ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ២០ ដែលយោងទៅ កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្តី នៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជា នូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលបានចុះហត្ថលេខានៅថ្ងៃទី០៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៣ និងចូលជាធរមាននៅថ្ងៃទី២៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៥ (“កិច្ចព្រមព្រៀងបង្កើត អ.វ.ត.ក”) មាត្រា ២(១)។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតឱ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាដើម្បីកាត់សេចក្តីឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុង រយៈ កាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០១ នស/រកម/១០០៤/០០៦ ដោយបានធ្វើវិសោធនកម្ម ថ្ងៃទី២៧ ខែ តុលា ឆ្នាំ២០០៤ (“ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក”) មាត្រា ២ថ្មី។



២៩. សេចក្តីសម្រេចតាមធនាគារសុខាភិបាលត្រូវបានបដិសេធបោល ក្នុងករណីដែលសេចក្តីសម្រេចនោះ (១) ផ្អែកលើការបកស្រាយច្បាប់ជាមូលដ្ឋានមិនបានត្រឹមត្រូវ (គឺ កំហុសអង្គច្បាប់) ដែលនាំឱ្យសេចក្តីសម្រេចនោះគ្មានសុពលភាព (២) ផ្អែកលើការសន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុមិនត្រឹមត្រូវយ៉ាងច្បាស់ក្រឡែត (គឺ កំហុសអង្គហេតុ) ដែលបណ្តាលឱ្យមានភាពមិនយុត្តិធម៌ និង/ឬ (៣) មានភាពអយុត្តិធម៌ ឬមិនសមហេតុសមផល ដែលជាការបំពានលើធនាគារសុខាភិបាលរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងបង្ខំឱ្យធ្វើការសន្និដ្ឋាន ដោយពួកគាត់មិនបានអនុវត្តធនាគារសុខាភិបាលរបស់ខ្លួនឱ្យបានប្រយ័ត្នប្រយែង។ អាចនិយាយម្យ៉ាងទៀតថា ត្រូវបង្ហាញឱ្យឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានកំហុស ឬមានការបំពានបំពាន ដែលមានអានុភាពទៅលើការអនុវត្តធនាគារសុខាភិបាលរបស់ខ្លួន⁵⁰។

៣០. នៅក្នុងបរិបទនៃសេចក្តីសម្រេចតាមធនាគារសុខាភិបាល ជាធម្មតា អង្គបុរេជំនុំជម្រះនឹងបញ្ជូនសេចក្តីសម្រេចនេះឱ្យទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតធ្វើការពិចារណាសាជាថ្មី ⁵¹ ហើយនឹងជំនួសសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនតែក្នុងករណីពិសេសប៉ុណ្ណោះ ⁵² ។ នៅក្នុងករណីជាក់លាក់នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ វិធាន ៧៩(១)នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ស្ទើរឡើងថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះមានអំណាចចេញដីកាដោះស្រាយថ្មីមួយ ឬចេញដីកាដោះស្រាយដែលបានកែប្រែរួច។ ដីកានេះនឹងយកមកធ្វើជាមូលដ្ឋាននៃការជំនុំ

⁵⁰ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ២១ ដែលយោងទៅ ក្នុងចំណោមករណីផ្សេងទៀត សំណុំរឿង ០០៤ (អ.ប.ជ៥៥២) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ ទាក់ទងនឹងអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ នៅគុកលេខ ៨ និងនៅក្នុងស្រុកបាតាន ថ្ងៃទី១៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D365/3/1/5 កថាខណ្ឌ ១៥។

⁵¹ សូមមើល ឧទា. សំណុំរឿង ០០២ (អ.ប.ជ៥៥២) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចបដិសេធសំណើសុំសម្ភាសន៍បុគ្គលដូចមានរាយនាមនៅក្នុងសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរស្តីពីការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ និងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ថ្ងៃទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D310/1/3 កថាខណ្ឌ ១៦។ សំណុំរឿង ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (“សំណុំរឿង ០០២”) (អ.ប.ជ៤៦) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអំពីការណែនាំឱ្យពិចារណាឡើងវិញលើសំណើសុំ D153, D172, D173, D174, D178 និង D284 ថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D300/1/7 (សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់នួន ជា (D300/1/7)) កថាខណ្ឌ ១៩, ២៦។

⁵² សំណុំរឿង ០០២ (អ.ប.ជ៦៧) សាលដីកាស្តីពីការពិចារណាឡើងវិញ ទៅលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទៅលើសំណើសុំដាក់បញ្ចូលឯកសារភស្តុតាងបន្ថែមទៅក្នុងសំណុំរឿង ដែលនឹងជួយដល់ការបញ្ជាក់ពីការដឹងព្រមព្រៀងរបស់ជនត្រូវចោទចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តឡើង ថ្ងៃទី២៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D365/2/17 កថាខណ្ឌ ៦៧។



ជម្រះ⁵³។ លើសពីនេះទៀត អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចកាលពីលើកមុនថា ខ្លួនបានបំពេញតួនាទីជាសភាស៊ើបសួរ តាមក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា នៅក្នុង អ.វ.ត.ក ដែលត្រូវធ្វើការស៊ើបសួររឿងក្តីនេះដោយខ្លួនឯង នៅពេលទទួលបានដីកាលើកលែងការចោទប្រកាន់ ដោយសារមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍⁵⁴។

IV. បញ្ហាបឋម

ក. អំណាចរបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ លើដីកាអំណាចនៃការស៊ើបអង្កេត

៣១. នៅក្នុងជំពូកនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមធ្វើការបំភ្លឺបញ្ជាក់អំពីលក្ខណៈ និងវិសាលភាពនៃអំណាចត្រួតពិនិត្យដែលភាគីបានស្នើសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះយកមកអនុវត្តនៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ។

៣២. តាំងពីដំបូងមក អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមរឿកថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានអនុវត្តអំណាចចម្រុះរួមមានការពិនិត្យលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទៅលើកំហុសអង្គច្បាប់ កំហុសអង្គហេតុ និងធនានុសិទ្ធិដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ⁵⁵ សម្រេចទៅលើបញ្ហាផ្សេងនានាជាទូទៅសម្រាប់យុត្តិសាស្ត្រ និងកេរដំណែលរបស់អ.វ.ត.ក

⁵³ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ២២ ដែលយោងទៅ សំណុំរឿង ០០១ (អ.ប.ជ០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះលើករណីរបស់ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ “ឌុច” ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D99/3/42 (“សំណុំរឿង ០០១ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D99/3/42)”) កថាខណ្ឌ ៤០។

⁵⁴ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ២២ ដែលយោងទៅ សំណុំរឿង ០០១ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D99/3/42) កថាខណ្ឌ ៤១-៤២។

⁵⁵ សំណុំរឿង ០០២ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ១៤៥ & ១៤៦) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ធ្វើឡើងដោយ នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D427/2/15 & D427/3/15 (សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធិ)(D427/2/15 និង D427/3/15)) កថាខណ្ឌ ៥៩-៦៣, ៨៦។ សំណុំរឿង ០០២ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ៧៥) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D427/1/30 ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១ (សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (អៀង សារី)(D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤៤-៤៧, ១១១-១១៣។ សំណុំរឿង ០០៤/១ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ៥០) សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (សំរោងហេតុ) ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 កថាខណ្ឌ ២០-២២, ២៥-២៧។ សំណុំរឿង ០០២ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ៦១) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់ ក.ស.ច.ស លើសំណើសុំឱ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួររបស់មេធាវីការពារក្តីអ្នកស្រី អៀង ធីរិទ្ធិ សុំឱ្យស៊ើបអង្កេតទៅលើតួនាទីរបស់លោក អ៊ីសា ខស្មាន នៅក្នុងការស៊ើបសួរ សុំ



⁵⁶ អំណាចដែលជាប់ជាមួយ ឬយុត្តិសាស្ត្រដែលជាប់ជាមួយ ⁵⁷ និងអំណាចបន្ទាប់បន្សំនៃការស៊ើបអង្កេត ដែលកើតចេញពីតួនាទីរបស់សភាស៊ើបសួរនៅកម្ពុជា ក្នុងករណីដែលមានភាពចន្លោះប្រហោង នៅក្នុង

ឱ្យដកចេញកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីមួយចំនួន និងសុំឱ្យស្តាប់ចម្លើយសាក្សីមួយចំនួនជាថ្មីម្តងទៀត ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D361/2/4 កថាខណ្ឌ ១៥-១៦។ សំណុំរឿង ០០២ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ៦៤) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ របស់លោក អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីការបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបដិសេធសំណើសុំអនុញ្ញាតថតសំឡេង/រូបភាពវីដេអូ នៃការជួបជាមួយលោក អៀង សារី នៅក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ A371/2/12 កថាខណ្ឌ ២២។ សំណុំរឿង ០០២ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ៤៦) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអំពីការណែនាំឱ្យពិចារណាឡើងវិញលើសំណើសុំ D153, D172, D174, D178 និង D284 ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែក ក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D300/1/7 កថាខណ្ឌ ១៤-១៥។

⁵⁶ សំណុំរឿង សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D308/3/1) កថាខណ្ឌ ៧៣ យោងទៅ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់ប្រទេសរូវ៉ាន់ដា (ICTR) រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Akayesu សំណុំរឿងលេខ ICTR-96-4-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី០១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ ១៩, ២៣-២៤។ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី (ICTY) រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Tadić សំណុំ រឿងលេខ IT-94-1-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៩ ដូចដែលបានធ្វើការកែតម្រូវក្នុង សាលដីកានៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៩ (សាលដីកាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ Tadić (ICTY)) កថាខណ្ឌ ២៤៧, ២៨១, ៣១៦។ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Mucic និងអ្នកផ្សេងទៀត សំណុំរឿងលេខ IT-96-21-A សាលដីកា អង្គ ជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ ២២១។

⁵⁷ សំណុំរឿង ០០២ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ៧៣) សាលដីកាលើគ្រប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចនានារបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតលើភាពអាចទទួលយកបាននៃពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ D404/2/4 (សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើភាពអាចទទួលយកបាននៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី(D404/2/4))កថាខណ្ឌ ១០៦, ១១៥។ សំណុំរឿង ០០២ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ០៣) សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំ ពិចារណាសាជាថ្មីអំពីសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងការផ្ទេរព្រាស្រ័យជូនអង្គបុរេជំនុំជម្រះដោយខ្លួនឯង ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែ សីហា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ C22/I/68 ឯកសារ ២៥-២៦។ សំណុំរឿង ០០៣ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ០៣) ដីកាសម្រេចព្រួញការអនុ វត្ត “ដីកាសម្រេចស្តីពីសេចក្តីផ្តេងការណ៍ជាសាធារណៈរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទាក់ទងនឹងសំណុំរឿង ០០៣” ចុះថ្ងៃ ទី១៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D14/1/2 (សំណុំរឿង ០០៣ ដីកាសម្រេចព្រួញការអនុវត្ត (D14/1/2)) កថាខណ្ឌ ៤-៥។ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីសម្រេចលើសំណើបន្ទាន់របស់ អោ អាន សុំការកោសលុប និងការចាត់វិធានការបណ្តោះអាសន្ន ចុះ ថ្ងៃទី០៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360/3 (សំណុំរឿង ០០៤/២សេចក្តីសម្រេចលើសំណើបន្ទាន់ របស់អោ អាន (D360/3)) កថាខណ្ឌ ៦-៧, ១២។ សំណុំរឿង ០០៣ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ១១) សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំឱ្យមានវិធានការប ណ្តោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D56/19/8 កថាខណ្ឌ ១៥-១៦។



វិធានផ្ទៃក្នុង អ.វ.ត.ក⁵⁸ ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចប្រើប្រាស់អំណាចមួយចំនួន ឬអំណាចទាំងអស់ក្នុង ចំណោមអំណាចខុសៗគ្នាទាំងនេះនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបច្ចុប្បន្ន។

៣៣. ទាក់ទិននឹងចំណុចនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះគូសបញ្ជាក់ថា អំណាចខាងដើមចំនួនបីដែលបានរៀបរាប់ ខាងលើត្រូវបានបង្កើតឡើងយ៉ាងត្រឹមត្រូវនៅក្នុងយុត្តិសាស្ត្ររបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ និងនៅក្នុងយុត្តិសាស្ត្រ នៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ។ ទោះបីអំណាចទីបួនគឺអំណាចបន្ទាប់បន្សំនៃការស៊ើបអង្កេត ដែលមក ទល់នឹងពេលនេះត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះយកមកប្រើប្រាស់តិចតួច និងនៅក្នុងបរិបទផ្នែកនីតិវិធីមានកម្រិតក៏ ដោយ តែកាលៈទេសៈពិសេសនៃសំណុំរឿងនេះ គាំទ្រឱ្យតុលាការនេះប្រើប្រាស់អំណាចនេះកាន់តែទូលំ ទូលាយជាងមុន⁵⁹។

៣៤. ជាទូទៅ បទដ្ឋាននៃការពិនិត្យលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលអនុវត្តចំពោះកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនេះត្រូវបាន កំណត់ដោយឡែក⁶⁰ ។ ជំពូកនេះដើរតួនាទីជាចម្បងក្នុងការបង្ហាញអំពីអំណាចនានាដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះ

⁵⁸ សំណុំរឿង ០០១ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ០១) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នរបស់ជនត្រូវ ចោទ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ “ឌុច” ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៧ ឯកសារ C5/45 (សំណុំរឿង០០១ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន (D5/45)) កថាខណ្ឌ ៧។ សំណុំរឿង ០០១ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកា បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D99/3/42) កថាខណ្ឌ ៤១។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០២ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ០៨) សេចក្តី សម្រេចលើកទីបីទៅលើសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរអនុលោមតាមវិធាន ៣៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចំពោះសកម្មភាពរបស់បណ្ឌិត Craig ETCHESON នៅការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញាទាក់ទិននឹងការប្រាស្រ័យទាក់ទងតែភាគីម្ខាង ជាមួយបុគ្គលិកអន្តរជាតិ នៅការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី០១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ (សំណុំរឿង ០០២ សេចក្តីសម្រេចលើកទីបី ទៅលើ សំណើសុំរបស់រៀង សាវី) ERN (EN) 0611365-0611371 កថាខណ្ឌ ៤។ សំណុំរឿង ០០១ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ០១) សាល ដីកាអំពីការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងរឿងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នជនត្រូវ ចោទ នួន ជា ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ C11/53 (សំណុំរឿង ០០១ សាលដីកាអំពីការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី(C11/53)) កថាខណ្ឌ ៣៨។

⁵⁹ នៅក្នុងជំពូកមួយទៀត អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានផ្តល់សំអាងហេតុរបស់ខ្លួនអំពីមូលហេតុដែលអង្គជំនុំជម្រះពិចារណាលើការសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានរំលោភបំពានទៅលើមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក នៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ ដោយចេញដីកាដោះស្រាយពីរដាច់ពីគ្នា និងផ្ទុយគ្នា។ អង្គជំនុំជម្រះសន្និដ្ឋានថាត្រូវអនុវត្តអំណាចពិនិត្យយ៉ាងទូលំទូលាយ ដើម្បីស្តារនីត្យានុកូលភាព និងការដោះស្រាយចំពោះកំហុសផ្នែកនីតិវិធីដែលបង្កឡើងដោយសកម្មភាពមិនស្របច្បាប់របស់សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ។ សម្រាប់ព័ត៌មានលម្អិត សូមមើល កថាខណ្ឌ៨៨ ដល់១២៤។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៣១ ដល់ ៥៤។

⁶⁰ សូមមើលខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ២៨ ដល់ ៣០ ។



អាចចាត់ទុកជាការចាំបាច់ដែលត្រូវយកមកប្រើប្រាស់ ក្នុងនាមជាតុលាការស៊ើបអង្កេតថ្នាក់ទីពីរនៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ។ ហេតុនេះការបញ្ជាក់បំភ្លឺឡើងទាក់ទិននឹងប្រភព និងព្រំដែននៃមុខងារពិនិត្យលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជាក់លាក់នេះ ដែលកើតចេញពីមុខងារនៃការពិនិត្យលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលត្រូវបានអនុវត្តនៅក្នុងដំណាក់កាលនៃកិច្ចស៊ើបសួរ នៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិលថ្នាក់ជាតិ ដូចជាប្រព័ន្ធច្បាប់ដែលនៅជាធរមាននៅកម្ពុជា និងបារាំង នឹងផ្តល់នូវការឆ្លើយតបយ៉ាងចាំបាច់ ចំពោះការព្រួយបារម្ភនានាដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានលើកឡើង⁶¹ ទាក់ទិនទៅនឹងការយល់ឃើញរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១⁶² ដោយលើកឡើងថា ក្នុងកាលៈទេសៈមួយចំនួន អង្គជំនុំជម្រះអាចដើរតួនាទីជា “ស្ថាប័នត្រួតពិនិត្យនៅដំណាក់កាលស៊ើបសួរ”។ ជាផ្នែកនៃការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួនទៅនឹងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិនោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះគូសបញ្ជាក់បន្ថែមថា ជារឿយៗ អង្គជំនុំជម្រះលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិផ្សេងទៀតក៏ដើរតួនាទីជំនួសស្ថាប័នថ្នាក់ក្រោមដែរ ដើម្បីបដិសេធ ឬបញ្ជាក់នូវសេចក្តីសន្និដ្ឋាននានារបស់ស្ថាប័នទាំងនេះ ឬសន្មតនូវសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួនតាមវិធីដូចគ្នាទៅនឹងវិធីសាស្ត្រដែលអង្គជំនុំជម្រះថ្នាក់ទីពីរប្រកាន់យក⁶³។

៣៥. អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ទោះបីជាបញ្ជាក់សារជាថ្មីឡើងថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចដើរតួនាទីជាសភាស៊ើបសួររបស់កម្ពុជានៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់របស់ អ.វ.ត.ក នៅពេលកាលៈទេសៈតម្រូវដីដោយ⁶⁴ ក៏រដ្ឋកិច្ចផងដែរថា “ទំនាក់ទំនងសុខដុមរវាងចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងសភាស៊ើបសួរ តម្រូវជាចាំបាច់នូវការគោរពបុព្វសិទ្ធិរបស់ភាគីនីមួយៗ”⁶⁵។ នៅក្នុងបរិបទនេះ អង្គជំនុំជម្រះមិនអាចទទួលយកការអនុវត្តជាប្រព័ន្ធ និងឥតឈប់

⁶¹ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ២៦។
⁶² សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង (D308/3/1/20)។
⁶³ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីវដ្តអាដ្វា ទល់នឹង Mladic* សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តីសុំប្តឹងដិតចិត្តចៅក្រម Theodor Meron ចៅក្រម Carmel Agius និងចៅក្រម Liu Daqun សំណុំរឿងលេខ MICT-13-56-A ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៨ កថាខណ្ឌ ៨២។
⁶⁴ សំណុំរឿង ០០១ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន (C5/45) កថាខណ្ឌ ៧។ សំណុំរឿង ០០១ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D99/3/42) កថាខណ្ឌ ៤១។ *សូមមើល ផងដែរ* សំណុំរឿង ០០២ សេចក្តីសម្រេចលើកទីបី លើសំណើសុំរបស់ អៀង សារី ERN (EN) 0611365-0611371 កថាខណ្ឌ ៤។ សំណុំរឿង ០០១ សាលដីកាអំពីការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (C11/53) កថាខណ្ឌ ៣៨។
⁶⁵ Christian GUÉRY, “Les pouvoirs de la chambre de l’instruction et la liberté du magistrat instructeur” កម្រង Dalloz លេខ ៩ (២០០៧) (“GUÉRY, Les pouvoirs de la chambre de l’instruction et la liberté du magistrat instructeur (២០០៧)”) ទំព័រ ៦០៣។

ឈររបស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងការបញ្ជីសន្ទវការអន្តរកម្មរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ក្នុងការដោះស្រាយវិវាទរវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែលជាការប្រឆាំងនឹងប្រព័ន្ធច្បាប់របស់ អ.វ. ត.ក^{៦៦} ក៏ដូចជា ការចេញរបស់ពួកគាត់ក្នុងការបដិសេធនូវរាល់ការគ្រប់គ្រងណាមួយពីតុលាការដែលមាន សិទ្ធិអំណាចពិនិត្យមើលទៅលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍^{៦៧} ដោយធ្វើឱ្យភាន់ច្រឡំ ជាអាទិ៍ សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍ និងមតិយោបល់រួមរបស់ចៅក្រម^{៦៨} ឬដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ និងការរកឃើញអំពីពិរុទ្ធ^{៦៩} ។ ហេតុដូច្នោះ អង្គជំនុំជម្រះនេះយល់ឃើញថាជាការចាំបាច់ក្នុងការបញ្ជាក់ និងអះអាងពីមូលដ្ឋានគតិយុត្តិ សម្រាប់តួនាទី និងមុខងាររបស់ខ្លួន ក្នុងនាមជាស្ថាប័នឧទ្ធរណ៍នៅដំណាក់កាលបុរេជំនុំជម្រះរបស់ អ.វ.ត. ក។ ប៉ុន្តែ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី អង្គជំនុំជម្រះពិចារណាឃើញថា ជាការមិនចាំបាច់ឡើយក្នុងការកត់ត្រាលម្អិត នូវគ្រប់ករណីទាំងអស់ ដែលការគោរពត្រឹមត្រូវលើសិទ្ធិអំណាចរបស់ខ្លួនត្រូវបានបំភ្លេចចោលដោយមិន ត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ពីសំណាក់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។

៣៦. ហេតុនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ការទទួលរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិលើការ បន្តការអនុវត្តកិច្ចស៊ើបសួររបស់ខ្លួនក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ទោះបីជាមានកំហុសដែលបានលើកឡើងក្នុង សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ ក្តី បង្ហាញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរ ជាតិទទួលបានព័ត៌មានខុសទាំងស្រុង ពាក់ព័ន្ធនឹងអ្វីដែលជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់ការិយាល័យសហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ក្នុងការអនុវត្តកិច្ចស៊ើបសួររបស់ខ្លួន។ ពាក់ព័ន្ធចំណុចនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់ សម្គាល់ឃើញថា ការប្រើពាក្យ *ដោយខ្វះការយកចិត្តទុកដាក់* នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយរបស់សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ(ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) បង្ហាញអំពីការយល់ខុសយ៉ាងខ្លាំងលើបុព្វសិទ្ធិ

^{៦៦} សូមមើល ខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៨៨ ដល់ ១២៤ ។

^{៦៧} សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ១៧-៣៨។

^{៦៨} សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ៣៤ (“នៅក្នុងផ្នែកសេចក្តីសម្រេចនៃការ យល់ឃើញជារួមរបស់ខ្លួន អ.ប.ជ បានបញ្ជូនមតិយោបល់របស់ខ្លួនថា តុលាការធម្មតារបស់កម្ពុជាមានយុត្តាធិការលើឧក្រិដ្ឋ កម្មដែលមិនអាចធ្វើការជំនុំជម្រះបាននៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ជាអ្វីដែល អ.ប.ជ មិនអាចធ្វើបានឡើយ”) (មានសេចក្តីបញ្ជាក់ បន្ថែម)។

^{៦៩} សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ៣៧(ខ)(iii) ដែលសហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិយោងទុក្ខីករណ៍របស់គាត់ទៅលើសំអាងហេតុ ដែលបានអនុវត្តដើម្បីសម្រេចអំពីពិរុទ្ធភាព គឺមិនមែនដីកា បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះទេ (“ចៅក្រម Eboe-Osui បានធ្វើការសង្ខេបយ៉ាងល្អអំពីបញ្ហានេះថា: “ការរកឃើញអំពីពិរុទ្ធ [...] មិន មែនកើតចេញពីការឱ្យតម្លៃបំប៉ោងទៅលើភស្តុតាងដែលមានតាមរបៀបជំនាញឡើយ”)។



របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងអង្គបុរេជំនុំជម្រះ⁷⁰។ ការប្រើពាក្យនេះក៏បង្ហាញផងដែរពីការនាំយកនូវ ទស្សនាទានទាំងឡាយមិនត្រឹមត្រូវដែលមិនពាក់ព័ន្ធនឹងច្បាប់ជាធរមាននៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ។ វាក៏ បង្ហាញឱ្យឃើញបន្ថែមទៀតនូវការព្យាយាមយ៉ាងជាក់ស្តែងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ក្នុង ការរំដោះខ្លួនមិនត្រឹមតែចេញពីវិធាននៃច្បាប់ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងពីការគ្រប់គ្រងការអនុវត្តត្រឹមត្រូវ របស់ខ្លួនដោយយុត្តាធិការបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទៀតផង។

៣៧. នៅពេលនេះ អង្គជំនុំជម្រះនឹងបញ្ជាក់អំពីសិទ្ធិអំណាចដែលអង្គជំនុំជម្រះអាចយកមកប្រើនៅក្នុង ករណីនេះ ក្នុងនាមជាតុលាការស៊ើបសួរទីពីរ ខណៈដែលកំពុងពិនិត្យមើលទៅលើសកម្មភាព និងការយល់ ឃើញទាំងឡាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។

១. តួនាទីរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះជាស្ថាប័នស៊ើបសួរទីពីរ និង សិទ្ធិអំណាចចុងក្រោយនៅដំណាក់កាល ស៊ើបសួរ

៣៨. អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា អនុលោមតាមមាត្រា១២(១)នៃកិច្ចព្រមព្រៀង “នីតិវិធីរបស់ អ.វ.ត.ក ត្រូវសមស្របតាមច្បាប់កម្ពុជា”។ លើសពីនេះទៀត មាត្រា១២(២) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង ចែងថា “អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញត្រូវអនុវត្តយុត្តាធិការរបស់ខ្លួនសមស្របតាមបទដ្ឋានយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ភាពត្រឹម ត្រូវ និងដំណើរការសមស្របនៃច្បាប់ ដូចដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ១៤ និង ១៥ នៃអនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពី សិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ដែលកម្ពុជាជាភាគីហត្ថលេខីដែរ”។⁷¹ ទាក់ទិននឹងយន្តការ និងអាណត្តិ ពិសេសមានតែមួយរបស់ អ.វ.ត.ក អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ប្រព័ន្ធតុលាការ និងរចនាសម្ព័ន្ធរបស់ អ.វ.ត.ក ជាក់ស្តែង ក្នុងចំណោមប្រការផ្សេងទៀត យកគំរូតាមប្រព័ន្ធនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ដូចមានចែងនៅ ក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ដែលមានមូលដ្ឋានគ្រឹះចេញពីក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង។

៣៩. ពាក់ព័ន្ធនឹងចំណុចនេះ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា មាត្រា ៥៥ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ចែងថា “នៅក្នុងសាលាឧទ្ធរណ៍ មានសភាមួយដែលមានឈ្មោះថាសភាស៊ើបសួរ” និងកត់សម្គាល់ទៀតថា នៅក្នុង

⁷⁰ សូមមើលដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ៣៧(ក), ៣៧(ខ)(ii), ៣៨។

⁷¹ កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ១២(២)។



ប្រព័ន្ធលើក្រុមស៊ើបសួរជាច្រើនដទៃទៀត⁷² សភាស៊ើបសួរគឺជាផ្នែកដ៏សំខាន់ និងចាំបាច់មួយនៃកិច្ចនីតិវិធី ដំណាក់កាលបុរេជំនុំជម្រះ។

៤០. ក្នុងនាមជាស្ថាប័នមួយ ស្រដៀងគ្នាទៅនឹងសភាស៊ើបសួររបស់កម្ពុជាដែរនោះ សិទ្ធិអំណាចរបស់អង្គ បុរេជំនុំជម្រះនៃ អ.វ.ត.ក ក្នុងការពិនិត្យមើលឡើងវិញ អនុលោមតាមប្រព័ន្ធច្បាប់របស់ អ.វ.ត.ក អាចទាញចេញពីក្នុងមាត្រា ២៦១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ដែលចែងថា៖

នៅរាល់ពេលដែលបានទទួលបណ្តឹង សភាស៊ើបសួរពិនិត្យមើលពិនិត្យភាពនៃនីតិវិធី និងការ ប្រព្រឹត្តិទៅដល់នៃនីតិវិធី។ កាលណាពិនិត្យឃើញមូលហេតុនៃមោឃភាព សភាស៊ើបសួរអាច ចាត់ទុកជាមោឃៈដោយឯកឯងនូវនីតិវិធីទាំងមូល ឬផ្នែកណាមួយ។ សភាស៊ើបសួរត្រូវធ្វើដូច ដែលមានចែងនៅក្នុង មាត្រា២៨០ (អានុភាពនៃមោឃកម្ម)នៃក្រមនេះ (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

បទប្បញ្ញត្តិស្រដៀងគ្នានេះមាននៅក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌក្នុងប្រព័ន្ធដីកនាំដោយចៅក្រមជាច្រើនទៀត រួមទាំងបារាំង⁷³។

៤១. ដោយមិនគិតពីឈ្មោះរបស់វា ជាសភាស៊ើបសួរទីពីរ សភាចោទប្រកាន់ ឬអង្គបុរេជំនុំជម្រះ អង្គជំនុំ ជម្រះបច្ចុប្បន្ននេះជាយុត្តាធិការចុងក្រោយបង្អស់លើដំណាក់កាលបុរេជំនុំជម្រះនៅ អ.វ.ត.ក។ ទោះបីជា

⁷² សូមមើលដូចជា ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (ក្រមប្រទេស[បារាំង]) មាត្រា ១៩១ (“Chaque cour d’appel comprend au moins une chambre de l’instruction”)។ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (ក្រមប្រទេស[អាល់ហ្សេរី]) មាត្រា ១៧៦។ ក្រមនីតិវិធី ព្រហ្មទណ្ឌ (ក្រមប្រទេស[អាយវ្លីន្ទូស័ត]) មាត្រា ១៩១។ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (ក្រមប្រទេស[ហ្គីណេ]) មាត្រា ១៩១។ ក្រម នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (ក្រមប្រទេស[ម៉ាដាហ្គាស្ការ]) មាត្រា ៣០ និង ៣០០។ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (ក្រមប្រទេស[ម៉ាលី]) មាត្រា ១៩៦។ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (ក្រមប្រទេស[សេណេហ្គាល់]) មាត្រា ១៨៥។ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (ក្រមប្រទេស [សាធារណរដ្ឋអាហ្វ្រិកកណ្តាល]) មាត្រា ១៣០។

⁷³ សូមមើល ក្រមប្រទេស[បារាំង] មាត្រា ២០៦។ ក្រមប្រទេស[សេណេហ្គាល់] មាត្រា ១៩៩ (“La chambre d’accusation examine la régularité des procédures qui lui sont soumises”)។ ក្រមប្រទេស[អាល់ហ្សេរី] មាត្រា ១៩១។ ក្រមប្រទេស [អាយវ្លីន្ទូស័ត] មាត្រា ២០៦។ ក្រមប្រទេស[ហ្គីណេ] មាត្រា ២១១។ ក្រមប្រទេស[ម៉ាលី] មាត្រា ២០៦។ ក្រមស្តីពីកិច្ចស៊ើប សួរផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ (ប្រទេសបែលហ្ស៊ិក) មាត្រា ១៣៦ (“La chambre des mises en accusation contrôle d’office le cours des instructions, peut demander des rapports sur l’état des affaires et peut prendre connaissance des dossiers”)។ សូមមើល ផងដែរក្រមប្រទេស[បារាំង] មាត្រា ២០២ និង ២០៤។ ក្រមប្រទេស[សាធារណរដ្ឋអាហ្វ្រិកកណ្តាល] មាត្រា ១៣៨។ ក្រមប្រទេស[អាល់ហ្សេរី] មាត្រា ១៨៦, ១៩១។ ក្រមប្រទេស[អាយវ្លីន្ទូស័ត] មាត្រា ២០១ និង ២០២។ ក្រមប្រទេស[ហ្គីណេ] មាត្រា ២០៦ និង ២០៧។ ក្រមប្រទេស[ម៉ាលី] មាត្រា ២០៣។ ក្រមប្រទេស[ម៉ាដាហ្គាស្ការ] មាត្រា ៣១០។



យ៉ាងណាក្តី អង្គជំនុំជម្រះនេះខុសប្លែកមួយចំនួនពីស្ថាប័នពិនិត្យលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដទៃទៀតនៅក្នុងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ព្រោះថា ទោះជាអង្គជំនុំជម្រះនេះត្រូវពិនិត្យមើលលើ សេចក្តីសម្រេចនៅដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ ដែលរួមមាន សាលក្រមសម្រេចលើពិរុទ្ធភាព ឬនិរទោស និងការផ្តន្ទាទោសក៏ដោយ ក៏អង្គជំនុំជម្រះនេះអាចដំណើរការជាតុលាការស៊ើបសួរទីពីរ⁷⁴។

៤២. ពាក់ព័ន្ធនឹងចំណុចនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមយោងទៅអ្នកនិពន្ធសំខាន់មួយចំនួនដែលផ្តេងថា៖

សភាស៊ើបសួរអាចត្រូវបានកំណត់ថាជាសភាសាលាឧទ្ធរណ៍ [...] ដែលមានបេសកកម្មមិនត្រឹមតែដឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់យុត្តាធិការសាលាដំបូងប៉ុណ្ណោះទេ ដែលជា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត [...] ប៉ុន្តែ ថែមទាំងពិនិត្យមើលជាប្រចាំចំពោះភាពត្រឹមត្រូវនៃការស៊ើបអង្កេត និងកាន់តួនាទីត្រួតពិនិត្យជាមួយចៅក្រមស៊ើបសួរ ដោយសភាស៊ើបសួរអាចធ្វើឱ្យបាត់បង់កំហុសទាំងឡាយរបស់ចៅក្រមស៊ើបសួរ។ ក្នុងន័យនេះ គេអាចចាត់ទុកថាសភានេះថាជាតុលាការស៊ើបសួរជាន់ខ្ពស់⁷⁵។

៤៣. អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា យន្តការត្រួតពិនិត្យដែលអាចប្រៀបធៀបគ្នាបានដទៃទៀត មានអត្ថិភាពនៅក្នុងតុលាការកូនកាត់ផ្សេងៗទៀត ដូចជា Chambre africaine extraordinaire d'accusation អមសាលាឧទ្ធរណ៍របស់ដាក់⁷⁶ និង “សភាចោទប្រកាន់ពិសេសរបស់សាធារណរដ្ឋអាហ្វ្រិក

⁷⁴ សូមមើល ឧ. ក្រមប្រទេស[ម៉ាដាហ្គាស្ការ] មាត្រា ៣០ La chambre d'accusation de la cour d'appel connat: [d]e l'appel des ordonnances du juge d'instruction [...] [et] est en outre juridiction d'instruction du second degré en matière criminelle”។ ក្រមប្រទេស[អាយវ័រីស្ទ] មាត្រា ២០ (“CCP (Ivory Coast) មាត្រា ២០៦ (“La Chambre d'Accusation examine dans tous les cas, y compris en matière de détention préventive, la régularité des procédures qui lui sont soumises”) ស្ថិតក្នុងជំពូក ២ មានចំណងជើងថា “De la Chambre d'accusation : Jurisdiction d'instruction du second degré”។ សូមមើល ក្រមប្រទេស[បារាំង] មាត្រា ២០១ (“La chambre de l'instruction peut, dans tous les cas, à la demande du procureur général, d'une des parties ou même d'office, ordonner tout acte d'information complémentaire qu'elle juge utile”) និងមាត្រា ២០៦ (“la chambre de l'instruction examine la régularité des procédures qui lui sont soumises”) ស្ថិតក្នុងជំពូក ២ មានចំណងជើងថា “De la Chambre d'accusation : Jurisdiction d'instruction du second degré”។

⁷⁵ Henri ANGEVIN, Jean-Paul VALAT, “Chambre de l'instruction. – Composition. – Compétence. – Contrôle de l'activité des officiers et agents de police judiciaire”, Jurisclasseur Procédure pénale, LexisNexis, ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ (“ANGEVIN and VALAT, Chambre de l'instruction. – Composition (៨ វិច្ឆិកា ២០១៨)” កថាខណ្ឌ ១៣ (មានសេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម)។ Jacques GUYÉNOT, “Le pouvoir de révision et le droit d'évocation de la chambre d'accusation”, Revue de sciences criminelles et de Droit pénal comparé, Tome XIX (១៩៦៤) ទំព័រ ៥៥៩-៦០៣ ។

⁷⁶ លក្ខខណ្ឌនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៅអាហ្វ្រិក នៅក្នុងតុលាការ ប្រទេសសេណេហ្គាល់ បង្កើតឡើងដើម្បីកាត់ទោសបទ



កកណ្តាល [ដែល] ជាផ្នែកមួយនៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌពិសេស ដែលសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹង ដីកាចេញដោយការិយាល័យស៊ើបសួរ⁷⁷។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះក៏កត់សម្គាល់ផងដែរថា ទោះបីជាស្ថិតនៅ ក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់មួយខុសគ្នាស្រឡះក៏ដោយ ក៏ “អង្គបុរេជំនុំជម្រះរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ត្រូវ បានបង្កើតឡើងក្នុងចំណោមភារកិច្ចផ្សេងៗគឺដើម្បីធ្វើការ ត្រួតពិនិត្យផ្នែកតុលាការ [លើការទទួលខុស ត្រូវរបស់រដ្ឋអាជ្ញា] ក្នុងដំណាក់កាលដំបូងនៃកិច្ចនីតិវិធី”⁷⁸ ដែលដំណាក់កាលនៃស៊ើបសួរមានដាក់បញ្ចូល នៅក្នុងប្រព័ន្ធនោះ។

៤៤. យោងទៅលើសំណុំរឿងហេតុខាងលើ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបញ្ជាក់ថា តួនាទីដែលខ្លួនអាចអនុវត្តបាននៅក្នុង ប្រព័ន្ធច្បាប់របស់ អ.វ.ត.ក រួមបញ្ចូលទាំងតួនាទីជាសភាស៊ើបសួរ ដែលរួមមានទាំងយុត្តាធិការឧទ្ធរណ៍ លើកិច្ចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងសេចក្តីសម្រេច ព្រមទាំងយុត្តាធិការស៊ើបសួរទីពីរផង⁷⁹។

២. សិទ្ធិអំណាចក្នុងការត្រួតពិនិត្យមើលរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះជាស្ថាប័នស៊ើបសួរទីពីរ

៤៥. អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសង្កត់ធ្ងន់អំពីតម្រូវការដែលខ្លួនត្រូវអនុវត្តជាពិសេសនូវសិទ្ធិអំណាចក្នុងការ ត្រួតពិនិត្យមើលយ៉ាងទូលំទូលាយនៅក្នុងរឿងក្តីនេះ⁸⁰។ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា មិនពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹង កាលៈទេសៈពិសេសណាមួយឡើយ យុត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្លួនពេញទៅដោយឧទាហរណ៍នៃករណីនានា

ឧក្រិដ្ឋដែលបានប្រព្រឹត្តនៅ ឆាត ចន្លោះថ្ងៃទី៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៨២ និងថ្ងៃទី១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩០ មាត្រា ១១(២)។ សូមមើល ផង ដែរ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (ប្រទេសសេណេហ្គាល់) មាត្រា ១៨៥។

⁷⁷ ច្បាប់លេខ ១៥.០០៣ ស្តីពី “Création, organisation et fonctionnement de la cour pénale spéciale” ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ២០១៥, JORCA/ES លេខ ០៥ មាត្រា ១២(១) (បកប្រែក្រៅផ្លូវការ)។ ច្បាប់លេខ ១៨.០១០ ចុះថ្ងៃទី០២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០១៨ ស្តីពី “Règlement de procédure et de preuve devant la cour pénale spéciale de la République centrafricaine”, (JORCA/ES N°5), ចុះថ្ងៃទី០១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ មាត្រា ១០៧A (“La Chambre d’accusation spéciale statue en Chambre du conseil sur les appels des ordonnances rendues par les Cabinets d’instruction”)។

⁷⁸ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ស្ថានភាពស្តីពីនាវាដែលបានចុះបញ្ជីរបស់សហភាពកូម្លូរីស សាធារណរដ្ឋ Hellenic និងព្រះរាជា ណាចក្រកម្ពុជា សំណុំរឿងលេខ ICC-01/13-68 សេចក្តីសម្រេចស្តីពី “ការអនុវត្តសម្រាប់ការត្រួតពិនិត្យឡើងវិញតាមផ្លូវ តុលាការ ដោយរដ្ឋាភិបាលនៃសហភាពកូម្លូរីស” អង្គបុរេជំនុំជម្រះទី ១ ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ ៩៣។

⁷⁹ Henri ANGEVIN, Jean-Paul VALAT, “Chambre de l’instruction. – Pouvoirs de la chambre de l’instruction: révision, évocation, annulation. – supplément d’information. – décisions sur le fond”, Jurisclasseur Procédure pénale, LexisNexis ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៩ (“ANGEVIN និង VALAT Chambre de l’instruction – pouvoirs de la chambre de l’instruction (១៥ កុម្ភៈ ២០១៩)”) កថាខណ្ឌ ១១២។

⁸⁰ សម្រាប់សេចក្តីលម្អិត សូមមើល កថាខណ្ឌ ខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៤៩ ដល់ ៥៤។



ដែលអង្គជំនុំជម្រះ ក៏ដូចស្ថាប័នតុលាការអន្តរជាតិដទៃទៀតដែរ ត្រូវតែអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចដែលមិនចាំបាច់ ត្រូវបញ្ជាក់ឱ្យបានច្បាស់នោះឡើយ ប៉ុន្តែនៅតែសមិតភាពជាមួយនឹងតួនាទីដែលប្រគល់ឱ្យខ្លួន តាមរយៈអត្ថ បទច្បាប់នានារបស់ អ.វ.ត.ក។

៤៦. ហេតុនេះ នៅក្នុងករណីមួយចំនួន អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានយល់ឃើញថា “វាមានលក្ខណៈសមស្រប ក្នុងការអនុវត្តយុត្តាធិការដែលខ្លួនទទួលបាន ក្នុងនាមជាអង្គជំនុំជម្រះទទួលបណ្តឹងខ្លួននៅដំណាក់កាល មុនអង្គសេចក្តី និងនៅពេលពុំមានសេចក្តីសម្រេចជាក់លាក់ណាមួយ [...] ដើម្បីជាផលប្រយោជន៍ យុត្តិធម៌”⁸¹ ។ លើសពីនេះទៀត “អង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចប្រើយុត្តាធិការដែលខ្លួនទទួលបានទៅតាមករណី នីមួយៗ ក្នុងលក្ខខណ្ឌថា បណ្តឹងខ្លួនណាមួយ ឬសំណើពាក់ព័ន្ធមួយ មិនត្រឹមតែពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាជាសារវន្ត ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែបណ្តឹងខ្លួនណាមួយ ឬសំណើនោះក៏ត្រូវលើកឡើងបានត្រឹមត្រូវផងដែរ”⁸²។ នៅក្នុងករណីដទៃ ទៀត អង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវបានស្នើឱ្យបកស្រាយយុត្តាធិការលើបណ្តឹងខ្លួនណាមួយផ្នែកលើវិធាន២១ នៃវិធាន ផ្ទៃក្នុង ដើម្បី “ការពារផលប្រយោជន៍របស់ជនត្រូវចោទ និងធានាអំពីសច្ចភាពផ្លូវច្បាប់ និងកិច្ចដំណើរការ នីតិវិធីដោយយុត្តិធម៌ និងគោរពគោលការណ៍ចំពោះមុខ”⁸³។

៤៧. ពាក់ព័ន្ធជាពិសេសទៅនឹងរឿងក្តីចំពោះមុខ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា អំណាចក្នុងការត្រួតពិនិត្យ របស់ខ្លួនជាសភាស៊ើបសួរទីពីរ អាចរួមមាន (i) អំណាចរបស់សភាស៊ើបសួរក្នុងការបោសសម្អាតភាព

⁸¹ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីសម្រេចលើសំណើបន្ទាន់របស់ អា អាន (D360/3) កថាខណ្ឌ ៦ (មានសេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម)។ សូមមើល ផងដែរ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងខ្លួនណាមួយរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកា ដំណោះស្រាយ (D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ២៨ (“ក្នុងនាមជាស្ថាប័នដែលត្រួតពិនិត្យនៅដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត អង្គបុរេជំនុំ ជម្រះយល់ថា ជាការចាំបាច់ដែលត្រូវតែដោះស្រាយ”)។

⁸² សំណុំរឿង ០០៣ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ០១) សាលដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្តីសុំផ្អាកកិច្ចដំណើរការ នីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ និងសុំឱ្យចាត់វិធានការទាក់ទងនឹងការធ្វើជាតំណាងប្រកបដោយ ប្រសិទ្ធភាពជូនជនសង្ស័យក្នុងករណី ០០៣ ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១ ERN (EN) 00751589-00751596 កថាខណ្ឌ ៩។

⁸³ សំណុំរឿង ០០៤/១ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ១៩) សេចក្តីពិចារណាក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ លើបណ្តឹងខ្លួនណាមួយរបស់ អ៊ឹម ចែម ប្រឆាំងនឹងដីកាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិសម្រេចដាក់អ្នកស្រីឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យ ដោយកំបាំងមុខ ចុះថ្ងៃទី០១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D239/1/8 (“សេចក្តីពិចារណាលើដីកាសម្រេចដាក់ អ៊ឹម ចែម ឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យ ដោយកំបាំង មុខ (D239/1/8)”) កថាខណ្ឌ ២៣។ សំណុំរឿង ០០៣ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ២១) សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងខ្លួនណាមួយរបស់ មាស មុត ប្រឆាំងនឹងដីកាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត Harmon ដែលសម្រេចដាក់ មាស មុត ឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យ ដោយ កំបាំងមុខ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D128/1/9 (“សេចក្តីពិចារណាក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ លើដីកាសម្រេចដាក់ មាស មុត ឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យ ដោយកំបាំងមុខ (D128/1/9)”) កថាខណ្ឌ ២៨។



មិនប្រក្រតីនៅក្នុងនីតិវិធីដែលខ្លួនបានទទួលវិនិច្ឆ័យ មុនពេលបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ⁸⁴ (ii) សភាស៊ើបសួរ ឬ អំណាចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះរបស់ អ.វ.ត.ក ក្នុងករណីដែលខ្លួនបានទទួលវិនិច្ឆ័យ ដើម្បីពិនិត្យទាំងមូល និងកែសម្រួលរឿងក្តី រួមទាំងការកែតម្រូវកំហុស ក្នុងការកំណត់ប្រភេទនៃបទល្មើសរបស់ចៅក្រមស៊ើប អង្កេត និងកត់សម្គាល់គ្រប់កាលៈទេសៈច្បាប់ទាំងអស់ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងអង្គហេតុ⁸⁵ និង (iii) សិទ្ធិក្នុងការពិ និត្យ និងកែតម្រូវការងាររបស់ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងនីតិវិធីនៃប្រតិបត្តិការចាំបាច់ណាមួយសម្រាប់បម្រើ ផលប្រយោជន៍នៃការបញ្ជាក់ការពិត⁸⁶ ។ អាចនិយាយម្យ៉ាងទៀតថា អំណាចក្នុងការពិនិត្យ អនុញ្ញាតឱ្យ សភាស៊ើបសួរបែបនេះ ដោះស្រាយទាំងអស់ទៅលើកិច្ចទាំងឡាយទាក់ទងនឹងរឿងក្តីដែលអយ្យការ ឬ ចៅក្រមស៊ើបសួរមាន ឬគួរមាន ដើម្បីឱ្យការណែនាំនោះមានលក្ខណៈពេញលេញ និងស្របច្បាប់⁸⁷ ។

៤៨. ចុងក្រោយ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបញ្ជាក់ថា នៅពេលខ្លួនទទួលនីតិវិធីស៊ើបសួរចុងក្រោយ “យុត្តាធិការ លើរឿងក្តីរបស់សភាស៊ើបសួរ មានលក្ខណៈទូទៅ មិនមែនមានលក្ខណៈជាក់លាក់ទេ។ រឿង ក្តីទាំងមូល ត្រូវបានយោងដល់យុត្តាធិការនេះ មិនមែនត្រឹមតែផ្នែកនៃសេចក្តីសម្រេចនៃដីកានោះទេ”⁸⁸ ។ ជាលទ្ធផល សភាស៊ើបសួរមានអំណាចពិនិត្យមួយ ដែលអនុញ្ញាតឱ្យខ្លួនបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរតាមរយៈកិច្ចស៊ើបសួរ បន្ថែម⁸⁹ និងដើម្បីវាយតម្លៃពិនិត្យនៃនីតិវិធី⁹⁰ នៅពេលកាលៈទេសៈតម្រូវ។ យោងតាមហេតុផល

⁸⁴ GUYÉNOT, *Le pouvoir de révision et le droit d'évocation de la chambre d'accusation* (ឆ្នាំ១៩៦៤) កថាខណ្ឌ ៣។
⁸⁵ GUYÉNOT, *Le pouvoir de révision et le droit d'évocation de la chambre d'accusation* (ឆ្នាំ១៩៦៤) កថាខណ្ឌ ៣។
⁸⁶ Frédéric DESPORTES, Laurence LAZERGES, *Traité de procédure pénale* (Economica, Corpus, បោះពុម្ពលើកទី៣ ឆ្នាំ ២០១៣) (“DESPORTES និង LAZERGES, *Traité de procédure pénale* (២០១៣)”) កថាខណ្ឌ ២១៤៤ (មាន សេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម) ។
⁸⁷ GUYÉNOT, *Le pouvoir de révision et le droit d'évocation de la chambre d'accusation* (១៩៦៤) កថាខណ្ឌ ៣។ *សូម មើល ផងដែរ* Roger MERLE, André VITU, *Traité de droit criminel*, (Cujas, បោះពុម្ពលើកទី៥ ឆ្នាំ២០១៣) កថាខណ្ឌ ៥៦៩។
⁸⁸ Christian GUÉRY, “Effet dévolutif de l'appel et manifestation de la vérité : du prétendu pouvoir de révision de la chambre de l'instruction”, *Droit pénal* n° 5 (étude 8), LexisNexis ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៣ (បកប្រែក្រៅផ្លូវ ការ)។
⁸⁹ ANGEVIN និង VALAT, *Chambre de l'instruction – pouvoirs de la chambre de l'instruction* (ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៩) កថាខណ្ឌ ១៣៩។
⁹⁰ ANGEVIN និង VALAT, *Chambre de l'instruction – pouvoirs de la chambre de l'instruction* (ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៩) កថាខណ្ឌ ៤ (មានសេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម)។ DESPORTES and LAZERGES, *Traité de procédure pénale* (ឆ្នាំ ២០១៣) កថាខណ្ឌ ២១៤៥។ GUÉRY, *Les pouvoirs de la chambre de l'instruction et la liberté du magistrat*



ដែលបានផ្តល់ជូននៅក្នុងជំពូកដាច់ដោយឡែកមួយ⁹¹ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា កាលៈទេសៈចាំបាច់ មានអត្ថិភាពនៅក្នុងរឿងក្តីចំពោះមុខនេះ។

៣. វិសាលភាពនៃសិទ្ធិអំណាចក្នុងការត្រួតពិនិត្យរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះនៅក្នុងរឿងក្តីបច្ចុប្បន្ននេះ

៤៩. អង្គបុរេជំនុំជម្រះរឿងក្តីថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានលើកឡើងពីមុនថា “ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតក្នុងការកំណត់ [លើយុត្តាធិការបុគ្គល] នេះ គឺជាឆន្ទានុសិទ្ធិតុលាការ និងមិនអនុញ្ញាតឱ្យបំពេញ កិច្ចតាមអំពើចិត្តទេ តែត្រូវអនុវត្តទៅតាមគោលការណ៍ច្បាប់ដែលមានច្បាស់លាស់”⁹²។ នៅពេលដែលអង្គ បុរេជំនុំជម្រះពិនិត្យលើនីតិវិធីនៃការស៊ើបអង្កេតរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងយុត្តិសា ស្ត្ររបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ⁹³ ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះពិចារណាឃើញថា នៅពេលខ្លួនដើរតួនាទីជាសភាស៊ើប សួររបស់ អ.វ.ត.ក និង ខ្លួនអនុវត្តអំណាចចុងក្រោយនៅដំណាក់កាលស៊ើបសួរ។ ដូច្នោះ អង្គជំនុំជម្រះសូម រឿងក្តីថា គោលបំណងមួយក្នុងចំណោមគោលបំណងសំខាន់នានារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ គឺវាយតម្លៃទៅលើ ដំណាក់កាលស៊ើបសួរទាំងមូល និងចេញសេចក្តីសម្រេចចុងក្រោយពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានេះ⁹⁴ ។ អង្គបុរេជំនុំ ជម្រះមានយុត្តាធិការសំខាន់ទូលំទូលាយទៅលើបញ្ហានានាដែលខ្លួនអាចទទួលយកមកពិនិត្យ និងមានសិទ្ធិ អំណាចទូលំទូលាយក្នុងការវាយតម្លៃទៅលើសុចរិតភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ និងអង្គសេចក្តីនៃរឿងក្តី ដើម្បី ធានានូវគោលការណ៍អនាគត⁹⁵។

instructeur (ឆ្នាំ២០០៧) ទំព័រ ៦០៣-៦០៧។

⁹¹ សូមមើល កថាខណ្ឌខាងលើ កថាខណ្ឌ ៣១ ដល់ ៥៤។

⁹² សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ២០។

⁹³ *សូមមើល ខ*. សំណុំរឿង ០០៤ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ២៦) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទាក់ទិននឹងការផ្តល់សក្ខីកម្មនៅពេលជំនុំជម្រះ នៅក្នុងសវនាការអសាធារណៈ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារក D309/6 កថាខណ្ឌ ១៩-២០។ សំណុំរឿង ០០៤ សាលដីកាលើសំណើរបស់ យីម ទិត្យ សុំធ្វើមោឃភាពឯកសារស៊ើបអង្កេតដែល ធ្វើឡើងដោយ PAOLO STOCCHI ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារក D351/1/4 កថាខណ្ឌ ១៣។

⁹⁴ GUYÉNOT, *Le pouvoir de révision et le droit d'évocation de la chambre d'accusation* (ឆ្នាំ១៩៦៤) កថាខណ្ឌ ២, ៩, ៣៥។

⁹⁵ សាលាឧក្រិដ្ឋប្រទេសបារាំង ចុះថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ សំណុំរឿងលេខ 15-84.671។



៥០. អង្គបុរេជំនុំជម្រះពិចារណាលើក្រោយ ការអនុវត្តអំណាចត្រួតពិនិត្យរបស់ខ្លួនជាសភាស៊ើបសួរ ពិតជា មានគោលបំណងសំខាន់ ក្នុងការធានាថា លក្ខខណ្ឌនៃការចេញដីកាដោះស្រាយ និងការស៊ើបអង្កេតជា បឋម អនុលោមតាមវិធាន២១ និងវិធាន ៧៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក និងមាត្រា ២៦១ នៃក្រមនីតិ វិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា។ ហេតុដូច្នោះ នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ណាមួយប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ មាន បញ្ហាបឋមជាច្រើនដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចចាំបាច់ត្រូវពិចារណាមុនពេលដោះស្រាយលើអង្គសេចក្តីនៃ សារណារបស់ភាគី ក្នុងនោះរួមទាំងអ្វីដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានកំណត់ប៉ុន្មានឆ្នាំមុនថាជាបញ្ហាដែលមាន សារសំខាន់ជាទូទៅសម្រាប់យុត្តិសាស្ត្រនិងកេរដំណែលរបស់ អ.វ.ត.ក និង/ឬ អំណាចឥស្សរចិត្តរបស់ខ្លួន នៅពេលពិចារណាលើដីកាដោះស្រាយ។

៥១. ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានេះ ក្រៅពីការរួមចំណែកជាក់លាក់ដែលមានចែងនៅក្នុងវិធាន ៧១-៧៨ នៃវិធានផ្ទៃ ក្នុង អង្គបុរេជំនុំជម្រះក៏ត្រូវធានាថា “ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក វិធានផ្ទៃក្នុង សេចក្តីណែនាំអនុវត្ត និង បទបញ្ជារដ្ឋបាលទាំងអស់ជាធរមាន ត្រូវតែបកស្រាយក្នុងន័យការពារជានិច្ចដល់ប្រយោជន៍របស់ជន សង្ស័យ ជនត្រូវចោទ ជនជាប់ចោទ និងជនរងគ្រោះ ដើម្បីធានាអំពីសុចរិតភាពផ្លូវច្បាប់ និងកិច្ចដំណើរការនីតិ វិធីប្រកបដោយតម្លាភាព”⁹⁶ គ្រប់ពេលក្នុងដំណាក់កាលនៅមុនពេលជំនុំជម្រះ។ ហេតុដូច្នោះ អង្គជំនុំជម្រះ មានយុត្តាធិការជាមូលដ្ឋានក្នុងការពិនិត្យទៅលើ “ការយកចិត្តទុកដាក់ត្រឹមត្រូវដែលត្រូវបានបង្ហាញឱ្យ ឃើញនៅក្នុងការប្រព្រឹត្តិរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត” ដែលបង្កើតបានជា “កត្តាពាក់ព័ន្ធនៅពេលដែល ធ្វើការពិចារណាលើសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធី”⁹⁷។ អង្គជំនុំជម្រះក៏មានយុត្តាធិការ ជាមូលដ្ឋាន “ដើម្បីសម្រេចអំពីបញ្ហាបន្ទាប់បន្សំដែលកើតឡើងដោយសារតែផលវិបាកផ្ទាល់នៃនីតិវិធីដែល ត្រូវបានប្តឹងមកខ្លួន” ក្នុងករណីដែលបញ្ញត្តិច្បាប់ពុំចែងច្បាស់ ឬយោងទៅលើសិទ្ធិអំណាចក្នុងការសម្រេច

⁹⁶ វិធាន ២១(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

⁹⁷ សំណុំរឿង ០០៣ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ០១) សេចក្តីពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ទាក់ទងនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកា សម្រេចស្តីពីការទទួលយកពាក្យតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់ សេង ចាន់ធារី ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ D11/1/4/2 (មតិយោបល់របស់លោកចៅក្រម DOWNING និងលោកស្រីចៅក្រម LAHUIS) កថាខណ្ឌ ៦។



លើបញ្ហាមួយ^{៩៨} ។ យុត្តាធិការជាមូលដ្ឋានបែបនេះត្រូវបានចុះចាត់ដោយសារតែតម្រូវការចាំបាច់ក្នុង ការធានាឱ្យបាននូវកិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការដែលល្អ និងមានយុត្តិធម៌^{៩៩} ។

៥២. អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា អំណាចរបស់អង្គជំនុំជម្រះក្នុងការត្រួតពិនិត្យអាចត្រូវយល់បាននៅ ក្នុងវិធាន៧៦(៧)នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលចែងថា “លើកលែងតែជាកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដីកាដោះស្រាយ ត្រូវកែតម្រូវកំហុសនៃការមិនគោរពវិធានបញ្ញត្តិក្នុងការស៊ើបសួរ”។ អំណាចត្រួតពិនិត្យនេះមានសារៈសំខាន់ណាស់ និងកំណត់ច្បាស់ថា “គ្មានបញ្ហាណាមួយដែលពាក់ព័ន្ធនឹងកំហុសនីតិវិធីបែបនេះ អាចត្រូវ បានលើកឡើងនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឬអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលឡើយ”។ ជាលទ្ធផល អង្គបុរេជំនុំជម្រះទទួលខុសត្រូវក្នុងការធានានៅក្នុងដំណាក់កាលស៊ើបសួរថា គោលការណ៍ជាសារវន្តដែល ជាមូលដ្ឋាននៃនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌជាធរមាននៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ត្រូវបានគោរព។

៥៣. អង្គបុរេជំនុំជម្រះបញ្ជាក់ថា អង្គជំនុំជម្រះតែងតែមានការប្រុងប្រយ័ត្នខ្ពស់បំផុតនៅក្នុងដំណាក់កាល ស៊ើបសួរចុងក្រោយ ដែលត្រូវមានអន្តរាគមន៍ពីយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី ដូចក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ ដែរ អង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវតែដោះស្រាយបញ្ហាដែលមិនមានពីមុនមកជាច្រើននៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ រួមទាំងបញ្ហាបច្ចុប្បន្ននេះ ពាក់ព័ន្ធនឹងសិទ្ធិអំណាចយុត្តាធិការរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះដែលត្រូវបាន បញ្ជាក់ជាថ្មីឡើងវិញ និងបញ្ជាក់បំភ្លឺនៅត្រង់ចំណុចនេះ។

៥៤. អង្គបុរេជំនុំជម្រះបញ្ជាក់ថា អង្គជំនុំជម្រះ តាមតួនាទីផ្លូវច្បាប់ដែលខ្លួនមាន បានព្យាយាមផ្តល់សេចក្តី ភាពផ្លូវច្បាប់ និងយុត្តិធម៌នៅក្នុងករណីទាំងឡាយដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានដាក់ទោស ការបកស្រាយច្បាប់ជាធរមានទៅតាមការពេញចិត្តនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន^{១០០} ដែលធ្វើឱ្យមានការ បន្តព្យាយាមពង្រីកមិនសមហេតុផលនូវវិសាលភាពនៃអំណាចអន្តរសិទ្ធិរបស់ខ្លួន និងជំទាស់ទៅនឹងតួនាទី

^{៩៨} សំណុំរឿង ០០៣ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ២៧) សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ មាស មុត សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះបកស្រាយ ទូលាយអំពីវិសាលភាពដែលអាចអនុញ្ញាតបាននៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់ដីកាដោះស្រាយ និងបញ្ជាក់បំភ្លឺអំពីនីតិវិធីមោឃភាព ដីកាដោះស្រាយ ឬ ផ្នែកនានានៃដីកាដោះស្រាយ ប្រសិនបើចាំបាច់ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D158/1 កថាខណ្ឌ ១១។ សូមមើល ផងដែរ សំណុំរឿង ០០៣ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ១១) សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំឱ្យដាក់ការអនុវត្ត ដីកាសម្រេចឱ្យតែងតាំងមេធាវីបណ្តោះអាសន្នសំរាប់លោក មាស មុត ចុះថ្ងៃទី១១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D56/19/14 កថាខណ្ឌ ១៦។ ដីកាសម្រេចព្យួរការអនុវត្ត (D14/1/2) កថាខណ្ឌ ៤។

^{៩៩} ដីកាសម្រេចព្យួរការអនុវត្ត (D14/1/2) កថាខណ្ឌ ៤។

^{១០០} សូមមើល ខ. ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ២៩-៣០។



របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះជាស្ថាប័នត្រួតពិនិត្យនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ នៅដំណាក់កាល
បុរេជំនុំជម្រះ។ អង្គជំនុំជម្រះពិចារណា ក្នុងចំណោមប្រការផ្សេងទៀត ថា ការធ្វើបែបនេះបង្ហាញអំពីការ
រំលោភជាក់ស្តែង លើមាត្រា ១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាដែលតម្រូវឱ្យមានការយកចិត្តទុកដាក់ និង
ប្រយ័ត្នប្រយ័ត្នយ៉ាងខ្ពស់ចំពោះក្រមស៊ើបអង្កេតដែលមានហេតុផល។ ដូចបានពិភាក្សានៅក្នុងជំពូកមួយ
ផ្សេងទៀត¹⁰¹ ការជំទាស់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទៅនឹងសិទ្ធិអំណាចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានប
ណ្តាលឱ្យរឿងក្តីនេះមានលទ្ធផលដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមក គឺការចេញដីកាដោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នា និង
ដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ដែលរំលោភទាំងស្រុងទៅលើមូលដ្ឋានតែមួយគត់នៃក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត
.ក¹⁰²។

ខ. ជំហររបស់ អ.វ.ត.ក នៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជា

៥៥. នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយនីមួយៗ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានគូសបញ្ជាក់អំពីការ
យល់ឃើញមុនៗរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះថា តុលាការធម្មតារបស់កម្ពុជានៅតែមានយុត្តាធិការលើឧក្រិដ្ឋកម្ម
កើតឡើងក្នុងសម័យខ្មែរក្រហមដែលពុំអាចយកមកជំនុំជម្រះបាននៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក¹⁰³ ចំណែកសហ
ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិបានអះអាងថា ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មិនរាប់បញ្ចូលយុត្តាធិការបុគ្គល ឬ យុត្តាធិការលើ
រឿងក្តីរបស់តុលាការធម្មតារបស់កម្ពុជា ទៅលើឧក្រិដ្ឋកម្មនានាដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្រោមយុត្តាធិការ

¹⁰¹ សូមមើល ខាងក្រោម កថាខណ្ឌ៨៨ ដល់ ១២៤។

¹⁰² ក្រៅពីឧទាហរណ៍ដ៏សំខាន់នេះអំពីការអនុវត្តមិនត្រឹមត្រូវរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អង្គបុរេជំនុំជម្រះក៏កត់សម្គាល់ផង
ដែរ តាមរយៈការបង្ហាញឱ្យឃើញ អំពីសេចក្តីសម្រេចមួយក្នុងចំណោមសេចក្តីសម្រេចជាច្រើនរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត
ដែលចោទជាបញ្ហាផ្លូវច្បាប់យ៉ាងខ្លាំង ពោលគឺ ការជូនដំណឹងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអំពីលទ្ធភាពនៃការចេញដីកា
សម្រេចផ្អាកការស៊ើបអង្កេតជាអចិន្ត្រៃយ៍ និងការទប់ស្កាត់ការបើកកិច្ចស៊ើបសួរណាមួយឡើងវិញ ដោយសារតែបញ្ហាថវិកា គឺ
ស្មើនឹងជូនដំណឹងអំពីការបដិសេធដែលអាចធ្វើទៅបាន ដោយសារតែមូលហេតុថវិកា ដែលជាការរំលោភលើវិធានផ្ទៃក្នុង ៦៧
(៣) (សូមមើល សំណុំរឿង ០០៣ ដីកាសម្រេចរួមលើផលប៉ះពាល់ដោយសារស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំ
រឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧
ឯកសារ D249/6 កថាខណ្ឌ ៦៩, ៨០)។

¹⁰³ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៣៤ ដែលយោងទៅសេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹង
ឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ (ឯកសារ D308/3/1/20) ទំព័រ ៣៨-៣៩។



ពេលវេលារបស់ អ.វ.ត.ក ឡើយ¹⁰⁴។ ក្នុងនាមជាអង្គជំនុំជម្រះពិនិត្យលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថាចាំបាច់ត្រូវដោះស្រាយចំពោះការយល់ឃើញផ្ទុយគ្នាទាំងនេះ។

៥៦. ចំពោះរឿងក្តីទាំងឡាយ ដែល អ.វ.ត.ក បានទទួលរួចហើយនោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមរំលឹកថា ពុំមានការចែងទុកជាមុនឡើយនៅក្នុងច្បាប់ជាធរមាន អំពីនីតិវិធីបញ្ជូនរឿងក្តី។ រឿងក្តីទាំងនោះ មិនអាចបញ្ជូនទៅតុលាការជាតិបានឡើយ¹⁰⁵។ មានការបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់តាំងពីឆ្នាំ២០០៩ មកម៉្លោះថា ពុំមានការចោទប្រកាន់បន្ថែមទៀតឡើយ ក្រោយពីបញ្ចប់រឿងក្តីទាំងបួនដែល អ.វ.ត.ក បានទទួលរួចហើយនោះ¹⁰⁶។

៥៧. ពាក់ព័ន្ធនឹងរឿងក្តីផ្សេងទៀត អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា កម្ពុជាមានយុត្តាធិការឥស្សរចិត្តទៅលើរឿងក្តីទាំងអស់ក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម ដែល អ.វ.ត.ក មិនបានទទួល។ នៅមុនពេលបង្កើត អ.វ.ត.ក រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាមិនត្រឹមតែមានជម្រើសដោយប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងមានកាតព្វកិច្ចផងដែរតាមច្បាប់អន្តរជាតិ ក្នុងការចោទប្រកាន់មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ឬ អ្នកទាំងឡាយដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះបទល្មើសអន្តរជាតិ ដែលនេះគឺជាការអនុវត្តយុត្តាធិការមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួន។ តាមពិតទៅ នៅពេល អ.វ.ត.ក ចាប់បដិសន្ធិឡើងនោះ តុលាការកម្ពុជា កំពុងដំណើរការជំនុំជម្រះបុគ្គលមួយចំនួន ដែលបានបំពេញ (ឬ អាចបំពេញបាន) លក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់យុត្តាធិការបុគ្គលនៅ អ.វ.ត.ក¹⁰⁷។

៥៨. យោងតាមកិច្ចព្រមព្រៀងជាមួយអង្គការសហប្រជាជាតិ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានបង្កើត អ.វ.ត.ក ជាតុលាការពិសេសនៅក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការកម្ពុជាដែលមានស្រាប់¹⁰⁸ ហើយបានប្រគល់យុត្តាធិការជូន

¹⁰⁴ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាលើកលែងការចោទប្រកាន់) (D359) កថាខណ្ឌ ៤៣៤-៤៤៩ ជាពិសេស កថាខណ្ឌ ៤៤៧។

¹⁰⁵ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ (ឯកសារ D308/3/1/20) ទំព័រ ៧៤ ដែលយោងទៅ សំណុំរឿង ០០១ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ឯកសារ C5/45 កថាខណ្ឌ ១៧។ សាលដីកាលើសំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ F28) កថាខណ្ឌ ៧១។

¹⁰⁶ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ (ឯកសារ D308/3/1/20) ទំព័រ ៧៤ ដែលយោងទៅ សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់ អ.វ.ត.ក “សេចក្តីផ្តេងការណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី៖ សេចក្តីសន្និដ្ឋានអំពីដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរថ្មីចំនួនពីរ” ចុះថ្ងៃទី ៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩។

¹⁰⁷ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ (ឯកសារ D308/3/1/20) ទំព័រ ៧៥។

¹⁰⁸ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៧៦ ដែលយោងទៅ ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៧^១។ កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក បុព្វកថា កថាខណ្ឌ ៤។



ទៅ អ.វ.ត.ក ធ្វើការជំនុំជម្រះទៅលើមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត¹⁰⁹។ មាត្រា ១ និង មាត្រា ២(១) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ដែលដូចគ្នានឹងមាត្រា ១ និងមាត្រា ២^{១១}នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក កម្រិត យ៉ាងច្បាស់នូវយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ត្រឹមតែមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និង អ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មមួយចំនួនដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម ។ នៅក្នុងច្បាប់ជាធរមាន មិនមានចែងថា អ.វ.ត.ក មានយុត្តាធិការផ្តាច់មុខទៅលើរឿងក្តីផ្សេងទៀតក្នុង សម័យខ្មែរក្រហមនោះឡើយ។ ការពិនិត្យយ៉ាងល្អិតល្អន់ទៅលើកំណត់ត្រាដែលមានស្រាប់អំពីប្រវត្តិនៃការ ចរចា គាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋានដែលថា អ.វ.ត.ក ពុំបានដកហូតចេញពីតុលាការជាតិ នូវយុត្តាធិការទៅលើ រឿងក្តីក្នុងរបបខ្មែរក្រហមនោះឡើយ¹¹⁰។ ការកម្រិតយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក មិនអាចបកស្រាយ

¹⁰⁹ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៧៥ ដែលយោងទៅ សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍លើដីកាដោះស្រាយ (នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ) (ឯកសារ D427/2/15 និងឯកសារ D427/3/15) កថាខណ្ឌ ១០៣។

¹¹⁰ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៧៧។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានពិចារណាលើច្បាប់ មេដឹកនាំសម្របសម្រាប់ជំនុំជម្រះប្រភេទចារឹកកម្រិតខ្ពស់ដែល មានចំនួនកំណត់នោះ គឺតាមរយៈតុលាការពិសេសមួយក្រោមការជួយជ្រោមជ្រែងពីសហគមន៍អន្តរជាតិ ដែលមានសមាសភាព អន្តរជាតិចូលរួម និងអាណត្តិការងារមានកម្រិត ដោយសារពាក់ព័ន្ធនឹងសមត្ថភាព ធម្មនុប និងកេរ្តិ៍ដំណែល។ សូមមើល សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៧៨ ដែលយោងទៅ “ការដេកពិភាក្សា និងការឯកភាពលើវិសោធនកម្មរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ព្រមទាំង ការដេក និងការឯកភាពលើវិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម” សម័យប្រជុំលើកទី១ នៃរដ្ឋ សភាអាណត្តិទី ៣ ថ្ងៃទី៤-៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤ ប្រតិចារឹកមួយផ្នែកបានបោះពុម្ពផ្សាយនៅក្នុងការស្វែងរកការពិត (ទស្សនាវដ្តី របស់រដ្ឋបណ្ឌាលឯកសារកម្ពុជា) លេខពិសេស សំណៅភាសាអង់គ្លេស (ត្រីមាសទី៤ ឆ្នាំ២០០៤) (“ការដេកពិភាក្សានៅរដ្ឋ សភាជាតិកម្ពុជា”) ទំព័រ ២៨-៣០, ៣១-៣៤, ៤៥-៤៦, ៤៨។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា សេចក្តីផ្តើមការណ៍អំពីការជម្រុញទឹកចិត្ត ឱ្យបង្កើតសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតឱ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៅក្នុងតុលាការកម្ពុជានៅក្នុងតុលាការជាតិដែលមាន ស្រាប់ដើម្បីកាត់សេចក្តីឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងអំឡុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ សេចក្តីផ្តើមការណ៍លេខ ០១ SCN.KBC ថ្ងៃទី១៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០០១ [កម្រងច្បាប់ អ.វ.ត.ក] ទំព័រ ៣។ ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ សេចក្តីសម្រេចលេខ ០៤០/០០២/ ២០០១ (ស្តីពីច្បាប់ អ.វ.ត.ក) ចុះថ្ងៃទី១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ [កម្រងច្បាប់ អ.វ.ត.ក] ទំព័រ ៣។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា សេចក្តី ផ្តើមការណ៍អំពីការជម្រុញទឹកចិត្តលើសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីការព្រមព្រៀងបង្កើតកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាពាក់ព័ន្ធនឹងការកាត់សេចក្តីក្រោមច្បាប់កម្ពុជា នូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងអំឡុងសម័យ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ សេចក្តីផ្តើមការណ៍លេខ ៣៨ SCN.KBT ថ្ងៃទី១៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៣ [កម្រងច្បាប់ អ.វ.ត.ក] ទំព័រ ១។ សំណុំរឿង ០០៤/០១ សេចក្តីផ្តើមការណ៍របស់សាស្ត្រាចារ្យ SCHEFFER ឧបសម្ព័ន្ធ ក នៃសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់សហមេធាវី តំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីស្តីពីតួនាទីរបស់ អ.វ.ត.ក នៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជា ថ្ងៃទី៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ



ថាជាការឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីចេតនារបស់អ្នកធ្វើសេចក្តីព្រាងច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ដែល ថា ចារីផ្សេងទៀតអាចរួចផុតពីសំណាញ់យុត្តិធម៌នោះឡើយ¹¹¹។

៥៩. យោងតាមសំអាងហេតុខាងលើ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមបញ្ជាក់ឡើងវិញអំពីការយល់ឃើញជា ឯក ច្បាប់របស់ខ្លួន នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ ថា ច្បាប់ជាធរមានរបស់ អ.វ.ត.ក ពុំបានរារាំងយុត្តាធិការជាតិ ហើយតុលាការធម្មតារបស់កម្ពុជា មានយុត្តាធិការពេញលេញជាមូលដ្ឋាន ទៅលើបញ្ហាយុត្តិធម៌ព្រហ្មទ ណ្ឌ។

គ. ការពន្យារពេលឱ្យសហេតុនៅក្នុងការចេញដីកាដោះស្រាយ

៦០. អង្គបុរេជំនុំជម្រះពិចារណាឃើញថា នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយរបស់គាត់ សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិបានព្យាយាមគេចចេញពីការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដោយបាន លើកឡើងមិនត្រឹមត្រូវអំពីគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានរឿង¹¹²។

៦១. អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមរឿងថា វិធាន ២១(៤) ចែងថា ការចោទប្រកាន់ត្រូវធ្វើឡើង “ក្នុងរយៈពេល

D30//3/1/9.2 កថាខណ្ឌ ៨-៩។ SCHEFFER “អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា” (ឆ្នាំ២០០៨) ទំព័រ ២៤០។

¹¹¹ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ (ឯកសារ D308/3/1/20) ទំព័រ ៧៨ ដែលយោងទៅលើ ឯកអគ្គរដ្ឋទូត Thomas HAMMARBERG “តើសាលាក្តីខ្មែរក្រហមបានព្រមព្រៀងគ្នាតាមនីតិវិធី ណា៖ កិច្ចពិភាក្សារវាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និង អ.ស.ប” ស្វែងរកការពិត (ទស្សនាវដ្តី មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា) លេខ ២១ (ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០១) ទំព័រ ៣៧។ ការដកខ្លួនចេញពីចំពោះមុខរដ្ឋសភាជាតិកម្ពុជាបានលើកឡើងថា ភាគីចរចាមានបំណងបញ្ចូល ករណីពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនាសម័យខ្មែរក្រហម ដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងដោយអ្នកដែលពុំមែនជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ទៅ ក្នុងយុត្តាធិការនៃតុលាការជាតិ។ សូមមើល ឧទា. ការដកខ្លួនចេញពីសភាជាតិកម្ពុជា ទំព័រ ៣៧។

¹¹² សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ឯកសារ D308/3/1/20 កថាខណ្ឌ ២៨-៣១។ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ១៨ (ជា ពិសេស អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ទៅលើសេចក្តីផ្តើមរបស់គាត់ថា “អ.ប.ជ ឯកសារ បានចោទថា ស.ច.ស បានរំលោភលើ មាត្រា ៣៥ ថ្មី នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងវិធាន ២១(៤)”)។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ការប្រើប្រាស់ពាក្យ “បានចោទប្រកាន់” របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពុំត្រឹមត្រូវទាំងខាងផ្នែកអង្គហេតុ ពីព្រោះអង្គជំនុំជម្រះ នៅក្នុងការសម្រេចរបស់ខ្លួន ពុំ បានចោទប្រកាន់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនោះទេតែផ្ទុយទៅវិញបានវាយតម្លៃតាមផ្លូវតុលាការពីគុណភាពនៃនីតិវិធីដែល ស.ច .ស បានបំពេញ ហើយពុំសមស្របខាងផ្នែកអង្គច្បាប់ទេ ពីព្រោះសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតគួរតែប្រើពាក្យពេចន៍នេះឱ្យបានត្រឹម ត្រូវសម្រាប់ការវាយតម្លៃរបស់គាត់អនុលោមតាមវិធាន ៦៧។



មួយសមស្រប”។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដែលជាតុលាការត្រួតពិនិត្យនៅដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត¹¹³ យល់ឃើញថា ទោះបីជាវិធានផ្ទៃក្នុងពុំបានចែងឱ្យបានច្បាស់លាស់អំពីពេលវេលាកំណត់ សម្រាប់ការចេញដីកាដោះស្រាយក្តី ក៏សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានកាតព្វកិច្ចចេញដីកាដោះស្រាយក្នុងរយៈពេលមួយសមស្រប ដោយសារតែ គោលការណ៍នេះ រួមទាំងផ្នែកពាក់ព័ន្ធរបស់វានៅក្នុងមាត្រា ៣៥ ថ្មី នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក គឺជាគោលការណ៍មូលដ្ឋានដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ១៤(៣)(គ) នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (“ICCPR”)¹¹⁴។

៦២. ក្នុងករណីបច្ចុប្បន្ននេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតខកខានពុំបានចេញដីកាដោះស្រាយក្នុងរយៈពេលមួយសមស្របនោះទេ។

៦៣. ក្នុងករណីផ្សេងមួយទៀត¹¹⁵ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានបញ្ជាក់ពីមុនរួចមកហើយអំពីសិទ្ធិទទួលបានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរៀបចំការពារខ្លួន ដោយរក្សាថា អនុលោមតាមវិធាន ៦៦(១) កាលបរិច្ឆេទកំណត់រយៈពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃក្នុងការធ្វើសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរបន្ថែម គិតរាប់ក្រោយពេលមាន “ការជូនដំណឹង អំពីការបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរ មិនថា សេចក្តីជូនដំណឹងនោះជាសេចក្តីជូនដំណឹង “លើកទីមួយ” ឬ “លើកទីពីរ” ដែលបានចេញក្រោយពេលបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរបន្ថែមនោះទេ”¹¹⁶។

៦៤. អង្គបុរេជំនុំជម្រះ កត់សម្គាល់សេចក្តីប្រកាសរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិនៅលេខជើងទំព័រយោងមួយនៃដីកាដោះស្រាយរបស់គាត់៖

យើងមិនយល់ឃើញថា ចាំបាច់ត្រូវផ្តល់ជូនភាគីសំណុំរឿង ០០៤ ឬសំណុំរឿង ០០៤/២ នូវរយៈពេល ១៥ ថ្ងៃទៀតដើម្បីសុំឱ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ យោងតាមមតិយោបល់របស់ អ.ប.ជ ទេ ពីព្រោះថា យើងយល់ឃើញថា គ្មានភាគីណាមួយទំនងជាទទួលរងផលប៉ះពាល់ដោយសារតែយើងមិនបានផ្តល់ជូនពេល ១៥ ថ្ងៃទៀតទេ ហើយច្បាប់សំណាស់ ក៏មិនប៉ះពាល់ដល់ថ្នាក់ជា

¹¹³ សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ ៣៨ ដល់ ៤៤។
¹¹⁴ អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ចុះថ្ងៃទី ១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៦៦, ៩៩៩ U.N.T.S ១៧១ និង ១០៥៧ U.N.T.S ៤០៧ ចូលជាធរមាននៅថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៦ (ICCPR) មាត្រា ១៤(៣)(គ)។
¹¹⁵ សំណុំរឿង ០០៤ (អ.ប.ជ៤៦) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ យីម ទិត្យ សុំពេលវេលារៀបចំឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/4/1/90 កថាខណ្ឌ ២៣-២៧។
¹¹⁶ សំណុំរឿង ០០៤ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ ឯកសារ D361/4/1/10 កថាខណ្ឌ ២៤-២៥ (មានសេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម)។



ករណីពិសេស ដែលតម្រូវឱ្យពិចារណាឡើងវិញលើសេចក្តីសម្រេចរបស់យើងដែរ¹¹⁷។

៦៥. ក្នុងន័យនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះពិចារណាយើងថា អនុលោមតាមវិធាន ៦៦(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង រយៈពេល ១៥ (ថ្ងៃ) គិតចាប់ពីថ្ងៃជូនដំណឹងលើកទីពីររបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ អំពីការបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរ គួរត្រូវបានផ្តល់ជូនភាគីដើម្បីពិនិត្យមើលភស្តុតាងដែលទើបតែប្រមូលបានថ្មី¹¹⁸។

៦៦. លើសពីនេះទៀត អង្គបុរេជំនុំជម្រះរដ្ឋាករថា អនុលោមតាមវិធាន ៦៦(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង “ភាគីទាំងអស់មាន រយៈពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃ ដើម្បីសុំឱ្យមានកិច្ចស៊ើបសួរបន្ថែម។ ភាគីទាំងអស់ អាចលះបង់ថិរវេលានេះបាន¹¹⁹ ។ ហេតុដូច្នោះ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំមានសិទ្ធិពិចារណា ឬផ្តល់ការពិចារណារបស់ខ្លួន ថាតើថិរវេលានេះចាំបាច់ត្រូវផ្តល់ឱ្យ ឬមិនផ្តល់ឱ្យនោះទេ ហើយជាលទ្ធផល និងកាន់តែសំខាន់ទៅទៀតនោះ ថិរវេលានេះមិនមែនសម្រាប់ឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិជា “អ្នកផ្តល់ឱ្យ” នោះទេ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំអាចដកហូតសិទ្ធិពិភាក្សានានានូវពេលវេលាដែលមានចែងយ៉ាងច្បាស់នៅក្នុងវិធាន ៦៦(១) តាមការបកស្រាយខុស និងតាមទំនើងចិត្តរបស់គាត់បានឡើយ។ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ឃើញទៀតថា កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីមិនអាចពន្លឿនតាមរយៈកំហុសនីតិវិធីនេះបានទេ។

៦៧. អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ទៀតថា សំណុំរឿងត្រូវបានបញ្ជូនទៅឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាពិនិត្យក្នុងបំណងដើម្បីចេញដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ខ្លួន នៅថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧¹²⁰ គឺរយៈពេលពីរខែក្រោយពីការដាក់សំណើសុំឱ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរចុងក្រោយ មិនមែន “ភ្លាមៗ” តាមវិធានផ្ទៃក្នុង ៦៦(៤) នោះទេ។

៦៨. នៅដំណាក់កាលនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះរដ្ឋាករអំពីកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់ខ្លួនចំពោះសច្ចាភាពផ្លូវច្បាប់ និងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រកបដោយតម្លាភាព¹²¹ ហើយកិច្ចស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការពុំមានជាការអនុវត្តធានាសិទ្ធិនោះឡើយ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានកាតព្វកិច្ចបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការនៅ

¹¹⁷ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ៩ ជើងទំព័រយោងលេខ ២៥។

¹¹⁸ សំណុំរឿង ០០៤ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ ឯកសារ D361/4/1/10 ខណ្ឌ ២៧។

¹¹⁹ វិធានផ្ទៃក្នុង ៦៦(១) (មានសេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម)។

¹²⁰ ដីកាបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅពិនិត្យ ឯកសារ D351។

¹²¹ វិធាន ២១(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។



ក្នុងក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក ហើយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ គឺជាតុលាការដែលពិនិត្យឡើងវិញ និងរួមចំណែក ផ្តល់យុត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្លួនឱ្យបានសមស្រប។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវអនុវត្តការងារឱ្យស្របតាម ច្បាប់ដែលមានជាធរមាន និងអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចរបស់ខ្លួនដែលបានប្រគល់ដោយប្រុងប្រយ័ត្ន។ អង្គបុរេជំនុំ ជម្រះសង្កត់ធ្ងន់ថា មាត្រា ២៣ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ចែងយ៉ាងច្បាស់ថា ការបំពេញកិច្ច ស៊ើបសួររបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត “ត្រូវអនុវត្តតាមនីតិវិធីដែលមានជាធរមាន”¹²² មិនមែនតាមការ ចូលចិត្ត របស់ខ្លួននោះទេ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា នីតិវិធីរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបាន គ្រប ដណ្តប់ដោយច្បាប់អន្តរជាតិ¹²³។ ត្រង់ចំណុចនេះ មាត្រា ១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាចែងថា “ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មានគោលបំណងកំណត់អំពី វិធានទាំងឡាយដែលត្រូវគោរព និងប្រព្រឹត្តតាមដោយ ហ្មត់ចត់ ដើម្បីកំណត់ឱ្យបានច្បាស់នូវអត្ថិភាពនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌណាមួយ” (មានសេចក្តីបញ្ជាក់ បន្ថែម)។ អាស្រ័យហេតុនេះ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ និងច្បាប់ជាធរមានសម្រាប់ អ.វ.ត.ក ត្រូវតែបក ស្រាយឱ្យបានតឹងរឹងបំផុត។

៦៩. អង្គបុរេជំនុំជម្រះរឿងថា ជាតុលាការអន្តរជាតិកូនកាត់អន្តរជាតិ អ.វ.ត.ក ត្រូវដំណើរការក្នុងក្រប ខណ្ឌតុលាការជាតិរបស់កម្ពុជា និងកត់សម្គាល់ថា វិធាន ៦៦(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ឆ្លុះបញ្ចាំងមាត្រា ២៤៦ នៃ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ដែលចែងថា ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវបញ្ជូនសំណុំរឿងឱ្យព្រះរាជអាជ្ញា “២ (ពីរ ថ្ងៃ) ក្រោយពីការជូនដំណឹងថា ការស៊ើបសួរត្រូវបានបញ្ចប់។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ការបង្កើត សំណុំឯកសារ និងការយកចិត្តទុកដាក់នៅក្នុងការផ្តល់ព័ត៌មានអំពីនីតិវិធី ដែលជា ការរៀបចំសំណុំរឿងឱ្យ ទាន់ពេលវេលារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាមួយនឹងនីតិវិធីដែលត្រូវគិតគូរឱ្យបានសមស្រប គឺជាលក្ខ ខណ្ឌតម្រូវផ្លូវច្បាប់នៅក្នុងប្រព័ន្ធស៊ើបសួរដោយតុលាការ ដែលមានធម្មតាចំពោះយុត្តាធិការកូនកាត់ប្រភេទ នេះ”¹²⁴ ហើយមានលក្ខណៈវិសាមញ្ញបំផុត និងមានតែមួយគត់សម្រាប់ អ.វ.ត.ក បើប្រៀបធៀបនឹង

¹²² ច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៣ ថ្មី កថាខណ្ឌ ១។

¹²³ កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ១២(១)។

¹²⁴ សូមមើល ឧ. ច្បាប់ លេខ ១៨-០១០ ស្តីពីការបង្កើត វិធានស្តីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាង នៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌពិសេស នៅសា ធារណៈរដ្ឋអាហ្វ្រិកកណ្តាល មាត្រា ១០៣ ចែងពីការជូនដំណឹងទៅរដ្ឋអាជ្ញាឱ្យបានឆាប់រហ័សនៅពេលដឹងថាព័ត៌មាននេះត្រូវ បានបញ្ចប់នៅសភាស៊ើបសួរ។ ក្រមប្រទេសស្វែណេហ្គាល់ មាត្រា ១៦៩ ចែងអំពីថិរវេលាបម្រុងមុនការជូនដំណឹងទៅកាន់ការិ យាល័យរដ្ឋអាជ្ញាសាធារណៈ។ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៅទ្វីបអាហ្វ្រិក (EAC) រវាង រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង HABRE et al ដីកា សម្រេចបដិសេធពោលផ្ទៃក្នុង បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ និងលើកលែងចោទ ចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញអាហ្វ្រិក Assize ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារD2819 (ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលទទួលបន្ទុកលើរឿងក្តី Hissein HABRE បានបញ្ជូន សំណុំរឿងទៅការិយាល័យរដ្ឋអាជ្ញានៅថ្ងៃទី០៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ បានទទួលដីកាស្តីពីរបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះនៅថ្ងៃទី០៦ ខែ



តុលាការអន្តរជាតិដទៃទៀត¹²⁵ ។

៧០. អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានចេញដីកាដោះស្រាយរបស់គាត់ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) នៅថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ដែលបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរប្រឆាំងនឹង អា អាស ក្នុងរយៈពេល ១៦ ខែ បន្ទាប់ពីការជូនដំណឹងលើកទីពីរអំពីការបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការទៅភាគីទាំងអស់ និងមេធាវីរបស់ពួកគេនៅថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧¹²⁶ ។

៧១. អង្គបុរេជំនុំជម្រះទទួលស្គាល់ថា ដំណើរការរៀបចំសេចក្តីព្រាងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (១៦ ខែ) មានរយៈពេលខ្លីជាងសំណុំរឿង ០០៤/១ (១៨ ខែ) ខណៈពេលដែលភាពស្មុគស្មាញ និងបរិមាណឯកសារនៃសំណុំរឿង ០០៤/២ មានច្រើនជាង។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ថិរវេលានេះនៅតែច្រើនហួសហេតុ បើប្រៀបធៀបជាមួយដីកាដោះស្រាយដែលបានចេញក្នុងសំណុំរឿង ០០១ និង ០០២ ដែលមានថិរវេលាតែបីខែ សម្រាប់សំណុំរឿង ០០១ និងប្រាំបីខែ សម្រាប់សំណុំរឿង ០០២ ក្រោយពីការបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួររួចមក។

៧២. សរុបសេចក្តីមក អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ការចេញដីកាដោះស្រាយមិនសមស្របដោយមានដីកាដាច់ដោយឡែកៗ និងខ្លាំងយោបល់គ្នារបស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មានសរសេរតែមួយភាសា ក្នុងចំណោមភាសាផ្លូវការរបស់ អ.វ.ត.ក ដោយពុំមានការបង្ហាញពីកាលៈទេសៈពិសេស គឺជាការរំលោភទៅលើមាត្រា ៧ នៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីការដាក់ឯកសារនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក (“សេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីការដាក់ឯកសារ”)¹²⁷ ដែលធ្វើឱ្យមានការពន្យារពេលហួសហេតុនៅក្នុងកិច្ចសំណើរការលើសំណុំរឿង ០០៤/២ ទាំងមូល។ ហេតុដូច្នេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះរដ្ឋាករដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតថាការចេញដីកាដោះស្រាយរបស់ពួកគាត់ដែលមានកម្រិតជាង ៤០០ ទំព័រ តែមួយភាសា ក្នុងចំណោមភាសាផ្លូវការរបស់ អ.វ.ត.ក ក៏បានធ្វើឱ្យមានការពន្យារពេលហួសហេតុ ដែលអាចជៀសបាន នៅក្នុងកិច្ច

កុម្មៈ ឆ្នាំ២០១៥ ហើយមួយសប្តាហ៍ក្រោយមក បានចេញដីកាសម្រេចរបស់ខ្លួន)។

¹²⁵ Robert PETIT និង Anees AHMED “ការពិនិត្យឡើងវិញទៅលើយុត្តាធិការរបស់សាលាក្តីខ្មែរក្រហម” ព្រឹត្តិប័ត្រ Northwestern ស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស រ៉ុល ៨, II (Spring ឆ្នាំ២០១០) ទំព័រ ១៦៩។

¹²⁶ សំណុំរឿង ០០៤/២ការជូនដំណឹងលើកទីពីរអំពីការបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការប្រឆាំងនឹង អា អាស ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D34/2។

¹²⁷ សេចក្តីណែនាំស្តីពីការដាក់ឯកសារនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក អ.វ.ត.ក/០១/២០០៧/កំណែទី ៨ ដែលត្រូវបានធ្វើវិសោធនកម្មនៅថ្ងៃទី ៧ ខែមីនា ឆ្នាំ ២០១២ មាត្រា ៧ ។

ដំណើរការសំណុំរឿង ០០៤/២ ទាំងមូល។

ឃ. ការពិចារណាលើភស្តុតាង

៧៣. សហចៅក្រមទាំងពីររូបបានប្រើប្រាស់ជំពូកមួយចំនួននៅក្នុងដីកាដោះស្រាយរបស់ខ្លួនផ្ដោតទៅលើ “ការពិចារណាលើភស្តុតាង” ដោយដោះស្រាយទៅលើភាពអាចជឿជាក់បាន និងតម្លៃភស្តុតាងនៃប្រភេទភស្តុតាងនានា¹²⁸។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះរដ្ឋកិច្ច បញ្ជាក់នេះត្រូវបានយកមកដោះស្រាយយ៉ាងល្អិតល្អន់រួចមកហើយនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១¹²⁹ ហើយថា ច្បាប់ អ.វ.ត.ក និង វិធានផ្ទៃក្នុង ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ឬយុត្តិសាស្ត្រ¹³⁰ មិនបានប្រមើលមើលពីការពិចារណា លើភស្តុតាងនៅដំណាក់កាលនេះនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទេ¹³¹។ អនុលោមតាមវិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ភារកិច្ចផ្ដាច់មុខរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតគឺការចេញដីកាដោះស្រាយថាត្រូវចោទ ប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ ឬលើកលែងការចោទប្រកាន់ដោយផ្អែកទៅលើខ្លឹមសារនៃភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង។ ក្នុងការចេញដីកាដោះស្រាយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានភារកិច្ចពិចារណាទៅលើភស្តុតាងទាំងអស់ និងមិនអាចបដិសេធបោលដោយមិនត្រឹមត្រូវ ឬមិនផ្តល់តម្លៃដល់ប្រភេទភស្តុតាងមួយចំនួន មុនពេលយកភស្តុតាងទាំងនោះទៅដេញដោលរវាងភាគីនានាបានឡើយ។

៧៤. ហេតុនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ការណ៍ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតព្យាយាមពន្យល់អំពីវិធីសាស្ត្ររបស់ខ្លួនក្នុងការកំណត់អំពីឋានានុក្រមនៃភស្តុតាងជារឿងឥតប្រយោជន៍ មិនចាំបាច់ និងមិនត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់ឡើយ។ វិធីសាស្ត្រនេះផ្ទុយពីក្របខណ្ឌគតិយុត្តិធម៌មាន និងមិនស្របទៅនឹងយុត្តិសាស្ត្រដែលបានបង្កើតនៅតុលាការនេះទេ។

¹²⁸ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៣៥-៣៨, ១២៣-១៥៦។ ដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងចោទប្រកាន់) (D359) កថាខណ្ឌ ៤៨៥-៤៩១។

¹²⁹ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 កថាខណ្ឌ ៤១-៦៣។

¹³⁰ នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០១ និង សំណុំរឿង ០០២ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនបានលើកឡើងពីបញ្ហាភស្តុតាងទាំងនេះទេ។ ក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ដីកាដោះស្រាយចោទប្រកាន់ កាំង ហ្គេតអ៊ាវ ហៅដុច ចុះថ្ងៃទី៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ (D99)(សំណុំរឿង០០១ ដីកាដោះស្រាយ (D99)។សំណុំរឿង០០២ ដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿងចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ (សំណុំរឿង០០២ ដីកាដោះស្រាយ (D427)។

¹³¹ សំណុំរឿង០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D308/3/1/20 កថាខណ្ឌ ៤២។



៧៥. អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថាជាការចាំបាច់ដែលត្រូវពិនិត្យទៅលើថា (១) តើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានកំហុសក្នុងការវាយតម្លៃពីភាពអាចជឿជាក់បាន និងតម្លៃជាភស្តុតាងនៃភស្តុតាងនានា ឬយ៉ាងណា និង (២) តើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានយកបទដ្ឋាននៃភស្តុតាងដែលត្រឹមត្រូវមកអនុវត្ត ឬទេ។

១. គោលការណ៍ស្តីពីសេរីភាពនៃភស្តុតាង

៧៦. ក្នុងនាមជាតុលាការកូនកាន់ អ.វ.ត.ក អនុវត្តការងារតាមវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ខ្លួន និងច្បាប់កម្ពុជា។ វិធាន ៨៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចែងច្បាស់ថា “លើកលែងតែមានបទប្បញ្ញត្តិផ្សេងក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងនេះរាល់ភស្តុតាងទាំងអស់ត្រូវតែទទួលយក”។ ចំណុចនេះត្រូវបានផ្ទុះបញ្ចាំងនៅក្នុងមាត្រា ៣២១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ដែលចែងច្បាស់អំពីគោលការណ៍ស្តីពីសេរីភាពនៃភស្តុតាង និងឥទ្ធិពលនៃជំនឿរបស់ចៅក្រម។ ហេតុនេះ ការប្រមូលភស្តុតាងនៅ អ.វ.ត.ក ពិតជាត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយគោលការណ៍ស្តីពីសេរីភាពនៃភស្តុតាងប្រាកដមែន¹³² ដែលជាលក្ខណៈពិសេសនៃប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិលភាគច្រើន¹³³។ ហេតុនេះ ភស្តុតាងទាំងអស់ត្រូវតែទទួលយក ហើយជាទូទៅមានតម្លៃជាភស្តុតាងដូចគ្នា និងត្រូវស្ថិតក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៃការធ្វើមោឃភាពបាន¹³⁴។ យើងអាច និយាយបានថា មានតែបទប្បញ្ញត្តិច្បាស់លាស់ដែលមាននៅក្នុងលិខិ

¹³² សំណុំរឿង ០០៤ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ៥១) សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំរបស់ យីម ទិត្យ សុំធ្វើមោឃភាពលើសំណើសុំ និងការប្រើប្រាស់ព័ត៌មានបន្ថែមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសម្ភារៈស៊ើបអង្កេតពាក់ព័ន្ធ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ឯកសារ D370/1/1/6 (“សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីសម្រេចពាក់ព័ន្ធនឹងប្រើប្រាស់ព័ត៌មានរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (D370/1/1/6)”) កថាខណ្ឌ ១៧។

¹³³ ទាក់ទិននឹងវិធីសាស្ត្ររបស់កម្ពុជាចំពោះភស្តុតាងនៅក្នុងប្រព័ន្ធនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ *សូមមើល* Collectif, *Droit du Cambodge* (Bibliothèque de l'Association Henri Capitant, ការកែសម្រួលលើកទី១ ឆ្នាំ២០១៦) ទំព័រ ៤៤-៤៥។ ទាក់ទិននឹងវិធីសាស្ត្ររបស់បារាំងចំពោះភស្តុតាងនៅក្នុងប្រព័ន្ធនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ *សូមមើល* Jean PRADEL, *Procédure pénale* (Cujas, ការកែសម្រួលលើកទី១៤ ឆ្នាំ២០០៨-២០០៩) ទំព័រ ៣៦៤។ Bernard BOULOC, *Procédure pénale* (Dalloz ការកែសម្រួលលើកទី ២៤ ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រ ១២២។ គោលការណ៍ស្តីពីសេរីភាពនៃភស្តុតាងត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងប្រព័ន្ធនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌភាគច្រើនពីបណ្តាប្រទេសនានាដែលដោះស្រាយចំពោះបទល្មើសស្រដៀងគ្នា៖ *ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា* (ថ្ងៃទី០៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៧) (“ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ២០០៧”) មាត្រា ៣២១។ *ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង* មាត្រា ៤២៧ (បកប្រែក្រៅផ្លូវការ)។ *ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌសេណេហ្គាល់* មាត្រា ១៤១ (បកប្រែក្រៅផ្លូវការ)។ *ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកូរ៉េអ៊ីវ* មាត្រា ៤១៨។ *ក្រមប្រទេសហ្វីលីពីន* មាត្រា ៤២០ (បកប្រែក្រៅផ្លូវការ)។ *ក្រមប្រទេសម៉ាលី* មាត្រា ៤១២ (បកប្រែក្រៅផ្លូវការ)។

¹³⁴ សំណុំរឿង០០៤ សេចក្តីសម្រេចពាក់ព័ន្ធនឹងប្រើប្រាស់ព័ត៌មានរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឯកសារ D370/1/1/6 កថាខណ្ឌ ១៧។



តុបករណ៍គតិយុត្តិដែលបានលើកឡើងខាងលើប៉ុណ្ណោះដែលនឹងអនុញ្ញាតឱ្យដាក់ចេញពីគោលការណ៍នេះ។

៧៧. ក្រៅពីនេះ មាត្រា ២៣៥ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ចែងថា “សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អាចផ្អែកទៅលើ មូលដ្ឋាននៃព័ត៌មាន ដែលទទួលបានពីស្ថាប័ននានា”។ បទប្បញ្ញត្តិនេះមិនរាប់បញ្ចូលការកំណត់ប្រភេទនៃក ស្តុតាងនានាដែលមានលក្ខណៈអត្តនាម័ត ដោយផ្អែកលើប្រភពរបស់វាទេ ហើយគូសបញ្ជាក់ថា ភស្តុតាង ទាំងអស់ទទួលបានការសន្មតតាមផ្លូវច្បាប់ថាមានតម្លៃជាភស្តុតាងដូចគ្នា ដរាបណាភស្តុតាងទាំងនេះត្រូវ បានប្រមូលតាមផ្លូវច្បាប់ លើកលែងតែមានចែងជាក់លាក់ផ្សេងពីនេះនៅក្នុងច្បាប់។

៧៨. យុត្តាធិការកូនកាត់ផ្សេងទៀតបានប្រកាន់យកវិធីសាស្ត្រស្តីពីភស្តុតាងមួយស្រដៀងគ្នាដែរ។ ជាការ ពិត នៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញអាហ្វ្រិក (“អ.វ.អ”) អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានបញ្ជាក់ថា សេរីភាពនៃភស្តុតាង ដូចមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៤១៤ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌសេណេហ្គាល់¹³⁵ អាចយកមកអនុវត្តបាននៅ ដំណាក់កាលមុនការជំនុំជម្រះលើអង្គសេចក្តី¹³⁶ ។ នាពេលថ្មីៗនេះ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌពិសេសនៅ សាធារណរដ្ឋអាហ្វ្រិកកណ្តាល ក៏បានចែងយ៉ាងច្បាស់ដែរពីគោលការណ៍សេរីភាពនៃភស្តុតាង នៅក្នុងច្បាប់ ស្តីពីការបង្កើតវិធាននីតិវិធី និងភស្តុតាង¹³⁷។

៧៩. នៅក្នុងសេចក្តីពិចារណាទៅលើភស្តុតាងរបស់ខ្លួន សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតពុំបានយកចិត្តទុកដាក់ ទៅលើគោលការណ៍សេរីភាពនៃភស្តុតាងទេ ហើយបានពន្យល់ដោយមិនត្រឹមត្រូវពីការធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ភស្តុ តាងជាទម្រង់ពីរដំណាក់កាល ដោយពុំមានបទប្បញ្ញត្តិផ្លូវច្បាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើបែបនេះទេ។ ភស្តុ តាងដែលការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតប្រមូលបានត្រូវបានចាត់ទុកថានៅលំដាប់កំពូលនៃពីរដំណាក់កាល ហើយត្រូវបានយកមកសំអាងយ៉ាងលើសលប់នៅក្នុងចេញដីកាដោះស្រាយ¹³⁸ ។ ជាការពិត សហ

¹³⁵ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌសេណេហ្គាល់ មាត្រា ៤១៤ al.1 (“បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌអាចត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយប្រភេទភស្តុ តាងនានា ហើយចៅក្រមសម្រេចដោយផ្អែកលើជំនឿដោយស្មោះត្រង់ពិតប្រាកដ លុះត្រាតែច្បាប់មានចែងផ្សេងពីនេះ”) (បកប្រែ ក្រៅផ្លូវការ)។

¹³⁶ EAC រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Habre និងអ្នកផ្សេងទៀត Ordonnance de non-lieu partiel, de mise en accusation et de renvoi devant la Chambre Africaine Extraordinaire d'Assises, Chambre d'instruction, ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ D2819 (“Habre Ordonnance de non-lieu partiel (EAC)”) ទំព័រ ៦។

¹³⁷ ច្បាប់លេខ ១៨-០១០ ដែលបង្កើតវិធាននីតិវិធីនិងភស្តុតាងនៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌពិសេសនៅសាធារណរដ្ឋអាហ្វ្រិកកណ្តាល មាត្រា ១៦១ (“តុលាការអនុវត្តវិធាននៃភស្តុតាងទូទៅដែលមាននៅក្នុងវិធាន និងជាពិសេសគឺ គោលការណ៍ស្តីពីសេរីភាពនៃភស្តុ តាង”) (បកប្រែក្រៅផ្លូវការ)។

¹³⁸ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ១២៣។ ដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងចោទប្រកាន់)



ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានពិចារណាថា ភស្តុតាងរបស់ខ្លួនតំណាងឱ្យការអនុវត្តតាមយ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួនទៅតាមនីតិវិធី ហេតុនេះទទួលបានការសន្មតពីភាពជាប់ពាក់ព័ន្ធ និងភាពអាចជឿជាក់បាន¹³⁹ ចំណែកឯភស្តុតាងដែលស្ថាប័នខាងក្រៅប្រមូលបាន ពុំទទួលបានការសន្មតបែបនេះឡើយ។ ទិន្នន័យនិងចំណុចនោះ ភស្តុតាងនានា ដូចជាការសម្ភាសន៍នានាដែលបានធ្វើឡើងដោយការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា របាយការណ៍ ឬឯកសារមួយចំនួនរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បានទទួលតម្លៃជាភស្តុតាងទាបជាង ឬពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទាល់តែសោះ¹⁴⁰។

៨០. នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានឆ្លើយថា “សំណុំរឿងទាំងមូលត្រូវស្ថិតក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនមែនត្រឹមតែភស្តុតាងដែលការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានបង្កើតឡើងនោះឡើយ”¹⁴¹។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមបញ្ជាក់ថា ការធ្វើសេចក្តីអះអាងទូទៅពាក់ព័ន្ធនឹងតម្លៃជាភស្តុតាងនៃប្រភេទភស្តុតាងមួយចំនួនដែលត្រូវបានកំណត់ជាមុន ជារឿងមិនត្រឹមត្រូវឡើយ ជាពិសេសនៅពេលពិនិត្យទៅលើប្រភព ជាងខ្លឹមសាររបស់វាទោះ ¹⁴² ។ នៅដំណាក់

(D359) កថាខណ្ឌ ៤៨៥។

¹³⁹ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ១២៣ យោងទៅ ភាពអាចជឿជាក់បាននៃប្រភេទភស្តុតាងដែលប្រមូលបាន ឬបានរៀបចំក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់តុលាការ នៃការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដូចជា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងបញ្ជីឈ្មោះអ្នកទោសនៅមន្ទីរ ស-២១។ ដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងចោទប្រកាន់) (D359) កថាខណ្ឌ ៤៨៥។

¹⁴⁰ ដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងចោទប្រកាន់) (D359) កថាខណ្ឌ ៤៨៦-៤៨៨។ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ១២៤-១២៦ (“[ចម្លើយ ឬភស្តុតាងដទៃទៀត] របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយគ្មានការធានា និងបែបបទនីតិវិធីតុលាការ ដែលជាលក្ខខណ្ឌនៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទេ ហេតុនេះមិនទទួលបានសេចក្តីធានាបែបនេះឡើយ [...] ការស្តាប់ចម្លើយដែលធ្វើឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា ក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបអង្កេតបឋមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា បើទោះបីជាត្រូវបានរៀបចំឡើងជាពិសេសសម្រាប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌក៏ដោយ ក៏ការស្តាប់ចម្លើយទាំងនេះមិនត្រូវបានធ្វើឡើងដោយមានការស្ម័គ្រចិត្ត ហើយត្រូវបានរៀបចំដោយភាគីមួយ ដែលមានផលប្រយោជន៍ជាក់ស្តែងនៅក្នុងលទ្ធផលនៃសំណុំរឿង។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ចម្លើយបែបនេះត្រូវបានប្រមូលឡើងក្នុងគោលបំណងសម្រាប់សវនាការព្រហ្មទណ្ឌ ដូច្នេះហើយជាគោលការណ៍ ត្រូវទទួលបានតម្លៃជាភស្តុតាងខ្ពស់ជាងភស្តុតាងដែលមិនបានរៀបចំក្នុងគោលបំណងបែបនេះ [...] ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ពុំអាចទទួលបានសេចក្តីធានានៃភាពអាចជឿជាក់បានទេ ហើយទទួលបានតម្លៃជាភស្តុតាងទាបប៉ុណ្ណោះ [...]”)។

¹⁴¹ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៥០ និងជើងទំព័រ ១០៣ យោងទៅ វិធាន ៥៥(៥) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ២០០៧ មាត្រា ១២៧។

¹⁴² សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៥២។ ដូ



កាលនេះ “លក្ខណវិនិច្ឆ័យពាក់ព័ន្ធតែមួយគត់ គួរតែជាទិពលដែលខ្លឹមសារនៃភស្តុតាងនោះអាចមាន ទៅលើជំនឿស្មោះត្រង់ពិតប្រាកដរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ទាក់ទងនឹងបញ្ហាថា តើមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ឬអត់ សម្រាប់ការចោទប្រកាន់នោះ”¹⁴³ ។

៨១. ជាពិសេស អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថាមានបញ្ហាខ្លាំង នៅពេលមិនរាប់បញ្ចូលពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងទៅក្នុងគោលការណ៍សច្ចុរណ៍នៃភាពអាចទុកចិត្តបាន និងឱ្យពាក្យសុំទាំងនោះ “ទទួលបានតម្លៃជាភស្តុតាងទាប” ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃកាលៈទេសៈជុំវិញការកត់ត្រាពាក្យសុំទាំងនោះ¹⁴⁴ ។ ជាក់ស្តែង ទម្រង់បែបបទអំពីជនរងគ្រោះ និងពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មានព័ត៌មានដើមដំបូងអំពីអង្គហេតុពាក់ព័ន្ធ។ ភាពជឿជាក់នៃភស្តុតាងទាំងនោះគួរយកមកវាយតម្លៃទៅតាមករណីនីមួយៗ ហើយមិនអាចយល់ថា មិនអាចទុកចិត្តបានដោយស្វ័យប្រវត្តិនោះទេ¹⁴⁵ ។ ករណីដែលថា ភស្តុតាងទាំងនោះមានប្រយោជន៍ផ្ទាល់ចំពោះលទ្ធផលនៃរឿងក្តីមិនគួរនាំឱ្យសន្មតដោយស្វ័យប្រវត្តិថា ភស្តុតាងទាំងនោះអាចជឿជាក់បានតិចតួចនោះទេ¹⁴⁶ ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះរឿងក្តីមិនទៀតថា ការបកស្រាយបែបនេះកម្រិតប្រសិទ្ធភាពនៃសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះក្នុងការប្តឹងទៅតុលាការ ¹⁴⁷ ហើយផ្ទុយនឹងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ដែល

ដែលអ្នកធ្វើអត្ថាធិប្បាយមួយរូបបានលើកឡើងនៅក្នុងបរិបទមួយផ្សេងទៀតថា “aucune disposition légale ne permet au juge répressif d'écarter les moyens de preuve produits par les parties, au seul motif qu'ils auraient été obtenus de façon illicite ou déloyale; il leur appartient seulement d'en apprécier la valeur probante” (បកប្រែក្រៅផ្លូវការ៖ ពុំមានបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ណាមួយអនុញ្ញាតឱ្យចៅក្រមមិនរាប់បញ្ចូលនូវភស្តុតាងរបស់ភាគីណាមួយ ដោយត្រឹមតែថា ភស្តុតាងនោះអាចទទួលបានតាមវិធីដែលខុសច្បាប់ ឬមិនត្រឹមត្រូវនោះឡើយ។ មានការទទួលខុសត្រូវមួយក្នុងការវាយតម្លៃពីតម្លៃជាភស្តុតាង) នៅក្នុង Martine RACT-MADOUX, “La loyauté de la preuve en matière pénale : la liberté des preuves”, *Procédures*, លេខ ១២ (ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥)។

¹⁴³ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៥២។

¹⁴⁴ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ១២៦។ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់) (ឯកសារ D359) កថាខណ្ឌ ៤៨៨។

¹⁴⁵ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៥៥។

¹⁴⁶ សូមមើល Göran SLUITER និងអ្នកផ្សេងទៀត នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ - គោលការណ៍ និងវិធាន (Oxford University Press, 2013) ទំព័រ ១៣៥៣-១៣៥៤។

¹⁴⁷ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៥៦ យោងលើ ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា ៣៣៧^១ វិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ សេចក្តីប្រកាសស្តីពីគោលការណ៍មូលដ្ឋាននៃយុត្តិធម៌សម្រាប់ជនរងគ្រោះនៃបទឧក្រិដ្ឋ និងការបំពានអំណាច A/RES/40/34 ជាពិសេស ឧបសម្ព័ន្ធ កថាខណ្ឌ ៤-៥។ គោលការណ៍មូលដ្ឋាន និងគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានឧបាស្រ័យ និងសំណងសម្រាប់ជនរងគ្រោះនៃការរំលោភធ្ងន់ធ្ងរនៃច្បាប់សិទ្ធិ



យោងតាមមាត្រា ១៣៧ ចែងយ៉ាងច្បាស់ថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនត្រូវការទម្រង់ណាមួយ ដើម្បីចូលរួមនៅក្នុង ការស៊ើបអង្កេតឡើយ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ការបកស្រាយរបស់សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតគ្មានមូលដ្ឋានផ្លូវច្បាប់ ហើយគ្មានប្រយោជន៍ ដោយហេតុថា ដើម្បីធានាតម្លៃនៃភស្តុតាង សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវស្តាប់ចម្លើយគ្រប់អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ¹⁴⁸ ដែលជាហេតុនាំឱ្យមានការពន្យារកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីកាន់តែយូរ។

៨២. អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ទោះបីជាតម្លៃនៃភស្តុតាង តាមការពិនិត្យបឋម អាចមានតិចតួចចំពោះផ្នែកនៃភស្តុតាងដាច់ដោយឡែកពីគ្នានីមួយៗក៏ដោយ ក៏ការដែលភស្តុតាងនេះមានភាព ពាក់ព័ន្ធខ្លះនោះ មានន័យថា ភស្តុតាងទាំងនោះត្រូវតែរកឱ្យបានសម្រាប់ទុកពិចារណា¹⁴⁹។ ការ ស្តាប់ចម្លើយធ្វើឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងឯកសារពិមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា នៅតែមាននៅក្នុងសំណុំរឿង បើទោះជាសហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតកំណត់ថាតម្លៃភស្តុតាងរបស់វាមានកម្រិត ហើយអាចត្រូវយកមកពិចារណានៅក្នុងដំណាក់កាលជំនុំជម្រះបាន¹⁵⁰។

៨៣. វិធីសាស្ត្រកំណត់ប្រភេទភស្តុតាងដែលយកមកប្រើប្រាស់ឡើងវិញដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងរឿងក្តីបច្ចុប្បន្ន មិនមែនត្រឹមតែដាក់ចេញពីយុត្តិសាស្ត្រជាធរមានពីមុនរបស់ខ្លួន ប៉ុណ្ណោះទេ ¹⁵¹

មនុស្សអន្តរជាតិ និងការរំលោភធ្ងន់ធ្ងរនៃច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ A/RES/60/147 ជាពិសេស ឧបសម្ព័ន្ធ កថាខណ្ឌ ១២-១៤។
¹⁴⁸ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៥៥ (“ហេតុដូច្នេះ ប្រសិនបើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បដិសេធ ជាបឋម នូវសច្ចុភាពនៃភាពអាចជឿជាក់បានសម្រាប់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហើយផ្តល់នូវតម្លៃភស្តុតាងទាបជាងភស្តុតាងដទៃទៀត ដែលប្រមូលបានដោយការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ពេលនោះសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អាចខ្លួនឯងផ្ទាល់ ឬ តាមរយៈដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួស នឹងជាប់កាតព្វកិច្ចត្រូវស្តាប់ចម្លើយអ្នកដាក់ពាក្យសុំទាំងអស់ ក្នុងនាមជាសាក្សី ដោយពិចារណាថាពួកគាត់មាននូវព័ត៌មានដែលនាំទៅដល់ការស្វែងរកការពិត”)។

¹⁴⁹ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៥៣ និងលេខយោងដើមទំព័រ យោងលើ តុលាការពិសេសសម្រាប់សេវាឡើងវិញ (“តុលាការ SCSL”) រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Norman និងអ្នកផ្សេងទៀត SCSL-04-14-AR65 បណ្តឹងសាទុក្ខ Fofana ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចបដិសេធសំណើសុំនៅក្រៅឃុំ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៥ កថាខណ្ឌ ២៣។ តុលាការ SCSL រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Sesay និងអ្នកផ្សេងទៀត SCSL-04-15-T សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំរបស់ Gbao សុំដកភស្តុតាងរបស់សាក្សីដាក់បន្តក លោក Koker អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៥ កថាខណ្ឌ ៩។

¹⁵⁰ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៤៨។

¹⁵¹ សូមមើល សំណុំរឿង ០០១ ដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D99)។ សំណុំរឿង ០០២ ដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D427)។



ប៉ុន្តែវាក៏ពុំត្រឹមត្រូវ ហើយពុំមានមូលដ្ឋាននៅក្នុងប្រព័ន្ធស៊ើបអង្កេតដឹកនាំដោយ ចៅក្រមដែរ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ចំណុចនេះបង្ហាញឱ្យឃើញពីកំហុសធ្ងន់ធ្ងរនៅក្នុងការដឹកនាំកិច្ចស៊ើបសួរ អនុលោមតាមវិធាន ៥៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ហើយប៉ះពាល់ដល់កេរ្តិ៍ដំណែល ច្បាប់របស់ អ.វ.ត.ក ទៀតផង។

២. បទដ្ឋាននៃភស្តុតាង

៨៤. អង្គបុរេជំនុំជម្រះរឿងថា ដំណាក់កាលនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីមានផលប៉ះពាល់លើបទដ្ឋាននៃភស្តុតាង។ យោងតាមវិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង លក្ខខណ្ឌសម្រាប់ចេញដីកាដោះស្រាយ គឺ អត្ថិភាពនៃ “ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់” ដោយភ្ជាប់ជាមួយនឹងបទចោទ។ នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានសំអាងលើយុត្តិសាស្ត្រនៃអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ហើយនឹងអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ក្នុងការបង្កើតគោលការណ៍សម្រាប់ការវាយតម្លៃលើភស្តុតាង¹⁵²។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក៏ដោយ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល មានកាតព្វកិច្ចគោរពតាមកាតព្វកិច្ច “ហួសពីវិមតិសង្ស័យ”¹⁵³ ដែលមានលក្ខណៈខ្ពស់ជាងបទដ្ឋាននៃ “ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់”។ នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានកំណត់ថា តើអ្វីទៅដែលខ្លួនចាត់ទុកថាជា “បទចោទគ្រប់គ្រាន់”៖

នៅក្នុងដំណាក់កាលស៊ើបសួរមុនអង្គសេចក្តីនេះ មិនមានការតម្រូវឱ្យបង្ហាញអំពីពិរុទ្ធភាពរបស់ជនត្រូវចោទនោះទេ (អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងគឺជាស្ថាប័នតែមួយគត់ ដែលមានសមត្ថកិច្ចក្នុងការធ្វើដូច្នោះ) ប៉ុន្តែ ចាំបាច់ត្រូវមានការបង្ហាញអំពី “ភរនិយភាព” នៃពិរុទ្ធភាព (មានន័យថា ស្ថានភាពដែលលើសពីលទ្ធភាពដែលអាចកើតមានធម្មតា)។ ហេតុដូច្នោះ ការវាយតម្លៃអំពីភស្តុតាងដាក់បន្ទុក នៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ មានលក្ខណៈខុសពីសញ្ញាណនៃ “ជំនឿស៊ីប” របស់ចៅក្រមនៅក្នុងដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ ប៉ុន្តែភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿងត្រូវមានលក្ខណៈខ្លាំងក្លា និងស៊ីសង្វាក់គ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីឱ្យមានតម្លៃជាភស្តុតាងបន្ទាល់¹⁵⁴។

៨៥. អង្គបុរេជំនុំជម្រះពិចារណាឃើញថា “ទោះបីជាសញ្ញាណនៃ “បទចោទគ្រប់គ្រាន់” ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចាំបាច់ត្រូវតែពិចារណា ក្នុងការបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅជំនុំជម្រះ ឬ លើកលែងការចោទ

សំណុំរឿង ០០២ ដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ (ឯកសារ D420)។
¹⁵² ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ១២៣-១៣៦។ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់) (ឯកសារ D359) កថាខណ្ឌ ៤៨៥-៤៩១។
¹⁵³ វិធាន ៨៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។
¹⁵⁴ សំណុំរឿង ០០២ ដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D427) កថាខណ្ឌ ១៣២៣ (លេខយោងជើងទំព័រត្រូវបានលុបចោល)។



ប្រកាន់ គមានភាពលំបាកក្នុងការធ្វើសវនាការ ប៉ុន្តែច្បាស់ណាស់ថា លក្ខខណ្ឌតម្រូវផ្លូវច្បាប់ សម្រាប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីតាមផ្លូវតុលាការ វិវឌ្ឍន៍ជាបន្តបន្ទាប់ចាប់ពីត្រឹមលទ្ធភាព ឈានទៅដល់ “ភរិយភាព” ឬ “ភាពអាចជឿជាក់បាន” នៃពិរុទ្ធភាពនៅក្នុងពេលស៊ើបអង្កេត ដើម្បីបង្ហាញភស្តុតាងនៃពិរុទ្ធភាពបែបនេះឱ្យហួសពីវិមតិសង្ស័យ នៅដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ”¹⁵⁵ ។ នៅក្នុងករណីស្រដៀងគ្នានោះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៃ EAC បានបញ្ជាក់ថា ទោះបីជានៅដំណាក់កាលមុនអង្គសេចក្តីមានភាពចាំបាច់ត្រូវមានលក្ខខណ្ឌលើសពីសូចនាករបញ្ជាក់ ឬ ភាពមន្ទិលសង្ស័យ ដើម្បីបញ្ជូនជនម្នាក់ទៅជំនុំជម្រះបានក៏ដោយ ភស្តុតាងដែលប្រមូលបានពុំទាន់ចាំបាច់ត្រូវបញ្ជាក់ពីពិរុទ្ធភាពឱ្យបានជាក់លាក់នៅឡើយនោះទេ¹⁵⁶ ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ការបកស្រាយនេះមានភាពត្រឹមត្រូវអាចយកមកអនុវត្តនៅក្នុងរឿងក្តីបច្ចុប្បន្ននេះបាន។ ជាការពិតណាស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចយ៉ាងស៊ីសង្វាក់គ្នាថា សញ្ញាណនៃ “បទចោទគ្រប់គ្រាន់” ឆ្លើយតបទៅនឹងលក្ខខណ្ឌអប្បបរមា នៃវិធាន ៥៥(៤) ស្តីពី “ភស្តុតាងស៊ីសង្វាក់ជាក់លាក់” ដែលបញ្ជាក់ថា ជនម្នាក់អាចទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌចំពោះការប្រព្រឹត្តិបទឧក្រិដ្ឋ នៅពេលដាក់បន្ទុក ឬ ចោទប្រកាន់ជនត្រូវចោទទៅជំនុំជម្រះ។

៨៦. ដោយមើលឃើញពីបទដ្ឋាននៃភស្តុតាងដែលអាចអនុវត្តបាន នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីមុនអង្គសេចក្តី អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំចាំបាច់កំណត់ចំនួនជនរងគ្រោះឱ្យបានជាក់លាក់ និងត្រឹមត្រូវនោះទេ¹⁵⁷ ហើយពុំចាំបាច់ពិពណ៌នាលម្អិតអំពីវិធីសាស្ត្រដែលខ្លួនបានប្រើប្រាស់សម្រាប់ការកំណត់នោះដែរ¹⁵⁸ ។ ទោះបីជាចំនួនជនរងគ្រោះគឺជាធាតុផ្សំមួយក្នុងចំណោមធាតុផ្សំដែលត្រូវយកមកពិចារណា សម្រាប់ការវាយតម្លៃលើស្ថានទម្ងន់នៃបទឧក្រិដ្ឋក៏ដោយ ក៏តុលាការពុំត្រូវការ¹⁵⁹ ចំនួន

¹⁵⁵ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៦២ យោងលើ Christian GUÉRY “Les paliers de la vraisemblance pendant l’instruction préparatoire”, *La Semaine Juridique* (G. Ed. No. 24, ថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩៨)។ ជាលទ្ធផល នេះពិតជាកំហុសអង្គច្បាប់ធ្ងន់ធ្ងរក្នុងការប្រកាសថា “ជនដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបឋមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានចាត់ទុកជាស្រេចហើយថាជា “ជនត្រូវចោទ” ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់) (ឯកសារ D359) កថាខណ្ឌ ៥។

¹⁵⁶ *Habre* Ordonnance de non-lieu partiel (EAC) ទំព័រ ៥។

¹⁵⁷ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ២១៤។

¹⁵⁸ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ១៣៧-១៥៤។

¹⁵⁹ ឧទា. សូមមើល តុលាការ ICTY រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Stakić IT-97-24-T សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៣ (“សាលក្រម Stakić”) កថាខណ្ឌ ២០១ (អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរកឃើញថា “ខ្លួនពុំអាច ហើយ



ជាក់លាក់សម្រាប់ការកំណត់ធាតុផ្សំនៃបទឧក្រិដ្ឋស្ទើរតែទាំងអស់នោះទេ។ ការប៉ាន់ស្មានចំនួនក្នុងកម្រិតសមហេតុផលមួយ ឬការយោងលើ “ការសម្លាប់ច្រើននាក់” ហាក់ដូចជាគ្រប់គ្រាន់ណាស់ទៅហើយ ហើយពុំរារាំងការសន្និដ្ឋានថា បទឧក្រិដ្ឋធ្ងន់ធ្ងរត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅកន្លែងជាក់លាក់មួយ និងក្នុងពេលជាក់លាក់ណាមួយនោះទេ¹⁶⁰។

៨៧. ចៅក្រមនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះនឹងពិនិត្យទៅមូលដ្ឋាននីមួយៗនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ក្នុងករណីពាក់ព័ន្ធហើយនឹងទៅតាមករណីនីមួយៗ ដើម្បីកំណត់ថាតើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានអនុវត្តបទដ្ឋាននៃភស្តុតាងសមស្របដែរឬទេ។

១. ការចេញដីកាដោះស្រាយពីរផ្សេងគ្នា

៨៨. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ នៅថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ បានចេញដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) បញ្ជូន អោ អាន ទៅជំនុំជម្រះ¹⁶¹។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នានោះ នៅក្នុងថ្ងៃតែមួយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិបានចេញដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) លើកលែងបទចោទទាំងអស់ប្រឆាំងនឹង អោ អាន¹⁶²។ ជាផ្នែកមួយនៃយុត្តាធិការបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួន¹⁶³ អង្គបុរេជំនុំជម្រះនឹងសម្រេចថាតើ ការចេញដីកាដោះស្រាយពីរផ្សេងគ្នា ផ្ទុយគ្នាក្នុងពេល

នឹងនៅតែមិនអាចកំណត់អត្តសញ្ញាណវិវាទដល់ និងជនរងគ្រោះ ទៅតាមករណីនីមួយៗនោះទេ។ ក៏ប៉ុន្តែ ករណីនេះមិនរារាំងដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងការសន្និដ្ឋានថា ការកាប់សម្លាប់ត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅកន្លែងជាក់លាក់មួយ និងក្នុងពេលជាក់លាក់មួយនោះទេ បើទោះជាពុំបានដឹងអំពីចំនួនជនរងគ្រោះជាក់លាក់ក៏ដោយ”)។ សូមមើលផងដែរ តុលាការ ICTY រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Kamuhanda ICTR-95-54A-T សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ ៦៩៨។ តុលាការ ICTR រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Ntakirutimana ICTR-96-10 & TCTR-96-17-T សាលក្រម និងការកំណត់ទោស អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ ៦៣១, ៦៣៥។ សូមមើល តុលាការ ICTR រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Akayesu សំណុំរឿងលេខ ICTR-96-40-T សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ ២៨២។

¹⁶⁰ សាលក្រម Stakić (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ២០១។

¹⁶¹ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D360។

¹⁶² ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) ឯកសារ D359។

¹⁶³ អង្គបុរេជំនុំជម្រះគាំទ្រដល់ ការសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល នៃតុលាការ ICTY ដែលថា យុត្តាធិការតុលាការកំពូល បើតាមច្បាប់អន្តរជាតិ រួមមានសិទ្ធិអំណាចតាមផ្លូវច្បាប់ “...បញ្ជាក់អំពីច្បាប់ [...] នៅក្នុងលក្ខណៈស្ថាពរ និងសម្រេច” (តុលាការ ICTY រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Tadic, IT-94-1-AR72 សាលដីកាលើញត្តិរបស់មេធាវីការពារក្តី សុំប្តឹងឧទ្ធរណ៍បន្ទាន់



តែមួយ ដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមក នៅក្នុងសំណុំរឿងតែមួយ អនុលោមតាមក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ. ត.ក ដែរឬទេ។

៨៩. ផ្អែកលើសំអាងហេតុដែលបានលើកឡើង អង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេចថា ដោយចេញដីកាដោះស្រាយដាច់ពីគ្នា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានរំលោភបំពានទៅលើក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក ប្រាសចាកពីតួនាទីខ្ពស់បំផុតរបស់ពួកគេ និងបង្កើតជាស្ថានភាពគតិយុត្តិដែលមិនធ្លាប់មាន ដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់មូលដ្ឋានសំខាន់ៗនៃអង្គការតុលាការរបស់ពួកគេ។ អង្គជំនុំជម្រះពិភាក្សានៅក្នុងជំពូក ផ្សេងៗគ្នាអំពីផលប៉ះពាល់នៃកំហុសជាសារវន្តបែបនេះចំពោះស្ថានភាពផ្លូវច្បាប់ របស់ដីកាដោះស្រាយ នីមួយៗ¹⁶⁴ និងសិទ្ធិអំណាចក្នុងការត្រួតពិនិត្យដែលអង្គជំនុំជម្រះត្រូវអនុវត្ត នៅក្នុងកាលៈទេសៈពិសេស បែបនេះ¹⁶⁵ ដើម្បីស្តារនីត្យានុកូលភាព និងផ្តល់ឧបសគ្គយ៉ាងចំពោះការខូចខាតទៅលើនីតិវិធី ដែលកើតឡើង ដោយសារតែកិច្ចមិនស្របច្បាប់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ។

៩០. នៅក្នុងជំពូកនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះនឹងពិនិត្យទៅលើ (១) ច្បាប់ដែលគ្រប់គ្រងទៅលើបញ្ហាចំពោះ មុខ (២) យុត្តិកម្មដែលខុសឆ្គងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងការចេញដីកាដោះស្រាយដាច់ពីគ្នា និង (៣) ថាតើនីតិវិធីដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នា ត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយរបៀបណានៅក្នុងសំណុំ រឿងនេះ។

១. ច្បាប់ជាធរមាន

៩១. ជាដំបូង អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ពីសារៈសំខាន់នៃការទទួលខុសត្រូវរួមរបស់សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតទាំងពីរ ក្នុងការបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរនៅ អ.វ.ត.ក ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ១៤ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពី ការបង្កើត អ.វ.ត.ក នៅក្នុងផ្នែកពាក់ព័ន្ធ ដែលថា “ចៅក្រមទាំងអស់ត្រូវព្យាយាមសម្រេចឱ្យបានភាពឯក ផ្នែកក្នុងសចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន”។ ជាពិសេស មាត្រា ២៣ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ចែងថា៖

រាល់ការស៊ើបអង្កេត គឺជាការទទួលខុសត្រូវរួមគ្នារបស់ចៅក្រមពីរនាក់ ម្នាក់ជាកម្មុជា និងម្នាក់

ប្រឆាំងយុត្តាធិការ, អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ថ្ងៃទី២ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩៥ កថាខណ្ឌ ១០។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ១១)។ នៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ អ.វ.ត.ក អង្គបុរេជំនុំជម្រះប្រើប្រាស់មុខងារនេះ ក្នុងនាមជាមជ្ឈត្តករចុងក្រោយ សម្រាប់ច្បាប់ដែលត្រូវ អនុវត្ត ចំពោះដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេតនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។

¹⁶⁴ សូមមើល ខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ១៧០ ដល់ ៣០០។

¹⁶⁵ សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ ៣១ ដល់ ៥៤។



ទៀតជាបរទេស [...] ដោយអនុវត្តតាមនីតិវិធីដែលនៅជាធរមាន។ ប្រសិនបើនីតិវិធីដែលមានស្រាប់ ពុំបានចែងពីករណីពិសេសមួយ ឬ ប្រសិនបើមានភាពមិនច្បាស់លាស់ក្នុងការបកស្រាយ ឬអនុវត្តនីតិវិធីនោះ ឬ ប្រសិនបើមានបញ្ហាទាក់ទងទៅនឹង ភាពសមស្របនៃនីតិវិធីទាំងនេះ ជាមួយបទដ្ឋានអន្តរជាតិ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អាចស្វែងរក ការណែនាំក្នុងបទដ្ឋាននីតិវិធី ដែលបានបង្កើតឡើងក្នុងកម្រិតអន្តរជាតិ

៩២. ចំពោះការចេញដីកាដោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា វិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បានចែងនៅត្រង់ផ្នែកពាក់ព័ន្ធថា៖

វិធាន ៦៧. ដីកាដោះស្រាយ ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

១. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវបញ្ជាក់កិច្ចស៊ើបសួរ ដោយចេញដីកាដោះស្រាយ ថាត្រូវចោទប្រកាន់ និងបញ្ជូនជនត្រូវចោទទៅជំនុំជម្រះ ឬលើកលែងការចោទប្រកាន់។ ដីកាសន្និដ្ឋានរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា មិនចងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតឡើយ ។

២. ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះនេះ ត្រូវបញ្ជាក់អំពីអត្តសញ្ញាណនៃជនជាប់ចោទ ការបង្ហាញអំពីអង្គហេតុ និងការកំណត់ប្រភេទបទល្មើស ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ក្នុងនោះមានទាំងបទប្បញ្ញត្តិ នៃបទឧក្រិដ្ឋដែលពាក់ព័ន្ធ និងប្រភេទនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ បើពុំនោះសោត ដីកានេះត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ ដោយមានកំហុសនីតិវិធី ។

៣. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវចេញដីកាលើកលែងចោទប្រកាន់ ក្នុងករណីដូចខាងក្រោម៖
ក-អំពើដែលចោទប្រកាន់ មិនរាប់ចូលជាបទឧក្រិដ្ឋ ដែលស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការ នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ។

ខ-ជនប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋនោះ មិនទាន់កំណត់អត្តសញ្ញាណនៅឡើយ ឬ

គ-ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីផ្តន្ទាទោសជនត្រូវចោទ

៤. ដីកាដោះស្រាយត្រូវតែមានសំអាងហេតុ។

៩៣. ចំពោះការខ្វែងយោបល់គ្នាណាមួយរវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា មាត្រា ៥(១), (៤) និង មាត្រា ៧ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើតអ.វ.ត.ក បានចែងនៅក្នុងផ្នែកពាក់ព័ន្ធថា៖

មាត្រា ៥ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត



១-មានចៅក្រមស៊ើបអង្កេតខ្មែរមួយរូប និងចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមួយរូប ដែលបម្រើការជាសហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេត។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ទទួលខុសត្រូវចំពោះការងារស៊ើបអង្កេត។

៤-សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវសហការគ្នា ដើម្បីឈានទៅដល់ការឯកភាពគ្នាមួយក្នុងការស៊ើបអង្កេត។ នៅក្នុង ករណីដែលចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនអាចឯកភាពគ្នាថា ត្រូវបន្តការស៊ើបអង្កេតណាមួយ ការស៊ើបអង្កេតនោះ ត្រូវដំណើរការទៅមុខទៀត លើកលែងតែចៅក្រមទាំងនេះ ឬចៅក្រមណាម្នាក់ក្នុងចំណោមចៅក្រមទាំងនេះ ធ្វើការស្នើសុំនៅក្នុងរយៈពេលសាមសិបថ្ងៃ ឱ្យដោះស្រាយការខ្វែងគំនិតគ្នានេះតាមមាត្រា ៧។

មាត្រា ៧៖ ការដោះស្រាយនូវការខ្វែងយោបល់គ្នារវាង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬសហព្រះរាជអាជ្ញា

១-ក្នុងករណីដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬសហព្រះរាជអាជ្ញាបានធ្វើសំណើស្របតាមមាត្រា ៥ វាក្យខណ្ឌ ៤ ឬមាត្រា ៦ វាក្យខណ្ឌ ៤ តាមករណីដែលកើតឡើង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬសហព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវធ្វើឯកសាររាយការណ៍ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរពីអង្គហេតុ និងហេតុផលបញ្ជាក់ពីគោលជំហរខ្វែងគំនិតគ្នារបស់ខ្លួន ដាក់ជូនប្រធានការិយាល័យរដ្ឋបាល។

២-ការខ្វែងគំនិតគ្នានេះ នឹងត្រូវដោះស្រាយជាបន្ទាន់ដោយ “អង្គបុរេជំនុំជម្រះ” មួយមានចៅក្រមប្រាំរូប [...]

៣-ពេលដែលទទួលបានឯកសាររាយការណ៍ ដូចបានចែងក្នុងវាក្យខណ្ឌទី១ ប្រធានការិយាល័យរដ្ឋបាលត្រូវកោះប្រជុំអង្គបុរេជំនុំជម្រះភ្លាម និងបែងចែកឯកសាររាយការណ៍នេះ ជូនដល់សមាជិកអង្គបុរេជំនុំជម្រះ។

៤-ការសម្រេចសេចក្តីរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដែលមិនអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍បាន ត្រូវមានសំឡេងឆ្នោតគាំទ្រ ដោយ ចៅក្រមយ៉ាងតិចបួនរូប។ ការសម្រេចសេចក្តីនេះ ត្រូវជូនដល់ប្រធានរដ្ឋបាលដែលនឹងផ្សព្វផ្សាយ ហើយចែកជូនដល់សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬសហព្រះរាជអាជ្ញា។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬសហព្រះរាជអាជ្ញា នឹងត្រូវដំណើរការភ្លាមៗ ស្របទៅតាមការសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ។ ប្រសិនបើគ្មានមតិភាគច្រើន ដែលត្រូវការសម្រាប់ធ្វើការសម្រេច សេចក្តីទេការស៊ើបអង្កេត ឬការចោទប្រកាន់នឹងត្រូវបន្តដំណើរការទៅមុខទៀត។

៩៤. វិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចែងលម្អិតអំពីនីតិវិធីដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នាដូចតទៅ៖

វិធាន ៧២៖ ដំណោះស្រាយករណីខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

១. ក្នុងករណីមានការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សហចៅក្រមស៊ើប



អង្កេតណាម្នាក់ឬ ទាំងពីរអាចធ្វើកំណត់ហេតុអំពីមូលហេតុពិតប្រាកដនៃការខ្វែងយោបល់គ្នា នេះដោយមានហត្ថលេខា និងចុះកាលបរិច្ឆេទដែលត្រូវយកទៅដាក់ចូលក្នុងសំណុំរឿងនៃការ ខ្វែងយោបល់គ្នាដោយឡែក ដែលរក្សាទុកដោយក្រុមបញ្ជីរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ។

២. ក្នុងរយៈពេល៣០(សាមសិប)ថ្ងៃ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់អាចនាំយកករណីខ្វែង យោបល់គ្នានេះ ទៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដោយបញ្ជូនឯកសារអំណះអំណាង ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរអំពីហេតុការណ៍ និង មូលហេតុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នានេះទៅ ការិយាល័យរដ្ឋបាល ដែលត្រូវរៀបចំកោះប្រជុំអង្គបុរេជំនុំជម្រះជាបន្ទាន់ និងបញ្ជូនឯកសារ ទាំងនេះទៅចៅក្រមទាំងអស់ ដោយចម្លងជូនមួយច្បាប់ទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតម្ខាងទៀត ។ ប្រសិនបើការខ្វែងយោបល់គ្នាពាក់ព័ន្ធនឹងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នរបស់ជនត្រូវចោទ រ យៈពេលនេះត្រូវបន្ថយមកត្រឹម៥(ប្រាំ)ថ្ងៃវិញ។ ក្នុងករណីនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតម្ខាង ទៀត អាចដាក់ជូនឯកសារឆ្លើយតបក្នុង រយៈពេល១០(ដប់)ថ្ងៃ ។ ឯកសារអំណះអំណាងដែល ទាក់ទងនឹងអង្គហេតុ និងមូលហេតុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នា មិនត្រូវដាក់ចូលក្នុងសំណុំរឿងទេ លើកលែងតែក្នុងករណីដែលមានចែងក្នុងអនុវិធាន ៤ (ខ) ខាងក្រោម។ក្រុមបញ្ជីរបស់សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបញ្ជូនសំណុំរឿងចតចម្លងមួយច្បាប់ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះភ្លាម ។

៣. ក្នុងអំឡុងពេលនៃការដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នានេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវ ប្រឹងប្រែងស្វែងរកការឯកភាពគ្នា ។ កិច្ច ឬ សេចក្តីសម្រេចដែលជាកម្មវត្ថុនៃការខ្វែងយោបល់ គ្នានេះ ត្រូវតែអនុវត្តលើកលែងតែបញ្ហាខ្វែងយោបល់គ្នាពាក់ព័ន្ធនឹងចំណុចដូចខាងក្រោម ៖
ក-សេចក្តីសម្រេចណាមួយដែលអាចនាំឱ្យជនត្រូវចោទ ឬដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីធ្វើបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍ ដូចមានចែងក្នុងវិធានផ្នែកនេះ ។

- ខ-ការជូនដំណឹងអំពីបទចោទប្រកាន់ ។ ឬ
- គ-ដីកាបង្គាប់ឱ្យចាប់ខ្លួន ។

ក្នុងករណីទាំងនេះ គ្មានសកម្មភាពណាមួយដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការខ្វែងយោបល់គ្នា ត្រូវបានអនុវត្ត ទេ រហូតដល់មានការព្រមព្រៀងគ្នាណាមួយត្រូវបានបង្កើតឡើង ឬរយៈពេល៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃ បានកន្លងហួស ឬ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានទទួលយករឿងខ្វែងយោបល់គ្នាមកជំនុំជម្រះ ហើយបានបញ្ចប់នីតិវិធីដោះស្រាយបញ្ហាខ្វែងយោបល់គ្នានេះ ។

៤. អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ត្រូវដោះស្រាយបញ្ហាខ្វែងយោបល់នេះ ដូចខាងក្រោម ៖ [...]

យ-សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ តម្រូវឱ្យមានសម្លេងគាំទ្រពីចៅក្រម ៤(បួន)រូប



យ៉ាងតិច។ សេចក្តីសម្រេចនេះបិទផ្លូវប្តឹងឧទ្ធរណ៍។ ប្រសិនបើអង្គបុរេជំនុំជម្រះ មិនអាចរក បាននូវសម្លេងគាំទ្រភាគច្រើន តាមការតម្រូវស្របតាមមាត្រា ២៣ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជានោះ សេចក្តីសម្រេចដែលមិនមានសម្លេងគាំទ្រ មាន ន័យថាដីកាកិច្ចស៊ើបសួរដែលធ្វើឡើងដោយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់ ត្រូវមានសុ ពលភាព ឬមានន័យថា ដីកា ឬ កិច្ចស៊ើបសួរ ដែលបម្រុងនឹងធ្វើដោយសហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតម្នាក់ ត្រូវតែយកមកអនុវត្ត។ [...]

៩៥. ជាចុងក្រោយ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា មាត្រា ១២(១) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងវិធាន ២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង កំណត់ថា នីតិវិធីនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ចាំបាច់ត្រូវអនុលោមទៅ តាមច្បាប់កម្ពុជា និងបទដ្ឋានអន្តរជាតិ។ ក្នុងន័យនេះ មាត្រា ១(១) នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាបានចែង នៅក្នុងផ្នែកពាក់ព័ន្ធថា ក្រមនេះ “មានគោលបំណងកំណត់អំពីវិធានទាំងឡាយដែលត្រូវគោរព និងប្រព្រឹត្ត តាមដោយហ្មត់ចត់ ដើម្បីកំណត់ឱ្យច្បាស់នូវអត្ថិភាពនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌណាមួយ”។ មាត្រា ២០ថ្មី ២៣ថ្មី ៣៣ថ្មី និង៣៧ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអ.វ.ត.ក ក៏បានចែងយ៉ាងច្បាស់ថា ស្ថាប័នរបស់ អ.វ.ត.ក ត្រូវតែគោរពតាមនីតិវិធីដែលនៅជាធរមានទាំងអស់។ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា បទប្បញ្ញត្តិទាំង អស់នេះមានគោលដៅធានានូវនីត្យានុកូលភាព ភាពយុត្តិធម៌ និងប្រសិទ្ធិភាពរបស់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី អ.វ.ត.ក។

២. សំណងហេតុរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងការចេញដីកាដោះស្រាយដែលដាច់ពីគ្នា

៩៦. អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា នីតិវិធីសំណុំរឿង ០០៤/២ មានការខ្វែងយោបល់គ្នាជាសម្ងាត់ មួយចំនួនរវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត¹⁶⁶។ ការខ្វែងយោបល់គ្នាទាំងនេះ មិនត្រូវបានលើកយកមកដាក់

¹⁶⁶ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនបានលើកឡើងអំពីការខ្វែងយោបល់ដូចគ្នាឡើយ នៅក្នុងដីកា ដំណោះស្រាយរបស់ខ្លួននីមួយៗ។ សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ១ (“ការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ក្នុងសំណុំរឿងនេះ ត្រូវបានចុះកំណត់ហេតុនៅថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៣, ថ្ងៃទី៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣, ថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥, ថ្ងៃទី១៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៧ និងថ្ងៃទី១២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០១៨”)។ សូមមើលផងដែរ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ២២ (“នៅ ថ្ងៃទី៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១០ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានចុះកំណត់ហេតុការខ្វែងយោបល់អំពីរបៀបនិងវិធីសាស្ត្រនៃការស៊ើប អង្កេត”) កថាខណ្ឌ ៤៥ (“នៅថ្ងៃទី៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២ ស.ច.ស បានធ្វើការខ្វែងយោបល់ ទាក់ទិនដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួស និងការឆ្លើយតបទៅ ស.ព លើសំណើសុំការស៊ើបអង្កេត”) កថាខណ្ឌ ៤៧ (“នៅថ្ងៃទី០៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣ ស.ច.ស បាន ខ្វែងយោបល់ទាក់ទង ការផ្តល់លេខក្នុងសំណុំរឿងនេះ”) កថាខណ្ឌ ៤៩ (“នៅថ្ងៃទី០១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ស.ព.អ បានខ្វែង



នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះឡើយ។ ដូចដែលបានកត់សម្គាល់ខាងលើ នៅថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានចេញដីកាដោះស្រាយពីរដាច់ពីគ្នា និងផ្ទុយពីគ្នា ក្នុងពេលតែមួយ។ ការដាក់ដីកាដោះស្រាយដែលដាច់ពីគ្នា បានបង្ហាញពីការខ្វែងយោបល់គ្នា ដែលមិនអាចដោះស្រាយបានរវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ទៅលើបញ្ហាថាតើ អា អាន ត្រូវស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត .ក ដែរឬយ៉ាងណា។

៩៧. សំអាងហេតុរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ក្នុងការចេញដីកាដោះស្រាយដាច់ពីគ្នា និងផ្ទុយគ្នា នេះ ត្រូវបានបញ្ជាក់នៅក្នុងដីកាសម្រេចរបស់ពួកគាត់ចំនួនពីរ នាពេលកន្លងមកហើយ ដែលបានអនុញ្ញាតឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរពីរដាច់ពីគ្នា (“ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំដាក់បង្ហាញឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធ នឹងការខ្វែងយោបល់គ្នា”)¹⁶⁷ ហើយសម្រេចថា ច្បាប់ជាធរមានអនុញ្ញាតឱ្យដាក់ឯកសារបែបនេះបាន (“ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺ”)¹⁶⁸។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះចាត់ទុកថា ជារឿងសំខាន់ដែលត្រូវដកស្រង់មួយផ្នែកធំចេញពីដីកាសម្រេចនេះ ដោយចាប់ផ្តើមពី ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំដាក់បង្ហាញឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការខ្វែងយោបល់គ្នា៖

១៤. ដើម្បីកុំឱ្យមានការតវ៉ា អំពីចំណុចនេះនាពេលអនាគត និងដើម្បីចំណេញពេលវេលាសម្រាប់ភាគីទាំងអស់ យើងសូមបញ្ជាក់ថា យើងពិចារណាចេញដីកាដោះស្រាយ ដាច់ដោយឡែកពីគ្នានិងផ្ទុយគ្នា ដែលដែលបានអនុញ្ញាតជាទូទៅ តាមច្បាប់ជាធរមាន ជាពិសេសតាមសំអាងហេតុ ដែលយើងបានរកឃើញពាក់ព័ន្ធនឹង ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរផ្ទុយគ្នា [...]

១៥. យើងដឹងអំពីបញ្ហាដែលអាចនឹងកើតឡើង នៅដំណាក់កាលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។ វិធានផ្ទៃក្នុង ៧៧(១៣) គ្រាន់តែចែងអំពីសេណារីយ៉ូ ដែលមានដីកាលើកលែងការចោទប្រកាន់ ឬក៏មានដីកាចោទប្រកាន់ បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះរួមគ្នា ប៉ុន្តែមិនមានចែងអំពីដីកាដោះស្រាយ ដាច់ដោយឡែកពីគ្នាទេ។ យ៉ាងណាក៏ដោយមិនមានយុត្តិកម្មទេ ប្រសិនបើអះអាងថា មានការហាមឃាត់មិនឱ្យមាន ដីកាដោះស្រាយដាច់ដោយឡែកពីគ្នា។ ផ្ទុយមកវិញ ជាឧទាហរណ៍ នៅក្នុង

យោបល់លើការសួរតទល់គ្នារវាងសាក្សី”) កថាខណ្ឌ ៥០ (“នៅថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ស.ច.ស បានខ្វែងយោបល់ពីការជូនដំណឹងពីបទចោទទៅ អា អាន”)។

¹⁶⁷ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ១៤ យោងទៅរក ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំដាក់បង្ហាញ ឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធ ការខ្វែងយោបល់គ្នា ឯកសារ D355/1កថាខណ្ឌ ១៣-១៦។

¹⁶⁸ សំណុំរឿង ០០៤/២ ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ អា អាន សុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺ ថ្ងៃទី៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D353/1 (“ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺ (ឯកសារ D353/1)”)។



សាលដីការបស់ខ្លួននៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល បានទទួលស្គាល់យ៉ាង
ច្បាស់អំពីសេណារីយ៉ូដែល ស.ច.ស មានសំអាងហេតុខ្លួនយោបល់ អំពីយុត្តាធិការបុគ្គល
ហើយក៏ទទួលស្គាល់យ៉ាងច្បាស់ថា នៅក្នុងបរិបទនៃនីតិវិធីខ្លួនយោបល់ កិច្ចស៊ើបសួរត្រូវបន្ត
ទៅមុខ។

១៦. យើងយល់ឃើញថា ដំណាក់កាលស៊ើបសួរ ចប់នៅពេលចុងក្រោយបំផុត គឺនៅពេលដែល
អង្គបុរេជំនុំជម្រះចេញសាលដីការលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ។ ប្រសិនបើ
អង្គបុរេជំនុំជម្រះ មិនមានសម្លេងភាគច្រើន គាំទ្រដីកាដោះស្រាយណាមួយ ក្នុងចំណោម
ដីកាដោះស្រាយទាំងពីរទេនោះ ដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ ត្រូវតម្កល់ទុកជាបានការ តាម
ការអនុវត្តវិធានផ្ទៃក្នុង ៧៧(១៣)។¹⁶⁹

នៅក្នុងដីកាសម្រេចលើសំណើសុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានបញ្ជាក់ពាក់ព័ន្ធនីតិវិធីការ
ខ្លួនយោបល់គ្នា៖

២៣. ដោយសារថា ការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរពីរ គឺជាភស្តុតាងបញ្ជាក់ពីការខ្លួនយោបល់
រវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា ទើបបញ្ហាចោទថា តើសហព្រះរាជអាជ្ញា មានកាតព្វកិច្ចត្រូវប្រើប្រាស់
ទាំងស្រុង នូវវិធានការដោះស្រាយជម្លោះដែរឬអត់ និងយាយម៉្យាងទៀតថា តើ យន្តការដោះ
ស្រាយយោងតាម វិធានផ្ទៃក្នុង ៧១ គឺជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវ ឬក៏ជាធនធានសិទ្ធិ [...] ដែលស្ថិតនៅ
ក្នុងដែនអំណាចរបស់យើង [សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត] ពីព្រោះថាបញ្ហាចោទនេះ ពាក់ព័ន្ធនឹង
ការអាចទទួលយក ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ [...]។

២៧. យើង [...] ឃើញច្បាស់ថាតាមច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងវិធានផ្ទៃក្នុង ការធ្វើកំណត់ហេតុ
ករណីខ្លួនយោបល់ រវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា គឺជាបញ្ហាធនធានសិទ្ធិ។ ហេតុនេះយើងមិនយល់
ឃើញ សហព្រះរាជអាជ្ញាមានកាតព្វកិច្ច ប្រើប្រាស់ទាំងស្រុង នូវវិធានការដោះស្រាយជម្លោះ
ទេ។ [...] ¹⁷⁰

ចំពោះភាពស្របច្បាប់នៃការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរជាច្រើននោះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានបញ្ជាក់នៅ
ក្នុងដីកាសម្រេចដដែលថា៖

¹⁶⁹ ដីកាសម្រេចលើការបង្ហាញឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការខ្លួនយោបល់គ្នា (ឯកសារ D353/1) កថាខណ្ឌ ១៤-១៦ (លុប
ចោលជើងទំព័រ)។

¹⁷⁰ ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺ (ឯកសារ D353/1) កថាខណ្ឌ ២៣, ២៧។



៣២. យើងយល់ស្រប [...] ខ្លឹមសារមួយនៃវិធានផ្ទៃក្នុង ៦៦(៥) ចែងអំពីដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរមួយ ប៉ុន្តែភាសានេះមិនត្រូវបានដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរមួយរួមគ្នាទេ ហើយក៏មិនបានដកចេញនូវការដាក់ ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរដាច់ដោយឡែកពីគ្នាដែរ [...]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវធ្វើការរួមគ្នា ដើម្បីរៀបចំសេចក្តីសន្និដ្ឋានចោទប្រកាន់ ប៉ុន្តែការដែលសហព្រះរាជអាជ្ញា អាចខ្វែងយោបល់គ្នា ត្រូវបានទទួលស្គាល់នៅក្នុង កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ ជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដែលត្រូវបានសហព្រះរាជអាជ្ញា “សហការគ្នាដើម្បីឈានទៅដល់ការឯកភាពមួយ ក្នុងការចោទប្រកាន់” ហើយពិតណាស់មានបទប្បញ្ញត្តិ អំពីយន្តការដោះស្រាយជម្លោះ ដោយកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ ជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ចែងយ៉ាងច្បាស់ថា អាចមានករណីខ្វែងយោបល់គ្នា “ថាតើត្រូវបន្តការចោទប្រកាន់ដែរឬអត់”។

៣៣. ការពិចារណាថែមទៀតគឺថា [...] យើង [សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត] មិនជាប់កាតព្វកិច្ចត្រូវទទួលយកខ្លឹមសារ នៃដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរណាមួយឡើយ [...]

៣៤. ចំពោះការអះអាងដែលថា ការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរពីរ គឺដណ្តើមយក “អំណាចផ្តាច់មុខ” របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះយ៉ាងស្រួល ដើម្បីដោះស្រាយជម្លោះ [...] យើងមិនយល់ឃើញថាការប្តឹងទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ គឺជាលក្ខខណ្ឌត្រូវចាំបាច់ទេ ហេតុនេះមិនមានអំណាចផ្តាច់មុខដែលត្រូវដណ្តើមទេ។¹⁷¹

៩៨. នៅពេលចាប់ផ្តើម អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា ការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរពីរផ្សេងគ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា មិនបានរារាំងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនឱ្យចេញដីកាដំណោះស្រាយតែមួយ នៅក្នុងសំណុំរឿង០០៤/២ទេ¹⁷²។ ក្នុងន័យនេះ អង្គជំនុំជម្រះសង្កត់ធ្ងន់ ក្នុងលក្ខណៈជាបញ្ហាបឋម ពីភាពខុសគ្នាជាសារវន្តដែលមានចំពោះមុខងារ និងសិទ្ធិអំណាចរវាងសារណារបស់ភាគី និងសេចក្តីសម្រេចតាមផ្លូវតុលាការ ដែលចេញដោយចៅក្រម ដូចជា ដីកាដំណោះស្រាយជាដើម។ ឯករាជ្យភាពនៃបញ្ហាថាតើការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ ដែលដាច់ពីគ្នា និងផ្ទុយគ្នា ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវបានអនុញ្ញាតដែរឬអត់ នៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់របស់ អ.វ.ត.ក នោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានប្រព្រឹត្តកំហុសអង្គច្បាប់ដ៏ធំធេងក្នុងករណីនេះ ដោយសារសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតសម្រេចថា ក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ

¹⁷¹ ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺ (ឯកសារ D353/1) កថាខណ្ឌ ៣២-៣៤ (គូសបញ្ជាក់និង លុបចោលជើងទំព័រ) ។

¹⁷² ក្នុងន័យនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ យល់ថាការចេញដីកាដំណោះស្រាយពីរនេះ គឺជានីតិវិធីមិនប្រក្រតីដំបូងដែលមិនអាចប្រកែកបាន នៅក្នុងដំណាក់កាលបិទការស៊ើបសួរ។



អ.វ.ត.ក អនុញ្ញាតឱ្យចេញដីកាដោះស្រាយ ដែលដាច់ពីគ្នា និងផ្ទុយគ្នា។

៩៩. បន្ថែមលើនេះទៀត និងបើទោះបីជាអាចសន្មតថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអាចប្រព្រឹត្តកំហុស អង្គច្បាប់នេះ ក្នុងគោលបំណងល្អក្តី ប៉ុន្តែ អង្គជំនុំជម្រះមិនអាចមិនគិតថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ប្រហែលមានចេតនាពិតប្រាកដក្នុងការគេចវេសពីការអនុវត្តច្បាប់ នៅក្នុងករណីនេះ ហើយបង្កើតភាព ទាល់ច្រកផ្នែកនីតិវិធីនាពេលបច្ចុប្បន្ន។ តាមពិតទៅ តាមរយៈដីកាសម្រេចពីខាងលើរបស់ពួកគេ ច្បាស់ណាស់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតព្យាយាមធានាដោយមានចេតនាថា ដំណោះស្រាយណាមួយចំពោះ បញ្ហាដែលពួកគេខ្វែងយោបល់គ្នា នឹងត្រូវបានដោះស្រាយតែក្នុងផ្នែកនៃកិច្ចដំណើរការបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ នៅ ចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះតែប៉ុណ្ណោះ មិនមែនតាមរយៈនីតិវិធី ដែលបានកំណត់ជាក់លាក់ដោយក្របខណ្ឌ គតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក សម្រាប់ដោះស្រាយតែចំពោះការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នោះទេ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានដឹងអំពីការលំបាកដែលបណ្តាលមកពីសកម្មភាពរបស់ពួកគាត់¹⁷³ ។ ប៉ុន្តែ ពួកគាត់ធ្វើឱ្យប្រាកដក្នុងការបិទបាំងការខ្វែងយោបល់ ពីយន្តការដោះស្រាយតាមផ្លូវច្បាប់ប្រកប ដោយប្រសិទ្ធភាព ដែលមានចែងនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ. ត.ក និងវិធានផ្ទៃក្នុង។

១០០. អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមប្រកាសថ្កោលទោសយ៉ាងច្បាស់លាស់ចំពោះការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ទៅលើប្រព័ន្ធច្បាប់របស់ អ.វ.ត.ក នេះ។ អង្គជំនុំជម្រះនឹងបញ្ជាក់អំពីច្បាប់ជាធរមានដែលត្រឹមត្រូវ មុន ពេលធ្វើការពិចារណានៅក្នុងជំពូកមួយផ្សេងទៀត អំពីផលវិបាកជាក់ស្តែងដែលចាំបាច់ សម្រាប់ការ រំលោភបំពានរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទៅលើក្របខណ្ឌច្បាប់របស់ អ.វ.ត.ក។

៣. ការពិភាក្សា

១០១. ដូចនឹងប្រព័ន្ធច្បាប់ដទៃទៀតដែរ ច្បាប់គ្រប់គ្រងលើកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី អ.វ.ត.ក មិនដោះស្រាយ រាល់ភាពមិនច្បាស់លាស់ផ្នែកគតិយុត្តិ ដែលអាចលេចឡើងទាក់ទងនឹងបញ្ហាអង្គសេចក្តី និងបញ្ហានីតិវិធីឡើយ។ ប៉ុន្តែ ច្បាប់នេះបានត្រៀមទុកសម្រាប់ការខ្វែងយោបល់គ្នាដែលអាចកើតឡើង នៅក្នុងបរិបទចម្រុះគ្នា របស់ អ.វ.ត.ក ហើយចែងអំពីនីតិវិធី ដើម្បីចាត់ចែង និង/ឬ ដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នាបែបនេះ ដើម្បីជៀសវាងភាពទាល់ច្រកផ្នែកនីតិវិធីណាមួយ។ បើតាមកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មុខ

¹⁷³ ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំដាក់បង្ហាញ ឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធការខ្វែងយោបល់គ្នា (ឯកសារ D355/1) កថាខណ្ឌ ១៥។ សូម មើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ១៦។



ងារចម្បងដែលផ្តល់ជូនអង្គបុរេជំនុំជម្រះ គឺផ្តល់យ៉ាងច្បាស់នូវយន្តការដើម្បីដោះស្រាយជាស្ថាពរ ចំពោះ ការខ្វែងយោបល់គ្នា រវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា និងរវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។ ក្នុងករណីនេះ សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតសម្រេចគេចវេសពីយន្តការនេះ ហើយជាជំនួស បានចេញដីកាដោះស្រាយដាច់ពីគ្នា និងផ្ទុយគ្នា ទាំងដែលដឹងច្បាស់ថាសកម្មភាពបែបនេះនឹងបណ្តាលឱ្យមានបញ្ហានៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ អ.វ.ត. ក។

១០២. អង្គបុរេជំនុំជម្រះចាំបាច់ត្រូវសម្រេចថា តើ សកម្មភាពនេះគោរពតាមក្របខណ្ឌច្បាប់ អ.វ.ត.ក ដែរឬអត់។ សម្រាប់សំណងហេតុដូចបានលើកឡើងនេះ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា ការចេញដីកាដោះស្រាយដាច់ពីគ្នារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានរំលោភបំពានទៅលើមូលដ្ឋានផ្ទាល់នៃប្រព័ន្ធច្បាប់ អ.វ .ត.ក។ អង្គជំនុំជម្រះនឹងពិភាក្សាអំពី (ក) គោលការណ៍ជាសារវ័ន្តគ្រប់គ្រងលើការខ្វែងយោបល់គ្នា រវាង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និង (ខ) នីតិវិធីដែលមានស្រាប់ ក្នុងការដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នារវាង ចៅក្រម និង (គ) ផ្តល់ការសន្និដ្ឋានចំពោះការចេញដីកាដោះស្រាយពីដែលផ្ទុយគ្នា ក្នុងពេលតែមួយ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ។

ក. គោលការណ៍ជាសារវ័ន្តគ្រប់គ្រងលើការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

១០៣. ជាបឋម អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា ការបំពេញកិច្ចស៊ើបសួររួមគ្នា ដោយសហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតជាតិ និងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ គឺជាគោលការណ៍គតិយុត្តិជាមូលដ្ឋានដ៏សំខាន់នៅ អ.វ. ត.ក ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៥(១) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក “មានចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ខ្មែរមួយរូប និងចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមួយរូប ដែលបម្រើការជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។ សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទទួលខុសត្រូវចំពោះការងារស៊ើបអង្កេត”។

១០៤. ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ពង្រឹងគោលការណ៍ជាសារវ័ន្តនេះ ដោយចែងថា “ចៅក្រមទាំង អស់ត្រូវព្យាយាមសម្រេចឱ្យបានភាពឯកភ័យក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន”¹⁷⁴។ សំខាន់ជាងនេះ មាត្រា ២៣ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មិនត្រឹមតែចែងឡើងវិញពីគោលការណ៍នេះប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែ ថែមទាំង ចែងពីការបញ្ជាក់បន្ថែមទៀតអំពីថា តើគោលការណ៍នេះត្រូវអនុវត្តតាមរបៀបណា ដោយតម្រូវយ៉ាងច្បាស់ ថា “រាល់ការស៊ើបអង្កេត គឺជាការទទួលខុសត្រូវរួមគ្នារបស់ចៅក្រមពីរនាក់ ម្នាក់ជាកម្ពុជា និងម្នាក់ទៀត

¹⁷⁴ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ១៤(១)។



ជាបរទេស ដែលហៅថា “សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត” ដោយអនុវត្តតាមនីតិវិធីដែលនៅជាធរមាន”¹⁷⁵។ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា បទប្បញ្ញត្តិនេះមានន័យថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបំពេញកិច្ចស៊ើបសួររួមគ្នា ហើយអនុលោមទៅតាមបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ជាធរមាននៅ អ.វ.ត.ក។ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ទៀតថា បទប្បញ្ញត្តិនេះបានឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីមាត្រា ១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ដែលចែងថា ក្រមនេះ “មានគោលបំណងកំណត់អំពីវិធានទាំងឡាយ ដែលត្រូវគោរព និងប្រព្រឹត្តតាមដោយហ្មត់ចត់ ដើម្បីកំណត់ឱ្យច្បាស់នូវអត្ថិភាពនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌណាមួយ”¹⁷⁶។

១០៥. នាពេលកន្លងមក អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានទទួលស្គាល់ជាគោលការណ៍នូវលទ្ធភាព និងសុពលភាពដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមួយរូប បំពេញកិច្ចតែម្នាក់ឯង ជាពិសេសនៅក្នុងករណីដែល សហការីរបស់គាត់បានដកខ្លួនចេញពីការបន្តកិច្ចស៊ើបសួរ¹⁷⁷។ អង្គជំនុំជម្រះបានបញ្ជាក់ដោយច្បាស់លាស់បំផុតថា “វិធានចែងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតម្នាក់ អាចបំពេញកិច្ចមានសុពលភាពតែម្នាក់ឯងបាន ប្រសិនបើលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃនីតិវិធីនៃការខ្វែងយោបល់គ្នាត្រូវបានបំពេញ”¹⁷⁸។ អង្គជំនុំជម្រះលើកឡើងទៀតថា “ក្របខណ្ឌច្បាប់បច្ចុប្បន្ន មានប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងពិនិត្យគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីធានាថា សកម្មភាពជាឯកតោភាគីត្រូវបាន

¹⁷⁵ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៣ (ដោយគូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

¹⁷⁶ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា មាត្រា ១។

¹⁷⁷ សំណុំរឿង ០០៤/១ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ២០) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អ៊ឹម ថែម ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ លើញត្តិសុំពិចារណាឡើងវិញ និងសុំលុបចោលដីកាកោះ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ ថ្ងៃទី៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D236/1/1/8 (“សំណុំរឿង ០០៤/១ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អ៊ឹម ថែម ពាក់ព័ន្ធដីកាកោះ (ឯកសារ D236/1/1/8)”) កថាខណ្ឌ ៣០ (“វិធានជាធរមានចែងច្បាស់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតម្នាក់ អាចបំពេញកិច្ចតែម្នាក់ឯងបាន ប្រសិនបើនីតិវិធីនៃការខ្វែងយោបល់គ្នា ត្រូវបានអនុវត្តតាម”)។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៤ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ០៩) សេចក្តីសម្រេចលើសំណើបន្ទាន់របស់អ្នកស្រី អ៊ឹម ថែម សុំព្យួរការអនុវត្ត ដីកាកោះហៅអ្នកស្រី ឱ្យមកបង្ហាញខ្លួនជាលើកដំបូង ថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ A122/6.1/3 (“សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំព្យួរការអនុវត្ត (ឯកសារ A122/6.1/3)”) កថាខណ្ឌ ១៤។

¹⁷⁸ សំណុំរឿង ០០៤ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ១៦) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ តា អាន ប្រឆាំងដីកាសម្រេច បដិសេធសំណើរបស់គាត់ ស្នើសុំព័ត៌មានទាក់ទងនឹង ករណីខ្វែងយោបល់គ្នា របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៅថ្ងៃទី៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣, ថ្ងៃ ទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D208/1/1/2 (“សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន ប្រឆាំងការបដិសេធមិនផ្តល់ព័ត៌មាន (ឯកសារ D208/1/1/2)”) កថាខណ្ឌ ១១។ សូមមើល សំណុំរឿង០០៤ សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំព្យួរការអនុវត្ត (ឯកសារ A122/6.1/3) កថាខណ្ឌ ១៤។ សំណុំរឿង ០០៤/១ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អ៊ឹម ថែម ពាក់ព័ន្ធដីកាកោះ (ឯកសារ D236/1/1/8) កថាខណ្ឌ ២៤។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៣ ការពិចារណាលើការសម្រេច ដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យដោយកំបាំងមុខ ឯកសារ D128/1/9 កថាខណ្ឌ ៣៤។



ធ្វើឡើងអនុលោមទៅតាមច្បាប់”¹⁷⁹។

១០៦. នៅក្នុងការសម្រេចមួយផ្សេងទៀត អង្គជំនុំជម្រះបញ្ជាក់ច្បាស់ថា “សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនមានភាពពិតប្រាកដក្នុងការជូនដំណឹងដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះទេ នៅពេលដែលខ្លួនមិនព្រមព្រៀងគ្នាលើ បញ្ហាណាមួយដែលនៅចំពោះមុខ” ប្រសិនបើចៅក្រមឯកភាពលើវិធីសាស្ត្រដែល “ស្រប” ទៅនឹង “គោលជំហរ បច្ចុប្បន្ន” ដែលជាមុខងារសំខាន់នៃក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក គឺថា “ការស៊ើបអង្កេតត្រូវតែបន្ត”¹⁸⁰។

១០៧. ក្នុងន័យនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា មាត្រា ២៣ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បានគាំទ្រ និងកំណត់ច្បាស់អំពី មាត្រា ៥(៤) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដោយចែងថា “ក្នុងករណីដែលមានភាពមិនយល់ស្របគ្នា រវាងសហចៅក្រម [...] ការស៊ើបអង្កេតត្រូវធ្វើបន្ត ដរាបណាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរ ឬមួយរូប ក្នុងចំណោមពួកគេ ពុំបានប្តឹងមិនសុខចិត្ត ក្នុងរយៈពេលសាមសិបថ្ងៃ ថាភាពខ្វែងយោបល់គ្នាត្រូវដោះស្រាយ”។ កថាខណ្ឌ ៤(ឃ) នៃ វិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលគ្រប់គ្រងលើការដោះស្រាយ ការខ្វែងយោបល់គ្នារវាង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះនោះ បានចែងគាំទ្របន្ថែមលើគោលជំហរជាមូលដ្ឋាននេះថា៖

- (៤) អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ត្រូវដោះស្រាយបញ្ហាខ្វែងយោបល់នេះ ដូចខាងក្រោម ៖
- ឃ. សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះតម្រូវឱ្យមានសម្លេងគាំទ្រពីចៅក្រម ៤(បួន) រូបយ៉ាងតិច។ សេចក្តីសម្រេចនេះបិទផ្លូវប្តឹងឧទ្ធរណ៍។ ប្រសិនបើអង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនអាចរកបាននូវសម្លេងគាំទ្រភាគច្រើន តាមការតម្រូវ ស្របតាមមាត្រា ២៣ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជានោះ សេចក្តីសម្រេចដែលមិនមានសម្លេងគាំទ្រ មានន័យថា ដីកា ឬ កិច្ចស៊ើបសួរដែលធ្វើឡើងដោយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់ ត្រូវមានសុពលភាព ឬមានន័យថា ដីកា ឬកិច្ចស៊ើបសួរ ដែលបម្រុងនឹងធ្វើដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតម្នាក់ ត្រូវតែយកមកអនុវត្ត [...]។

¹⁷⁹ សំណុំរឿង ០០៤/១ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អ៊ឹម ថែម ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ លើញត្តិសុំពិចារណាឡើងវិញ និងសុំលុបចោលដីកាកោះ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អ៊ឹម ថែម ពាក់ព័ន្ធដីកាកោះ (ឯកសារ D236/1/1/8) កថាខណ្ឌ ៣១។ សំណុំរឿង ០០៣ ការពិចារណាលើការសម្រេច ដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យដោយកំបាំងមុខ (ឯកសារ D128/1/9) កថាខណ្ឌ ៣៤។

¹⁸⁰ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ (អៀង សារី) ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D427/1/30 កថាខណ្ឌ ២៧៤។



១០៨. នៅក្នុងករណីនេះ អង្គជំនុំជម្រះត្រូវតែបញ្ជាក់ច្បាស់ ថា តើគោលការណ៍គតិយុត្តិទាំងអស់នេះ បណ្តាលឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចេញដីកាដោះស្រាយដាច់ពីគ្នាដែរឬទេ តាមមាត្រា ៦៧ នៃវិធាន ផ្ទៃក្នុង ជាជាងបញ្ជូនបញ្ជាដែលពួកគាត់ខ្វែងយោបល់គ្នា ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ អនុលោមតាមវិធាន ៧២ នៃ វិធានផ្ទៃក្នុង។

ខ. ការដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គួររវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

១០៩. ជាដំបូង អង្គជំនុំជម្រះយល់ថា បញ្ហាថា តើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មានកាតព្វកិច្ចត្រូវបញ្ជូនការ ខ្វែងយោបល់គ្នា ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះដែលឬអត់ តាមវិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ស្ថិតក្រោមគោលការណ៍ រួមដែលថា កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី អ.វ.ត.ក ចាំបាច់ត្រូវគោរពតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវ ប្រសិទ្ធភាព នីត្យានុកូល ភាព ភាពយុត្តិធម៌ តាមក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក។ ក្នុងករណីនេះ លក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃយុត្តិធម្មត្រូវប្រឡូក ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព មានតម្លៃសម្រាប់ការយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេសរបស់អង្គជំនុំជម្រះនេះ។

១១០. អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានទទួលស្គាល់ នាពេលកន្លងមកថា នៅពេលបង្កើត អ.វ.ត.ក រាជរដ្ឋាភិបាល កម្ពុជា យ៉ាងហោចណាស់ បានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចច្បាប់អន្តរជាតិរបស់ខ្លួនមួយផ្នែក ក្នុងការស៊ើបអង្កេតនិង ចោទប្រកាន់ឧក្រិដ្ឋកម្មនៅសម័យខ្មែរក្រហម¹⁸¹។ ទាំងច្បាប់កម្ពុជា និងច្បាប់អន្តរជាតិ ដែលអនុវត្តនៅកម្ពុ ជា តម្រូវថា កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងក្នុងការស៊ើបអង្កេត និងចោទប្រកាន់ ទៅលើឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់នេះ ត្រូវតែ ពិតប្រាកដ មិនក្លែងក្លាយ មានន័យថា ស្ថាប័នរបស់ អ.វ.ត.ក ត្រូវតែធានានូវការស៊ើបអង្កេត និងការចោទ ប្រកាន់ ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក ដោយគោរពទៅ តាមនីតិវិធី ដែលនៅមានជាធរមានទាំងអស់។

១១១. មធ្យោបាយមួយដែលរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ ធានានូវយុត្តិធម៌ប្រកប ដោយប្រសិទ្ធភាពនៅក្នុងបរិបទរបស់ អ.វ.ត.ក គឺការធានាថា នីតិវិធីមិនមែនសម្រាប់ត្រឹមតែដោះស្រាយ ការខ្វែងយោបល់គ្នាដែលកើតឡើង នៅក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបអង្កេត និងចោទប្រកាន់ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែ ថែម ទាំងដោះស្រាយជាស្ថាពរចំពោះការខ្វែងយោបល់គ្នាបែបនេះ ដើម្បីជៀសវាងការជាប់គាំងផ្នែកនីតិវិធី ដែល អាចប៉ះពាល់ដល់ប្រសិទ្ធភាពនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។ នីតិវិធីទាំងអស់នេះត្រូវបានបញ្ជាក់ និងគ្រប់គ្រង ដោយគោលជំហរជាក់ស្តែង ដូចមានចែងផងដែរនៅក្នុង មាត្រា ៥(៤) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.

¹⁸¹ សំណុំរឿង ០០៤/១ ការពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D308/3/1 កថាខណ្ឌ ៧៥ ។



វ.ត.ក ដែលចែងយ៉ាងច្បាស់ថា នៅពេលដែល “ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនអាចឯកភាពគ្នាថា ត្រូវបន្តការស៊ើបអង្កេតណាមួយ ការស៊ើបអង្កេតនោះ ត្រូវដំណើរការទៅមុខទៀត លើកលែងតែចៅក្រមទាំងនេះ ឬចៅក្រមណាម្នាក់ក្នុងចំណោមចៅក្រមទាំងនេះ ធ្វើការស្នើសុំ [...] ឱ្យដោះស្រាយការខ្វែងគំនិតគ្នានេះ”។

១១២. ក្នុងករណីនេះ អង្គជំនុំជម្រះយល់ថា បញ្ហាដែលថាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានបុព្វសិទ្ធិដែរឬអត់ ក្នុងការចេញដីកាដោះស្រាយដែលដាច់ពីគ្នា ជំនួសឱ្យការបញ្ជូនការខ្វែងយោបល់គ្នាទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះនោះ គឺអាស្រ័យទៅលើថា ការដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនបានគោរពទៅតាម នីតិវិធីដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់ ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បានគេចវេសដែរឬអត់ ពីឥទ្ធិពលពិតប្រាកដនៃគោលដំហែរជាក់ស្តែង ដែលជាមូលដ្ឋាននៃប្រព័ន្ធតតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក ទាំងមូល។ ក្នុងន័យនេះ អង្គជំនុំជម្រះសង្កត់ធ្ងន់ថា គោលការណ៍ដែលជាមូលដ្ឋាន និងជាកត្តាកំណត់ចំពោះគោលដំហែរជាក់ស្តែង មិនអាចត្រូវបានទាត់ចោល ឬដកហូតឥទ្ធិពល និងទម្ងន់ពេញទាំងស្រុងរបស់វា ដោយការរៀបចំការបកស្រាយជាបណ្តាញ តាមរយៈការកេងចំណេញពីភាពមិនច្បាស់លាស់ដែលអាចមាននៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងវិធានផ្ទៃក្នុង ដើម្បីធ្វើឱ្យគោលការណ៍ស្នូលនេះ ក្លាយទៅជាគ្មានន័យនោះទេ។ ការសម្រេចផ្សេងពីនេះ នឹងនាំទៅដល់លទ្ធផលផ្លូវច្បាប់ ដែលមិនសមហេតុផលទាល់តែសោះ ដោយរំលោភបំពានទាំងទៅលើច្បាប់អន្តរជាតិនិងច្បាប់កម្ពុជា។

១១៣. ដោយផ្អែកលើការបកស្រាយខាងលើ អង្គបុរេជំនុំជម្រះនឹងបញ្ជាក់ពីបណ្តានីតិវិធីផ្សេងៗគ្នាជាច្រើនដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអាចប្រើប្រាស់ ដើម្បីចាត់ចែង និងដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នារបស់ពួកគាត់ ស្របទៅតាមក្របខណ្ឌច្បាប់ អ.វ.ត.ក។ ក្នុងន័យនេះ លក្ខណៈ និងភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គួរផ្តល់ព័ត៌មានទៅនីតិវិធីដែលសមស្របបំផុតដើម្បីអនុវត្តតាមដោយផ្អែកទៅលើកាលៈទេសៈពិសេសនៃករណីនីមួយៗ។ ហេតុដូច្នេះបណ្តុំសកម្មភាពដែលមានអាចចាប់ផ្តើមពីការអត់ធ្មត់ដោយលាក់លៀមចំពោះកិច្ច ឬសេចក្តីសម្រេច ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតម្នាក់ទៀតបានបំពេញ រហូតទៅដល់ការចុះកំណត់ហេតុការខ្វែងយោបល់គ្នា ឬបញ្ជូនការខ្វែងយោបល់គ្នា ដើម្បីស្នើសុំការធ្វើមោឃភាពជាផ្លូវការ ចំពោះកិច្ច ឬសេចក្តីសម្រេច ដែលរងការជំទាស់នោះ ដោយផ្អែកទៅតាមវិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

១១៤. នៅក្នុងស្ថានភាពណាមួយ ក្នុងចំណោមស្ថានភាពទាំងអស់នេះ អង្គជំនុំជម្រះសង្កត់ធ្ងន់ថា សកម្មភាពរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៅគ្រប់ពេលទាំងអស់ ត្រូវតែស្ថិតក្នុងសមត្ថកិច្ចផ្ទាល់របស់ពួកគាត់



ហើយត្រូវបំពេញអនុលោមទៅតាមគោលការណ៍សហប្រតិបត្តិការ ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៥(៤) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលបានផ្ទុះបញ្ចាំងផងដែរ អំពីឋានៈស្មើគ្នារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ និងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ នៅក្នុងប្រព័ន្ធចម្រុះរបស់ អ.វ.ត.ក¹⁸²។ បន្ថែមលើនេះ អង្គជំនុំជម្រះគូសបញ្ជាក់ថា តាមក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវតែបន្តស្វែងរកគោលដៅហារមួយ នៅក្នុងដំណើរការខ្វែងយោបល់គ្នា។ ប្រព័ន្ធច្បាប់ អ.វ.ត.ក ត្រូវបានរៀបចំយ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្ន និងមានរចនាសម្ព័ន្ធ ដើម្បីធានានូវការបំពេញកិច្ច និងអនុវត្តកិច្ចរួមគ្នា ចំពោះការស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការ ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតពីររូប។ ហេតុដូច្នេះ ចៅក្រមទាំងពីរអាចឈានដល់ការឯកភាពគ្នា នៅដំណាក់កាលណាមួយនៃការស៊ើបអង្កេត នៅក្នុងសំណុំរឿង ដែលខ្លួនបានទទួល។ ការរំលេចឡើងនូវការខ្វែងយោបល់គ្នាណាមួយរវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អំពីករណីបែបនេះ ក៏បានទទួលការអនុញ្ញាតដែរ ប៉ុន្តែទាល់តែការខ្វែងយោបល់គ្នានេះគោរពទៅតាមនីតិវិធីដែលនៅជាធរមានស្រាប់ ហើយស្របទៅតាមគោលបំណងពិតប្រាកដ ដែលជាមុខងារសំខាន់របស់ប្រព័ន្ធច្បាប់ អ.វ.ត.ក ហើយផ្តល់ជាមធ្យោបាយប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពក្នុងការដោះស្រាយស្ថានភាពទាល់ច្រក ផ្នែកនីតិវិធីដែលអាចមានណាមួយ។

១១៥. ជាពិសេស អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា តាមមាត្រា ២៣ថ្មី (៣) នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលចែងថា “ការស៊ើបអង្កេតត្រូវធ្វើបន្ត ដរាបណាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរ ឬមួយរូប ក្នុងចំណោមពួកគេ ពុំបានប្តឹងមិនសុខចិត្ត ក្នុងរយៈពេលសាមសិបថ្ងៃ ថា ភាពខ្វែងយោបល់គ្នាត្រូវដោះស្រាយដោយអនុវត្តតាមបទប្បញ្ញត្តិដូចខាងក្រោម”¹⁸³ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមួយរូប អាចអនុញ្ញាតដោយត្រឹមត្រូវឱ្យសហការីរបស់គាត់ អាចអនុវត្តកិច្ចទៅបាន ដោយខ្លួនគាត់មិនចូលរួមពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងកិច្ចបែបនេះ បើទោះបីជាមិនបានចុះកំណត់ហេតុអំពីការខ្វែងយោបល់គ្នាក្តី ដែលធ្វើដូច្នោះគឺអនុញ្ញាតឱ្យការស៊ើបអង្កេតអាចបន្តទៅមុខបាន។

១១៦. ក្នុងករណីការខ្វែងយោបល់គ្នា ពាក់ព័ន្ធបញ្ញត្តិដូចខាងក្រោម ដូចជា បញ្ហាដែលជាចំណុចស្នូលនៃការស៊ើបអង្កេតជាដើម សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមួយរូបអាចលើកការជំទាស់របស់គាត់ប្រឆាំងនឹងកិច្ច ឬសេចក្តីសម្រេចរបស់សហការីគាត់ ដោយការចុះកំណត់ហេតុជាផ្លូវការលើការខ្វែងយោបល់គ្នា¹⁸⁴។ អង្គជំនុំជម្រះ

¹⁸² កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ៥(១) រួមជាមួយច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៧ថ្មី។
¹⁸³ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៣ថ្មី កថាខណ្ឌ ៣។
¹⁸⁴ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៣ថ្មី កថាខណ្ឌ ៣។ វិធាន ៧២(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង (“ក្នុងករណីមានការខ្វែង



សម្រេចថា ការបង្ហាញជាផ្លូវការពីការខ្វែងយោបល់គ្នា អនុលោមតាមមាត្រា ២៣ថ្មី(៣) នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងវិធាន ៧២(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ឬការឈានទៅដល់ការឯកភាពគ្នា ទៅលើបញ្ហាដែលកំពុងចោទ ត្រូវបានទទួលស្គាល់ និងត្រូវបានអនុញ្ញាតនៅក្នុង ប្រព័ន្ធច្បាប់ អ.វ.ត.ក។ ក្នុងករណីបែបនេះ “សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់ ឬទាំងពីរ អាចធ្វើកំណត់ហេតុអំពីមូលហេតុពិតប្រាកដនៃការខ្វែងយោបល់គ្នានេះ ដោយមានហត្ថលេខា និងចុះកាលបរិច្ឆេទ ដែលត្រូវយកទៅដាក់ចូលក្នុងសំណុំឯកសារនៃការខ្វែងយោបល់គ្នាដោយឡែក ដែលរក្សាទុកដោយក្រឡាបញ្ជីរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត” ដោយអនុលោមតាមវិធាន ៧២(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ អង្គជំនុំជម្រះយល់ថា បន្ទាប់មកការខ្វែងយោបល់គ្នា ត្រូវបានរក្សាទុករវាង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ហើយទៅជាការសម្ងាត់។ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ទៀតថា មាត្រា ៥(៤) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៣ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងវិធាន ៧២(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បានចែងយ៉ាងច្បាស់ថា ក្នុងករណីបែបនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមួយរូបអាចបំពេញកិច្ចដោយមិនមានការយល់ព្រមពីចៅក្រមមួយរូបទៀតបាន នៅក្នុងពេលវេលាកំណត់ជាក់ច្បាស់¹⁸⁵។ បន្ទាប់មក សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតរូបនេះអាចបន្តនីតិវិធីជាមួយ សេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ ពេលដែលវេលាកំណត់ដែលបានតម្រូវបានកន្លងផុតទៅ¹⁸⁶។

១១៧. អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា នៅពេលដែល ការខ្វែងយោបល់គ្នា មានភាពធ្ងន់ធ្ងរខ្លាំង ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមួយរូបចង់បញ្ឈប់ការអនុវត្តសេចក្តីសម្រេចរបស់សហការីភាគនោះ មធ្យោបាយតាមផ្លូវច្បាប់តែមួយគត់ដែលមានសម្រាប់ចៅក្រមរូបនោះគឺ ការបញ្ជូនការខ្វែងយោបល់គ្នា ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដែលជាអង្គជំនុំជម្រះទទួលបានសិទ្ធិអំណាចជាពិសេស និងជាក់លាក់ ដើម្បីដោះស្រាយភាពខុសគ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។ ដើម្បីចាប់ផ្តើមយន្តការដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នាប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចាំបាច់ត្រូវដាក់របាយការណ៍ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរអំពី

យោបល់គ្នា រវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់ឬ ទាំងពីរអាចធ្វើកំណត់ហេតុអំពីមូលហេតុពិតប្រាកដ នៃការខ្វែងយោបល់គ្នានេះ ដោយមានហត្ថលេខា និងចុះកាលបរិច្ឆេទ ដែលត្រូវយកទៅដាក់ចូលក្នុងសំណុំឯកសារនៃការខ្វែងយោបល់គ្នាដោយឡែក ដែលរក្សាទុកដោយ ក្រឡាបញ្ជីរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត”។

¹⁸⁵ សំណុំរឿង ០០៤/១ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អ៊ឹម ចែម ពាក់ព័ន្ធនឹងដីកាកោះ (ឯកសារ D236/1/1/8) កថាខណ្ឌ ២៤, ២៩-៣០។

¹⁸⁶ សំណុំរឿង ០០៤/១ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អ៊ឹម ចែម ពាក់ព័ន្ធនឹងដីកាកោះ (ឯកសារ D236/1/1/8) កថាខណ្ឌ ២៤, ២៩-៣០។



អង្គហេតុ និងមូលហេតុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នា¹⁸⁷។ ច្បាប់ជាធរមានរបស់ អ.វ.ត.ក ផ្តល់ដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះនូវសិទ្ធិអំណាចដែលចាំបាច់សម្រាប់ដោះស្រាយជាស្ថាពរលើបញ្ហាដែលមានជម្លោះរវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតពីររូប ដែលមានសិទ្ធិអំណាចស្មើគ្នា ហើយសម្រេចថា គួរ ឬមិនគួរអនុវត្តសេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់។ ក្នុងករណីដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនអាចស្វែងរកសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់ដើម្បីដោះស្រាយសម្រេចការខ្វែងយោបល់គ្នាទេនោះ ក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក បានចែងថា បញ្ហានេះនឹងត្រូវដោះស្រាយ ដោយស្ថានភាពកំណត់ ដែលជាការចែងថា ការស៊ើបអង្កេតចាំបាច់ត្រូវបន្ត¹⁸⁸។

១១៨. អង្គជំនុំជម្រះបញ្ជាក់ឡើងវិញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានកាតព្វកិច្ចត្រូវបន្តស្វែងរកសំអាងហេតុគតិយុត្តិរួមគ្នា ឬត្រូវឯកភាពគ្នាលើសកម្មភាពដែលត្រូវអនុវត្ត នៅក្នុងអំឡុងពេលដោះស្រាយ ការខ្វែងយោបល់គ្នានេះ¹⁸⁹។ ការប្រើប្រាស់ទម្រង់បច្ចុប្បន្នកាល នៅក្នុងវិធាន ៧២(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បង្ហាញដោយឥតមន្ទិលចំពោះបញ្ហានេះ ហើយបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានកាតព្វកិច្ចបដិការក្នុងន័យនេះទៅតាមក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក¹⁹⁰។

¹⁸⁷ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៣ថ្មី កថាខណ្ឌ ៤។ វិធាន ៧២(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។
¹⁸⁸ នេះគឺប្រាកដជាអ្វីដែលបានធ្វើឡើង ក្នុងសំណុំរឿងដែលស្ថិតក្នុងដៃ នៅពេលដែលសហព្រះរាជអាជ្ញា បានលើកឡើងអំពីការខ្វែងយោបល់គ្នា (សូមមើល កំណត់ត្រាជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អំពីការខ្វែងយោបល់គ្នា (ឯកសារ D1)។ សូមមើលផងដែរ ការខ្វែងយោបល់គ្នា ០០១/១៨-១១-២០០៨-អវតក/អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ការកែតម្រូវលើសេចក្តីដកស្រង់ការពិចារណា របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធ និងករណីខ្វែងយោបល់គ្នា របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និងឧបសម្ព័ន្ធ II ថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1.2 ទំព័រ ២)។ ក្នុងន័យនេះ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ពីកំហុសក្នុងការសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ដែលបញ្ជាក់ដោយខុសឆ្គងថា សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានកត់កំណត់ហេតុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នា ដែលត្រូវបញ្ជូនទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ។ សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) (ឯកសារ D359) កថាខណ្ឌ ១៥)។

¹⁸⁹ វិធាន ៧២(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

¹⁹⁰ វិធាន ៧២(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង (“”) Internal Rule 72(3) (“៣. ក្នុងអំឡុងពេលនៃការដោះស្រាយ ការខ្វែងយោបល់គ្នានេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវប្រឹងប្រែងស្វែងរកការឯកភាពគ្នា។ កិច្ច ឬ សេចក្តីសម្រេចដែលជាកម្មវត្ថុ នៃការខ្វែងយោបល់គ្នានេះ ត្រូវតែអនុវត្តលើកលែងតែបញ្ហាខ្វែងយោបល់គ្នា ពាក់ព័ន្ធនឹងចំណុចដូចខាងក្រោម ៖ ក-សេចក្តីសម្រេចណាមួយ ដែលអាចនាំឱ្យជនត្រូវចោទ ឬ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីធ្វើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដូចមានចែងក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងនេះ។ ខ-ការជូនដំណឹងអំពីបទចោទប្រកាន់។ ឬ គ-ដីកាបង្គាប់ឱ្យចាប់ខ្លួន ។ ក្នុងករណីទាំងនេះ គ្មានសកម្មភាពណាមួយ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការខ្វែងយោបល់គ្នា ត្រូវបានអនុវត្តទេ រហូតដល់មានការព្រមព្រៀងគ្នាណាមួយ ត្រូវបានបង្កើតឡើង ឬ រយៈពេល ៣០(សាមសិប)ថ្ងៃ បានកន្លងហួស ឬ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានទទួលយករឿងខ្វែងយោបល់គ្នាមកជំនុំជម្រះ ហើយបានបញ្ចប់នីតិវិធីដោះស្រាយបញ្ហាខ្វែងយោបល់គ្នា



១១៩. ផ្ទុយទៅវិញ ច្បាប់ដែលអនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក ចែងយ៉ាងច្បាស់ថា ទោះបីជាមានចេតនាពិតប្រាកដ ក្នុងការឈានទៅរកការសម្រុះសម្រួល ឬស្វែងរកការឯកភាពជាឯកច្ឆ័ន្ទក្តី ប៉ុន្តែសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ជាតិ និងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលមានសិទ្ធិអំណាចស្នើគ្នា អាចនៅតែមិនមានលទ្ធភាពក្នុង ការយល់ស្របជាមួយគ្នា លើបញ្ហាមួយគ្នា។ ក្នុងករណីបែបនេះ អង្គជំនុំជម្រះយល់ថា ក្នុងករណីដែលបញ្ហា ដែលជាជម្លោះ ឬការខ្វែងយោបល់គ្នាដែលមានរយៈពេលវែង ទៅលើបញ្ហាមួយបានបង្កការខូចខាតដល់ ប្រសិទ្ធភាពរបស់ការស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការ នោះក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក មិនអនុញ្ញាតឱ្យការខ្វែង យោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អាចនៅបន្ត ឬអាចបិទបាំងពីយន្តការដោះស្រាយការខ្វែង យោបល់គ្នាបានទេ។ ហេតុដូច្នោះ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា ក្នុងករណីដែលនីតិវិធីដោះស្រាយការខ្វែង យោបល់គ្នា ដែលនៅមានស្រាប់ជាធរមាន គឺជាយន្តការតែមួយគត់ដែលនៅអាចអនុវត្តបានសម្រាប់សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ក្នុងការទប់ស្កាត់ការកើតមានភាពទាល់ច្រកផ្នែកនីតិវិធី និងធានាអំពីនិរន្តរភាព ភាពយុត្តិធម៌ និងប្រសិទ្ធភាពនៃការស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការនោះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានកាតព្វកិច្ច ដើម្បីចាប់ផ្តើមយន្តការនេះ តាមរយៈការបញ្ជូនការខ្វែងយោបល់គ្នារបស់ពួកគាត់ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ។

គ. ការសន្និដ្ឋានទាក់ទងនឹងការចេញដីកាដោះស្រាយដែលដាច់ពីគ្នា

១២០. យោងតាមការពិភាក្សាខាងលើ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ក្នុងករណីការខ្វែងយោបល់គ្នា ទាក់ទងនឹងបញ្ហាដែលចាំបាច់ត្រូវតែសម្រេចដោយដីកាដោះស្រាយមួយ តាមវិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង នោះ ក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក អនុញ្ញាតឱ្យមានសកម្មភាពតែពីរប៉ុណ្ណោះ អនុលោមទៅតាមមាត្រា ២៣ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងវិធាន ៧២(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមាន កាតព្វកិច្ចត្រូវឈានទៅការឯកភាពគ្នាជាឯកច្ឆ័ន្ទ ជាប្រយោល ឬដោយផ្ទាល់ក្តី ទៅលើបញ្ហាទាំងនោះ ឬ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបញ្ជូនការខ្វែងយោបល់គ្នាលើបញ្ហាបែបនេះ ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ។ បន្ថែម លើនេះ បើទោះបីជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការឯកភាព ទោះបីដោយប្រយោលក្តី

នេះ ។ Règlement intérieur 72(3) (« 3. Au cours de la période de règlement du désaccord, les co-juges d'instruction recherchent un consensus. Cependant, l'acte ou la décision qui a fait l'objet du différend est exécuté, sauf en cas de désaccord concernant : a) Une décision susceptible d'appel par la personne mise en examen ou la partie civile en application de ce Règlement ។ b) La notification des chefs d'inculpation ។ c) La délivrance d'un mandat d'arrêt, auquel cas, aucun acte relatif à la question litigieuse ne peut être accompli tant que la Chambre préliminaire n'a pas résolue le désaccord ou, si elle n'a pas été saisie, avant un délai de 30 (trente) jours, à moins que les co-juges d'instruction ne parviennent à un consensus »)។



ក្នុងការបំពេញកិច្ចដែលរងការជំទាស់ ប៉ុន្តែការបញ្ជូនជាផ្លូវការនូវការខ្វែងយោបល់គ្នា ទៅអង្គជំនុំជម្រះ នោះ គឺជាការចាំបាច់ខានមិនបាន នៅពេលដែលពួកគេមិនអាចឈានទៅរកគោលជំហររួមគ្នាមួយបាន ក្នុង ពេលវេលាសមស្រប ទៅលើបញ្ហាណាមួយដែលប៉ះពាល់ដល់ដីកាដោះស្រាយ ដោយសារតែក្នុងករណី បែបនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនមានមធ្យោបាយផ្លូវច្បាប់ និងជាក់ស្តែងណាមួយផ្សេងទៀត ដើម្បី ដោះស្រាយជម្លោះរបស់ពួកគេ និងដើម្បីជៀសវាងភាពទាល់ច្រកផ្នែកនីតិវិធី។

១២១. អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា អត្ថបទច្បាប់ដែលគ្រប់គ្រងលើកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី អ.វ.ត.ក នៅពេលពិនិត្យមើលក្នុងស្ថានភាពនេះ មិនមានភាពស្រពិចស្រពិលខ្លាំងទេ។ វិធាន ៦៧(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បានចែងយ៉ាងច្បាស់ថា “សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបញ្ចប់ កិច្ចស៊ើបសួរ ដោយចេញដីកាដោះស្រាយថាត្រូវចោទប្រកាន់ និងបញ្ជូនជនត្រូវចោទទៅជំនុំជម្រះ ឬ លើកលែងការចោទប្រកាន់”។ សទ្ទានុ ក្រមរបស់វិធានផ្ទៃក្នុងបានបន្ថែមថា “ដីកាដោះស្រាយសំដៅទៅលើដីកាចុងក្រោយដែលធ្វើឡើង ដោយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬអង្គបុរេជំនុំជម្រះ នៅពេលបញ្ចប់ដំណើរការស៊ើបសួរ ដែលអាចជាដីកាបញ្ជូន រឿងទៅជំនុំជម្រះ ឬដីកាលើកលែងចោទប្រកាន់”¹⁹¹។ បទប្បញ្ញត្តិទាំងអស់នេះចែងយ៉ាងច្បាស់ថា ដីកា ដោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គឺជាដីកាសម្រេចតែមួយគត់ ហើយមិនបានផ្តល់មូលដ្ឋាន គតិយុត្តិ ដើម្បីអះអាងថា ក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក អនុញ្ញាតឱ្យមានការចេញដីកាដោះស្រាយដែល ដាច់ពីគ្នាទេ។ ក្នុងន័យនេះ ការបកស្រាយទៅលើវិធាន ១(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលបង្ហាញថា នៅក្នុងវិធាន ផ្ទៃក្នុង ឯកវចនៈក៏អាចយល់ជាពហុវចនៈ និងការយោងទៅរកសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត “សំដៅទៅដល់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរ ដែលធ្វើការសម្រេចចិត្តរួមគ្នា និងចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់ក្នុង ចំណោមអ្នកទាំងពីរ” មិនបានផ្តល់មូលដ្ឋានគតិយុត្តិគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីទាត់ចោល ឬកាត់បន្ថយគោលការណ៍ ស្នូលនៃការឯកភាពគ្នា ដូចជាថា គោលជំហរជាក់ស្តែង ឬទាមទារសិទ្ធិអំណាចក្នុងការបំពេញកិច្ច នៅពេល ដែលផលប៉ះពាល់ដោយសារការអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចបែបនេះ អាចមានទំនាស់ជាមួយគោលការណ៍ទាំងអស់ នេះ។ វិធានស្តីពីការបកស្រាយក្នុងន័យចង្អៀត ទៅលើលក្ខន្តិកៈព្រហ្មទណ្ឌ បានទប់ស្កាត់បន្ថែមទៀត ចំពោះការបកស្រាយតាមអំពើចិត្តណាមួយ នៅក្នុងអត្ថន័យនេះ។

¹⁹¹ វិធានផ្ទៃក្នុង សទ្ទានុក្រម ទំព័រ ៨៣ (ដោយគូសបញ្ជាក់បន្ថែម) *contra* ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅ នឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៦ -៨។ ការលើកទឡើងករណីទាក់ទងការបកប្រែ ឬលក្ខណៈ ពិសេសនៃភាសាខ្មែរ ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើង គឺមានលក្ខណៈមិនរឹងមាំសោះគ្រងចំណុចនេះ បើតាមទ ស្សនៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះ។



១២២. ហេតុដូច្នោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះច្រានចោលសំណងហេតុរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតសម្រាប់ការអះអាងពីការអនុញ្ញាតតាមផ្លូវច្បាប់លើការចេញដីកាដោះស្រាយពីរ ដែលផ្ទុយគ្នា និងដាច់ពីគ្នា នៅ អ.វ.ត.ក¹⁹²។ ក្រៅពីកំហុសអង្គច្បាប់យ៉ាងជាក់ច្បាស់ ដែលសំណងហេតុរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានពឹងផ្អែកទៅលើនោះ អង្គជំនុំជម្រះក៏យល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានបញ្ចូលលក្ខណៈពិសេសនៃសេចក្តីសម្រេចតាមផ្លូវតុលាការ ជាមួយនឹងការដាក់សារណារបស់ភាគី។ ភារកិច្ចតាមផ្លូវតុលាការក្នុងការប្រកាស ដោយផ្អែកទៅលើច្បាប់ សេចក្តីសម្រេចលើបញ្ហាដែលមានវិវាទ (*jurisdictio*) គឺជាចំណុចសំខាន់បំផុតនៃការទទួលខុសត្រូវ និងមុខងារដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុតរបស់ចៅក្រម¹⁹³។ ហេតុដូច្នោះ ការប្រកាសសម្រេចវិនិច្ឆ័យ និងការដោះស្រាយបញ្ហាដែលជាជម្លោះ ត្រូវមានឥទ្ធិពល និងជាកាតព្វកិច្ចផ្លូវច្បាប់ (*imperium*) ដែលខុសពីសារណារបស់ភាគី¹⁹⁴។ ចៅក្រមអាចមានកំហុសលើសេចក្តីសម្រេច ដែលអាចត្រូវបានកែតម្រូវនៅដំណាក់កាលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។ ប៉ុន្តែ ចៅក្រមមិនអាចគេចចេញពីការវិនិច្ឆ័យលើបញ្ហាដែលនៅចំពោះមុខខ្លួន ឬគេចចេញពីការឈានទៅសន្និដ្ឋាន ដែលសម្រេចដោយប្រសិទ្ធភាពទៅលើបញ្ហានេះនោះទេ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា នៅ អ.វ.ត.ក សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវទទួលបន្ទុករួមគ្នាលើអង្គភាពតុលាការនេះ។ នៅពេលដែលការខ្វែងយោបល់គ្នារបស់ពួកគេរវាងពួកគាត់មិនឱ្យឈានទៅដល់ ការសម្រេចជាស្ថាពររួមគ្នាទៅលើសំណុំរឿងដែលពួកគាត់បានទទួលវិនិច្ឆ័យនោះ ចៅក្រមនៅតែ

¹⁹² សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ១៤ យោងទៅរក ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំដាក់បង្ហាញ ឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធ ការខ្វែងយោបល់គ្នា (ឯកសារ D355/1) កថាខណ្ឌ ១៣-១៦។ សូមមើលផងដែរ ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺ (ឯកសារ D353/1) កថាខណ្ឌ ៣២-៣៧, ៤២។

¹⁹³ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា ធាតុផ្សំយ៉ាងសំខាន់នៃនិយមន័យរបស់យុត្តាធិការតុលាការ គឺ (១) ទំនាស់ (២) លក្ខណៈជាកាតព្វកិច្ចនៃការប្រកាស និង (៣) មូលដ្ឋាននៃច្បាប់ ដែលបណ្តាលឱ្យមានការប្រកាសបែបនេះ។ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ជាពិសេសថា លក្ខណៈជាកាតព្វកិច្ចនៃការប្រកាសនេះ គឺជាផលវិបាកនៃលក្ខណៈចងកាតព្វកិច្ចរបស់ទស្សនៈដែលមានជាយូរមកហើយ ដែលថា ចៅក្រមគឺជា "មាត់ដែលនិយាយពាក្យច្បាប់", Robert KOLB, « Le degré d'internationalisation des tribunaux pénaux internationalisés », in Hervé ASCENSIO, Elisabeth LAMBERT-ABDELGAWAD and Jean-Marc SOREL (eds), *Les juridictions pénales internationalisées (Cambodge, Kosovo, Sierra Leone, Timor Leste)*(Société de Législation Comparée, 2006)("KOLB, *Le degré d'internationalisation des tribunaux pénaux internationalisés*"), p. 48 (« On s'accorde pour dire qu'une juridiction est un organe qui tranche des différends par des décisions obligatoires fondées sur l'application du droit. En somme, il y a trois éléments qui sont censés essentiels dans la définition d'une juridiction: (1) le différend⁹ (2) l'obligatorité du prononcé⁹ (3) le fait de statuer sur la base du droit »)

¹⁹⁴ KOLB, *Le degré d'internationalisation des tribunaux pénaux internationalisés* ទំព័រ ៤៨។ មានការសរសេរបន្ថែមទៀតថា « le prononcé n'est obligatoire que parce qu'il dit le droit (qui est obligatoire) et il ne l'est que dans la mesure où il dit le droit » (ការប្រកាសគឺមិនត្រឹមតែមានលក្ខណៈជាកាតព្វកិច្ច ដោយសារតែវាចែងអំពីច្បាប់ (ដែលចងកាតព្វកិច្ច) ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែវាស្ថិតនៅក្នុងកម្រិតដែលវាអាចចែងជាច្បាប់ទៀតផង) ។



ចាំបាច់ត្រូវបំពេញមុខងារ និងភារកិច្ចតុលាការរបស់ពួកគេ ដោយគោរពតាមនីតិវិធីដែលមាននៅក្នុងក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក ដើម្បីដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នារបស់ពួកគាត់ និងធានាថាអាចទទួលបានការសម្រេចជាស្ថាពរទៅលើបញ្ហាដែលស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន។

១២៣. ជាការសន្និដ្ឋាន អង្គបុរេជំនុំជម្រះសង្កត់ធ្ងន់ថា កំហុសដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ ធ្វើឱ្យខូចខាតដល់មូលដ្ឋាននៃប្រព័ន្ធចម្រុះ និងមុខងារដ៏ត្រឹមត្រូវរបស់អ.វ.ត.ក។ ទោះបីជាបញ្ហានៅចំពោះមុខមានភាពធ្ងន់ធ្ងរ និងផ្ទុយស្រួយក្តី ប៉ុន្តែ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅតែអនុញ្ញាតឱ្យខ្លួនឯងចេញដីកាដោះស្រាយ ដែលមានសំអាងហេតុតិចតួចគួរឱ្យកត់សម្គាល់ ដើម្បីផ្តល់យុត្តិកម្មដល់សកម្មភាពរបស់ខ្លួន ដោយគ្រាន់តែរក្សាអំពីសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនមួយនាពេលកន្លងមកប៉ុណ្ណោះ¹⁹⁵។ ជាពិសេស អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ជារឿងគួរឱ្យរំខានខ្លាំងដែលដីកាសម្រេចដាច់ពីគ្នានេះ ត្រូវបានចេញនៅថ្ងៃតែមួយ មួយភាសា ដោយមានការប្រកាសយ៉ាងច្បាស់ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរថា ពួកគាត់បានឯកភាពគ្នាលើការចេញដោយខុសច្បាប់នូវដីកាដោះស្រាយដាច់ពីគ្នាហើយផ្ទុយគ្នានេះ។ អង្គជំនុំជម្រះយល់ថា ការអនុវត្តដោយខុសច្បាប់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៅក្នុងករណីនេះ បង្កគ្រោះថ្នាក់ដល់ប្រព័ន្ធគតិយុត្តិទាំងមូល ដែលគាំទ្រដោយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ។ គួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើល ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបាន “ដឹងអំពីបញ្ហា” ដែលអាចកើតឡើងដោយសារតែដីកាដោះស្រាយដែលដាច់ពីគ្នា ជាពិសេស នៅដំណាក់កាលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះ¹⁹⁶។ ប៉ុន្តែ ទោះជាបែបនេះក្តី សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅតែសម្រេចលាក់ការខ្វែងយោបល់គ្នា មិនឱ្យទទួលបានយន្តការដែលមាន សម្រាប់ដោះស្រាយជម្លោះប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពបំផុត នៅក្រោមក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក ដើម្បីធានានូវការជៀសផុតពីភាពទាល់ច្រកផ្នែកនីតិវិធីនោះទេ។ ក្រៅពីកំហុសអង្គច្បាប់យ៉ាងជាក់ច្បាស់ដែលរំលោភបំពានទៅលើគោលការណ៍សារវន្តរបស់ក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ថា សកម្មភាពខុសច្បាប់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អាចជាការបដិសេធនូវយុត្តិធម៌ ជាពិសេស ដោយសារតែអង្គជំនុំជម្រះនេះមិនអាចមិនយល់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតប្រហែលជាមានចេតនាច្បាស់លាស់ក្នុងការផ្តាច់ផ្តាល់គោលបំណងនៃស្ថានភាពកំណត់ក្នុងសំណុំរឿងនេះ ហើយព្យាយាមដោយចេតនាក្នុងការ

¹⁹⁵ សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ១៤ យោងទៅរក ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំដាក់បង្ហាញ ឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធ ការខ្វែងយោបល់គ្នា (ឯកសារ D355/1) កថាខណ្ឌ ១៣-១៦។ សូមមើលផងដែរ ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺ (ឯកសារ D353/1) កថាខណ្ឌ ៣២-៣៧, ៤២។

¹⁹⁶ ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំដាក់បង្ហាញ ឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធ ការខ្វែងយោបល់គ្នា (ឯកសារ D355/1) កថាខណ្ឌ ១៥។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ១៦។



អាវាងសិទ្ធិអំណាចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ។

១២៤. ក្រោយស៊ើបអង្កេតរយៈពេល ១០ ឆ្នាំ លើឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលស្ថិតក្នុងចំណោមឧក្រិដ្ឋកម្មព្រៃផ្សៃ និង សាហារយង់ឃ្នងបំផុតនៅក្នុងសតវត្សរ៍ទី ២០ នេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្តែងការសោកស្តាយ និងថ្កោល ទោសយ៉ាងខ្លាំងចំពោះស្ថានភាពគតិយុត្តិដែលមិនធ្លាប់មានពីមុន ដោយសារតែសកម្មភាពរបស់សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានបង្កឡើងចំពោះកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបច្ចុប្បន្នរបស់ អ.វ.ត.ក។ អង្គជំនុំជម្រះកត់ សម្គាល់ដោយក្តីសោកស្តាយថា តាមការដឹងរបស់ខ្លួនកន្លងមក មិនដែលមានទាល់តែសោះនៅក្នុងប្រវត្តិសា ស្ត្រជាតិ ឬ ប្រព័ន្ធច្បាប់អន្តរជាតិ ដែលសំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌមួយ មានលក្ខណៈប្រហាក់ប្រហែលនឹងការ ចេញសេចក្តីសម្រេចពីរដែលផ្ទុយគ្នា ក្នុងពេលតែមួយ ដោយអង្គភាពតុលាការតែមួយនោះ។ អង្គជំនុំជម្រះ បានពិភាក្សាយ៉ាងលម្អិតនៅក្នុងជំពូកពិសេសមួយអំពីសិទ្ធិអំណាចត្រួតពិនិត្យជាពិសេស¹⁹⁷ ដែលអង្គជំនុំ ជម្រះត្រូវប្រើប្រាស់ ក្នុងករណីដែលមានការមិនគោរពយ៉ាងងងើល ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបែប នេះ ទៅលើគោលការណ៍ស្នូលដែលជាមូលដ្ឋាននៃប្រព័ន្ធច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងការមិនប្រកាន់ខ្ជាប់នូវភារកិច្ចដ៏ ធំធេងដែលអង្គភាពរបស់ខ្លួនត្រូវបំពេញ តាមក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក នោះ។ អង្គជំនុំជម្រះក៏ធ្វើការ បញ្ជាក់ផ្សេងផងដែរអំពីផលប៉ះពាល់ដែលកំហុសជាសារវ័ន្តនេះមាន ចំពោះស្ថានភាពគតិយុត្តិរបស់ដីកា ដំណោះស្រាយនីមួយៗ¹⁹⁸។

**V. ភាពរាចរទទួលយកបាន
ការទទួលយកជាដួងការ**

១. ដោយស្របតាមវិធាន ៧៥ ដែលគ្រប់គ្រងវិធី និងពេលវេលាកំណត់សម្រាប់ការដាក់បណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍ នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងបី ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយផ្ទុយគ្នា ទាំង ២ ទទួលយកបានជាផ្លូវការ ពីព្រោះការជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ និងសារណា ត្រូវបានដាក់ក្នុងពេល វេលាដែលបានកំណត់ និងស្របតាមការណែនាំ¹⁹⁹។

¹⁹⁷ សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ៣១ ដល់ ៥៤។

¹⁹⁸ សូមមើល ខាងក្រោម កថាខណ្ឌ១៧០ ដល់ ៣០០ កថាខណ្ឌ៣០២ ដល់ ៣២៧។

¹⁹⁹ វិធាន ៧៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ សេចក្តីសម្រេចលើការបន្ថែមពេលវេលាសម្រាប់ការជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ (D359/2)។ សេចក្តីសម្រេចលើការបន្ថែមពេលវេលា និងចំនួនទំព័រកំណត់សម្រាប់សារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ (D360/7)។ សាលដីកាលើការ បន្ថែមពេលវេលា និងបង្កើនចំនួនទំព័រកំណត់សម្រាប់ចម្លើយតប និងការឆ្លើយតប (D359/3/3 & D360/5/3)។



បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ

១២៦. សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានប្តឹងឧទ្ធរណ៍លើដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ អនុលោមតាមវិធាន ៦៧(៥) វិធាន ៧៣(ក) និងវិធាន ៧៤(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង²⁰⁰ ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនបានដេញដោលទៅលើភាពអាចទទួលយកបាននៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះឡើយ²⁰¹។

១២៧. អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា អនុលោមតាមវិធាន ៦៧(៥) និងវិធាន ៧៤(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) អាចត្រូវប្តឹងឧទ្ធរណ៍បាន ព្រោះសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍លើដីកាទាំងអស់ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចេញ²⁰² ។ ហេតុដូច្នោះ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ អាចទទួលយកបាន។

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ

១២៨. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានប្តឹងឧទ្ធរណ៍លើដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ អនុលោមតាមវិធាន ៦៧(៥) និងវិធាន ៧៤(២)²⁰³ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ សហមេធាវីមិនបានដេញដោលពីភាពអាចទទួលយកបាននៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ឡើយ²⁰⁴។

១២៩. អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ថា អនុលោមតាមវិធាន ៦៧(៥) និងវិធាន ៧៤(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) អាចត្រូវប្តឹងឧទ្ធរណ៍បាន ព្រោះសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍លើដីកាទាំងអស់ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចេញ²⁰⁵។ ហេតុដូច្នោះ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអាចទទួលយកបាន។

²⁰⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ឯកសារ D360/8/1 កថាខណ្ឌ ៦។

²⁰¹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ឯកសារ D360/10។

²⁰² វិធាន ៦៧(៥) និងវិធាន ៧៤(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

²⁰³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ឯកសារ D359/3/1 កថាខណ្ឌ ៤, ៦។

²⁰⁴ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន ឯកសារ D359/3/4។

²⁰⁵ វិធាន ៦៧(៥) និងវិធាន ៧៤(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។



បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីការពារក្តី

១. សារណា

១៣០. សហមេធាវីបានដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) របស់សហចៅក្រមអន្តរជាតិ អនុលោមតាមវិធាន ៦៧(៥) ៧៤(៣)(ក) និង ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង²⁰⁶។ សហមេធាវីលើកឡើងពីគោលការណ៍ចំនួនបីជាមូលដ្ឋានដែល អ.ប.ជ គួរតែយល់ឃើញថា មូលដ្ឋាននីមួយៗ អាចទទួលយកបានលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍៖ (១) យុត្តាធិការបុគ្គល (២) យុត្តាធិការលើរឿងក្តី និង (៣) គោលការណ៍ជាសារវន្តនៃការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ រួមទាំងការលើកទឡើងករណីបន្ថែមលើយុត្តាធិការនៅក្នុងសវនាការបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍²⁰⁷ផងដែរ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនជំទាស់នឹងភាពទទួលយកបាននៃ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់អោអាស ឡើយ²⁰⁸។

១៣១. ទីមួយ ពាក់ព័ន្ធនឹងយុត្តាធិការបុគ្គល សហមេធាវីលើកទឡើងករណីថា មូលដ្ឋានទី ១-៧ ទី១០ ទី១២ ទី១៤ និង ទី ១៦-១៧ អាចទទួលយកបាន អនុលោមតាមវិធាន ៧៤(៣)(ក) “ជាទឡើងករណីមានសុពលភាពចំពោះការបញ្ជាក់ [របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ] លើយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់តុលាការលើ អោអាស” ដោយគិតពី “វិធីសាស្ត្រទូលំទូលាយ” របស់ អ.ប.ជ ក្នុងការទទួលយកទឡើងករណីអំពីយុត្តាធិការរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិក្នុងសំណុំរឿង០០៤/១²⁰⁹ ។ មូលដ្ឋានទី១ ដោះស្រាយបញ្ហានៃការចេញដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរដំណាលគ្នា។ មូលដ្ឋានទី ២-៧ ពាក់ព័ន្ធនឹងកំហុសអង្គច្បាប់ និងអង្គហេតុក្នុងការកំណត់ថា អោអាស ស្ថិតក្នុងចំណោមជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទប្រកាន់។ មូលដ្ឋានទី១០ ទី១២ ទី១៤ និង ទី ១៦-១៧ ត្រូវបានចោទថាជាការជំទាស់តវ៉ាអំពីទម្រង់អំពីប្រល័យពូជសាសន៍ អំពីអនុស្សរធម៌ដទៃទៀត និងសហឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)²¹⁰ ។ សហមេធាវីលើកទឡើងករណីបន្ថែមទៀតថា ប្រសិនបើសហចៅក្រមស៊ើប

²⁰⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោអាស (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១, ១១។
²⁰⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោអាស (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១, ១១។ ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/10.1 និង ឯកសារ D360/19.1 ERN 01626145-01626148 ទំព័រ ១៨ បន្ទាត់ ១៤ ដល់ ទំព័រ ២០ បន្ទាត់ ២១។
²⁰⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោអាស (D360/9) ។
²⁰⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោអាស (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២-១៣ យោងទៅ សំណុំរឿង០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D308/3/1/20 កថាខណ្ឌ ២០, ២៤-២៦។
²¹⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោអាស (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៣។



អង្កេតបានកំណត់ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះបានត្រឹមត្រូវ និងអនុវត្តច្បាប់នោះ អា អាន មិនអាចស្ថិតក្នុងចំណោម ជនដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតឡើយ²¹¹។

១៣២. ទីពីរ ក្រោមយុត្តាធិការលើរឿងក្តី សហមេធាវីតវ៉ាថា មូលដ្ឋានទី ៨-៩ ១១, ១៣ និង ១៥ អាច ទទួលយកបាន អនុលោមតាមវិធាន ៧៤(៣)(ក) ថាជាការជំទាស់តវ៉ាទៅនឹងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ តុលាការ ដោយហេតុថា ការជំទាស់តវ៉ាទាំងនោះទាក់ទិននឹង “អត្ថិភាពនៃឧក្រិដ្ឋកម្មជាក់លាក់មួយចំនួន ព្រមទាំងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ និងថាតើការអនុវត្តទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវទាំងនេះនៅក្នុងសំណុំ រឿង០០៤/០២ រំលោភគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពដែរឬយ៉ាងណា”²¹²។ មេធាវីអះអាងថា “ការជំទាស់ តវ៉ាទាំងនេះអាចត្រូវបានលើកឡើងប្រឆាំងនឹងអត្ថិភាពផ្លូវច្បាប់ចំពោះបទល្មើសឬទម្រង់នៃការទទួលខុស សម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងមូល ឬអត្ថិភាពនៃធាតុផ្សំទូទៅសម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះ”²¹³។

១៣៣. ទីបី នៅក្នុងបរិបទនៃការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ សហមេធាវីអះអាងបញ្ជាក់ថា មូលដ្ឋានទី១ (តវ៉ាទៅនឹងការចេញដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) និង មូលដ្ឋានទី១៨ (“តម្លៃពលរួម”នៃការរំលោភបំពាន សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ដែលអះអាងម្តងទៀត) ទទួលយកបាន អនុលោមតាមការបក ស្រាយក្នុងន័យទូលាយលើវិធាន៧៤(៣) ដោយពិចារណាលើវិធាន ២១ ពីព្រោះវារំលោភសិទ្ធិរបស់ អា អាន ក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ ហើយចំណុចនេះត្រូវតែបានដោះស្រាយនៅដំណាក់ កាលជំនុំជម្រះ²¹⁴។ ចំពោះទង្វើករណីនៅពេលសវនាការលើបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍នៅក្នុងចំណោមបញ្ហាផ្សេងៗ

²¹¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៣។

²¹² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤។

²¹³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤ យោងទៅ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍(រៀង សារី) ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D427/1/30 កថាខណ្ឌ ៤៥-៤៦។ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកា លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ (នួន ជា និង រៀង ធីរិទ្ធ) ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D427/2/15 & D427/3/15 កថាខណ្ឌ ៦០-៦១។

²¹⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៥-១៦ យោងទៅ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំង នឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (រៀង សារី) (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤៨-៤៩។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (នួន ជា និង រៀង ធីរិទ្ធ) (D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៧១- ៧៣។ សំណុំរឿង ០០២ (អ.ប.ជ ១០៤) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃ ទី២១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D427/4/15 (“សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (ខៀវ សំផន) (D427/4/15)”) កថាខណ្ឌ ១៨។ សំណុំរឿង ០០២ (អ.ប.ជ ៣៨) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹង ដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្ម (JCE) ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ



សហមេធាវីអះអាងបន្ថែមទៀតថា ភាពខុសគ្នាផ្នែកនីតិវិធីរវាងភាគី អនុលោមតាមវិធាន៧៤ ឧទាហរណ៍ ថា សហព្រះរាជអាជ្ញាទទួលបានវិធីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំហរ ចំណែកឯសហមេធាវីត្រូវបានកម្រិតឱ្យត្រឹម មូលដ្ឋានតិចតួច គឺជាការរំលោភលើគោលការណ៍សមភាពនៃមធ្យោបាយក្នុងការតទល់ក្តី²¹⁵។ ដោយយោង ដល់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលមិនទាន់សម្រេច សហមេធាវីលើកទឡើងវិញថា “យុត្តាធិការបុគ្គលមានលក្ខណៈ ពាក់ព័ន្ធគ្នាខាងក្នុងជាមួយទិដ្ឋភាពទាំងអស់នៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌជាបុគ្គល” ហេតុដូច្នេះនេះ ការ ជំទាស់តវ៉ាទាំងអស់ទាក់ទិននឹងការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌជាបុគ្គល ទទួលយកបាន²¹⁶។ សហមេធាវី លើកឡើងថា វិធីសាស្ត្រនេះស្របតាមសំអាងហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង០០៤/០១²¹⁷។

២. ការពិភាក្សា

១៣៤. មូលដ្ឋានច្បាប់ដែលគ្រប់គ្រងភាពទទួលយកបាននៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានដោះស្រាយ ហើយការ ជំទាស់តវ៉ានឹង (១) យុត្តាធិការលើរឿងក្តីអនុលោមតាមវិធាន៧៤ (២) យុត្តាធិការបុគ្គលអនុលោមតាម វិធាន៧៤ និង (៣) បញ្ញតិសេសនៃការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ ដែលត្រូវបានពិនិត្យទៅតាមករណី នីមួយៗ ដែលគួរតែពង្រីកវិធាន៧៤ ក្រោមវិធាន ២១។

១៣៥. ជំពូក II នៃច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក ផ្តល់ចំណុចសំខាន់ៗលើយុត្តាធិការបុគ្គល យុត្តាធិការពេលវេលា និងយុត្តាធិការលើរឿងក្តី របស់ អ.វ.ត.ក²¹⁸។ សញ្ញាណនៃការជំទាស់យុត្តាធិការមួយគឺជាទូទៅត្រូវបាន ចាត់ទុកថាជាចម្លើយមិនទទួលសមត្ថកិច្ចរបស់តុលាការ ដោយមូលហេតុនៃបុគ្គលពាក់ព័ន្ធ ដោយមូលហេតុ

D97/15/9 (“សាលដីកាលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (D97/15/9)”) កថាខណ្ឌ ៣១-៣៤។ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់អ្នកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បដិសេធលើ សំណើសុំព្យួរកិច្ចស៊ើបសួរដោយមូលហេតុរំលោភនីតិវិធី (D264/1) ចុះថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D264/2/6 (“សាលដីកាលើការរំលោភនីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (D264/2)”) កថាខណ្ឌ ១៣-១៤។ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណា លើការសម្រេចឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យដោយកំបាំងមុខ ឯកសារD239/1/8 កថាខណ្ឌ ២៣។

²¹⁵ ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/10.1 និង ឯកសារ D360/19.1 ERN 01626145 ទំព័រ ១៨ បន្ទាត់ ១៤ - ២៤។

²¹⁶ ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/10.1 និង ឯកសារ D360/19.1 ERN 01626145-01626148 ទំព័រ ១៨ បន្ទាត់ ២៤ ដល់ ទំព័រ ២១ បន្ទាត់ ២។

²¹⁷ ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/10.1 និង ឯកសារ D360/19.1 ERN 01626146-01626147 ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ១៥ ដល់ ទំព័រ ២០ បន្ទាត់ ២១។

²¹⁸ ច្បាប់ អ.វ.ត.ក ជំពូកទី ២ មាត្រា ២៥-៨។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (ឡូន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ) (D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៦៣។



នៃរឿងក្តីពាក់ព័ន្ធ ដោយមូលហេតុនៃយុត្តាធិការពេលវេលា និងដោយមូលហេតុនៃទឹកនៃឆ្នាំ²¹⁹។ វិធាន៧៤ (៣) ផ្តល់ឱ្យជនត្រូវចោទ ឬជនជាប់ចោទ នូវសិទ្ធិប្តឹងឧទ្ធរណ៍មានកម្រិត តែចំពោះដីកា និងសេចក្តីសម្រេច ដែលមានចែងជាពិសេសក្រោមបទប្បញ្ញត្តិ²²⁰។ ពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ជនជាប់ចោទគឺវិធាន ៧៤ (៣)(ក) ដែលចែងថា “ជនត្រូវចោទឬជនជាប់ចោទអាចធ្វើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកា [...] ឬ សេចក្តីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត៖ ក) ការបញ្ជាក់ពីយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក[...]”²²¹។ ផ្អែកលើ វិធាន៧៤(៣)(ក) ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) “ត្រូវតែអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹង បញ្ហាយុត្តាធិការដែលសម្រេចដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត”²²²។

១៣៦. វិសាលភាពនៃយុត្តាធិការលើរឿងក្តីនៅអ.វ.ត.ក កម្រិតត្រឹមតែឧក្រិដ្ឋកម្មដែលចែងក្នុងមាត្រា៣ថ្មី ដល់មាត្រា ៨ នៃច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក តែប៉ុណ្ណោះ។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានសម្រេចថា “ដើម្បី ឱ្យបទល្មើសដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ និងទម្រង់នៃការចូលរួមស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការលើរឿងក្តីរបស់ អ.វ.ត.ក ត្រូវតែ ១) “មានចែងនៅក្នុង [ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអ.វ.ត.ក] ដោយច្បាស់លាស់ ឬដោយ ប្រយោល” និង ២) មានអត្ថិភាពក្រោមច្បាប់កម្ពុជា ឬច្បាប់អន្តរជាតិ នៅចន្លោះថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩”²²³។

១៣៧. ដោយរៀបរាប់បន្ថែមអំពីយុត្តាធិការលើរឿងក្តី អង្គបុរេជំនុំជម្រះរដ្ឋកថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែល៖

- ១) “បណ្តឹងជំទាស់ [...] អត្ថិភាពនៃទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ឬការទទួលស្គាល់ទម្រង់តាម ច្បាប់នោះ [...] នៅពេលដែលចោទប្រកាន់” ឬ ២) តវ៉ាថា ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ “មិន

²¹⁹ សេចក្តីពិចារណាលើការសម្រេចឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យដោយកំពុងមុខក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (D239/1/8) កថាខណ្ឌ ២២។

²²⁰ វិធាន ៧៤(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (ខៀវ សំផន) (D427/4/15) កថាខណ្ឌ ១៤។

²²¹ វិធាន ៧៤(៣)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

²²² សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (ខៀវ សំផន) (D427/4/15) កថាខណ្ឌ ១៤ (លុបជើងទំព័រ)។ សូមមើលផងដែរ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (អៀង សារី) (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤៤-៤៥។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (ឆន់ ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ) (D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៥៩-៦០។ សាលដីកាលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (D97/15/9) កថាខណ្ឌ ១៩, ២១។

²²³ សំណុំរឿង ០០១ សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០១ (F28) កថាខណ្ឌ ៩៨ (លុបជើងទំព័រ)។



អាចអនុវត្តបានចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មជាក់លាក់ណាមួយ” នៅពេលដែលចោទប្រកាន់នោះទេ និង ៣) បង្ហាញថា “ការអនុវត្តទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនឹងរំលោភលើគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព” លើកឡើងនូវបណ្តឹងជំទាស់យុត្តាធិការជាកម្មវត្ថុអាចទទួលយកបានដែលអាចធ្វើឡើងនៅក្នុង ដំណាក់កាលបុរេជំនុំជម្រះនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី²²⁴។

១៣៨. មូលដ្ឋានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលជំទាស់បទល្មើសសារធាតុត្រូវបានរកឃើញថាជាការលើកឡើងការ ជំទាស់យុត្តាធិការលើរឿងក្តី “ដែលមានការជំទាស់មួយទៅនឹងអត្ថិភាពនៃច្បាប់នៃបទល្មើស និងធាតុផ្សំនៅ ក្នុងពេលវេលាពាក់ព័ន្ធនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដែលប្រសិនបើបានអនុវត្ត គឺអាចផ្តល់លទ្ធផលជា ការរំលោភគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព”²²⁵។

១៣៩. ផ្ទុយទៅវិញ ក្នុងការរៀបរាប់អំពីព្រំដែនកំណត់នៃយុត្តាធិការលើរឿងក្តី អង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេច ថា ការជំទាស់ពាក់ព័ន្ធនឹងទម្រង់ជាក់លាក់នៃទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ឬបទល្មើសសារធាតុ “គឺជាបញ្ហា ដែលត្រូវដោះស្រាយនៅពេលជំនុំជម្រះ” ហេតុដូច្នេះ មិនអាចទទួលយកបាន²²⁶។ ហេតុដូច្នោះ ការជំទាស់ ពាក់ព័ន្ធនឹងថាតើធាតុផ្សំនៃបទល្មើស ឬទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ពិតជាមានអត្ថិភាពពិតជាក់ស្តែងឬទេ

²²⁴ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (អៀង សារី) (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤៥។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ) (D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៦០។ សាលដីកាលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (D97/15/9) កថាខណ្ឌ ២៣-២៤។

²²⁵ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (អៀង សារី) (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤៦។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ) (D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៦១។ សំណុំរឿង ០០៤/២ (អ.ប.ជ ៤២) សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន ប្រឆាំង នឹងការជូនដំណឹងស្តីពីការបកស្រាយ “ការវាយប្រហារទៅលើប្រជាជនស៊ីវិល” នៅក្នុងបរិបទនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ទាក់ទងទៅនឹងកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធរបស់របប ប្តូរដួមួយ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D347.1/1/7 កថាខណ្ឌ ១១។ សូមមើលផងដែរ សាលដីកាលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (D97/15/9) កថាខណ្ឌ ២៣។ សំណុំរឿង ០០៣ (អ.ប.ជ ៣០) សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ មាស មុត ជំទាស់ទៅនឹងដីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរ ជាតិលើសំណើរបស់ មាស មុត សុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺទាក់ទងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងចំណងទាក់ទងជាមួយនឹងជម្លោះ ប្រដាប់អាវុធ ចុះថ្ងៃទី១០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D87/2/1.7/1/1/7 (សំណុំរឿង ០០៣ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ របស់មាស មុត ប្រឆាំងនឹងជម្លោះប្រដាប់អាវុធ (D87/2/1.7/1/1/7)) កថាខណ្ឌ ១២។

²²⁶ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (អៀង សារី) (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤៥-៤៦។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ) (D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៦០, ៦២។



ដែលផ្ទុយទៅនឹងមានអត្ថិភាពតាមផ្លូវច្បាប់នៅពេលប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលបានចោទប្រកាន់ គឺជាបញ្ហាដែលត្រូវដោះស្រាយនៅពេលជំនុំជម្រះ²²⁷។ ពាក់ព័ន្ធនឹងកំហុសដែលបានចោទប្រកាន់ជាទម្រង់នៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ បញ្ហាបែបនេះ “ច្បាស់ណាស់ថា មិនមែនមានលក្ខណៈជាបញ្ហាយុត្តាធិការឡើយ ហេតុដូច្នោះ មិនអាចទទួលយកបាននៅក្នុងដំណាក់កាលមុនជំនុំជម្រះនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីឡើយ ដោយគិតដល់អត្ថន័យទាំងមូលនៃវិធាន៧៤(៣)(ក) និងជំពូក II នៃច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក²²⁸។ អង្គជំនុំ

²²⁷ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (អៀង សារី) (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤៥-៤៦។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ) (D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៦០, ៦២។ សាលដីកាលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (D97/15/9) កថាខណ្ឌ ២៣។ *សូមមើលផងដែរ* តុលាការ ICTY *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Blaškić* សំណុំរឿងលេខ IT-95-14-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៤ (“សាលដីកាក្នុងរឿងក្តី Blaškić (ICTY)”) កថាខណ្ឌ ៣២-៤២ (ការបង្ហាញព្រំដែននឹងធាតុផ្សំចិត្តនៃពាក្យ “ការបញ្ជា” តាមមាត្រា ៧(១) នៃលក្ខន្តិកៈ)។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Milutinović និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ IT-05-87-PT សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំរបស់ Ojdanić ជំទាស់ទៅនឹងយុត្តាធិការលើសហចារឹមនគ្នាល់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ ២៣ (ពិភាក្សាអំពីយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពាក់ព័ន្ធនឹងព្រំដែននៃការទទួលខុសត្រូវសហឧក្រិដ្ឋកម្ម)។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Delalić និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ IT-96 -21-AR72.5 សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំការអនុញ្ញាតរបស់ Hazim Delić (វិការៈក្នុងទម្រង់នៃដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៦ កថាខណ្ឌ ២៧ (សម្រេចថា វិវាទនានាពាក់ព័ន្ធនឹងខ្លឹមសារនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានរួមបញ្ចូលនៅក្នុងមាត្រា ២, ៣, ៤ និង ៥ នៃលក្ខន្តិកៈ គឺជាបញ្ហាសម្រាប់ជំទាស់ក្នុងការជំនុំជម្រះ ពុំមែនជាការជំទាស់មុនការជំនុំជម្រះនោះឡើយ)។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Furundžija* សំណុំរឿងលេខ IT-05-17/1-T សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ ១៧២-១៨៦ (ពិភាក្សាអំពីធាតុផ្សំដែលចាំបាច់ដើម្បីធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានទៅលើបទល្មើសរំលោភផ្លូវភេទអនុលោមតាមមាត្រា ៧៥ នៃលក្ខន្តិកៈ)។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kunarac និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ IT-96-23 សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ (“សាលក្រមក្នុងរឿងក្តី Kunarac និងអ្នកផ្សេងទៀត (ICTY)”) កថាខណ្ឌ ៤៣៦-៤៦០ (សាលក្រមដែលបង្ហាញព្រំដែននៃបទល្មើសរំលោភផ្លូវភេទជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិអនុលោមតាមមាត្រា ៥ (គ) នៃលក្ខន្តិកៈ)។

²²⁸ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (អៀង សារី) (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤៧។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ) (D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៦៣ *យោងទៅ* សេចក្តីសម្រេចលើយុត្តាធិការក្នុងរឿងក្តី *Gotovina និងអ្នកផ្សេងទៀត* (ICTY) កថាខណ្ឌ ២១, ២៤ (សន្និដ្ឋានថា ទង្វើករណីនានាដែលចោទប្រកាន់ថា អយ្យការមិនបានលើកឡើងនូវធាតុផ្សំមួយនៃទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវឱ្យបានត្រឹមត្រូវ បទប្បញ្ញត្តិនានានៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរួមមិនស៊ីសង្វាក់គ្នា ហើយអយ្យការមិនបានបង្ហាញអង្គហេតុគាំទ្រដល់អត្ថិភាពនៃធាតុផ្សំមួយនៃឧក្រិដ្ឋកម្មមួយដែលបង្ហាញជាការចោទប្រកាន់ដែលមិនអាចទទួលយកបានដោយមានវិការៈនៅក្នុងទម្រង់នៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Prlić និងអ្នកផ្សេង*



ជម្រះរឿងក្តី គ្មានបទប្បញ្ញត្តិណានៅក្នុងច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក “បញ្ជាក់ថា កំហុសដែលបានចោទប្រកាន់ ក្នុងទម្រង់នៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ លើកឡើងបញ្ហាយុត្តាធិការឡើយ។ ហេតុដូច្នេះ ទង្វើករណីទាំង នេះ អាចយកមកអង្កេតជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដើម្បីពិចារណាលើអង្គសេចក្តីនៅពេលជំនុំជម្រះ [...]”²²⁹។

១៤០. យុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក គឺកម្រិតត្រឹមតែ “មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់” និង “ជនទាំងឡាយណា ដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម²³⁰។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសង្កេតឃើញថា ទោះបីជាពាក្យ “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” មិនមានចែងនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ឬច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក ក៏ដោយ ប៉ុន្តែអាចស្វែងយល់បានតាមរយៈការបកស្រាយដោយមើលទៅលើយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិ ដោយពិចារណា លើកម្មវត្ថុ និងគោលបំណងនៃលិខិតុបករណ៍បង្កើតតុលាការនេះ²³¹។ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះមួយចំនួននៃ អ .វ.ត.ក បានសម្រេចរួចហើយ យុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិបញ្ជាក់ថា ការកំណត់អ្នកដែលស្ថិតក្នុងប្រភេទ “ជន ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” រួមមានការវាយតម្លៃលើគុណវិស័យ និងបរិមាណវិស័យលើភាពធ្ងន់ធ្ងររបស់ ឧក្រិដ្ឋកម្ម (ដែលបានលើកឡើង ឬចោទប្រកាន់) និងកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនសង្ស័យ²³²។

ទៀត សំណុំរឿងលេខ IT-04-74-AR72.1 សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បន្តាន់បង្គំរបស់ Petković ប្រឆាំងនឹងសេចក្តី សម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើយុត្តាធិការ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៥ កថាខណ្ឌ ១៣។

²²⁹ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (អៀង សារី) (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤៧។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ) (D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៦៣។

²³⁰ កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ២(១)។ ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៥។

²³¹ សូមមើល អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែនស្តីពីច្បាប់សន្តិសញ្ញា ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៦៩ ឯកសារ 1155 U.N.T.S. 331 ត្រូវជា ធរមាននៅថ្ងៃទី២៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៨០ (“អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន”) មាត្រា ៣១(១)(២) (ចែងថា ពាក្យពេចន៍នៅក្នុងលិខិតុបករណ៍មួយត្រូវបកស្រាយជាចម្បងផ្ដោតលើបរិបទរបស់វា ដែលរួមមាន អត្ថបទនៃលិខិតុបករណ៍នោះទៅតាមកម្មវត្ថុ និងគោល បំណងរបស់វា)។ កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ១២(១) (ចែងថា នៅពេលមានភាពមិនច្បាស់លាស់នៅក្នុងច្បាប់ជាធរមាន “គេអាចស្វែងរកការណែនាំក្នុងបទដ្ឋាននីតិវិធី ដែលបង្កើតឡើងក្នុងកម្រិតអន្តរជាតិ”)។ ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៣៥ (ចែងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអាចស្វែងរកការណែនាំនៅក្នុងវិធាននៃនីតិវិធីនៅកម្រិតអន្តរជាតិបាន)។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើគ្រប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់លើភាពអាចទទួលយកបានជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (D404/2/4) កថាខណ្ឌ ៥៨-៦០។

²³² សូមមើលឧទាហរណ៍ សំណុំរឿង ០០១ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 (“សាលក្រមក្នុងសំណុំ រឿង ០០១ (E188)”) កថាខណ្ឌ ២២ ជើងទំព័រអមជាមួយ។ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹង ដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (D308/3/1/20) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និង BEAUVALLET កថាខណ្ឌ



១៤១. ការវាយតម្លៃលើភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានលើកឡើង ឬដែលបានចោទប្រកាន់ គឺផ្អែកលើ កត្តាផ្សេងៗ ដូចជា ចំនួនជនរងគ្រោះ វិសាលភាពភូមិសាស្ត្រ និងពេលវេលា និងលក្ខណៈដែលឧក្រិដ្ឋកម្ម ទាំងនោះត្រូវបានលើកឡើងថាបានប្រព្រឹត្ត ចំនួនហេតុការណ៍ដាច់ពីគ្នា លក្ខណៈ និងទំហំ និងឥទ្ធិពលលើ ជនរងគ្រោះ²³³។ ការវាយតម្លៃចុងក្រោយលើកម្រិតទទួលខុសត្រូវរបស់ជនសង្ស័យរួមមានការពិចារណា នានា ដូចជា (ប៉ុន្តែមិនកម្រិតត្រឹមតែ) កម្រិតនៃការចូលរួមរបស់ជនសង្ស័យក្នុងបទល្មើស ឋានៈ ឬមុខ តំណែងតាមឋានានុក្រម (ក្នុងនោះរួមមាន ចំនួននៃមន្ត្រីក្រោមបង្គាប់ និងថ្នាក់លើតាមឋានានុក្រម) ភាពអ ចិន្ត្រៃយ៍នៃមុខតំណែង និង តួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវតាមព្រឹត្តិស័យរបស់ជនសង្ស័យ²³⁴។

១៤២. លើសពីនេះទៀត ក្នុងសំណុំរឿង០០៤/០១ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតយល់ឃើញថា អ.វ.ត.ក ពុំ មានយុត្តាធិការបុគ្គលលើជនត្រូវចោទឡើយ²³⁵។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេចថា នៅពេលដែលមានសំអាង ហេតុពីមុនជាពុំមានយុត្តាធិការ ចំណុចនេះអាចពិនិត្យឡើងវិញបាន។ លើសពីនេះទៀត អង្គបុរេជំនុំជម្រះ “ដែលជាអង្គជំនុំជម្រះពិនិត្យមើលលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រាកដជាអាចពិនិត្យមើលលើសេចក្តីសន្និដ្ឋាននានា ដែលនាំឱ្យមានការសម្រេចបែបនេះ រួមទាំងសេចក្តីសន្និដ្ឋានទាំងឡាយណាពាក់ព័ន្ធនឹងអត្ថិភាពនៃបទល្មើស ឬភរនីយភាពនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ”²³⁶។ ចំណុចនេះជាការផ្ទុយទៅនឹងសារណារបស់សហ

៣២១។ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីសម្រេចលើយុត្តាធិការបុគ្គល និងគោលនយោបាយនៃការស៊ើបអង្កេតពាក់ព័ន្ធនឹងជនសង្ស័យ មាស មុត ចុះថ្ងៃទី០២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ D48 (“សេចក្តីសម្រេចលើយុត្តាធិការបុគ្គលក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (D48)”) កថាខណ្ឌ ១៥ និងជើងទំព័រ ២៥។

²³³ សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០១ (E188) កថាខណ្ឌ ២២។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (D308/3/1/20) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និង BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២៧។ តុលាការ ICC ស្ថានភាពស្តីពីនាវាដែលបានចុះបញ្ជីនៅសហភាពកូម្មុយនីស ជាធរមានរដ្ឋហេងសិក និងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា សំណុំរឿងលេខ ICC-01/13-34 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហភាពកូម្មុយនីសសុំពិនិត្យឡើងវិញទៅលើសេចក្តីសម្រេចរបស់រដ្ឋអាជ្ញាមិនអាច ដំណើរការកិច្ចដំណើរការស៊ើបអង្កេត អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ។ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ២១។

²³⁴ សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០១ (E188) កថាខណ្ឌ ២២។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (D308/3/1/20) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និង BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣៣២។

²³⁵ សំណុំរឿង ០០៤/១ ដីកាដោះស្រាយ (ផ្នែកសេចក្តីសម្រេច) ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308 កថាខណ្ឌ ១០-១១, ១៤។ សំណុំរឿង ០០៤/១ ដីកាដោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 (“ដីកា ដោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (D308/3)”) កថាខណ្ឌ ៣១២-៣២៥។

²³⁶ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ២១។



មេធាវី²³⁷ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសង្កេតឃើញថា ក្នុងសំណុំរឿង០០៤/០១ ដែលខុសប្លែកពីករណីនេះ គឺថា សំអាងហេតុទាំងនោះត្រូវបានធ្វើឡើង ពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលដាក់ អនុលោមតាមវិធាន៧៤(២) ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិដែលអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកា និងសេចក្តីសម្រេចទាំងអស់²³⁸។ បញ្ហានេះមិនពាក់ព័ន្ធនឹងបទប្បញ្ញត្តិដែលមានចែងក្នុងវិធាន ៧៤(៣) សម្រាប់ជនជាប់ចោទដូចនៅទីនេះ ឡើយ²³⁹។

១៤៣. អង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនយល់ថា វិធីសាស្ត្រស្រដៀងគ្នាអនុវត្តចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលដាក់ អនុលោមតាមវិធាន៧៤(៣)(ក) ដែលជំទាស់នឹងយុត្តាធិការបុគ្គលលើជនជាប់ចោទឡើយ។ ភាពខុសគ្នា ផ្នែកនីតិវិធីរវាងសិទ្ធិបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា និងជនជាប់ចោទ មិនរំលោភគោលការណ៍ សមភាពនៃមធ្យោបាយក្នុងការតទល់ក្តីឡើយ²⁴⁰។ អង្គជំនុំជម្រះកន្លងមកសម្រេចថា នៅ អ.វ.ត.ក វិធាន អនុវត្តកំណត់សិទ្ធិនីតិវិធីប្តឹងឧទ្ធរណ៍ខុសគ្នាក្នុងការប្តឹងតវ៉ាដោយភាគី “ចំពោះភាពអាចទទួលយកបាន អនុលោមតាមវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ក្នុងការពិនិត្យបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទៅតាមករណីនីមួយៗ មានគោល បំណងដើម្បីធានាសិទ្ធិរបស់ភាគីទាំងអស់”²⁴¹។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា វាជាចេតនាច្បាស់លាស់ របស់អ្នកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្នុងការផ្តល់សិទ្ធិនីតិវិធីប្តឹងឧទ្ធរណ៍ដល់ភាគីអនុលោមតាមវិធាន៧៤។ បទប្បញ្ញត្តិ នេះដែលបញ្ជាក់ពីសិទ្ធិដែលមានចែង អាចក្លាយជាឥតន័យ ប្រសិនបើជនជាប់ចោទអាចជំទាស់នឹងអ្វីៗដែល ពាក់ព័ន្ធនឹង “ការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ” រួមទាំងទម្រង់នៃបទល្មើស ឬទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវតាម លក្ខណៈយុត្តាធិការបុគ្គល²⁴²។

²³⁷ ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/10.1 និង ឯកសារ D360/19.1 ERN 01626146-01626147 ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ១៥ ដល់ ទំព័រ ២០ បន្ទាត់ ២១។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២-១៣ យោងទៅ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ២០, ២៤-២៦។

²³⁸ វិធាន ៧៤(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

²³⁹ វិធាន ៧៤(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (ខៀវ សំផន) (D427/4/15) កថាខណ្ឌ ១៤។

²⁴⁰ ផ្ទុយពីប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/10.1 និង ឯកសារ D360/19.1 ERN 01626145 ទំព័រ ១៨ បន្ទាត់ ១៤-២៤។

²⁴¹ សំណុំរឿង ០០៤ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់យឹម ទិត្យ ឯកសារD361/4/1/10 កថាខណ្ឌ ១៩។

²⁴² ផ្ទុយពីប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/10.1 និង ឯកសារ D360/19.1 ERN 01626145-01626147 ទំព័រ ១៨ បន្ទាត់ ២៤ ដល់ ទំព័រ ២០ បន្ទាត់ ៨។



១៤៤. លើសពីនេះទៀត ការកំណត់យុត្តាធិការបុគ្គលតម្រូវឱ្យមានវិសាលភាពនៃការពិនិត្យពិចារណាស្តុតាង។ មិនដូចគ្នានឹងអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលពិចារណាលើពិរុទ្ធភាព ឬការគ្មានពិរុទ្ធភាពនៃជនជាប់ចោទ ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងទាំងអស់នៅពេលជំនុំជម្រះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះប្រឈមនឹងការជំទាស់តវ៉ាយុត្តាធិការ បុគ្គលពាក់ព័ន្ធនឹង “ជនទាំងឡាយណាដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” គួរតែពិចារណាលើវិសាលភាពភស្តុ តាងដែលមានកម្រិត ដែលតម្រូវយ៉ាងខ្លាំងក្នុងការវាយតម្លៃបញ្ហាច្បាស់លាស់នៃយុត្តាធិការបុគ្គលនៅ ដំណាក់កាលមុនជំនុំជម្រះ។ ដូច្នេះ ក្នុងការពិចារណាលើបញ្ហានេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវតែកម្រិតការវាយ តម្លៃចុងក្រោយចំពោះបញ្ហាដែលមានលក្ខណៈសំខាន់ក្នុងការកំណត់យុត្តាធិការបុគ្គល គឺ ភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃ ឧក្រិដ្ឋកម្ម និង/ឬកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទ។

១៤៥. ហេតុដូច្នេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសន្និដ្ឋានថា ការជំទាស់នឹងយុត្តាធិការបុគ្គលពាក់ព័ន្ធនឹង “ជនទាំង ឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” គួរតែសំដៅលើភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម និង/ឬកម្រិតនៃការទទួលខុស ត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទ។ ការជំទាស់ពាក់ព័ន្ធនឹងការដាក់បន្ទុកពិរុទ្ធភាពរបស់ជនជាប់ចោទដែលហួសពី ការកម្រិតនេះ ក្នុងនោះរួមមានរង្វង់នៃបទល្មើស ឬទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ មិនអាចបង្កើតបានជាការ ជំទាស់យុត្តាធិការបុគ្គល និងមិនអាចទទួលយកបាន។

១៤៦. ពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលដាក់អនុលោមតាមវិធាន២១ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចនៅក្នុង សំណុំរឿងមុនៗថា “ស្របជាមួយនឹងមាត្រា៣៣(ថ្មី)នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ដែលចែងថា ការជំនុំជម្រះក្តីត្រូវ ប្រព្រឹត្តទៅឱ្យបានត្រឹមត្រូវ និងដោយមានការគោរពយ៉ាងពេញលេញនូវសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទ និងស្រប ជាមួយនឹងមាត្រា១៤នៃកិច្ចការសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ដែលអាចអនុវត្តបាន នៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី នៅចំពោះមុខអ.វ.ត.ក [...] ការពិចារណាសំខាន់ ជាងគេនៅក្នុងគ្រប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខអ.វ.ត.ក គឺភាពត្រឹមត្រូវនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដូច មានចែងនៅក្នុងវិធាន២១(១)(ក)នៃវិធានផ្ទៃក្នុង”²⁴³។ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា “ហេតុដូច្នេះ នៅពេល

²⁴³ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (រៀង សាវី) (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤៩ ដកស្រង់ពី សាលដីកាលើការរំលោភនីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (D264/2) កថាខណ្ឌ ១៣-១៤។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (នួន ជា និង រៀង ធីរិទ្ធ) (D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៧១ យោងទៅ សាលដីកាលើការរំលោភនីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (D264/1) កថាខណ្ឌ ១៣-១៤។ សូមមើល សំណុំរឿង ០០២ (អ.ប.ជ ៥៨) សាលដីកាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាបស់ ក.ស.ច.ស សម្រេចលើសំណើលើកទី១៨ របស់ នួន ជា សុំបំពេញ កិច្ចស៊ើបសួរ ចុះថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D273/3/5 កថាខណ្ឌ ១០។



ដែលអង្គហេតុ និងកាលៈទេសៈនានានៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍តម្រូវឱ្យមានការពិចារណាសំខាន់ជាងគេ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានយល់ឃើញថា ខ្លួនមានសមត្ថកិច្ចធ្វើការពិចារណាអំពីមូលដ្ឋាននានាដែលបានលើកឡើងដោយម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដែលមិនត្រូវបានរៀបរាប់ច្បាស់លាស់ ស្របតាមវិធាន៧៤(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងតាមរយៈការបកស្រាយដែលមានគំនិតច្រើនអំពីសិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទក្នុងការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ស្របតាមវិធាន២១នៃវិធានផ្ទៃក្នុង”²⁴⁴។ លើសពីនេះទៀត វាមានលក្ខណៈសមស្របតាមពេលវេលាក្នុងការធ្វើការបកស្រាយលើសញ្ញាណនៃយុត្តាធិការ ជាពិសេសស ក្នុងស្ថានភាពដែលបញ្ជាចំពោះមុខនេះ មិនអាចប្រមើលឃើញនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង និងដែលតម្រូវឱ្យមានដំណោះស្រាយភ្លាមៗដើម្បីទប់ស្កាត់ការធ្វើឱ្យអន្តរាយដល់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី²⁴⁵។

១៤៧. យ៉ាងណាក៏ដោយ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានបញ្ជាក់ស្របគ្នាថា វិធាន ២១ មិនបើកផ្លូវដោយស្វ័យប្រវត្តិឱ្យមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ឡើយ បើទោះជានៅពេលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍លើកឡើងអំពីបញ្ហាការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ក៏ដោយ²⁴⁶។ ភាគីដែលកើតទុក្ខមិនសុខចិត្តត្រូវបង្ហាញថា កាលៈទេសៈពិសេស តម្រូវឱ្យអង្គ

²⁴⁴ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (អៀង សារី) (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤៩។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ) (D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៧១។ សូមមើលសាលដីកាលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (D97/15/9) កថាខណ្ឌ ៣០។ សំណុំរឿង ០០៣ (អ.ប.ជ ២៩) សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ មាស មុត ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលដាក់ មាស មុត ឱ្យស្ថិតក្រោមការត្រួតពិនិត្យពីអំពើបំពានបំពានធ្ងន់ធ្ងរនៃអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ និងឧក្រិដ្ឋកម្មថ្នាក់ជាតិ និងអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្ម និងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D174/1/4 មតិយោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK (“សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចចោទប្រកាន់ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (D174/1/4) (មតិយោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK)”) កថាខណ្ឌ ១៩។ សំណុំរឿង ០០៤ (អ.ប.ជ ០៥) ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ តាអាន ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចបដិសេធលើសំណើសុំពិនិត្យមើលឯកសារសំណុំរឿង និងចូលរួមក្នុងកិច្ចស៊ើបសួរ ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D121/4/1/4 មតិយោបល់របស់ចៅក្រម CHUNG និងចៅក្រម DOWING (“ការពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹងការសុំចូលមើលឯកសារសំណុំរឿងក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (D121/4/1/4) កថាខណ្ឌ ៤។

²⁴⁵ សូមមើលឧទាហរណ៍ សេចក្តីពិចារណាលើការសម្រេចឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យដោយកំបាំងមុខក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (D239/1/8) កថាខណ្ឌ ២២-២៣។

²⁴⁶ សូមមើលឧទាហរណ៍ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ) (D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៧៣។ សេចក្តីពិចារណាលើការសម្រេចឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យដោយកំបាំងមុខក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (D239/1/8) កថាខណ្ឌ ១៧។ សេចក្តីពិចារណាលើការដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យដោយកំបាំងមុខ (D128/1/9) កថាខណ្ឌ ២០។



ជំនុំជម្រះធ្វើអន្តរាគមន៍នៅដំណាក់កាលដែលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ត្រូវបានដាក់ ដើម្បីចៀសវាងព្យួរសនកម្មដែល មិនអាចកែបានដល់ភាពត្រឹមត្រូវនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ឬដល់សិទ្ធិជាសារវន្តនៃការជំនុំជម្រះក្តីប្រកប ដោយយុត្តិធម៌²⁴⁷។ នៅក្នុងរឿងក្តីនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះនឹងពិចារណាទៅតាមករណីនីមួយៗ ថាតើ លក្ខខណ្ឌទាំងឡាយតម្រូវឱ្យមានការបកស្រាយទូលំទូលាយលើវិធាន ៧៤(៣) ដោយពិចារណាលើវិធាន ២១ ដែរឬយ៉ាងណា។ ជាពិសេស នៅពេលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលបានដាក់ប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំ ជម្រះអនុលោមតាមវិធាន៧៤ លើកឡើងពីបញ្ហាមួយដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនអាចកែតម្រូវបាន ហើយការបដិសេធបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មួយ អាច “បង្កព្យួរសនកម្មដែលមិនអាចជួសជុលបានទៅលើសិទ្ធិទទួល បានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌របស់ជនជាប់ចោទ”។ វិធាន២១ អាចតម្រូវឱ្យមានការពង្រីកវិធាន៧៤ ទៅតាមករណីនីមួយៗ²⁴⁸។

ក. មូលដ្ឋានទទួលយកបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

១៤៨. អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា មូលដ្ឋានទី១-១៩, ១១, ១២(i), ១៣, ១៥(i), ១៦(ii) និង (iii) អាច ទទួលយកបាន ដោយកំណត់ពីសំអាងហេតុខាងក្រោម។ ជាបឋម អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា សហ មេធាវីផ្តល់ទឡឹករណ៍ផ្សេងគ្នាចំនួនពីរក្នុងមូលដ្ឋានទី ១២ និងទី ១៥ ទោះបីជាមិនបានចែងដូច្នោះនៅក្នុងប ណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួនក្តី។ ដើម្បីឱ្យមានភាពច្បាស់លាស់នៅផ្នែកខាងក្រោម អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញ ថា មូលដ្ឋានទី ១២ (i) ពាក់ព័ន្ធនឹងអត្ថិភាពនៃច្បាប់នៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ ថាជាទម្រង់នៃការ ទទួលខុសត្រូវមួយ ចំណែកមូលដ្ឋាន ១២(ii) ពាក់ព័ន្ធជុំវិញការអនុវត្ត និងទម្រង់²⁴⁹។ មូលដ្ឋានទី ១៥(i) ពាក់ព័ន្ធនឹងអត្ថិភាពនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំជាអំពើអមនុស្សធម៌ដទៃទៀត ក្នុងពេលវេលាពាក់ ព័ន្ធនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ចំណែកមូលដ្ឋានទី ១៥(ii) ដាក់បន្ទុកលើទម្រង់ ដែលរួមមានបញ្ហាលក្ខ ណៈ និងភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំនៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងការញែក

²⁴⁷ សូមមើលឧទាហរណ៍ សេចក្តីពិចារណាលើការសម្រេចឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យដោយកំបាំងមុខក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (D239/1/8) កថាខណ្ឌ ១៧។ សេចក្តីពិចារណាលើការដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យដោយកំបាំងមុខ (D128/1/9) កថាខណ្ឌ ២០។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចចោទប្រកាន់ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (D174/1/4) (មតិ យោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK) កថាខណ្ឌ ១៩។

²⁴⁸ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (អៀង សារី) (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤៨។

²⁴⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៨០ (កថាខណ្ឌនេះគឺជាមូលដ្ឋានទី ១២(i) និងអាចទទួល យកបាន) កថាខណ្ឌ ១៨១ (កថាខណ្ឌគឺជាមូលដ្ឋានទី ១២ (ii) និងមិនអាចទទួលយកបានទេ)។



ដាច់ពីគ្នាជាមួយនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមរយៈការផ្សំផ្គុំ²⁵⁰។

មូលដ្ឋានទី១ ទទួលយកបាន

១៤៩. អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា មូលដ្ឋានទី១ អាចទទួលយកបាន អនុលោមតាមការបកស្រាយទូលំទូលាយនៃវិធាន៧៤(៣) ដោយពិចារណាវិធាន២១²⁵¹។ ការចេញដីកាដំណោះស្រាយពីរគឺជាស្ថានភាពថ្មី ហើយប្លែកនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក។ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ជាការចាំបាច់ក្នុងការទទួលយកការបកស្រាយពង្រីកបន្ថែមលើវិធាន៧៤(៣) ដោយពិចារណាលើវិធាន២១ ដោយហេតុថា ការចេញដីកាដំណោះស្រាយចំនួនពីរពុំបានប្រមើលទុកនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងឡើយ ហើយអាចតម្រូវឱ្យមានដំណោះស្រាយមួយ មុនពេលជំនុំជម្រះ ដើម្បីបង្ការផលប៉ះពាល់ដែលមិនអាចកែប្រែបានលើសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌របស់ជនជាប់ចោទ²⁵²។ ចំណុចនេះរួមមានការពិចារណាលើសមត្ថភាពរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការរៀបចំ និងកិច្ចនីតិវិធីជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌គ្រប់ជ្រុងជ្រោយ។

មូលដ្ឋាន ២-៧ អាចទទួលយកបាន

១៥០. ក្រោមវិធាន៧៤(៣)(ក) មូលដ្ឋានទី២ និង ទី៣ ជាការជំទាស់ទៅនឹងយុត្តាធិការបុគ្គលដែលអាចទទួលយកបាន។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា វិសាលភាពនៃឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិក្នុងការកំណត់យុត្តាធិការបុគ្គល (មូលដ្ឋានទី២) និងការបកស្រាយពាក្យ “ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” (មូលដ្ឋានទី៣) មានឥទ្ធិពលដោយផ្ទាល់លើសមត្ថភាពរបស់តុលាការក្នុងការអនុ

²⁵⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៩២ (កថាខណ្ឌនេះគឺជាមូលដ្ឋានទី ១៥(i) និងអាចទទួលយកបាន) កថាខណ្ឌ ១៩៣ (កថាខណ្ឌនេះគឺជាមូលដ្ឋានទី ១៥(ii) និងមិនអាចទទួលយកបានទេ)។

²⁵¹ សូមមើលឧទាហរណ៍ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ) (D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៧១។ សាលដីកាលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (D97/15/9) កថាខណ្ឌ ៣០។

²⁵² សំណុំរឿង ០០៤ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ D361/4/1/10 កថាខណ្ឌ ១៩។ សេចក្តីពិចារណាលើការសម្រេចឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យដោយកំបាំងមុខក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (D239/1/8) កថាខណ្ឌ ១៧, ២២-២៣។ សេចក្តីពិចារណាលើការដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យដោយកំបាំងមុខ (D128/1/9) កថាខណ្ឌ ២០។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចចោទប្រកាន់ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (D174/1/4) (មតិយោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK) កថាខណ្ឌ ១៩។ សំណុំរឿង ០០៤/២ (អ.ប.ជ ៤៤) សេចក្តីសម្រេចរបស់ អ.ប.ជ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន ប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅពិនិត្យអនុលោមតាមវិធាន ៦៦(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D351/2/3 កថាខណ្ឌ ៨។



វត្តយុត្តាធិការ។ ហេតុដូច្នេះ មូលដ្ឋានទី២ និង មូលដ្ឋានទី៣ គឺជាការជំទាស់យុត្តាធិការ²⁵³។

១៥១. អនុលោមតាមវិធាន៧៤(៣)(ក) អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា មូលដ្ឋានទី៤-៧ អាចទទួលយកបាន ជាការជំទាស់នឹងយុត្តាធិការបុគ្គល ដោយហេតុថា “ការអនុវត្តបទដ្ឋានភស្តុតាង” មិនសមស្រប ដែលបានចោទ (មូលដ្ឋានទី៤) “ឋាននុក្រមភស្តុតាង” (មូលដ្ឋានទី៥) តួនាទីរបស់ អោ អាន នៅក្នុង ប.ក.ក (មូលដ្ឋានទី ៦) និងភាពគ្រប់គ្រាន់នៃភាពធ្ងន់ធ្ងរពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទប្រកាន់(មូលដ្ឋានទី៧) មានលក្ខណៈសំខាន់ក្នុងការកំណត់យុត្តាធិការបុគ្គល²⁵⁴។

មូលដ្ឋានទី៨-៩, ១១, ១២(i) ១៥(i) គឺអាចទទួលយកបាន

១៥២. អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា មូលដ្ឋានទី៨, ៩, ១១, ១២(i) និង១៥(i) អាចទទួលយកបាន អនុលោមតាមវិធាន៧៤(៣)(ក)។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ជាបឋមថា សហមេធាវីស្នើថា មូលដ្ឋានទី១២(i) (ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ មិនមែនជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលអនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក ឡើយ) គឺជាបញ្ហាមួយដែលដាក់បន្ទុកលើយុត្តាធិការបុគ្គល²⁵⁵។ ប៉ុន្តែ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា មូលដ្ឋានទី១២(១) មិនពាក់ព័ន្ធយុត្តាធិការបុគ្គលឡើយ ប៉ុន្តែពិនិត្យលើចំណុចនេះជាបញ្ហាដែលដាក់បន្ទុកលើយុត្តាធិការរឿងក្តី។

១៥៣. មូលដ្ឋានទី៨, ៩, ១១, ១២(i) និង ១៥(i) ជំទាស់នឹងអត្ថិភាពច្បាប់លើទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ និងបទល្មើសសារធាតុត្រង់ចំណុចពេលវេលាពាក់ព័ន្ធនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា មូលដ្ឋានទី៨ ជំទាស់ជាទូទៅលើកំហុសរបស់សហមេធាវីក្រុមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែលបានចោទ ក្នុងការសម្រេចថា អត្ថិភាពនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិដែលជាការរំលោភគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព²⁵⁶។ មូលដ្ឋានទី៩, ១១, និង ១២(i) ដាក់បន្ទុកលើយុត្តាធិការរបស់តុលាការលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមការរៀបចំផែនការ និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ហើយមូលដ្ឋាន១៥ (i) ជំទាស់ទៅនឹងយុត្តាធិការរបស់តុលាការលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំជាអំពើអមនុស្សធម៌

²⁵³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៣៩-៥៤។
²⁵⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥៥-១៦៣។
²⁵⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៣។
²⁵⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៦៦-១៧០។



ផ្សេងទៀត²⁵⁷។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា មូលដ្ឋានទី៨ ៩ ១១ ១២(i) និង១៥(i) គឺជាការជំទាស់យុត្តាធិការដែលមានសុពលភាព ដោយហេតុថា មូលដ្ឋានទាំងនេះជំទាស់នឹងការអនុវត្តរបស់តុលាការជាមួយនឹងគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព ជាបុរេលក្ខខណ្ឌសម្រាប់បង្កើតយុត្តាធិការ អ.វ.ត.ក លើឧក្រិដ្ឋកម្ម និងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនៅក្នុងច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក²⁵⁸។

មូលដ្ឋានទី១៣ អាចទទួលយកបាន

១៥៤. អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា មូលដ្ឋានទី១៣ ដែលផ្តល់ទន្ទឹករណ៍បដិសេធបទចោទតាមច្បាប់ជាតិនៃមនុស្សឃាតកិច្ចជាមុន ដោយមូលហេតុផុតសុពលភាពនៃអាជ្ញាយុកាល²⁵⁹នោះ អាចទទួលយកបាន ដោយហេតុថា បញ្ហានេះស្ថិតក្រោមការជំទាស់លើយុត្តាធិការរឿងក្តីក្រោមវិធាន៧៤(៣)(ក)។ អង្គជំនុំជម្រះរដ្ឋកថា “បញ្ហាលទ្ធភាពរបស់ អ.វ.ត.ក ក្នុងការកាត់សេចក្តីបទឧក្រិដ្ឋជាតិធានា ដែលមានអាជ្ញាយុកាល គឺជាបញ្ហាយុត្តាធិការ”²⁶⁰។ ហេតុដូច្នេះ មូលដ្ឋានទី១៣ គឺជាមូលដ្ឋានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលទទួលយកបាននៅក្នុងដំណាក់កាលមុនជំនុំជម្រះនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។

មូលដ្ឋានទី១៦(ii) និង (iii) អាចទទួលយកបាន

១៥៥. អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា មូលដ្ឋានទី១៦(ii) និង (iii) អាចទទួលយកបានជាការជំទាស់យុត្តាធិការបុគ្គលអនុលោមតាមវិធាន៧៤(៣)(ក)។ មូលដ្ឋានទី១៦ (ii) ដែលចោទថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនបានបង្ហាញថា ជនជាតិចាមត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណដោយវិជ្ជមាន និងកំណត់ជាគោលដៅ “ដូច្នោះ” គឺជាការដាក់បន្ទុកលើភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម²⁶¹។ មូលដ្ឋានទី១៦ (iii) ដែលជំទាស់សហ

²⁵⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧១-១៧៤, ១៧៨-១៨០, ១៩២។

²⁵⁸ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (អៀង សារី) (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៦៩។

²⁵⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៨២-១៨៥។

²⁶⁰ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (អៀង សារី) (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៧៤-៧៦ (សន្និដ្ឋានថា ការបញ្ជូនចុងចោទទៅជំនុំជម្រះចំពោះបទល្មើសថ្នាក់ជាតិបានបញ្ជាក់អំពីយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក ទៅលើបទល្មើសទាំងនោះ ហើយមូលដ្ឋានមួយនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលលើកឡើងពីបញ្ហាថាតើ អ.វ.ត.ក គួរចោទប្រកាន់បទល្មើសថ្នាក់ជាតិ ដែលស្ថិតក្រោមបញ្ញត្តិនៃអាជ្ញាយុកាល ឬយ៉ាងណា គឺជាបញ្ហាយុត្តាធិការដែលគួរយកមកដោះស្រាយនៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ)។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ) (D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៦៧។

²⁶¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៩៧-១៩៨។



ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតលើការអនុវត្តធាតុផ្សំអត្តនាម័តចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍លើជនជាប់ចោទ រួមទាំងចេតនាជាក់លាក់ក្នុងការប្រព្រឹត្តិអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ គឺជាការដាក់បន្ទុកលើការទទួលខុសត្រូវរបស់អោ អាន ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម²⁶²។ ហេតុដូច្នេះនេះ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា មូលដ្ឋានទាំងនេះអាចទទួលយកបានជាការជំទាស់នឹងយុត្តាធិការបុគ្គលសមស្រប។

ខ. មូលដ្ឋានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនអាចទទួលយកបាន

មូលដ្ឋានទី១០ និង ១៧ មិនអាចទទួលយកបាន

១៥៦. អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា មូលដ្ឋានទី១០ និង ១៧ លើកឡើងអំពីវិការៈជាទម្រង់នៃដីកាសម្រេចចោទប្រកាន់។ ក្នុងមូលដ្ឋានទី១០ សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខានមិនបានស្នើសុំត្រឹមត្រូវ និងកំណត់ជាបញ្ហាអង្គហេតុ ពីវិសាលភាព និងទម្រង់នៃក្រុមសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមក្នុងនោះ រួមទាំងការពង្រីកវិសាលភាពភូមិសាស្ត្រសហឧក្រិដ្ឋកម្ម ឬដាក់បញ្ចូលគ្នាគោលបំណងរួមនានារបស់ក្រុមសហឧក្រិដ្ឋកម្មផ្សេងៗគ្នា²⁶³។ ក្នុងមូលដ្ឋាន១៧ សហមេធាវីលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខានមិនបានបញ្ចូលអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅក្នុងគោលបំណងរួមរបស់ក្រុមសហឧក្រិដ្ឋកម្ម²⁶⁴។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងក្នុងការបង្កើតមូលដ្ឋានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងនេះគឺជាការជំទាស់ដាក់បន្ទុកលើយុត្តាធិការបុគ្គលថាមិនអាចជឿបាន²⁶⁵។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា វិការៈដែលរងការចោទប្រកាន់ មិនបានដាក់បន្ទុកដោយផ្ទាល់លើភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទ ឬការទទួលខុសត្រូវរបស់ អោ អាន ឡើយ ហេតុដូច្នេះនេះ មិនអាចបង្កើតបានជាការជំទាស់យុត្តាធិការបុគ្គលបានឡើយ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះរឿងថា ការជំទាស់ទៅនឹងវិការៈដែលបានចោទប្រកាន់ក្នុងទម្រង់នៃដីកាសម្រេចចោទប្រកាន់ គឺជាការច្បាស់ណាស់ថាមានលក្ខណៈមិនមែនយុត្តាធិការឡើយ²⁶⁶។ ចំណុច

²⁶² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៩៩-២០២។
²⁶³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧៥-១៧៧។
²⁶⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ២០៣-២០៥។
²⁶⁵ ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/10.1 និង ឯកសារ D360/19.1 ERN 01626145-01626148 ទំព័រ ១៨ បន្ទាត់ ២៤ ដល់ ទំព័រ ២១ បន្ទាត់ ១២។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៣។
²⁶⁶ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (រៀង សារី) (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤៧។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (នួន ជា និង រៀង ជីវិទ្ធ) (D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៦៣។



នេះមានលក្ខណៈជាក់ស្តែងនៅក្នុងការជំទាស់របស់សហមេធាវីទៅនឹងមូលដ្ឋានទី១០ (ភាពមិនច្បាស់លាស់នៃពាក្យ “កម្មាភិបាល ប.ក.ក ដទៃទៀត”²⁶⁷ ឬ វិសាលភាពភូមិសាស្ត្រដែលចោទប្រកាន់មិនសមស្រប²⁶⁸) និង មូលដ្ឋានទី១៧ (ការខកខានមិនបានបញ្ចូលអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅក្នុងការរៀបរាប់ពីគោលបំណងរួមរបស់សហឧក្រិដ្ឋកម្ម²⁶⁹)។ ហេតុដូច្នេះ វិការៈបែបនេះក្នុងទម្រង់នៃដីកាសម្រេចចោទប្រកាន់ មិនអាចទទួលយកបាននៅក្នុងដំណាក់កាលមុនជំនុំជម្រះនៃកិច្ចនីតិវិធីឡើយ²⁷⁰។

មូលដ្ឋាន១២(ii) ១៤ ១៥(ii) ១៦(i) មិនអាចទទួលយកបាន

១៥៧. អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា មូលដ្ឋានទី១២ (ii) ១៤ ១៥(ii) និង ១៦(i) មិនអាចទទួលយកបានទេ។ មូលដ្ឋានទាំងនេះជំទាស់នឹងទម្រង់បទល្មើស និងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ និងការអនុវត្តជាក់ស្តែង មិនមែនអត្ថិភាពក្នុងច្បាប់នៅក្នុងចំណុចពេលវេលាពាក់ព័ន្ធនឹងដីកាសម្រេចចោទប្រកាន់ឡើយ។

១៥៨. អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា មូលដ្ឋានទី១២ (ii) មិនអាចទទួលយកបាន ដោយហេតុថា មូលដ្ឋាននេះទាក់ទិននឹងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ។ សហមេធាវីលើកឡើងថា សហចៅក្រមអន្តរជាតិ “អនុវត្តខុសធាតុផ្សំច្បាប់” នៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ។ ចំណុចនេះគួរដោះស្រាយនៅពេលជំនុំជម្រះ²⁷¹។ មូលដ្ឋានទី១៤ ១៥ (ii) និង ១៦ (i) ជំទាស់នឹងទម្រង់នៃធាតុផ្សំនៃបទល្មើសសារធាតុនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត (រួមទាំងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ) និងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍²⁷²។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ការប៉ុនប៉ងរបស់សហមេធាវីក្នុងការបង្កើតមូលដ្ឋានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងនេះថាជាការជំទាស់យុត្តាធិការបុគ្គល មិនអាចជឿបានទេ²⁷³។

²⁶⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧៥។
²⁶⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧៦។
²⁶⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ២០៣។
²⁷⁰ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (អៀង សារី) (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤៧។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ) (D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៦៣។
²⁷¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៨១។
²⁷² សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (អៀង សារី) (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤៦-៤៧។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៨៦-១៨៩, ១៩៣, ១៩៦។
²⁷³ ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/10.1 និង ឯកសារ D360/19.1 ERN



១៥៩. ក្នុងមូលដ្ឋានទី១៤ សហមេធាវីជំទាស់នឹងការបដិសេធរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតលើពិរុទ្ធភាពជាមូលដ្ឋានសម្រាប់អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត និងការពឹងផ្អែករបស់ខ្លួនទៅលើច្បាប់សិទ្ធិមនុស្ស ក្នុងការកំណត់ថា ទង្វើនោះមានលក្ខណៈ និងភាពធ្ងន់ធ្ងរប្រហាក់ប្រហែលគ្នា²⁷⁴។ លើសពីនេះទៀត សហមេធាវីចោទថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខានមិនបានបង្ហាញថា អា អាន មានធាតុផ្សំអត្តនោម័តចាំបាច់សម្រាប់អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត រួមទាំងការខកខានមិនបានបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់អំពីធាតុផ្សំនៃទង្វើដែលស្នើនឹងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត និងការខកខានមិនបានរៀបរាប់ថា តើ អា អាន មានបំណងធ្វើឱ្យឈឺចាប់ធ្ងន់ធ្ងរ ឬរបួសធ្ងន់ធ្ងរ តាមរយៈអំពើជាមូលដ្ឋាននៃការរំលោភផ្លូវភេទ²⁷⁵។ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ទង្វើករណីនេះតំណាងឱ្យបញ្ហាពិតប្រាកដ ដែលនឹងត្រូវបានផាត់ចេញពីយុត្តាធិការ គឺ ទម្រង់នៃធាតុផ្សំនៃបទល្មើស និងបញ្ហាអង្គហេតុដែលនឹងត្រូវដោះស្រាយនៅក្នុងដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ។

១៦០. ក្នុងមូលដ្ឋានទី១៥ (ii) សហមេធាវីលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខានមិនបានបង្ហាញពីលក្ខណៈ និងភាពធ្ងន់ធ្ងរប្រហាក់ប្រហែលគ្នានៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ និងដាក់បញ្ចូលគ្នារវាងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំជាមួយនឹងការរំលោភផ្លូវភេទ ដើម្បីបង្កើនកម្រិតធ្ងន់ធ្ងរ²⁷⁶។ ចំណុចនេះបង្កើតបានជាការជំទាស់ទៅនឹងទម្រង់នៃធាតុផ្សំបទល្មើសនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត(លក្ខណៈ និងភាពធ្ងន់ធ្ងរប្រហាក់ប្រហែលគ្នា) និងអត្ថិភាពរបស់វានៅក្នុងសភាពជាក់ស្តែងដែលជាការផ្ទុយទៅនឹងអត្ថិភាពតាមផ្លូវច្បាប់។

១៦១. ក្នុងមូលដ្ឋានទី១៦ (i) សហមេធាវីលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការបដិសេធធាតុផ្សំតាមបរិបទនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ រួមទាំងភាពចាំបាច់ក្នុងការបង្ហាញពីអត្ថិភាពនៃគោលនយោបាយឬផែនការរបស់រដ្ឋ²⁷⁷ ឬទង្វើនោះបានកើតឡើងនៅក្នុងគំរូមួយជាក់ស្តែងនៃទង្វើ

01626146-01626147 ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ១៥ ដល់ ទំព័រ ២០ បន្ទាត់ ២១។

²⁷⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៨៦-១៨៨។

²⁷⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៨៦-១៩១។

²⁷⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៩៣។

²⁷⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៩៦ ដកស្រង់ពី ដីកាដោះស្រាយ (បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៨៦ (“មិនមានលក្ខណៈពិតប្រាកដថា អំពើដែលបានចោទប្រកាន់នោះត្រូវតែបានកើតឡើងនៅក្នុងបរិបទដែលបង្ហាញឱ្យឃើញច្បាស់អំពីលំនាំអំពើស្រដៀងគ្នាទេ។ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ អត្ថិភាពនៃគោលនយោបាយ ឬផែនការរបស់រដ្ឋ (ឬគោលនយោបាយ ឬផែនការផ្សេងទៀត) ដើម្បីប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ គឺមិនមែនជាធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ទេ”)។



ប្រហាក់ប្រហែលគ្នា²⁷⁸។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ចំណុចទាំងនេះដាក់បន្ទុកលើទម្រង់នៃធាតុផ្សំ បទល្មើស និងមិនបង្កើតបានជាការជំទាស់យុត្តាធិការដែលទទួលយកបានទេ។

មូលដ្ឋានទី១៨ មិនអាចទទួលយកបាន

១៦២. សហមេធាវីស្នើថា ឥទ្ធិពលរួមគ្នានៃការរំលោភសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីប្រកបដោយយុត្តិធម៌ ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សុចរិតភាពនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្នុងរបៀបមួយដែលធ្ងន់ធ្ងរ និងមិនអាចជួសជុល បានក្នុងការមិនអាចធ្វើឱ្យមានការជំនុំជម្រះក្តីប្រកបដោយយុត្តិធម៌ និងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរ ជាតិមានកំហុស ឬរំលោភឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ក្នុងការខកខានមិនបានបដិសេធ ឬផ្អាកសំណុំរឿង ដើម្បី ធានាភាពត្រឹមត្រូវ និងសុចរិតភាពនៃកិច្ចនីតិវិធី និងសិទ្ធិរបស់ អោ អាន²⁷⁹។ សហមេធាវីលើកទឡើងករណី ថា វិធានបោះឆ្នោតរកសំឡេងភាគច្រើនលើសលប់ បានធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សច្ចធានិរទោសរបស់ អោ អាន²⁸⁰។ លើសពីនេះទៀត កំហុស ការខកខានមិនបានអនុវត្ត និងការធ្វេសប្រហែស បានរំលោភសិទ្ធិ ទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌របស់ អោ អាន រួមទាំងសិទ្ធិមានមេធាវី²⁸¹ សិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មានអំពី បទចោទ²⁸² សិទ្ធិរៀបចំខ្លួនការពារក្តីប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព²⁸³ សិទ្ធិប្តឹងឧទ្ធរណ៍²⁸⁴ និងរំលោភគោល ការណ៍សមភាពនៃមធ្យោបាយតទល់ក្តី²⁸⁵។ លើសពីនេះទៀត សហមេធាវីលើកឡើងថា វិបត្តិវិការរបស់ តុលាការធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិរបស់ អោ អាន និងសុចរិតភាពរបស់តុលាការ²⁸⁶។ ដោយពិចារណាលើ កំហុសបន្ថែមលើគ្នាទាំងនេះ សហមេធាវីស្នើថា មានឧបាស្រ័យសមស្របតែមួយគត់ គឺត្រូវផ្អាកកិច្ចដំណើរ

²⁷⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៩៦។
²⁷⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៣, ២០៧-២៣០។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ឯកសារប្រតិចារិក ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ (ប្រតិចារិក) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01625313-01625315 ទំព័រ ៥៤ ជួរ ១៧ ដល់ ទំព័រ៥៦ ជួរ១៩។
²⁸⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥, ២១០-២១២។សំណុំរឿង ០០៤/២ ឯកសារប្រតិចារិក ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ (ប្រតិចារិក) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01625313-01625315 ទំព័រ ៥៦ ជួរ ២០ ដល់ ទំព័រ៥៧ ជួរ១២។
²⁸¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥, ២១៣-២១៤។
²⁸² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥, ២១៣, ២១៥។
²⁸³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥, ២១៣, ២១៦-២១៧។
²⁸⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥, ២១៣, ២១៨។
²⁸⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥, ២១៣, ២១៦-២១៧។
²⁸⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥, ២១៩-២២២។



ការនីតិវិធី ឬទម្លាក់ការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹង អោ អាន²⁸⁷។

១៦៣. ទីមួយ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ការកំណត់ខុសរបស់សហមេធាវីទៅលើវិធានបោះឆ្នោត មតិភាគច្រើនលើសលប់របស់អង្គជំនុំជម្រះ ថាជា“ការបំពានសច្ចៈធានិរទោស”នោះ គឺជាការអនុវត្តគោល ការណ៍នោះខុស និងយល់ខុសលើក្របខណ្ឌច្បាប់ អ.វ.ត.ក²⁸⁸។ អង្គជំនុំជម្រះរដ្ឋកំរិតលក្ខណៈអនាគតិ នៃ អាណត្តិរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងគោលបំណងនៃកិច្ចស៊ើបសួរ។ អនុលោមតាមវិធាន ៥៥(៥) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានកាតព្វកិច្ចដឹកនាំកិច្ចស៊ើបសួរដោយអនាគតិ“ទោះបីជាភស្តុតាងដែលនឹងរក បាននោះជាភស្តុតាងដាក់បន្ទុក ឬភស្តុតាងដោះបន្ទុកក៏ដោយ ដើម្បីបង្ហាញការពិត”²⁸⁹។ អង្គជំនុំជម្រះ សង្កត់ធ្ងន់ថា កិច្ចនីតិវិធីនេះស្ថិតក្នុងដំណាក់កាលមុនជំនុំជម្រះ ដែលមិនពាក់ព័ន្ធនឹងការកំណត់ថា មានពិរុទ្ធ ភាព ឬគ្មានពិរុទ្ធភាពនោះទេ²⁹⁰។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា សច្ចៈធានិរទោសត្រូវបានការពារគ្រប់ គ្រាន់ ដោយហេតុថា អនុលោមតាមវិធាន ៩៨(៤) ការសម្រេចផ្ដន្ទាទោសនៅក្នុងដំណាក់កាលជំនុំជម្រះក្តី ទាមទារឱ្យមានសំឡេងគាំទ្រយ៉ាងហោចណាស់ពីចៅក្រមបួនសម្លេង និងនៅពេលរកសម្លេងភាគច្រើនតាម តម្រូវការមិនបានទេ “មានន័យថា ជនជាប់ចោទត្រូវរួចផុតពីបទចោទ”²⁹¹។

១៦៤. ទីពីរ អង្គបុរេជំនុំជម្រះរដ្ឋកំរិតថា នៅពេលដែលការរំលោភសិទ្ធិដែលបានលើកឡើងត្រូវបានជំទាស់ និងកន្លងមកត្រូវបានបដិសេធ បញ្ហានេះត្រូវចាត់ទុកជាអាសារឥតបានការ។ នៅទីនេះ សហមេធាវីលើក ឡើងពីបញ្ហាការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ត្រូវបានជំទាស់រួចហើយ ហើយនៅក្នុងចំណុចរបត់នេះ ខកខាន មិនបានផ្តល់មូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ពិចារណាឡើងវិញឡើយ។ ជាពិសេស ការចោទអំពីការរំលោភ ទាំងឡាយត្រូវបានអះអាងជាថ្មី ក្នុងនោះរួមទាំង គោលការណ៍សមភាពនៃមធ្យោបាយតទល់ក្តី សិទ្ធិរបស់ អោ អាន ក្នុងការទទួលបានព័ត៌មានអំពីបទចោទ សិទ្ធិរបៀបចំការការពារក្តីប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និង សិទ្ធិ

²⁸⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ២២៨-២២៩។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ឯកសារប្រតិចារិក ចុះ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (ប្រតិចារិក) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01625316-01625318 ទំព័រ ៥៧ ជួរ ២០ ដល់ ទំព័រ៥៨ ជួរ១៤។

²⁸⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ២១២។

²⁸⁹ វិធាន ៥៥(៥) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

²⁹⁰ សេចក្តីពិចារណាលើការសម្រេចឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យដោយកំបាំងមុខក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (D239/1/8) មតិយោបល់ របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BWANA កថាខណ្ឌ ១៣។

²⁹¹ វិធាន ៩៨(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។



ក្តីឧទ្ធរណ៍ ពាក់ព័ន្ធនឹងសិទ្ធិចូលពិនិត្យសំណុំរឿង²⁹² និងបញ្ហាពាក់ព័ន្ធនឹងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយមិនមែនសោតទស្សន៍²⁹³ ការធ្វេសប្រហែសរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេត²⁹⁴ និងសេចក្តីសម្រេចរបស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតលើសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ²⁹⁵ គឺថា ចំណុចទាំងអស់នេះត្រូវបានតាំងគ្នាពីមុនរួចមកហើយ ហើយត្រូវបានបដិសេធដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដោយហេតុថា ពុំមានការបង្ហាញអំពីព្យសនកម្មឡើយ។ ហេតុដូច្នោះនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ឥឡូវនេះ ពុំចាំបាច់មានអន្តរាគមន៍ដើម្បីបញ្ជ្រាបព្យសនកម្មដែលមិនអាចកែបានចំពោះសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ឡើយ។

១៦៥. ទីបី អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា ការចេញដីកាដោះស្រាយចំនួនពីររបស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អាចបង្កើតជាភាពមិនច្បាស់លាស់ជុំវិញបទចោទទាំងនោះ។ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា បញ្ហាជាក់លាក់នេះ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការចេញដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរដំណាលគ្នា ត្រូវបានទទួលយក ក្នុងមូលដ្ឋានទី១ អនុលោមតាមវិធាន៧៤(៣) ដោយពិចារណាលើវិធាន ២១។ ពុំអនុញ្ញាតឱ្យមានការពិភាក្សាបន្ថែមនៅទីនេះទេ។

១៦៦. ទីបួន ទាក់ទិននឹងទង្វើករណីរបស់សហមេធាវីពាក់ព័ន្ធនឹង “ការពន្យារពេលចំនួនបួនខែកន្លះ” នៅក្នុងការចាត់តាំងលោក Richard ROGERS ជាសហមេធាវីអន្តរជាតិសម្រាប់ អោ អាន²⁹⁶ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា ជនជាប់ចោទត្រូវបានតំណាងគ្រប់ពេលទាំងអស់ដោយមេធាវីកម្ពុជាតាមការជ្រើសរើសរបស់គាត់ គឺ លោក ម៉ុ លុច្វ័រ និងយល់ឃើញថា ជនជាប់ចោទខកខានមិនបានបង្ហាញព្យសនកម្មមិន

²⁹² ការពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹងការសុំចូលមើលឯកសារសំណុំរឿងក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (D121/4/1/4)។

²⁹³ សំណុំរឿង ០០៤/២ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ៣១) សាលដីកាលើសំណើរបស់ អោ អាន សុំធ្វើមោឃភាពកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយដែលមិនមានខ្សែអាត់សំឡេង ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D296/1/1/4។

²⁹⁴ សំណុំរឿង ០០៤/២ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ៣៧) សាលដីកាលើសំណើរបស់ អោ អាន សុំធ្វើមោឃភាពលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដែលធ្វើឡើងដោយអ្នកស៊ើបអង្កេតបីរូប ចុះថ្ងៃទី១១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D338/1/5 (សាលដីកាមោឃភាពកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ D338/1/5)។

²⁹⁵ សំណុំរឿង ០០៤ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ អ.ប.ជ ២៤) សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចលើកទីប្រាំរបស់ អោ អាន សុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D260/1/1/3។ សំណុំរឿង ០០៤ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ០៧) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ តា អាន ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបដិសេធសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D190/1/2 (សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍អោ អាន ប្រឆាំងនឹងការបដិសេធសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ D190/1/2)។ ការពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹងការសុំចូលមើលឯកសារសំណុំរឿងក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (D121/4/1/4)។

²⁹⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ២១៤។



អាចកែបានណាមួយចំពោះសិទ្ធិមានមេធាវីរបស់គាត់ឡើយ។

១៦៧. ពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់របស់សហមេធាវីពីភាពមិនច្បាស់លាស់ផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុរបស់តុលាការ²⁹⁷ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសង្កេតឃើញថា សហមេធាវីខកខានមិនបានបង្ហាញគ្រប់គ្រាន់ថា ការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌តាមច្បាប់មិនទំនងជាទទួលបានឡើយ ដោយហេតុថាពុំមានថវិកាគ្រប់គ្រាន់នៅក្នុងដំណាក់កាលកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនេះ។ ហេតុដូច្នេះនេះ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា សិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការទទួលបានភាពត្រឹមត្រូវផ្នែកនីតិវិធីនៅក្នុងដំណាក់កាលបច្ចុប្បន្ននេះមិនមានហានិភ័យទទួលបានការបំពានដោយមិនអាចកែបាននោះឡើយ។

១៦៨. ចំណុចចុងក្រោយ ដោយគ្មានការបង្ហាញការរំលោភសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ទង្វើករណីរបស់សហមេធាវីពាក់ព័ន្ធនឹងឥទ្ធិពលបន្ថែមលើគ្នាទៅលើការរំលោភសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ និងសំណើរបស់សហមេធាវីសុំផ្អាកកិច្ចនីតិវិធីអចិន្ត្រៃយ៍ ឬទម្លាក់ការចោទប្រកាន់ថាជាឧបាស្រ័យមួយ ពុំមានភាពត្រឹមត្រូវទេ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបដិសេធមិនទទួលយកមូលដ្ឋានទី១៨ ឡើយ។

VI. ការពិចារណាលើអង្គសេចក្តី

១៦៩. ទោះបីជាសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះស្តីពីភាពអាចទទួលយកបាននៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងកថាខណ្ឌខាងលើក្តី បន្ទាប់ពីប្រជុំពិភាក្សារួចហើយ អង្គជំនុំជម្រះមិនអាចទទួលបានសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់នៃសម្លេងគាំទ្រចំនួនបួនតាមការកំណត់ ដើម្បីឈានទៅសេចក្តីសម្រេចផ្អែកលើសំអាងហេតុរួមលើអង្គសេចក្តីឡើយ។ អនុលោមតាមវិធាន ៧៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មតិរបស់សមាជិកផ្សេងៗគ្នានៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវបានភ្ជាប់មកជាមួយសាលដីកានេះ។

²⁹⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ២១៩-២២២។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ឯកសារប្រតិចារិក ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (ប្រតិចារិក) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01625315 ទំព័រ ៥៦ ជួរទី៥ ដល់ទំព័រ៥៦ ជួរទី១៦។



VII. សេចក្តីសម្រេច

អង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេចជាឯកច្ឆ័ន្ទ៖

- បន្ទាប់ ឱ្យដាក់បញ្ចូលគ្នានៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ។
- សម្រេច ថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិអាចទទួលយកបាន។
- សម្រេច ថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អាចទទួលយកបាន។
- សម្រេច ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីការពារក្តី អោ អាន នៅមូលដ្ឋានទី១ ដល់ទី ៩ ទី១១ ទី១២(i) ទី១៣ ទី១៥(i) ទី១៦(ii) ទី១៦(iii) ថាអាចទទួលយកបាន។
- សម្រេច ថា មូលដ្ឋានផ្សេងទៀតនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីការពារក្តី អោ អាន មិន អាចទទួលយកបាន។
- ប្រកាស ថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចប្រើប្រាស់សិទ្ធិអំណាចក្នុងការត្រួតពិនិត្យលើបញ្ហាស៊ើប អង្កេត។
- ប្រកាស ថា ដោយផ្អែកលើយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក តុលាការសាមញ្ញរបស់កម្ពុជាមាន យុត្តាធិការពេញលេញទៅលើបញ្ហានៃយុត្តិធម៌ផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ។
- ប្រកាស ថា ការពន្យារពេលក្នុងការចេញដីកាដោះស្រាយ បន្ទាប់ពីបញ្ចប់ការស៊ើបអង្កេត ទៅលើ អោ អាន គឺជាការមិនត្រឹមត្រូវ។
- ប្រកាស ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានកំហុសក្នុងការវាយតម្លៃទៅលើតម្លៃជាភស្តុតាង និងភាពអាចជឿជាក់បាននៃភស្តុតាង។
- ប្រកាស ថា ការចេញដីកាដោះស្រាយពីរ ដែលផ្ទុយគ្នារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គឺ ខុសច្បាប់ ហើយរំលោភបំពានទៅលើក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក។
- ប្រកាស ថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនអាចទទួលបានសម្លេងគាំទ្រ យ៉ាងតិចបួនសម្លេង សម្រាប់ ចេញសាលដីកា ផ្អែកលើសំអាងហេតុរួមគ្នា លើអង្គសេចក្តីបានឡើយ។



អនុលោមតាមវិធាន ៧៧(១៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សាលដីកានេះបិទផ្លូវតវ៉ា។

អនុលោមតាមវិធាន ៧៧(១៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ក្រឡាបញ្ជីនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ត្រូវជូនដំណឹងទៅ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សហព្រះរាជអាជ្ញា និងភាគីនានា អំពីសាលដីកានេះ។

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៩

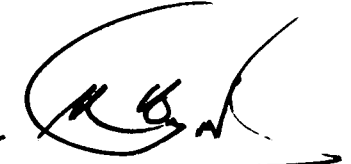



Olivier BEAUVALLET

អង្គបុរេជំនុំជម្រះ


នីយ ថុល


Kang Jin BAIK


ហួត រុទ្ធី

ចៅក្រមប្រាក់ គីមសាន ចៅក្រមនីយ ថុល និងចៅក្រមហួត រុទ្ធី សូមលើកឡើងនូវមតិយោបល់ របស់ខ្លួន ទាក់ទិននឹងអង្គសេចក្តីនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។ ចៅក្រម Olivier BEAUVALLET និង ចៅក្រម Kang Jin BAIK សូមលើកឡើងនូវមតិយោបល់របស់ខ្លួន ទាក់ទិននឹងអង្គសេចក្តីនៃ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។



VIII. យោបល់លោកចៅក្រមត្រួតពិនិត្យ គឺមសាន លោកចៅក្រមនាយ ថុល និង លោកចៅក្រម ហួត វុធិ

១៧០. បន្ទាប់ពីសំណុំរឿង០០១ និង០០២ ការដោះស្រាយបណ្តឹងនានាទាក់ទងនឹងសំណុំរឿង០០៣ និង ០០៤ សហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហចៅក្រមត្រូវតែស្វែងយល់ឱ្យបានច្បាស់អំពីបញ្ហាប្រឈមនានា ដែលជា ឧបសគ្គរវាងក្នុងបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ប្រកបទៅដោយភាពឥតខ្ចោះតាមផ្លូវ ច្បាប់។ ទាំងកិច្ចព្រមព្រៀង ទាំងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអ.វ.ត.ក ទាំងវិធានផ្ទៃក្នុង ជាពិសេសសេចក្តីប្រកាស ព័ត៌មានផ្សេងៗ បង្កើត បានជាភស្តុតាងប្រកួតប្រជែងដែលសហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហចៅក្រមគប្បីទទួលយក ហើយអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ក្នុងការពិចារណា និងចេញសេចក្តីសម្រេចប្រកបដោយតក្កភាព ។ ការ បំភ្លេចចោលភស្តុតាងទាំងនោះ ហើយចេញសេចក្តីសម្រេច គឺពិតជាប្រាសចាកនូវសច្ចភាពដែល អ.វ.ត.ក ពុំអាចឈានដល់ការបិទសំណុំរឿងក្តីតាមនីតិវិធីច្បាប់បានឡើយ ។

១៧១. តើមានបញ្ហាអ្វីខ្លះដែលមានកើតឡើងចំពោះសំណុំរឿង០០៣ និង ០០៤ ។ សំណុំរឿង០០៣ និង ០០៤ ចាប់ផ្តើមចេញដំណើរ ខុសប្លែកពីសំណុំរឿង០០១ និង០០២ ពោលគឺសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ជ្រើសរើសយកជនមួយចំនួនមកធ្វើការស៊ើបអង្កេតបឋមជាឯកតោភាគី បិទបាំងពុំជូនដំណឹងដល់សហព្រះ រាជអាជ្ញាជាតិឡើយ ។ តើការអនុវត្តនីតិវិធីបែបនេះរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសមស្របតាមកិច្ច ព្រមព្រៀង និងច្បាប់ អ.វ.ត.ក ដែលឬទេ? ហើយមកដល់ដំណាក់កាលចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បន្ទាប់ពី បញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរ បានសម្រេចចេញដីកាដោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នា ដែលជាករណីមិនធ្លាប់មាន។ ដីកាដោះស្រាយទាំងពីរនេះក្លាយទៅជាកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំនួនបី។

១៧២. ចៅក្រមជាតិនៃ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ យល់ថាដើម្បីអាចឆ្លើយតបទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងនោះបាន គឺយើងត្រូវស្វែងយល់អំពីប្រវត្តិនៃការនាំយកខ្មែរក្រហមមកកាត់ទោស តាមរយៈកិច្ចចរចាបង្កើតកិច្ចព្រម ព្រៀងរវាងកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអ.វ.ត.ក វិធានផ្ទៃក្នុង បុព្វកថា និងសេ ចក្តីប្រកាសព័ត៌មានផ្សេងៗ។

ក. ប្រវត្តិនៃសំណុំរឿង០០៤

១៧៣. នៅថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ បានចេញដីកាសម្រេចលើកលែង ចោទប្រកាន់ អា អាន ជាភាសាខ្មែរ²⁹⁸ ហើយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ (សចសអ) បានចេញ

²⁹⁸ ដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងចោទ) ឯកសារលេខ D359។



ដីកាដោះស្រាយ សម្រេចចោទប្រកាន់ អាណាន និងបញ្ជូនសំណុំរឿងនេះទៅជំនុំជម្រះ ជាភាសាអង់គ្លេស²⁹⁹។

១៧៤. នៅថ្ងៃទី ១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ) បានទទួលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិទាក់ទងនឹងដីកាដោះស្រាយរបស់ សចសអ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ជាភាសាខ្មែរ³⁰⁰ និងជាភាសាអង់គ្លេស នៅថ្ងៃទី ២៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៩។

១៧៥. នៅថ្ងៃទី ២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានទទួលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អាណាន លើដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជម្រះ) របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ជាភាសាអង់គ្លេស³⁰¹ និងជាភាសាខ្មែរ នៅថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៩។

១៧៦. នៅថ្ងៃទី ២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានទទួលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អាណាន (D359) ជាភាសាអង់គ្លេស³⁰² និងជាភាសាខ្មែរ នៅថ្ងៃទី២១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៩។

១៧៧. ក្រោយពីមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្សេងៗ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយគ្រប់រឿងក្តីទាំងអស់ពិសេសរឿងក្តីបច្ចុប្បន្ន ដែលមានដីកាដោះស្រាយដល់ទៅពីរហើយមានខ្លឹមសារផ្ទុយគ្នា អង្គបុរេជំនុំជម្រះ គប្បីធ្វើការវិភាគឱ្យបានស៊ីជម្រៅ និងស្រាវជ្រាវរាល់ឯកសារពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីឈានទៅអនុវត្តនីតិវិធីជាបន្តទៅទៀត ថាតើគប្បីទទួលស្គាល់ ឬបដិសេធ ដីកាដោះស្រាយណាមួយ។

១៧៨. រឿងក្តីដែលទាក់ទងនឹងសំណុំរឿង០០៣ និង ០០៤ មានលក្ខណៈខុសប្លែកពីរឿងក្តីក្នុងសំណុំរឿង០០១ និង ០០២ ។ ក្នុងរឿងក្តីសំណុំរឿង០០១ និង ០០២ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ និងសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានប្រជុំឯកភាពគ្នាសម្រេចនាំយកជនសង្ស័យដែលជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតផ្តើមធ្វើការស៊ើបអង្កេតបឋម និងបង្កើតជាដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដើម្បីធ្វើការស៊ើបអង្កេត ។

²⁹⁹ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារលេខ D360។

³⁰⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ឯកសារលេខ D360/8/1។

³⁰¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់អាណាន ឯកសារលេខ D360/5/1។

³⁰² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ D359/3/1។

១៧៩. ដោយឡែក ដំណើរនៃសំណុំរឿង០០៣ និង ០០៤នេះ គឺចាប់ផ្តើមចេញពីការបិទបាំងរបស់សហព្រះ រាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ដែលបានធ្វើការស៊ើបអង្កេតបឋមជាឯកតោភាគី ដោយពុំបានជូនដំណឹងដល់សហព្រះ រាជអាជ្ញាជាតិឡើយ។ សកម្មភាពរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិនេះ ខុសនឹងគោលការណ៍ << សហ >> ។ នៅពេលឈានដល់ការសម្រេចចេញដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរទី២០០៣/២០/-១១-២០០៨ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរទី៣០០៤/២០/-១១-២០០៨ ក៏កើតមានការខ្វែងយោបល់គ្នារវាង សហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរ ដែលត្រូវដោះស្រាយតាមវិធាន៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

១៨០. ការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរផ្តោតសំខាន់ទៅលើយុត្តាធិការបុគ្គល គឺជន សង្ស័យដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរទី២ និងទី៣ តើជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតដែលត្រូវនាំយកមកកាត់ទោសតាមកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងកម្ពុជា និង អង្គ ការសហប្រជាជាតិ និងច្បាប់ស្តីពី អ.វ.ត.ក. ឬទេ។³⁰³

១៨១. ការខ្វែងយោបល់របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ជាមួយនឹងសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ នេះឃើញ ថា មិនបានធ្វើឱ្យការស៊ើបអង្កេតត្រូវបានអាក់ខានទេ ដោយហេតុថាតាមវិធាន៧៧.១៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ប្រសិនបើមិនបានសម្រេចសម្រេចគាំទ្រភាគច្រើនដាច់ខាតទេ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរនោះត្រូវតែបន្ត អត្ថិភាព។ ហេតុដូច្នេះហើយ សំណុំរឿង០០៣ និង ០០៤ ត្រូវបានបន្តការស៊ើបអង្កេត ដោយពឹងផ្អែកទៅ លើដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរដែលមានតែសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិម្នាក់គត់ ធ្វើការស៊ើប អង្កេតបឋមជាសម្ងាត់។

១៨២. បញ្ហាចម្រុងចម្រាស នៃសំណុំរឿងនេះបន្តមានជាហូរហែររហូតដល់ពេលដែលសហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតទាំងជាតិ និងអន្តរជាតិបានសម្រេចបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរ និងចេញដីកាដំណោះស្រាយ។ អង្គស៊ើប អង្កេតបានសម្រេចចេញដីកាដំណោះស្រាយពីរដាច់ចេញពីគ្នា ហើយមិនតែប៉ុណ្ណោះដីកាទាំងពីរនោះមាន អត្ថន័យផ្ទុយគ្នាទៅទៀត ដែលស្ថានភាពបែបនេះជាស្ថានភាពណ៍ថ្មីមិនដែលមានក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ តុលាការទេ។ នៅពេលនេះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំនួន ៣ ត្រូវបានដាក់ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយទាំង២ បាន មកដល់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដូច្នោះដើម្បីឱ្យ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ធ្វើការសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងនេះបាន

³⁰³ ឯកសារអំណះអំណាងជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អំពីហេតុការណ៍ និងមូលហេតុនៃការខ្វែង យោបល់គ្នាស្របតាមវិធាន៧១.២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ និង ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨។



ចៅក្រមជាតិនៃ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ យល់ថាវាមានសារៈសំខាន់ខ្លាំងណាស់ក្នុងការរក្សាឡើងវិញ តាំងពីដំបូង ប្រឺណាម នៃការកើត អ.វ.ត.ក និងអ្វីទៅដែលជាគោលបំណងពិតប្រាកដនៃការបង្កើត អ.វ.ត.ក។

ខ. បុព្វកថា

១. ក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិនិងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា

១៨៣. ដោយហេតុថា នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចចិត្តលេខ ៥៧/២២៨ ថ្ងៃទី១៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០២ មហាសន្និបាត បានទទួលស្គាល់ការព្រួយបារម្ភពេញច្បាប់របស់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានិងប្រជាជនកម្ពុជាក្នុងការស្វែងរកយុត្តិធម៌ ការបង្រួបបង្រួមជាតិ ស្ថេរភាព សន្តិភាព និងសន្តិសុខ។³⁰⁴

១៨៤. ដូច្នោះឃើញថាគោលបំណងនៃការបង្កើតអ.វ.ត.ក មិនមែនមានត្រឹមតែស្វែងរកយុត្តិធម៌នោះទេ ប៉ុន្តែវាមានបញ្ចូលនូវការបង្រួបបង្រួមជាតិ ស្ថេរភាព សន្តិភាព និងសន្តិសុខផងដែរ។

២. វិធានផ្ទៃក្នុង

១៨៥. ដូចគ្នាដែរ បុព្វកថា នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មានលក្ខណៈដូចគ្នាបេះបិតទៅនឹងបុព្វកថានៃកិច្ចព្រមព្រៀងខាងលើ។

គ. ប្រវត្តិខែការនាំយកខ្មែរក្រហមមកកាត់ទោស

១៨៦. ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាចាប់តាំងពីការដួលរលំ នៃរបបខ្មែរក្រហមមានសភាពស្មុគស្មាញណាស់។ ជា ការលំបាកណាស់ក្នុងការស្វែងយល់ អំពីដំណើរការដ៏តឹងតែងក្នុងដំណើរឆ្ពោះទៅកាន់ការទទួលខុសត្រូវ ប្រសិនបើ គ្មានការស្វែងយល់ឱ្យបានច្បាស់លាស់អំពីព្រឹត្តិការណ៍ប្រវត្តិសាស្ត្រ ដែលគ្របដណ្តប់ដំណើរការ នេះ។ ក្រោយថ្ងៃដួលរលំនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិប្បតេយ្យនៅខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៧៩ ប្រទេសកម្ពុជាត្រូវ ប្រឈមមុខបញ្ហា សំខាន់ៗដែលត្រូវដោះស្រាយដោយខានពុំបាន។ បញ្ហាប្រឈមចម្បងៗគឺការផ្សះផ្សាជាតិ និងការស្វែងរកសន្តិភាពយូរអង្វែង និងការនាំយកមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមមកកាត់ទោស³⁰⁵។

១៨៧. ក្នុងនោះ ការនាំយកមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមមកកាត់ទោសដែលឈានដល់ការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះមួយ ប្រកបទៅដោយស្តង់ដារ អន្តរជាតិ ប៉ុន្តែ ត្រូវរក្សាបាននូវ យុត្តិធម៌ សន្តិភាព ការផ្សះផ្សាជាតិ របស់ជនរង

³⁰⁴ ការកាត់ទោសខ្មែរក្រហម សេចក្តីសម្រេចចិត្តលេខ ៥៧/២២៨ ចុះថ្ងៃទី ២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០៣, UN Doc. A/RES/57/228។

³⁰⁵ ស្វែងរកការពិត-វេទិកាពិភាក្សាសាធារណៈ លេខ៨៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៦ ទំព័រ៤៧។



គ្រោះ ក្រោមអំពើទារុណកម្មនៃរបបខ្មែរក្រហម ដែលមានចែងក្នុង បុព្វកថា ក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង និង ក្នុង វិធានផ្ទៃក្នុង។

១៨៨. បញ្ហាទាំងពីរខាងលើ ទាមទារឱ្យមាន សកម្មភាពការទូត ដ៏មមាញឹក បើកការប្រជុំចរចាដ៏ច្រើន សន្លឹកសន្លាប់ ការធ្វើសម្បទានដោយប្រុងប្រយ័ត្ន របស់គណៈប្រតិភូគ្រប់ភាគី អន្តរាគមន៍ របស់អង្គការ សហប្រជាជាតិ របស់សហគមន៍អន្តរជាតិ និង មហាអំណាចដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងជម្លោះនៅកម្ពុជា បង្កើត បានជា សេណារីយោ ដ៏ច្រើនសន្លឹកសន្លាប់ មិនគប្បីមើលរំលង ហើយដែលត្រូវលើកមកពិចារណា។

១៨៩. ប្រាំបីខែបន្ទាប់ពីការដួលរលំរបប ប៉ុល ពត ក្រសួងយុត្តិធម៌កម្ពុជាបានរៀបចំកាត់ទោស ប៉ុល ពត និង អៀង សារី ប៉ុន្តែត្រូវបានបដិសេធដោយសហគមន៍អន្តរជាតិ³⁰⁶។

១. សង្គ្រាមត្រជាក់

- ១. សង្គ្រាមត្រជាក់លើកទី១៖ ចិន សហរដ្ឋអាមេរិក រួមគ្នាប្រឆាំង សហភាពសូវៀត និងសម្ព័ន្ធ មិត្តរៀតណាម និង ឡាវ (1979)។
- ២. សង្គ្រាមត្រជាក់លើកទី២៖ រៀតណាម គាំទ្រដោយសហភាពសូវៀត ប្រឆាំង ចិន និង អាមេរិក និងថៃ។
- ៣. នៅឆ្នាំ១៩៨២ អន្តរជាតិបានបោះឆ្នោតផ្តល់អាសនៈកម្ពុជាឱ្យរដ្ឋាភិបាលចម្រុះកម្ពុជាប្រជា ធិប្បតេយ្យ (ខ្មែរក្រហម និង ស៊ីន សាន និង សីហនុ)។

១៩០. នៅឆ្នាំ ១៩៨៩ សង្គ្រាមត្រជាក់បានឈានមកដល់ទីបញ្ចប់ នៅពេលជំនួយសេដ្ឋកិច្ច សូវៀតបានធ្លាក់ ចុះយ៉ាងខ្លាំង។ អង្គការសហប្រជាជាតិ និងប្រទេសមហាអំណាចសំខាន់ៗ មួយចំនួននៅមានកិច្ចការសំខាន់ ដែលត្រូវធ្វើជាជាងការកាត់ទោសខ្មែរក្រហម។ សហគមន៍អន្តរជាតិ ជាថ្មីម្តងទៀតយល់ឃើញថាការជួយ ជ្រោមជ្រែងរបស់ខ្លួន គឺមានសារៈសំខាន់ណាស់ សម្រាប់សន្តិភាពយូរអង្វែង នៅកម្ពុជា ហើយការពិភាក្សា ពីបញ្ហាកាត់ទោស ខ្មែរក្រហមអាចនឹងបំផ្លាញដល់ដំណើរការសន្តិភាព។ ដូច្នេះការខិតខំប្រឹងប្រែង ក្នុងការ ស្វែងរកយុត្តិធម៌ពីឧក្រិដ្ឋកម្ម ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ត្រូវបានទុកឱ្យនៅម្ខាង ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់ការថែ រក្សា ដំណោះស្រាយសន្តិភាពនៅកម្ពុជា³⁰⁷។ ដោយសារមានការអំពាវនាវយ៉ាងខ្លាំងក្លាពី ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិ

³⁰⁶ ស្វែងរកការពិត-វេទិកាពិភាក្សាសាធារណៈ លេខ៨៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៦ ទំព័រ៤៨។

³⁰⁷ ស្វែងរកការពិត-វេទិកាពិភាក្សាសាធារណៈ លេខ៨៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៦ ទំព័រ៥១។



សុខភាគីជម្លោះទាំងបួនបានចុះហត្ថលេខា លើផែនការសន្តិភាពនៅថ្ងៃទី ២៣ តុលា ឆ្នាំ១៩៩១។

១៩១. ដូច្នេះទោះមានរបាយការណ៍ជាច្រើនស្តីពីអំពើឃោរឃៅរបស់ខ្មែរក្រហមក៏ដោយ ក៏អង្គការសហប្រជាជាតិនៅតែបន្តគាំទ្រចលនាស៊ីវិលរបស់ខ្មែរក្រហម ព្រមទាំងផ្តល់ធនធានភាពសេដ្ឋកិច្ចទៅឱ្យរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលដួលរលំនេះទៀតផង។ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យ បានកាន់កាប់អាសនៈ នៅអង្គការសហប្រជាជាតិ រហូតដល់កិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងប៉ារីស ឆ្នាំ ១៩៩១។

២. ការបង្កើតរដ្ឋាភិបាលចម្រុះ

១៩២. បន្ទាប់ពីការបោះឆ្នោតជាសកល រដ្ឋាភិបាលចម្រុះមួយត្រូវបានបង្កើតឡើង ហើយប្រាំខែក្រោយមក រដ្ឋធម្មនុញ្ញថ្មីមួយត្រូវបានអនុម័តឡើងនៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៩៣។

៣. នយោបាយអាមេរិកចំពោះខ្មែរក្រហម

១៩៣. នៅឆ្នាំ ១៩៩៤ នយោបាយអាមេរិកកាំងចំពោះខ្មែរក្រហមក៏ចាប់ផ្តើមឡើង។ សភាអាមេរិកបានអនុម័តច្បាប់យុត្តិធម៌ស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ នៅកម្ពុជា ដោយអំពាវនាវឱ្យរដ្ឋាភិបាលអាមេរិកគាំទ្រដល់កិច្ចខំប្រឹងប្រែងទាំងឡាយក្នុងការនាំយកសមាជិកខ្មែរក្រហម មកទទួលខុសត្រូវចំពោះ បទឧក្រិដ្ឋដែលប្រព្រឹត្តចន្លោះពីឆ្នាំ ១៩៧៥-១៩៧៩។ កន្លងមក ពួកគេពុំបានចាប់អារម្មណ៍នឹងបញ្ហានេះទេ ព្រមទាំងបានបោះឆ្នោត ផ្តល់អាសនៈកម្ពុជា ឱ្យរដ្ឋាភិបាលចម្រុះកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យថែមទៀតផង³⁰⁸។

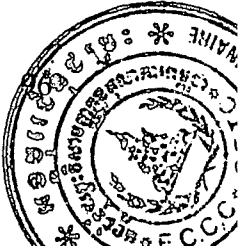
៤. ការចាប់ផ្តើមចរចារបង្កើតអ.វ.ត.ក និងការធ្វើសម្បទានទៅវិញទៅមក

១៩៤. តាំងពីដើមមកភាគីទាំងពីរមានគំនិតផ្សេងគ្នាអំពីថាតើសាលាក្តីនេះនឹងត្រូវបង្កើតឡើងដោយរបៀបណា។ ភាពខុសគ្នានេះមានស្ទើរតែគ្រប់តំណាក់កាលទាំងអស់នៃ ការបង្កើតសាលាក្តី។ ភាពខុសគ្នាទាំងនោះវាស្តែងឡើងតាមរយៈការពិភាក្សាដ៏តឹងតែងជាច្រើនទាក់ទងនឹងប្រភេទ និងយុត្តាធិការរបស់សាលាក្តីនេះ។

៥. ឧបសគ្គរាំងដល់ការបង្កើតអ.វ.ត.ក

១៩៥. ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ការខិតខំប្រឹងប្រែង ឱ្យមានការទទួលខុសត្រូវនៅកម្ពុជាត្រូវបានអាក់ខានទៅវិញដោយ៖ នៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៦ ការលើកលែងទោស អៀង សារី ក្នុងន័យបង្រួបបង្រួមផ្សះផ្សារជាតិ។ព្រះ

³⁰⁸ ស្វែងរកការពិត-វេទិកាពិភាក្សាសាធារណៈ លេខ៨៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៦ ទំព័រ ៥២។



មហាក្សត្រ ព្រះរាជទានទោសជាផ្លូវការដល់អតីត ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី អៀង សារី ដែលត្រូវបានកាត់ទោស ប្រហារជីវិតដោយសាលាក្តីឆ្នាំ ១៩៧៩។ ការលើកលែងទោសត្រូវបានធ្វើឡើងដោយសារ អៀង សារី បាន ដកខ្លួនចេញពីក្រុមហើយចុះចូលជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាល(សីហា ១៩៩៦) ដែលទើបបង្កើតថ្មី ។

១៩៦. នៅឆ្នាំ១៩៩៦ កងកម្លាំងខ្មែរក្រហមបានឈានដល់ចំណុចបំបែក (ខែមិថុនា ១៩៩៧ ប៉ុល ពតត្រូវ បាន កាត់ទោសដោយតុលាការប្រជាជន នៅតំបន់អន្លង់វែង ពីបទចោទប្រកាន់សម្លាប់អតីតរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួង ការពារជាតិ របស់ខ្មែរក្រហម សុន សេន)។ សភាពការណ៍ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៩៨ មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមពីររូប ខៀវ សំផន និង នួន ជា បានប្រកាសផ្តាច់ខ្លួនចេញពីបក្សកម្មុយនីស្តកម្ពុជា ក្នុងខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៨ ប៉ុល ពត ស្លាប់ ។ ខែ មីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមមួយរូបទៀត តា ម៉ុក ត្រូវបានចាប់ខ្លួន។ នៅខែមករា ឆ្នាំ២០០១ រដ្ឋសភាជាតិបានអនុម័ត លើសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតសាលាក្តី ដែលមានទម្រង់ជាអង្គ ជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ដែលជាប្រព័ន្ធតុលាការជំនុំជម្រះ និងមានការចូលរួមពី មន្ត្រីជាតិ និង អន្តរជាតិ។

៦. ការដកខ្លួនរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ

១៩៧. នៅខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០២ អង្គការសហប្រជាជាតិបានប្រកាសដកខ្លួនចេញពីការចរចា។ ការបញ្ឈប់ ការចរចាត្រូវបានក្រុមអ្នកវិភាគ និងយោធា មានន័យស្មើនឹងការជំរុញឱ្យមាននិទណ្ឌភាព³⁰⁹។

៧. ការចូលរួមសារជាថ្មីរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ

១៩៨. នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេច ដែលគាំទ្រដោយជប៉ុន និង បារាំង នៅខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០០២ មហាសន្និបាតអង្គ ការសហប្រជាជាតិ បានផ្តល់សិទ្ធិ ឱ្យអគ្គលេខាធិការ អង្គការសហប្រជាជាតិ ផ្តើមការចរចាក្នុងការបង្កើត សាលាក្តីជាថ្មីម្តងទៀត។ រដ្ឋជាសមាជិកអង្គការសហប្រជាជាតិបានស្នាក់មន្ត្រីច្បាប់ឆ្នាំ ២០០១ ហើយជំរុញ ឱ្យការិយាល័យកិច្ចការច្បាប់របស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ដោះស្រាយឱ្យបានឆាប់រហ័សនូវបញ្ហាសំខាន់ៗ ទាំងឡាយ ហើយនៅថ្ងៃទី ៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៣ អង្គការសហប្រជាជាតិនិងរាជរដ្ឋាភិបាលបានចុះហត្ថ លេខាលើកិច្ចព្រមព្រៀង បង្កើតតុលាការដែលនឹងដំណើរការនៅក្នុងរង្វង់ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះ វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០១ ដែលមានឈ្មោះថា “អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា”។

³⁰⁹ ស្វែងរកការពិត-វេទិកាសាធារណៈ លេខ៨៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦ ទំព័រ៥៤។



៨. ការធ្វើសម្បទានរបស់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ

១៩៩. ការចរចាអស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំជម្រុញឱ្យ អង្គការសហប្រជាជាតិនិងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាផ្តល់សម្បទានឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមកលើបញ្ហាសំខាន់ៗជាច្រើនទាក់ទងទៅនឹងការបង្កើតសាលាក្តីកាត់ទោសខ្មែរក្រហម។ ទោះបីជាភាគីទាំងពីរបានធ្វើសម្បទានយ៉ាងណាក៏ដោយ លទ្ធផលនៃការចរចាទាក់ទងនឹងដែនយុត្តាធិការរបស់តុលាការភាគីទាំងពីរបានយល់ស្របថា វាមិនប្រាកដប្រជាទេ។³¹⁰

២០០. ចំនួនជនដែលត្រូវយកមកកាត់ទោស ស្ទើរឡើងក្នុងរបាយការណ៍របស់អ្នកជំនាញអង្គការសហប្រជាជាតិ ក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៩ គឺមាន ២០ទៅ៣០នាក់ ជាចំនួន ដែលភាគីកម្ពុជាប្រឆាំងដាច់ខាត។

២០១. ចំនួនដែលស្នើដោយកម្ពុជា មានចំនួន ៤ ទៅ ៥ នាក់ប៉ុណ្ណោះ (រៀងសារីត្រូវបានព្រះមហាក្សត្រលើកលែងទោស)។

២០២. ដូច្នេះពុំមានការឯកភាពគ្នាលើចំនួនជន ដែលត្រូវនាំយកមកកាត់ទោស ហើយការ ចោទប្រកាន់កម្រិតលើបញ្ហានេះត្រូវបានរក្សាទុកជាការសម្ងាត់សូម្បីតែសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានស្នើសុំពីផ្នែកបណ្តុះបណ្តាលរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ នូវកំណត់ហេតុនៃចោទរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិជាមួយរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា សំណើនេះពុំទទួលបានចម្លើយជាវិជ្ជមានឡើយ។³¹¹

៩. ការជ្រើសរើសយកចំនួនជនត្រូវចោទមកកាត់ទោស

២០៣. ដោយជ្រើសរើសយកចំនួន ជនត្រូវចោទតិចបែបនេះ ទើបបើកផ្លូវឱ្យតុលាការអាចដំណើរការបាន។ ភាពមិនប្រាកដប្រជានេះបានត្រឹមឈានដល់ការប្រើពាក្យ “ អ្នកដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងក៏ដូចច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក។ ការមិនចុះសម្រុងរវាងភាគី អង្គការសហប្រជាជាតិ និងភាគីកម្ពុជាលើចំនួនជនដែលត្រូវនាំយកមកកាត់ទោស នៅអ.វ.ត.ក បង្កើតបានជាការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ និងព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិនិង អន្តរជាតិ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង សំណុំរឿង ០០៤។ ដូច្នេះ កិច្ចព្រមព្រៀងក៏ដូចជាច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងវិធានផ្ទៃក្នុង បានសម្រេចយកនីតិវិធី សម្រាប់ដោះស្រាយការខ្វែងគំនិតគ្នារវាងសហព្រះអាជ្ញាជាតិនិងអន្តរជាតិ និងរវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិនិងអន្តរជាតិ ដូចមានចែងក្នុង

³¹⁰ ស្វែងរកការពិត-វេទិកាពិភាក្សាសាធារណៈ លេខ៨៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦ ទំព័រ៥៤។

³¹¹ ស្វែងរកការពិត-វេទិកាពិភាក្សាសាធារណៈ លេខ ៨៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦ ទំព័រ ៥៥។



វិធាន ៧១ និង វិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

ឃ. មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត

២០៤. ទាំងកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិនិងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទាំងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ពុំមានមាត្រាណាមួយបកស្រាយអត្ថន័យជាក់លាក់នៃពាក្យ “មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងជនទាំង ឡាយ ដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ កម្ពុជា ការរំលោភទៅលើច្បាប់មនុស្សធម៌ និងទំលាប់អន្តរជាតិព្រមទាំងការរំលោភលើអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ដែល ប្រទេសកម្ពុជាទទួលស្គាល់ហើយដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុងថ្ងៃ ១៧ មេសា ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃ ០៦ មករា ១៩៧៩ នោះទេ។

២០៥. ដូច្នេះគប្បីលើកយកពាក្យ “មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវ ខ្ពស់បំផុត” មក ធ្វើ ការពិនិត្យពិចារណា។

២០៦. ជាបឋម យើងលើកយកពាក្យ “មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់” មកពិនិត្យ។

២០៧. ដើម្បីអោយបានយល់ច្បាស់អំពីពាក្យថា “មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់” គប្បីលើកយករចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋអំណាច របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដែលមានចែងក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស៊ើបសួរចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧³¹²។

១. អំពីរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋអំណាច នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

២០៨. សហព្រះរាជអាជ្ញាបានលើកឡើងថា៖

២០៩. បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា បានត្រួតត្រាលើរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដែលស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ .វ.ត.ក។ បក្សបានអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចរបស់ខ្លួន និងត្រួតត្រាប្រទេសតាមរយៈបណ្តាញ ចំនួន បី៖ អង្គការរដ្ឋ បាល របស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា និង កងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជា”។³¹³

២១០. សមាជិកគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា និងកម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់ របស់បក្ស កុម្មុនី

³¹² ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឯកសារលេខ D3)ឯកសារ D3 កថាខណ្ឌ១៧។

³¹³ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឯកសារលេខ D3 កថាខណ្ឌ១៧។



ស្តុកម្ពុជាបានអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចជាក់ស្តែង និង ស្របច្បាប់នៅទូទាំងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ក្នុងអំឡុងពេល
នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ទាំងនៅពេលដែលបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានអះអាងថា រាជរដ្ឋាភិបាលបង្រួប
បង្រួមជាតិកម្ពុជា ជារដ្ឋាភិបាល និងនៅក្នុងពេលបន្តនៃរបបនោះ។³¹⁴

២១១. ចាប់តាំងពីថ្ងៃទី១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី១៣ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៦ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា បានរក្សា
នូវការបំភាន់ភ្នែកដែលថារាជរដ្ឋាភិបាលបង្រួបបង្រួមជាតិកម្ពុជាគឺជារដ្ឋាភិបាលជាផ្លូវការ។ រាជរដ្ឋាភិបាល
បង្រួបបង្រួមជាតិកម្ពុជាបានចូលរួម ក្នុងការរៀបចំរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យ ដែលបានប្រកាស
អោយប្រើនៅថ្ងៃទី៥ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៦ ដែលបានបង្កើតអង្គការ រដ្ឋនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ បន្ទាប់មក
នៅថ្ងៃទី២០ ខែមិនា ឆ្នាំ១៩៧៦ រាជរដ្ឋាភិបាលបង្រួប បង្រួមជាតិកម្ពុជាបានអះអាងថា បានធ្វើការបោះ
ឆ្នោតជ្រើសរើស និងតែងតាំងសភាតំណាង ប្រជាជនកម្ពុជា ដែលរាជរដ្ឋាភិបាលបង្រួបបង្រួមជាតិកម្ពុជា
បានដាក់ជូនការលាលែងពីតំណែង របស់សមាជិកទាំងនោះនៅថ្ងៃទី៦ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៦ ។³¹⁵

២១២. នៅថ្ងៃទី ១៣ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៦ សភាតំណាងប្រជា ជនបាន អះអាងថាបានជ្រើសរើស និង
តែងតាំងរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ សមាជិកគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍បក្សកុម្មុយនីស្ត កម្ពុជា និង
កម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាដទៃទៀតត្រូវបានតែងតាំងនូវតួនាទីខ្ពស់បំផុត នៅក្នុងអង្គការរដ្ឋ
ទាំងអស់។ នៅខណៈដែលមានការអះអាងថារាជរដ្ឋាភិបាលបង្រួបបង្រួមជាតិ កម្ពុជាបានតែងតាំងមេ
ដឹកនាំបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ក្នុងខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៦ ជាការពិត គឺគណៈ កម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុ
ជាបាន ធ្វើការតែងតាំងពួកគេនូវតួនាទីអស់ទាំងអស់រួចទៅ ហើយ យ៉ាងហោចណាស់នៅក្នុងខែតុលា ឆ្នាំ
១៩៧៥។³¹⁶

២១៣. តាមសេចក្តីសម្រេចចិត្តរបស់គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាគឺបក្សកុម្មុយនីស្ត កម្ពុជា
ដែលមានភារកិច្ចទទួលខុសត្រូវក្នុងការរៀបចំរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងអនុវត្តការបោះឆ្នោតព្រមទាំង ការបង្កើតនូវ
សភាតំណាងប្រជាជនកម្ពុជា គណៈប្រធានរដ្ឋនិងរដ្ឋាភិបាលដែលជា អង្គការរដ្ឋទាំង ស្រុងរបស់បក្ស។ គ
ណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍មជ្ឈិមបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា បានចាត់ទុកថាសភាគីគ្មាន តំលៃអ្វីទាំងអស់ហើយមិន

³¹⁴ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឯកសារលេខ D3 កថាខណ្ឌទី១៨។

³¹⁵ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឯកសារលេខ D3 កថាខណ្ឌទី១៩។

³¹⁶ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឯកសារលេខ D3 កថាខណ្ឌទី២០។



មានភស្តុតាងណាមួយបង្ហាញថា សភាបានអនុម័ត ឬ ប្រកាសអោយ ប្រើនូវ ច្បាប់ណាមួយទេ។³¹⁷

២១៤. បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាមានរចនាសម្ព័ន្ធជាឋានានុក្រម ដែលជាអង្គការរដ្ឋបាលខ្ពស់បំផុតរបស់ បក្ស កុម្មុយនីស្តកម្ពុជាគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍នៃគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍មជ្ឈឹម បក្សកុម្មុយនីស្ត កម្ពុជាមាន សមត្ថភាពក្នុងការបង្កើត រៀបចំ ណែនាំបញ្ជានិងតាមដានគោលនយោបាយ របស់ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា។ អង្គការរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាភូមិភាគតំបន់ស្រុក និងសាលានិងអនុវត្តព្រមទាំងរាយ ការណ៍គោលនយោបាយទាំងនេះនៅទូទាំងផ្ទៃប្រទេស នៃរបប កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។³¹⁸

២១៥. បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានអនុវត្តនូវវិធីសាស្ត្រដូចខាងក្រោមដើម្បីធានានូវភាពសំងាត់របស់ខ្លួន។ មេ ដឹកនាំរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានជ្រើសរើសយកការប្រើប្រាស់ ឈ្មោះ សង្គ្រាម ហើយបន្ទាប់ មក នឹង ប្រើប្រាស់ឈ្មោះហៅក្រៅទាំងនោះ ដោយប្រើឈ្មោះជាលេខកូដហើយជាញឹកញាប់បាន ផ្លាស់ប្តូរទាំង ឈ្មោះហៅក្រៅ និងឈ្មោះជាលេខកូដទាំងនោះ។ មេដឹកនាំកំពូលទាំងពីររូបនៃបក្ស កុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ត្រូវបាន គេស្គាល់រួម គ្នាថាជា *អង្គការ* ទោះបីជាពាក្យនេះត្រូវបានប្រើក្នុងចំណោម ប្រជាជនទូទៅដើម្បីនិយាយ ពីក ម្មាភិបាលណាម្នាក់ដែលតំណាងអោយរដ្ឋអំណាចនៃបក្សកុម្មុយនីស្ត កម្ពុជា។ ពួកគេបានសំគាល់ទីតាំង ភូមិ សាស្ត្រ និងស្ថាប័ន នានាដោយប្រើឈ្មោះជាលេខកូដ និងអក្សរ ដូចជា ៥៦០ (ភូមិភាគពាយ័ព្យ), ប-១ (ក្រសួងការបរទេស), ស-២១ (មណ្ឌលសន្តិសុខសំខាន់ជាងគេបង្អស់), ក-៣(មន្ទីរមជ្ឈឹមបក្ស), និងព-១ (មន្ទីរពេទ្យ កាល់ម៉ែត)។ នៅក្នុងករណីជាច្រើនបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបាននិយាយពីអ្នកដែលទទួលខុសត្រូវនៅ ក្នុងទីតាំងណា មួយឬស្ថាប័នណាមួយ ដោយប្រើលេខកូដ ដែលគេបានកំណត់ សម្គាល់សម្រាប់ទីតាំង ឬស្ថា ប័ននោះ។³¹⁹

២១៦. នៅខណៈដែលលក្ខន្តិកៈ របស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានផ្តល់សិទ្ធិអំណាចខ្ពស់បំផុតនៅទូទាំង ប្រទេស ទៅក្នុងដៃរបស់ មហាសន្និបាតបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ដែលត្រូវជួបប្រជុំរៀងរាល់បួនឆ្នាំម្តង លក្ខន្តិកៈ នោះ កំណត់អត្តសញ្ញាណថា គណៈកម្មាធិការមជ្ឈឹមបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាជា “អង្គការប្រតិបត្តិខ្ពស់បំផុត នៅទូ ទាំងប្រទេស” សម្រាប់ចន្លោះពេលបួនឆ្នាំនោះ។ ក្នុងការអនុវត្តន៍ អនុគណៈកម្មាធិការរបស់គណៈកម្មាធិការ មជ្ឈឹមបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ដែលគេស្គាល់ថាជា គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ដើរតួនាទីជា

³¹⁷ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឯកសារលេខ D3 កថាខណ្ឌទី២១។

³¹⁸ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឯកសារលេខ D3 កថាខណ្ឌទី២២។

³¹⁹ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឯកសារលេខ D3 កថាខណ្ឌទី២៣។



អង្គភាពខ្ពស់បំផុត ហើយ ដែលមានសិទ្ធិអំណាចបំផុត នៅក្នុងបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា និងនៅក្នុងរបបកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យ ។³²⁰

២១៧. គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានអនុវត្តនូវសិទ្ធិអំណាច ដើម្បីបង្កើតណែនាំ អនុវត្ត និងតាមដានការប្រព្រឹត្តិទៅនូវគោលនយោបាយទាំងអស់ទាក់ទងនឹងបញ្ហារដ្ឋ និងបញ្ហា របស់បក្សកុម្មុយនីស្ត កម្ពុជា។ ជាពិសេស គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ត្រួតពិនិត្យគោល នយោបាយទាក់ទង ទៅនឹងសន្តិសុខក្នុង និងក្រៅប្រទេស កិច្ចការបរទេស កិច្ចការក្នុងប្រទេស រួមទាំងផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ ពាណិជ្ជកម្ម ឧស្សាហកម្ម កសិកម្ម សុខាភិបាល និងសង្គមកិច្ច យោសនាការ និងអប់រំ ព្រមទាំងបញ្ហារដ្ឋបាល បុគ្គលិករដ្ឋ និង បុគ្គលិកបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា។ គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ បានពិភាក្សា និងបញ្ជាទូរការផ្លាស់ប្តូរទីកន្លែង ដោយបង្ខំក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំ បានពិភាក្សានិងបញ្ជាការប្រើការ ធ្វើ ពលកម្មដោយបង្ខំ បានបញ្ជាការចាប់ខ្លួន និងការសួរចម្លើយ “ខ្លាំង” បានដឹងពីស្ថានភាពរស់នៅ អមនុស្សធម៌ នៅទូទាំងប្រទេស និងមានសិទ្ធិ អំណាច បញ្ជាការប្រហារជីវិត ប្រជាជនតាមទំនើងចិត្ត។³²¹

២១៨. សមាជិកនៃគណៈកម្មាធិការមជ្ឈឹមបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាដូចតទៅនេះ គឺជាសមាជិកនៃ គណៈកម្មាធិ ការអចិន្ត្រៃយ៍ ៖ ប៉ុល ពត (លេខាបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា “ស្លាប់”), នួន ជា (អនុលេខាបក្ស កុម្មុយនីស្តកម្ពុជា) អៀង សារី, វន វេត (ស្លាប់), សោ ភឹម (ស្លាប់), តាម៉ុក (ស្លាប់), និង សុន សេន (ស្លាប់) ។

២១៩. គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍បានជួបប្រជុំជាញឹកញាប់ និងទៀងទាត់ដោយមានការចូលរួមពី សមាជិកទាំងអស់ ឬ សមាជិកខ្លះ។ សមាជិកគណៈកម្មាធិការមជ្ឈឹមបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ដែលមិនមែន ជា គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ រួមទាំង ខៀវ សំផន និងកម្មាភិបាលបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ថ្នាក់ខ្ពស់ដទៃទៀតបាន ចូលរួម ក្នុងអង្គប្រជុំជាញឹកញាប់។³²²

២២០. មន្ទីរ៨៧០ តាមដានការអនុវត្តន៍គោលនយោបាយ របស់គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍។ ដោយមានទី តាំងនៅភ្នំពេញ មន្ទីរ៨៧០ មានតួនាទីជាលេខាធិការដ្ឋាន សម្រាប់គណៈកម្មាធិការ អចិន្ត្រៃយ៍បក្សកុម្មុយនីស្ត កម្ពុជា។ មន្ទីរ៨៧០ មិនត្រឹមតែបញ្ជូនសេចក្តីណែនាំគោលនយោបាយរបស់ គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ទៅ កាន់អង្គការរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែ បានរៀបចំ និងចែកចាយរបាយ

³²⁰ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឯកសារលេខ D3 កថាខណ្ឌទី២៤។

³²¹ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឯកសារលេខ D3 កថាខណ្ឌទី២៥។

³²² ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឯកសារលេខ D3 កថាខណ្ឌទី២៦។



ការណ៍ ដែលទទួលបានពីភូមិភាគ និងអង្គការរដ្ឋបាល របស់បក្ស កុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ដទៃទៀត ព្រមទាំងពីអង្គការកងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជា អំពីស្ថានភាពទូទៅ និងការអនុវត្តន៍គោលនយោបាយរបស់គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍នៅ ទូទាំងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។³²³

២២១. គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ និងមន្ទីរ៨៧០ ធ្វើការជិត ស្និត ឬជាមួយក្រសួងរដ្ឋាភិបាលនានា ក្នុងការអនុវត្តន៍គោលនយោបាយរបស់បក្ស។ ស្ថិត នៅក្រោមការដឹកនាំរបស់សមាជិកគណៈ កម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ គណៈកម្មាធិការមជ្ឈឹម ក្រសួងនានាមានមុខងារជាផ្នែកប្រតិបត្តិរបស់បក្ស កុម្មុយនីស្តកម្ពុជា។ ជាឧទាហរណ៍ អៀង ធីរិទ្ធ ដែលជាមជ្ឈមន្ត្រីក្រសួងសង្គមកិច្ច មានទំនាក់ ទំនងផ្ទាល់ជាមួយ ប៉ុល ពត, នួន ជា, ខៀវ សំផន និងសមាជិកគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ ដទៃទៀត។³²⁴

២២២. យើងអាចសន្និដ្ឋានបានថា បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានគ្រប់ គ្រងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យតាមរយៈអង្គការរដ្ឋកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យ អង្គការរដ្ឋបាលរបស់បក្ស និងកងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជា។ រដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ឆ្នាំ១៩៧៦ និងលក្ខន្តិកៈបក្សបានផ្តល់អំណាចយ៉ាងធំធេងទៅអោយគណៈកម្មាធិការមជ្ឈឹមបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។ ប៉ុន្តែក្នុងការអនុវត្តន៍ជាក់ស្តែង គឺអនុគណៈកម្មាធិការនៃគណៈកម្មាធិការកណ្តាល ដែលហៅថា “គណៈកម្មាធិការ អចិន្ត្រៃយ៍” ជាអ្នកដើរតួនាទី ជាអង្គភាពប្រកបដោយសិទ្ធិអំណាចធំបំផុត និងខ្ពស់បំផុតរបស់រដ្ឋ ដែលមាន សមាសភាពចំនួនប្រាំពីររូបគឺ³²⁵ ៖

ប៉ុល ពត	លេខាបក្ស (ស្តាប់)
នួន ជា	អនុលេខាបក្ស
អៀង សារី	សមាជិក
សោ ភឹម	សមាជិក (ស្តាប់)
តា ម៉ុក	សមាជិក (ស្តាប់)
រន វេត	សមាជិក (ស្តាប់)
សុន សេន	សមាជិក (ស្តាប់)

២២៣. ជនទាំងប្រាំពីរនាក់នេះ ចាត់ទុកជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យប៉ុន្តែបច្ចុប្បន្ននៅ

³²³ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឯកសារលេខ D3 កថាខណ្ឌទី២៧។
³²⁴ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឯកសារលេខ D3 កថាខណ្ឌទី២៨។
³²⁵ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឯកសារលេខ D3 កថាខណ្ឌទី៤ ដល់ ១៥។



រស់ តែមួយរូបគឺ នួន ជា ដែលកំពុងស្ថិតក្នុងសមត្ថកិច្ចនៃការវិនិច្ឆ័យទោស របស់ អ.វ.ត.ក។ កាំង ហ្គេត អ៊ាវ ហា ឌុច ពុំមែនជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ឡើយ។ ដូច្នោះ កាំង ហ្គេត អ៊ាវ ប្រាកដជាប្រភេទ “ជនដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម។

២២៤. ផ្អែកតាមរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋអំណាចនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបប កម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យ គឺគណៈកម្មាធិការ អចិន្ត្រៃយ៍នៃគណៈកម្មាធិការ មជ្ឈឹមបក្សកុម្មុយនីស្ត កម្ពុជា ដែលមាន ឈ្មោះ³²⁶

ប៉ុល ពត	លេខាបក្ស (ស្លាប់)
នួន ជា	អនុលេខាបក្ស
អៀង សារី	សមាជិក (ស្លាប់)
សោ ភឹម	សមាជិក (ស្លាប់)
តា ម៉ុក	សមាជិក (ស្លាប់)
រន វ៉េត	សមាជិក (ស្លាប់)
សុន សេន	សមាជិក (ស្លាប់)

២២៥. គួរកត់សំគាល់ថា មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ដែលរស់រានមានជីវិតរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃគឺមានតែ នួន ជា។ ចំពោះជនដែលមានឈ្មោះក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងអោយស៊ើបសួរទី២ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងអោយស៊ើបសួរទី៣ ក្នុងនោះមាន អា អាន ផងដែរ ពុំមែនជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នឹងពុំមែនជាអ្នកទទួលខុសត្រូវ ខ្ពស់បំផុតក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យទេ។

២២៦. ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងនាសវនាការថ្ងៃ១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ថា ដូចសម្តេច សុខ អាន បានកត់សម្គាល់ថាមានចំនួនតិចតួចអាចជា ៣០ នាក់ ឬ ក៏អាចធ្វើម៉េចកាត់សេចក្តីឱ្យបានមុនពេល ពួកគាត់ស្លាប់បាត់បង់ជីវិត ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបន្ថែមទៀតថា វាកំណត់ត្រឹមប្រហែល បួន ដប់ នាក់ ហើយឥឡូវនេះយើងមានប្រាំពីរ ប្រាំបីនាក់ ហើយយើងលើកលែងចោទប្រកាន់ម្នាក់រួចទៅហើយ ។ល។

២២៧. ចៅក្រមជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ការលើកឡើងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ផ្ទុយទៅនឹងភស្តុតាងដែលលោកបានលើកឡើងនៅក្នុងឯកសារ D360/10 ទាក់ទងនឹងប្រសាសន៍របស់ឯក

³²⁶ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឯកសារលេខ D3 កថាខណ្ឌទី៧ ដល់ ២១។



ឧត្តម តេជ វេនី និងពុំមានមូលដ្ឋានច្បាស់លាស់ឡើយ។

១. គោលបំណងនៃការបង្កើតអ.វ.ត.ក

២២៨. ដើម្បីបង្ហាញអំពីគោលបំណងសំខាន់ៗ ក្នុងការបង្កើត អ.វ.ត.ក ចៅក្រមជាតិនៃ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមលើកយកកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងរាជរដ្ឋាភិបាលនិងអង្គការសហប្រជាជាតិ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក វិធានផ្ទៃក្នុង និង បុព្វកថា មកបញ្ជាក់ជូនដូចខាងក្រោម៖

១. កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងរាជរដ្ឋាភិបាល និងអង្គការសហប្រជាជាតិ

២២៩. តាមសំណើសុំជំនួយជាផ្លូវការ នាថ្ងៃទៅ២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ១៩៩៧ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ បានចុះកិច្ចព្រមព្រៀងមួយ នៅថ្ងៃទី ៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៣ ក្នុងគោលបំណងវិនិច្ឆ័យទោសមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និង ការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើច្បាប់កម្ពុជានិងច្បាប់អន្តរជាតិ ដែលប្រព្រឹត្តឡើងអំឡុងក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យចាប់ពីថ្ងៃទី ១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ ថ្ងៃទី ៦ ខែមករា ឆ្នាំ ១៩៧៩។

២៣០. មាត្រា ១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ចែងថា៖ គោលបំណងរបស់កិច្ចព្រមព្រៀងនេះ គឺកំណត់អំពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និង រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដើម្បីកាត់សេចក្តីមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ទៅលើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ការរំលោភទៅលើច្បាប់មនុស្សធម៌ និងទំលាប់អន្តរជាតិ ព្រមទាំងការរំលោភអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ដែលប្រទេសកម្ពុជាទទួលស្គាល់ ហើយដែលបានប្រព្រឹត្តិ ក្នុងអំឡុងថ្ងៃទី ១៧ មេសា ១៩៧៥ ដល់ ថ្ងៃ ៦ មករា ១៩៧៩។ ក្នុងចំណោមប្រការផ្សេងៗទៀត កិច្ចព្រមព្រៀងនេះផ្តល់នូវមូលដ្ឋានគតិយុត្តិ គោលការណ៍នឹងបែបបទសម្រាប់កិច្ចសហប្រតិបត្តិការនេះ។

២៣១. មាត្រា ២ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងចែងថា៖ កិច្ចព្រមព្រៀងនេះទទួលស្គាល់ថា អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញមានយុត្តាធិការលើរឿងក្តី ដូចដែលបានចែងក្នុង “ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដើម្បីកាត់សេចក្តី ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តឡើង ក្នុងរយៈកាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ” (បន្ទាប់ពីនេះហៅថា “ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ”) ដូចដែលបានអនុម័តនិងធ្វើវិសោធនកម្ម ដោយអង្គនីតិបញ្ញត្តិកម្ពុជា នៅក្រោមរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា។ កិច្ចព្រមព្រៀងនេះ ទទួលស្គាល់ផងដែរថា អង្គជំនុំ



ជម្រះវិសាមញ្ញ មានយុត្តាធិការលើរូបបុគ្គលជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិប្បតេយ្យ និងជនទាំងឡាយ ដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលបានចែងក្នុងមាត្រា ១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង។

២៣២. កិច្ចព្រមព្រៀងនេះ ត្រូវអនុវត្តក្នុងប្រទេសកម្ពុជា តាមរយៈច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះ វិសាមញ្ញនៅពេលអនុម័ត និងធ្វើវិសោធនកម្មរួច។ កិច្ចព្រមព្រៀងនេះត្រូវអនុវត្តតាមអនុសញ្ញាទីក្រុង វីយែន ស្តីពីច្បាប់នៃសន្និសីទ ជាពិសេសមាត្រា ២៦ និង ២៧។

២៣៣. នៅក្នុងករណីចាំបាច់មានវិសោធនកម្មលើច្បាប់ ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ វិសោធន កម្មបែបនេះត្រូវតែមានការពិគ្រោះយោបល់គ្នា ជាមុនរវាងភាគីទាំងពីរ។

២. ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក

២៣៤. មាត្រា ១ ចែងថា៖ ច្បាប់នេះរៀបចំឡើងក្នុងគោលបំណងវិនិច្ឆ័យទោស មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជា ប្រជាធិប្បតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភយ៉ាង ធ្ងន់ធ្ងរទៅលើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ការរំលោភទៅលើច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ និងទំលាប់អន្តរជាតិ ព្រមទាំងការរំលោភលើអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ដែលប្រទេសកម្ពុជាទទួលស្គាល់ ហើយដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុង អំឡុង ថ្ងៃ១៧ មេសា ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃ ៦ មករា ១៩៧៩។

២៣៥. មាត្រា ២ ថ្មី ចែងថា៖ ត្រូវបានបង្កើតឱ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធតុលាការ ដែលមានស្រាប់ ពោលគឺសាលាដំបូងនិងតុលាការកំពូល ដើម្បីជំនុំជម្រះមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិប្ប តេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ទៅលើ ច្បាប់កម្ពុជា ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងអំពើឧក្រិដ្ឋ ការរំលោភទៅលើច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ និងទំលាប់អន្តរជាតិ និងការរំលោភទៅលើអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ដែលប្រទេសកម្ពុជាទទួលស្គាល់ ហើយដែលបានប្រព្រឹត្តិក្នុង អំឡុងថ្ងៃ ១៧ មេសា ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃ ៦ មករា ១៩៧៩។

២៣៦. មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិប្បតេយ្យ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មខាងលើ នេះ ហៅថា “ជនសង្ស័យ”។

៣. វិធានផ្ទៃក្នុង

២៣៧. វិធាន ១៖ ការចូលជាធរមាននិងការបកស្រាយ



១. វិធានផ្ទៃក្នុងនេះត្រូវចូលជាធរមានតាមរយៈការបោះពុម្ពផ្សាយជាផ្លូវការដោយ ការិយាល័យរដ្ឋបាល និងក្នុងរយៈពេលមិនលើសពី១០ថ្ងៃ ក្រោយពីឯកសារដូចគ្នាដែលមានជាភាសាខ្មែរ ដូចគ្នា អង់គ្លេស បារាំង ត្រូវបានអនុម័តដោយកិច្ចប្រជុំពេញអង្គ។

២ នៅក្នុងឯកសារនេះ ពាក្យសំគាល់ភេទប្រុស .ក៏ត្រូវរាប់បញ្ចូលភេទស្រីដែរ ហើយឯកវចនៈ ក៏អាចយល់ជាពហុវចនៈដែរ ហើយក៏អនុវត្តដូចគ្នាផងដែរ ចំពោះករណីបញ្ហាសមកវិញ។ ជាពិសេសលើកលែងតែមានចែងផ្សេងពីនេះ ការយោងនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងនេះ ចំពោះពាក្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សំដៅទៅដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរដែលធ្វើការសម្រេចចិត្តរួមគ្នា និងចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់ក្នុងចំណោមអ្នកទាំងពីរ ទោះបីដោយផ្ទាល់ឬតាមរយៈតំណាង។ ករណីដូចគ្នានេះដែរ ត្រូវយកមកអនុវត្ត ចំពោះសហព្រះរាជអាជ្ញា។ បទប្បញ្ញត្តិនេះ មិនមានផលប៉ះពាល់ផ្នែកវេយ្យាករណ៍ ដល់ឯកសារជាភាសាខ្មែរឡើយ។

២៣៨. វិធាន ២៖ នីតិវិធីអនុវត្តសម្រាប់បញ្ជាចន្លោះប្រហោងនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង

នៅក្នុងអំឡុងពេលដំណើរការ របស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ប្រសិនបើមានបញ្ហាណាមួយកើតមានឡើង ដែលមិនមានចែងក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬ អង្គជំនុំជម្រះ ត្រូវធ្វើការសម្រេចចិត្ត ដោយស្របទៅលើមាត្រា ១២ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង និងមាត្រា ២០ថ្មី ២៣ ថ្មី ៣៣ ថ្មី ឬមាត្រា ៣៧ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ក្នុងតុលាការកម្ពុជា និងដោយផ្ដោតការយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេស ទៅលើគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ដែលមានចែងក្នុងវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងនេះ និងច្បាប់នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌជាធរមាន។ ក្នុងករណីនេះ សំណើសុំធ្វើវិសោធនកម្ម វិធានផ្ទៃក្នុង ត្រូវដាក់ជូនទៅគណកម្មាធិការនីតិវិធីនិងវិធានផ្ទៃក្នុងអោយបានឆាប់រហ័សតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន។

២៣៩. វិធាន ៣៖ ការធ្វើវិសោធនកម្ម

- ១. សំណើសុំធ្វើវិសោធនកម្មលើវិធានផ្ទៃក្នុងនេះ អាចត្រូវដាក់ជូនគណកម្មាធិការនីតិវិធី និងវិធានផ្ទៃក្នុង ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាណាម្នាក់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់ ចៅក្រមណាម្នាក់ ប្រធានអង្គភាពគាំពារការពារក្តី អង្គភាពគាំពារជនរងគ្រោះ សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រធាន ឬអនុប្រធានការិយាល័យរដ្ឋបាល។
- ២. សំណើសុំធ្វើវិសោធនកម្ម ដែលបញ្ជូនពីគណកម្មាធិការនីតិវិធីផ្ទៃក្នុង ត្រូវដាក់ជូនកិច្ចប្រជុំពេញអង្គ ដើម្បីអនុម័ត ដោយស្របទៅនឹងនីតិវិធីសម្រាប់ការអនុម័តវិធានផ្ទៃក្នុងនេះ។



៣. លើកលែងតែមានការចែងផ្សេងពីនេះ វិសោធនកម្មត្រូវចូលជាធរមានភ្លាម បន្ទាប់ពីការ បោះពុម្ពផ្សាយ ជាផ្លូវការដោយការិយាល័យរដ្ឋបាលនិងមិនត្រូវលើសពីរយៈពេល១០ថ្ងៃ ក្រោយ ពេលទទួលបានការអនុម័តពីកិច្ចប្រជុំពេញអង្គ ជាភាសាខ្មែរ អង់គ្លេស និងបារាំង។

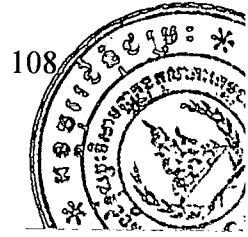
៤. ការប្រជុំនៅរដ្ឋសភា

២៤០. នៅក្នុងកំណត់ហេតុអំពីអង្គប្រជុំរបស់សភាជាតិ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា លើសេចក្តីព្រាងច្បាប់ ស្តីពី ការបង្កើតឱ្យមាន អ.វ.ត.ក (ថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០០) **ឯកឧត្តម សុខ ណន** ទេសរដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី និង ជាប្រធានក្រុមការងារបានគូសបញ្ជាក់ជូនសភាពេញអង្គថា “ រង្វង់សមត្ថកិច្ច ហៅថាទិដ្ឋភាពនៃសមត្ថកិច្ចបុគ្គល គឺកំណត់ទៅលើមុខសញ្ញា ដែលត្រូវជាកម្មវត្ថុនៃការវិនិច្ឆ័យទោស របស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ គឺមានតែមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និង អ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត គឺសំដៅលើមុខសញ្ញាមួយចំនួនតូចចង្អៀតទេ...អ្នកដែលធ្វើខុសច្រើនជាងគេបំផុត ហើយនៅក្នុងស្មារតីនៃ មាត្រា មួយយើងឃើញហើយគឺថា មុខសញ្ញានេះមិនច្រើន មិនទូលាយ មិនរាលដាលនោះទេ គឺស្មារតីចង់ បានបង្ហាញមុខសញ្ញានេះ ឱ្យច្បាស់លាស់ ឱ្យជាក់ស្តែង ឱ្យតិចបំផុត។³²⁷

២៤១. សមាជិកសភាផ្សេងទៀង មានជាអាទិ **ឯកឧត្តម ជាង ឃ្យោង** ឯកឧត្តមក៏បាន ចូលរួមមាន មតិ ទាក់ទងនឹងជំពូក សមត្ថកិច្ចបុគ្គល ដោយបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា “ខ្ញុំសូមអំពាវនាវដល់បងប្អូនដែល ធ្លាប់បានស្ថិតក្នុងរបប កម្ពុជាប្រជាធិប្បតេយ្យ សុំកុំយល់ច្រឡំ គោលបំណងនៃច្បាប់នេះវិនិច្ឆ័យទោស មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិប្បតេយ្យ អីចឹងទេ សូមអំពាវនាវមន្ត្រីស៊ីវិល មន្ត្រីយោធានិងយុទ្ធជន ដែល ធ្លាប់ចូលរួមក្នុងរបបខ្មែរក្រហមក្រោយធ្វើសមាហរណកម្ម ឬចុះចូលរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដែលដឹកនាំដោយ សម្តេច ហ៊ុន សែន រួចហើយ មេត្តាកុំមានការព្រួយបារម្ភអ្វីមាត្រាមួយនេះបានចែងច្បាស់លាស់អំពី គោលបំណងទិសដៅគឺវិនិច្ឆ័យទោសចំពោះតែមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិប្បតេយ្យតែប៉ុណ្ណោះទេ។³²⁸

២៤២. **ឯកឧត្តម ប៊ែន បញ្ញា** បានបញ្ជាក់ថា ខ្ញុំបាទសុំឯកភាព លើបញ្ញត្តិជាទូទៅ ជំពូកមួយនេះ ដែលមានតែមួយមាត្រា ប៉ុន្តែបានកំណត់ច្បាស់លាស់អំពីគោលបំណងអំពីមុខសញ្ញាដែលត្រូវវិនិច្ឆ័យទោស ខ្ញុំរីករាយដោយយើង....កំពុងតែខិតខំបិទទ្វារទំព័រប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏ខ្មៅងងឹត របស់ប្រជាជាតិកម្ពុជាយើង។³²⁹

³²⁷ ទស្សនាវដ្តី ស្វែងរកការពិត លេខ ១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០០១ ទំព័រ ៦៣, លេខ ១៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ ទំព័រ ៤៨ និងទំព័រ ៤៩។
³²⁸ ទស្សនាវដ្តី ស្វែងរកការពិត លេខ ១៤ ខែកុម្ភៈ ២០០១ ទំព័រ ៥៥។
³²⁹ ទស្សនាវដ្តី ស្វែងរកការពិត លេខ ១៤ ខែកុម្ភៈ ២០០១ ទំព័រ ៥៦។



២៤៣. **ឯកឧត្តម សុខ អេន** សន្និដ្ឋានថា៖ ទាល់តែយើងគិតអំពីទិដ្ឋភាពទាំងអស់ឱ្យគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ បានន័យថា ទាំងទិដ្ឋភាពច្បាប់ ទាំងទិដ្ឋភាពនយោបាយ ទាំងទិដ្ឋភាពប្រវត្តិសាស្ត្រ វាពាក់ព័ន្ធគ្នា វាប្រហាក់ប្រហែលគ្នាទាំងអស់ បើយើងគិតតែអំពីច្បាប់ ហើយផ្អែកទៅលើច្បាប់ដែលយើងមាន ដែលយើងអត់យើង ថាខុសច្បាប់ អាហ្នឹងគឺអត់ទៅរួចទេ បើយើងគិតថា យើងយកតែច្បាប់ដែលមានយកមកមើលតម្រូវកន្លែងណា ដែលច្បាប់នេះមាន យើងគិតថាវា ខុសច្បាប់នេះទៅមិនរួចទេ ហើយច្បាប់នេះលើកឡើងនូវបមន្តថ្មីនៃទស្សនទានថ្មី ហើយក៏គោលការណ៍ថ្មីធំៗ ដូចខ្ញុំបានជម្រាបហើយដែល ឆ្លុះបញ្ចាំងនូវជំហានសម្រុះសម្រួលទាំង៤ធំៗ៖

២៤៤. តុលាការអន្តរជាតិ យើងទាមទារតុលាការជាតិឈប់និយាយអំពី តុលាការអន្តរជាតិ គឺនិយាយអំពី តុលាការដែលមានលក្ខណៈអន្តរជាតិ គឺតុលាការជាតិ ប៉ុន្តែមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ដែលមានចៅក្រមបរទេសចូលរួម នេះជាគោលការណ៍ថ្មីក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិ លើកទី១នៅលើសាកលលោក ដូច្នេះគោលការណ៍នេះក៏ត្រូវថ្មីដែរ។

២៤៥. គោលការណ៍ទី២៖ ចំនួនចៅក្រម គេសុខចិត្តឱ្យខ្មែរមានភាគច្រើន ប៉ុន្តែ ភាគច្រើនរាំងស្ងួនបាន រូបមន្តថ្មី ទាល់តែមានចៅក្រម១នាក់ចូលរួមទើបយកការសំរេចបាន។ ឥតដែលមានទេ។

២៤៦. គោលការណ៍ទី៣ បង្កើតឱ្យមានសហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេត។

២៤៧. គោលការណ៍ទី៤ ព្រះរាជអាជ្ញា២នាក់ ត្រូវឱ្យមាន Consensus ឱ្យមានភាពឯកច្ឆ័នជាមួយគ្នាជាល្អ ប៉ុន្តែថ្ងៃណាមួយភាគីទាស់គ្នា ត្រូវបង្កើតរូបមន្តថ្មី អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដូច្នេះត្រូវគិតគ្រប់ទិដ្ឋភាពទាំងអស់គឺ ច្បាប់ នយោបាយ ប្រវត្តិសាស្ត្រ វាពាក់ព័ន្ធគ្នា វាប្រទាក់ប្រទិនគ្នាទាំងអស់ ចំណុចមួយទៀតសំខាន់គួរឱ្យកត់សំគាល់ គឺចៅក្រមបរទេសទាំងអស់ត្រូវទទួលបានការតែងតាំងពី ស្ថាប័នជាន់ខ្ពស់របស់កម្ពុជាដែលមានសមត្ថកិច្ច គឺ ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាចៅក្រមជាអ្នកតែងតាំង។

២៤៨. គួរកត់សម្គាល់ថា អ្នកតាក់តែងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអ.វ.ត.ក បានដឹងថា មានប្រភេទនៃចារី ចំនួនដ៏ច្រើន សន្លឹកសន្លាប់ហើយពួកគេ នឹងមិនត្រូវជំនុំជម្រះក្តីនៅចំពោះមុខអ.វ.ត.កទេ។ ត្រង់ចំណុចនេះដើម្បី ឱ្យដឹងកាន់តែច្រើនតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន អំពីគោលបំណងរបស់ភាគីនៅក្នុង កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានស្នើរសុំពីផ្នែកប័ណ្ណសាររបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ នូវកំណត់ហេតុនៃការចរចាគ្នារវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ ជាមួយរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា



ក៏ប៉ុន្តែអង្គការសហប្រជាជាតិបានបដិសេធមិនបង្ហាញឯកសារភាគច្រើនក្នុងចំណោមឯកសារដែលបានស្នើសុំទេ ដោយផ្អែកលើមូលហេតុរក្សានូវការសម្ងាត់។

២៤៩. ក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង០០៤/២ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងថា**ឯកឧត្តមតែវ ទេមី** ក្នុងប្លោកចុងក្រោយបានលើកឡើងថា វាមិនមានយុត្តិធម៌ទេ បើយើងកាត់ទោសតែ ៣ ឬ ៤ នាក់នោះ(ឆ្លើយតបទៅនឹង**ឯកឧត្តម សុខ អាន**)។ នេះជាកស្មតាងច្បាស់ក្រឡែតនាពេលប្រជុំឆ្លងសេចក្តីព្រៀងច្បាប់អ.វ.ត.ក នៅរដ្ឋសភាកម្ពុជា គឺ**ឯកឧត្តម សុខ អាន** បានបញ្ជាក់ថា ជនដែលត្រូវនាំយកមកកាត់ទោសនៅអ.វ.ត.ក មានចំនួនតែ៣ ឬ ៤ នាក់ប៉ុណ្ណោះ ដូចអ្វីដែល **ឯកឧត្តម តែវ ទេមី** បានលើកឡើងគឺជាគោលបំណងនៃការតាក់តែងកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់ស្តីពីអ.វ.ត.ក ។³³⁰

២៥០. ភស្តុតាងដូចបានរៀបរាប់ក្នុងប្រវត្តិនៃការនាំយកខ្មែរក្រហមមកកាត់ទោសរហូតដល់ការប្រជុំឆ្លងសេចក្តីព្រៀងច្បាប់នៅរដ្ឋសភាជាតិ និងរចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់គ្រងរដ្ឋអំណាចក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដែលលើកឡើងដោយដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៧ ក្នុងសំណុំរឿង០០២ ឯកសារD3 បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា គោលបំណងនៃការប្រើពាក្យ មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង ក៏ដូចជាក្នុងច្បាប់អ.វ.ត.ក គឺសំដៅទៅលើតែជនមួយចំនួន ៤ ទៅ ៥ នាក់ ដែលមានក្នុងសំណុំរឿង០០១ និង ០០២ តែប៉ុណ្ណោះ ។

២៥១. ការនាំយកជនផ្សេងទៀតមកចោទប្រកាន់ ហើយបង្កើតជាសំណុំរឿង០០៣ និង០០៤ គឺពិតជាវិលោភកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់អ.វ.ត.ក ព្រមទាំងពុំអាចបិទសំណុំរឿងក្តីនេះតាមគតិច្បាប់ឡើយ។ ដូច្នោះការអនុវត្តការស៊ើបអង្កេតបឋមជាឯកតោភាគីដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ គឺពិតជាផ្ទុយនឹងគោលការណ៍កុងសង់ស្វ៊ិស ហើយដីកាដោះស្រាយដែលចោទប្រកាន់ អេ អាន បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះដែលកើតពីលទ្ធផលនៃការស៊ើបអង្កេតបឋមដោយខុសច្បាប់គប្បីទុកជាមោឃៈ ។

³³⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ឯកសារ D360/10 កថាខណ្ឌ ១១-១២ យោងទៅរក “ការចរចា និងការអនុម័ត កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងការចរចា និងការអនុម័ត វិសោធនកម្មលើច្បាប់ស្តីពីការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម” សម័យប្រជុំលើកទី១ នីតិកាលទី៣ នៃរដ្ឋសភាកម្ពុជា ថ្ងៃទី ៤-៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤ ឯកសារលេខ D359/3/1.1.45។



ច. ដំណើរនៃសំណុំរឿង ០០៤

១. ការស៊ើបអង្កេតបឋមដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា : ការចោទប្រកាន់

២៥២. វិធាន៤៩៖ ការអនុវត្តបណ្តឹងអាជ្ញា

- ១- ការចោទប្រកាន់ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋទាំងឡាយណាដែលស្ថិតនៅក្នុង យុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ អាចធ្វើឡើងបានតាមការផ្តួចផ្តើម គំនិតរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាតែប៉ុណ្ណោះ ទោះបីជាការសម្រេចចិត្ត ដោយឯកឯង ឬដោយផ្អែកតាមពាក្យបណ្តឹងក៏ដោយ។
- ២- សហព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវទទួល និងពិចារណាលើពាក្យបណ្តឹងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬ ពិតមានទាំងឡាយណាដែលចោទប្រកាន់ អំពីការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ។

២៥៣. មាត្រា ១៦ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ចែងថា៖ រាល់ការសន្និដ្ឋានចោទប្រកាន់ជូនទៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ គឺជាការទទួលខុសត្រូវ របស់ព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរនាក់ ម្នាក់ជាកម្ពុជា និង ម្នាក់ទៀតជាបរទេស ដែលហៅថា “សហព្រះរាជអាជ្ញា” ដែលធ្វើការរួមគ្នា ដើម្បីរៀបចំឯកសារ និងធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានចោទប្រកាន់ជនសង្ស័យ សម្រាប់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ។

២៥៤. យល់ឃើញថា បណ្តឹងអាជ្ញា- ការចោទប្រកាន់ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋទាំងឡាយណា ធ្វើឡើងបានតែក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក តែប៉ុណ្ណោះ ដូច្នេះការអនុវត្តរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវឆ្លងកាត់ គោលការណ៍ Consensus រវាងសហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរនាក់ បានន័យថា ត្រូវមានការយល់ព្រមពីសហព្រះរាជអាជ្ញាកម្ពុជា និងអន្តរជាតិដាច់ខាត គឺមិនអាចធ្វើការលាក់លៀម ឬលួចធ្វើតែម្នាក់ឯងបានទេ។ ហើយការចោទប្រកាន់ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋទៀតសោត ក៏ពុំអាចធ្វើឡើងចំពោះជនផ្សេងដទៃទៀត នៅក្រៅយុត្តាធិការរបស់អ.វ.ត.ក ឡើយ។

២៥៥. វិធាន៥០៖ ការស៊ើបអង្កេតបឋម

សហព្រះរាជអាជ្ញា អាចដឹកនាំការស៊ើបអង្កេតបឋម ដើម្បីកំណត់ភស្តុតាង ដែលបង្ហាញអំពីការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក និងកំណត់អត្តសញ្ញាណជនសង្ស័យ និងសាក្សីសំខាន់ៗ។

២៥៦. ចៅក្រមជាតិអង្គបុរេជំនុំជម្រះ យល់ឃើញថា ការស៊ើបអង្កេតបឋមត្រូវឆ្លងកាត់ នីតិវិធីជាបន្ត



បន្ទាប់ទើបសម្រេចចេញជាដីកាសន្និដ្ឋាន បញ្ជូនរឿងទៅស៊ើបសួរ។

២៥៧. ចៅក្រមជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ យល់ឃើញថា ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ត្រូវបញ្ជាក់ អំពីព័ត៌មានផ្សេងៗ ភ្ជាប់ដោយសម្ភារៈដែលចាត់ទុកជាភស្តុតាង ដាក់បន្ទុក និងភស្តុតាងដោះបន្ទុក ដែល ត្រូវតែទទួលការឯកភាពពី សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ តាមគោលការណ៍ Consensus។

២. ការអនុវត្តជាក់ស្តែងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា

២៥៨. សហព្រះរាជអាជ្ញាពុំមានគោលការណ៍ច្បាស់លាស់ដើម្បីកំណត់មុខសញ្ញាជនដែលត្រូវធ្វើការចោទ ប្រកាន់។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ត្រូវពិនិត្យលើការអនុវត្ត ធនានុសិទ្ធិរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ដើម្បីកំណត់ថា ចំណាត់ការរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុវត្តបានត្រឹមត្រូវតាមអង្គហេតុ និង អង្គច្បាប់ ដែរឬទេ។

២៥៩. នៅថ្ងៃទី ០៨ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៩ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានបញ្ជាក់ថានៅ អ.វ.ត.ក នេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី ពុំមានផែនការណាមួយដើម្បីចាត់វិធានការធ្វើការស៊ើបអង្កេតបឋមក្រោយ ៗទៀតបន្ថែមទៅលើជនសង្ស័យផ្សេងទៀតនោះឡើយ។ តាមរយៈការបញ្ជូនជនសង្ស័យចំនួនប្រាំ(៥)រូប នេះ ឱ្យទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដើម្បីបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី មានការ យល់ស្របតាមសេចក្តីផ្តើមការណ៍របស់អតីតសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី ០៥ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០០៩ ដែលថាសំណុំរឿងចុងក្រោយដែលត្រូវធ្វើការ ចោទប្រកាន់ទាំងនេះនឹងនាំមកនូវការទទួលខុសត្រូវ កាន់តែទូលំទូលាយ ថែមទៀតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនានា ដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិប្ប តេយ្យ ពី ឆ្នាំ ១៩៧៥-១៩៧៩។

២៦០. ចៅក្រមជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ធ្លាប់បានពិចារណាម្តងរួចហើយអំពី អនិច្ចាសុក្ខលភាពនៃកិច្ច ស៊ើបសួរបឋមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ កាលពីថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ហើយដែលមានសេ ចក្តីដូចតទៅ៖

១. សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ តាមចម្លើយរបស់ខ្លួន ចុះថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ បាន អះអាងថា តាមវិធានផ្ទៃក្នុងរាល់ការដឹកនាំការស៊ើបអង្កេតបឋម និងការចោទប្រកាន់ ទាំងអស់សុទ្ធតែ ប្រើពាក្យ “សហព្រះរាជអាជ្ញា”។ បើព្រះរាជអាជ្ញាណាមួយបំពេញកិច្ច តែងដង ដោយគ្មានការ ផ្ទេរសិទ្ធិនោះ វាផ្ទុយទៅនឹងបញ្ញត្តិនៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក ដែលបាន លើកឡើងថារឿយលែងតែសកម្មភាពទាំងឡាយ ដែលត្រូវធ្វើរួមគ្នាក្រោមច្បាប់



ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និង វិធានផ្ទៃក្នុងនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអាចផ្ទេរអំណាចទៅឱ្យ ព្រះរាជអាជ្ញាណាមួយ ក្នុងចំណោម សហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីររូប តាមរយៈសេចក្តី សម្រេចរួមគ្នាជាលាយ លក្ខណ៍អក្សរឱ្យបំពេញកិច្ចតែម្នាក់ឯងបាន។ ដូច្នេះឃើញថាការ បំពេញកិច្ចដែលធ្វើឡើងកន្លងមក ទាក់ទងនឹងដីកាសន្និដ្ឋាន បញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ២ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី៣ នោះគឺ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងមន្ត្រីរបស់ខ្លួនធ្វើដោយឯកឯងមិនបានស្នើសុំ ឬពិភាក្សាពីសហ ព្រះរាជអាជ្ញាជាតិទេ។

២. យោងតាមច្បាប់ អ.វ.ត.ក ការចោទប្រកាន់មានតម្លៃអាចទទួលយកបាន តាមផ្លូវ ច្បាប់នោះ លុះត្រាតែសហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរ ពោលគឺសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ និង សហព្រះរាជអាជ្ញា អន្តរជាតិមានការឯកភាពគ្នា ដោយយោងលើពាក្យបណ្តឹង ឬដោយ ឆន្ទា នុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន។ កិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់ អ.វ.ត.ក បានបញ្ជាក់ច្បាស់ថា នៅ អ.វ. ត.ក ត្រូវមានព្រះរាជអាជ្ញាពីរ រូបដែលហៅថា “សហព្រះរាជអាជ្ញា” ហើយត្រូវធ្វើការ សហការគ្នា ក្នុងការបំពេញការងារ។ ដូច្នេះឃើញថា ភស្តុតាងនានា ដែលទទួលបានពីការ ស៊ើបអង្កេត បឋមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អន្តរជាតិទាក់ទងទៅនឹងជនសង្ស័យថ្មីទាំង នោះ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិពុំ ដែលបានចូលរួម ឬ ផ្តល់សិទ្ធិអំណាចដល់មន្ត្រីរបស់ខ្លួន ក្នុងការចូលរួមស៊ើប អង្កេតនោះទេ។

៣. សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ និងមន្ត្រីរបស់ខ្លួនមិនដែលបានចូលរួម និង/ឬ គាំទ្រ ដល់ការ ស៊ើប-អង្កេតបឋមក្នុងការកំណត់មុខសញ្ញាជនសង្ស័យដើម្បីយកមកធ្វើការប្តឹង ចោទ ប្រកាន់ដូចដែលមាន នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី២ និងទី៣ ដែល ធ្វើឡើងដោយសហព្រះរាជ អាជ្ញាអន្តរជាតិនោះទេ។ រហូតដល់ការស៊ើបអង្កេតបឋម ដែលធ្វើឡើងដោយ សហព្រះ រាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងមន្ត្រីរបស់ខ្លួនបានចប់សព្វគ្រប់ ទើប សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ បានទទួល ព័ត៌មានក្រៅផ្លូវការថា ខាងផ្នែកអន្តរជាតិបានធ្វើការ អង្កេតបឋមទាក់ទងនឹងកិច្ចការ មួយចំនួន ហើយការអង្កេតបឋមនេះក៏បានចប់សព្វ គ្រប់ រួចរាល់ហើយដែរ។ ពេលទទួលព័ត៌-មានដូចនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានទៅសួរនាំ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប៉ុន្តែពេលនោះសហព្រះរាជ អាជ្ញាអន្តរជាតិអវតមានទើប សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិទៅជួបជាមួយសហ-ព្រះរាជអាជ្ញារងអន្តរ ជាតិ គឺ លោក វី



លៀម ស្មិត។ ពេលសួរនាំករណីអង្កេតបឋមនេះ លោក វីលៀមស្មិត បានប្រាប់ថា ពិតជា មានការស៊ើបអង្កេតបឋមដូចដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ទទួលបានព័ត៌មាននោះមែន ហើយ លោក វីលៀម ស្មិត ក៏បានពោលពាក្យថា “សុំទោស” ចំពោះ ការធ្វើអង្កេតបឋម ដោយ ឯកឯងនេះ ហើយសន្យាថា បើពេលក្រោយមានធ្វើអ្វីទៀត ខ្លួននឹងជូនដំណឹងដល់ សហព្រះ រាជជាតិ។

៤. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានធ្វើការសម្រេចចិត្តក្នុងការផ្តួចផ្តើម ស៊ើប អង្កេតនេះ ដោយ ឯកឯង ដូច្នោះព្រះរាជអាជ្ញាជាតិមិនបានដឹងអំពីបញ្ហានេះទេ។ ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរ ជាតិ តាមចម្លើយ របស់ខ្លួនចុះថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ បានអះអាងថា៖ កិច្ចស៊ើប សួរបឋមទាក់ទង នឹងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងស៊ើបសួរលើកទីមួយ លើកទីពីរ និង លើកទី បី ជាគោលការណ៍ត្រូវបានឈរលើមូលដ្ឋាននៃការវិភាគឯកសារធ្វើឡើងនៅក្នុងតុលាការ ដែលប្រមូលបានពីមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា (DC-Cam) ដែលបានទទួលមុនថ្ងៃ ទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧, មានន័យថា មុនការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងស៊ើបសួរលើកទី មួយ។ ភាគច្រើនបំផុតនៃការអនុញ្ញាត សម្រាប់កិច្ចស៊ើបសួរបឋមនៅពេលណាត្រូវបានផ្តល់ ដោយព្រះរាជអាជ្ញាណាម្នាក់ ឬសហព្រះ រាជអាជ្ញាក៏ដោយ គឺត្រូវបានធ្វើឡើងដោយ ផ្ទាល់មាត់ ដែលអនុញ្ញាតដោយច្បាប់។

៥. ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា បានចាប់ផ្តើមប្រតិបត្តិការរបស់ខ្លួន នៅថ្ងៃទី១០ ខែក ក្កដា ឆ្នាំ ២០០៦។ តាមព័ត៌មានដែលរកបានចំពោះការិយាល័យនាពេលនោះ អ្នកស៊ើប អង្កេតរបស់ខ្លួន បានកំណត់អត្តសញ្ញាណជនសង្ស័យសក្តានុពលចំនួនដប់ប្រាំមួយ នាក់ក្នុង បញ្ជីមួយ នៅថ្ងៃទី ២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦ ដែលជនសង្ស័យទាំងនេះ បានជាប់ពាក់ព័ន្ធ ទៅនឹងបទឧក្រិដ្ឋ ដែលស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការរបស់តុលាការនេះ និងជនដែលស្ថិតក្នុងយុត្តាធិ ការបុគ្គលយ៉ាងសំខាន់ របស់តុលាការនេះដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃភស្តុតាងដែលអាចរក បានជាសាធារណៈ។ ប៉ុន្តែនៅ ថ្ងៃនោះ ជនសង្ស័យសក្តានុពលម្នាក់បានស្លាប់។ អាស្រ័យ ហេតុនេះ បញ្ជីឈ្មោះជនសង្ស័យសក្តានុពលទាំងអស់ត្រូវបានកាត់បន្ថយមកត្រឹម ដប់ប្រាំ នាក់ ហើយការិយាល័យ បានបើកកិច្ចស៊ើបសួរបឋមលើជនសង្ស័យទាំងអស់ដប់ប្រាំនាក់ នោះ ទៅតាមគន្លានុសិទ្ធិ របស់សហ ព្រះរាជអាជ្ញា។

៦. មកដល់ថ្ងៃទី២០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៦ ការិយាល័យបានធ្វើសេចក្តីព្រាងដីកា សន្និដ្ឋាន បញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរសម្រាប់ជនសង្ស័យទាំង១៥នាក់។ សេចក្តីព្រាងនៃដីកា សន្និដ្ឋាន ទាំងនេះ ត្រូវបាន ចែកជូន និងពិនិត្យឡើងវិញដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា។ សហព្រះរាជ អាជ្ញា បានកំណត់ថា កិច្ចស៊ើបសួរបឋមបន្ថែមនឹងតម្រូវឱ្យមានសម្រាប់ជនសង្ស័យទាំង ១៥នាក់ នេះ។ បន្ទាប់មក សហព្រះរាជអាជ្ញាបានធ្វើការសម្រេចចិត្ត ដើម្បីផ្តល់អាទិភាព សម្រាប់ ជន សង្ស័យដោយបាន ផ្អែកលើលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យឯករាជ្យចំនួនពីរ៖ (១) ថា ការិយាល័យមានភស្តុ តាងគ្រប់គ្រាន់នៅ ក្នុងដៃហើយឬនៅ ដើម្បីបំពេញទៅលើលក្ខណៈ វិនិច្ឆ័យនៃ “ហេតុផលជឿ បាន” សម្រាប់ជន-សង្ស័យជាក់លាក់ណាម្នាក់ ស្ថិតក្នុងក្រប ខណ្ឌពេល វេលាខ្លីប្រហាក់ប្រហែលគ្នា និង (២) ឋានៈរបស់ជនសង្ស័យនៅក្នុង ឋានានុក្រមនៃបក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា។ ការវាយតម្លៃនេះ ជាលទ្ធផល បង្កើតបាននូវបញ្ជី មួយមានជនសង្ស័យចំនួនប្រាំមួយនាក់ ដែលជា ប្រធានបទនៃ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យ ស៊ើបសួរ និងបញ្ជីមួយទៀតមានជនសង្ស័យ ប្រាំបួននាក់បន្ថែមទាក់ទងនឹងជនសង្ស័យ ដែលត្រូវបន្តនៅក្នុងកិច្ចស៊ើបសួរបឋមតាម ពេលវេលា និងធនធានដែលអនុញ្ញាត។

៧. មកដល់ដើមខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ ការិយាល័យបានបង្កើតសេចក្តីព្រាងដីកា សន្និដ្ឋាន បញ្ជូនរឿង ឱ្យស៊ើបសួរមួយដែលមានលក្ខណៈជឿនលឿន ដោយចង្អុល ឈ្មោះជន សង្ស័យប្រាំមួយនាក់៖ នួន ជា, អៀង សារី, អៀង ធីរិទ្ធ, ខៀវ សំផន, ឌុច និង វ៉ាន់ រិទ្ធ។ ប៉ុន្តែ ក្នុងថ្ងៃស្អែកដាក់ដីកា សន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីមួយនោះ ដូចបានជម្រាប ជូន ខាងលើសហព្រះរាជ-អាជ្ញាជាតិបានកំណត់ថា តាមទស្សនៈរបស់គាត់ ភស្តុតាង ដែលបាន បង្កើតឡើងសម្រាប់ជន សង្ស័យ វ៉ាន់ រិទ្ធ មិនបំពេញបាននូវលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនៃ “ហេតុផលឱ្យជឿបាន” ទេ។

៨. ក្រោយថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ ការិយាល័យបានបន្តកិច្ចស៊ើបសួរ បឋមលើ ជន សង្ស័យ នៅសល់ដប់នាក់ទៀត។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តីដើមឆ្នាំ២០០៨ ការិយាល័យសហ ព្រះ រាជអាជ្ញា (“ក.ស.ព”) បាន ដឹងថាជនសង្ស័យម្នាក់ក្នុងចំណោមជនសង្ស័យទាំងដប់ បាន ស្លាប់ហើយនៅ ពេលថ្មីៗនេះ ដោយបុព្វហេតុ ចែងនូវ ដោយបន្ទូលទុកជនសង្ស័យ ប្រាំបួន នាក់ ដល់ ក.ស.ព។ ក្នុងចន្លោះពេលនៃកិច្ចស៊ើបសួរបឋមបន្ថែមក្នុងឆ្នាំ២០០៨ សហព្រះរាជ អាជ្ញាបានកំណត់ថា បទឧក្រិដ្ឋទាំងឡាយណា ដែលអាចត្រូវបានប្រព្រឹត្ត



ឡើងដោយជនសង្ស័យបីនាក់ក្នុងចំណោម ជនសង្ស័យបន្ថែមទោះបីជាមិនមានភាពធ្ងន់ធ្ងរ គ្រប់គ្រាន់ស្ថិត ក្នុងយុត្តាធិការរបស់តុលាការ ឬ ភស្តុតាងភ្ជាប់ជនសង្ស័យទាំងនេះទៅក្នុង បទ ឧក្រិដ្ឋទាំងនោះ មិនអាចបង្កើតបានទៅតាម ក្របខណ្ឌពេលវេលាសមស្រប ដោយសារធនធានសម្រាប់ កិច្ចស៊ើបសួរក៏ដោយ។ កិច្ចស៊ើប-សួរបឋមនៅតែ បានបន្តធ្វើ ទៅលើជនសង្ស័យប្រាំមួយ នាក់ដែលនៅសល់។

៩. នៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះពេលនៃកិច្ចស៊ើបសួរបឋម ដែលបានធ្វើឡើងចាប់ពីខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០៧ ដល់ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ ទោះបីជាដឹងក៏ដោយ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានបង្ហាញ ពីការ មិនចង់ឱ្យមានកិច្ចស៊ើបសួរ ហើយស្របគ្នានេះដែរ ក៏ហាក់ដូចជាមិនលើកទឹកចិត្តដល់ បុគ្គលិករបស់គាត់ឱ្យចូលរួមឱ្យបានសកម្មនៅក្នុងការងារនេះដែរ។ នៅខែតុលា ឆ្នាំ ២០០៨ សហព្រះរាជអាជ្ញា អន្តរជាតិ បានត្រៀមរៀបចំនូវសេចក្តីព្រាងនៃដីកា សន្និដ្ឋាន បញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម ដោយចង្អុលឈ្មោះ ជនសង្ស័យប្រាំមួយនាក់។ ច្បាប់ ចម្លងជឿនលឿន នៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរនេះ ជាភាសាខ្មែរត្រូវបានផ្តល់ ជូនទៅឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ និងទើបគាត់បាននិយាយអំពី អលទ្ធភាពរបស់គាត់ ក្នុង ការបញ្ជូនដីកាសន្និដ្ឋានទាំងនោះទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែលនេះ ជាការស្តែងចេញ ឱ្យឃើញច្បាស់អំពីការខ្វែង យោបល់គ្នានេះ។

១០. លើសពីនេះទៀត នៅក្នុងចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹង ចម្លើយតប របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ទៅនឹងសេចក្តីណែនាំរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ឱ្យដាក់ ឯកសារ បន្ថែម សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានអះអាងថា៖ “និយ័តភាពនៃកិច្ច ស៊ើបសួរបឋម ដូចបាន លើកឡើងនៅកថាខណ្ឌ ១.គ ខាងលើមិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការ កំណត់លើការខ្វែង យោបល់នេះទេ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សូមប្រកាន់ជំហរថា បញ្ហាតែមួយគត់នៅក្នុងកិច្ច ដំណើរការនីតិវិធីទាំងអស់នេះ គឺអំពីថាតើដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូន រឿងឱ្យស៊ើបសួរថ្មីទាំងពីរ និងដីកា សន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមមួយគូរតែ ត្រូវ បានបញ្ជូនទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សម្រាប់កិច្ចស៊ើបសួរដែរឬទេ។ បញ្ហាអំពីភាព ទៀងទាត់ នៃកិច្ចស៊ើបសួរបឋម ប្រសិនបើមាន សុពលភាពទាំងអស់នោះវាត្រូវធ្លាក់ទៅ លើតែយុត្តាធិការរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតតែ ប៉ុណ្ណោះដែលជាអ្នកអាចអនុញ្ញាតឱ្យ

ភាគីដែលស្នើសុំនូវដំណោះស្រាយសមស្របចំពោះការទុក ជាមោឃៈក្រោមវិធាន៧៦។ អាស្រ័យហេតុនេះអង្គបុរេជំនុំជម្រះ មិនមានយុត្តាធិការដើម្បីធ្វើការ ពិចារណាទៅលើ អញ្ញត្រកម្មនេះទេនៅ ក្នុងដំណាក់កាលនេះ និងនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការទាំងនេះ។ នៅក្នុង ព្រឹត្តិការណ៍ណាក៏ដោយ កិច្ចស៊ើបសួរបឋមដែលនាំឱ្យមានការស៊ើបសួរថ្មី គឺត្រូវ បាន ធ្វើឡើងដោយត្រឹមត្រូវ។

១១. ក្នុងខណៈដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ មិនបានលើកឡើងនូវសំណងហេតុអំពី ផល វិបាកនោះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសន្មតថា លោកស្រីមានបំណងចង់លើកឡើងថា ការស៊ើបសួរជា ឯកតោភាគីនេះ គឺធ្វើឱ្យបាត់ប្រសិទ្ធិភាពនៃសេចក្តីសន្និដ្ឋានថ្មីនេះ ដែល ហេតុដូចនេះគួរតែត្រូវ បានបដិសេធចោល។

១២. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបញ្ជាក់ឡើងវិញជាថ្មីថា អញ្ញត្រកម្មជាបឋមដែល សហព្រះរាជ អាជ្ញាជាតិបានលើកឡើងអំពីបញ្ហានេះ គឺយឺតពេលជាទីបំផុត និងជាគំនិត ដែលគិតឃើញតាម ក្រោយ។ នៅក្នុងករណីណាក៏ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ លើក ឡើងថានិយ័តភាពនៃ ការស៊ើបសួរបឋម គឺមិនមានការជាប់ទាក់ទងគ្នាទៅនឹងការ កំណត់សម្រេចអំពីដំណើរការ នៃនីតិវិធីទាំងនេះទេ។ បញ្ហាតែមួយគត់ដើម្បីកំណត់ សម្រេចនៅទីនេះ គឺអំពី ថាតើសេចក្តីសន្និដ្ឋាន ដាក់ជូនថ្មីគួរត្រូវបញ្ជូនទៅឱ្យសហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតដែរឬទេ? បញ្ហាអំពីនិយ័តភាពនៃការ ស៊ើបសួរបឋម ទោះបីជាមានការ ជំទាស់ ដែលមានសុពលភាពក្តី ក៏វាស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតដែរ លអាចអនុញ្ញាតឱ្យភាគីដែលជាអ្នកដាក់សំណើនូវការដោះស្រាយតាមផ្លូវច្បាប់ ដោយការធ្វើមោឃភាពស្របតាមវិធាន៧៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងដែរ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ក្នុង ដំណាក់កាលនេះ និងនៅក្នុងដំណើរការនៃនីតិវិធីនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ មិនមានយុត្តាធិការ និងធ្វើការពិនិត្យពិចារណាទៅលើអញ្ញត្រកម្មនេះ ទេ។

១៣. វិសាលភាពនៃដំណើរការនីតិវិធីត្រូវបានកម្រិតត្រឹមតែបញ្ហា ដែលបានលើក ឡើង នៅក្នុង សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់អ្នកដែលស្នើសុំ (ដែលនៅទីនេះ គឺសហព្រះរាជអាជ្ញា អន្តរជាតិ) និង សេចក្តី ថ្លែងការណ៍ឆ្លើយតបដោយអ្នកឆ្លើយតប (ដែលនៅទីនេះ គឺសហ

ព្រះ រាជអាជ្ញាជាតិ)។ សហព្រះរាជអាជ្ញា អន្តរជាតិលើកឡើងថាតុលាការអាជ្ញាកណ្តាលកំណត់ សម្រេចលើបញ្ហា ផ្សេងៗ ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងសេចក្តីផ្តើមការណ៍ និង ក្លាយទៅជាតុលាការដែលលែង មានសិទ្ធិអំណាចតទៅទៀត (functus officio) ក្រោយ ពេលបានបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួន ក្នុងការកំណត់សម្រេចរួចរាល់ហើយ។ ភាគីទាំងឡាយ ដែលលើកឡើងអំពី បញ្ហាថ្មីៗនៅមុន ដំណាក់កាលដែលហួសពីវិសាលភាពនៃការខ្វែង យោបល់គ្នាពីដំបូង គឺត្រូវតែឆ្លងកាត់ការចាប់ ផ្តើមក្នុងកម្រិតខ្ពស់បំផុតមួយ ដើម្បីបានការ ទទួលយល់ព្រមទៅលើការលើកសំអាងទាំងនេះ ឬលើកឡើងនូវបញ្ហាទាំងនោះថាជាការ ខ្វែងយោបល់គ្នា ដែលទើបតែមានថ្មីៗ។ សហព្រះរាជ អាជ្ញាអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថានៅ ទីនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ បានលើកឡើងនូវបញ្ហាផ្សេងៗ ដែលទើបតែ មានថ្មីៗនៅ ក្នុងចម្លើយតបរបស់ខ្លួនទៅនឹង ការចោទសួរដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ហើយមិនបាន បង្ហាញអំពីមូលហេតុត្រឹមត្រូវ ថាតើហេតុអ្វីបានជាការលើកសំអាងថ្មីៗរបស់ លោកស្រី ត្រូវយកមកដាក់ជំនួសឱ្យសេចក្តីផ្តើមការណ៍ ឆ្លើយតបរបស់លោកស្រី ដែលក្នុងនោះ មិន បានលើកអំពីបញ្ហាទាំងនោះណាមួយ ទាល់តែសោះទៅវិញ។ ហេតុដូច្នេះ សហព្រះរាជ អាជ្ញាអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា ការលើកសំអាងថ្មីៗរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ គួរតែត្រូវ បានបដិសេធពោល ឬក៏ធ្វើមិនដឹងមិនឮ។

១៤. ដោយមិនធ្វើឱ្យខូចដល់អ្វីដែលមានពីមុនមកនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសូម ជូនជាសេចក្តី សន្និដ្ឋានដើម្បីពិនិត្យពិចារណាថា និយ័តភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួររបបម ដែល នាំ ឱ្យមានការដាក់ សេចក្តីសន្និដ្ឋានថ្មីៗទៀត គឺវាហួសពីវិសាលភាពនៃដំណើរការ នៃនីតិវិធី នៃការខ្វែងយោបល់គ្នា ទាំងនេះហើយ។

១៥. ជាងនេះទៅទៀត គាត់លើកឡើងថា បញ្ហាអំពីនិយ័តភាពនៃសេចក្តីសន្និដ្ឋាន ជា បឋម គឺមិនមែន ជាការតភ្ជាប់គ្នាទាំងស្រុង ដែលមិនអាចកាត់ផ្តាច់បាន ទៅនឹងបញ្ហាស្តី ពី សេចក្តីសន្និដ្ឋានថ្មីៗ ដែលធ្វើឱ្យការ កំណត់សម្រេចលើសេចក្តីសន្និដ្ឋានលើកទី២ អាចនឹង ពឹងផ្អែកទៅលើការកំណត់ សម្រេចទៅលើសេចក្តី សន្និដ្ឋាន លើកទី១ នោះទេ។ បញ្ហាទាំង នេះ គឺជាបញ្ហាផ្សេងដាច់ពីគ្នា ដែលអាចដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការកំណត់សម្រេចដោយ ឯករាជ្យ។ ក្នុងករណីណាក៏ដោយនិយ័តភាពនៃបណ្តឹងណាមួយ នៅក្នុងអង្គពេលនៃការ



ស៊ើប សួរអាច ត្រូវបានតវ៉ាជំទាស់ដោយភាគីណាមួយផ្អែកតាមវិធាន៧៦។ អាស្រ័យ ហេតុនេះ បើសិនជាភាគី ណាមួយអាចលើកឡើងនូវករណីដែលមានសុពលភាពថា ការ ស៊ើបសួរបឋមជា “ឯកតោ ភាគី” មួយដែលបានធ្វើឱ្យ ដំណើរការនៃនីតិវិធីបាត់បង់ ប្រសិទ្ធិភាព ភាគីនោះអាចស្វែង រកសុំឱ្យធ្វើមោឃភាពនូវបណ្តឹងដែលលទ្ធផលណា មួយ ឬ ទាំង អស់។

១៦. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា ការអនុញ្ញាតដើម្បីឱ្យធ្វើការស៊ើប អង្កេត បឋម ភាគ ច្រើននៅពេលដែលផ្តល់ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាតែមួយរូប ឬទាំងពីររូប គឺ ធ្វើឡើងដោយផ្ទាល់មាត់ ដែលច្បាប់ បានអនុញ្ញាតធ្វើបែបនេះបាន។ ក្នុងករណីណាក៏ ដោយ ឯកសារជាមូលដ្ឋាន នៃការបង្កើតតុលាការ នេះបានគ្រោងទុក អំពីការធ្វើ សកម្មភាពរួមគ្នា ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរ ដើម្បីបំពេញឱ្យសម្រេចនូវ អាណត្តិ របស់ខ្លួន សហព្រះរាជអាជ្ញា អន្តរជាតិលើកអំណះអំណាងថាឯកសារទាំងនោះក៏បាន គ្រោងទុកផងដែរ ថាសហព្រះរាជ អាជ្ញា ត្រូវអនុវត្តមុខងារប្រចាំថ្ងៃរបស់ខ្លួនដោយរួមគ្នា ឬដាច់ដោយឡែកពីគ្នា។ អាស្រ័យហេតុ នេះ ដោយសន្មតថា ការស៊ើបសួរបឋមរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ គឺជាការស៊ើបអង្កេត ដែលជាក់ស្តែងធ្វើឡើងដោយ “ឯកតោ ភាគី” នោះក្តី ក៏ផ្អែកតាមវិធានផ្ទៃក្នុង គាត់លើក ឡើង ទៀតថា គឺអាចអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើបាន ដែរ ឱ្យតែការខ្វែងយោបល់គ្នានោះ ត្រូវបានធ្វើឱ្យបាន ឃើញច្បាស់លាស់ និងជាក់លាក់ នៅក្នុង ដំណាក់កាល នៃការចុះហត្ថលេខា លើដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឬដីកា សន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម។

១៧. យើងយល់ឃើញថា តាមរយៈការអះអាងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរ ពិតជា មិនឃើញមានការពិភាក្សា ឬការផ្តល់ព័ត៌មានណាមួយ ទាក់ទងទៅនឹងការស៊ើបអង្កេត បឋមរវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា ទាំងពីរ ដើម្បីឈានទៅដល់ការរៀបចំឱ្យមានដីកា សន្និដ្ឋាន បញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរទី២ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរទី៣នោះទេ។ ដូច្នេះ យើងយល់ ឃើញថាការស៊ើបអង្កេតបឋមគឺត្រូវបានធ្វើឡើង ដោយសហ ព្រះរាជអាជ្ញា អន្តរជាតិ ដោយ ឯកឯង។ ទន្ទឹមនឹងនោះការសុំទោសរបស់លោក វិលៀម ស្ទីត ព្រះរាជ អាជ្ញា រងអន្តរជាតិ ដែលពុំត្រូវបានសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបដិសេធនោះ ជាសក្ខីកម្ម



បញ្ជាក់កាន់តែ ច្បាស់ថែមទៀតថា ពិតជាមានការខកខានពុំបានជូនដំណឹងដល់សហព្រះ រាជអាជ្ញាជាតិ អំពីការស៊ើបអង្កេតបឋមប្រាកដ មែន។

១៨. យោងតាមមាត្រា១៦ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក និង មាត្រា ៦(១) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង យើង យល់ឃើញ ថា ក្នុងករណីនៃការខ្វែងយោបល់គ្នានេះ ការស៊ើបអង្កេតបឋម ជាចំណុច ផ្តើម មួយយ៉ាងសំខាន់ ដែលធ្វើឱ្យដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យសួរមានសុពលភាព។ ការដែល សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បើកការស៊ើបអង្កេត បឋមដោយគ្មានការជូនដំណឹងជាមុន ឬ ការពិភាក្សាក្នុង ការសហការគ្នាជាមួយ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ គឺជាការរំលោភទៅ លើច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងកិច្ចព្រមព្រៀង និងវិធានផ្ទៃក្នុង។ ផលវិបាក នៃការរំលោភខាងលើ អាចមាន ក្នុងដំណើរការនីតិវិធីនៅដំណាក់កាលក្រោយមកទៀត និងមិនត្រូវយកមក ពិចារណា ពាក់ព័ន្ធនឹង ករណីខ្វែងយោបល់ចំពោះមុខយើងឡើយ។

វិធាន ៦៧៖ ដីកាដោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

២៦១. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរ ដោយចេញដីកាដោះស្រាយថាត្រូវចោទ ប្រកាន់ និងបញ្ជូនជនត្រូវចោទទៅជំនុំជម្រះ ឬលើកលែងការចោទប្រកាន់។ ដីកាសន្និដ្ឋានរបស់សហព្រះ រាជអាជ្ញាមិនចងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតឡើយ។

២៦២. ចៅក្រមជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ យល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ទាំងពីរនាក់ ពុំមាន ជម្រើសអ្វីក្រៅពី ចេញដីកាដោះស្រាយរួមគ្នាមួយ ក្រោយបញ្ចប់ការស៊ើបសួរ។

២៦៣. ចៅក្រមជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ យល់ឃើញថា ប្រសិនបើកើតមានការខ្វែងគំនិតគ្នា សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតត្រូវអនុវត្ត ធនានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួនឱ្យបានត្រឹមត្រូវតាម នីតិវិធី គឺត្រូវតែឆ្លងកាត់នីតិវិធីតាមវិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ ការគេចវេសមិនឆ្លងកាត់វិធាន ៧២ គឺជាការបំពានធនានុសិទ្ធិឬការអនុវត្តធនានុសិទ្ធិ របស់ខ្លួនពុំបានត្រឹមត្រូវ។

២៦៤. វិធាន៦៧.១ ចែងយ៉ាងច្បាស់ថា នៅពេលបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវចេញ ដីកាដោះស្រាយ តែមួយឬបញ្ជូនជនចោទទៅជំនុំជម្រះ ឬ លើកលែងការចោទប្រកាន់។ ថ្វីត្បិតតែវិធាន ពុំបានហាម ការចេញដីកាដោះស្រាយពីរផ្ទុយក៏ដោយ ក៏តាមគោលការណ៍ច្បាប់ រឿងក្តីតែមួយមិនអាច មានដីកាដោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នាដូចករណី អា អាន ឡើយ ទោះបីកិច្ចព្រមព្រៀង ច្បាប់អ.វ.ត.ក និង



វិធានផ្ទៃក្នុងបានបង្កើតអោយមានសហមន្ត្រី (សហព្រះរាជអាជ្ញា និង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត) ក៏ដោយ ពីព្រោះថា វិធានផ្ទៃក្នុងបានកំណត់ វិធាន ៧២ សម្រាប់ដោះស្រាយករណីខ្វែងយោបល់គ្នា។

២៦៥. គួរកត់សម្គាល់ថា ប៉ុន្តែសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតពុំបានអនុវត្ត វិធាន ៧២ស្តីពីការខ្វែងយោបល់គ្នា ឱ្យបានត្រឹមត្រូវ តាមច្បាប់ទេ បែរជាវិធាន ៧២ ហើយចេញដីកាដំណោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នា គឺដីកា ដំណោះស្រាយ លើកលែងចោទប្រកាន់ និងដីកាចោទប្រកាន់បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ។

២៦៦. ប្រសិនបើ សហព្រះរាជអាជ្ញាខ្វែងគំនិតគ្នា មុនសម្រេចចេញដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ គំនិតខ្វែងនោះ ត្រូវដោះស្រាយតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

២៦៧. ដោយឡែកប្រសិនបើ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មានការខ្វែងគំនិតគ្នាមុននឹងសម្រេចចេញដីកា ដំណោះស្រាយ (បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ឬលើកលែងការចោទប្រកាន់) នោះ ត្រូវដោះស្រាយតាមវិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដល់វិធាន ៧៧.១៣។

២៦៨. ប្រសិនបើគេចេញពីវិធាន ៧២ ដល់វិធាន ៧៧.១៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង កិច្ចព្រមព្រៀង ច្បាប់ស្តីពី អ. វ.ត.ក និង វិធានផ្ទៃក្នុង ពុំបានចែងនិងពុំបានគ្រោងទុកនូវដំណោះស្រាយសមស្របដែលអាចអនុវត្តបាន ចំពោះផលវិបាកដែលកើតពីការគេចវេសនោះទេ។ ដូច្នោះ ករណីនេះជាចន្លោះប្រហោងនៃច្បាប់ ឬ ច្បាប់ពុំ បានចែង ដែលគប្បីស្វែងរកដំណោះស្រាយ ដែលសមស្រប ដូចមានចែងក្នុងវិធាន២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងស្តីពីនីតិ វិធីអនុវត្តសម្រាប់បញ្ជាចន្លោះប្រហោងនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង។

២៦៩. ទន្ទឹមនឹងនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិបានលើកឡើង ក្នុងដីកាដំណោះស្រាយ កថាខណ្ឌ ៤៨៤ ដែលមានខ្លឹមសារថា៖ ជាសរុប ក្រោយពីបានពិនិត្យមើលសាវតារនៃការស្វែងរកយុត្តិធម៌មុនការ បង្កើត អ.វ.ត.ក ជំហររបស់ភាគីក្នុងកំឡុងពេលធ្វើច្បាប់ និងកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ការបកស្រាយច្បាប់ ព្រហ្មទណ្ឌតាមអត្ថន័យចង្អៀត យុត្តាធិការបែបជ្រើសរើស ខ្លឹមសារជាក់ស្តែងនៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ព្រមទាំង ជំហររបស់ភាគី ជាពិសេសភាគីជាតិ តាំងពីមុនបង្កើត អ.វ.ត.ក ផ្ដោតលើការផ្សះផ្សារជាតិ និងការស្វែង រកយុត្តិធម៌ វាទាមទារឱ្យមានការផ្ទឹងផ្ទែងដោយផ្ដោតលើមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ជាមុខសញ្ញា តិចតួច តូចចង្អៀត។ តំណាងរាជរដ្ឋាភិបាល ក្នុងអំឡុងពេលពិភាក្សាច្បាប់ នៅរដ្ឋសភាជាតិ បានបង្ហាញនូវជំហរនេះ។ សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ទាំងជាតិនិងអន្តរជាតិ ធ្លាប់បានអះអាងនូវការគោរពស្មារតី នៃភាគីចរាបង្កើត អ.វ. ត.ក។

២៧០. ចៅក្រមជាតិអង្គបុរេជំនុំជម្រះ រដ្ឋកថា៖ ក្នុងដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី ១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០១៧ កថាខណ្ឌ ៣៥ ក្នុងសំណុំរឿង អ៊ីម ថែម សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានលើកឡើងថា ដើម្បី បញ្ជាក់ឡើងវិញនូវសម្តីដែលបានលើកឡើងខាងលើ គេបានដឹងអំពីចន្លោះប្រហោង នេះនៅក្នុងអំឡុងពេល ចរចាររវាងភាគីជាតិ និងភាគីអន្តរជាតិ។ វាក៏ជាលក្ខណៈទូទៅនៃប្រព័ន្ធយុត្តាធិការ (ដែលមានលក្ខណៈ) អន្តរជាតិ ដែលបានបង្កើតឡើងដើម្បីបញ្ចប់ស៊ីណាវិយ៉ូ ក្រោយជម្លោះតាមផ្លូវតុលាការអតីតពួកខ្មែរក្រហម ទាំងមូល និងទំនងជាពុំពេញចិត្ត និងអយុត្តិធម៌សម្រាប់មនុស្សភាគច្រើន។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តីចៅក្រមនៃ អ.វ.ត.ក ត្រូវគោរពតាមសេចក្តីសម្រេចតាមផ្លូវនយោបាយរបស់អ្នកតាក់តែងច្បាប់ ក្រោយទទួលបានព័ត៌ មានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ហើយម្យ៉ាងទៀត ការងារនេះមិនត្រូវ និងមិនអាចប្រដូចនឹងសច្ចាធារណ៍មានទោស ឬ សច្ចាធារណ៍ដោយស្វ័យប្រវត្តិនៃការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ចំពោះបុគ្គលដែល ត្រូវបាននាំមកចំពោះមុខតុលាការ ដោយសារការចោទប្រកាន់របស់ ក.ស.ព នោះឡើយ។

៤. ការខកខានពុំបានដាក់ក្រោមការពិនិត្យរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ

២៧១. នៅក្នុងនីតិវិធីនៃសំណុំរឿង ០០៤/២ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុសនីតិវិធីតាំងពី ដំបូង ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានដំណើរនីតិវិធី ដោយមិនគោរពតាមគោលការណ៍ ពោលគឺមិនបានដាក់ អា អាន ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យនោះទេ។ ការណ៍នេះគឺខុសនឹងមាត្រា១២៦ នៃ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ព្រោះមាត្រានេះតម្រូវឱ្យចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវតែដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យនូវ បុគ្គលដែលមានចង្អុលបង្ហាញប្រាប់ឈ្មោះនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ។ នេះចាត់ទុកជា កំហុសនីតិវិធីរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ។

៥. កំហុសនីតិវិធីប្រឆាំងនឹងមាត្រា១២៧ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរ ជាតិ

២៧២. សំណុំរឿង ០០៤/២ នេះ សហចៅក្រមស៊ើបសួរអន្តរជាតិពិតជាបានដឹងអំពីការខ្វែងយោបល់គ្នា រវាងសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ហើយតាមមាត្រា១២៧ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិត្រូវធ្វើការស៊ើបអង្កេតទាំងដាក់បន្ទុក និងដោះបន្ទុក។ ប៉ុន្តែជាក់ស្តែង ពុំ មានភស្តុតាងណាមួយបញ្ជាក់ថាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានធ្វើការស៊ើបអង្កេតដោះបន្ទុកឡើយ ពោលគឺសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានស៊ើបអង្កេតតែទៅលើអង្គហេតុ ហើយមិនអើពើនឹងការ យល់ឃើញរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិស្តីអំពីយុត្តាធិការបុគ្គលនោះឡើយ។ ដូច្នេះហើយការបំពេញកិច្ច



ស៊ើបសួររបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពុំបានបំពេញតួនាទីរបស់ខ្លួនបានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយនោះទេ។

៦. ការអនុវត្តជាក់ស្តែងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

ក. ដីកាដោះស្រាយលើកលែងចោទរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ

២៧៣. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ មិនបានឯកភាពដាក់អាណាស្ថិតក្រោមការពិនិត្យទេ³³¹។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិបានពិចារណាផ្ដោតទៅលើថាតើ អាណាស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់អ.វ.ត.ក ដែរ ឬទេ? លក្ខណៈពិសេសនៃកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់ស្តីពី អ.វ.ត.ក ឆ្លុះបញ្ចាំងពីយុត្តាធិការជ្រើសរើស។ អង្គហេតុដែលត្រូវបានប្តឹងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ជាសត្យានុម័តពិតជាមានទោះបីយ៉ាងនេះក្តី ដីកាដោះស្រាយនេះត្រូវបានចេញដោយផ្អែកលើភស្តុតាង ដែលបានមកពីលទ្ធផលនៃការស៊ើបអង្កេតស្របច្បាប់របស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតលើអង្គហេតុទាំងអស់³³²។

២៧៤. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានបើកការស៊ើបអង្កេតបឋមដោយឯកឯង ខណៈបរិបទច្បាប់នៅ អ.វ.ត.ក គោលការណ៍ “សហ” ត្រូវបានក្លាយជាចំណងតាមផ្លូវច្បាប់ជាលក្ខខណ្ឌកំណត់ ទោះបីជាស្ថិតក្នុងដំណាក់កាល ស.ព ក៏ដោយ ស.ព ត្រូវតែធ្វើរួមគ្នា³³³។ នៅថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ ស.ព.អ បានដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរជាអត្តនាម័តតែម្នាក់ឯង ក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃសំណុំរឿងនេះដោយបានចោទ អាណាស្ថិត ឱ្យទទួលខុសត្រូវ ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការ អ.វ.ត.ក។ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរនេះ មិនត្រូវបានចាត់ការដោយ ស.ច.ស ភ្លាមទេ ដោយហេតុថាទន្ទឹមគ្នានោះ ស.ព.ជ បានប្តឹងជំទាស់ឱ្យពិចារណាលើបញ្ហានៃការខ្វែងយោបល់ ដែលជាកម្មវត្ថុនឹងត្រូវបានបញ្ជូនទៅ អ.ប.ជ។ ជាលទ្ធផល អ.ប.ជ រកសម្លេងមិនបាន ដែលការណ៍នេះជាផលវិបាកផ្នែកគតិយុត្តក្នុងបរិបទ អ.វ.ត.ក ដែលនាំឱ្យដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរមានអនុភាពគតិយុត្តកើតឡើង។ បន្ទាប់មក ស.ព.អ ស្តីទីបានបញ្ជូនដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរមក ស.ច.ស សុំឱ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរទៅលើអង្គហេតុក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០៤ ហើយក្រោយមកត្រូវបានបំបែកជាសំណុំរឿងលេខ ០០៤/២។³³⁴

³³¹ ដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងចោទ) ឯកសារលេខ D359 កថាខណ្ឌ១។

³³² ដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងចោទ) ឯកសារលេខ D359 កថាខណ្ឌ២។

³³³ ដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងចោទ) ឯកសារលេខ D359 កថាខណ្ឌ១៤។

³³⁴ ដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងចោទ) ឯកសារលេខ D359 កថាខណ្ឌ១៥។



២៧៥. នៅថ្ងៃទី២៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ស.ច.ស.អ បានធ្វើនីតិវិធីនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូង ដោយដាក់
អា អាន ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យ ប៉ុន្តែ ចំណាត់ការនៃកិច្ចនីតិវិធីនេះត្រូវបានរងនូវការខ្វែងយោបល់ពី
សំណាក់ ស.ច.ស.ជ ដោយផ្អែកលើវិធាន ៧២ ចំនុចទី១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។³³⁵ ស.ច.ស.ជ មិនបានឯកភាព
នូវការសម្រេចដាក់ អា អាន ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យទេ ពីព្រោះថា ស.ច.ស.ជ នៅតែយល់ឃើញថា
បើតាមលទ្ធផលដែលទទួលបានពីការស៊ើបសួរ នៅតែមានវិមតិសង្ស័យលើឈ្មោះ អា អាន ពាក់ព័ន្ធនឹង
បញ្ហាយុត្តាធិការបុគ្គល ដើម្បីដាក់ឈ្មោះនេះឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យ។ បញ្ហាយុត្តាធិការបុគ្គលលើ អា
អាន ជាបញ្ហាអាទិភាពបំផុតមួយ ដែលជាកម្មវត្ថុនៃការពិចារណាមុននឹងចំណាត់ការលើកិច្ចផ្សេងទៀត
សម្រាប់បរិបទច្បាប់នៅ អ.វ.ត.ក ជាយុត្តាធិការជ្រើសរើស។³³⁶

២៧៦. ការសម្រេចបើកការស៊ើបអង្កេតលើបុគ្គលណាមួយជាធានានុសិទ្ធិរបស់ ស.ច.ស។³³⁷ ក្រោយពី
ទទួលបាន ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អាចធ្វើការអង្កេត និងមិនទាន់
ដាក់ជនណាមួយក្រោមការពិនិត្យភ្លាមទេ។ ជនត្រូវចោទអាចត្រូវបានហៅមកឆ្លើយ នៅចំពោះមុខសហ
ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។ ក្នុងដំណាក់កាលនេះសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អាចចម្រេចលើកលែងចោទប្រកា
ន់។ ជាគោលការណ៍ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនឹងមិនបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះទេ ប្រសិនបើមិនបានដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោម
ការពិនិត្យជាមុន ដោយសារ ជនត្រូវចោទមិនទាន់ត្រូវបានជូនដំណឹងជាមុន អំពីបទចោទប្រកាន់ ដែលនាំឱ្យ
សាមីជនត្រូវចោទ មានពេលវេលា និងពិចារណានូវមធ្យោបាយការពារខ្លួន ដើម្បីឆ្លើយតបចំពោះបទចោទ។
ការបញ្ជូនទៅជម្រះក្នុងករណីនេះ នឹងនាំឱ្យមានការរំលោភសិទ្ធិទទួលបានការកាត់សេចក្តីដោយយុត្តិធម៌។³³⁸

២៧៧. អ.វ.ត.ក ត្រូវបានបង្កើតឡើងតាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហ
ប្រជាជាតិ។ អ.វ.ត.ក ជាតុលាការពិសេសហើយអនុលោមតាមគោលបំណងរបស់អ.វ.ត.ក មានតែបុគ្គល
ពីរប្រភេទដែលស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ខុសពីតុលាការជាតិ ស.ច.ស ត្រូវគិតជាបឋមសិន
ថាតើបុគ្គលមានឈ្មោះក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរជាជនស្ថិតក្នុងសមត្ថកិច្ចរបស់ អ.វ.ត.ក ដែរ
ឬទេ? មុននឹងសម្រេចដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យ។ ស.ច.ស ត្រូវពិចារណា ឱ្យបានហ្មត់ចត់ និង ពេញ
លេញ មុនសម្រេចដាក់បុគ្គលណាមួយស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យ។ ក្នុងន័យនេះ ស.ច.ស ដូចដែលបាន

³³⁵ ដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងចោទ) ឯកសារលេខ D359 កថាខណ្ឌ១៦។
³³⁶ ដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងចោទ) ឯកសារលេខ D359 កថាខណ្ឌ១៧។
³³⁷ ដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងចោទ) ឯកសារលេខ D359 កថាខណ្ឌ៧០។
³³⁸ ដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងចោទ) ឯកសារលេខ D359 កថាខណ្ឌ៧១។



និយាយពីខាងដើមមានឧទ្ទានុសិទ្ធិ ក្នុងការសម្រេច ដោយអនុលោមតាមគោលការណ៍ឯករាជ្យភាព និងមិន តម្រូវឱ្យសម្រេចភ្លាមៗនោះទេ នូវការដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យ។³³⁹ ចៅក្រមស៊ើបសួរមិនអាច បញ្ជូនជនណាម្នាក់ទៅជំនុំជម្រះ ដោយមិនបានដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យជាមុនឡើយ។ យុត្តិសាស្ត្រ របស់តុលាការកំពូលបារាំងធ្លាប់បានបញ្ជាក់ដែរថា “ចៅក្រមស៊ើបសួរ មុននឹងចេញដីកាដោះស្រាយ ជា ការលើកលែងចោទ ចៅក្រមស៊ើបសួរពុំចាំបាច់ដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យ ឬការស្តាប់ចម្លើយជននោះ ឡើយ ប្រសិនបើចៅក្រមស៊ើបសួរយល់ថាពុទ្ធភាពនៃជននោះនឹងមិនត្រូវបានរកឃើញ”។³⁴⁰

២៧៨. ការមិនដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យលើបុគ្គលណាមួយ ហើយចុងបញ្ចប់បញ្ជូនគាត់ទៅទទួល ការជំនុំជម្រះក្តី អាចបំពានបំពានដល់សិទ្ធិទាំងនេះ ដោយសារជនត្រូវចោទមិនមានឱកាសអនុវត្តសិទ្ធិ ជា លទ្ធផលនាំឱ្យសវនាការមិនមានភាពយុត្តិធម៌ទេ។ ការសម្រេចដាក់ជនត្រូវចោទណាមួយ ឱ្យស្ថិតនៅក្រោម ការពិនិត្យ នឹងរុញកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌឱ្យដើរទៅមុខ ហើយតុលាការនឹងចំណាយពេលវេលា ព្រមទាំងធនធាន ដើម្បីបំពេញតាមកិច្ចនីតិវិធីតម្រូវដោយច្បាប់។³⁴¹

២៧៩. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិបានសន្និដ្ឋានរួមថា៖ ក្រោយពីបានបង្ហាញពីតួនាទី អំណាច និងការ ចូលរួមរបស់ អោ អាន ទំនាក់ទំនងរវាង អោ អាន និង កែ ពក ព្រមទាំងអំណាច កែ ពក ជាលេខាភូមិភាគ ការប្រៀបធៀបអំណាចតួនាទី និងការចូលរួមរបស់ ឌុច និង អោ អាន គោលនយោបាយ និងរចនាសម្ព័ន្ធ នៃអំណាចរបស់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងប្រវត្តិ ព្រមទាំងចេតនានៃភាគីធ្វើកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់ អ.វ.ត.ក យើងសន្និដ្ឋានថា៖ ក.តួនាទីរបស់ អោ អាន មិនមានការតែងតាំងជាផ្លូវការទេ។ ការចូលរួម សកម្មភាពការងារធ្វើឡើង តាមតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវ មិនមានអំណាចជាក់ស្តែង (De facto)ទេ។ គាត់ត្រូវបានធ្វើឡើង តាមបញ្ជា និងការណែនាំរបស់ កែ ពក ដែលស្ថិតនៅគ្រប់គ្រងដឹកនាំភូមិភាគកណ្តាល ជាប្រចាំ ផ្ទាល់ ឬប្រយោល ទោះបីគាត់មានបេសកកម្ម នៅភូមិភាគបូព៌ាម្តងម្កាល ក្នុងរយៈពេលខ្លីក៏ដោយ។ កែ ពក មានអំណាច និងឥទ្ធិពល ហើយក៏ជាបុគ្គលតែម្នាក់គត់ ក្នុងកម្រិតភូមិភាគដែលរស់រានមាន ជីវិតក្នុងបរិបទវិសុទ្ធកម្មនៅភូមិភាគកណ្តាល។³⁴²

២៨០. ការចូលរួមសកម្មភាពរបស់អោ អាន ក្នុងឋានៈ ជាលេខាតំបន់ ៤១ នៃភូមិភាគកណ្តាលក្នុងរយៈ

³³⁹ ដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងចោទ) ឯកសារលេខ D359 កថាខណ្ឌ៧៣។
³⁴⁰ ដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងចោទ) ឯកសារលេខ D359 កថាខណ្ឌ៧៤។
³⁴¹ ដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងចោទ) ឯកសារលេខ D359 កថាខណ្ឌ៧៦។
³⁴² ដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងចោទ) ឯកសារលេខ D359 កថាខណ្ឌ៥៥២។



ពេលខ្លី ក្នុងបរិបទវិស្វកម្មរបស់បក្ស ដែលកម្មាភិបាលគ្រប់ជាន់ថ្នាក់បានចូលរួម។ ប្រសិនបើមានការប្រឆាំងជំទាស់ នឹងមិនរួចផុតពីសេចក្តីស្លាប់ឡើយ។ ការចូលរួមរបស់ អោ អាន មិនមានស្វ័យភាព មិនសកម្ម គ្មានគំនិតផ្តួចផ្តើម និងមិនកៀកកិតនឹងការប្រព្រឹត្តបទល្មើស ដែលនេះមានភាពខុសស្រឡះយ៉ាងខ្លាំងជាមួយនឹងការចូលរួមយ៉ាងសកម្មកៀកកិត និងផ្តួចផ្តួរបស់ខ្មុច។ បន្ថែមលើនេះ អោ អាន មិនបានចូលរួមធ្វើគោលនយោបាយរបស់បក្សកុំម្មុយនីស្តកម្ពុជាឡើយ។³⁴³

ខ. ការយល់ឃើញរបស់ចៅក្រមជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះលើដីកាលើកលែងចោទប្រកាន់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ

២៨១. ចៅក្រមជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ធ្លាប់បានពិចារណាលើសេចក្តីសម្រេចក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង អ៊ឹម ថែម (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ៥០) ថាអ.វ.ត.ក ជាតុលាការពិសេសមួយដែលអនុវត្តនីតិវិធីនៃការចោទប្រកាន់ និងការស៊ើបសួរខុសពីតុលាការថ្នាក់ជាតិ។ ការចោទប្រកាន់ និងការស៊ើបសួររបស់តុលាការថ្នាក់ជាតិ គឺធ្វើឡើងតែអង្គហេតុ មានន័យថាចៅក្រមស៊ើបសួរ ទទួលបណ្តឹងអំពីអង្គហេតុដែលមាននៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររបស់ព្រះរាជអាជ្ញា³⁴⁴។ ផ្ទុយមកវិញ នៅអ.វ.ត.ក ការចោទប្រកាន់អាចធ្វើទៅបានលុះត្រាតែបំពេញបានលក្ខខណ្ឌ២ គឺ១. អង្គហេតុ-ឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរអន្តរជាតិ និងទំលាប់អន្តរជាតិ ព្រមទាំងការរំលោភលើអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ដែលប្រទេសកម្ពុជាទទួលស្គាល់ ហើយដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុងពីថ្ងៃទី២៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២៧៧៥ ដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ និង ទី២.បុគ្គល ដែលជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជាជនទាំងឡាយណាដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម³⁴⁵។

២៨២. ចៅក្រមជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ យល់ឃើញថាចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ បានអនុវត្តនីតិវិធីស៊ើបអង្កេតបានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយដោយឈរលើមូលដ្ឋាននៃការខ្វែងគំនិតគ្នារវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា ហើយតាមលទ្ធផលនៃការស៊ើបអង្កេត អោ អាន ស្ថិតនៅជាជនសង្ស័យ។ ដូច្នេះដីកាលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ដែលបានសម្រេចសេចក្តីមកនេះមានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវតាម អង្គច្បាប់

³⁴³ ដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងចោទ) ឯកសារលេខ D359 កថាខណ្ឌ៥៣។

³⁴⁴ មាត្រា៤៤ និងមាត្រា១២៥ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧។

³⁴⁵ មាត្រា ១ នៃច្បាប់ស្តីពីអ.វ.ត.ក មាត្រា១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងប្រទេសកម្ពុជា និងវិធាន៥៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។



ដែលគប្បីតម្កល់ទុកជាបានការ។

គ. ដីកាដោះស្រាយបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ

២៨៣. ក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ចុះថ្ងៃទី ១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានលើកអំពីខ្លឹមសារនៃកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអ.វ.ត.ក និងការពិចារណាពាក្យថា មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល (អ.ជ.ត.ក)។ ក្នុងកថាខណ្ឌ ៤៩ ដល់៥២ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានកត់សម្គាល់ឃើញថា ដោយប្រើប្រាស់និយមន័យដែលបានកំណត់នៅក្នុងសាលដីការរបស់ខ្លួនក្នុងសំណុំរឿង ០០១ អ.ជ.ត.ក ក៏បានសម្រេចដោយប្រយោលថា ពុំមានមូលដ្ឋានទេ ចំពោះការអះអាងក្នុងន័យប្រវត្តិសាស្ត្រ និងនយោបាយដែលថា ការចរចាអំពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក នាំឱ្យមានការយល់ឃើញជារួម និងត្រូវជាប់កាតព្វកិច្ចថា មានតែបុគ្គល (មានឈ្មោះ) មួយចំនួនប៉ុណ្ណោះ ដែលត្រូវស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការរបស់តុលាការ។ ពោលគឺ ការជ្រើសរើសយកបុគ្គលមួយចំនួនមកធ្វើការស៊ើបអង្កេត និងចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះកាលពីពេលមុន និងឥឡូវនេះ គឺជាបញ្ហាសិទ្ធិសុទ្ធសាធរបស់ ក.ស.ព និង ក.ស.ច.ស ហើយផ្អែកទាំងស្រុងទៅលើអង្គសេចក្តីនៃរឿងក្តីនីមួយៗ។³⁴⁶ ទាំងក.ស.ព ទាំង ក.ស.ច.ស មានសេរីភាពបដិសេធកិច្ចសន្យានយោបាយបែបនេះក្នុងរបៀបណាដែលវិតត្យិកធន្តានុសិទ្ធិរបស់ ក.ស.ព និង ក.ស.ច.ស ដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ជាធរមាន។³⁴⁷

២៨៤. អ.វ.ត.ក មានយុត្តាធិការបុគ្គលលើអា អាន។ អា អានគឺជាមន្ត្រីខ្មែរក្រហមម្នាក់នៅក្នុងរយៈពេលនៃយុត្តាធិការពេលវេលារបស់ អ.វ.ត.ក និងនៅក្នុងអំឡុងពេលដែលបទល្មើសបានកើតឡើង ដោយអា អាន ត្រូវបានចោទថាជាអ្នកបង្កឡើង។ អា អាន ប្រហែលជាមិនទាន់ដល់ឋានៈជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ ប៉ុន្តែអា អាន ពិតជាជនម្នាក់ក្នុងចំណោមជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវបំផុត។ ហេតុនេះ នៅដំណាក់កាលនេះ មិនចាំបាច់ត្រូវដោះស្រាយទាំងស្រុងលើបញ្ហាឋានៈជាមេដឹកនាំខ្ពស់ ដើម្បីកំណត់យុត្តាធិការបុគ្គលទេ។³⁴⁸

២៨៥. ដីកាដោះស្រាយដដែលខាងលើក្នុងកថាខណ្ឌ ៨៥៤ បានលើកឡើងថា “ហេតុផលបន្ថែមមួយទៀតក្នុងការមិនចេញដីកាឃុំខ្លួននាពេលនេះ គឺភាពមិនប្រាកដប្រជានៃនីតិវិធី ដែលបណ្តាលមកពីមានដីកា

³⁴⁶ ដីកាដោះស្រាយ (បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារលេខ D360 កថាខណ្ឌ ៥៦។
³⁴⁷ ដីកាដោះស្រាយ (បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) កថាខណ្ឌ ៦៩៩។
³⁴⁸ ដីកាដោះស្រាយ (បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ៦៩៧។



ដំណោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នា ដែលជាមូលហេតុធ្វើឱ្យមិនមានភាពច្បាស់លាស់យោងវិធានផ្ទៃក្នុង ៧៧(១៣) ថាតើការចោទប្រកាន់នឹងត្រូវដំណើរការទៅមុខក្នុងករណីមិនមានមតិភាគច្រើនលើសលុប នៅក្នុងពេលមាន ខន្ធរណី ទៅដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ឬយ៉ាងណា ... ដោយផ្អែកទៅលើអង្គហេតុទាំងឡាយដែលបានលើក ឡើងនៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១៥៧ ដល់៥៨៩ ត្រូវដាក់ទណ្ឌកម្មយោងមាត្រា ៣(ថ្មី) ២៩ និង៣៩ នៃច្បាប់ អ.វ.ត .ក និងមាត្រា ៥០១ និង៥០៦ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ១៩៥៦”។³⁴⁹

ឃ. ការយល់ឃើញរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ចំពោះដីកាដោះស្រាយបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ

២៨៦. ការយល់ឃើញរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំមាននិយមន័យច្បាស់លាស់លើពាក្យថា មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតទេ។ ជាមួយគ្នានេះដែរ នៅក្នុងឯកសារអំណះអំណាងជា លាយលក្ខណ៍អក្សររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ និង ចម្លើយតប របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ អំពីហេតុការណ៍ និងមូលហេតុនៃការខ្វែង យោបល់គ្នាពាក់ព័ន្ធជាពិសេសទៅលើយុត្តាធិការបុគ្គល ពុំមានការផ្តល់និយមន័យច្បាស់លាស់ឡើយ។

២៨៧. នៅក្នុងឯកសារដដែលនោះ ចំនុច ឃ ដែលស្តីអំពីមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងជនទាំងឡាយដែលទទួល ខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត កថាខណ្ឌ ២៩ និយាយថា៖ ប៉ុន្តែនៅក្នុងខណៈដែលវាច្បាស់ណាស់ថា អ.វ.ត.ក មាន យុត្តាធិការទៅលើមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត គេមិនច្បាស់ទាល់តែ សោះ ថាតើពាក្យទាំងនោះមានអត្ថន័យយ៉ាងដូចម្តេច។ ពាក្យទាំងនេះមិនបានផ្តល់និយមន័យច្បាស់លាស់ នៅក្នុងច្បាប់អ.វ.ត.ក ទេ ហើយមិនបានកំណត់និយមន័យនៅក្នុងមាត្រា១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងអ.វ.ត.ក នោះ ដែរ ដែលភាសាស្រដៀងគ្នាយ៉ាងខ្លាំងនេះត្រូវបានប្រើប្រាស់។ វិធានផ្ទៃក្នុងក៏មិនបានផ្តល់និយមន័យណា មួយ ហើយក៏គ្មានអង្គតុលាការណាមួយនៅអ.វ.ត.ក បានសម្រេចថាអត្ថន័យ “មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់” និង “ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” មានន័យយ៉ាងណានោះដែរ។ ប៉ុន្តែអត្ថន័យនៃពាក្យមេដឹកនាំ ជាន់ខ្ពស់ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតអាចទាញចេញពី ទី១. ប្រវត្តិនៃការចោទប្រកាន់អ. វ.ត.ក និង ២. សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌដទៃទៀតដែលបានបកស្រាយពាក្យស្រដៀងគ្នា នេះ។

២៨៨. ក្នុងដីកាដោះស្រាយ កថាខណ្ឌ៦៩៩ ត្រង់សំអាងហេតុ អង្គច្បាប់អំពីយុត្តាធិការបុគ្គល ឃ្លាចុង

³⁴⁹ ដីកាដោះស្រាយ (បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ៨៥៤។



ក្រោយលើកឡើងថា៖ ត្រង់ន័យនោះ ច្បាស់ជាត្រឹមត្រូវដែលទទួលយកឥទ្ធិពលពីគូអង្គនយោបាយ អំពីបញ្ជី
ឈ្មោះជនដំបូង ដែលត្រូវស៊ើបអង្កេត នៅពេលចាប់ផ្តើមមានវត្តមាន អ.វ.ត.ក ប៉ុន្តែទាំង ក.ស.ព និងស.ច
.ស មានសេរីភាពបដិសេធកិច្ចសន្យានយោបាយបែបនេះក្នុងរបៀបណាដែលវិវត្តឥទ្ធិពលនានាសិទ្ធិរបស់ ក.ស
.ព និងស.ច.ស ដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ជាធរមាន។

២៨៩. ចៅក្រមជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ យល់ឃើញថា ការយល់ឃើញរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត
អន្តរជាតិ ថាកិច្ចព្រមព្រៀងព្រៀង រវាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ ជាកិច្ចសន្យា
នយោបាយ គឺជាការភាន់ច្រឡំ ពីព្រោះថា៖ យោងតាមស្មារតីនៃដំណើរការនៃការតាក់តែង ពិភាក្សារហូត
ដល់មានកិច្ចព្រមព្រៀង គឺអ្នកច្បាប់តំណាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និង អ្នកច្បាប់តំណាងអង្គការសហប្រជា
ជាតិ បានបង្កើតបទដ្ឋានហិតុបករណ៍ច្បាប់ តាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ ដែលបានកំណត់ពីវិសាលភាពនៃ
សមត្ថកិច្ចរបស់ អ.វ.ត.ក ក្នុងការបង្កើតច្បាប់ផ្សេងៗទៀត។ ក្នុងន័យនេះ កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងរាជរដ្ឋាភិបា
លកម្ពុជា និង អង្គការសហប្រជាជាតិ មិនមែនជាទម្រង់កិច្ចសន្យានយោបាយដូចការលើកឡើងរបស់សហ
ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិនោះទេ³⁵⁰ ព្រោះពាក្យដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ប្រើគឺផ្ទុយ
ទៅនឹងខ្លឹមសារដើមនៃកិច្ចព្រមព្រៀង ដោយហេតុថា កិច្ចសន្យាគឺជាពាក្យប្រើក្នុងន័យទំនាក់ទំនងរដ្ឋប្បវេណី
ដែលខុសពីកិច្ចព្រមព្រៀងដែលលើកឡើងខាងលើ។

២៩០. ដូច្នេះ ទាំងសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ត្រូវតែគោរពតាម
ខ្លឹមសារ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងដែលបានលើកឡើងខាងលើជាដាច់ខាត។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ការប្រើឥទ្ធិពលនានា
របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ក្នុងការបកស្រាយប្តូរពន្លាត
និងប្រើប្រាស់ពាក្យពេចន៍ ត្រូវតែបកស្រាយក្នុងន័យចង្អៀត និងប្រើពាក្យពេចន៍ឱ្យត្រូវតាមពាក្យបច្ចេកទេស
ច្បាប់ ជាដាច់ខាត (ឃ្លាចុងក្រោយនៃកថាខណ្ឌ ៦៩៩) ។

២៩១. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានប្រើប្រាស់ខ្លឹមសារនៃការចរចាមួយភាគតូចដែលពុំបានផ្ទុះ
បញ្ចាំងពីការពិតនៃគោលគំនិតរបស់អ្នកតាក់តែងកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់អ.វ.ត.កទាំងស្រុងទេ ហើយ
ផ្អែកតែទៅលើអង្គហេតុទាំងស្រុង ដោយពុំបានអើពើទៅលើគោលការណ៍នៃការចោទប្រកាន់ និងការស៊ើប
សួរដែលមានចែងនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង ច្បាប់ស្តីពីអ.វ.ត.ក វិធានផ្ទៃក្នុង និងបុព្វកថា ហើយទីបំផុត
សម្រេចចោទប្រកាន់ អា អាស និងបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះដោយខុសច្បាប់ ។

³⁵⁰ ដីកាដោះស្រាយ (បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ៦៩៩។

២៩២. ម្យ៉ាងទៀតក្នុងដីកាដោះស្រាយ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំបានលើកឡើងអំពី លទ្ធផលនៃការស៊ើបអង្កេតលើយុត្តាធិការបុគ្គលទេ ហើយផ្ដោតតែទៅលើអង្គហេតុ។ ហើយបើធ្វើការ ស៊ើបអង្កេតតាមរបៀបនេះ រាល់មន្ត្រីខ្មែរក្រហមទាំងអស់នឹងក្លាយជាកម្មវត្ថុនៃការយកមកកាត់ទោសនៅ អ.វ.ត.ក។ ប៉ុន្តែហេតុអ្វីបានជាមានតែអា អា និង ជនត្រូវចោទក្នុងសំណុំរឿង ០០៣/០០៤ ដែលត្រូវ បាននាំយកមកកាត់ទោស។ តើទង្វើបែបនេះ សមស្របតាមកស្មារតីនៃកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់ស្តីពីការ បង្កើតអ.វ.ត.ក ដែរឬទេ? សកម្មភាពរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ផ្ទុយទៅនឹងកម្មវត្ថុនៃការ ខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរ ត្រង់ថាកម្មវត្ថុនៃការខ្វែងនោះ គឺយុត្តាធិការបុគ្គល មិនមែន អង្គហេតុនោះឡើយ។

២៩៣. ចំណាត់ការរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ក៏បានផ្ទុយផងដែរទៅនឹង គំនិតនៃអ្នក តាក់តែងច្បាប់ រចនាសម្ព័ន្ធដីកនាំរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ យុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិ និងការអះអាងរបស់ ខ្លួនកន្លងមក។³⁵¹

២៩៤. ជាសរុប ដីកាសម្រេចបញ្ជូន អា អា ទៅជំនុំជម្រះរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែល បានសម្រេចសេចក្តីមកនេះ មានកំហុសអង្គច្បាប់ ដែលគប្បីបដិសេធចោល។

ក. គោលការណ៍ច្បាប់

១. ចន្លោះប្រហោងនៃច្បាប់

២៩៥. ក្នុងសំណុំរឿងនេះ ឃើញថាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានចេញដីកាដោះស្រាយពីរដែលមាន អត្ថន័យផ្ទុយគ្នា ហើយដែលមិនមានច្បាប់កំណត់សម្រាប់ដោះស្រាយក្នុងករណីបែបនេះឡើយ។ ដូច្នេះប ណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយទាំងពីរនេះ គឺជាបណ្តឹងដែលស្ថិតក្នុងករណីចន្លោះប្រហោងនៃ ច្បាប់ ឬពុំមានច្បាប់ចែង។

២. គោលការណ៍នៃការបកស្រាយច្បាប់

២៩៦. ដើម្បីធានាបាននូវគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព ការបកស្រាយច្បាប់គប្បីត្រូវធ្វើឡើងដោយតឹងរឹង មិនបកស្រាយតាមបែបសទិសភាពនោះឡើយ។ មាត្រា៥ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ការបកស្រាយច្បាប់ ពិសេស ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ ត្រូវមានគោលការណ៍នៃការបកស្រាយយ៉ាងច្បាស់លាស់ ហើយចៅក្រមមិនអាចបក

³⁵¹ ដីកាដោះស្រាយ (លើកលែងលម្អិត) ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ៤៨៤។



ស្រាយតាមបែបព្រឹត្តិកវិសាលភាពនោះទេ និងមិនអាចបកស្រាយតាមបែបសទិសភាព។

២៩៧. ក្នុងករណីដែលពុំមានច្បាប់ចែងដូច្នោះ ចៅក្រមគប្បីពិនិត្យមើលទៅលើស្មារតីរបស់អ្នកតាក់តែងវិធានផ្ទៃក្នុង ថាតើពួកគេបានប្រមើលមើលឃើញដល់ករណីដែលអាចនឹងមានដីកាដោះស្រាយពីរបែបនេះ ហើយជាចេតនារបស់អ្នកតាក់តែងច្បាប់ ទុកឱ្យវាចន្លោះបែបនេះ ឬពួកគេពុំបាននឹកដល់នោះទេ។ ក្រៅអំពីចេតនារបស់អ្នកតាក់តែងវិធានផ្ទៃក្នុង យើងត្រូវពិនិត្យទៅលើគោលបំណងនៃការបង្កើតអ.វ.ត.ក នេះផងដែរ ដូចមានចែងនៅក្នុង គោលដៅរបស់ អ.វ.ត.ក។

៣. គោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព

២៩៨. លោកចៅក្រម Scalia³⁵² ជាអតីតចៅក្រមតុលាការកំពូលសហរដ្ឋអាមេរិក បានបញ្ជាក់ថាការបកស្រាយច្បាប់ គប្បីបកស្រាយទៅតាមគោលគំនិតរបស់អ្នកតាក់តែងច្បាប់ នាពេលច្បាប់នោះបង្កើត ពុំមែនបកស្រាយដោយពឹងផ្អែកលើវចនានុក្រម បកស្រាយតាមពាក្យពេជន៍ ឬគោលនយោបាយនាពេលបច្ចុប្បន្ននោះឡើយ។ ប្រសិនបើមិនធ្វើការបកស្រាយតាមចេតនារបស់អ្នកតាក់តែងច្បាប់ទេ នោះគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពនឹងមិនត្រូវបានបំពេញនោះឡើយ។ ហើយទន្ទឹមនឹងនេះ គោលការណ៍ចម្បងដែលត្រូវលើកយកមកពិចារណានោះ គឺគោលការណ៍វិមតិសង្ស័យ ត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនត្រូវចោទ។

៤. ភាពច្បាស់លាស់នៃច្បាប់

២៩៩. លោកGustav Radbruch ជាទស្សនវិទូច្បាប់ បានចាត់ទុក Legal certainty (ភាពច្បាស់លាស់នៃច្បាប់), យុត្តិធម៌ និង Purposiveness (គោលដៅ) ជាសរសរស្តម្ភ នៃច្បាប់។ នៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់អឺរ៉ុប (European Union Law) ភាពច្បាស់លាស់នៃច្បាប់ ជាតម្រូវការមួយដ៏សំខាន់ដែលមិនអាចខ្វះបាន។ ច្បាប់ ដាច់ខាតត្រូវតែច្បាស់លាស់ ក្នុងកម្រិតមួយអនុញ្ញាតឱ្យមនុស្ស ប្រសិនបើចាំបាច់ និង ក្រោមការណែនាំដ៏ត្រឹមត្រូវ អាចប្រមើលមើលដឹងអំពីលទ្ធផលនៃអំពើរបស់ខ្លួន។ ប៉ុន្តែក្នុងករណីយើងនេះ មិនមានភាពច្បាស់លាស់ណាមួយដែលអនុញ្ញាតឱ្យជនត្រូវចោទអាចប្រមើលមើលដឹងអំពីជោគវាសនារបស់ខ្លួននោះឡើយ។ ប្រសិនបើយើងអនុញ្ញាតឱ្យមានការបន្តសំណុំរឿងនេះទៅមុខ ដោយមិនអើពើនឹងដីកាលើកលែងចោទនោះ មានន័យថាយើងកំពុងតែមើលរំលងគោលការណ៍មួយនេះយ៉ាងប្រាកដណាស់។

³⁵² Justice Scalia និងការបកស្រាយអំពី Theory of Originalism

៥. យុត្តិធម៌អូសបន្លាយ គឺអយុត្តិធម៌

៣០០. ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងអោយស៊ើបសួរទាក់ទងនឹង អា អាន (សំណុំរឿង ០០៤) បានបញ្ជូនអោយសហចៅក្រមស៊ើបសួរ ដើម្បីបើកកិច្ចស៊ើបអង្កេត ក្រោយថ្ងៃទី ១៨ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០៩។ ការស៊ើបអង្កេត ដំណើរការរហូតដល់ថ្ងៃទី ១៦ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៨ ទើបសម្រេចចេញដីកាដោះស្រាយពីរដាច់ដោយឡែកពីគ្នាក្នុងពេលតែមួយ គឺ:

- ដីកាដោះស្រាយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ។
- ដីកាដោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ សម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់។

៣០១. ការស៊ើបអង្កេតប្រើរយៈពេលជិត ១០ ឆ្នាំ ប៉ុន្តែពុំបានផ្តល់លទ្ធផលជាក់លាក់ឡើយ ដែលបណ្តាលអោយប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរចំពោះសិទ្ធិរបស់ អា អាន។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

សេចក្តីពិចារណារបស់ចៅក្រមជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ

៣០២. សេចក្តីពិចារណារបស់ចៅក្រមជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ

- ក្រោយពីបានពិចារណាលើសារណារបស់ភាគី
- ក្រោយពីបានពិចារណាលើភស្តុតាងទាំងអស់ រួមទាំងភស្តុតាងស្តីពីការឆ្លងសេចក្តីប្រាងច្បាប់ អ.វ.ត.ក នៅរដ្ឋសភាជាតិ
- ក្រោយពីបានពិភាក្សាត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ហើយ

ចៅក្រមជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ យល់ឃើញថា

- i. ការប្រជុំឆ្លងសេចក្តីប្រាងច្បាប់នៅរដ្ឋសភាជាតិ បានផ្តល់សក្ខីកម្មបន្ថែមទៀត បញ្ជាក់អំពីគោលបំណងនៃអ្នកតាក់តែងកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់អ.វ.ត.ក។
- ii. ការស៊ើបអង្កេតបឋមដែលធ្វើឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិពុំបានអនុវត្តត្រឹមត្រូវតាមកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់អ.វ.ត.ក ឡើយ។
- iii. ការខ្វែងយោបល់រវាងសហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរក្នុងការសម្រេចចោទប្រកាន់ អា អាន និងបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ មានកម្មវត្ថុទាក់ទងតែទៅលើយុត្តាធិការបុគ្គលតែប៉ុណ្ណោះ គឺសំដៅទៅលើមេដឹកនាំ និងអ្នក

ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត។

iv. ក្នុងសេចក្តីផ្តើមការណ៍នាថ្ងៃទី៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី បានបញ្ជាក់ថាពុំមានផែនការណាមួយដើម្បីចាត់ការលើការស៊ើបអង្កេតបឋមក្រោយៗទៀត បន្ថែមទៅលើជនសង្ស័យផ្សេងទៀតនោះឡើយ។ ដូច្នេះការស៊ើបអង្កេតបឋមក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ ដែលធ្វើឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិពុំមានហេតុផលត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់អ.វ.ត.កឡើយ។

v. ការដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំង២ សម្រេចចេញដីកាដោះស្រាយពីរដែលមានខ្លឹមសារផ្ទុយគ្នា ជាការរំលោភទាំងស្រុងទៅលើក្របខណ្ឌគតិយុត្តរបស់អ.វ.ត.ក។

vi. ការដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំង២ បានគេចចេញពីការខ្វែងយោបល់គ្នា ដែលត្រូវដោះស្រាយតាមវិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បង្កើតបានជាឧបសគ្គដ៏ស្រួចស្រាវមួយ ពុំមានលទ្ធភាពដោះស្រាយសមស្របតាមគតិច្បាប់ឡើយ។

vii. វិធាន ៧៧.១៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ពុំបានគ្រោងទុក ឬក៏ ពុំអាចលើកជាវិធានសម្រាប់ដោះស្រាយការជាប់គាំងដោយមូលហេតុមានដីកាដោះស្រាយ២ មានខ្លឹមសារផ្ទុយគ្នាដូចករណីសំណុំរឿង ០០៤/២ នេះឡើយ ហើយនេះជាចន្លោះប្រហោងនៃច្បាប់ ឬច្បាប់ពុំមានចែង។

viii. ក្នុងករណីដែលច្បាប់ពុំមានចែងដូច្នោះ ហើយដើម្បីបិទសំណុំរឿង ០០៤/២ នេះស្របតាមច្បាប់ជាធរមាន ចៅក្រមជាតិអបជ យល់ឃើញថាដីកាដោះស្រាយដែលសមស្របបំផុត សម្រាប់ករណីដែលដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ ពុំអាចទទួលបានសំឡេងគាំទ្រភាគច្រើនបាន ដែលមានន័យថាដីកាដោះស្រាយលើកលែងចោទ ត្រូវបានតម្កល់ទុកជាបានការតាម វិធាន ៧៧.១៣ ហើយតាមវិធានដដែលនេះ ដីកាដោះស្រាយបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ពុំមានអានុភាពអនុវត្តឡើយ។

ix. ដីកាដោះស្រាយលើកលែងចោទប្រកាន់អា អាន ដែលសម្រេចសេចក្តីមកនេះ ធ្វើឡើងតាមកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់អ.វ.ត.ក ត្រូវតម្កល់ទុកជាបានការ។

x. ដីកាដោះស្រាយចោទប្រកាន់អា អាន បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ ដែលសម្រេចសេចក្តីមកនេះ ធ្វើឡើងពុំត្រឹមត្រូវតាមកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់អ.វ.ត.ក ឡើយ ត្រូវទុកជាមោឃៈ។

ហេតុដូច្នេះសម្រេច

- តម្កល់ដីកាដោះស្រាយលើកលែងចោទប្រកាន់ អា អាន ទុកជាបានការ។
- ទុកជាមោឃៈ ដីកាដោះស្រាយចោទប្រកាន់ អា អាន បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ។



សំណុំរឿង ០០៤/២/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសលស (អបជ៦០)

D359/24 និង D360/33

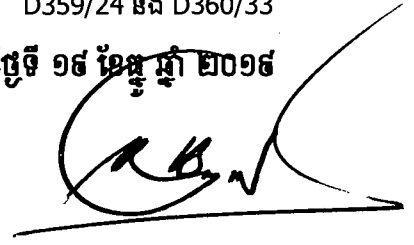
រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ១៩ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៩



ប្រធាន អឺសសន



នាយ ចុន



ហុក ចុន្ទី



IX. យោបល់ចៅក្រមអង្គជំនុំជម្រះ

៣០៣. ចៅក្រមដែលលទ្ធផលបានចុះហត្ថលេខា នឹងបង្ហាញខាងក្រោមនូវមតិយោបល់របស់ខ្លួនទាក់ទងនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំង៣។

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់អោ អាន ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (បញ្ជូនរឿងទៅជម្រះ)

ក. មូលដ្ឋានទី១៖ ការចេញដីកាដោះស្រាយបញ្ជូនរឿងទៅជម្រះ ជាមួយនឹងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ដែលមានសុពលភាព

១. សារណា

៣០៤. នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ សហមេធាវីការពារក្តី អោ អាន បានអះអាងថា “ការចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ស្របពេលជាមួយគ្នានឹង ការចេញដីកាលើកលែងចោទប្រកាន់ ត្រូវបានសំអាងទៅលើកំហុសអង្គច្បាប់” ហើយបានស្នើដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះឱ្យ (ក) ប្រកាសថា ការចេញដីកាដោះស្រាយទាំងពីរមិនស្របច្បាប់នោះឡើយ និង (ខ) “ធ្វើមោឃភាព” ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) និង “លើកលែងការចោទប្រកាន់” នៅក្នុងសំណុំរឿង³⁵³។ ដោយយោងទៅលើវិធាននៃការបកស្រាយ ដែលមានចែងក្នុងអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែន ស្តីពីច្បាប់សន្និសញ្ញា (“អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែន”) សហមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា ពាក្យពេចន៍នៃវិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បានប្រមើលមើលដោយច្បាស់លាស់អំពីដីកាដោះស្រាយតែមួយគត់ ហើយដោយគោលដៅ និងគោលបំណងនៃវិធានដីកាដោះស្រាយគ្រប់គ្រងដើម្បីឱ្យកិច្ចស៊ើបសួរមានលទ្ធផលជាក់លាក់ពិតប្រាកដ និងស្របច្បាប់ អ្នកតាក់តែងច្បាប់មិនមានចេតនាក្នុងការអនុញ្ញាតឱ្យមានស្ថានភាពដែលសំណុំរឿងអាចត្រូវបានលើកលែងចោទប្រកាន់ផង និងបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះផង ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតពីររូប ដែលមានឋានៈ និងសិទ្ធិអំណាចស្មើគ្នានោះទេ³⁵⁴។ បទប្បញ្ញត្តិដទៃនៃក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក រួមទាំងមាត្រា ២៣ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងវិធាន ១៤ (៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បានគាំទ្រថា ដីកាដោះស្រាយមួយចាំបាច់ត្រូវតែជាលទ្ធផលការងាររួមរបស់សហ

³⁵³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ២០, ៣៦។

³⁵⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ២១-២៣។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (ដីកាដោះស្រាយ) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626058-01626509 ទំព័រ 4:10 ដល់ 5:13។



ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីររូប³⁵⁵។ ការចេញដីកាដោះស្រាយពីរ នៅពេលបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរតែមួយ មិនស្របជាមួយក្របខណ្ឌគតិយុត្តិអន្តរជាតិ និងកម្ពុជា ព្រមទាំង អ.វ.ត.ក ទេ³⁵⁶។

៣០៥. លើសពីនេះទៀត សហមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា ការចេញដីកាដោះស្រាយពីរ មិនធ្លាប់ មានពីមុនមកទេ។ ការអនុវត្តបែបនេះជាការរំលោភទៅលើសិទ្ធិស្មើភាពចំពោះមុខច្បាប់ និងតុលាការរបស់ អា អាន³⁵⁷ និងការធានាពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ រួមទាំងសច្ចធារណ៍នៃ និរទោស សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះ ដោយអង្គជំនុំជម្រះមានសមត្ថកិច្ច និងយុត្តិធម៌ និងសិទ្ធិទទួលបាន ព័ត៌មានភ្លាមៗ និងដោយលម្អិតអំពីប្រភេទ និងមូលហេតុនៃការចោទប្រកាន់មកលើខ្លួន និងសិទ្ធិត្រូវបានជំនុំ ជម្រះដោយឥតពន្យារពេលយូរហួសហេតុ³⁵⁸។ លើសពីនេះទៀត អត្ថិភាពនៃដីកាដោះស្រាយដែលផ្ទុយ គ្នា បង្កើតបានជាការមាក់ងាយដល់គោលការណ៍សច្ចភាពគតិយុត្តិជាមូលដ្ឋាន និងជា “ការចំអកដល់ យុត្តិធម៌”។ ការពិនិត្យឡើងវិញដោយតុលាការជាន់ខ្ពស់ ដែលផ្តល់លទ្ធផលគាំទ្រចំពោះដីកាដោះស្រាយ ទាំងពីរ នឹងកាន់តែបណ្តាលឱ្យមានការមាក់ងាយដល់សច្ចភាពគតិយុត្តិ³⁵⁹។

៣០៦. សហមេធាវីការពារក្តីអះអាងទៀតថា ការចេញដីកាដោះស្រាយពីរបណ្តាលមកពីការខ្វែង យោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែលចាំបាច់ត្រូវដោះស្រាយ ដោយប្រើប្រាស់វិធាន ៧២ នៃ វិធានផ្ទៃក្នុង ដែលកំណត់ថា ក្នុងករណីមិនមានដីកាដោះស្រាយរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ “ដីកា ឬកិច្ចស៊ើបសួរ ដែលធ្វើឡើងដោយ ស.ច.ស ណាម្នាក់ត្រូវមានសុពលភាព”³⁶⁰។ ដោយសារតែសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

³⁵⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ២៤។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (ដីកាដោះស្រាយ) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626058-01626509 ទំព័រ 4:24 ដល់ 5:2។

³⁵⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ២៥។

³⁵⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ២៦-២៧ យោងទៅរក រដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា (ថ្ងៃទី២៤ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៣) មាត្រា ៣១។ កតិកាសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ មាត្រា ១៤។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (ដីកាដោះស្រាយ) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626058-01626509 ទំព័រ 3:25 ដល់ 4:4។

³⁵⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ២៨-៣១។ ១៤។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (ដីកាដោះស្រាយ) ឯកសារ D359/10.1 និង D360/19.1 ERN 01625508, ទំព័រ 16:3 ដល់ 16:20។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (ដីកាដោះស្រាយ) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626060-01626561 ទំព័រ 5:24 ដល់ 6:25។

³⁵⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៣២។

³⁶⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៣៤ យោងទៅរក វិធាន ៧២(៤)(ឃ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។



មិនបានបញ្ជូនការខ្វែងយោបល់គ្នាទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) ដែលមានលេខឯកសារទាបជាង ដែលបញ្ជាក់ថា ឯកសារនេះត្រូវបានដាក់ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿងមុនដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ត្រូវមានសុពលភាព³⁶¹។ លើសពីនេះទៀត ដោយសារតែកិច្ចស៊ើបសួរបានបញ្ចប់ “ការសន្មតស្តីពីការបន្តស៊ើបសួរ ដែលអាចអនុវត្តបាននៅក្នុងអំឡុងពេលបើកកិច្ចស៊ើបអង្កេត មិនអាចប្រើប្រាស់តទៅទៀតបានទេ” ដូច្នេះ ដំណោះស្រាយដែលអាចអនុវត្តបានតែមួយគត់ តាមវិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង គឺត្រូវសម្រេចឱ្យដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) មានសុពលភាព³⁶²។

៣០៧. ជាចុងក្រោយ និងជាជម្រើសមួយទៀត សហមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា ដីកាដោះស្រាយពីរដែលផ្ទុយគ្នា បង្កើតបានជាស្ថានភាពទាល់ច្រក ដែលមិនត្រូវបានប្រមើលទុកដោយវិធាននីតិវិធីអន្តរជាតិ ឬកម្ពុជា និង អ.វ.ត.ក³⁶³។ មាត្រា ៥ និងមាត្រា ៧ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងមាត្រា ២៣ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ត្រូវបានរៀបចំឡើងដើម្បីតែគ្រប់គ្រងទៅលើការខ្វែងយោបល់គ្នា នៅក្នុងដំណាក់កាលនៃកិច្ចស៊ើបសួរដែលកំពុងបន្ត មិនមែនស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ន ដែលមានដីកាដោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នា បន្ទាប់ពីកិច្ចស៊ើបសួរនោះឡើយ³⁶⁴។ ភាពសមហេតុផលនៃនីតិវិធីនៅ អ.វ.ត.ក តម្រូវឱ្យមានការសន្និដ្ឋានច្បាស់លាស់នៅដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត មុនពេលដែលសំណុំរឿងអាចបន្តទៅមុខ ហើយចាំបាច់ត្រូវមានភាពច្បាស់លាស់អំពីបទចោទ³⁶⁵។ ជាលទ្ធផល រាល់វិមតិសង្ស័យនានាត្រូវតែ

សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (ដីកាដោះស្រាយ) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626058-01626509 ទំព័រ 4:23 ដល់ 5:7។

³⁶¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៣៤។

³⁶² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៣៤, ។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (ដីកាដោះស្រាយ) ឯកសារ D359/10.1 និង D360/19.1 ERN 016260135 ទំព័រ 8:20 ដល់ 8:25។

³⁶³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៣៣, ៣៥-៣៦។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (ដីកាដោះស្រាយ) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626058 ទំព័រ 4:5 ដល់ 4:9, 01626061 ទំព័រ 7:1 ដល់ 7:19។

³⁶⁴ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (ដីកាដោះស្រាយ) ឯកសារ D359/10.1 និង D360/19.1 ERN 016260135- 016260136 ទំព័រ 8:24 ដល់ 9:22។

³⁶⁵ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (ដីកាដោះស្រាយ) ឯកសារ D359/10.1 និង D360/19.1 ERN 016260135- 016260136 ទំព័រ 8:20 ដល់ 9:12។



ដោះស្រាយជាប្រយោជន៍ដល់ អោ អាន ដែលតម្រូវឱ្យលើកលែងចោទប្រកាន់ទៅលើសំណុំរឿង³⁶⁶។

៣០៨. ជាចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងថា ច្បាប់ពាក់ព័ន្ធអនុញ្ញាតឱ្យមានការ
ចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ និងដីកាលើកលែងចោទប្រកាន់ ដែលផ្ទុយគ្នា នៅក្នុងសំណុំរឿងតែមួយ
ហើយតម្រូវថា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះមានអនុភាព³⁶⁷។ ជាដំបូង ទោះបីជាអត្ថបទជាភាសាអង់គ្លេស
នៃវិធាន ៦៧(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង យោងទៅរក “សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត” ជាពហុវចនៈក្តី វិធានផ្ទៃក្នុងជា
ភាសាខ្មែរ “អាចសំដៅទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតតែម្នាក់ ឬទាំងពីរ”³⁶⁸។ ដោយផ្អែកលើចំណុចនេះ និង
វិធាន ១(២) ទើបវិធាន ៦៧(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចាំបាច់ត្រូវបកស្រាយថា ផ្តល់សិទ្ធិដល់លទ្ធភាពដែល
ចៅក្រមតែមួយរូប អាចចេញដីកាដោះស្រាយមួយ³⁶⁹។ លើសពីនេះទៀត ពាក្យ “អាចជា” និង “ឬ”
នៅក្នុងវិធាន ៦៧(១) គ្រាន់តែបង្ហាញពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវ ដែលដីកាដោះស្រាយណាមួយដែលបានចេញ គឺ
ជាការសម្រេចសេចក្តីអង្គហេតុ និងបទចោទទាំងអស់ និង “ការសន្និដ្ឋានទៅលើរឿងក្តីមួយយ៉ាង
ច្បាស់លាស់ ដែលអាចជា ដីកាសម្រេចចោទប្រកាន់បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ឬដីកាសម្រេចលើកលែង
ចោទប្រកាន់ (ឬដោយមានការចោទប្រកាន់បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ចំពោះបទចោទខ្លះ និងលើកលែងការ
ចោទប្រកាន់ខ្លះ)”³⁷⁰។ វិធាននេះមិនរារាំងការចេញដីកាដោះស្រាយពីរ ដែលទំនាស់គ្នា នៅក្នុងសំណុំ
រឿងតែមួយនោះឡើយ ដូចដែលយុត្តិសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានកំណត់³⁷¹។ លើសពីនេះ

³⁶⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៣៣, ៣៥-៣៦។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០
ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (ដីកាដោះស្រាយ) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626058 4:5 ដល់ 4:9 01626061 7:4
ដល់ 7:18។

³⁶⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៥-១៥។
សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS), D359/9.1 & D360/18.1, ERN (EN) 01625320-
01625329, pp. 61:18 to 70:5។

³⁶⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន ឯកសារ (D360/9) កថាខណ្ឌ ១៣។
សំណុំរឿង ០០៤ ០២/ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០ ឯកសារ D359/10.1 និង D360/19.1 016260135- 016260136
ទំព័រ 7:27 ដល់ 8:21។ សំណុំរឿង ០០៤/ ០២ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០ ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN
(EN) 01625327- 01625327 ទំព័រ 68:18 ដល់ 70:5។

³⁶⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៨។ សំណុំ
រឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (ដីកាដោះស្រាយ) ឯកសារ D359/10.1 និង D360/19.1 ERN
016260135 ទំព័រ 4:20 ដល់ 4:25។

³⁷⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៩។

³⁷¹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៩-១០



ទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានអនុវត្តធនានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ដោយមិនបញ្ជូនការខ្វែងយោបល់គ្នាទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដែលតាមរយៈនេះ ទើបភាគីទាំងអស់បានទទួល ផលប្រយោជន៍ពីដីកាដោះស្រាយពីរដែលលម្អិត រៀបរាប់អំពីសំអាងហេតុ និងការសម្រេចលើអង្គហេតុ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត³⁷²។

៣០៩. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានអះអាងទៀតថា សហមេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថា ការចេញ ដីកាដោះស្រាយពីរ បានរំលោភបំពានទៅលើសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ របស់ អោ អាន³⁷³។ ការអះអាងរបស់សហមេធាវីការពារក្តី (ដែលថា ការដែលមិនធ្លាប់មានដីកាដោះស្រាយ ចំនួនពីរ មិនមានភាពយុត្តិធម៌) មិនបានពិចារណាទៅលើអង្គហេតុដែលថា រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គ ការសហប្រជាជាតិ សម្រេចគាំទ្របទដ្ឋានអន្តរជាតិសម្រាប់យុត្តិធម៌ និងភាពត្រឹមត្រូវ ដោយបង្កើតឡើង ដោយចេតនានូវរចនាសម្ព័ន្ធរបស់ អ.វ.ត.ក ដែលមិនធ្លាប់មានពីមុន និងមានលក្ខណៈពិសេស ដោយមាន ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតពីររូប។ ហេតុដូច្នេះហើយ ស្ថានភាពនេះមិនអាចកើតមានឡើងនៅទីកន្លែងផ្សេង ឡើយ³⁷⁴។ ការចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមួយរូប ក៏មិនបានលុប បំបាត់សច្ចុប្បន្នភាពនៃនិរទេស ដែលធានាអំពីកាតព្វកិច្ចក្នុងការបង្ហាញភស្តុតាងរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ដើម្បី បង្ហាញអំពីពិរុទ្ធភាពរបស់ជនជាប់ចោទឱ្យហួសពីវិមតិសង្ស័យនៅក្នុងការជំនុំជម្រះ។ នេះមិនមែនជា កាតព្វកិច្ចក្នុងការបង្ហាញភស្តុតាង ដែលបានតម្រូវសម្រាប់ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះទេ³⁷⁵។ លើសពីនេះ ទៀត ការចេញដីកាដោះស្រាយដែលផ្ទុយគ្នា មិនបានបង្កើនលទ្ធភាពដែលថា សំណុំរឿង ០០៤/០២ ត្រូវ បានទុកចោល “ដោយមិនបានបញ្ញត្តិច្បាស់លាស់” នោះទេ ដោយ សារអនាគតនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីមាន ភាពច្បាស់លាស់ គឺថា ប្រសិនបើមិនមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយណា ទទួលបានជោគ ជ័យនៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងទទួលយកដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅ ជំនុំជម្រះ) អនុលោមតាមវិធាន ៧៧(១៣)(ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង³⁷⁶។ លើសពីនេះទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញា

យោងទៅរក សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ F28) កថាខណ្ឌ ៦៥។

³⁷² សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (ដីកាដោះស្រាយ) ឯកសារ D359/10.1 និង D360/19.1 ERN (016260135, 016260139 ទំព័រ 3:20 ដល់ 3:25 ទំព័រ 7:2 ដល់ 7:25។

³⁷³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ១១-១៣។

³⁷⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ១១។

³⁷⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ១២។

³⁷⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ១៣។



អន្តរជាតិបានលើកឡើងថា គោលការណ៍ វិមតិសង្ស័យនឹងបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ ត្រូវបានគេយល់ថា ជាគោលការណ៍ដែលពាក់ព័ន្ធ ចំពោះការសម្រេចលើអង្គហេតុ ដូច្នោះហើយ មិនតម្រូវឱ្យអង្គជំនុំជម្រះយកតាមគោលជំហររបស់សហមេធាវីការពារក្តី ទាក់ទងនឹងការបកស្រាយលើច្បាប់នោះទេ³⁷⁷ ។

៣១០. ជាចុងក្រោយទាក់ទងទៅនឹងការអះអាងរបស់សហមេធាវីការពារក្តីដែលថា ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) ចាំបាច់ត្រូវតែចាត់ទុកថាជា ដីកាដោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធភាពតែមួយគត់ ដោយសារតែមានលេខឯកសារទាបជាង ដែលបង្ហាញថា ឯកសារនេះត្រូវបានដាក់មុនដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) នោះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងករណីថា វិធីសាស្ត្រនេះធ្វើតាមទំនើងចិត្ត មិនមានគោលការណ៍កំណត់ និងមិនមានមូលដ្ឋាននៃអង្គសេចក្តីសម្រាប់គោលជំហរ ឬនីត្យានុកូលភាព នៃសកម្មភាពដែលបានលើកឡើង ហើយសិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទ និងផលប្រយោជន៍សង្គម ក្នុងការសម្រេចបានយុត្តិធម៌ បែរជាត្រូវសម្រេចបានតាមរយៈប្រកួតប្រជែងក្នុងការដាក់ឯកសារ³⁷⁸ ។

៣១១. នៅក្នុងការឆ្លើយតប សហមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា ការអះអាងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិដែលថា វិធាន ៦៧ និងវិធាន ១(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អនុញ្ញាតឱ្យមានការចុះហត្ថលេខាទៅលើដីកាដោះស្រាយមួយ ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតតែមួយរូប ឃ្លាតចាកពីចំណុចស្នូលនៃទង្វើករណីរបស់សហមេធាវីការពារក្តីដែលថា វិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចែងអំពីដីកាដោះស្រាយតែមួយ³⁷⁹ ។ សហមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា ទោះបីជាដីកាដោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតតែមួយរូបអាចធ្វើទៅបាននៅពេលដែលការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវបានដោះស្រាយដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ តាមវិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងក្តី ប៉ុន្តែ មិនមានការអនុញ្ញាតឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនីមួយៗ ចេញដីកាដោះស្រាយរឿងៗខ្លួនឡើយ³⁸⁰ ។ តាមពិតទៅ ការបកស្រាយរបស់សហព្រះរាជ

សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (ដីកាដោះស្រាយ) ឯកសារ D359/10.1 និង D360/19.1 016260135- 016260136 ទំព័រ 7:27 ដល់ 8:21 ។

³⁷⁷ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (ដីកាដោះស្រាយ) ឯកសារ D359/10.1 និង D360/19.1 ERN 016260131ទំព័រ 4:4 ដល់ 4:15 ។

³⁷⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ១៤-១៥។

³⁷⁹ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៨។

³⁸⁰ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៧-៨។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (ដីកាដោះស្រាយ) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626058-01626509, ទំព័រ 4:15 ដល់ 5:12 ។



អាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅលើវិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលថាចែងអំពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃដីកាដោះស្រាយ ដែលបង្ហាញយ៉ាងសមស្របអំពីអង្គហេតុ និងបទចោទ និង “សន្និដ្ឋានទៅលើរឿងក្តីមួយច្បាស់លាស់” គឺជា ការផ្តាច់ខ្លួនឯង ដោយសារតែដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ និងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ ដែល មានសុពលភាពនៅក្នុងសំណុំរឿងតែមួយ គឺជាការផ្ទុយគ្នាទាំងស្រុង ធៀបនឹងការសម្រេចសេចក្តីយ៉ាង ច្បាស់លាស់³⁸¹។ លើសពីនេះទៀត ទស្សនៈរបស់ចៅក្រមនៃអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ មិនបានអនុវត្តឡើយ ដោយសារតែទស្សនៈនោះត្រូវបានធ្វើឡើង នៅពេលពិនិត្យមើលលើការអនុវត្ត នីតិវិធីខ្លះៗយោបល់គ្នារបស់ អ.វ.ត.ក តាមវិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដូច្នោះហើយ មិនអាចបកស្រាយថា ជាការគាំទ្រដល់សុពលភាពនៃដីកាដោះស្រាយពីរដែលផ្ទុយគ្នា តាមវិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងឡើយ³⁸²។

៣១២. លើសពីនេះទៀត សហមេធាវីការពារក្តីបានអះអាងថា ទង្វើករណីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរ ជាតិដែលថា ដីកាដោះស្រាយដែលផ្សេងគ្នា ហើយផ្ទុយគ្នា មិនបានរំលោភបំពានទៅលើសិទ្ធិទទួលបាន ការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌របស់ អោ អាន នោះ មិនគួរឱ្យជឿជាក់បានទេ³⁸³។ ជាពិសេស ការ អះអាងដែលថា “រចនាសម្ព័ន្ធពិសេសប្លែកពីគេ” ដែលមានចេតនាលើកស្ទួយបទដ្ឋានយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ មិន បានការពារតុលាការមួយនេះពីការចោទប្រកាន់អំពីភាពអយុត្តិធម៌ ដែលបណ្តាលមកពីរចនាសម្ព័ន្ធនេះឡើ យ។ អ្វីដែលសំខាន់នោះគឺព្យសនកម្មដែលបានបង្កឡើងជាក់ស្តែងចំពោះសិទ្ធិរបស់ អោ អាន តាមរយៈដីកា ដោះស្រាយដែលផ្ទុយគ្នា³⁸⁴។ លើសពីនេះទៀត ការតែងតាំងចៅក្រមស៊ើបអង្កេតពីររូបទៅក្នុងសំណុំ រឿងតែមួយ តាមពិតទៅមិនមែនជាលក្ខណៈពិសេសរបស់ អ.វ.ត.ក ទេ។ អ្វីដែលពិសេសគឺការចេញដីកា ដោះស្រាយពីរផ្សេងគ្នា ហើយផ្ទុយគ្នា³⁸⁵។

³⁸¹ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៨។

³⁸² ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៩ យោងទៅរក សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ F28) កថាខណ្ឌ ៦៥។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (ដីកាដោះស្រាយ) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626058-01626509 ទំព័រ 4:10 ដល់ 5:13។

³⁸³ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ១០។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០១៩ ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN (EN) 01625367-01625368, pp. 108:12 to 109:1។

³⁸⁴ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ១១-១២។

³⁸⁵ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ១១ យោងទៅរក ផងដែរ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៨៣- ១, ៨៣-២ (ភាសាបារាំង)។ សហមេធាវីការពារក្តី បានកត់សម្គាល់ថា នៅប្រព័ន្ធបារាំង ចៅក្រមមួយរូបអាចខ្វែងយោបល់ និង បដិសេធមិនចុះហត្ថលេខា ទៅលើដីកាដោះស្រាយ ប៉ុន្តែមិនអាចចេញដីកាដែលផ្ទុយគ្នាបានទេ។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិ



៣១៣. សហមេធាវីការពារក្តីបានលើកទទ្ទឹករណ៍ថា អត្ថិភាពនៃនីតិវិធីពិសេសនៃការខ្វែងយោបល់គ្នានៅក្នុងមាត្រា ៧ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងវិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បានបញ្ជាក់អំពីការអង្គហេតុដែលថា ភាគីនានាមិនធ្លាប់ប្រមើលអំពីលទ្ធភាពនេះឡើយ^{៣៨៦}។ លើសពីនេះ ដោយផ្ទុយពីការអះអាងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសម្រាប់ អ.វ.ត.ក ព្រះរាជអាជ្ញាមានកាតព្វកិច្ចក្នុងការបង្ហាញភស្តុតាងនៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ចាប់ពីដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររហូតដល់បណ្តឹងសាទុក្ខចុងក្រោយ ដោយគ្រាន់តែផ្លាស់ប្តូរបទដ្ឋាននៃការបង្ហាញភស្តុតាងប៉ុណ្ណោះ^{៣៨៧}។ ហេតុដូច្នោះ សហមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា ដើម្បីឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អាចចោទប្រកាន់បញ្ជូន អោ អាន ទៅជំនុំជម្រះបាន ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវតែបង្ហាញនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរថា ភស្តុតាងមានការគាំទ្រ និងមានភាពធ្ងន់ធ្ងរគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីផ្តល់ជាភស្តុតាងដល់កម្រិតជាក់លាក់មួយ។ ការបញ្ជូន អោ អាន ទៅជំនុំជម្រះ បើទោះបីជាមានអត្ថិភាពនៃដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ ដែលមានសុពលភាពមួយនោះ គឺជាការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរមួយទៅលើសច្ចធារណ៍នៃនិរទោសរបស់គាត់^{៣៨៨}។

៣១៤. ជាចុងក្រោយ ជំនួសឱ្យការស្វែងរកដំណោះស្រាយតាមទំនើងចិត្ត និងមិនមានគោលការណ៍អ្វីសម្រាប់ស្ថានភាពអយុត្តិធម៌មួយនេះ សហមេធាវីការពារក្តីស្នើថា ខ្លួនគ្រាន់តែសុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះដោះស្រាយស្ថានភាពអយុត្តិធម៌នេះ ដោយ “អនុវត្តវិធានជាធរមាន”^{៣៨៩}។ សហមេធាវីការពារក្តីស្នើដល់អង្គជំនុំជម្រះឱ្យសម្រេចថា ក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក និងកិច្ចការសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋនិងសិទ្ធិនយោបាយ មិនបាន “អនុញ្ញាតឱ្យចេញដីកាដំណោះស្រាយ ដែលផ្ទុយគ្នានៅក្នុងរឿងក្តីតែមួយនោះទេ”។ សហមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា ករណីនៃវិមតិសង្ស័យត្រូវដោះស្រាយជាប្រយោជន៍ដល់ អោ អាន ដោយអនុលោមតាមមាត្រា ៣៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា^{៣៩០}។ សហមេធាវីការពារក្តីអះអាង

៣៨៦ ចារឹកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (ដីកាដំណោះស្រាយ) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626059 ទំព័រ 5:16 ដល់ 5:22។

^{៣៨៦} ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ១១។

^{៣៨៧} ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ១៣។

^{៣៨៨} ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ១៣។

^{៣៨៩} ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ១៥។

^{៣៩០} ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន ឯកសារ D360/11 កថាខណ្ឌ ៦, ១៥។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារឹកថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (ដីកាដំណោះស្រាយ) ឯកសារ D359/10.1 និង D360/19.1 ERN 016260134-016260136, 016260137-016260138 ទំព័រ 7:1 ដល់ 8:5, ទំព័រ 10:22 ដល់ 11:4។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារឹកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (ដីកាដំណោះស្រាយ) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626058-01626059 01626059 ទំព័រ 4:10 ដល់



ថា សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិដែលថា ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ត្រូវតែទទួលបានអានុភាពលើដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) គឺជាការរំលោភបំពានទៅលើសមភាពរវាងចៅក្រម ដោយផ្អែកលើការបកស្រាយដោយមិនត្រឹមត្រូវ ទៅលើវិធាន ៧៧(១៣) (ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និងយុត្តិសាស្ត្រដែលពុំអាចអនុវត្តបាន³⁹¹។ ហេតុដូច្នេះ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) ត្រូវតែមានអានុភាព³⁹²។

២. ការពិភាក្សា

៣១៥. នៅថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានចេញដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ដោយបញ្ជូន អោ អាន ទៅជំនុំជម្រះ³⁹³។ ចំណែកសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិបានចេញដីកាដោះស្រាយ លើកលែងការចោទប្រកាន់ចំពោះ អោ អាន³⁹⁴។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមមើលថា ការឯកភាពគ្នារបស់ចៅក្រមទាំងពីររូបក្នុងការចេញដីកាដោះស្រាយក្នុងពេលតែមួយដែលមានភាពផ្ទុយគ្នានេះ បង្កើតបានជាកំហុសអង្គច្បាប់³⁹⁵។

៣១៦. ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានប្រើប្រាស់សិទ្ធិអំណាចដោយខុសឆ្គងក្នុងការចេញដីកាដោះស្រាយផ្សេងគ្នា ដែលផ្ទុយពីគ្នា នៅថ្ងៃទី១៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧³⁹⁶ ហើយពួកគាត់បានកត់ត្រាការខ្វែងយោបល់គ្នា ទាក់ទងនឹងការដាក់ដីកាដោះស្រាយផ្សេងគ្នា ហើយផ្ទុយគ្នា នៅថ្ងៃទី១២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ ដែលជារយៈពេលជិតមួយឆ្នាំក្រោយមក។

៣១៧. នាពេលនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិនឹងពិភាក្សាអំពីសុពលភាពនៃដីកាដោះស្រាយនីមួយៗ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិពិចារណាថា ការបែកចេញពីគ្នារវាងសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងសហមេធាវីការពារក្តី អោ អាន នៅក្នុងទង្វើករណីរបស់ពួកគាត់ទាក់ទងនឹងនីត្យានុកូលភាពនៃការចេញដីកាដោះស្រាយពីរ ដែល

5:13 ទំព័រ 5:16 ដល់ 5:22 ទំព័រ 5:4 ដល់ 5:11, ទំព័រ 10:1 ដល់ 11:8។

³⁹¹ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ១៤, ១៦។

³⁹² ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ១៥-១៦។

³⁹³ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360)។

³⁹⁴ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) (ឯកសារ D359)។

³⁹⁵ សូមមើល កថាខណ្ឌ ៨៨ ដល់ ១២៤ ។

³⁹⁶ ដីកាសម្រេចលើសំណើបន្ទាន់របស់ អោ អាន សុំដាក់បង្ហាញឯកសារ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការខ្វែងយោបល់ (ឯកសារ D355/1) កថាខណ្ឌ ១៣ ដល់ ១៥។



ផ្ទុយគ្នា ក្នុងពេលតែមួយ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បាននាំទៅលើការសន្និដ្ឋានខុសគ្នាស្រឡះអំពីដីកាដោះស្រាយណាមួយ ដែលមានអានុភាពលើដីកាដោះស្រាយមួយទៀត ដែលបណ្តាលមកពី ការពឹងផ្អែកដោយមិនត្រឹមត្រូវរបស់ពួកគេទៅលើការសន្មតមួយចំនួន។ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿជាក់ថា ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់មានអានុភាព ដោយសារតែទង្វើករណីនានាដែលសហមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងនោះទេ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិក៏មិនជឿចំពោះទង្វើករណីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ក្នុងការឈានទៅដល់ការសន្និដ្ឋានរបស់គាត់នោះដែរ។

៣១៨. ដោយសារសំអាងហេតុដែលនឹងរៀបរាប់នៅផ្នែកខាងក្រោម ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា ដីកាដោះស្រាយដែលកំពុងចោទជាបញ្ហាទាំងពីរ មិនដូចគ្នាទាំងស្រុងនោះឡើយ សម្រាប់អនុលោមភាពជាមួយច្បាប់ជាធរមាននៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក និងសម្រេចថា មានតែដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះប៉ុណ្ណោះដែលមានសុពលភាព។

៣១៩. ជាដំបូង ចៅក្រមអន្តរជាតិរម្មឹកថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមួយរូប អាចចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដោយមានសុពលភាព តាមរយៈការបំពេញកិច្ចតែម្នាក់ឯង³⁹⁷។ លើសពីនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិ កត់សម្គាល់ថា មាត្រា ៥(៤) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងមាត្រា ២៣ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលចែងថា ក្នុងករណីមានការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត “ការស៊ើបអង្កេតនោះត្រូវដំណើរការទៅមុខទៀត” លើកលែងតែចៅក្រមទាំងនោះ ឬចៅក្រមណាម្នាក់ ក្នុងចំណោមចៅក្រមទាំងនេះ បញ្ជូនការខ្វែងយោបល់របស់ពួកគេ ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ³⁹⁸។

³⁹⁷ សូមមើល ខាងលើកថាខណ្ឌ ១០៥។ វិធាន ១(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង (“ជាពិសេស លើកលែងតែមានចែងផ្សេងពីនេះ ការយោងនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងនេះ ចំពោះពាក្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សំដៅទៅដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរ ដែលធ្វើការសម្រេចចិត្តរួមគ្នា និងចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់ ក្នុងចំណោមអ្នកទាំងពីរ ទោះបីដោយផ្ទាល់ ឬតាមរយៈតំណាង ។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ តា អាន ប្រឆាំងដីកាសម្រេចបដិសេធ សំណើរបស់គាត់ស្នើសុំព័ត៌មាន កថាខណ្ឌ ១១។ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីសម្រេចលើសំណើបន្តនៃរបស់ឯកសារ A122/6.1/3, កថាខណ្ឌ ១៤។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អ៊ឹម ថៃ ម ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច ឯកសារ D236/1/1/8 កថាខណ្ឌ ៣០។

³⁹⁸ កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ៥ (៤) (“សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវសហការគ្នា ដើម្បីឈានទៅដល់ការឯកភាពគ្នាមួយ ក្នុងការស៊ើបអង្កេត។ នៅក្នុងករណីដែលចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនអាចឯកភាពគ្នាថា ត្រូវបន្តការស៊ើបអង្កេតណាមួយ ការស៊ើបអង្កេតនោះត្រូវដំណើរការទៅមុខទៀត លើកលែងតែចៅក្រមទាំងនេះ ឬចៅក្រមណាម្នាក់ក្នុងចំណោមចៅក្រមទាំងនេះ ធ្វើការស្នើសុំនៅក្នុងរយៈពេលសាមសិបថ្ងៃ ឱ្យដោះស្រាយការខ្វែងគំនិតគ្នានេះតាមមាត្រា ៧”) (ដោយគូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៣ថ្មី កថាខណ្ឌទី៣ (“ការស៊ើបអង្កេតត្រូវធ្វើបន្ត ដរាបណាសហចៅក្រមស៊ើប



៣២០. ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា គោលការណ៍នៃការបន្តកិច្ចស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការនេះ គ្រប់គ្រងទៅលើបញ្ហានៅចំពោះមុខនេះ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿតាមការអះអាងរបស់សហមេធាវីការពារក្តីដែលថា ការស៊ើបអង្កេតបានបញ្ចប់ ហើយសច្ចាធារណ៍នៃការបន្ត ដែលអាចអនុវត្តទៅបាន ក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបអង្កេតដែលកំពុងដំណើរការ លែងអាចអនុវត្តបាននោះទេ³⁹⁹។

៣២១. ទោះបីជានីតិវិធីដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែលមានចែងក្នុងវិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អាចមិនត្រូវបានអនុវត្ត ចំពោះកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី បន្ទាប់ពីការចេញដីកាដំណោះស្រាយក្តី ប៉ុន្តែមិនបានរារាំងការអនុវត្តនីតិវិធីនៃការចេញដីកាដំណោះស្រាយ នៅមុនពេលពេលបញ្ចប់ការស៊ើបអង្កេតទេ⁴⁰⁰។ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានកត់សម្គាល់ដោយត្រឹមត្រូវ⁴⁰¹ ក្នុងករណីដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមួយរូបស្នើចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ហើយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមួយរូបទៀតមិនយល់ស្រប ពួកគាត់តែម្នាក់ ឬទាំងពីរនាក់ អាចលើកយកការខ្វែងយោបល់គ្នានេះ ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ អនុលោមតាមវិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

៣២២. ក្នុងសំណុំរឿងបច្ចុប្បន្ន មិនមានសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតរូបណា បានបញ្ជូនការខ្វែងយោបល់គ្នាទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះឡើយ នៅក្នុងរយៈពេល ៣០ ថ្ងៃ⁴⁰² បន្ទាប់ពីបានកត់ត្រាការខ្វែងយោបល់គ្នា នៅថ្ងៃទី ១២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨។ ជាលទ្ធផល ការស៊ើបអង្កេត ឬការចោទប្រកាន់ ត្រូវបន្ត⁴⁰³។ ក្នុងស្ថានភាពពិសេសនេះ នៅពេលដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមួយរូបស្នើសុំចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ

អង្កេតទាំងពីរ ឬមួយរូប ក្នុងចំណោមពួកគេពុំបានផ្តឹងមិនសុខចិត្ត ក្នុងរយៈពេលសាមសិបថ្ងៃ ថាភាពខ្វែងយោបល់គ្នាត្រូវដោះស្រាយ ដោយអនុវត្តតាមបទប្បញ្ញត្តិដូចខាងក្រោម”) (ដោយគូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

³⁹⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៣៤។

⁴⁰⁰ វិធាន ៦៧(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង (“សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរ ដោយចេញដីកាដំណោះស្រាយ”)។

⁴⁰¹ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ F28) កថាខណ្ឌ ៦៥ (“ប្រសិនបើអង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេចថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាមួយ មានកំហុសក្នុងការសម្រេចចេញ ឬក្នុងការស្នើចេញ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ឬដីកាលើកលែងការចោទប្រកាន់ដោយមូលហេតុថា ជនត្រូវចោទគឺជា ឬមិនមែនជា ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ហើយប្រសិនបើអង្គបុរេជំនុំជម្រះ មិនអាចទទួលបានសម្លេងគាំទ្រភាគច្រើនលើសលប់ ទៅលើផលវិបាកនៃសេណារីយូនេះទេ “ដំណើរការស៊ើបអង្កេតត្រូវបន្តទៅមុខ”) (ដោយគូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

⁴⁰² កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក.មាត្រា ៥ (៤) , ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក.មាត្រា ២៣ថ្មី និង វិធាន ៧២ (២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

⁴⁰³ មាត្រា ៥(៤) និងមាត្រា ៧(៤) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក. មាត្រា ២៣ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក.។



ហើយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតម្នាក់ទៀតមិនយល់ស្រប “ការស៊ើបអង្កេតនោះត្រូវដំណើរការទៅមុខទៀត” ដែលមានន័យថា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ចាំបាច់ត្រូវតែចេញតាមសំណើ⁴⁰⁴។

៣២៣. លើសពីនេះទៀត នៅពេលពិនិត្យមើលលើអត្ថន័យនៃពាក្យ “ការស៊ើបអង្កេតនោះត្រូវដំណើរការទៅមុខទៀត” អង្គជំនុំជម្រះយល់ថា មិនមាននរណាម្នាក់អាចបកស្រាយពាក្យពេចន៍នេះឱ្យបានសមហេតុផលតាមន័យធម្មតា និងផ្អែកទៅតាមគោលដៅ និងគោលបំណងរបស់ពាក្យពេចន៍នេះ ថាត្រូវរួមបញ្ចូលការចេញដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) ឡើយ⁴⁰⁵។ ជាដំបូង នៅក្នុងអត្ថន័យធម្មតាសំណើសុំចេញដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ ដែលផ្ទុយទាំងស្រុងពីដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដែលធ្វើឱ្យសំណុំរឿងត្រូវបន្តទៅជំនុំជម្រះ មិនអាចត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាជា កិច្ចស៊ើបសួរផ្សេងឡើយ។ នេះមិនខុសអ្វីពីការកំណត់លក្ខណៈតាមបែបផ្សេងនៃការខ្វែងយោបល់របស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិទៅលើការចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះប៉ុណ្ណោះ ដែលការខ្វែងយោបល់នេះចាំបាច់ត្រូវដោះស្រាយដោយនីតិវិធីដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នា តាមវិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ ទីពីរ គោលបំណងរបស់កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និង ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក គឺដើម្បីកាត់សេចក្តីមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម⁴⁰⁶។ ជាការសមហេតុផលក្នុងការទាញចេញពីពាក្យពេចន៍នៃមាត្រា ៥(៤), ៦(៤) និង ៧ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក, មាត្រា ២០ថ្មី ២៣ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងវិធាន ១៣(៥), ១៤(៧), ៧១ និង ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ថា គោលដៅគន្លឹះនៃយន្តការដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នា គឺដើម្បីរារាំងការជាប់គាំងដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះ⁴⁰⁷។

⁴⁰⁴ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿថា វិធាន ៧២(៤)(ឃ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងដែលចែងថា “សេចក្តីសម្រេចដែលមិនមានសម្លេងគាំទ្រ មានន័យថាដីកា ឬ កិច្ចស៊ើបសួរដែលធ្វើឡើងដោយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់ ត្រូវមានសុពលភាព” ត្រូវអនុវត្តក្នុងករណីនេះដូចដែលសហមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងនោះទេ (បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៣៤)។ វិធាន ៧២(៤)(ឃ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អនុវត្តនៅពេលដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះ មិនអាចស្វែងរកសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់ នៅក្នុងនីតិវិធីដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់។ ករណីការខ្វែងយោបល់នាពេលនេះ មិនត្រូវបានបញ្ជូនមកអង្គបុរេជំនុំជម្រះឡើយ។

⁴⁰⁵ អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែន មាត្រា ៣១(១) (“សន្និសីទត្រូវបកស្រាយដោយសុឆន្ទៈ ស្របទៅតាមអត្ថន័យធម្មតារបស់ពាក្យពេចន៍នៃសន្និសីទនោះ នៅក្នុងបរិបទរបស់វា ហើយត្រូវផ្អែកទៅលើគោលដៅ និងគោលបំណងរបស់សន្និសីទនោះដែរ”)។

⁴⁰⁶ មាត្រា ១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក , មាត្រា ១ នៃច្បាប់ ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក (ដោយគូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

⁴⁰⁷ ប្រវត្តិនៃការចរចារបស់ អ.វ.ត.ក គាំទ្រដល់ការបកស្រាយនេះ ឧទាហរណ៍, D. SCHEFFERក្នុងករណីមិនមានសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់ ការស៊ើបអង្កេត ឬការស្នើឱ្យបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះត្រូវបន្តដំណើរការ”) ។ D. CIORCIARY & A.



៣២៤. ហេតុដូច្នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា ការចេញដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បើទោះបីជាមានការយល់ព្រមដោយខុសឆ្គងរបស់គាត់ក្នុងការចេញដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ ក្នុងពេលជាមួយគ្នានឹងសហការីរបស់គាត់ក្តី ប៉ុន្តែ ជានីតិវិធី ដីកានេះមានអនុលោមភាព ទៅតាមច្បាប់ជាធរមាននៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក។ ចំណែកការចេញដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ មិនមានមូលដ្ឋានគតិយុត្តិឡើយ។

៣២៥. ចៅក្រមអន្តរជាតិបញ្ជាក់ថា ដីកាដោះស្រាយរបស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចាំបាច់ត្រូវតែជាសេចក្តីសម្រេចតែមួយគត់⁴⁰⁸ ហើយបញ្ជាក់ថា ការបញ្ជូនការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ គឺជាកាតព្វកិច្ចដែលត្រូវបំពេញ នៅពេលដែលពួកគាត់បរាជ័យក្នុងការបំពេញកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនក្នុងការមានគោលជំហររួមគ្នាមួយទាក់ទងនឹងដីកាដោះស្រាយ ហើយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនមានមធ្យោបាយផ្សេងៗក្នុងការដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់របស់ពួកគាត់ទេនោះ⁴⁰⁹។ ការចេញដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ដែលផ្ទុយគ្នាដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិដោយមិនបានបញ្ជូនទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ គឺជាការព្យាយាមយ៉ាងច្បាស់ក្នុងការគេចទាំងស្រុងចេញពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវជាកាតព្វកិច្ច និងមានសារសំខាន់នេះ។ ទោះជាក្នុងមធ្យោបាយណាក៏ដោយ ក៏ការធ្វើនេះមិនមានយុត្តិកម្មបានឡើយ ដូច្នោះហើយ មិនមានអានុភាពផ្លូវច្បាប់ទេ។

៣២៦. ហេតុដូច្នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា ការចេញដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ គឺជាការអនុវត្តហួសសិទ្ធិអំណាចគតិយុត្តិ ដូច្នោះហើយត្រូវតែធ្វើមោឃភាព

HEINDEL, Hybrid Justice (បោះពុម្ពលើកទី១ សហរដ្ឋអាមេរិក The University of Michigan Press ឆ្នាំ (២០១៤) ឯកសារ D297.1 ទំព័រ ៣១ “ដើម្បីគ្រប់គ្រងលើហានិភ័យនៃការខ្វែងយោបល់គ្នា និងភាពទាល់ច្រក រវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មន្ត្រីអាមេរិកបានជំរុញឱ្យមានការបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះពិសេសសម្រាប់គោលបំណងនេះ។ នៅពេលក្រោយបន្តិច មន្ត្រីអង្គការសហប្រជាជាតិ និងកម្ពុជា បានឯកភាពគ្នាក្នុងការបង្កើតអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដែលមានចៅក្រមកម្ពុជាបីរូប និងចៅក្រមអន្តរជាតិពីររូប ដែលមានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការរារាំងការស៊ើបអង្កេត ឬការបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ តាមរយៈការបោះឆ្នោតដោយសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់”)។ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ពីមតិរបស់សហមេធាវីការពារក្តីដែលថា “នៅពេលដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនអាចស្វែងរកសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់បាន សេចក្តីសម្រេចសម្រាប់សំណុំរឿង អេ អាន គឺថាការជំនុំជម្រះត្រូវបន្ត” (បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អេ អាន ឯកសារ D360/5/1 កថាខណ្ឌ ២១០ ជើងទំព័រ ៥៣៦) ។

⁴⁰⁸ សូមមើល កថាខណ្ឌ ១២០ ដល់ ១២២។

⁴⁰⁹ សូមមើល កថាខណ្ឌ ១០១ ដល់ ១១៩។



ហើយដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ត្រូវ មានសុពលភាព។

៣២៧. ចំពោះការចោទប្រកាន់ពីការរំលោភបំពានទៅលើសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ និងតុលាការ របស់ អោ អាន និងការធានាពីការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ជាក់ច្បាស់ រួមទាំងសិទ្ធិទទួលបានសច្ច ធារណ៍នៃនិរទេស សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះ ដោយតុលាការមានសមត្ថកិច្ច និងយុត្តិធម៌ សិទ្ធិទទួលបាន ព័ត៌មានភ្លាមៗ និងដោយលម្អិតអំពីប្រភេទ និងមូលហេតុនៃការចោទប្រកាន់មកលើខ្លួន និងសិទ្ធិត្រូវបានជំនុំ ជម្រះដោយឥតពន្យារពេលយូរហួសហេតុ ព្រមទាំងគោលការណ៍សច្ចភាពយុត្តិធម៌⁴¹⁰ ចៅក្រមអន្តរជាតិ ពិចារណាឃើញថា ទង្វើករណីទាំងនេះសន្មតជាមុនពីការគាំទ្ររបស់ដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ⁴¹¹។ ដោយ សារបានសម្រេចថា មានតែដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) តែមួយដែលមានសុពល ភាព ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា ទង្វើករណីទាំងអស់នេះមិនមានមូលដ្ឋានទេ។

៣២៨. ដូចគ្នាដែរ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ឃើញថា មិនមានភាពស្រពិចស្រពិលអ្វីទេនៅក្នុងបញ្ហានេះ ហើយយល់ថា មិនមានភាពចាំបាច់ក្នុងការត្រួតពិនិត្យបន្ថែមទៀតទៅលើទង្វើករណីរបស់សហមេធាវី ការពារក្តី ទាក់ទងនឹងគោលការណ៍ វិមតិសង្ស័យនឹងបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ⁴¹² ដែលជាវិធាន នៃការបង្ហាញភស្តុតាង និងមិនមែនជាការបកស្រាយច្បាប់ឡើយ⁴¹³។

៣២៩. ជាការសន្និដ្ឋាន ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចបដិសេធមូលដ្ឋានទីមួយ។

ខ. មូលដ្ឋានទី ២៖ ការសន្និដ្ឋានពីធានាសិទ្ធិដោយសេរី ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់

១. សារណា

៣៣០. សហមេធាវីជំទាស់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានសន្និដ្ឋានដោយយល់ខុសថា គាត់មានធានា សិទ្ធិដោយសេរី ដើម្បីសម្រេចថាតើ អោ អាន ស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ឬយ៉ាងណា⁴¹⁴

⁴¹⁰ សូមមើលផងដែរ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ២៦-៣២។
⁴¹¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៣២។
⁴¹² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៣៣, ៣៥-៣៦។
⁴¹³ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ មាស មុត ជំទាស់ដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិ (D87/2/1.7/1/1/7) កថាខណ្ឌ ៦៥។
⁴¹⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៣៩ យោងទៅដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំ



ដោយអនុវត្តតាម “យុត្តិសាស្ត្រខុសឆ្គង និងទស្សនៈហួសសម័យ” របស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ដោយផ្តល់ឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នូវព្រំដែនយុត្តាធិការដ៏ទូលំទូលាយដែលមិនសមស្រប ដែលទាមទារយ៉ាងខ្លាំងឱ្យផ្ដន្ទាទោសចំពោះកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ដែលនៅរស់រានមានជីវិតស្ទើរតែទាំងអស់⁴¹⁵។ ផ្ទុយទៅវិញ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវតែអនុវត្តតាមយុត្តាធិការរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ ដែលសម្រេចថា ទោះបីសេចក្ដីសម្រេចអំពីយុត្តាធិការបុគ្គល គឺជាសេចក្ដីសម្រេចតាមឆន្ទានុសិទ្ធិក្តី តែឆន្ទានុសិទ្ធិនេះមិនមែនគ្មានព្រំដែន ហើយចៀសមិនផុតពីការត្រួតពិនិត្យលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នោះទេ⁴¹⁶។ វិធីសាស្ត្ររបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលបានចោលការពិនិត្យពិច័យផ្នែកតុលាការទៅលើបញ្ហាសំខាន់នៃយុត្តាធិការបុគ្គល ក៏មិនស្របទៅនឹងចេតនា និងការអនុវត្តន៍ជាបន្តបន្ទាប់របស់ភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ដែលជាឧបករណ៍សំខាន់ៗសម្រាប់យកមកបកស្រាយនោះដែរ⁴¹⁷។

៣៣១. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិឆ្លើយតបថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានចាត់ទុកខ្លួនឯងថាមាន “ឆន្ទានុសិទ្ធិដោយសេរី”⁴¹⁸ នោះទេ។ សហមេធាវីផ្នែកទទ្ទឹករណ៍ផ្ទុយរបស់ខ្លួនទៅលើការកំណត់មិនត្រឹមត្រូវនៃការសរសេរឡើងវិញរបស់ចៅក្រមអំពីសេចក្ដីសម្រេចមួយរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលដែលការពិត បានពិភាក្សាអំពីអំណាចត្រួតពិនិត្យរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ទាក់ទងនឹងបញ្ហាយុត្តាធិការ ហើយក្នុងកាលៈទេសៈណាក៏ដោយ គាត់បានទទួលស្គាល់ថាសូម្បីតែនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះទាំងនោះក៏ដោយ ក៏ការវាយតម្លៃនៅតែជាកម្មវត្ថុនៃការតវ៉ាដែល ឱ្យតែវាជាការរំលោភបំពានឆន្ទានុសិទ្ធិ⁴¹⁹។ ជាងនេះទៀត តាមទស្សនៈផ្ទាល់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលបញ្ចូលសេចក្ដីពិភាក្សារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីររូបនៅក្នុងដីកាដោះស្រាយសំណុំរឿង ០០៤/១ (សំអាងហេតុ) ជាឯកសារយោងគឺថា ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមាន

ជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៥៤, ៦៩៩។

⁴¹⁵ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន ឯកសារ D360/5/1 កថាខណ្ឌ ៣៩,៤១ យោងទៅ (“សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ F28)”) កថាខណ្ឌ ៦១, ៧៩។ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន ទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ (ឯកសារ D351/6) កថាខណ្ឌ ៧៧-៧៩។

⁴¹⁶ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន ឯកសារ D360/5/1 កថាខណ្ឌ ៤០ យោងទៅ សេចក្ដីពិចារណាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ឯកសារ (D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ២០។

⁴¹⁷ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៤១-៤២ យោងទៅចម្លើយតបរបស់ អោ អាន ទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ (ឯកសារ D351/6) កថាខណ្ឌ ៦២-៧៦។

⁴¹⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ១៦-១៩។

⁴¹⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ១៧។



កម្រិតតិចជាងយុត្តិសាស្ត្រដែលសរសេរឡើងវិញរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ហើយជាការពិត អាចត្រូវបានត្រួតពិនិត្យឡើងវិញដោយអង្គជំនុំជម្រះផ្សេងទៀត⁴²⁰។

៣៣២. សហមេធាវីមិនឆ្លើយតបទៅនឹងចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចំពោះមូលដ្ឋាននេះទេ តែសូមលើកឡើងថា ចំណុចនេះមិនគួរបកស្រាយថា ត្រូវបានទទួលយកដោយតណ្ហីភាពនោះឡើយ⁴²¹។

២. ការពិភាក្សា

៣៣៣. តាំងពីដំបូងមក ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមអះអាងជាថ្មីថា ទោះបីសេចក្តីសម្រេចអំពីយុត្តាធិការបុគ្គលគឺជាសេចក្តីសម្រេចតាមឆន្ទានុសិទ្ធិក្តី តែឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងការសម្រេចនេះមិនអនុញ្ញាតឱ្យបំពេញកិច្ចតាមអំពើចិត្តទេ ជាពិសេស ដោយសារពាក្យ “មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់” និង “ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” គឺជាព្រំដែនយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក⁴²²។

៣៣៤. នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានអនុម័តយកមតិយោបល់រួមរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរ នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (សំអាងហេតុ) ពាក់ព័ន្ធនឹងលក្ខណៈនៃការសម្រេចនេះ⁴²³ ពោលគឺថា ការអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិនេះ “តម្រូវឱ្យមានការវិនិច្ឆ័យបានខ្លះផងដែរ លើសេចក្តីសម្រេចរបស់ [សហព្រះរាជអាជ្ញា] និង [សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត]”⁴²⁴។ ហេតុនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំបានអះអាងថាមានឆន្ទានុសិទ្ធិដោយសេរី ដើម្បីសម្រេចថា អោ អាន ស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ទេ ដែលផ្ទុយទៅនឹងការអះអាងរបស់សហមេធាវី ចំពោះមូលដ្ឋាននេះ⁴²⁵។ សេចក្តីសម្រេចលើសំណុំរឿង ០០៤/១ របស់អង្គ

⁴²⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ១៨-១៩ យោងទៅ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៥៤ សំណុំរឿង ០០៤/១ (ដីកាដោះស្រាយ)(សំអាងហេតុ) ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ៨-១។

⁴²¹ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៥។

⁴²² សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ២០។ សូមមើលផងដែរ កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ២(១), ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា ២ថ្មី។

⁴²³ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៥៤ យោងទៅ ដីកាដោះស្រាយសំណុំរឿង ០០៤/១ (សំអាងហេតុ) (ឯកសារ D308/3) កថាខណ្ឌ ៩-១០។

⁴²⁴ ដីកាដោះស្រាយសំណុំរឿង ០០៤/១ (សំអាងហេតុ) (ឯកសារ D308/3) កថាខណ្ឌ ៩។

⁴²⁵ សហមេធាវីក៏បានអះអាងផងដែរថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានសម្រេចថា គាត់មានឆន្ទានុសិទ្ធិដោយសេរី ទាក់



បុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងដែនកំណត់នៃធនាគារសិទ្ធិនេះ⁴²⁶ ដែលត្រូវបានសង្ខេបនៅក្នុងកថាខណ្ឌខាងលើ នៅ តែតម្កល់ទុកជាបានការដដែល ហើយតាមពិតត្រូវបានបញ្ជាក់ជាថ្មី នៅក្នុងផ្នែកស្តីពីបទដ្ឋាននៃការពិនិត្យលើ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ នៃសាលដីកានេះ⁴²⁷។ ហេតុនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចបដិសេធមូលដ្ឋានទី ២។

គ. មូលដ្ឋានទី៣ ÷ កំហុសក្នុងការបកស្រាយពាក្យ “ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ បំផុត” នៅក្នុងលក្ខណៈទូលំទូលាយពេក

១. សារណា

៣៣៥. សហមេធាវីលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិយល់ខុសលើកំហិតនៃយុត្តាធិការ បុគ្គលដោយបកស្រាយអត្ថន័យពាក្យ ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតក្នុងលក្ខណៈទូលំទូលាយ ពេក⁴²⁸។ កំហុសនេះបានបង្ហាញឱ្យឃើញតាមវិធីបួនយ៉ាង។

៣៣៦. ទីមួយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខានមិនបានបកស្រាយដោយចង្អៀតលើអត្ថន័យពាក្យ ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត និងមានកំហុសដែលមិនអើពើដល់ប្រវត្តិនៃការចរចាបង្កើតតុលាការការអនុវត្តជា បន្តបន្ទាប់របស់ភាគី និង ទស្សនៈរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ និង ចៅក្រមជាតិនៅពេលធ្វើការកំណត់ទៅ

ទិននឹងសេចក្តីផ្តេងការណ៍របស់គាត់ដែលថា សហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ “មាន សេរីភាពបដិសេធកិច្ចសន្យានយោបាយបែបនេះនៅក្នុងរបៀបណាដែលរឹតត្បិតធនាគារសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ ជាធរមាន”។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៣៩ ជើងទំព័រ ៥៩ យោងទៅដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៦៩៩។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី នៅពេលអាចអត្ថបទដកស្រង់នេះនៅក្នុង បរិបទ វាបង្ហាញច្បាស់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបែរលើកឡើងថា កិច្ចសន្យានយោបាយពាក់ព័ន្ធបញ្ជីដើមនៃឈ្មោះ មនុស្សដែលត្រូវធ្វើការស៊ើបអង្កេត នៅពេលចាប់ផ្តើមសកម្មភាពរបស់ អ.វ.ត.ក មិនអាចរឹតត្បិតធនាគារសិទ្ធិតាមផ្លូវច្បាប់ដែលផ្តល់ ដល់សហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហចៅក្រមអង្កេតបានទេ។ ចំណុចនេះពុំមានន័យថា ធនាគារសិទ្ធិរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា និង សហចៅក្រមអង្កេតគ្មានព្រំដែនកំណត់ឡើយ។

⁴²⁶ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថា ខណ្ឌ ២០។

⁴²⁷ សូមមើលខាងលើ កថាខណ្ឌ ២៨ ដល់ ៣០។

⁴²⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៤៣-៤៤, ៥៤។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626056 ទំព័រ ២ បន្ទាត់ ១០-១៣, 01626062- 01626063 ទំព័រ ៨ បន្ទាត់ ២១ ដល់ ទំព័រ ៩ បន្ទាត់ ៦។



លើជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត⁴²⁹។ ទោះបីជាចាប់តាំងពីដើមដំបូងមានការកម្រិតត្រឹមតែ ថ្នាក់ដឹកនាំ ប.ក.ក នៅមជ្ឈិមបក្ស ក៏ដោយ⁴³⁰ ក៏ប៉ុន្តែ យុត្តាធិការបុគ្គល អ.វ.ត.ក ត្រូវបានពង្រីកដើម្បី បញ្ចូល ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យមានការកាត់សេចក្តីលើ មុខ⁴³¹។ នៅ ក្នុងបរិបទ នេះ ការយល់ឃើញចង្អៀតនិងត្រឹមត្រូវនៃយុត្តាធិការបុគ្គលគឺក្តោបលើមន្ត្រីខ្មែរក្រហមដែលមាន លក្ខណៈសំខាន់ ក្នុងការតាក់តែងនិងអនុវត្តគោលនយោបាយ ប.ក.ក និង អ្នកដែលមានតំណែងកាន់តែខ្ពស់ នៅក្នុង ប.ក.ក និង តួនាទីនៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរបំផុត⁴³²។ ចំណុចនេះមិនរួមបញ្ចូលបុគ្គលទាំងឡាយដូច ជា អា អាន ឡើយ⁴³³។

៣៣៧. ទីពីរ ជាការរំលោភលើគោលការណ៍វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ និង ការ បកស្រាយក្នុងន័យចង្អៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ខកខានមិនបានអនុវត្តនិយមន័យចង្អៀត បំផុតនៃពាក្យ ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ដែលបានជាប្រយោជន៍ដល់ អា អាន⁴³⁴។

៣៣៨. ទីបី សហមេធាវី តវ៉ាថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានអនុវត្តវិធីសាស្ត្រ “ថយក្រោយ និង សិប្បនិម្មិត”⁴³⁵ នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីការបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ដែលបំផ្លើសតួនាទីរបស់ អា

⁴²⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៤៦។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំ រឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626062-01626063 ទំព័រ ៨ បន្ទាត់ ២២ ដល់ ទំព័រ ៩ បន្ទាត់ ៣។

⁴³⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៤៦ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626063 ទំព័រ ៩ បន្ទាត់ ៣-៤។

⁴³¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៤៦ យោងទៅ ចម្លើយតបរបស់ អា អាន ទៅនឹងដីកា សន្និដ្ឋានស្ថាពរ (ឯកសារ D351/6) កថាខណ្ឌ ៨២-៨២, ៨៨។

⁴³² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៤៥, ៤៧, ៥៤។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626063 ទំព័រ ៩ បន្ទាត់ ៦-១៣។

⁴³³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៤៧។ សូមមើលផងដែរ ផ្នែកទី II ង (មានទទ្ទឹករណ៍របស់ អា អាន ស្តីពីមូលដ្ឋានទី ៦)។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626063 ទំព័រ ៩ បន្ទាត់ ១៦-១៩, ០1626121 ទំព័រ ៦៧ បន្ទាត់ ១-៣។

⁴³⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៤៨។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំ រឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626063-01626064 ទំព័រ ៩ បន្ទាត់ ១៩ ដល់ ទំព័រ ១០ បន្ទាត់ ៤។

⁴³⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥០។



អាន នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្ម និងបង្កើតនូវការភាន់ច្រឡំថាគាត់ស្ថិតក្នុងចំណោមជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត⁴³⁶។ ចំណុចជាក់ស្តែងគឺថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានដាក់បញ្ចូលគ្នារវាង ទស្សនទានយុត្តាធិការបុគ្គលជាមួយនឹងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដោយយល់ឃើញមិនត្រឹមត្រូវលើពាក្យ ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតដោយឆ្លងកាត់កញ្ចក់សហឧក្រិដ្ឋកម្ម ទម្រង់ទីមួយ ("JCE I")។ ការបកស្រាយនេះអាចនឹងក្តោបខ្សែសង្វាក់បញ្ហាទាំងមូលរបស់ ប.ក.ក ដែលជាការធ្វើឱ្យខូចដល់កម្មវត្ថុនៃការកម្រិតយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់តុលាការ⁴³⁷។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិរំលងដោយមិនត្រឹមត្រូវលើលក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់ការវាយតម្លៃត្រឹមត្រូវមួយទៅលើយុត្តាធិការបុគ្គល ដោយទីមួយ វាយតម្លៃតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ អោ អាន ចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅភូមិភាគកណ្តាល តាមរយៈសំណាញ់ដីធំនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្ម ទម្រង់ទីមួយ រួចហើយ កំណត់ថាការទទួលខុសត្រូវនេះគឺស្មើនឹងអ្វីដែលតម្រូវសម្រាប់យុត្តាធិការបុគ្គល⁴³⁸។ ផ្ទុយទៅវិញ សហមេធាវីអះអាងថា លក្ខខណ្ឌវិនិច្ឆ័យសម្រាប់កំណត់ថាតើ អោ អាន ស្ថិតនៅក្នុងចំណោម "ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" គួរតែត្រូវបានអនុវត្តជាមុន និង ពិនិត្យលើការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌតែក្នុងករណីដែលមានសំអាងហេតុគាំទ្រវិជ្ជមានប៉ុណ្ណោះ⁴³⁹។

៣៣៩. ទីបួន សហមេធាវីតវ៉ាថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានប្រព្រឹត្តកំហុសអង្គច្បាប់ ដោយធ្វើការប្រៀបធៀប អោ អាន តែទៅនឹង អ៊ឹម ថែម និង ឌុច ដោយមិនបានរួមបញ្ចូលសមាជិកដទៃទៀត ដូចជា កែ ពក, តាម៉ុក, និង សៅ សារុន ជាអាទិ៍⁴⁴⁰។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ឬយុត្តិសាស្ត្រ ពុំបានរឹតត្បិតចំពោះការវិភាគបែបប្រៀបធៀបដែលតម្រូវសម្រាប់ការវាយតម្លៃយុត្តាធិការបុគ្គលត្រឹមតែចំពោះមន្ត្រីខ្មែរក្រហមដែលត្រូវបានស៊ើបអង្កេត ចោទប្រកាន់ ឬផ្តន្ទាទោសដោយតុលាការឡើយ⁴⁴¹។ ប្រសិនបើ

⁴³⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥០-៥២។
⁴³⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៤៩ យោងទៅ កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ២(១)។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN 01626064 ទំព័រ ១០ បន្ទាត់ ៤-១៥។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/10.1 ERN 01626147 ទំព័រ ២០ បន្ទាត់ ១៣-១៧។
⁴³⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥០-៥២។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626064 ទំព័រ ១០ បន្ទាត់ ៤-៦។
⁴³⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥០។
⁴⁴⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥៣។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626064 ទំព័រ ១០ បន្ទាត់ ១៦-២០។
⁴⁴¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥៣។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំ



មាន ការវិភាគពិតប្រាកដមួយទាក់ទិននឹងកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវ និងភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃបទល្មើសដែលបាន ចោទប្រកាន់នោះ ម៉្លោះសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនអាចរកឃើញថា អា អាន ស្ថិតក្នុងយុត្តាធិ ការរបស់តុលាការឡើយ ដោយហេតុថាគាត់ពុំមានតំណែង ឬតួនាទីអ្វីសំខាន់ខ្លាំងឡើយ បើប្រៀបធៀប ជាមួយមន្ត្រីខ្មែរក្រហមដទៃទៀត⁴⁴²។

៣៤០. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកទឡើងករណីថា សហមេធាវីខកខានមិនបាន បង្ហាញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានបកស្រាយពាក្យ ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ក្នុងលក្ខណៈ ទូលំទូលាយពេកឡើយ⁴⁴³។ ទឡើងករណីរបស់សហមេធាវី ដែលថាតុលាការនេះត្រូវបានបង្កើតឡើង ដើម្បី កាត់សេចក្តី “តែមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហម”⁴⁴⁴ គឺពិតជាមិនត្រឹមត្រូវឡើយ ដោយហេតុថា កិច្ចព្រម ព្រៀងនិងច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក បានចែងច្បាស់ហើយថា អ.វ.ត.ក ត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីកាត់សេចក្តី មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និង ជនទាំងឡាយណាដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋ កម្ម និង ការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងអំឡុងពេលនោះ⁴⁴⁵។ លើសពីនេះទៀត ការ អះអាងដែលថាប្រភេទនៃអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ត្រូវបានបន្ថែមដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យមានការកាត់សេចក្តី ចំពោះខុច គឺជាការផ្ទុយទៅនឹងសេចក្តីផ្តេងរបស់ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី សុខ អាន ដែលជាឥស្សរជនចរចារបស់ ភាគីកម្ពុជា នៅក្នុងរដ្ឋសភាជាតិនៅពេលអនុម័តច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក⁴⁴⁶។ យោងតាមការ លើក

រឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626064 ទំព័រ ១០ បន្ទាត់ ២២-២៤។
⁴⁴² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥៣-៥៤។ ផ្នែកទី II ង (មានទឡើងករណីរបស់ អា អាន ស្តី ពីមូលដ្ឋានទី ៦)។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626064-01626065 ទំព័រ ១០ បន្ទាត់ ២៣ ដល់ ទំព័រ ១១ បន្ទាត់ ៥។
⁴⁴³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ២០។
⁴⁴⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ២១ យោងទៅបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៤៦។
⁴⁴⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ២១។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626101 ទំព័រ ៤៧ បន្ទាត់ ២-១៩។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/8.1, ERN 01626012-01626013 ទំព័រ ២៣ បន្ទាត់ ២៤ ដល់ ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ៧។
⁴⁴⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ២២- ២៣។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/8.1, ERN 01626014 ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ៣-១២, 01626014-01626015 ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ១៧ ដល់ ទំព័រ ២៦ បន្ទាត់ ២, 01626021-01626022 ទំព័រ ៣២ បន្ទាត់ ១៧ ដល់ ទំព័រ ៣៣ បន្ទាត់ ២។

ឡើងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អំណះអំណាងដែលនៅសេសសល់ទាំងប៉ុន្មានរបស់សហមេធាវី លើមូលដ្ឋានរងនេះ គឺជាសេចក្តីសន្និដ្ឋានសុំដែលគួរតែច្រានចោលដោយពុំចាំបាច់ពិចារណាវែងឆ្ងាយ⁴⁴⁷។

៣៤១. ពាក់ព័ន្ធនឹងគោលការណ៍វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ សហព្រះរាជអាជ្ញា លើកទឡើងករណីថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានទទួលស្គាល់ដោយត្រឹមត្រូវថា ការអនុវត្តគោល ការណ៍វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ និង ការយល់ឃើញក្នុងន័យចង្អៀត គឺកម្រិត តែចំពោះវិមតិសង្ស័យដែលនៅតែមានក្រោយពីការអនុវត្តវិធានបទដ្ឋាននៃការបកស្រាយប៉ុណ្ណោះ⁴⁴⁸។ ផ្អែកលើសំអាងហេតុរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធនឹង “មុខតំណែង និង លក្ខណៈ វិសាលភាពភូមិសាស្ត្រ និង ផលប៉ះពាល់នៃសកម្មភាពរបស់គាត់” គឺគ្មានចំណុចដែលត្រូវមានមន្ទិលថា អោ អាន ស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក នោះទេ ទោះបីជាក្នុងន័យចង្អៀតបំផុតក្តី⁴⁴⁹។

៣៤២. ពាក់ព័ន្ធនឹងការអះអាងអំពីវិធីសាស្ត្រ “ថយក្រោយ និងសិប្បនិម្មិត”⁴⁵⁰ ដែលវាយតម្លៃមិនត្រឹមត្រូវ ទៅលើការទទួលខុសត្រូវរបស់ អោ អាន តាមរយៈសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទម្រង់ទីមួយនោះ ជាដំបូង សហព្រះ រាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា វាមិនត្រឹមតែសមស្របប៉ុណ្ណោះទេ គឺថែមទាំងចាំបាច់ផងដែរសម្រាប់សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិក្នុងការវាយតម្លៃអំពីការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់ អោ អាន រួមទាំង តាមរយៈសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទម្រង់ទីមួយ ក្នុងការវាយតម្លៃថា គាត់ស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ. ត.ក ឬយ៉ាងណានោះ។ អង្គបុរេជំនុំបានចង្អុលបញ្ជាក់ថាវាមានភាពពាក់ព័ន្ធយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការកំណត់⁴⁵¹។ លើសពីនេះទៀត ផ្ទុយទៅនឹងទឡើងករណីរបស់សហមេធាវី ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំ ជម្រះ) មិនបានសន្និដ្ឋានថា អោ អាន ស្ថិតក្នុងចំណោមអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ដោយមូលហេតុតែ

⁴⁴⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ២៤។
⁴⁴⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ២៥ យោងទៅដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៥៥។ ដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (សំអាងហេតុ) (ឯកសារ D308/3) កថាខណ្ឌ ២៦-៣៦។
⁴⁴⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ២៦ យោងទៅដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៦៧-៧១២។
⁴⁵⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥០។
⁴⁵¹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ២៧-២៨ យោងទៅ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ២៦។

មួយថាគាត់ជាសមាជិកក្នុងសហខ្រុឌកម្មទម្រង់ទីមួយតាមការចោទប្រកាន់នោះឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញ ការកំណត់ដែលមានសំអាងហេតុត្រឹមត្រូវ និងមូលដ្ឋានច្បាស់លាស់ សន្និដ្ឋានថា អោ អាន “គឺជាអ្នកចូលរួមប្រព្រឹត្តិម្នាក់ដោយចេតនា និងមានទឹកចិត្តក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយឧក្រិដ្ឋនិងអមនុស្សធម៌សហវាយង់យូង” របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ⁴⁵²។

៣៤៣. ចំណុចចុងក្រោយ ពាក់ព័ន្ធនឹងការលើកឡើងរបស់សហមេធាវីដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានកំហុសក្នុងការខកខានមិនបានប្រៀបធៀប អោ អាន ជាមួយនឹងមន្ត្រីខ្មែរក្រហមដទៃទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា សហមេធាវីមិនបានពន្យល់មូលហេតុឡើយថាហេតុអ្វីបានជាការវិភាគថាតើកែ ពក តា ម៉ុក និង សៅ សារុន ស្ថិតក្នុងចំណោមអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ឬយ៉ាងណានោះ ជាការចាំបាច់ក្នុងការកំណត់បែបនេះ ពាក់ព័ន្ធនឹង អោ អាន⁴⁵³។

៣៤៤. ជាការឆ្លើយតប សហមេធាវីលើកទឡើងរណ៍ថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិខកខានមិនបានផ្តល់ភស្តុតាងគាំទ្រទឡើងរណ៍របស់គាត់ និង ផ្ទុយមកវិញ វើសយកអ្វីដែលមានទាក់ទិននឹងប្រវត្តិចរចា ក្នុងគោលបំណងពង្រីកយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក⁴⁵⁴។ ជាការផ្ទុយទៅនឹងការអះអាងរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សហមេធាវីមិនបានមិនយកចិត្តទុកដាក់ប្រភេទ “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ បំផុត” ប៉ុន្តែបានបង្ហាញតាមរយៈការពិនិត្យឃ្លាតចាត់នូវប្រវត្តិចរចា ថាមិនមានបំណងសំដៅប្រភេទច្រើនផ្សេងៗគ្នាឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានត្រឹមតែលើកមកសំអាងនូវសុន្ទរកថានយោបាយមួយ និងមិនអើពើដល់សេចក្តីថ្លែងរបស់ភាគីចរចានៅក្នុងចម្លើយតបរបស់ខ្លួនទេ។ ហេតុដូច្នេះនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិពុំបានផ្តល់មូលដ្ឋានក្នុងការស្នើសុំបដិសេធ ទឡើងរណ៍របស់សហមេធាវីភ្លាមៗនោះឡើយ⁴⁵⁵។

⁴⁵² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ២៩ យោងទៅដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៧១២។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626100-01626101 ទំព័រ ៤៦ បន្ទាត់ ២០ ដល់ ទំព័រ ៤៧ បន្ទាត់ ១៩, 01626102 ទំព័រ ៨-១២។

⁴⁵³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៣០។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626101-01626102 ទំព័រ ៤៧ បន្ទាត់ ២០ ដល់ ទំព័រ ៤៨ បន្ទាត់ ១២។

⁴⁵⁴ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ១៧, ២២។

⁴⁵⁵ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ១៨។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN 01626116 ទំព័រ ៦២ បន្ទាត់ ១៤-១៩។



៣៤៥. ជាងនេះទៀត ពាក់ព័ន្ធនឹងការវិភាគ “ថយក្រោយ និងសិប្បនិម្មិត”⁴⁵⁶ លើយុត្តាធិការបុគ្គលតាមរយៈ សហឧក្រិដ្ឋកម្ម ទម្រង់ទីមួយ ទីមួយសហមេធាវីតវ៉ាថា សហព្រះរាជអាជ្ញាយល់ខុសលើទង្វើករណីអំពី ការដាក់បញ្ចូលគ្នា នូវយុត្តាធិការបុគ្គលជាមួយនឹង សហឧក្រិដ្ឋកម្ម ទម្រង់ទីមួយ។ ខណៈដែលការ ទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌអាចជាកត្តាមួយ ក្នុងការវាយតម្លៃយុត្តាធិការបុគ្គល វាមិនអាចត្រឹមតែជាកត្តាតែ មួយឡើយ ពោលគឺយុត្តាធិការបុគ្គល មិនអាចផ្អែកតែលើសមាជិកភាពនៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្ម ទម្រង់ទីមួយ នោះទេ⁴⁵⁷។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិថែមទាំងខកខានមិនបានបង្ហាញថា សហមេធាវីមិនបង្ហាញ កំហុសអង្គច្បាប់ នៅក្នុងការវិភាគប្រៀបធៀបតឹងរឹង របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិទៀតផង។ ជាការពិតណាស់ ពាក្យ “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” កំណត់ភាពចាំបាច់ក្នុងការវិភាគប្រៀបធៀបរវាងចារី ដែលបានចោទប្រកាន់ ថាតើពួកគេនៅ រស់ ឬក៏ទទួលមរណភាព⁴⁵⁸។

៣៤៦. ចំណុចចុងក្រោយ ពាក់ព័ន្ធនឹង គោលការណ៍វិមតិសង្ស័យ សហមេធាវីលើកទង្វើករណីថា សហ ព្រះរាជអាជ្ញាផ្តល់ការពន្យល់ដ៏តិចតួច ស្នើតែគ្មានតែម្តងអំពីវិធីដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិ បានបកស្រាយក្នុងន័យចង្អៀតបំផុតតាមហេតុផលលើប្រភេទ ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ក្រោមគោល ការណ៍វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ និងការបកស្រាយដ៏តឹងរឹង⁴⁵⁹។

២. ការពិភាក្សា

៣៤៧. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមអន្តរជាតិមិនមានកំហុសឡើយនៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) តាមរយៈការអះអាងថាបកស្រាយខុស ឬអនុវត្តខុសនូវពាក្យទទួល ខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតនោះ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមរឿងថា ការកំណត់ថាតើ បុគ្គលម្នាក់ស្ថិតក្នុងចំណោមជន ដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត គឺជាការសម្រេចដោយឆន្ទានុសិទ្ធិតុលាការ។ ដោយស្ថិតក្នុងសមត្ថកិច្ចរបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឆន្ទានុសិទ្ធិនេះគឺត្រូវបានអនុវត្តដោយត្រឹមត្រូវនៅពេលអនុវត្តស្របតាមគោល

⁴⁵⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥០។
⁴⁵⁷ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ២០។
⁴⁵⁸ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ២១។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626123 ទំព័រ ៦៩ បន្ទាត់ ១១-១៧។
⁴⁵⁹ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ១៩។



ការណ៍ច្បាប់ដែលមានចែងច្បាស់លាស់⁴⁶⁰។

៣៤៨. ផ្ទុយទៅនឹងទទ្ទឹករណ៍របស់សហមេធាវី ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា៖ (១) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិមិនមានកំហុស ដោយអនុវត្ត “ការបកស្រាយទូលំទូលាយពេក”នៃពាក្យជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ឬដោយ “មិនអើពើ”កត្តាជាក់លាក់មួយចំនួន⁴⁶¹ ពីព្រោះសហមេធាវី ខកខានមិនបានផ្តល់ភស្តុតាងគាំទ្រដល់ “ការបកស្រាយក្នុងន័យចង្អៀត”នៃពាក្យជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតនោះទេ។ (២) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុសពាក់ព័ន្ធនឹងគោលការណ៍វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ ពីព្រោះថា ការណ៍នេះគឺជាវិធាននៃបន្ទុកភស្តុតាង(មិនមែនជាការបកស្រាយច្បាប់ឡើយ) និង ពាក្យ ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតគឺត្រូវបានកំណត់ច្បាស់លាស់⁴⁶²។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនយល់ស្របទេថា (៣) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិអនុវត្ត “វិធីសាស្ត្រថយក្រោយ និងសិប្បនិមិត្ត”⁴⁶³ ដែលបំផ្លើសតួនាទីរបស់ អេក អាន ដោយឆ្លងកាត់កញ្ចក់សហឧក្រិដ្ឋកម្មទម្រង់ទីមួយ។ ផ្ទុយទៅវិញ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិវាយតម្លៃអំពីការរួមចំណែកជាក់ស្តែងរបស់ អេក អាន នៅក្នុងគោលការណ៍ច្បាប់ដែលមានចែងច្បាស់លាស់។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋាន ថា (៤) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុសក្នុងការប្រៀបធៀប អេក អាន ជាមួយ សមាជិកខ្មែរក្រហមមួយចំនួន(ប៉ុន្តែមិនមែន ដទៃទៀត) ហើយសហមេធាវីខកខានមិនបានបង្ហាញ ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការវាយតម្លៃលើកម្រិតទទួលខុសត្រូវនិង/ឬភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ អេក អាន តាមការវិភាគលើករណីនីមួយៗ។

៣៤៩. ទីមួយ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនយល់ស្របឡើយថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានធ្វើការបកស្រាយទូលំទូលាយពេកលើពាក្យ ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ឬមានកំហុសក្នុងការវាយតម្លៃជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ដោយ “មិនអើពើ” កត្តាជាក់លាក់មួយចំនួន ពោលគឺប្រវត្តិចរចា ការអនុវត្តរបស់ភាគី និង ទស្សនៈរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ឬចៅក្រមជាតិ⁴⁶⁴។ សហមេធាវីខកខានមិន បាន

⁴⁶⁰ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ២០។

⁴⁶¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អេក អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៤៣-៤៤, ៤៦-៤៧។

⁴⁶² សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ មាស មុត ជំទាស់ដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធនឹងចំណងទាក់ទងក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (ឯកសារ D87/2/1.7/1/1/7) កថាខណ្ឌ ៦៥។

⁴⁶³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អេក អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥០។

⁴⁶⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អេក អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៤៤, ៤៦-៤៧។



បង្ហាញថា ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតមាន “ការយល់ឃើញក្នុងន័យចង្អៀត” ដោយផ្អែកលើប្រវត្តិចរចា ការអនុវត្តជាបន្តបន្ទាប់របស់ភាគី ឬទស្សនៈរបស់ភាគីមួយចំនួន។

៣៥០. ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា ទោះបីជាពាក្យ ជនទាំងឡាយណាដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតមិនត្រូវបានកំណត់នៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង ឬច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក ក៏ដោយ ក៏ការបកស្រាយត្រឹមត្រូវ ផ្អែកលើកម្មវត្ថុនិងគោលបំណងរបស់លិខិតុបករណ៍បង្កើតតុលាការ អាចយល់បានតាមរយៈការពិនិត្យមើលលើយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិដែលពាក់ព័ន្ធ⁴⁶⁵។

៣៥១. ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា សហមេធាវី បានផ្តល់នូវការបកស្រាយ “ចង្អៀត” គឺផ្អែកលើប្រវត្តិចរចាបង្កើត អ.វ.ត.ក និង/ឬ សេចក្តីផ្តើមរបស់ភាគីចរចា ទាំងនេះគឺគ្រាន់តែជាមធ្យោបាយបន្ថែមនៃការបកស្រាយតាមមាត្រា ៣២ នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែនដែលនឹងត្រូវយកមកប្រើនៅពេលការបកស្រាយតាមមាត្រា ៣១ មានន័យមិនច្បាស់លាស់ ឬនាំដល់លទ្ធផលមិនទំនងឬមិនសមហេតុផល⁴⁶⁶។ ក្នុងករណីនេះ មិនមែនអីចឹងឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញ សហមេធាវីមិនផ្តល់ភស្តុតាងជាក់ស្តែង ឬឧទាហរណ៍ប្រកបដោយខ្លឹមសារដើម្បីគាំទ្រ “ការអនុវត្តជាបន្តបន្ទាប់” ដែលបង្ហាញការព្រមព្រៀងរបស់ភាគីទៅលើការបកស្រាយ “ចង្អៀត”ឡើយ។

៣៥២. ចៅក្រមអន្តរជាតិបញ្ជាក់ដូចគ្នាទៅនឹងបណ្តាអង្គជំនុំជម្រះនៅ អ.វ.ត.ក មួយចំនួនទៀតថា យុត្តិសាស្ត្រ អន្តរជាតិកំណត់ថា ការកំណត់អត្តសញ្ញាណបុគ្គលដែលស្ថិតនៅក្នុងប្រភេទ ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត គឺពាក់ព័ន្ធនឹងការវាយតម្លៃបែបបរិមាណវិស័យនិងគុណវិស័យ នៃ (i) ភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទ ឬដែលត្រូវចោទ និង (ii) កម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនសង្ស័យ⁴⁶⁷។ អង្គ

⁴⁶⁵ សូមមើល អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន មាត្រា ៣១(១)-(២) (ចែងថា ពាក្យពេចន៍នៅក្នុងលិខិតុបករណ៍ត្រូវយកមកបកស្រាយជាបឋមទៅតាមបរិបទរបស់វា ដែលក្នុងនោះរួមមាន អត្ថបទនៃលិខិតុបករណ៍ ទៅតាមកម្មវត្ថុ និងគោលបំណងរបស់វា)។ កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ១២(១) (ចែងថា នៅពេលមានភាពខ្វះខាតនៅក្នុងច្បាប់ជាធរមាន “គេអាចស្វែងរកការណែនាំក្នុងបទដ្ឋាននីតិវិធី ដែលបានបង្កើតឡើងក្នុងកម្រិតអន្តរជាតិ”)។ ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៣ថ្មី (ដូចគ្នា)។ សូមមើលផងដែរ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ស្តីពីភាពអាចទទួលយកបាននៃពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (D404/2/4) កថាខណ្ឌ ៥៨-៦០។ សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ F28) កថាខណ្ឌ ៦៦។

⁴⁶⁶ សូមមើល អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន មាត្រា ៣១-៣២។

⁴⁶⁷ សូមមើលឧទាហរណ៍ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) មតិយោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២១។ សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ E188) កថាខណ្ឌ ២២ និងជើងទំព័រក្នុងកថាខណ្ឌនេះ។ (“សេចក្តីសម្រេចលើយុត្តាធិការបុគ្គលក្នុងសំណុំរឿង



ជំនុំជម្រះសូមរម្មឹកថា ពុំមានបញ្ជីកត់ត្រាកត្តាទាំងអស់ដែលត្រូវពិចារណានៅក្នុងការពិនិត្យឡើងវិញនេះទេ ហើយក៏ពុំមានបទដ្ឋានចម្រាញ់ពាក់ព័ន្ធនឹងតំណែងនៅក្នុងឋានានុក្រម⁴⁶⁸ ឬ កម្រិតគណិតវិទ្យាសម្រាប់ចំនួន មនុស្សស្លាប់ដែរ។ ក៏ប៉ុន្តែ ការវាយតម្លៃយុត្តាធិការបុគ្គលតម្រូវឱ្យមានការវាយតម្លៃលើករណីនីមួយៗ ដោយពិចារណាលើបរិបទទូទៅ និង កាលៈទេសៈបុគ្គលរបស់ជនសង្ស័យ⁴⁶⁹។

៣៥៣. ចៅក្រមអន្តរជាតិបញ្ជាក់ថា ការវាយតម្លៃទៅលើកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនសង្ស័យ រួម មានការពិចារណាបែបនេះ ប៉ុន្តែមិនកំណត់ត្រឹមតែ កម្រិតនៃការចូលរួមរបស់ជនសង្ស័យនៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្ម ឋានៈឬតួនាទីតាមឋានានុក្រម នោះទេ ដែលក្នុងនោះរួមមានចំនួនអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ និង ថ្នាក់លើតាម ឋានានុក្រម អចិន្ត្រៃយ៍ភាពនៃតំណែង ឬតួនាទីនិងការទទួលខុសត្រូវតាមព្រឹត្តិស័យ⁴⁷⁰។ “ការយល់ឃើញជា លក្ខណៈចង្អៀត”របស់សហមេធាវីលើយុត្តាធិការបុគ្គលដែលថាក្តោបតែមន្ត្រី ខ្មែរក្រហមដែលសំខាន់ក្នុង ការបង្កើតនិងអនុវត្តគោលនយោបាយ ប.ក.ក និងដែលមានតំណែងកាន់តែខ្ពស់នៅក្នុង ប.ក.ក និង តួនាទី នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរបំផុត គឺមានកម្រិតខ្លាំងពេក និង ប្រាសចាកពីវិធីសាស្ត្រដែលបានចែងច្បាស់ ណាស់⁴⁷¹។

៣៥៤. ទីពីរ ចំពោះគោលការណ៍វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនសង្ស័យវិញ ចៅក្រមអន្តរជាតិ បញ្ជាក់ថា គោលការណ៍នេះមិនមែនជាវិធាននៃការបកស្រាយច្បាប់ទេ ប៉ុន្តែជាការបង្ហាញភស្តុតាង មួយ⁴⁷² និង ពិចារណាថា ការបកស្រាយពាក្យ ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតគឺមានការកំណត់ត្រឹមត្រូវ និង

០០៣ (ឯកសារ D48)”) កថាខណ្ឌ ១៥ និង ជើងទំព័រ ២៥។
⁴⁶⁸ ផ្ទុយពីដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (សំអាងហេតុ) (ឯកសារ D308/3) កថាខណ្ឌ ៣៩ ត្រូវបានគាំទ្រនៅក្នុង ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៥៦ ជើងទំព័រ ១០១។
⁴⁶⁹ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) មតិ យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២១ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៣២៧-៣៣៨។
⁴⁷⁰ សូមមើល សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) មតិយោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣៣២-៣៣៨។ សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០១ (E188) កថាខណ្ឌ ២២។ សេចក្តីសម្រេចលើយុត្តាធិការបុគ្គលក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (ឯកសារ D48) កថាខណ្ឌ ២៤។
⁴⁷¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អេ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៤៥-៤៧, ៥៤។ សូមមើលផងដែរ ចម្លើយតបរបស់ អេ អាន ទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្តារពរ (ឯកសារ D351/6) កថាខណ្ឌ ៨១-៨៨។
⁴⁷² សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ មាស មុត ជំទាស់ដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធនឹង ចំណងទាក់ទងក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (ឯកសារ D87/2/1.7/1/1/7) កថាខណ្ឌ ៦៥។

ច្បាប់លាស់⁴⁷³។ ហេតុដូច្នេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ទង្វើករណីរបស់សហមេធាវីមិន មានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវ ដែលបានលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិគួរតែបានអនុវត្ត និយមន័យច្បាប់ ក្នុងន័យចង្អៀតបំផុតទៅលើពាក្យ ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ក្រោមគោលការណ៍ វិមតិ សង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ⁴⁷⁴។

៣៥៥. ទីបី ពាក់ព័ន្ធនឹងកំហុសនៃការពិចារណាលើពាក្យ ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតតាម រយៈ សហឧក្រិដ្ឋកម្មទម្រង់ទីមួយ ចៅក្រមអន្តរជាតិពុំជឿជាក់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមាន កំហុសដោយ អនុវត្តវិធីសាស្ត្រ “ថយក្រោយ និងសិប្បនិមិត្ត”ឡើយ⁴⁷⁵ដែលជាការបំផ្លើសតួនាទីរបស់ អោ អាន តាមរយៈ សហឧក្រិដ្ឋកម្ម ទម្រង់ទីមួយ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិមិនបានកំណត់យុត្តាធិការបុគ្គលដោយផ្អែកតែទៅលើសមាជិកភាពនៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្ម ទម្រង់ ទីមួយ នោះទេ។ សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិបានអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិទូលំទូលាយរបស់គាត់ ក្នុងការ កំណត់យុត្តាធិការបុគ្គលទៅលើ អោ អាន និង បានពិនិត្យដោយយកចិត្តទុកដាក់លើកត្តាពាក់ព័ន្ធជាច្រើននៅ ក្នុងទម្រង់ភស្តុតាង ដែលរួមមាន ក្នុងចំណោមបញ្ហាផ្សេងៗ អំពើព្រហ្មទណ្ឌរបស់ អោ អាន ក្នុងនោះរួម មាននៅទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មផ្សេងៗគ្នា និង តាមរយៈទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវមួយចំនួនទៀត (ហួសពី សហ ឧក្រិដ្ឋកម្ម ទម្រង់ទីមួយ)។

៣៥៦. នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ(ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបាន ធ្វើការពិចារណាក្នុងការកំណត់ថាតើបុគ្គលណាម្នាក់ស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់តុលាការ⁴⁷⁶។ ក្រោយពី

⁴⁷³ សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ មាស មុត ជំទាស់ដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធនឹង ចំណងទាក់ទងក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (ឯកសារ D87/2/1.7/1/1/7) កថាខណ្ឌ ៦៥។

⁴⁷⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៤៨។ សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ មាស មុត ជំទាស់ដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធនឹងចំណងទាក់ទងក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (ឯកសារ D87/2/1.7/1/1/7) កថាខណ្ឌ ៦៥។

⁴⁷⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥០។

⁴⁷⁶ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៥៦ យោងទៅដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (សំអាងហេតុ) (ឯកសារ D308/3) កថាខណ្ឌ ៣៧-៤១ (ក្នុងចំណោមនោះរួមមានកត្តានានាដូចជា៖ “ភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃ សកម្មភាពផ្ទាល់របស់បុគ្គលម្នាក់ និងផលវិបាកនៃអំពើទាំងនោះ” “កម្រិតដែលជនល្មើសអាចចូលរួមក្នុងការសម្រេចលើគោល នយោបាយ និង/ឬ ការអនុវត្តគោលនយោបាយ” “ការកំណត់ន័យលើខ្លឹមសារនៃគោលនយោបាយ និងមធ្យោបាយអនុវត្តគោល នយោបាយស្ថិតនៅលើថ្នាក់កំពូល” ថាតើ “កម្មាភិបាលផ្ទាក់ក្រោមៗត្រូវបានផ្តល់លទ្ធភាពស្វែងយល់លម្អិតនៅក្នុងពេលអនុវត្ត

បានរកឃើញថា អាណា ស្ថិតក្នុងចំណោមជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ដោយមូលហេតុ នៃការរួមបញ្ចូលគ្នានូវឋានៈ និង វិសាលភាពនៃសិទ្ធិអំណាចរបស់គាត់នៅក្នុងឋានានុក្រមកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និង ដោយផ្អែកលើលក្ខណៈ និង ទំហំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់គាត់⁴⁷⁷ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានសន្និដ្ឋានថា ទាំងតួនាទីនិងការប្រព្រឹត្តរបស់ អាណា បានកំណត់ច្បាស់ថាគាត់គឺជាអ្នកដឹកនាំទីដ៏សំខាន់នៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និង ជាអ្នកចូលរួមប្រព្រឹត្តម្នាក់ដោយចេតនា និងមានទឹកចិត្តក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយឧក្រិដ្ឋនិងអមនុស្សធម៌⁴⁷⁸ ។

៣៥៧. ទោះបីជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិវាយតម្លៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និង ផ្តល់តួលេខ ១៧.១១៥ នាក់ ដែលមានកម្រិតអប្បបរមា “បំផុត” នៃចំនួនជនជាតិចាមនៅភូមិភាគកណ្តាលតាមរយៈសហឧក្រិដ្ឋកម្ម ទម្រង់ទីមួយ ក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែគាត់ក៏ពិចារណាលើទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវត្រង់ចំណុចនេះដែរ⁴⁷⁹ ។ ឥទ្ធិពលដ៏សំខាន់លើសហគមន៍ចាមគឺជាការពិចារណាដ៏សំខាន់មួយក្នុងការវាយតម្លៃអំពើលក្ខណៈ និង ភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ អាណា⁴⁸⁰។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិក៏បានពិចារណាលើទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មដទៃទៀតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ អាណា ផងដែរ។ ការណ៍នេះរួមមានមន្ទីរសន្តិសុខ និង កន្លែងសម្លាប់មនុស្ស ដែលតាមការប៉ាន់ប្រមាណតាមរបៀបអភិរក្សរបស់គាត់ គឺមានចំនួនមនុស្ស ១២.៩៤៤ នាក់ ត្រូវបានសម្លាប់ និង ការដ្ឋានដែលមានប្រជាជនរាប់ពាន់នាក់ត្រូវបានបង្ខំ ឱ្យធ្វើការក្រោមលក្ខខណ្ឌដ៏ពិបាក និង ការគំរាមសម្លាប់⁴⁸¹។ ហេតុដូច្នេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុសតាមរយៈការអនុវត្តវិធីសាស្ត្រ “ថយក្រោយ និង សិប្បនិម្មិត” ឬតាមរយៈការដាក់បញ្ចូលគ្នានូវយុត្តាធិការបុគ្គលជាមួយនឹងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវសហឧក្រិដ្ឋកម្ម

គោលនយោបាយទាំងនោះ” ឬយ៉ាងណា ហើយថា ពុំមានចំនួនជនជាតិចាមបុគ្គលដែលស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការរបស់តុលាការទេ ហើយការជ្រើសរើសពីផ្នែកទាំងស្រុងទៅលើអង្គសេចក្តីនៃសំណុំរឿងនីមួយៗ)។

⁴⁷⁷ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៦៩៩។

⁴⁷⁸ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៧១២។

⁴⁷⁹ ចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា ក្រៅពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានចោទប្រកាន់ អាណា ចំពោះការរៀបចំផែនការ ការបញ្ជា និងការញុះញង់ឱ្យមានអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ទៅលើជនជាតិចាមនៅខេត្តកំពង់ចាម និងក្រោមការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ទៅលើជនជាតិចាមនៅតំបន់ ៤១។ (សូមមើលឧទាហរណ៍ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៨៣៥, ៨៣៩, ៨៤៣, ៨៤៨-៨៤៩។

⁴⁸⁰ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៧០៦-៧០៧

⁴⁸¹ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៧១១។



ទម្រង់ទីមួយនោះឡើយ។

៣៥៨. ទីបួន ចំពោះការលើកឡើងថាជាកំហុសរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិក្នុងការប្រៀបធៀប អា អា ន ទៅនឹង អ៊ឹម ចែម និង ឌុច អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិមិនមានកំហុសក្នុងការវាយតម្លៃលើកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវ និង/ឬភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃ ឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ អា អា ន ឡើយ ក្នុងនោះរួមមានការប្រៀបធៀបជាមួយមន្ត្រីខ្មែរក្រហមមួយចំនួន (មិនបញ្ជាក់ថា ដទៃទៀតឡើយ)។ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា ខណៈដែលការវាយតម្លៃថាតើ ជនសង្ស័យណាម្នាក់ស្ថិតក្នុងចំណោមជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត អាចរួមបញ្ចូលការ ប្រៀបធៀបទៅនឹងមន្ត្រីខ្មែរក្រហមដទៃទៀត⁴⁸² ការប្រៀបធៀបទៅនឹងមន្ត្រីខ្មែរក្រហមគ្រប់រូបដែលគេស្គាល់គឺមិនមែនជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវ ឬចាំបាច់ឡើយ⁴⁸³។ ជាងនេះទៀត អ៊ឹម ចែម និង ឌុច គឺជាមន្ត្រីខ្មែរក្រហមដែលបញ្ហាយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ខ្លួនជា “ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ត្រូវបានតទល់ក្តីនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះរបស់ អ.វ.ត.ក⁴⁸⁴។ ហេតុដូច្នេះ ប្រការនេះមានលទ្ធភាពអាចធ្វើជាការវិភាគដោយសត្យានុម័តទៅលើអត្ថិភាពនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម និង ភរិយភាពនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពុំមានកំហុសនៅក្នុងវិធីសាស្ត្រប្រៀបធៀបជាមួយនឹងមន្ត្រីខ្មែរក្រហមចំនួន២នាក់ទៀត ឡើយ។

៣៥៩. ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ទៀតថា ការប្រៀបធៀបទៅនឹងមន្ត្រីខ្មែរក្រហមដទៃទៀតគឺគ្រាន់តែ

⁴⁸² សូមមើលឧទាហរណ៍ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) មតិយោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣៣៦ (កត់សម្គាល់ពីតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវជាក់ស្តែងរបស់ អ៊ឹម ចែម ដែលហួសពីតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវរបស់លេខាស្រុកធម្មតា)។

⁴⁸³ សូមមើល សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ E188) កថាខណ្ឌ ២៤ (“ដោយសារទំហំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ កិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់ អ.វ.ត.ក មិនបានដាក់កាតព្វកិច្ចឱ្យវិនិច្ឆ័យជនទាំងឡាយដែលអាចជាចារីដែលបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក ទេ។ [...] អង្គហេតុដែលថា បុគ្គលផ្សេងទៀតនៅក្នុងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលក្នុងអំឡុងពេលកាត់សេចក្តី អាចនឹងចូលរួមប្រព្រឹត្តបទល្មើសដូចគ្នាក៏ដោយ ក៏វាមិនបានធ្វើឱ្យជនជាប់ចោទរួចផុតពីការចោទប្រកាន់ថា គាត់គឺជាជនម្នាក់ក្នុងចំណោមជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតដែរ”) (លុបចោលជើងទំព័រ)។

⁴⁸⁴ សូមមើលឧទាហរណ៍ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) មតិយោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២១-៣៤០។ សូមមើលផងដែរ សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ E188) កថាខណ្ឌ ១៣-២៥។ សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ F28) កថាខណ្ឌ ៥៨-៨១។



ជា កត្តាមួយក្នុងចំណោមកត្តាមួយចំនួនទៀតដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិធ្វើការពិចារណាដោយត្រឹមត្រូវ។ នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ(ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា អា អាន “ស្ថិតក្នុងចំណោមជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ពីព្រោះ ក្នុងចំណោមបញ្ហាផ្សេងៗ ការបញ្ចូលគ្នានូវឋានៈ និង វិសាលភាពសិទ្ធិអំណាចរបស់គាត់នៅក្នុងឋានានុក្រមនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ” ការប្រព្រឹត្តិរបស់គាត់ “ជាអ្នកចូលរួមប្រព្រឹត្តទុក្ខដោយចេតនា និងមានទឹកចិត្តក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយឧក្រិដ្ឋ និងអមនុស្សធម៌សាហាវយង់ឃ្នង” និង “លក្ខណៈ និង ទំហំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់គាត់”។ ជាងនេះទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិថ្លែងថាជាការច្បាស់ណាស់ថា មុខតំណែង លក្ខណៈ វិសាលភាពភូមិសាស្ត្រ និង ផលប៉ះពាល់នៃសកម្មភាព របស់ អា អាន គឺ ច្បាស់ជាលើសជាងអ្វីដែល អ៊ឹម ថែម និង ឌុច មាន⁴⁸⁵។ ជាការប្រសើរបំផុតគឺថា ការប្រៀបធៀបទៅនឹងមន្ត្រីខ្មែរក្រហមដទៃទៀតគឺជាកត្តាមួយក្នុងចំណោមកត្តាជាច្រើនផ្សេងទៀត នៅក្នុងការវាយតម្លៃ ប៉ុន្តែមិនមែនជាកត្តាដែលមិនអាចប្រកែកបាននៅក្នុងការពិចារណារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិឡើយ។

៣៦០. ហេតុដូច្នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថាពុំមានកំហុសឡើយ និងច្រានចោលមូលដ្ឋានទី៣។

ឃ. មូលដ្ឋានទី៤៖ ការអនុវត្តបទដ្ឋាននៃការបង្ហាញភស្តុតាងមិនត្រឹមត្រូវ

១. សារណា

៣៦១. សហមេធាវីការពារក្តីជំទាស់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខានមិនបានអនុវត្តបទដ្ឋាននៃការបង្ហាញភស្តុតាងដែលត្រឹមត្រូវក្នុងការកំណត់ថា តើ អា អាន ស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់អ.វ.ត.ក ឬយ៉ាងណា⁴⁸⁶។ ដោយហេតុថា ការកំណត់យុត្តាធិការបុគ្គលមានសារៈសំខាន់ កំហុសនេះបង្កើតបានជាបន្ទុកមួយលើមេធាវីការពារក្តី និងនាំឱ្យមានការខ្លះខ្លាយធនធានតុលាការ⁴⁸⁷។ សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនដែលកំណត់អត្ថន័យអំពីបទដ្ឋាននៅក្នុង ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឡើយ និងថា “បទដ្ឋានដែលត្រូវបានយកមកអនុវត្តនៅត្រង់ ចំណុចណាមួយរវាងមូលដ្ឋាន បឋម និងមូលដ្ឋានសមហេតុផលដើម្បីធ្វើឱ្យជឿជាក់

⁴⁸⁵ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៦៩៩-៧១២។
⁴⁸⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥៥។
⁴⁸⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥៦។



ដែលមូលដ្ឋានទាំងពីរនេះមិនត្រឹមត្រូវនោះទេ”⁴⁸⁸។ សហមេធាវីអះអាងថា បទដ្ឋានត្រឹមត្រូវតម្រូវថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ប្រមូល “ភស្តុតាងដែលមានលក្ខណៈខ្លាំងក្លា និងស៊ីសង្វាក់គ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីឱ្យមានតម្លៃជាភស្តុតាងបន្ទាល់ ដល់ការបង្ហាញឱ្យលើសពីគ្រាន់តែជាភស្តុតាងភាពថា អា អាន គឺជាបុគ្គលម្នាក់ដែលស្ថិតនៅក្នុងចំណោមអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែល ត្រូវបានយកមកចោទប្រកាន់”⁴⁸⁹។ សហមេធាវីសន្និដ្ឋានថា ប្រសិនបើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានអនុវត្តបទដ្ឋាននៃការបង្ហាញភស្តុតាងត្រឹមត្រូវ ម៉្លោះសម អ.វ.ត.ក មិនអាចអនុវត្តយុត្តាធិការបុគ្គលលើ អា អាន ឡើយ⁴⁹⁰។

៣៦២. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា អំណះអំណាងរបស់សហមេធាវី មួយផ្នែក គឺជាការចោទប្រកាន់គ្មានហេតុផលលើកំហុសអង្គហេតុ⁴⁹¹ និង មួយផ្នែកទៀតជាការលើកឡើង ជាមុននិងគ្មានមូលដ្ឋានដែលមិនបានបញ្ជាក់ឱ្យបានច្បាស់អំពីកំហុសច្បាស់លាស់ និងគួរបានច្រាន ចោល⁴⁹²។ សហមេធាវីមិនបានលើកឡើងអំពីអំណះអំណាងទាំងនេះនៅក្នុងការឆ្លើយតបឡើយ។

២. ការពិភាក្សា

៣៦៣. ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុសឡើយ ចំពោះការ អះអាងថាមានការខកខានមិនបានកំណត់អត្ថន័យ ឬអនុវត្តបទដ្ឋាននៃការបង្ហាញភស្តុតាងត្រឹមត្រូវ។ អង្គ បុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា (១) ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ ម្តងហើយម្តងទៀត និងតម្កល់បទដ្ឋានត្រឹមត្រូវក្នុងការចេញដីកាដោះស្រាយនានា និង (២) ការយល់ ឃើញនេះ ត្រូវបានផ្តុះបញ្ជាក់សមហេតុផលនៅក្នុងដីកាដោះស្រាយនេះ(ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ដែលបង្ហាញការអនុវត្តបទដ្ឋានត្រឹមត្រូវទាំងស្រុង។

៣៦៤. ទីមួយ អង្គបុរេជំនុំជម្រះរដ្ឋាភិបាលថា “អនុលោមតាមវិធាន៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង លក្ខខណ្ឌវិនិច្ឆ័យសម្រាប់

⁴⁸⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥៧។
⁴⁸⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥៥។
⁴⁹⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥៧។
⁴⁹¹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៣១។
⁴⁹² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៣១។



ការចេញដីកាដោះស្រាយគឺអត្ថិភាពនៃ “ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ [...] ដើម្បីផ្ដន្ទាទោសជនត្រូវចោទ”⁴⁹³។ នៅក្នុងដំណាក់កាលមុនជំនុំជម្រះក្តីនេះ វាគ្រប់គ្រាន់ហើយសម្រាប់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិក្នុង ការបង្ហាញភស្តុតាងដែលមានលក្ខណៈខ្លាំងក្លា និងស៊ីសង្វាក់”⁴⁹⁴។

៣៦៥. ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយលើកមុនក្នុងសំណុំរឿង០០១ សំណុំ រឿង០០២ និង សំណុំរឿង០០៤/០១ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនដែលខកខានក្នុងការ ដោះស្រាយបទដ្ឋាននៃការបង្ហាញភស្តុតាងដែលអាចអនុវត្តបាននេះនៅក្នុងដំណាក់កាលមុនការជំនុំ ជម្រះក្តីឡើយ⁴⁹⁵។ ក៏ប៉ុន្តែ នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) នេះ ទោះបីជាសហ

⁴⁹³ សូមមើល កថាខណ្ឌ ៨៤ ដល់ ៨៧។ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ (D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៦១-៦២ (“អនុលោមតាមវិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង លក្ខខណ្ឌវិនិច្ឆ័យសម្រាប់ការចេញដីកាដោះស្រាយ គឺអត្ថិភាពនៃ “ភស្តុ តាងគ្រប់គ្រាន់ [...] នៃបទចោទ”។ [...])។

⁴⁹⁴ សូមមើល កថាខណ្ឌ ៨៤។ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ (D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៦១, ៣០៥, ៣១៣។

⁴⁹⁵ សូមមើល ឧ. សំណុំរឿង ០០១ (D99) កថាខណ្ឌ ១៣០ (សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានសម្រេចថា ដោយផ្អែកលើអង្គហេតុ ដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ “មានភស្តុតាងដាក់បន្ទុកគ្រប់គ្រាន់ (charges suffisantes) ក្នុងការបញ្ជូន កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច ទៅជំនុំជម្រះ” សម្រាប់បទល្មើសជាក់លាក់មួយចំនួន និងផ្នែកទី៤៖ សេចក្តីសម្រេច ទំព័រ ៧២ “ជាលទ្ធផល ការស៊ើបសួរបាន បង្ហាញថា មានភស្តុតាងដាក់បន្ទុកគ្រប់គ្រាន់ប្រឆាំងនឹង កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច តាមរយៈអំពើសកម្ម និងអកម្មរបស់ខ្លួននៅទី ក្រុងភ្នំពេញ និងលើទឹកដីកម្ពុជា [...] ត្រូវតែទទួលខុសត្រូវ [...]” ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មជាក់លាក់មួយចំនួនដែលបានចោទប្រកាន់)។ សូមមើលផងដែរ ដីកាដោះស្រាយលើសំណុំរឿង ០០២ (D427) កថាខណ្ឌ ១៣២៣ (ដែលការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតបានសន្និដ្ឋានថា “នៅក្នុងដំណាក់កាលស៊ើបសួរមុនអង្គសេចក្តីនេះ មិនមានការតម្រូវឱ្យបង្ហាញអំពីពិរុទ្ធភាពរបស់ជនត្រូវ ចោទទេ (ព្រោះថាអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង គឺជាស្ថាប័នតែមួយគត់ដែលមានសមត្ថកិច្ចក្នុងការធ្វើដូច្នោះ) ប៉ុន្តែ ចាំបាច់ត្រូវមាន ការបង្ហាញអំពី“ភរនិយភាព”នៃពិរុទ្ធភាព (មានន័យថា ស្ថានភាពដែលលើសពីលទ្ធភាពដែលអាចកើតមានធម្មតា)។ ហេតុដូច្នោះ ការវាយតម្លៃអំពីភស្តុតាងដាក់បន្ទុកនៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ មានលក្ខណៈខុសពីសញ្ញាណនៃ ‘ជំនឿស៊ីបរបស់ចៅក្រម’ នៅក្នុង ដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ ប៉ុន្តែ ភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង ត្រូវមានលក្ខណៈខ្លាំងក្លា និងស៊ីសង្វាក់គ្រប់គ្រាន់ដើម្បីឱ្យមានការវាយ តម្លៃជាភស្តុតាងបន្ទាប់” (ជើងទំព័រយោងត្រូវបានលុបចោល)។ សូមមើលផងដែរ ដីកាដោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) លើសំណុំ រឿង ០០៤/១ (D308/3) កថាខណ្ឌ ២ (ដែលការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត (រួមទាំងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ផងដែរ ចំពោះបញ្ហានេះ) បានសម្រេចថា “នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយនេះ (សំអាងហេតុ) ការកត់សម្គាល់អង្គហេតុអំពីការចូល រួម [កោសលុប] គឺផ្អែកលើបទដ្ឋានលក្ខខណ្ឌភរនិយភាព សម្រាប់ដីកាសម្រេចបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ មិនមែនលើលក្ខខណ្ឌ បទដ្ឋាន ‘ដោយគ្មានវិមតិសង្ស័យ’ សម្រាប់សេចក្តីសម្រេចផ្ដន្ទាទោស បន្ទាប់ពីការជំនុំជម្រះក្តី” ដែលយោង និងសម្រេចតាមយុត្តិ សាស្ត្រ ពាក់ព័ន្ធនឹងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ក្នុងកថាខណ្ឌ ២ ជើងទំព័រយោងលេខ ២ ដែលយោងទៅ ដីកាដោះស្រាយលើសំណុំរឿង ០០២ (D427) កថាខណ្ឌ ១៣២៣-១៣២៦ ដែលនៅក្នុងនោះបានសម្រេចថា បទដ្ឋានសម្រាប់

ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិព្យាយាមអនុវត្តឡើងវិញនូវឋានានុក្រមនៃភស្តុតាង ដែលត្រូវបានអង្គ
បុរេជំនុំជម្រះនេះប្រកាសមិនយល់ស្របក្នុងសំណុំរឿង០០៤/០១ យ៉ាងណាក៏ដោយ⁴⁹⁶ ក៏សហចៅក្រម
ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានបញ្ជាក់អំពីបទដ្ឋានឱ្យបានច្បាស់លាស់ និងមិនបានលើកយកមកសម្រាប់
នូវផ្នែកពាក់ព័ន្ធនៃដីកាដោះស្រាយមុនៗឡើយ។ កំហុសដោយការធ្វេសប្រហែននេះគឺត្រូវឱ្យសាកសួរ
ដោយហេតុថា វាធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ភាពច្បាស់លាស់នៃសម្ភារៈហេតុតាមផ្លូវតុលាការ។

៣៦៦. ទីពីរ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ចៅក្រមអន្តរជាតិជឿជាក់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ
ពុំមានកំហុសឡើយក្នុងការអនុវត្តរបស់គាត់នូវបទដ្ឋាននៃការបង្ហាញភស្តុតាងត្រឹមត្រូវជាដំបូង។ ទោះបីជាកត់
សម្គាល់ឃើញអំពីការនិយាយយោងខុសប្រក្រតីទៅលើភស្តុតាងក៏ដោយ⁴⁹⁷ ក៏ចៅក្រមអន្តរជាតិ
បានពិនិត្យពិចារណាលើការចោទប្រកាន់នីមួយៗរបស់សហមេធាវី និងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំ
ជម្រះ) ទាំងមូល។ ការពិនិត្យយ៉ាងល្អិតល្អន់បង្ហាញថា ជាដំបូង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំបានអនុ
វត្តផ្ទុយពីបទដ្ឋានដែលបានបង្កើតឡើងឡើយ ហើយជាការពិត បានអនុវត្តបទដ្ឋាននៃការបង្ហាញ
ភស្តុតាងត្រឹមត្រូវ ពោលគឺ អត្ថិភាពនៃ “ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់[...]ដើម្បីផ្តន្ទាទោសជនត្រូវចោទ”⁴⁹⁸
នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ(ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)។

៣៦៧. ឧទាហរណ៍ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) បង្ហាញអំពីការអនុវត្តបទដ្ឋាន
នៃការបង្ហាញភស្តុតាងយ៉ាងត្រឹមត្រូវ ក្នុងការសម្រេច ក្នុងចំណោមបញ្ហាផ្សេងៗថា៖ “សក្ខីកម្ម[...]អាច
មានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបញ្ជាក់ពីអង្គហេតុណាមួយក្នុងករណីដែលអាចជឿជាក់បាននិងមានតម្លៃជាភ
ស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់”⁴⁹⁹។ “មានភស្តុតាងរបស់សាក្សីគ្រប់គ្រាន់ [...] ដើម្បីសន្និដ្ឋានថា”⁵⁰⁰។ “ក៏មានភស្តុតាង
គ្រប់គ្រាន់អាចសន្និដ្ឋានបានផងដែរថា[...]”⁵⁰¹។ ការរៀបរាប់របស់សាក្សីមួយ ចំនួន“មានលក្ខណៈគ្រប់

ភស្តុតាងត្រូវមានលក្ខណៈខ្លាំងក្លា និងស៊ីសង្វាក់គ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីឱ្យមានការវាយតម្លៃក្នុងកម្រិតជាក់លាក់មួយជាភស្តុតាងបន្ទាល់)។

⁴⁹⁶ សូមមើលក្នុងចំណោម កថាខណ្ឌ ៧៣ ដល់ ៨០។ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ
៣៥-៣៧, ១២៣-១៥៤។

⁴⁹⁷ សូមមើល ខ. ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៥៧២, ៥៨៧ ឬ ៧០៥ (ដែលយោង
ទៅលើឧត្តមនុក្រមនៃភស្តុតាងដូចបានអះអាងនៅក្នុងការពិភាក្សាទាំងនេះ)។

⁴⁹⁸ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ (D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៦១-៦២។

⁴⁹⁹ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ១៣០។

⁵⁰⁰ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៤២២។

⁵⁰¹ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៧០៥។



គ្រាន់បំពេញលក្ខខណ្ឌ⁵⁰² និង “កាលៈទេសៈទាំងនេះគឺជាភស្តុតាងគ្រប់ គ្រាន់ដែលបង្ហាញថា [...]”⁵⁰³ ។ ជាចុងក្រោយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិបញ្ជាក់ថា “ខ្ញុំបានរកឃើញថាមានបទចោទគ្រប់គ្រាន់ ក្នុងការបញ្ជូន អោ អាន ទៅជំនុំជម្រះ [...]”⁵⁰⁴ ។

៣៦៨. ដោយបានរកឃើញថា បទដ្ឋាននៃការបង្ហាញភស្តុតាងត្រឹមត្រូវ ត្រូវបានយកមកអនុវត្តនៅក្នុងដីកា ដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ជារួមនោះ⁵⁰⁵ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿជាក់ទៅលើអំណះ អំណាងរបស់សហមេធាវីឡើយដែលថា សហចៅក្រមអន្តរជាតិ “បត់បែន និងពន្លាតបទដ្ឋាននៃការបង្ហាញ ភស្តុតាង ហេតុដូច្នេះបទដ្ឋាននេះមិនអាចទទួលស្គាល់តទៅទៀតបានទេ”⁵⁰⁶ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ចៅក្រម អន្តរជាតិសម្រេចបដិសេធមូលដ្ឋានទី ៤ ។

ខ. មូលដ្ឋានទី៥៖ ការពិចារណាលើភស្តុតាង - សេចក្តីផ្តើម

៣៦៩. មូលដ្ឋានទី៥ តវ៉ាចំពោះកំហុសរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ក្នុងការពិចារណាលើភស្តុ តាង។ សហមេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ប្រសិនបើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានវាយតម្លៃត្រឹម ត្រូវ និងពេញលេញលើខ្លឹមសារនៃភស្តុតាងមែននោះ គាត់ពុំអាចសម្រេចថា បទដ្ឋាននៃការបង្ហាញភស្តុតាង ជាធរមានត្រូវបានបំពេញ ឬ អោ អាន ស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក នោះទេ⁵⁰⁷ ។ អនុលោមតាមមូលដ្ឋានទី៥ សហមេធាវីការពារក្តីលើកឡើងនូវមូលដ្ឋានពាក់ព័ន្ធគ្នាចំនួន ០៥ ពោលគឺ សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខាន៖ (i) អនុវត្តសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ពោលគឺ ភស្តុតាងត្រូវយកមកវាយតម្លៃដោយសេរី)⁵⁰⁸ (ii) វាយតម្លៃលើភាពគួរឱ្យជឿទុកចិត្ត

⁵⁰² ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៨១៥។

⁵⁰³ ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៧៥២។

⁵⁰⁴ ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៨៥៣។

⁵⁰⁵ សូមមើល បង្គំម ដែលក្នុងនោះរួមមាន មូលដ្ឋានទី ៦, ៧។

⁵⁰⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥៧។ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ឃើញថា នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ របស់ពួកគេ (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥៧ ជើងទំព័រយោងលេខ ១០២ សហមេធាវីការពារក្តីបង្ហាញ “ឧទាហរណ៍ច្បាស់ ក្រឡែតបំផុត” ចំនួនពីរនៃការអនុវត្តខុសទៅលើបទដ្ឋានដូចបានអះអាង ពាក់ព័ន្ធនឹងការយល់ឃើញថា អោ អាន ជាអនុលោមភាព ភាគកណ្តាល និងជាលេខាភូមិភាគកណ្តាលស្តីទីនៅក្នុងស្ថានភាពជាក់ស្តែង។ មានកំហុសអង្គហេតុដូចបានលើកឡើង ដែលនឹង ត្រូវពិនិត្យពិចារណាយ៉ាងលម្អិតនៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៦ នៃសាលដីកានេះ (សូមមើលខាងក្រោម មូលដ្ឋានទី ៦ (iv))។

⁵⁰⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥៩។

⁵⁰⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦០-៦១ យោងសេចក្តីពិចារណាក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១



បានរបស់សាក្សី និងអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសំខាន់ៗ⁵⁰⁹ (iii) ពិចារណា “វិធីសាស្ត្រគួរឱ្យសង្ស័យ” ដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយអ្នកស៊ើបអង្កេតនៃការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ក្នុងការ “យក” ភស្តុតាង⁵¹⁰ (iv) ផ្តល់ភស្តុតាងស៊ីសង្វាក់⁵¹¹ និង (v) ប្រុងប្រយ័ត្នក្នុងការផ្អែកលើភស្តុតាងច្រើនអាវ៉ាម⁵¹²។ ចៅក្រមអន្តរជាតិនឹងវាយតម្លៃលើអង្គសេចក្តីនៃមូលដ្ឋាននីមួយៗ ក្នុងចំណោមមូលដ្ឋានទាំងនេះ។

មូលដ្ឋានទី ៥(i). ការចោទប្រកាន់ចំពោះការខកខានអនុវត្តសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១

១. សារណា

៣៧០. នៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៥(i) សហមេធាវីការពារក្តីតវ៉ាថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនពិចារណា ឬ បកស្រាយខុសលើការសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ ហើយមានកំហុសចំពោះការអនុវត្តឋានានុក្រមនៃភស្តុតាងដោយផ្អែកលើប្រភព និងទម្រង់⁵¹³។ សហមេធាវីការពារ

លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៥២-៥៩។ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ២៤-២៧។ ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626065 ទំព័រ ១១:១៣-១១:២៣។

⁵⁰⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦២-៧៥។ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ២៨-៣០។ ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626065-01626068 ទំព័រ ១១:២២-១១:២៣, ១២:១២-១២:៥។

⁵¹⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧៦។ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ២៩,៣២។ ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626068-01626069 ទំព័រ ១៤:៤-១៥:៣។

⁵¹¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧៧។ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ២៩។ ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626069-01626070 ទំព័រ ១៥:៣-១៦:៣។

⁵¹² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧៨។ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៣៥។ ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626070 ទំព័រ ១៦:៣-១៦:១៣។

⁵¹³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥៨-៦១ យោងសេចក្តីពិចារណាក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៥២-៥៩ និងដីកាដោះស្រាយ (ដីកា



ក្តីអះអាងថា “វាជាតួនាទីរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលត្រូវវាយតម្លៃឱ្យបាន ពេញលេញ លើខ្លឹមសារនៃភស្តុតាង រួមទាំងភាពគួរឱ្យជឿជាក់បានផង នៅដំណាក់កាលចេញដីកាដោះស្រាយ”⁵¹⁴។ សហមេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ការវាយតម្លៃលើភាពអាចទុកចិត្តបាន ចាំបាច់ត្រូវពិនិត្យលើ (១) ភាពគួរឱ្យជឿទុកចិត្តរបស់សាក្សី និងអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និង (២) កាលៈទេសៈនៃការទទួលបានភស្តុតាង ពោលគឺ យោងតាមការយល់ ឃើញរបស់សហមេធាវីការពារក្តី សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខានធ្វើដូច្នោះ ដោយបាន “ជ្រើសរើសវិធីសាស្ត្រសម្រេចតាម ទម្រង់ជាជាងខ្លឹមសារ រួមជាមួយនឹងឋានានុក្រមរបស់គាត់”⁵¹⁵។

៣៧១. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា ទោះបីជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ “មិនយល់ស្របជាមួយនឹងការផ្តល់សំអាងហេតុខ្លះៗរបស់ អ.ប.ជ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១” ក៏ដោយ ក៏សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំបានអនុវត្តឋានានុក្រមតឹងរ៉ឹង នៅពេលវាយតម្លៃលើភស្តុតាងនោះដែរ ហើយ តាមការអនុវត្តជាក់ស្តែង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពិនិត្យតម្លៃភស្តុតាងដែលជាប់ទាក់ទងនឹងគ្នា រួមទាំង បញ្ហានៃភាពអាចជឿជាក់បាន និងភាពអាចទុកចិត្តបានផ្សេងទៀត⁵¹⁶។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពិនិត្យទៅលើការលើកឡើងរបស់ភាគី ឬ ក្រោមកាលៈទេសៈដែលគេមិនដឹង ដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ដោយបានសំអាងលើការលើកឡើងទាំងនេះ នៅពេលណាដែលព័ត៌មាននោះ មានលក្ខណៈស៊ីសង្វាក់ជាមួយនឹងប្រភពផ្សេងទៀត⁵¹⁷។ លើសពីនេះទៀត ក្រៅពីការសំអាងលើពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី “ដែលអាចធ្វើ

បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)(ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៣៥, ៣៧(ក)។ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ២៣-២៧។ ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626062 & 01626065 ទំព័រ ១១:១៣-១១:២៣។

⁵¹⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦១ និង យោងជើងទំព័រលេខ ១១០។

⁵¹⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦១។ ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626065, 01626066 & 01626070 ទំព័រ ១១:២២-១១:២៣, ១២:៨-១២:១១, ១៦:១១-១៦:១៣។

⁵¹⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៣៣ យោងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៣៧(ក)(i), ២២៣, ២២៩, ២៤១, ២៦១, ៣៤២, ៣៦៨, ៣៧៥, ៣៧៨, ៣៩០, ៤០៤, ៤១១, ៥២៩-៥៣០, ៥៨៧, ៦២១-៦២២, ៦២៤។ ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/8.1 និង D360/18.1 ERN 01626038 ទំព័រ ៤៩:១៦-៤៩:១៩។

⁵¹⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៣៣



ឱ្យមានមន្ត្រី” ដែលមិនធ្លាប់បានពិនិត្យពិចារណាឱ្យបានត្រឹមត្រូវមុនពេលដាក់មក សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត
អន្តរជាតិបានដឹកនាំការស្តាប់ចម្លើយជាផ្លូវការជាមួយអ្នកដាក់ពាក្យសុំទាំងនោះ ដែលតាមការយល់ឃើញ
របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ “បានបង្ហាញវិធីសាស្ត្រដ៏ប្រុងប្រយ័ត្ន និងសមស្របមួយសម្រាប់
ការវាយតម្លៃលើភស្តុតាង”⁵¹⁸។

៣៧២. នៅក្នុងការឆ្លើយតប សហមេធាវីការពារក្តីអះអាងថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (១) បន្តបន្ថយ
ចំពោះការច្រានចោលរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិចំពោះការសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ
លើការវាយតម្លៃភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ និង (២) មើលរំលងការអនុវត្តឡើងវិញរបស់សហ
ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិលើឋានានុក្រមនៃភស្តុតាង ដែលខុសឆ្គងដដែលនេះ ដោយដាក់កំណត់ហេតុ
ស្តាប់ចម្លើយរបស់ខ្លួននៅខ្ពស់ជាងគេ និងបានបដិសេធមិនធ្វើការពិនិត្យទៅលើខ្លឹមសារនៅក្នុងកំណត់
ហេតុស្តាប់ចម្លើយ⁵¹⁹។ នៅពេលជំទាស់ទៅនឹងឧទាហរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិចំពោះការ
ពិចារណាលើភស្តុតាងឱ្យបានសមស្របនោះ សហមេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ឧទាហរណ៍ដែលបានយោង
មានតិចតួច ហើយខកខានបង្ហាញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពិនិត្យតម្លៃនៃភស្តុតាងយ៉ាង
ប្រទាក់ក្រឡាគ្នា។ តាមការយល់ឃើញរបស់សហមេធាវីការពារក្តី ឧទាហរណ៍ទាំងនេះបង្ហាញអំពីរបៀប
ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ “បានច្រានចោលជារហូត” លើភស្តុតាងដោះបន្ទុក និង
មិនបានពិនិត្យទៅលើបញ្ហាខ្លឹមសារនៃភាពគួរឱ្យជឿទុកចិត្តបាន⁵²⁰។ ចំណុចចុងក្រោយ សហមេធាវី
ការពារក្តីអះអាងថា ការអះអាងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អំពីការពិចារណារបស់សហចៅក្រម
ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ លើភស្តុតាងផ្តល់ជូនដោយភាគី ឬ អ្នកដាក់ពាក្យសុំទាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
ពុំពាក់ព័ន្ធ ហើយ ទោះក្នុងករណីណាក៏ដោយ វានឹងមិនអាចបង្ហាញថា គាត់បានពិចារណាលើខ្លឹមសារនៃ

យោងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) លេខយោងជើងទំព័រ ១០០៨, ១០១១, ១០៧៨,
១១០៨, ១៦០២, ១៧៣៤, ២១០៨។

⁵¹⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៣៣
យោងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៣៧(ក)(v)។

⁵¹⁹ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ២៣-២៤, ២៧ យោងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿង
ទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ១២៣, ១២៧, ១៣០។ ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩
(CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626066 ទំព័រ ១២:៣-១២:៧។

⁵²⁰ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ២៥ យោងចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅ
នឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៣៣, លេខយោងជើងទំព័រ ៥៦។ ប្រតិចារិកសំណុំរឿង
០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626066 ទំព័រ ១២:៣-១២:៧។

កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយនោះទេ⁵²¹។

ខ. ការពិភាក្សា

៣៧៣. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា (១) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសចំពោះការព្យាយាមកែតម្រូវឋានានុក្រមនៃភស្តុតាង ដែលបានវិគន្ធចហើយនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ ដោយ អង្គជំនុំជម្រះនេះ⁵²²។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី អង្គជំនុំជម្រះសន្និដ្ឋានថា (២) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិ គ្រាន់តែអះអាងឡើងវិញអំពីឋានានុក្រមដែលខុសឆ្គងប៉ុណ្ណោះ ដោយពុំបានអនុវត្តវាជាក់ស្តែងនោះឡើយ ហើយនៅក្នុងការវិភាគនោះទៀតសោត គាត់បានធ្វើការវាយតម្លៃលើខ្លឹមសារ។

៣៧៤. ចំណុចទី១ ចៅក្រមអន្តរជាតិពិចារណាឃើញថា ការព្យាយាមការពារឋានានុក្រមនៃភស្តុតាង ក្នុងលក្ខណៈអរូបិយ និងដែលគ្មានប្រយោជន៍ទាល់តែសោះរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពុំមានផលប៉ះពាល់ជាក់ស្តែងទៅលើការសម្រេចលើដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមផ្អាកថា ការប្រឹងប្រែងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ ដើម្បីធ្វើការពន្យល់អំពីវិធីសាស្ត្រនៃការកំណត់ឋានានុក្រមនៃភស្តុតាង នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) គឺគ្មានប្រយោជន៍ ពុំចាំបាច់ និងពុំត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់⁵²³។ បើទោះជាយ៉ាងនេះក្តី សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានសម្រេចបង្កើតកំហុសនេះសាជាថ្មីនៅក្នុងរឿងក្តីនេះ⁵²⁴។

៣៧៥. ទោះបីជាទាមទារអនុវត្តឋានានុក្រមនៃភស្តុតាងរបស់ខ្លួន (ដែលត្រូវបានវាយតម្លៃនៅក្នុងផ្នែកស្តីពីបញ្ហាអញ្ញត្រកម្មនៅក្នុងសាលដីកានេះ) ក៏ដោយ⁵²⁵ ក៏សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិទទួលស្គាល់ក្នុងពេលតំណាលគ្នាថា វិធីសាស្ត្ររបស់ខ្លួនចំពោះការវាយតម្លៃលើភស្តុតាង ពុំមែនជាការដកហូតការវាយតម្លៃត្រឹមត្រូវនោះទេ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិអះអាងថា មិនមានបំណង “បង្កើតទ្រឹស្តីឋានានុក្រម

⁵²¹ ការឆ្លើយតបរបស់ អា អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ២៦ យោងចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៣៣។

⁵²² សេចក្តីពិចារណាក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៤២-៥២។

⁵²³ សូមមើល ក្នុងចំណោម កថាខណ្ឌ ៧៣ ដល់ ៨០។ សូមមើលផងដែរ សេចក្តីពិចារណាក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៤២, ៥២។

⁵²⁴ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D60) កថាខណ្ឌ ១២៣-១៣៦។

⁵²⁵ សូមមើល ក្នុងចំណោម កថាខណ្ឌ ៧៣ ដល់ ៨០។

ភស្តុតាងនៅក្នុងបរិបទដែលភាគច្រើនលើសលុបមានវិធានផ្លូវការស្តីពីភស្តុតាង ហើយឋានានុក្រមតឹងរឹង បែបនេះក៏មិនបានអនុវត្តដែរនៅពេលវាយតម្លៃភស្តុតាងនាពេលកន្លងមក”⁵²⁶។ ហេតុដូច្នោះ ចៅក្រម អន្តរជាតិ ត្រូវសន្និដ្ឋានថា ប្រសិនបើការអះអាងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិអំពីអ្វីដែលចាត់ ទុកជា “គោលការណ៍” ដែលអនុវត្តចំពោះការវាយតម្លៃលើភស្តុតាង ពុំត្រូវបានយកមកអនុវត្តចំពោះការ វាយតម្លៃលើភស្តុតាង នោះវាគ្មានមុខងារ ឬ សារៈសំខាន់ជាក់ស្តែងអ្វីទាំងអស់⁵²⁷។ គោលបំណងដូចបាន អះអាងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិចំពោះការ “ទាញយក” កត្តារួមចេញ តាមបែបគណិ តវិទ្យា⁵²⁸ គឺជាវិធីសាស្ត្រមួយ ដែលងាកចេញពីតថភាពនៃការវាយតម្លៃលើភស្តុតាងទៅតាមករណីនីមួយៗ ដោយពុំមានផលប៉ះពាល់លើរឿងក្តីនេះឡើយ។

៣៧៦. ចំណុចទី២ ចៅក្រមអន្តរជាតិជឿជាក់ថា នៅក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិ ពុំមានកំហុស ដោយសារការអនុវត្តឋានានុក្រមនៃភស្តុតាង នៅពេលវាយតម្លៃលើភស្តុតាងនោះ ទេ។ អង្គជំនុំជម្រះ រកឃើញឧទាហរណ៍ជាច្រើននៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) បង្ហាញអំពីការវាយតម្លៃលើភស្តុតាងដ៏ត្រឹមត្រូវ រួមទាំងឧទាហរណ៍ទាំងឡាយ ដែលនឹងពិភាក្សានៅក្នុងមូល ដ្ឋានទី៥ (២)(៣)៤ និង (៥) បន្ទាប់ពីនេះ។ ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់ខ្លួន សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរ ជាតិបានធ្វើការវាយតម្លៃពេញលេញ និងដោយសេរីលើភស្តុតាង រួមទាំង បានពិនិត្យខ្លឹមសារនៃភស្តុតាង មិនថាមានទម្រង់ ឬ ប្រភពមកពីណា⁵²⁹ និងដោយពុំចាំបាច់យោងលើឋានានុក្រមនៃភស្តុតាងរបស់ខ្លួន

⁵²⁶ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) កថាខណ្ឌ ៣៧(ក)(i)។

⁵²⁷ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) កថាខណ្ឌ ៣៧(ក), ១២៨។

⁵²⁸ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) កថាខណ្ឌ ៣៧(ក)(i)។

⁵²⁹ ឧទា. សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) កថាខណ្ឌ ២២៩ (វាយតម្លៃខ្លឹមសារការពិតនៃកំណត់ ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីចំនួនពីរនាក់ និងសក្ខីកម្មពាក់ព័ន្ធនឹងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំនៅស្រុកកំពង់សៀម ដោយពិចារណាទៅ លើភស្តុតាងផ្ទុយនៃការបង្ខិតបង្ខំ រួមទាំង ហិង្សាលើរាងកាយ ការរំលោភសេពសន្ថវៈ និងការធ្វើមនុស្សឃាត) ៣៧៥ (រកឃើញ ថា ទោះបីជាកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់សាក្សីបានលើកឡើងថា គាត់បានទទួលបញ្ហាឱ្យចាប់ខ្លួនសម្លាប់អតីតទាហាន លន់ ន ល់ ក៏ដោយ ប៉ុន្តែដោយហេតុថា គាត់ពុំមាន “ការពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់” នៅក្នុងការកាប់សម្លាប់នៅគោកព្រីង គេ “ពុំអាចសន្និដ្ឋាន” បានទេថា ទាហាន លន់ នល់ ត្រូវបានសម្លាប់នៅទីនោះ) ៤១១ (ការវាយតម្លៃលើភាពអាចទុកចិត្តបានរបស់សាក្សី និងចេតនា ហើយបានពិភាក្សាអំពីមូលហេតុដែលភស្តុតាងលម្អិត និងស៊ីសង្វាក់របស់អតីតកងការពាររបស់ អា អាន គួរយកជាមូលដ្ឋាន) ៦២១ (ការវាយតម្លៃលើភាពគួរឱ្យជឿទុកចិត្តបាននៃខ្លឹមសារភស្តុតាងរបស់សាក្សី ដែលបដិសេធថា ពុំបានដឹងអំពីការសម្លាប់ជន ជាតិចាមនៅក្នុងខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ក្រោយពីពិចារណាលើសាក្សីជាច្រើនដែលបានផ្តល់ចម្លើយថា អា អាន មានការចូលរួមពាក់ព័ន្ធ)។ សូមមើលផងដែរ មូលដ្ឋាន ៥(ii), (iii), (iv) និង (v) ជាបន្តបន្ទាប់ ដែលឆ្លើយតបទៅនឹងបញ្ហានៃការពិចារណាលើភស្តុតាងនេះ



ដែលពុំអាចអនុវត្តបាននោះឡើយ។

៣៧៧. អាស្រ័យហេតុនេះ មូលដ្ឋានទី៥(១) ត្រូវបានប្រានចោល។

មូលដ្ឋានទី ៥(ii). ការចោទប្រកាន់ថាមិនបានវាយតម្លៃទៅលើភាពអាចជឿជាក់បានរបស់សាក្សី និងអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសំខាន់ៗ

៣៧៨. តាមមូលដ្ឋាន ៥ (ii) សហមេធាវីបានលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសដោយមិនបានមើលទៅលើបញ្ហាភាពអាចជឿជាក់បាន ដែលប៉ះពាល់ដល់សាក្សី និងអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួន បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយចំនួន ដោយកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់ពួកគាត់ បានផ្តល់ជាភស្តុតាងសំខាន់ៗគាំទ្រដល់ការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិអំពីយុត្តាធិការបុគ្គល។ ជាសំខាន់ សហមេធាវីបានអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានផ្តល់សំអាងហេតុ ឬបានផ្តល់សំអាងហេតុមិនគ្រប់គ្រាន់ ដែលដោះស្រាយពីភាពអាចជឿជាក់បានរបស់សាក្សី និងអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសំខាន់ៗចំនួនប្រាំបួនរូប⁵³⁰ ហើយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាងរបស់បុគ្គលទាំងអស់នេះ ក្នុងការសម្រេចលើអង្គហេតុទាក់ទងនឹងតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ អោ អាន⁵³¹។ បញ្ហានៃភាពអាចជឿជាក់បានដែលរងការចោទប្រកាន់ រួមមាន “ចេតនាក្នុងការបិទបាំង សកម្មភាពបទល្មើសរបស់ខ្លួន អសង្គតិភាពធ្ងន់ធ្ងរនៅក្នុងចម្លើយរបស់ខ្លួន ដោយបង្ហាញពីភាពលម្អៀង និងកង្វះភស្តុតាងស៊ីសង្វាក់”⁵³²។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជំទាស់ទៅនឹងបញ្ហានេះ ដោយអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានវាយតម្លៃដោយត្រឹមត្រូវលើបញ្ហាភាពអាចជឿជាក់បាន ហើយថា ការប្រឹងប្រែងរបស់សហមេធាវីក្នុងការបន្ទាបតម្លៃសាក្សី ពឹងផ្អែកលើ “ការវិភាគដែលមិនត្រឹមត្រូវ”⁵³³។

និងពង្រីកលើការវាយតម្លៃរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិលើខ្លឹមសារនៃភស្តុតាង មិនថាមានប្រភពមកពីណា។

⁵³⁰ សាក្សី និងអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលត្រូវបានជំទាស់ រួមមាន ប្រាក់ យុត (មូលដ្ឋាន ៥(ii)(ក)), យូ វ៉ាន់ (មូលដ្ឋាន ៥(ii)(ខ)), ហៅ សារ៉ុម, ពុត កុល និង កែវ រឿន (មូលដ្ឋាន ៥(ii)(គ)), ហ្គ្រីម ចេន (មូលដ្ឋាន ៥(ii)(ឃ)), ជុំ វង្ស (ជុំវ) (មូលដ្ឋាន ៥(ii)(ង)) និង ពេញ វ៉ា និង ញឹម កុល (មូលដ្ឋាន ៥(ii)(ច))។ ចៅក្រមអន្តរជាតិនឹងវាយតម្លៃអំពីការជំទាស់ជាក់លាក់ប្រឆាំងនឹងបុគ្គលទាំងនេះ នៅក្នុងផ្នែកជាបន្តបន្ទាប់ដូចខាងក្រោម។

⁵³¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦២។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៦៣-៧៥។

⁵³² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦២។

⁵³³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៣២,



៣៧៩. នៅក្នុងមូលដ្ឋាន ៥(ii) ជាដំបូង អង្គជំនុំជម្រះបានកំណត់អំពីបទដ្ឋាននៃការត្រួតពិនិត្យជាធរមាន។ បន្ទាប់មក ចំពោះសាក្សី ឬ អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលរងការជំទាស់នីមួយៗ អង្គជំនុំជម្រះលើកយកសារណារបស់សហមេធាវី និងគោលជំហររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ហើយឆ្លើយតបចំពោះទង្វើករណីសំខាន់ៗ។

បទដ្ឋាននៃការត្រួតពិនិត្យ

៣៨០. មុននឹងបន្តទៅមុខទៀត អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ថាជាការចាំបាច់ត្រូវដោះស្រាយទៅលើបទដ្ឋាននៃការត្រួតពិនិត្យដែលនៅជាធរមាន។ ទោះបីជាសហមេធាវីបង្ហាញមូលដ្ឋាន ៥ (ii) ថាជាផ្នែកនៃការជំទាស់ផ្នែកច្បាប់ជាទូទៅរបស់ខ្លួនប្រឆាំងនឹងការវាយតម្លៃទៅលើភស្តុតាងតាមឋានានុក្រមរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ⁵³⁴ តែអង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ថា ចំណុចមួយចំនួននៃបញ្ហានេះ និងមូលដ្ឋានរងបន្ទាប់មកទៀត នឹងបង្កើតជាបញ្ហាអង្គហេតុ⁵³⁵។

៣៨១. អង្គបុរេជំនុំជម្រះរម្មឹកថា ទោះបីជាកំហុសអង្គច្បាប់ដែលរងការចោទប្រកាន់ ត្រូវបានត្រួតពិនិត្យជាថ្មី ដើម្បីវាយតម្លៃថាតើ ការសម្រេចផ្នែកអង្គច្បាប់ត្រឹមត្រូវដែរឬយ៉ាងណាក្តី កំហុសអង្គហេតុដែលរងការចោទប្រកាន់ ត្រូវបានពិនិត្យមើល ផ្អែកតាមបទដ្ឋាននៃភាពសមហេតុសមផល ដើម្បីសម្រេចថា តើមានអ្នកវិនិច្ឆ័យលើអង្គហេតុ ដែលមានហេតុផលណាម្នាក់ អាចឈានដល់ការសម្រេចលើអង្គហេតុដែលចោទជាបញ្ហានេះដែរឬយ៉ាងណា⁵³⁶។ នៅក្នុងករណីនេះ បន្ទុកគឺស្ថិតលើម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ក្នុងការ

៣៤។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៣៥-៤៦។

⁵³⁴ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា ការខកខានមិនបានផ្តល់សំអាងហេតុ (គ្រប់គ្រាន់) គឺជាកំហុសអង្គច្បាប់។ សូមមើលសាលដីកា រវាង រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Kuprešić (តុលាការ ICTY) របស់សាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ ៣២, សាលដីកា រវាង រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Popović និងអ្នកដទៃទៀត (តុលាការ ICTY) របស់សាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ១៧, ១៣៣, សាលដីកា Taylor (តុលាការ SCSL) របស់សាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ ២៥, ២៩, ១២៥។ សូមមើលជាទូទៅ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ (ឯកសារ F36) កថាខណ្ឌ ២០២-២០៧។

⁵³⁵ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា នៅក្នុងការឆ្លើយតប សហមេធាវីអះអាងថា ខ្លួនបានបង្ហាញអំពីកំហុសអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ នៅក្នុងការវាយតម្លៃភស្តុតាងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ។ សូមមើល ការឆ្លើយតបរបស់ អា អាស (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៣៣។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ២៨។

⁵³⁶ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយសំណុំរឿង ០០២ (រៀង សារី) (ឯកសារ D427/1/30) កថាខណ្ឌ ១១៣, សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ (ឯកសារ F36) កថាខណ្ឌ ៨៩-៩០។ សូមមើលផងដែរ សាលដីកា រវាង រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Rutaganda (តុលាការ ICTR) របស់សាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ ៣៥៣ (“ពិតណាស់



បញ្ជាក់ថាមិនមានអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុដែលមានហេតុផលណាម្នាក់ អាចធ្វើការសម្រេច និងពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាងដែលត្រូវបានជំទាស់ នៅក្នុងការសម្រេចលើអង្គហេតុនោះទេ⁵³⁷។ ជាពិសេស ចំពោះភស្តុតាងរបស់សាក្សី វត្តមាននៃភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នា មិនបានតម្រូវដោយផ្ទាល់ ឲ្យអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុ ដែលមានហេតុផល ធ្វើការច្រានចោលសក្ខីកម្ម ដោយថាមិនអាចជឿជាក់បានឡើយ⁵³⁸ ព្រោះអ្នកវិនិច្ឆ័យទៅលើអង្គហេតុ អាច “ទទួលយកសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីមួយផ្នែក ហើយបដិសេធផ្នែកដទៃទៀត”⁵³⁹ បន្ទាប់ពីបានពិចារណាទៅលើសក្ខីកម្មទាំងមូលហើយ។

៣៨២. សហមេធាវីបានលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ តាមកម្រិតផ្សេងៗគ្នាផ្អែកទៅ

ដោយសារតែអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មានភាពស័ក្តិសមបំផុតក្នុងការពិនិត្យមើលសាក្សីមុនដំបូងគេ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នឹងធ្វើអន្តរាគមន៍តែក្នុងករណីណាដែលម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានបង្ហាញថា ភស្តុតាងដែលយកមកសំអាងមិនអាចត្រូវបានទទួលយក ដោយតុលាការប្រកបដោយវិចារណញ្ញាណ ឬក្នុងករណីណាដែលការវាយតម្លៃភស្តុតាងមានកំហុសខ្ពស់ទាំងស្រុង”) តុលាការ ICTR រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Kayishema និង Ruzindana* សំណុំរឿងលេខ ICTR-95-1-A សាលក្រម (សំអាងហេតុ) អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ថ្ងៃទី០១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ ១២៩, តុលាការ SCSL រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Brima និងអ្នកដទៃទៀត* សំណុំរឿងលេខ SCSL-2004-16-A សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨ (“សាលដីកា *Brima និងអ្នកដទៃទៀត* (តុលាការ SCSL)”) កថាខណ្ឌ ១២០ (“ជាធម្មតា អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នឹងតម្កល់ការរកឃើញរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើបញ្ហានៃភាពអាចជឿជាក់បាន រួមទាំងការចាត់ការលើភស្តុតាងមិនស៊ីសង្វាក់គ្នា ហើយសន្និដ្ឋានថាជា កំហុសអង្គហេតុបានកើតឡើង នៅពេលសម្រេចថា គ្មានតុលាការប្រកបដោយវិចារណញ្ញាណណាមួយអាចធ្វើការសម្រេចដែលត្រូវបានជំទាស់បែបនេះឡើយ”)។ សូមមើលផងដែរ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយនៃសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និង ចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ២៥៩, ២៦៣, ២៨២ (ការអនុវត្តបទដ្ឋានវាយតម្លៃកំហុសអង្គច្បាប់ និងអង្គហេតុរួមគ្នា)។

⁵³⁷ សាលដីកា *Rutaganda* (តុលាការ ICTR) កថាខណ្ឌ ៤៤២, តុលាការ ICTR រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Setako* សំណុំរឿងលេខ ICTR-04-81-A សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ៣១, សាលដីកា *Popović និងអ្នកដទៃទៀត* (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ១២២៨។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ១៩៨, ២០១។

⁵³⁸ សាលដីកា *Kupreškić* (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ៣១។ សូមមើលផងដែរ សាលដីកា *Rutaganda* តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ៣៥៣ (“គួរបញ្ជាក់ផងដែរថា ពាក់ព័ន្ធនឹងការវាយតម្លៃលើភាពអាចជឿជាក់បានរបស់សាក្សី និងភាពអាចទុកចិត្តបាននៃសក្ខីកម្ម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអាចទទួលយកសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី ទោះបីជាមានចម្លើយផ្ទុយគ្នាក៏ដោយ”)។

⁵³⁹ សាលដីកា *Popović និងអ្នកដទៃទៀត* (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ១៣២។ សូមមើលផងដែរ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ (ឯកសារ F36) កថាខណ្ឌ ៣៥៧ (“អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលយល់ឃើញថា ផ្អែកលើកាលៈទេសៈនៃរឿងក្តីនេះ ជាទូទៅ វាពុំមែនជាការមិនសមហេតុផលទេដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទទួលយកសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីមួយផ្នែក ហើយបដិសេធផ្នែកដទៃទៀត”), ICTR សាលដីកាក្នុងរឿងក្តីរវាង *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Muvunyi I*) ICTR -2000-55A-A របស់សាលាឧទ្ធរណ៍ ថ្ងៃទី១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ២៦។

តាមសាក្សីពាក់ព័ន្ធ មិនបានផ្តល់ការពន្យល់អំពីបញ្ហាភាពអាចជឿជាក់បាន ហើយក៏មានកំហុសឆ្គងក្នុងការ
ពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាងសាក្សីដែលរងការជំទាស់ ទាក់ទងទៅនឹងបញ្ហាយុត្តាធិការបុគ្គលជាតិ^{៥៤០}។ អង្គ
ជំនុំជម្រះនឹងប្រើប្រាស់បទដ្ឋានត្រួតពិនិត្យសមស្រប ដូចដែលបានរៀបរាប់ពីខាងលើ ក្នុងករណីពាក់ព័ន្ធ
ដើម្បីធ្វើការវាយតម្លៃដូចខាងក្រោមលើការជំទាស់របស់សហមេធាវី។

ក. ប្រាក់ យុត

១. សារណា

៣៨៣. សហមេធាវីបានលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសឆ្គងក្នុងការផ្តល់
សំអាងហេតុគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីវាយតម្លៃទៅលើភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ ប្រាក់ យុត ដែលជាអតីតលេខា
ស្រុកកំពង់សៀម។ បើតាមសហមេធាវី ប្រាក់ យុត មិនអាចជឿជាក់បាន ចំពោះបញ្ហាទាក់ទងនឹងយុត្តាធិ
ការបុគ្គល ដោយសារតែចម្លើយរបស់គាត់ (១) មិនមានសង្គតភាព និងមិនមានភស្តុតាងសំអាង^{៥៤១} (២)
គាត់មានហេតុផលជំរុញឱ្យឆ្លើយកុហក^{៥៤២} និង (៣) អ្នកស៊ើបអង្កេត “ផ្តល់” ព័ត៌មានដាក់បន្ទុក ដើម្បី
បង្កើតជាភស្តុតាងដាក់បន្ទុក ប្រឆាំងនឹង អោ អាន^{៥៤៣}។ សហមេធាវីបានដាក់ជូនឧបសម្ព័ន្ធដែលរៀបរាប់

^{៥៤០} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦២, ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ២៩-៣០, ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1, ERN 01626066 ទំព័រ ១២។

^{៥៤១} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦៣ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១១៨-១១៩, ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1, ERN 01626067 ទំព័រ ១៣, 01626075 ទំព័រ ២១ 01626076 ទំព័រ ២២។ ជារួម សហមេធាវីអះអាងថា ចម្លើយមិនស៊ីសង្វាក់គ្នារបស់ ប្រាក់ យុត នៅក្នុងកំណត់ហេតុ ១៩ ផ្សេងគ្នា “មានច្រើនរាប់មិនអស់” និងអះអាងទៀតថា ចម្លើយរបស់អ្នកដែលធ្វើការជិត ឬជាមួយ ប្រាក់ យុត ពីឆ្នាំ១៩៧៧ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ ពុំស៊ីសង្វាក់គ្នាជាមួយនឹងចម្លើយរបស់គាត់អំពីតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ អោ អាន ដូចបានចោទប្រកាន់។

^{៥៤២} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦៣ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១២០, ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1, ERN 01626067 ទំព័រ ១៣, 01626116-17 ទំព័រ ៦២-៦៣។ ជារួម សហមេធាវីមានជំហរថា ប្រាក់ យុត បានព្យាយាមការពារខ្លួន និងសម្រាលតួនាទីរបស់គាត់ ព្រមទាំងគ្រួសារ នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទប្រកាន់ ដោយយក អោ អាន មកធ្វើជាអ្នកទទួលរងជំនួស។ ប្រាក់ យុត ទទួលបានការលើកទឹកចិត្តពីអ្នកស៊ើបអង្កេត “ដោយបានប្រាប់ទៅគាត់សុទ្ធតែព័ត៌មានដាក់បន្ទុក” ហើយគាត់បានយកព័ត៌មានទាំងនេះមកធ្វើជា “មូលដ្ឋានសម្រាប់ការភូតកុហកបន្ថែម” ដើម្បីកាត់បន្ថយហានិភ័យនៃការចោទប្រកាន់។

^{៥៤៣} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦៣ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១២១, ប្រតិចារិកសំណុំ

អំពីចម្លើយមិនស៊ីសង្វាក់គ្នារបស់ ប្រាក់ យុត ទៅលើបញ្ហាចម្បងនានា ដូចជា ថាតើ អា អាន គឺជាថ្នាក់លើ
របស់ ប្រាក់ យុត ដែរឬទេ នៅក្នុងតំបន់៤១ ថាតើគាត់មានសិទ្ធិអំណាច ក្នុងការរៀបចំពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍
ដែរឬទេ និងថាតើគាត់បានចេញបញ្ជា ឱ្យប្រមូលប្រជាជនចាមដែរឬទេ⁵⁴⁴។ នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធមួយទៀត
សហមេធាវីបានផ្តល់ការបង្ហាញអំពីរឿងរ៉ាវរបស់ ប្រាក់ យុត ដែលប្រែប្រួលពីមួយពេលទៅមួយពេល
ដែលថា ដោយសារតែឥទ្ធិពលរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេត និងចេតនារបស់គាត់ “ចង់បិទបាំងការភូតកុហករបស់
គាត់” និងបន្ទោសទៅលើ អា អាន⁵⁴⁵។

៣៨៤. សហមេធាវីអះអាងបន្ថែមទៀតថា ប្រាក់ យុត គឺជា “ខ្មែរក្រហមដាច់ខាតម្នាក់”⁵⁴⁶ ហើយមាន
ទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធជាមួយ តាម៉ុក⁵⁴⁷។ គាត់បានចូលរួមពាក់ព័ន្ធយ៉ាងសកម្មជាមួយនិងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវ
បានចោទប្រកាន់ នៅក្នុងភូមិភាគកណ្តាល⁵⁴⁸ ហើយត្រូវបានគេជឿថា គាត់បានសម្លាប់ប្តីរបស់គាត់ថែម
ទៀតផង នៅពេលដែលប្តីគាត់បាត់បង់ជំនឿទៅលើបដិវត្ត⁵⁴⁹។ ទោះបីជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរ
ជាតិ បានទទួលស្គាល់ត្រួសៗអំពីបញ្ហានៃភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ ប្រាក់ យុត ក្តី⁵⁵⁰ ប៉ុន្តែ សហមេធាវី
នៅតែរក្សាជំហរថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុសធ្លងដោយមិនបានវាយតម្លៃដោយប្រុង
ប្រយ័ត្នទៅលើភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ ប្រាក់ យុត និងនៅតែបន្តពឹងផ្អែកទៅលើ ប្រាក់ យុត សម្រាប់
ការសម្រេចរបស់គាត់ទៅលើយុត្តាធិការបុគ្គល⁵⁵¹។

រឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1, ERN 01626067 ទំព័រ ១៣។
⁵⁴⁴ សំណុំរឿង ០០៤/២ ឧបសម្ព័ន្ធ យ (អសង្កតិភាពរបស់ ប្រាក់ យុត ទាក់ទងទៅនឹងយុត្តាធិការបុគ្គល) នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់
អា អាន ឯកសារ D360/5/1.5 (“ឧបសម្ព័ន្ធ យ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1.5)”), ប្រតិចារិកសំណុំ
រឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1, ERN 01626077-78 ទំព័រ ២៣-២៤។
⁵⁴⁵ សំណុំរឿង ០០៤/២ ឧបសម្ព័ន្ធ គ (ការផ្លាស់ប្តូរសាច់រឿងរបស់ ប្រាក់ យុត) នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន ឯកសារ
D360/5/1.4។
⁵⁴⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦៤ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១២៣, ប្រតិចារិកសំណុំ
រឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1, ERN 01626067 ទំព័រ ១៣។
⁵⁴⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦៤ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១២៤។
⁵⁴⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦៤ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១២៥។
⁵⁴⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦៤ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១២៦។
⁵⁵⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦៣ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១២២ ដែលយោងទៅដឹក
ដំណោះស្រាយ (ដឹកបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២២៩, ៣៦៨, ៤៥៤។
⁵⁵¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦៣ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១១៧, ប្រតិចារិកសំណុំ



៣៨៥. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិយល់ថា ការព្យាយាមរបស់សហមេធាវីដើម្បីបន្ទាបតម្លៃ ប្រាក់ យុត មិនបានជោគជ័យទេ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានកត់សម្គាល់ថា ប្រាក់ យុត ក្នុងនាមជាអតីតអ្នកនៅ ក្រោមបង្គាប់ផ្ទាល់របស់ អោ អាន មានព័ត៌មានផ្ទាល់អំពីការចេញបញ្ជារបស់ អោ អាន និងរបៀបនៃការ អនុវត្តបញ្ជានោះ⁵⁵²។ ទោះបីជា ប្រាក់ យុត “ជាសាក្សីស្នាក់ស្នើរម្នាក់ដែលតែងតែបង្ហាញនូវការព្រួយបារម្ភ យ៉ាងច្បាស់អំពីការសារភាពចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដ៏រង្គាល” សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងថា អោ អាន មិនបានបង្ហាញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានរំលោភបំពានទៅលើធនានុសិទ្ធិរបស់គាត់ ឬមានកំហុសក្នុងការពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាងរបស់គាត់មួយផ្នែកឡើយ ពេលដែលបានពិចារណាដោយប្រុង ប្រយ័ត្នទៅលើភស្តុតាងនោះជាមួយ⁵⁵³។ តាមពិតទៅ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានទទួលស្គាល់ អំពីបញ្ហាភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ ប្រាក់ យុត ហើយបានប្រានចោលភស្តុតាងមួយចំនួនរបស់គាត់ ដោយសារតែមិនអាចជឿជាក់បាន⁵⁵⁴។

៣៨៦. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានរិះគន់ការអះអាងរបស់សហមេធាវីអំពីភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នា ដោយបញ្ជាក់ថា ចំណុចទាំងនេះ “ផ្អែកលើសម្រង់ខ្លីៗនៃភស្តុតាង ដែលមិនបង្ហាញបរិបទ”⁵⁵⁵។ ឧទាហរណ៍ ចំពោះការចោទប្រកាន់ពីភាពមិនស្របគ្នារបស់ ប្រាក់ យុត អំពីអ្នកដែលតែងតាំងគាត់ ជា លេខាស្រុកកំពង់សៀម សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា មិនមានភាពមិនស្របគ្នាសំខាន់ៗ

រឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1, ERN 01626067 ទំព័រ ១៣។

⁵⁵² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៣៥។ សូមមើលផងដែរ ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D359/8.1 និង D360/17.1, ERN 01626019 ទំព័រ ៣០, 01626029 ទំព័រ ៤០, 01626029 ទំព័រ ៤០, 01626031 ទំព័រ ៤២, 01626033 ទំព័រ ៤៤, 01626038-39 ទំព័រ ៤៨-៤៩, 01626046 ទំព័រ ៥៧, ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ/ D359/9.1 និង D360/18.1, ERN 01626103-04 ទំព័រ ៤៩-៥០, 01626104-05 ទំព័រ ៥០-៥១។

⁵⁵³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៣៥ និង កំណត់សម្គាល់ដើមទំព័រ ៦៤។ សូមមើលផងដែរ ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D359/8.1 និង D360/17.1, ERN 01626039-40 ទំព័រ ៥០-៥១, ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1, ERN 01626105-06 ទំព័រ ៥១-៥២។

⁵⁵⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៣៨ និង កំណត់សម្គាល់ដើមទំព័រ ៧៤ ដែលយោងទៅដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២២៩, ២៤១, ៣៦៨, ៤៥៤។

⁵⁵⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៣៦។

ដែលតម្រូវឱ្យមានការពន្យល់ពីសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិទេ⁵⁵⁶។ ចំពោះការអះអាងដទៃទៀតអំពី ភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា ពួកគេមិនបានបង្ហាញដូចគ្នាថា គ្មានអ្នកវិនិច្ឆ័យ អង្គហេតុ ដែលមានហេតុផលណាម្នាក់ ពីងផ្អែកទៅលើភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ទេ⁵⁵⁷។

៣៨៧. នៅក្នុងចម្លើយតបចំពោះការចោទប្រកាន់ថា ប្រាក់ យុត ត្រូវបាន “ផ្តល់” ព័ត៌មាន ដើម្បីឱ្យអ្នក ស៊ើបអង្កេតអាចបង្កើតភស្តុតាងដាក់បន្ទុកចំពោះ អា អាន សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានរឿកថា ការ អះអាងនេះត្រូវបានអង្គបុរេជំនុំជម្រះច្រានចោលជាឯកច្ឆន្ទ៍⁵⁵⁸។ លើសពីនេះទៀត ការរៀបរាប់របស់ អា អាន ដែលថា ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា និងប្រាក់ យុត បាន រួមគ្នាបង្កើត “សំណាញ់កុហក” នោះ មិនត្រឹមតែគ្មានមូលដ្ឋានប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងត្រូវបានច្រាន ចោលភ្លាមៗទៀតផង⁵⁵⁹។

៣៨៨. លើសពីនេះទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានឆ្លើយតបចំពោះការអះអាងរបស់សហមេធាវី ដែលថា ភស្តុតាងរបស់ប្រាក់ យុត មិនមានភស្តុតាងសំអាង (ឬមានការគាំទ្រត្រឹមតែអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ របស់គាត់) ដោយបញ្ជាក់ថា (១) ភស្តុតាងរបស់ប្រាក់ យុត ត្រូវបានគាំទ្រដោយសាក្សីដទៃផ្សេងទៀតជា ច្រើន (២) នៅក្នុងសក្តិកម្មរបស់សាក្សីដែលជិតស្និទ្ធជាមួយ ប្រាក់ យុត ពួកគេមិនបានលាក់បាំងឱ្យគាត់ ឡើយ ប៉ុន្តែបែរជាឆ្លើយដាក់គាត់ទៅវិញ⁵⁶⁰។

⁵⁵⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៣៦ និង កំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៦៦-៦៧។ ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់សហមេធាវីថា គាត់ប្រែប្រួលមិនទៀង ម្តងថា អា អាន ម្តងថា កែ ពក ម្តងថា កង ចាប ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា ប្រាក់ យុត ធ្លាប់បាននិយាយតែម្តង គាត់ថា អា អាន ជាអ្នកចាត់ តាំងគាត់ឱ្យធ្វើជាលេខាស្រុក។

⁵⁵⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៣៦ និង កំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៦៨។

⁵⁵⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៣៧ និង កំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៧០ ដែលយោងទៅលើចក្ខុវិស័យសម្រេចលើសំណើសុំមោឃភាពលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ (ឯកសារ D338/1/5) កថាខណ្ឌ ២១-២២។

⁵⁵⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៣៧ និង កំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៧២, ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D359/8.1 និង D360/17.1, ERN 01626029-30 ទំព័រ ៤០-៤១។

⁵⁶⁰ ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1, ERN 01626104-05 ទំព័រ



៣៨៩. នៅក្នុងការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួន សហមេធាវីបានអះអាងថា ការព្យាយាមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិក្នុងការបដិសេធភាពមិនស្របគ្នាសំខាន់ៗជាច្រើនរបស់ ប្រាក់ យុត មិនគួរឱ្យជឿជាក់ឡើយ⁵⁶¹។ បើយោងតាមសហមេធាវី សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ គួរ “ពន្យល់ឱ្យបានពេញលេញពីមូលហេតុដែលគាត់ពឹងផ្អែកជាចម្បងទៅលើ” ប្រាក់ យុត បើទោះបីជាមានភាពមិនស្របគ្នាសំខាន់ៗ និងមានការព្រួយបារម្ភពីភាពជឿជាក់បានក្តី ប៉ុន្តែ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ និងបានធ្វើដូច្នោះឡើយ⁵⁶²។

២. ការពិភាក្សា

៣៩០. ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា នៅពេលដើមដំបូង ចម្លើយ និងសក្ខីកម្មរបស់ ប្រាក់ យុត ត្រូវបានពឹងផ្អែកយ៉ាងច្រើននៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ហើយភាគីទាំងពីរបានពិភាក្សាយ៉ាងលម្អិតអំពីទង្វើករណីលើភាពអាចជឿជាក់បាន និងភាពអាចទុកចិត្តបាននៃភស្តុតាងរបស់ប្រាក់ យុត⁵⁶³។ ជាដំបូង ចៅក្រមអន្តរជាតិនឹងពិភាក្សាអំពីការចោទប្រកាន់ថា ប្រាក់ យុត មានមូលហេតុក្នុងការផ្តល់សក្ខីកម្មមិនពិត ហើយនឹងការចោទប្រកាន់ថា អ្នកស៊ើបអង្កេតនៃការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បាន “ផ្តល់” ព័ត៌មានដាក់បន្តកទៅឱ្យ ប្រាក់ យុត ដើម្បីទទួលបានភស្តុតាងដាក់បន្តកទៅលើ អា អាន។ បន្ទាប់មក ចៅក្រមអន្តរជាតិនឹងពិភាក្សាអំពីការអះអាងរបស់សហមេធាវីដែលថា ភាពមិនស្របគ្នាសំខាន់ៗនៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត និងថាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានផ្តល់សំអាងហេតុគ្រប់គ្រាន់ដែរឬទេ ចំពោះបញ្ហានេះ ដែលជាផ្នែកមួយនៃការវាយតម្លៃរបស់គាត់ទៅលើភាពអាចជឿជាក់បាន។

៥០៥-១។ លើសពីនេះទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា ចម្លើយរបស់ ប្រាក់ យុត ស៊ើបអង្កេតជាមួយចម្លើយរបស់សាក្សីផ្សេងទៀត ដែលបញ្ជាក់ថា ការសម្លាប់ជនជាតិចាម នៅស្រុកផ្សេងទៀតក្នុងតំបន់ ៤១ ត្រូវបានធ្វើឡើង តាមបញ្ជារបស់ អា អាន។ សូមមើលផងដែរ ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1, ERN 01626106 ទំព័រ ៥២។

⁵⁶¹ ការឆ្លើយតបរបស់ អា អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៣០ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៥៩, ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1, ERN 01626067 ទំព័រ ១៣, 01626116 ទំព័រ ៦២។

⁵⁶² ការឆ្លើយតបរបស់ អា អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៣០ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៦០, ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1, ERN 01626067 ទំព័រ ១៣។

⁵⁶³ ទោះបីជាចៅក្រមអន្តរជាតិនឹងមិនលើកលម្អិតអំពីទង្វើករណីនីមួយៗដែលបានលើកឡើងពាក់ព័ន្ធនឹងភាពអាចជឿជាក់បាន និងភាពអាចទុកចិត្តបាននៃភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ក៏ដោយ ក៏ចៅក្រមអន្តរជាតិបញ្ជាក់ថា ចៅក្រមអន្តរជាតិបានពិនិត្យ និងពិចារណាយ៉ាងចិត្តទុកដាក់លើសារណារបស់ភាគីទាក់ទងនឹងភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត។



៣៩១. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា មានភស្តុតាងដែលថា ប្រាក់ យុត មានមូលហេតុក្នុងការបន្ថយជាអតិបរមា មានវត្តមានទឹកបស់គាត់នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ជាពិសេស ដោយសារតែគាត់ ធ្លាប់ត្រូវបានពិចារណាសម្រាប់ការចោទប្រកាន់ នៅក្នុងរបាយការណ៍សកម្មភាពស៊ើបអង្កេតមួយ របស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត⁵⁶⁴។ ប៉ុន្តែ មូលហេតុក្នុងការបន្ថយការទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់ និងបង្កើនការពង្រឹងសារកិច្ចរបស់ អា អាន បែបនេះ មិនមែនមានន័យថា គាត់ប្រឌិតទាំងស្រុងនូវភស្តុតាងទាក់ទងនឹងវត្តមានទឹកបស់ អា អាន ឡើយ ដោយសារតែគាត់ជាអតីតអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់របស់ អា អាន ហើយក៏មានភស្តុតាងសាក្សី និងភស្តុតាងកាលៈទេសៈដែលគាំទ្រ ទាក់ទងទាំងវត្តមានទឹកបស់ អា អាន និងបញ្ហាដែល ប្រាក់ យុត បានទទួលពី អា អាន⁵⁶⁵។ ដោយយោងទៅតាមមូលហេតុរបស់ ប្រាក់ យុត ក្នុងការបន្ថយការទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់ ការផ្លាស់ប្តូរជាទូទៅនៅក្នុងភស្តុតាងរបស់គាត់ បន្ទាប់ពីបានទទួលលិខិតធានាពីការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមក⁵⁶⁶ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា ភស្តុតាងរបស់គាត់គួរត្រូវបានត្រួតពិនិត្យដោយម៉ត់ចត់បំផុត ហើយអង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ទៀតថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពិចារណាយ៉ាងច្បាស់លាស់ទៅលើផលប៉ះពាល់នៃមូលហេតុនេះ សម្រាប់ភាពអាចជឿជាក់បាន នៃភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត⁵⁶⁷។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ចំពោះការចោទប្រកាន់ថា អ្នកស៊ើបអង្កេតតែងតែ “ផ្តល់” ព័ត៌មានទៅឱ្យ ប្រាក់ យុត ដើម្បីបង្កើតភស្តុតាងដាក់បន្ទុកប្រឆាំងទៅនឹង អា អាន នោះអង្គជំនុំជម្រះសូមច្រានចោលការអះអាងនេះ⁵⁶⁸។ លើសពីនេះទៀត ចំពោះការដែលសហមេធាវីលើកទឡើងករណីថា ភាពអាចជឿជាក់បាន និងភាពអាចទុកចិត្តបានរបស់ ប្រាក់ យុត ទទួលរងផលប៉ះពាល់ ដោយ

⁵⁶⁴ សំណុំរឿង ០០៤ កំណត់ហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ D107/19, ERN 01347825 ។

⁵⁶⁵ ដូចបានពិភាក្សានៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៦ ខាងក្រោម ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ជាការសមស្របក្នុងការសន្និដ្ឋានថា អា អាន ជាអតីតលេខាស្រុក ៤១ ហើយ ប្រាក់ យុត ក្នុងឋានៈជាអតីតលេខាស្រុកកំពង់សៀម គឺជាអ្នកក្រោមបង្គាប់ផ្ទាល់របស់ អា អាន។

⁵⁶⁶ លិខិតធានាជូន ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី១២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/71/1។

⁵⁶⁷ ឧទាហរណ៍ សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៣៦៨, ៤៥៤ (បញ្ជាក់អំពី “មូលហេតុដែល ប្រាក់ យុត និយាយសម្រាល់អំពីភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងស្រុករបស់គាត់” និងសន្និដ្ឋានថា ភស្តុតាងរបស់គាត់ពាក់ព័ន្ធនឹងមន្ទីរសន្តិសុខ ទួលបេង មិនអាចជឿជាក់បាន)។

⁵⁶⁸ ដូចបានពិភាក្សានៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៥ (iii) ខាងក្រោម ចៅក្រមអន្តរជាតិបដិសេធជាទូទៅចំពោះសារណារបស់សហមេធាវី ពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទអំពីការស៊ើបអង្កេតមិនត្រឹមត្រូវ ឬភាពលម្អៀង។ ចៅក្រមអន្តរជាតិរម្ងឹកថា សហមេធាវីធ្លាប់បានលើកឡើងពីការជំទាស់ដូចគ្នាប្រឆាំងនឹងបទសម្ភាសន៍របស់ ប្រាក់ យុត។ សូមមើល ឧបសម្ព័ន្ធ ខ នៃសំណើសុំធ្វើមោឃភាពកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយនានារបស់អ្នកស៊ើបអង្កេតចំនួនបីរូប (អ្នកស៊ើបអង្កេត Christian Baudesson) ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D338/1/2.3 លេខរៀង ១០, ៥៦។

សារលក្ខណៈនៃសំណួរដែលបានចោទសួរនោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា មិនមានភស្តុតាងសំអាងឡើយ⁵⁶⁹។

៣៩២. បន្ទាប់ទៅនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិនឹងពិនិត្យមើលទៅលើភាពមិនស្របគ្នាជាច្រើនទាក់ទងជាមួយនឹងបញ្ហាយុត្តាធិការបុគ្គល នៅក្នុងចម្លើយរបស់ ប្រាក់ យុត ដែលសហមេធាវីបានកំណត់⁵⁷⁰។ ចំពោះបញ្ហានេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេចថា ភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ពិតជាមានភាពមិនស្របគ្នាខ្លះ ប៉ុន្តែ ក៏បានយល់ថា ក្នុងករណីចាំបាច់ សហចៅក្រមស៊ើបសួរបានផ្តល់មូលហេតុគ្រប់គ្រាន់ចំពោះការវាយតម្លៃរបស់គាត់ទៅលើភាពជឿជាក់បាន។ នៅក្នុងករណីខ្លះ ចៅក្រមអន្តរជាតិក៏យល់ឃើញថា សហមេធាវីវាយតម្លៃដោយមិនត្រឹមត្រូវលើចំណុចមួយចំនួននៃភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ឬលើកឡើងដោយមិនត្រឹមត្រូវថា ភាពមិនស្របគ្នាទាំងអស់នេះមានភាពពាក់ព័ន្ធ និងមានសារៈសំខាន់ចំពោះការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទៅលើយុត្តាធិការបុគ្គល។

៣៩៣. ចំពោះការចោទប្រកាន់អំពើចម្លើយមិនស្របគ្នារបស់ ប្រាក់ យុត អំពីបញ្ហាថាតើ អេ អាន ធ្វើដំណើរទៅភូមិភាគកណ្តាលជាមួយ ប្រាក់ យុត ឬក៏អត់នោះ⁵⁷¹ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា មិនមានភាពមិនស្របគ្នាសំខាន់ឡើយនៅក្នុងភស្តុតាងរបស់គាត់។ ប្រាក់ យុត បានបញ្ជាក់ស្របគ្នាថា សាច់ញាតិរបស់គាត់បានរួមដំណើរជាមួយគាត់ ក្នុងពេលដែលគាត់ផ្ទេរទៅភូមិភាគកណ្តាល⁵⁷²។ បើពិនិត្យទៅលើភស្តុតាងរបស់

⁵⁶⁹ ដូចអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្លាប់បានកត់សម្គាល់ពីមុន ត្រូវប្រុងប្រយ័ត្ន នៅពេលពិនិត្យសម្រង់បទសម្ភាសន៍ ដោយមិនពិចារណាលើបរិបទនៃភស្តុតាងជាទូទៅ។ សាលដីកាលើសំណើសុំធ្វើមោឃភាពលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ (ឯកសារ D338/1/5) កថាខណ្ឌ ២២។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហមេធាវីមិនបានបញ្ជាក់ថា តម្លៃជាភស្តុតាងនៃសក្ខីកម្មរបស់ ប្រាក់ យុត ត្រូវបានប៉ះពាល់ ដោយសារតែប្រភេទនៃសំណួរដែលបានចោទសួរនោះឡើយ។

⁵⁷⁰ ចៅក្រមអន្តរជាតិពិភាក្សាអំពីភាពមិនស៊ីសង្វាក់ខ្លះនៃភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត នៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៦ ប្រសិនបើពាក់ព័ន្ធ។

⁵⁷¹ ឧបសម្ព័ន្ធ យ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អេ អាន (ឯកសារ D360/5/1) ERN 01599794-98។

⁵⁷² កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/70, ERN 01046793-94 (ឆ.៨-ឆ.១០) (“នៅពេលគេបញ្ជូនខ្ញុំទៅភូមិភាគកណ្តាល មានខ្ញុំ ប្តីខ្ញុំ ម្តាយខ្ញុំ និងនារីដប់នាក់ និងបុរសបួននាក់។ អ្នកទាំងអស់នោះជាបងប្អូនសាច់ញាតិខ្ញុំ”។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D6.1.730, ERN 00357510 (“អ្នកមកជាមួយខ្ញុំ មាននិរសាររបស់ខ្ញុំ ១០ នាក់ ហើយនិងអ្នកផ្សេងទៀតប្រហែល ៣០ នាក់”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D6.1.721, ERN 00407797 (ឆ.៥) (“កាលនោះ ខ្ញុំបានយកបងប្អូនខ្ញុំប្រាំនាក់ និងម្តាយខ្ញុំទៅជាមួយ ព្រោះបើខ្ញុំទុកគាត់នៅទីនោះ ខ្ញុំខ្លាចគេធ្វើបាបគាត់”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/71, ERN 01056224 (ឆ.១៥) (“ខ្ញុំបានធ្វើដំណើរជាមួយ ឪពុកម្តាយខ្ញុំ និងសាច់ញាតិរបស់ខ្ញុំ មានប្រុសដប់នាក់ និងស្រីបួននាក់”)។ ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០២ ថ្ងៃទី២៦ ខែមករា ឆ្នាំ



ប្រាក់ យុត ជាមួយ ព័ត៌មានរបស់គាត់ហាក់ដូចជាបញ្ជាក់ថា អោ អាន រួមដំណើរជាមួយ ប្រាក់ យុត តែនៅ ក្រោយពេលដែលពួកគេទាំងពីរ បានមកដល់ភូមិភាគកណ្តាលប៉ុណ្ណោះ ហើយជាពិសេសគឺនៅពេលដែល ពួកគេធ្វើដំណើរនៅក្នុងភូមិភាគកណ្តាល ពីមន្ទីរភូមិភាគតៅមន្ទីរតំបន់នៅព្រៃទទឹង⁵⁷³។ ក្នុងករណីណាក៏ ដោយ ថា តើ អោ អាន ធ្វើដំណើររួមគ្នាជាមួយ ប្រាក់ យុត ឬក៏អត់នោះ មិនមានភាពពាក់ព័ន្ធសំខាន់អ្វី ជាមួយយុត្តាធិការបុគ្គលឡើយ។

៣៩៤. ចំពោះការចោទប្រកាន់ពីភាពមិនស្របគ្នាអំពីបញ្ហាថា តើ អោ អាន ជាថ្នាក់លើរបស់ ប្រាក់ យុត ឬ អត់ នៅក្នុងតំបន់ ៤១ នោះ⁵⁷⁴ ចៅក្រមអន្តរជាតិរកឃើញមានភាពមិនស្របគ្នាឡើយ ហើយចៅក្រមអន្តរ ជាតិមិនចាត់ទុកថា ការដែលប្រាក់ យុត មិនបានលើកឡើងពីឈ្មោះរបស់ អោ អាន នៅក្នុងការស្តាប់ ចម្លើយមួយចំនួនរបស់គាត់នោះ គឺជាការប្រឆាំងជាមួយភស្តុតាងលម្អិតរបស់គាត់ ទាក់ទងនឹងតួនាទី និង សិទ្ធិអំណាចរបស់ អោ អាន ឡើយ។ បើទោះបីជា ប្រាក់ យុត មិនបានរក្សាអំពីឈ្មោះ អោ អាន នៅក្នុង ការស្តាប់ចម្លើយលើកទីមួយរបស់គាត់ ជាមួយអ្នកស៊ើបអង្កេតក្តី⁵⁷⁵ តែភាពស្ងៀមស្ងៀមពីដំបូងរបស់គាត់ក្នុង ការបង្ហាញខ្លួន ប្រហែលជាដោយសារការភ័យខ្លាចពីការបង្ហាញពីការចូលរួមពេញលេញរបស់គាត់នៅក្នុង ឧក្រិដ្ឋកម្ម និងធ្វើឱ្យគាត់ត្រូវទទួលរងការចោទប្រកាន់ ដូចដែលបានពិភាក្សាពីខាងលើនោះ អាចត្រូវបាន ចាត់ទុកថាជា ភាពមិនស្របគ្នាតូចតាច ដែលមិនបណ្តាលឱ្យមានបញ្ហាធ្ងន់ធ្ងរចំពោះភាពអាចជឿជាក់បាន នៃភស្តុតាងលម្អិតរបស់គាត់ផ្សេងទៀត អំពីតួនាទីរបស់ អោ អាន ក្នុងនាមជាលេខាតំបន់ ៤១ ឡើយ។ អង្គ បុរេជំនុំជម្រះយល់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុសនៅក្នុងការវាយតម្លៃ និងការពឹង

២០១២ (ប្រាក់ យុត) ឯកសារ D179/1.2.5, ERN 00773595 ទំព័រ ៧៧ (“កាលនឹង ខ្ញុំទៅ មានម៉ែខ្ញុំ បងប្អូនខ្ញុំមួយក្រុមខ្ញុំ អត់ មានអ្នកក្រៅទៅជាមួយផង។ ខ្ញុំអត់យកទៅ វាឆ្ងាយពេក។ ហើយម្យ៉ាងគេ ចិត្តគេក៏មិនចង់ទៅ ខ្ញុំយកបងប្អូនខ្ញុំទៅ សាច់ញាតិស ឆ្ពោះខ្ញុំហ្នឹងទៅជាមួយខ្ញុំ”។ បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ជាមួយ ប្រាក់យុត ថ្ងៃទី១៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៣ ឯក សារ D219/234.1.2, ERN 00963134 (ដានី៖ កាលជំនាន់ហ្នឹង អីទៅតែឯងអីចឹងទៅ? យុត៖ ទៅជាមួយកូនចៅខ្ញុំ បងប្អូនខ្ញុំ”។

⁵⁷³ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/71, ERN 01046804 (ផ.២៣)។

⁵⁷⁴ ឧបសម្ព័ន្ធ យ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) ERN 01599798-9801។

⁵⁷⁵ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D6.1.730, ERN 00357510។ ទោះក្នុងករណីណាក៏ដោយ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ឃើញថា ក្នុងចម្លើយជាបន្តបន្ទាប់របស់គាត់ ដែលផ្ទុយនឹងការអះអាង របស់សហមេធាវី ប្រាក់ យុត ពិតជាបាននិយាយអំពី អោ អាន ដោយបញ្ជាក់ថា អោ អាន ជាសមាជិកគណៈតំបន់ ៣៥ ហើយ ក្រោយមក ត្រូវគេផ្លាស់ទៅភូមិភាគកណ្តាល។ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០៩ ឯកសារ D6.1.733, ERN 00357518-19។ ចម្លើយនាពេលក្រោយៗមកទៀត ដែលសហមេធាវីបានយកមកសំអាង បាន ប្រាប់លម្អិតថា អោ អាន ជាថ្នាក់លើរបស់ ប្រាក់ យុត បន្ទាប់ពីការសួរសំណួរពាក់ព័ន្ធពីអ្នកស៊ើបអង្កេត។



ផ្អែកទៅលើភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ឡើយនៅត្រង់ចំណុចនេះ។

៣៩៥. ចំពោះចម្លើយរបស់ ប្រាក់ យុត អំពីបញ្ហាថា តើ អោ អាន បានចូលរួមដែរឬអត់ នៅក្នុងការប្រជុំ រៀបចំផែនការនៅភ្នំពេញ អំពីការបោសសម្អាតកម្មាភិបាល ដែលកំពុងកាន់តំណែងនៅភូមិភាគ កណ្តាលនោះ⁵⁷⁶ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា មិនមានភាពមិនស្របគ្នាសំខាន់ៗទេត្រង់ចំណុចនេះ ដែលតម្រូវឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិធ្វើការពន្យល់ឡើយ។ ការអះអាងរបស់សហមេធាវីមិន បានឆ្លុះបញ្ចាំងឱ្យបានត្រឹមត្រូវអំពីភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ឡើយ⁵⁷⁷។ ប្រាក់ យុត មិនបានបដិសេធអំពី អត្ថិភាពនៃការប្រជុំរវាងកម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់នៅភ្នំពេញទេ ហើយគាត់បានបញ្ជាក់ស្របគ្នាថា គាត់បានចូល រួមការប្រជុំមួយផ្សេងទៀតនៅកំពង់ចាម⁵⁷⁸។ ទោះបីជាចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ប្រាក់ យុត មិន បានបង្ហាញពិតប្រាកដនៅក្នុងភស្តុតាងរបស់គាត់ ទាក់ទងនឹងការប្រជុំរវាងកម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់នៅទីក្រុង ភ្នំពេញក្តី⁵⁷⁹ តែអចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា ភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត នៅត្រង់បញ្ហានេះ នៅតែអាចជឿ ជាក់បាន។ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនឃើញមានកំហុសឆ្គងឡើយ⁵⁸⁰។

⁵⁷⁶ ឧបសម្ព័ន្ធ យ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) ERN 01599796-97។

⁵⁷⁷ ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់សហមេធាវីថា ពីដំបូង ប្រាក់ យុត បញ្ជាក់ថា គាត់ (មិនមែន អោ អាន ទេ) បានចូលរួមប្រជុំនៅ ភ្នំពេញ ក្នុងកំណត់ហេតុ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ ដែលសហមេធាវីយកមកសំអាង (ឯកសារ D6.1.730) និរសាររបស់ កង ចាប បានប្រាប់ ប្រាក់ យុត ឱ្យរៀបចំខ្លួនទៅភ្នំពេញ ហើយពេលទៅដល់ គ្មានការប្រជុំទេ ប៉ុន្តែ គាត់បានរង់ចាំអស់ពីរយប់ៗ គាត់បានឆ្លើយថា ក្រោយមក គាត់បានចូលរួមប្រជុំជាមួយ កែ ពក នៅកំពង់ចាម។ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D6.1.730, ERN 00357510-11។

⁵⁷⁸ តាមរយៈចម្លើយរបស់គាត់ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា ប្រាក់ យុត មានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នា ដែលថា គាត់មិនបានចូលរួម ប្រជុំនៅភ្នំពេញទេ ហើយផ្ទុយទៅវិញ គាត់បានសម្រាកនៅទីនោះបានពីរថ្ងៃ។ គាត់ក៏មានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នាផងដែរអំពីការចូលរួម ប្រជុំដាច់ដោយឡែកនៅកំពង់ចាម។ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D6.1.730, ERN 00357509, កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/70, ERN 01046793 (ឆ.១៤), បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ជាមួយ ប្រាក់យុត ថ្ងៃទី១៣ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០១៣ ឯកសារ D219/234.1.2, ERN 00963134, កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/120, ERN 01063619 (ឆ.៦២), ប្រតិចារិកសំណុំរឿង ០០២ ថ្ងៃទី១៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (ប្រាក់ យុត) ឯកសារ D219/702.1.95, ERN 01253317-18 ទំព័រ ៤៤-៤៥។

⁵⁷⁹ សូមមើល ប្រតិចារិកសវនាការសំណុំរឿង ០០២ ថ្ងៃទី១៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (ប្រាក់ យុត) ឯកសារ D219/702.1.95, ERN 01253315-01253321។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/120, ERN 01046840 (ឆ.៦២)។

⁵⁸⁰ ទោះបីជាចៅក្រមអន្តរជាតិ ធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានដោយផ្អែកលើការវិភាគឯករាជ្យរបស់ខ្លួនក៏ដោយ ក៏ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់



៣៩៦. ចំពោះការចោទប្រកាន់ពីភាពមិនស្របគ្នាលើបញ្ហាថាតើ អោ អាន មានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការរៀបចំ ពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែរឬអត់នោះ⁵⁸¹ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា មានភាពមិនស្របគ្នាសំខាន់ៗនៅក្នុងសក្ខី កម្មរបស់ ប្រាក់ យុត ប៉ុន្តែ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានផ្តល់សំអាងហេតុគ្រប់គ្រាន់ នៅពេល ពិភាក្សាអំពីភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ ប្រាក់ យុត ហើយបានពន្យល់ពីការពឹងផ្អែករបស់គាត់ទៅលើផ្នែក មួយចំនួននៃភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត លើបញ្ហាមួយនេះ។ ជាឧទាហរណ៍ ប្រាក់ យុត បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា មិនមានការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ទ្រង់ទ្រាយធំទេ នៅក្នុងស្រុករបស់គាត់⁵⁸²។ ប៉ុន្តែ ដូចដែលសហមេធាវី បានបញ្ជាក់ បន្ទាប់មកគាត់ក៏បានបញ្ជាក់ថា អោ អាន និងរូបគាត់បានចូលរួមក្នុងពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដែលមាន ១០គូ⁵⁸³។ ទោះបីជាចំណុចនេះមិនស្របគ្នាក្តី តែសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពឹងផ្អែកទៅ លើភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ក្នុងការកំណត់ថា អោ អាន ធ្វើជាអធិបតីនៅក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ចំនួន១០គូ នៅស្រុកកំពង់សៀម ដោយភ្ជាប់ជាមួយនឹងភស្តុតាងគាំទ្ររបស់ យូ វ៉ាន់⁵⁸⁴។ លើសពីនេះទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពន្យល់យ៉ាងច្បាស់លាស់ នៅពេលច្រានចោលសក្ខីកម្មរបស់ ប្រាក់ យុត ដែលថា ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ធ្វើឡើងដោយស្ម័គ្រចិត្ត ហើយគូស្រុកមិនត្រូវបានបង្ខំឱ្យផ្សំដំណេក

សម្គាល់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ យល់ឃើញស្រដៀងគ្នាថា ភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត អាចជឿ ជាក់បានគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួនថា មានការប្រជុំមួយនៅភ្នំពេញរវាង ប៉ុល ពត, នួន ជា និងកម្មាភិបាល ភូមិភាគនិរតី ១០ នាក់។ សូមមើលប្រៀបធៀបជាមួយ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ (ឯកសារ E465) ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ១៤៦៤ (យល់ឃើញបន្ថែមទៀតថា ការចងចាំតិចតួចរបស់ ប្រាក់ យុត អំពីព័ត៌មានលម្អិតទាំងនេះ “អាច ដោយសារការគេចវេសដើម្បីបន្ថយការទទួលខុសត្រូវផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ ឬដោយសារពេលវេលាកន្លងទៅយូរពេក”)។

⁵⁸¹ ឧបសម្ព័ន្ធ យ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1.5) ERN 01599803-01599804 ។

⁵⁸² ប្រតិចារិកសវនាការសំណុំរឿង ០០២ ថ្ងៃទី១៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (ប្រាក់ យុត) ឯកសារ D219/702.1.95, ERN 01253311 ទំព័រ ៣៨:៩ ដល់ ៣៨:១១។

⁵⁸³ ប្រតិចារិកសវនាការសំណុំរឿង ០០២ ថ្ងៃទី១៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (ប្រាក់ យុត) ឯកសារ D219/702.1.95, ERN 01253311 ទំព័រ ៣៨:២២ ដល់ ៣៨:២៥។ សូមមើលផងដែរ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០៩ ឯកសារ D6.1.730, ERN 00357516 (បញ្ជាក់ថា គាត់បានរៀបការចំនួនប្រាំគូ ទៅតាមសំណើរបស់ពួកគេ)។

⁵⁸⁴ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៦៨៥(ក)។ លើសពីនេះទៀត សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិបានផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ពាក់ព័ន្ធនឹងដំណើរការរៀបចំអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយ មានសំណើផ្លូវការ មួយធ្វើទៅថ្នាក់តំបន់ ដែលជាទូទៅឯកភាពទៅលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ បន្ទាប់មក ពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវបានរៀបចំ ឡើងនៅថ្នាក់ក្រោម។ សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៣១៨។ ចៅក្រម អន្តរជាតិជឿជាក់ថា កម្រិតនៃភាពស៊ីសង្វាក់គ្នា និងព័ត៌មានលម្អិតអំពីដំណើរការរៀបចំអាពាហ៍ពិពាហ៍នៅក្នុងចម្លើយរបស់ យូ វ៉ាន់ បញ្ជាក់ថា ភស្តុតាងជាអង្គហេតុទៅលើបញ្ហានេះអាចជឿជាក់បាន។

នោះ ក៏ដោយ “ក៏ភស្តុតាងលើសលប់អំពីការបង្ខិតបង្ខំធ្វើឱ្យសក្ខីកម្មរបស់ពួកគេមិនអាចជឿជាក់បាន”⁵⁸⁵។ ជាចុងក្រោយ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា ដោយមិនគិតអំពីបញ្ហានៃភាពអាចជឿជាក់បានខាងលើ ប្រាក់ យុត នៅតែផ្តល់ចម្លើយស្របគ្នា ទៅលើចំណុចជាក់លាក់ថា អោ អាន មានសិទ្ធិអំណាចលើការរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍។ ហេតុដូច្នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិជឿជាក់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមាន កំហុសឆ្គងឡើយ ក្នុងការវាយតម្លៃទៅលើភាពអាចជឿជាក់បាន ហើយថា ការពឹងផ្អែករបស់គាត់ទៅលើភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត មិនមែនថាមិនសមហេតុផលឡើយ⁵⁸⁶។

ខ. យូ វ៉ាន់

១. សារណា

៣៩៧. សហមេធាវីបានអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសឆ្គងដោយមិនបាន ត្រួត ពិនិត្យឱ្យបានពេញលេញទៅលើខ្លឹមសារ និងភាពអាចជឿជាក់បាន នៃភស្តុតាងរបស់ យូ វ៉ាន់ ហើយមិន បានពន្យល់អំពីការពឹងផ្អែករបស់គាត់ទៅលើភស្តុតាងរបស់ យូ វ៉ាន់ សម្រាប់អង្គហេតុសំខាន់ៗទាក់ទងនឹង យុត្តាធិការបុគ្គល⁵⁸⁷។ ចំពោះសហមេធាវី ការពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំងរបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទៅលើ យូ វ៉ាន់ ដែលជាអតីតនិរសាររបស់ ប្រាក់ យុត គឺជាឧទាហរណ៍មួយនៃការដែលសហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិ មិនបានដេញដោលឱ្យបានពេញលេញ និងដោយសត្យានុម័តទៅលើ ភាពអាចជឿជាក់បាន របស់ ប្រាក់ យុត⁵⁸⁸។ ជាពិសេស សហមេធាវីបានជំទាស់ចំពោះការប្រើប្រាស់ចម្លើយរបស់ យូ វ៉ាន់ ដើម្បី

⁵⁸⁵ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២២៩។

⁵⁸⁶ សូមមើលប្រៀបធៀបជាមួយ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ (ឯកសារ E465) កថាខណ្ឌ ៣១៩១ (“នេះមិនមែនជាលើក ដំបូងទេ ដែលសាក្សីរូបនេះបានផ្តល់ព័ត៌មានបន្ថែម នៅពេលក្រោយមកនោះ ព្រោះថា សូម្បីតែក្នុងករណីហេតុស្តាប់ចម្លើយលើក ទី ៥ របស់គាត់ក៏គាត់បានពន្យល់ថា គាត់បានលាក់ព័ត៌មានមួយចំនួននៅក្នុងការសួរចម្លើយគាត់ពីមុននោះ ដោយសារតែគាត់ បានអ្នកសុំសុំភាពរបស់គាត់។ ប្រាក់ យុត ហាក់ដូចជាមានទំនោរទូទៅមួយក្នុងការកាត់បន្ថយភស្តុតាងដាក់បន្ទុកមកលើកន្លង គាត់ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក។ ប្រាក់ យុត ក៏បានព្យាយាមនិយាយកាត់បន្ថយការប្រព្រឹត្តិផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ គាត់ និងជាពិសេសតួនាទីរបស់គាត់ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាដែលគាត់បានទទួលអំពីការកំណត់គោលដៅទៅលើជនជាតិចាមផងដែរ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ក្រៅពីអ្វីដែលបានលើកឡើងខាងលើ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា សក្ខីកម្មរបស់គាត់មានលក្ខណៈលម្អិត ស៊ីស ង្វាក់គ្នា និងអាចជឿជាក់បានជាទូទៅ ហើយអង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា សក្ខីកម្មនេះត្រូវបានគាំទ្រដោយភស្តុតាងរបស់សាក្សីដ ទៃៗទៀត ដូចជា យូ វ៉ាន់ ជាដើម”)។

⁵⁸⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦៥-៦៦។

⁵⁸⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦៥។



គាំទ្រឲ្យយើងរបស់ ប្រាក់ យុត ហើយចាត់ទុកថា យូ វ៉ាន់ មិនមានភាពគួរឱ្យជឿជាក់បាន ដោយសារតែ យូ វ៉ាន់ អាចត្រូវបានទទួលឥទ្ធិពលពី ប្រាក់ យុត⁵⁸⁹។ លើសពីនេះទៀត ភស្តុតាងរបស់ យូ វ៉ាន់ មិនអាចទុកចិត្ត បានដោយសារតែគាត់ (១) បាន “ទទួល” ព័ត៌មានដាក់បន្ទុកពីអ្នកស៊ើបអង្កេត⁵⁹⁰ (២) មិនស៊ើបអង្កេតគ្នាលើ បញ្ហាគន្លឹះៗ⁵⁹¹ និង (៣) ជារឿយៗ “ផ្តល់” ព័ត៌មានដែល ប្រាក់ យុត បានប្រាប់គាត់⁵⁹²។

៣៩៨. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងថា សហមេធាវីមិនបានបំពេញកាតព្វកិច្ចនៃការបង្ហាញ របស់ពួកគេដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសផ្តល់ទម្ងន់ទៅដល់ឆ្លើយ របស់ យូ វ៉ាន់⁵⁹³។ ទីមួយ មិនមានសំអាងហេតុអ្វីក្នុងការផ្តល់យុត្តិកម្មចំពោះការប្រានចោល ការសម្រេច ជាឯកច្ឆន្ទរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដែលសម្រេចថា មិនមានការអនុវត្តកិច្ចស៊ើបសួរដោយមិនត្រឹមត្រូវនោះ ទេ⁵⁹⁴។ ទីពីរ ការចោទប្រកាន់ពីភាពមិនស្របគ្នា គ្មានមូលដ្ឋានគាំទ្រទេ⁵⁹⁵។ ទីបី ការកំណត់ប្រភេទនៃភស្តុ តាងរបស់ យូ វ៉ាន់ ថាជាការផ្តល់ព័ត៌មានរបស់ ប្រាក់ យុត គឺជាការបញ្ជាក់ថា ព័ត៌មានរបស់ពួកគេ គាំទ្រ គ្នាទៅវិញទៅមក ដែលនេះជាអង្គហេតុបង្ហាញថា ការចងចាំរបស់ យូ វ៉ាន់ គាំទ្រដល់ភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ហើយបង្ហាញពីភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ភស្តុតាងនេះ⁵⁹⁶។ ជាចុងក្រោយ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរ ជាតិយល់ថា ការអះអាងថា ភស្តុតាងរបស់ យូ វ៉ាន់ “អាចត្រូវបានទទួលឥទ្ធិពល” ពី ប្រាក់ យុត នោះ ជា ការស្មានប៉ុណ្ណោះ⁵⁹⁷។ ជាលទ្ធផល សហមេធាវីមិនបានបំពេញកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនក្នុងការបង្ហាញថា មិន មានអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុដែលមានហេតុផលណាម្នាក់ អាចពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាងរបស់ យូ វ៉ាន់ ឡើយ។

⁵⁸⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦៦ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១២៩។
⁵⁹⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦៦ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១៣០។
⁵⁹¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦៦ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១៣១។
⁵⁹² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦៦ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១៣២។
⁵⁹³ ឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៣៩។
⁵⁹⁴ ឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៣៩ និង កំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៧៦។
⁵⁹⁵ ឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៣៩ និង កំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៧៧។
⁵⁹⁶ ឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៣៩ និង កំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៧៨។
⁵⁹⁷ ឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៣៩ និង កំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៨០។



២. ការពិភាក្សា

៣៩៩. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា មិនមានកំហុសឆ្គងក្នុងការវាយតម្លៃរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទៅលើភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ យូ វ៉ាន់ ឬនៅក្នុងការពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាងរបស់ យូ វ៉ាន់ឡើយ។ ចំពោះការចោទប្រកាន់ពី វិការៈផ្នែកនីតិវិធី នៅក្នុងការប្រមូលភស្តុតាងវិញ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានចោលទង្វឹករណ៍ទាំងអស់នេះទាំងស្រុង^{៥៩៨}។ ចៅក្រមអន្តរជាតិក៏មិនយល់ថា សហមេធាវីបានបង្ហាញភាពមិនស្របគ្នាជាសំខាន់នៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ យូ វ៉ាន់ ដែលតម្រូវឱ្យមានការពន្យល់នោះដែរ^{៥៩៩}។ ចំពោះទង្វឹករណ៍ដែលថា យូ វ៉ាន់ “ផ្តល់” ព័ត៌មានដែលទទួលបានពី ប្រាក់ យុត នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិចាត់ទុកថា កាលៈទេសៈនេះមិនចោទជាបញ្ហាឡើយ សម្រាប់ភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ យូ វ៉ាន់ ប៉ុន្តែ បែរជាជួយគាំទ្រ

^{៥៩៨} សូមមើល ខាងក្រោម មូលដ្ឋានទី ៥(iii)។ ចម្លើយដែលរងការជំទាស់ ត្រូវបានសហមេធាវីធ្វើការតវ៉ាជំទាស់កាលពីពេលមុន។ សូមមើល ឧបសម្ព័ន្ធ ខ នៃសំណើសុំធ្វើមោឃភាពកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯកសារ D338/1/2.3 លេខរៀងទី ៤។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ឧបសម្ព័ន្ធ យ នៃសំណើសុំធ្វើមោឃភាពកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយនានារបស់អ្នកស៊ើបអង្កេតចំនួនបីរូប (អ្នកស៊ើបអង្កេត Andrea Ewing) ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D338/1/2.5 លេខរៀងទី ១។ លើសពីនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញឱ្យឃើញថា តម្លៃជាភស្តុតាងនៃសក្ខីកម្មរបស់ យូ វ៉ាន់ ត្រូវបានប៉ះពាល់ ឬថា វាមិនសមហេតុផលសម្រាប់វិនិច្ឆ័យទៅលើអង្គហេតុ ក្នុងការផ្អែកលើភស្តុតាងដែលរងការជំទាស់នេះទេ។

^{៥៩៩} សហមេធាវីបញ្ជាក់ពីភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាចំពោះពីរទៅលើ “បញ្ហាគន្លឹះៗ”។ ទាក់ទងនឹងភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាទីមួយ ទោះបីជាសក្ខីកម្មរបស់ យូ វ៉ាន់ ថាគេគាត់បានប្រគល់សំបុត្ររវាង ប្រាក់ យុត និង អោ អាន ឬទេ មើលទៅហាក់ដូចជាមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាក៏ដោយ ក៏ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿថា ភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នានេះពាក់ព័ន្ធនឹង “បញ្ហាគន្លឹះ” មួយ ឬអង្គហេតុជាក់ស្តែងពាក់ព័ន្ធនឹងយុត្តាធិការបុគ្គលដែលតម្រូវឱ្យមានការពន្យល់។ សូមប្រៀបធៀប កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ វ៉ាន់ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/138, ERN 01056044-01056045 (ឆ.២៣, ឆ.២៥-២៦) ជាមួយ ប្រតិចារិកសវនាការសំណុំរឿង ០០២ ថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (យូ វ៉ាន់) ឯកសារ D219/702.1.87, ERN 01451945-01451946 ទំព័រ ៤២-៤៣។ ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាទីពីរ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ភស្តុតាងនេះមិនមែនមិនមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នាជាក់ស្តែងទេ ប៉ុន្តែ វាឆ្លុះបញ្ចាំងពីខ្សែសង្វាក់នៃការរៀបចំសំបុត្រទាក់ទងតាមខ្សែទទឹងរវាងថ្នាក់តំបន់ ថ្នាក់ស្រុក និងថ្នាក់ឃុំ ក្នុងការអនុវត្តច្បាប់គ្រប់គ្រងលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ ប្រៀបធៀប កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ វ៉ាន់ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/138, ERN 01056057 (ឆ.៨០, ឆ.៨១) (អោ អាន ចេញច្បាប់ស្តីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍) ជាមួយ ប្រតិចារិកសវនាការសំណុំរឿង ០០២ ថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (យូ វ៉ាន់) ឯកសារ D219/702.1.87, ERN (EN) 01438519-01438521, pp. 78-80 (ប្រាក់ យុត និង អោ អាន បានប្រកាសពីច្បាប់ស្តីពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍)។ សូមមើលជាទូទៅ ប្រតិចារិកសវនាការសំណុំរឿង ០០២ ថ្ងៃទី១៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (យូ វ៉ាន់) ឯកសារ D219/702.1.94, ERN 01253374-01253376 ទំព័រ ២៧-២៩ (ក្រោយពីបញ្ជាក់ថា ប្រាក់ យុត ប្រកាសពីច្បាប់ស្តីពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ យូ វ៉ាន់ ពន្យល់ថា ហេតុអ្វីបានជាប្រាក់ យុត ធ្វើដូច្នោះ៖ “អាហ្នឹងមកពីគេបញ្ជាពីលើគាត់ទៀត បានគាត់ធ្វើអីចឹង”)។

ដល់ភាពអាចជឿជាក់បាននៃភស្តុតាងរបស់គាត់ទៅវិញ គឺអង្គហេតុដែលថា យូ វ៉ាន់ បានរក្សាអំពីព័ត៌មានសម័យនោះ ដែលទទួលបានពី ប្រាក់ យុត ហើយថាការចងចាំទាំងនេះ ស្របគ្នាជាមួយខ្លឹមសារនៃសក្ខីកម្មរបស់ ប្រាក់ យុត ជាការគាំទ្រ និងពង្រឹងបន្ថែមទៅលើព័ត៌មាន⁶⁰⁰។ ប្រហែលគ្នានេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនយល់ថា ជាការមិនសមហេតុផលដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពឹងផ្អែកទៅលើចម្លើយរបស់ យូ វ៉ាន់ ធ្វើជាភស្តុតាងគាំទ្រចំពោះអង្គហេតុសំខាន់ៗដែល ប្រាក់ យុត បានផ្តល់សក្ខីកម្មនោះទេ⁶⁰¹។ ជាចុងក្រោយ ការព្យាយាមរបស់សហមេធាវីក្នុងការបន្ទាបតម្លៃភស្តុតាងរបស់ យូ វ៉ាន់ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលថា គាត់ “អាចត្រូវបានទទួលឥទ្ធិពល” ពី ប្រាក់ យុត នោះ មិនមានមូលដ្ឋានឡើយ⁶⁰²។ ហេតុដូច្នេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា ភស្តុតាងរបស់ យូ វ៉ាន់ ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាយុត្តាធិការបុគ្គល អាចជឿជាក់បានជាទូទៅ⁶⁰³។

⁶⁰⁰ ទោះបីជាចៅក្រមអន្តរជាតិឈានដល់ការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះ ដោយផ្អែកលើការវាយតម្លៃផ្ទាល់ខ្លួនទៅលើភស្តុតាងក៏ដោយ ក៏ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ប្រកាន់ជំហរស្រដៀងគ្នា។ នៅក្នុងការវាយតម្លៃលើភាពអាចជឿជាក់បាននៃសក្ខីកម្មរបស់ ប្រាក់ យុត និងការសន្និដ្ឋានថា សក្ខីកម្មរបស់គាត់អំពីការកំណត់គោលដៅជនជាតិចាម អាចជឿជាក់បានជាទូទៅ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងកត់សម្គាល់ស្រដៀងគ្នាថា សក្ខីកម្មរបស់ ប្រាក់ យុត “ត្រូវបានគាំទ្រដោយភស្តុតាងរបស់សាក្សីដទៃទៀត ដូចជា យូ វ៉ាន់ ជាដើម”) សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ (ឯកសារ E465) កថាខណ្ឌ ៣១៩១។

⁶⁰¹ សូមមើលប្រៀបធៀបជាមួយ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ (ឯកសារ E465) កថាខណ្ឌ ៣២៨៨, ៣៦៥៦ (ផ្អែកលើសក្ខីកម្មរបស់ ប្រាក់ យុត និង យូ វ៉ាន់ ដែលមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នា)។

⁶⁰² សហមេធាវីមិនបានបញ្ជាក់ពីការអះអាងរបស់ខ្លួនថា យូ វ៉ាន់ “ទទួលឥទ្ធិពល” ដោយ ប្រាក់ យុត ហើយចៅក្រមអន្តរជាតិមិនបានរកឃើញការបញ្ជាក់ណាមួយថា ប្រាក់ យុត ព្យាយាមទាក់ទង យូ វ៉ាន់ និងកែប្រែសក្ខីកម្មរបស់គាត់ ដើម្បី “គាំទ្រការភូតកុហករបស់គាត់ [ប្រាក់ យុត]” ដូចដែលបានចោទប្រកាន់។ សូមមើលប្រៀបធៀបជាមួយ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ វ៉ាន់ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/138, ERN 01056066 (ឆ.១១៤)។

⁶⁰³ ចៅក្រមអន្តរជាតិឈានដល់ការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះ ដោយផ្អែកលើការវាយតម្លៃផ្ទាល់ខ្លួនទៅលើសក្ខីកម្មរបស់ យូ វ៉ាន់ ប៉ុន្តែក៏បានសង្កេតឃើញផងដែរថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានប្រកាន់យកជំហរស្រដៀងគ្នា។ សូមមើលប្រៀបធៀបជាមួយសាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ (ឯកសារ E465) កថាខណ្ឌ ៣៥៧៩ (ទទួលយកសក្ខីកម្មរបស់ យូ វ៉ាន់ ដែលបញ្ជាក់ថា ប្រាក់ យុត បានប្រកាសថា ការរៀបការចម្រុះជាតិសាសន៍ ត្រូវបានហាមឃាត់ និងសន្និដ្ឋានថា “សក្ខីកម្មរបស់ យូ វ៉ាន់ មានភាពស៊ីសង្វាក់គ្រប់គ្រាន់ជាមួយនឹងភស្តុតាងផ្សេងទៀត ដូច្នេះសក្ខីកម្មនេះអាចជឿជាក់បាន”)។

គ. ពៅ សារ៉ុម, ពុត កុល និង កែវ រឿន

១. សារណា

៤០០. សហមេធាវីបានអះអាងថា ការដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាងរបស់ ពៅ សារ៉ុម, ពុត កុល និង កែវ រឿន ដោយមិនមានការពន្យល់ គឺជាកំហុសឆ្គង ហើយថានេះជា “ភស្តុតាង [អំពីសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ] បង្កើតករណីជំរុញការកុហករបស់ ប្រាក់ យុត”^{៦០៤}។ សហមេធាវីកត់សម្គាល់ថា សាក្សីទាំងបីនាក់នេះ គឺជាសាច់ញាតិរបស់ ប្រាក់ យុត ហើយអះអាងថា ពួកគេគឺជា “សមាជិកក្រុមរបស់ ប្រាក់ យុត” ហើយមានមូលហេតុដើម្បីកុហក “ជាអាទិ៍បន្ទោស អោ អាន ដើម្បីការពារ ប្រាក់ យុត និងនាមត្រកូលរបស់ពួកគេ”^{៦០៥}។ លើសពីនេះទៀត សហមេធាវីយល់ថា ប្រហែលជាអាចដែលថា សាក្សីទាំងអស់នេះបាននិយាយជាមួយ ប្រាក់ យុត អំពីការស៊ើបអង្កេត ហើយជាលទ្ធផល ភស្តុតាងរបស់ពួកគេខ្លះភាពអាចជឿជាក់បានឡើយ^{៦០៦}។

៤០១. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា ការជំទាស់របស់សហមេធាវីទៅលើសាច់ញាតិរបស់ ប្រាក់ យុត ដោយមិនបានបង្ហាញថា សាក្សីទាំងអស់នេះបានបន្ទោសទៅលើ អោ អាន ដើម្បីការពារ “នាមត្រកូលរបស់ពួកគេ” ឬថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានរំលោភបំពានទៅលើឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់គាត់ឡើយ^{៦០៧}។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា ភស្តុតាងដែលរងការជំទាស់របស់សាក្សីទាំងអស់នេះ គ្រាន់តែលើកឡើងអំពីតួនាទីរបស់ អោ អាន នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មប៉ុណ្ណោះ^{៦០៨}។លើសពីនេះទៀត ចំពោះភស្តុតាងរបស់ ពៅ សារ៉ុម ដែលឆ្លើយដាក់ទៅលើ អោ អាន ភស្តុតាងនេះក៏ឆ្លើយដាក់ផងដែរទៅលើ ប្រាក់ យុត និង ពៅ សារ៉ុម ខ្លួនគាត់ផងដែរ ដូច្នេះហើយមិនបានគាំទ្រដល់ការចោទប្រកាន់របស់សហមេធាវីដែលថា សាក្សីនេះឆ្លើយដាក់ អោ អាន ដោយខុសឆ្គង ដើម្បីការពារត្រកូលរបស់ពួកគេនោះឡើយ^{៦០៩}។ ជា

^{៦០៤} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦៧ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១៣៣។
^{៦០៥} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦៨ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១៣៤-១៣៦។
^{៦០៦} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៦៨ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១៣៧។
^{៦០៧} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៤០-៤១។
^{៦០៨} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៤០ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៨២-៨៣។
^{៦០៩} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៤០ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៨៤។



ចុងក្រោយ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិនៅតែរក្សាជំហរថា ការចោទប្រកាន់របស់សហមេធាវី អំពីភាពមិនត្រឹមត្រូវនោះ គឺជាការស្មានដោយគ្មានមូលដ្ឋាន⁶¹⁰។

២. ការពិភាក្សា

៤០២. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា ការព្យាយាមរបស់សហមេធាវីក្នុងការបន្ទាបតម្លៃ ពៅ សារ៉ុម, ពុត កុល និង កែវ រឿន មិនបានបង្ហាញពីកំហុសឆ្គងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិឡើយ។ ត្រឹមតែការចោទប្រកាន់ថា សាក្សីមួយចំនួនមានទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធនោះ មិនបានធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ភស្តុតាងសាក្សីទាំងនោះទេ។ លើសពីនេះទៀត នៅពេលត្រួតពិនិត្យទៅលើអង្គសេចក្តីនៃចម្លើយដែលរងការជំទាស់នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿថា ការជំទាស់របស់សហមេធាវីអំពីភាពអាចជឿជាក់បាននោះ មានភស្តុតាងគាំទ្រឡើយ។ កែវ រឿន មិនបានលើកឡើងអំពី អោ អាន នៅក្នុងភស្តុតាងដែលរងការជំទាស់ទេ⁶¹¹។ ភស្តុតាងរបស់ ពុត កុល មិនបានបង្ហាញពីមូលហេតុក្នុងការការពារ ប្រាក់ យុត ឬ បន្ទោសទៅលើ អោ អានឡើយ⁶¹² ហើយក្នុងករណីណាក៏ដោយ ចម្លើយរបស់គាត់មួយចំនួនអំពី អោ អាន ក៏មានការពាក់ព័ន្ធជាមួយ ប្រាក់ យុត ដែរ⁶¹³។ ភស្តុតាងរបស់ ពៅ សារ៉ុម⁶¹⁴ ទោះបីជាបានឆ្លើយដាក់ អោ អាន ក្តី តែក៏បានឆ្លើយដាក់ ប្រាក់ យុត និងរូបគាត់ផ្ទាល់ផងដែរ នៅពេលរៀបចំបញ្ជីចាប់ខ្លួនមនុស្ស⁶¹⁵។

⁶¹⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៤១ និង កំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៨៥។

⁶¹¹ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី កែវ រឿន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/191, ERN 01068078 (ឆ.៤៧)។

⁶¹² សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពុត កុល ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/26, ERN 00951885 (ឆ.៤) (បញ្ជាក់ថា ប្តីរបស់ ប្រាក់ យុត ត្រូវបានចាប់ខ្លួន ដោយគ្មានការចោទប្រកាន់) (ឆ.៥) (គ្រាន់តែរៀបរាប់ពីការធ្វើដំណើររបស់គាត់ពីភូមិភាគនិរតីទៅភូមិភាគកណ្តាល)។

⁶¹³ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពុត កុល ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/26, ERN 00951886 (ឆ.១៣) (បញ្ជាក់ថា អោ អាន ដែលជាប្រធានតំបន់ ៤១ បានជួបជាមួយ ប្រាក់ យុត នៅស្រុកកំពង់សៀម ប៉ុន្តែសាក្សី “មិនហ៊ាននៅជិតគាត់ដើម្បីស្តាប់ការពិភាក្សារបស់គាត់ទាំងពីរឡើយ”)។

⁶¹⁴ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿថា ពៅ សារ៉ុម ព្យាយាមទម្លាក់ទំនួលខុសត្រូវទៅលើ អោ អាន ទាំងខុស ដូចដែលបានប្រកាន់។ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពៅ សារ៉ុម ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/284, ERN 01091376 (ឆ.៣៣) (ពៅ សារ៉ុម បញ្ជាក់ថា ប្តីរបស់ ប្រាក់ យុត ត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅឆ្នាំ១៩៧៧ ប៉ុន្តែ មិនបានបញ្ជាក់ ឬលើកឡើងថា អោ អាន ជាអ្នកបញ្ជាឱ្យចាប់ខ្លួនទេ)។

⁶¹⁵ នៅក្នុងភស្តុតាងដែលបានយោង ពៅ សារ៉ុម បានពន្យល់ពីរបៀបដែលគាត់ត្រូវបាន ណាន ប្រធានមន្ទីរស្រុកកំពង់សៀម សុំឱ្យ



លើសពីនេះទៀត ការលើកឡើងរបស់សហមេធាវីដែលថា សាក្សីទាំងអស់នេះសមគំនិតជាមួយ ប្រាក់ យុត ដើម្បីទម្លាក់កំហុសទៅលើ អោ អាន ដោយមិនត្រឹមត្រូវនោះ ភាគច្រើនផ្អែកលើការស្មាន^{៦១៦}។ ហេតុដូច្នេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា ដោយមិនគិតអំពីទំនាក់ទំនងគ្រួសាររបស់ពួកគេជាមួយ ប្រាក់ យុត ភស្តុតាង របស់ ពៅ សារ៉ុម, ពុត កុល និង កែវ រឿន អាចជឿជាក់បានជាទូទៅ ហើយអាចពឹងផ្អែកទៅលើដោយ សមហេតុផលក្នុងការកំណត់អំពីយុត្តាធិការបុគ្គល។

ឃ. ច្រើន ចេន

១. សារណា

៤០៣. សហមេធាវីអះអាងថា ច្រើន ចេន មិនមែនជាសាក្សីគួរឱ្យជឿជាក់ឡើយ សម្រាប់បញ្ជាក់ពីតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ អោ អាន ហើយការពឹងផ្អែករបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ “ដោយ គ្មានសំអាង” ទៅលើភស្តុតាងរបស់ ច្រើន ចេន គឺជាកំហុសអង្គច្បាប់^{៦១៧}។ ជាពិសេស សហមេធាវីបាន ជំទាស់អំពីភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ភស្តុតាង ច្រើន ចេន ដោយសារតែ (១) គាត់ជា “កុមារ” នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៧ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ ដែលប៉ះពាល់មិនល្អដល់ភាពសុក្រិតនៃសក្ខីកម្មរបស់គាត់ ជាពិសេសដោយ “សំណួរ ណែនាំ” របស់អ្នកស៊ើបអង្កេត^{៦១៨} (២) ភស្តុតាងរបស់គាត់គឺផ្អែកលើការស្មាន និងពាក្យចបាមអាមាម

រៀបចំបញ្ជីឈ្មោះអ្នកដែលត្រូវចាប់ខ្លួន។ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពៅ សារ៉ុម ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែមេសា ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ D219/284, ERN 01091382-01091383 (ឆ.៧៣, ឆ.៧៦-ឆ.៧៨)។ ពៅ សារ៉ុម ពន្យល់ថា អោ អាន បាន ចាត់តាំង ប្រាក់ យុត ឱ្យកាន់ស្រុកកំពង់សៀម។ បន្ទាប់មក ប្រាក់ យុត បានចាត់ ពៅ សារ៉ុម ជាប្រធានឃុំក្រឡ។ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពៅ សារ៉ុម ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/24, ERN 00947235 (ឆ.១១)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពៅ សារ៉ុម ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/33, ERN 00964468 (ឆ.៣)។

^{៦១៦} ទោះបីជា ការដែលថា ពុត កុល បានទាក់ទងជាមួយ ប្រាក់ យុត មុនសម្ភាសន៍ជាមួយគាត់ នាំឱ្យមានការពិចារណាពាក់ព័ន្ធ មួយ នៅក្នុងការវិភាគលើភាពអាចជឿជាក់បានរបស់សាក្សីក៏ដោយ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពុត កុល ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/26, ERN 00951888-00951889 (ឆ.២៩) ក៏សហមេធាវីមិនបានផ្តល់សំអាង ហេតុជាកំណត់ណាមួយនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ពួកគេ ដើម្បីជឿថា សាក្សីបានសម្របសម្រួលដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវសក្ខីកម្ម របស់ពួកគេ ឬក្នុងរង្វង់ទៀតណាមួយដែលមានភស្តុតាងបង្ហាញច្បាស់លាស់ ដែលតម្រូវឱ្យមានការពន្យល់ខ្លះនៅក្នុងការវាយ តម្លៃលើភាពអាចជឿជាក់បាន។ លើសពីនេះទៀត នៅក្នុងការវាយតម្លៃលើខ្លឹមសារនៃសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីចំនួនបី ចៅក្រមអន្តរ ជាតិមិនជឿថា សាក្សីព្យាយាមធ្វើឱ្យការរៀបរាប់របស់ពួកគេមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នានោះទេ។

^{៦១៧} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧០។

^{៦១៨} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧០ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១៤០-១៤៣។



ដោយសារតែគាត់មិនមានការយល់ដឹងអំពីវចនាសម្ព័ន្ធរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា និងបញ្ហាសំខាន់ៗដទៃទៀត⁶¹⁹ និង (៣) ភស្តុតាងរបស់គាត់មិនមានសំអាង និងមិនស្របជាមួយអ្នកដទៃ ដែលធ្វើការជាមួយ អាណាន នៅពេលនោះ ហើយមិនមាននរណាម្នាក់អាចបញ្ជាក់ចម្លើយរបស់ ញ៉ែម ចេន ឡើយ⁶²⁰។

៤០៤. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានជំទាស់ទៅលើការវាយតម្លៃថា ញ៉ែម ចេន គឺជាសាក្សីដែលមិនអាចទុកចិត្តបាន។ ទីមួយ ញ៉ែម ចេន មិនមែនជា “កុមារ” ទេ គឺគាត់មានអាយុ ១៧ ឆ្នាំហើយ នៅពេលដែលគាត់ចាប់ផ្តើមធ្វើការជាមួយ អាណាន នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៧⁶²¹។ ទីពីរ សហមេធាវីវាយតម្លៃដោយមិនត្រឹមត្រូវពីការសួរសំណួររបស់អ្នកស៊ើបអង្កេត ហើយទោះជាក្នុងករណីណាក្តី អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានយល់រួចហើយថា មិនមានការកើតឡើងនូវភាពមិនត្រឹមត្រូវក្នុងការស៊ើបអង្កេតឡើយ⁶²²។ ទីបី ការចោទប្រកាន់អំពីភស្តុតាងច្រើនអាមាសដែលមិនមានការគាំទ្ររបស់ ញ៉ែម ចេន នោះ តាមពិតទៅត្រូវបានគាំទ្រមួយផ្នែកដោយ អាណាន ខ្លួនគាត់ផ្ទាល់⁶²³។ សម្រាប់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ការជំទាស់ផ្សេងទៀតរបស់សហមេធាវី មិនគួរឱ្យជឿជាក់បាន ហើយមិនបានបន្ទាប់តម្លៃនៃភស្តុតាងរបស់ ញ៉ែម ចេន ឬបង្ហាញអំពីកំហុសឆ្គងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិឡើយ⁶²⁴។

២. ការពិភាក្សា

៤០៥. ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសឆ្គងក្នុងការវាយតម្លៃភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ ញ៉ែម ចេន ឡើយ ហើយអង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ញ៉ែម ចេន ជាទូទៅគឺជាសាក្សីគួរឱ្យជឿជាក់បាន។ ចៅក្រមអន្តរជាតិក៏តសម្គាល់ថា ញ៉ែម ចេន មានអាយុ ១៧ ឆ្នាំ នៅពេលដែលគាត់ត្រូវបានចាត់តាំងឱ្យទៅធ្វើការងារជាមួយ អាណាន ក្នុងនាមជាកងការពារផ្ទាល់ខ្លួន នៅដើមឆ្នាំ

⁶¹⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អាណាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧០ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១៤៤-១៤៧។
⁶²⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អាណាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧០ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១៤៨-១៤៩។
⁶²¹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អាណាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៤២ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៨៧។
⁶²² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អាណាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៤២ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៨៨-៨៩។
⁶²³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អាណាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៤២ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៩០-៩១។
⁶²⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អាណាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៤២ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៩២។



១៩៧៧⁶²⁵។ លើសពីនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿថា ការចងចាំរបស់គាត់ ទទួលរងផលប៉ះពាល់ ដោយសំណួរណែនាំនោះដែរ⁶²⁶។ ភស្តុតាងបង្ហាញថា ញ៉ែម ចេន គឺជាកងការពារផ្ទាល់របស់ អោ អាន ដែលតាមគាត់គ្រប់ពេលវេលា នៅពេលដែលសហការីដទៃទៀត នៅក្នុងកងការពារ មានភារកិច្ចផ្សេងទៅ តាមទីតាំងដទៃ ហើយមានតែ ញ៉ែម ចេន និងអ្នកបើកឡានម្នាក់ប៉ុណ្ណោះ ដែលត្រូវបានចាត់តាំងឱ្យអម ដំណើរ អោ អាន⁶²⁷។ ផ្ទុយពីការលើកឡើងរបស់សហមេធាវីដែលថា ញ៉ែម ចេន មិនមានការយល់ដឹងបក្ស

⁶²⁵ ញ៉ែម ចេន កើតនៅថ្ងៃទី០៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៥៩។ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/855, ERN 01344682។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/731, ERN 01218070-01218071 (ឆ.៦, ឆ.១២)។

⁶²⁶ ទោះបីជាសហមេធាវីអះអាងថា អ្នកស៊ើបអង្កេតលើកឡើងដោយមិនត្រឹមត្រូវនៅក្នុងអំឡុងពេលនៃកិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយ ញ៉ែម ចេន នៅខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ថា អោ អាន មានជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយការប្រជុំមួយនៅវត្តអង្គតាមាក់ ក៏ដោយ ក៏ចៅក្រមអន្តរ ជាតិកត់សម្គាល់ថា ញ៉ែម ចេន បានពិភាក្សាកាលពីពេលមុនអំពីវត្តមានរបស់ អោ អាន នៅក្នុងការប្រជុំ នៅក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍ លើកមុនរបស់គាត់ នៅខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦។ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ ២០១៦ ឯកសារ D219/731, ERN 01218078 (ឆ.៨៧, ឆ. ៨៨)។

⁶²⁷ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/731, ERN 01218070 (ឆ.៤, ឆ.៥) 01218071 (ឆ.១៧) 01218072 (ឆ.២៨, ឆ.២៩)។ សូមមើលផងដែរ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ សាក្សី ងៃ សល់ ចុះថ្ងៃទី១០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/759, ERN 01242599 (ឆ.២១)។ ទោះក្នុងករណីណាក៏ដោយ ចៅក្រមអន្តរជាតិ រកពុំឃើញភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាជាក់ស្តែងណាមួយនៅទីនេះ ដែលតម្រូវឱ្យមានការពន្យល់ពីអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គ ហេតុឡើយ។



មួយនីស្តកម្ពុជា⁶²⁸ ភស្តុតាងជាច្រើនរបស់ ញ៉ែម ចេន ផ្អែកលើពាក្យចោមអាវាមបែបស្មាន⁶²⁹ ឬថា ចម្លើយរបស់ ញ៉ែម ចេន មិនមានការគាំទ្រ ឬមិនស្របគ្នាជាមួយចម្លើយរបស់អ្នកដទៃនោះ⁶³⁰ ចៅក្រមអន្តរ

⁶²⁸ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា ញ៉ែម ចេន បានបង្ហាញថា គាត់មានការចងចាំគួរឱ្យអស្ចារ្យពីបុគ្គល និងតួនាទីរបស់ពួកគេ នៅក្នុងឋានានុក្រមកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ថាតើពួកគេបច្ចុប្បន្ននៅរស់រានមានជីវិតឬទេ ហើយបើពួកគេនៅរស់រានមានជីវិត ថា តើពួកគេរស់នៅកន្លែងណា។ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/731, ERN 01218072 (ឆ.២១-ឆ.២៥) 01218074-01218076 (ឆ.៥០-ឆ.៦២) (រដ្ឋកិច្ចឈ្មោះ និងសាវតារ របស់អ្នកស្ថិតនៅក្នុងសង្វាក់នៃការបញ្ជា ដែលទទួលខុសត្រូវលើការអនុញ្ញាតឱ្យសម្លាប់មនុស្សនៅមន្ទីរសន្តិសុខមិត្តសុប (គរ) ក៏ ដូចជាខ្លឹមសារនៃការប្រជុំពាក់ព័ន្ធនឹងមន្ទីរសន្តិសុខនេះផងដែរ) 01218078-01218079 (ឆ.៩៣-ឆ.៩៦) 01218080 (ឆ.១០៧-ឆ. ១១០) 01218081 (ឆ.១១៤-ឆ.១១៧)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/732, ERN 01218088 (ឆ.៥៤-ឆ.៥៨)។

លើសពីនេះទៀត សក្ខីកម្មរបស់ ញ៉ែម ចេន ពន្យល់ថា គាត់បានទៅប្រជុំគណៈភូមិភាគនៅកំពង់ចាមជាមួយ អោ អាន ចំនួន ៤ ដង និងបានស្តាប់ឮ អោ អាន, កែ ពក និងអ្នកផ្សេងទៀត ពិភាក្សាគ្នាអំពីការចាប់ខ្លួនខ្លាំង ក្នុងចំណោមផែនការផ្សេងទៀត (កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/855, ERN 01344684-01344685 (ឆ.៥-ឆ.៨) និង 01344686 (ឆ.១៥-ឆ.១៨)) ដែលបញ្ជាក់ពីការដឹងរបស់គាត់អំពីបញ្ហាទាំងនេះ។ ជួនកាល ញ៉ែម ចេន ឈរនៅជិត អោ អាន នៅក្នុងការប្រជុំ និងអាចស្តាប់ឮការពិភាក្សា (កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញ៉ែម ចេន ចុះ ថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/731, ERN 01218073 (ឆ.៣៤)) ទោះបី ញ៉ែម ចេន ទទួលស្គាល់ថា បើជាការប្រជុំ “សម្ងាត់ខ្លាំង” អោ អាន មិនយកគាត់ទៅជាមួយទេ (កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០១៦ ឯកសារ D219/855, ERN 01344684 (ឆ.៦))។ ញ៉ែម ចេន ក៏បានអមដំណើរ អោ អាន ទៅប្រជុំនៅមន្ទីរ គរ និងវត្ត បាធាយផងដែរ (កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/731, ERN 01218073 (ឆ.៣៣)) និងបានឃើញដោយផ្ទាល់ភ្នែកនូវការសម្លាប់អ្នកទោសនៅវត្តបាធាយ (កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ សាក្សី ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/731, ERN 01218076 (ឆ.៦៧, ឆ.៦៨))។

⁶²⁹ ទោះបីជាសហមេធាវីតវ៉ាជំទាស់ទៅនឹងភស្តុតាងជាពាក្យចោមអាវាមរបស់ ញ៉ែម ចេន ទាក់ទិននឹងការដែល អោ អាន ទទួល បញ្ជាឱ្យសម្លាប់ពីថ្នាក់ភូមិភាគ ក៏ដោយ ក៏សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញថា វាមិនសមហេតុផលដែលត្រូវផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ ញ៉ែម ចេន ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានេះទេ ជាពិសេសស ដោយពិចារណាទៅលើការពន្យល់របស់ ញ៉ែម ចេន ថា គាត់បានដឹងពីខ្លឹមសារ សំបុត្រពីនីស្តសាររបស់ កែ ពក។ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/855, ERN 01344694 (ឆ.៧៩-ឆ.៨៦)។

⁶³⁰ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ចម្លើយជាច្រើនរបស់ ញ៉ែម ចេន ដែលរងការជំទាស់ មានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នាជាមួយភស្តុ តាងផ្សេងទៀត។ សូមមើល ឧទាហរណ៍ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៧៣ កំណត់សម្គាល់ដើងទំព័រ ៧១២ (សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិផ្អែកលើកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/855, ERN 01344686 (ឆ.១៥-ឆ.១៨)) ដែលពណ៌នាពីការចូលរួមប្រជុំជាមួយ អោ អាន ដែលនៅពេលនោះ កែ ពក បានប្រកាសពីផែនការ “ចាប់បង្កត់បាយ” ដោយការកាត់បន្ថយរបបអាហារ។ សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានយោងទៅចម្លើយរបស់សាក្សីផ្សេងទៀតដែលមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នា ដែលរៀបរាប់ពីការកាត់បន្ថយរបប



ជាតិយល់ថា មិនមែនជារឿងមិនសមហេតុផលទេ ដែលអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុ ដែលមានហេតុផលណាម្នាក់ ទទួលយកភស្តុតាងដ៏លម្អិតរបស់ ញ៉ែម ចេន ទាក់ទងនឹងបញ្ហាយុត្តាធិការបុគ្គល ថាមានតម្លៃផ្នែកភស្តុតាង និងអាចជឿជាក់បាន។

ខ. ជុំ វង្ស (ជុំ១)

១. សារណា

៤០៦. សហមេធាវីលើកឡើងថា ជុំ វង្ស មិនមានភាពអាចជឿជាក់បាន ចំពោះបញ្ហាទាក់ទងនឹងតួនាទី និង ការទទួលខុសត្រូវរបស់ អោ អាន ហើយថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសខ្ពស់ដែលពឹង ផ្អែកទៅលើភស្តុតាងរបស់ ជុំ វង្ស “ដោយពុំមានការពន្យល់” សម្រាប់អង្គហេតុសំខាន់ៗ គាំទ្រការសម្រេច របស់គាត់លើយុត្តាធិការបុគ្គល⁶³¹។ ជាពិសេស សហមេធាវីបានអះអាងថាភស្តុតាងរបស់ ជុំ វង្ស មិនអាច ជឿជាក់បានទេ ព្រោះ (១) ក្នុងនាមជាប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខមិត្តសុប គាត់មានមូលហេតុក្នុងការកុហក ដើម្បីគេចចេញពីការទទួលខុសត្រូវជាបុគ្គល⁶³² (២) អ្នកស៊ើបអង្កេត “ផ្តល់” ព័ត៌មានដោះបន្ទុកដល់ ជុំ វង្ស ដោយសួរគាត់សំណួរមិន និងអនុវត្ត “វិធីគួរឱ្យសង្ស័យដទៃទៀត”⁶³³។ បើតាមសហមេធាវី សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានអនុវត្ត “វិធីមិនសមហេតុផល” ចំពោះសាក្សីរូបនេះ ដោយសារតែ ជុំ វង្ស ត្រូវបានរកឃើញថា មិនអាចជឿជាក់បាន ចំពោះបញ្ហាមួយចំនួន ប៉ុន្តែ ចម្លើយរបស់គាត់ដែលឆ្លើយ ដាក់ អោ អាន (ប៉ុន្តែមិនមែនចម្លើយដោះបន្ទុក) នៅតែត្រូវបានពឹងផ្អែកទៅលើ⁶³⁴។

អាហារ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋានថា លក្ខខណ្ឌធ្វើការនៅការដ្ឋានការងារកាន់តែលំបាកខ្លាំងឡើងៗ ក្រោយការមកដល់របស់ អោ អាន និងកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីនៅភូមិភាគកណ្តាល ឧទាហរណ៍ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជាម រៅ ចុះថ្ងៃ ទី០៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/293, ERN 01095221 (ឆ.៧) (“ពួកនិរតីគ្រប់គ្រង មានសភាពខ្លាំងៗ ខ្ញុំចង់មានន័យ ថា ពួកគេប្រើមនុស្សមិនឱ្យឈប់សម្រាក មិនឱ្យហូបផ្អែក និងប្រើវិន័យតឹងរឹងណាស់”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សាត ភាព ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/504, ERN 01146391 (ឆ.១២៣) (“តាមអ្នកប្រាប់ខ្ញុំ ឱ្យផ្តល់ អាហារពីរពេលបែបនេះ ដោយសារតែយើងនៅក្រ ហើយត្រូវសន្សំសំចៃស្បៀង”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប៉ូ សៃ ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D117/52, ERN 00990832 (ឆ.៦) (“មានការកែប្រែមួយចំនួន ដូចជា គេកាន់តែ បន្ថយតិចទៅៗ ហើយជីវភាពរស់នៅកាន់តែលំបាកឡើងៗ។ ប្រជាជនមួយចំនួនធ្លាក់ខ្លួនឈឺដោយសារខ្វះរបបអាហារ”)។

⁶³¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧១, ៧៣។
⁶³² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧២ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១៥១។
⁶³³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧២ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១៥២។
⁶³⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧៣ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១៥៣-១៥៥។

៤០៧. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានឆ្លើយតបថា ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់សហមេធាវី សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពន្យល់យ៉ាងច្បាស់អំពីចំណុចណាមួយនៃភស្តុតាងរបស់ ជុំ វង្ស ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិសម្រេចថា មិនអាចជឿជាក់បាន និងអំពីមូលហេតុដែលគាត់ទទួលយកភស្តុតាងដទៃផ្សេងទៀត^{៦៣៥}។ នេះមិនមែនជាកំហុសឆ្គងនោះទេ បើទោះបីជាការពន្យល់នេះមិនត្រូវបានបញ្ជាក់នៅគ្រប់ពេលដែលដកស្រង់យកភស្តុតាងរបស់ ជុំ វង្ស មកនោះក្តី សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិប្រកាន់ខ្ជាប់ទៅតាមទស្សនៈដែលបានបញ្ជាក់ទាំងអស់នេះ^{៦៣៦}។ សម្រាប់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ការសម្រេចដែលរងការជំទាស់ដទៃទៀត មានការគាំទ្រទាំងស្រុង ឬដោយផ្នែក^{៦៣៧}។ ហេតុដូច្នោះ សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញថា “ការវាយតម្លៃដោយប្រុងប្រយ័ត្ន” របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទៅលើភស្តុតាងរបស់ ជុំ វង្ស មិនសមហេតុផលនោះទេ^{៦៣៨}។

២. ការពិភាក្សា

៤០៨. ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសឆ្គងក្នុងការផ្តល់ សំអាងហេតុដែលមិនគ្រប់គ្រាន់ ឬមិនសមហេតុផលឡើយ នៅក្នុងការវាយតម្លៃរបស់គាត់ទៅលើភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ ជុំ វង្ស។ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពន្យល់ថា ចម្លើយរបស់ ជុំ វង្ស ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់គាត់នៅមន្ទីរសន្តិសុខមិត្តសុប មិនអាចជឿជាក់បាន ដោយសារតែមូលហេតុរបស់គាត់ក្នុងការបន្ថយការទទួលខុសត្រូវ^{៦៣៩}។ លើសពីនេះទៀត ចំពោះចម្លើយរបស់ ជុំ

^{៦៣៥} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៤៣ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៩៤។

^{៦៣៦} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៤៣ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៩៥។

^{៦៣៧} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៤៣ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៩៦។

^{៦៣៨} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៤៣។

^{៦៣៩} ចៅក្រមអន្តរជាតិ កត់សម្គាល់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានផ្តល់សំអាងហេតុច្បាស់លាស់អំពីហេតុអ្វីបានជាចម្លើយរបស់ ជុំ វង្ស អំពីនឹងតំណែង និងភារកិច្ចរបស់គាត់នៅមន្ទីរសន្តិសុខមិត្តសុប មិនអាចជឿជាក់បាន។ សូមមើល ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៣៩០ (“ការអះអាងរបស់ ដូរ ថាមិនមែនជាប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខមិត្តសុប មិនអាចជឿជាក់បានទេ យោងតាមទំហំ និងភាពស៊ីសង្វាក់គ្នានៃសក្ខីកម្មជំទាស់ ការរៀបរាប់ផ្ទាល់របស់គាត់ពីភារកិច្ចពិតប្រាកដរបស់គាត់ពាក់ព័ន្ធនឹងមន្ទីរសន្តិសុខ និងចេតនារបស់គាត់ ដែលទំនងជាចង់សម្រាលទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់ ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តទៅនោះ”)។ សូមមើលផងដែរ ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ



វង្ស ទាក់ទងនឹងបញ្ហាដទៃផ្សេងទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពឹងផ្អែកទៅលើ ជុំ វង្ស ទាក់ទងជាមួយនឹងភស្តុតាងគាំទ្រ សម្រាប់សាក្សីដទៃផ្សេងទៀត^{៦៤០}។

D360) កថាខណ្ឌ ៤០៤ (សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ចម្លើយរបស់ ជុំ វង្ស ថាគាត់មិនដឹងថាគេប្រើវិធី ឬ ទារុណកម្មអ្វីខ្លះពេលសួរចម្លើយនោះ មិនអាចជឿជាក់បានទេ៖ “នេះមិនអាចជឿជាក់បានឡើយ ពីព្រោះក្នុងនាមជាប្រធានមន្ទីរ សន្តិសុខ គាត់ចាំបាច់ត្រូវតែដឹងព័ត៌មាននេះ”)។ សូមមើលផងដែរ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៤១១ (សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពន្យល់ពីមូលហេតុដែលខ្លួនយល់ឃើញថាភស្តុតាងរបស់ ជុំ វង្ស ពាក់ព័ន្ធនឹង ទស្សនកិច្ចរបស់ អា អាន នៅមន្ទីរសន្តិសុខមិត្តសុប មិនអាចជឿជាក់បាន៖ “[...] សម្តីរបស់ ងួវ អំពីការប្រជុំជាមួយ អា អាន មានភាពមិនអាចជឿជាក់បាន ពីព្រោះគាត់អាចកំពុងប៉ុនប៉ងផ្តាច់ខ្លួនពីការជាប់ពាក់ព័ន្ធរបស់លេខាតំបន់ ក្នុងប្រតិបត្តិការសម្លាប់ នៅទីតាំងនេះ ដើម្បីបន្ថយការទទួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួនជាអតិបរមា”)។

^{៦៤០} សូមមើល ឧទាហរណ៍ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៧២ កំណត់សម្គាល់ ជើងទំព័រ ៧០៦ (សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិយោងនៅក្នុងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រមុន ទៅចម្លើយរបស់សាក្សីបីនាក់ ដែលមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នា ដែលរៀបរាប់ថា ចាំបាច់ត្រូវមានលិខិតអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើដំណើរនៅក្នុងតំបន់។ សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិបានដកស្រង់ផងដែរនៅក្នុងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័របន្ទាប់ នូវភស្តុតាងផ្សេងទៀតដែលមានផ្នែកខ្លះគាំទ្រដល់ ចម្លើយរបស់ ជុំ វង្ស អំពីការតម្រូវឱ្យមានការអនុញ្ញាតពី អា អាន ដើម្បីដឹកអ្នកទោសពីតំបន់មួយទៅតំបន់មួយ។ សូមមើល ទូរលេខកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ១០៧៨ ឯកសារ D6.1.764, ERN 00001092 (ពណ៌នាអំពីហេតុការណ៍ មួយដែលកើតឡើងនៅខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៨ នៅពេលទាហានតំបន់ ៤១ ឃាត់ខ្លួនយុទ្ធជនពីរនាក់ដែលធ្វើដំណើរឆ្លងកាត់តំបន់ ៤១ ដោយគ្មានលិខិតអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើដំណើរ និងស្នើសុំឱ្យគណៈ ៨៧០ “ឱ្យដំណឹង មកទាក់ទងសមមិត្តភាព” ដើម្បីទទួលយុទ្ធជនទាំង នេះវិញ)។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុស ឬមិនបានរំលោភលើឆន្ទានុសិទ្ធិ របស់ខ្លួនក្នុងការពិចារណាលើភស្តុតាងរបស់ ជុំ វង្ស ទាក់ទងនឹងការធ្វើដំណើរពីតំបន់មួយទៅតំបន់មួយថាអាចជឿជាក់បាន)។ សូមមើលផងដែរ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៣៩៥ កំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១១៧១-១១៧៧ (ចៅក្រមអន្តរជាតិ កត់សម្គាល់ថា ភស្តុតាងរបស់ ជុំ វង្ស ទាក់ទងនឹងប្រព័ន្ធនៃការរាយការណ៍រវាងមិត្តសុប និង អា អាន មានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នាខ្លះជាមួយភស្តុតាងរបស់ ញ៉ែន ចេន និង សូ សារ៉េន។ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ សាក្សី ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/855, ERN 01344693 (ឆ.៧៥-ឆ.៧៦) (“ជួនកាល គេឱ្យ ខាងសន្តិសុខ កាលណា គេមិនទុកចិត្តសន្តិសុខ គេឱ្យខ្ញុំទៅ ជួនណាឯកសាររវាងលួម គេឱ្យនិរសារគេយកយក [...] ចេញពី ងួវ មកប្រធានសន្តិសុខ”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សូ សារ៉េន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/800, ERN 01308053-01308054 (ឆ.១៨២, ឆ. ១៨៤-ឆ.១៨៦) (“អ្នកប្រើគឺ បងអូន ទេ ដែលប្រើឱ្យយកសំបុត្រទៅស្រុកផ្សេងៗ ហើយនិងយកទៅឱ្យ ងួវ នៅមន្ទីរសន្តិសុខនោះ [...] យូរៗ បងអូនទៅម្តងដែរ [...] គាត់ទៅដល់ គាត់អង្គុយសំណេះសំណាល ជាមួយ ងួវ ទៅ”)។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ការផ្អែកទៅលើចម្លើយរបស់ ជុំ វង្ស ដែលទទួលស្គាល់ការប្រព្រឹត្តិប្រឆាំង នឹងផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ដើម្បីសម្រាលការទទួលខុសត្រូវ ពុំមានភាពផ្ទុយគ្នាជាមួយនឹងសំអាងហេតុរបស់សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពមិនអាចជឿជាក់បាននៃចម្លើយរបស់ ជុំ វង្ស ដែលបន្ថយភារកិច្ចរបស់គាត់នៅមន្ទីរ សន្តិសុខមិត្តសុបទេ)។

៤០៩. ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនយល់ថាជាកំហុស^{៦៤១} ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពឹងផ្អែកលើ ភស្តុតាងរបស់ ជុំ វង្ស ពាក់ព័ន្ធនឹង គូនាទីរបស់ អា អា នៅក្នុងការបោសសម្អាតខ្លាំង និងអតីត កម្មាភិបាល សិទ្ធិអំណាចរបស់គាត់លើការធ្វើដំណើរ សេដ្ឋកិច្ច និងកងទ័ពនៅក្នុងតំបន់៤១ ការគ្រប់គ្រង របស់ អា អា ន ទៅលើបញ្ហាសន្តិសុខតំបន់ និងមន្ទីរ ប្រព័ន្ធរាយការណ៍នៅក្នុងតំបន់ ៤១ និងទៅកម្រិតភូមិ ភាគ និងការចេញបញ្ជាឱ្យចាប់ខ្លួន^{៦៤២}។ នៅពេលវាយតម្លៃទៅលើភស្តុតាងជារួម ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ ឃើញប្រហែលគ្នាថា ភស្តុតាងរបស់ ជុំ វង្ស ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាអស់ទាំងនេះ ជាទូទៅ អាចជឿជាក់បាន។

៤១០. ជាចុងក្រោយ ចំពោះការអះអាងដែលថា អ្នកស៊ើបអង្កេត “ផ្តល់” ព័ត៌មានដាក់បន្តទៅឱ្យ ជុំ វង្ស នោះ^{៦៤៣} អង្គជំនុំជម្រះបានចោលទាំងស្រុងលើការអះអាងនេះ។ ដោយផ្អែកទៅលើការដែលសហមេធាវី មិនបានបង្ហាញថា មិនមានអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុ ដែលមានហេតុផលណាម្នាក់ អាចទទួលយកភស្តុតាង របស់ ជុំ វង្ស បាន ជាពិសេស នៅពេលមានការគាំទ្រនោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា មិនមានកំហុស

^{៦៤១} ដូចដែលកត់សម្គាល់នៅខាងដើម អ្នកវិនិច្ឆ័យទៅលើអង្គហេតុ អាច “ទទួលយកសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីមួយផ្នែក ហើយបដិសេធ ផ្នែកដទៃទៀត”។ រឿងក្តី *Popović និងអ្នកផ្សេងទៀត* សាលដីកា (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ១៣២។ សូមមើលផងដែរ សាល ដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ (ឯកសារ F36) កថាខណ្ឌ ៣៥៧ (“នេះជាធានាសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងការវាយតម្លៃ លើភាពអាចជឿទុកចិត្តបានចំពោះផ្នែកដាច់ដោយឡែកផ្សេងទៀតនៃសក្ខីកម្មរបស់បុគ្គលណាម្នាក់ ដោយពុំចាំបាច់បង្ហាញលម្អិត ពីមូលហេតុដែលខ្លួនទទួលយកផ្នែកខ្លះ ហើយបដិសេធចោលផ្នែកដទៃទៀតនោះឡើយ”)។

^{៦៤២} សូមមើលឧទាហរណ៍ ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២១៤ កំណត់សម្គាល់ដើម ទំព័រ ៤៨៩ (បន្ថែមលើភស្តុតាងរបស់ ជុំ វង្ស សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិយោងទៅកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយជាច្រើន ដើម្បីគាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋានថា ពេលកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីមកដល់ ការបោសសម្អាតកម្មាភិបាលកំពុងកាន់តំណែងត្រូវបានធ្វើ ឡើងនៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់។ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទូច ចំរើន ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ D219/435, ERN 01124169 (ឆ.៦៥-ឆ.៦៧) (“ចំពោះកម្មាភិបាលមូលដ្ឋានដែលជាប្រធានមុនៗត្រូវបានគេដក អស់បាត់ [...] ប្រធានមុនៗខ្លះត្រូវបាត់ខ្លួនអស់”) និង 01124175 (ឆ.១៤០)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេញ វ៉ា ចុះ ថ្ងៃទី១១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/226, ERN 01075658 (ឆ.១៣) (“បន្ទាប់ពីពួកកម្មាភិបាលនិរតីមកដល់ អតីតកម្មាភិ បាលចាស់ៗច្រើននាក់ដែលខ្ញុំរាប់មិនអស់ ត្រូវបានគេបោសសម្អាត។ អ្នកទាំងនោះសុទ្ធតែជាកម្មាភិបាលប្រធានអង្គភាព”)។

^{៦៤៣} សូមមើល ខាងក្រោម មូលដ្ឋានទី ៥(iii)។ ចម្លើយដែលរងការជំទាស់ត្រូវបានសហមេធាវីតវ៉ាជំទាស់កាលពីពេលមុន។ សូម មើល ឧបសម្ព័ន្ធ ខ នៃសំណើសុំធ្វើមោឃភាពកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯកសារ D338/1/2.3, ERN (EN) 01388934 លេខរឿង ទី ៩។ ឧបសម្ព័ន្ធ យ នៃសំណើសុំធ្វើមោឃភាពកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯកសារ D338/1/2.5, ERN (EN) 01364471 លេខ រឿងទី៤។ ពេលពិនិត្យមើលខ្លឹមសារនៃកិច្ចសម្ភាសន៍ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហមេធាវីបានយោងទៅសម្រងនៃ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដែលផ្តាច់ចេញពីបរិបទ ហើយដូច្នោះ យល់ឃើញថា តម្លៃជាកស្តុតាងនៃភស្តុតាងនោះពុំត្រូវបានប៉ះ ពាល់ទេ។



ឆ្លងឡើយ ក្នុងការវាយតម្លៃរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ព្រមទាំងការពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាង
របស់ ជំរុំ វង្ស។

ច. ពេញ វ៉ា និង ញឹម កុល

១. សារណា

៤១១. សហមេធាវីបានអះអាងថា ភស្តុតាងរបស់ ពេញ វ៉ា និង ញឹម កុល ជាអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជា
ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មិនអាចជឿជាក់បានទេ ហើយថា ការពឹងផ្អែករបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរ
ជាតិ ទៅលើពួកគេ “ដោយគ្មានការពន្យល់” គឺជាកំហុសឆ្គង^{៦៤៤}។ ជាពិសេស សហមេធាវីជំទាស់ថា (១)
ក្នុងនាមជាអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួន ជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ពេញ វ៉ា និង ញឹម កុល ការស្តាប់ចម្លើយ
របស់ពួកគេ មិនមានការធានាផ្នែកនីតិវិធីដូចគ្នា នឹងការស្តាប់ចម្លើយសាក្សីឡើយ^{៦៤៥} ហើយ (២) ពួកគេផ្តល់
ចម្លើយមិនស្របគ្នា^{៦៤៦}។ បើតាមសហមេធាវី ដោយពិចារណាថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានផល
ប្រយោជន៍នៅក្នុងសំណុំរឿង ហេតុដូច្នោះ ភស្តុតាងរបស់ពួកគេពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាយុត្តាធិការបុគ្គល មិនអាច
ជឿជាក់បានឡើយ^{៦៤៧}។

៤១២. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងថា សហមេធាវីមិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចក្នុងការបង្ហាញ
ថា ការពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាងរបស់ ពេញ វ៉ា និង ញឹម កុល មិនសមហេតុផលនោះ^{៦៤៨}។ ជាដំបូង ការ
ជំទាស់របស់សហមេធាវី ទាក់ទងនឹងឋានៈជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់ពួកគេ ផ្ទុយជាមួយនឹងយុត្តិសា
ស្ត្ររបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង^{៦៤៩}។ ទីពីរ សហមេធាវីមានកាតព្វកិច្ចក្នុងការបង្ហាញពីភាពមិនស៊ីសង្វាក់
គ្នាដែលបានលើកឡើង ហើយប្រសិនបើត្រូវបង្ហាញ មិនមានអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុ ដែលមានហេតុផលណា

^{៦៤៤} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧៤-៧៥។
^{៦៤៥} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧៥ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១៥៧-១៦១។
^{៦៤៦} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧៥ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១៦២-១៦៣។
^{៦៤៧} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧៥។
^{៦៤៨} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៤៤-
៤៦។
^{៦៤៩} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៤៤ និង
កំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៩៨ យោងទៅ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/
១ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៥១-៥៦។

ម្នាក់ អាចចាត់ទុកថាភស្តុតាងរបស់ពួកគេអាចជឿជាក់បាន អាស្រ័យដោយសារភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាបែបនេះទេ^{៦៥០}។ សម្រាប់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ការជំទាស់របស់សហមេធាវី ទាក់ទងនឹងភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នានៅក្នុងចម្លើយរបស់ ពេញ វ៉ា និង ញឹម កុល មិនមានមូលដ្ឋានឡើយ ហើយសហមេធាវីមិនបានបង្ហាញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសខ្ពស់ក្នុងការពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាងបែបនេះ^{៦៥១}។

២. ការពិភាក្សា

៤១៣. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា មិនមានកំហុសខ្ពស់ឡើយដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាងរបស់ ពេញ វ៉ា និង ញឹម កុល។ ចៅក្រមអន្តរជាតិរម្ងឹកថា “ភស្តុតាងទាំងអស់សុទ្ធតែអាចទទួលយកបាន ហើយជាទូទៅ ទទួលបាននូវសច្ចៈណែនាំនៃភាពអាចជឿជាក់បាន តាមផ្លូវច្បាប់ដូចគ្នា” និងថា “ភាពអាចជឿជាក់បាននៃភស្តុតាងរបស់ [ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី] ត្រូវបានវាយតម្លៃទៅតាមករណីនីមួយៗ”^{៦៥២}។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា ឋានៈរបស់ ពេញ វ៉ា និង ញឹម កុល ជាអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មិនបានធ្វើឱ្យភស្តុតាងរបស់ពួកគាត់ មានភាពអាចជឿជាក់បានតិចជាងឡើយ ហើយចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ទៀតថា ការចោទប្រកាន់របស់សហមេធាវី អំពីភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាមិនមានមូលដ្ឋាននោះឡើយ។ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា ពេញ វ៉ា បានពិភាក្សាដោយស៊ីសង្វាក់គ្នាអំពីការរៀបចំពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ពីរ នៅក្នុងតំបន់៤១^{៦៥៣}។ លើសពីនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿថា ញឹម កុល និយាយប្រឆាំងខ្លួនឯងឡើយ ពាក់ព័ន្ធនឹងការជួបប្រជុំជាមួយ អោ អាន ដូចដែលបានចោទប្រកាន់

^{៦៥០} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៤៤។

^{៦៥១} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៤៥-៤៦។

^{៦៥២} សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៥១, ៥៥។

^{៦៥៣} ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា នៅក្នុងចម្លើយដែលបានយោង “ឈ្មោះមិត្តម៉េង មិនមែន អោ អាន ទេ ដែលជាអ្នករៀបការឱ្យ” ពេញ វ៉ា បានបំភ្លឺអំពីព័ត៌មានលម្អិតទាក់ទងនឹងការរៀបការរបស់គាត់ នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៦ ដូចបានបង្ហាញនៅក្នុងសំណួរមុនៗ។ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេញ វ៉ា ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/226, ERN 01075663-01075664 (ឆ.២៩-ឆ.៣២, ឆ.៣៤)។ ការសង្កេតរបស់ ពេញ វ៉ា នាពេលក្រោយមក ថា “មិត្តអូន ឬមិត្តអាន បានរៀបការ សុត និង គីន” សំដៅដល់ការរៀបការមួយផ្សេងទៀតក្រោយការមកដល់របស់កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី។ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេញ វ៉ា ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/289, ERN 01091442 (ឆ.៨, ឆ.១០)។ នៅក្រុងនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិរកពុំឃើញមានភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាជាក់ស្តែងនៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ ពេញ វ៉ា ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបចំការរៀបការដែលតម្រូវឱ្យមានការពន្យល់ពីអ្នកវិនិច្ឆ័យទៅលើអង្គហេតុទេ។



ឡើងនោះទេ⁶⁵⁴។ ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់សហមេធាវី ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា ភស្តុតាងរបស់ ពេញ វ៉ា និង ហ្វឹម កុល ទាក់ទងនឹងយុត្តាធិការបុគ្គល អាចជឿជាក់បានជាទូទៅ។

មូលដ្ឋានទី ៥(iii). ការចោទប្រកាន់ថាសំអាងនៅលើភស្តុតាងដែលប្រឡូកប្រឡាក់

១. សារណា

៤១៤. នៅក្រោមមូលដ្ឋានទី ៥ (iii) សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានសំអាងទៅលើភស្តុតាង “ដែលប្រឡូកប្រឡាក់” ដោយមិនគិតពីវិធីសាស្ត្រត្រួតពិនិត្យសង្ស័យ និងកាលៈទេសៈផ្សេងៗក្នុងការយកចម្លើយរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេត⁶⁵⁵ ដែលរួមមាន (១) ផ្តល់ព័ត៌មានដាក់បន្ទុកដល់សាក្សី និង អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី⁶⁵⁶ (២) ធ្វើការសន្ទនាក្រៅផ្លូវការមុនពេលសួរចម្លើយយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ⁶⁵⁷ និង (៣) ខកខានមិនបានសួរសាក្សី ឬអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជា

⁶⁵⁴ ភាពផ្ទុយគ្នាដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងចម្លើយរបស់ ហ្វឹម កុល ថា គាត់ “មិនដឹងថា តារាងហ្នឹង មុខអាម៉ែតផងដែរទេ” និង “ឃើញម្តង ពេលគាត់ជិះអាហ្សីបម៉ូស័រមក” ពុំមានមូលដ្ឋានត្រឹមត្រូវទេ ពីព្រោះនៅក្នុងចម្លើយបន្តបន្ទាប់ទៀតរបស់គាត់ ហ្វឹម កុល បញ្ជាក់ថា ទោះបីគាត់បានឃើញ អោ អាន ចេញពីឡាន តែគាត់មិនបានមើលមុខរបស់ អោ អាន ទេ។ សូមមើលកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហ្វឹម កុល ឯកសារ D219/422.4 ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ERN 01121137 (ពន្យល់ថា “ពេលនោះ យើងអត់ហ៊ានមើលមុខផង [...] សម្រាប់ខ្ញុំ ខ្ញុំមិនបានជួបគាត់ដោយផ្ទាល់ទេ។ ប៉ុន្តែ ខ្ញុំបានឃើញគាត់”)។ ទោះក្នុងករណីណាក៏ដោយ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នានៅក្នុងចម្លើយរបស់ ហ្វឹម កុល មិនរារាំងដល់អ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុដែលមានហេតុផល ក្នុងការផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់គាត់នោះទេ។

⁶⁵⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧៦។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626065-01626066 ទំព័រ ១១ បន្ទាត់ ២៥ - ទំព័រ ១២ បន្ទាត់ ១, ERN 01626068 ទំព័រ ១៤ បន្ទាត់ ៦-១១, ERN 01626118 ទំព័រ ៦៤ បន្ទាត់ ២-៥។ សូមមើលផងដែរ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៥៨ យោងទៅចម្លើយតបរបស់ អោ អាន ទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្តីពី (D351/6) កថាខណ្ឌ ១៣០-១៨២, ១៨៨-២០០, ២១២។

⁶⁵⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧៦ យោងទៅដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៦៣៣ ជើងទំព័រ ២១៥២-២១៥៣។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា សហមេធាវីគ្រាន់តែដកស្រង់ជើងទំព័រ ២១៥២ នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ តែក៏បានយោងទៅឧទាហរណ៍នានាដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានដកស្រង់នៅក្នុងជើងទំព័រ ២១៥៣ ផងដែរ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយកឧទាហរណ៍ទាំងអស់ដែលសហមេធាវីបានលើកយោងមកពិចារណានៅក្នុងពេលសម្រប។

⁶⁵⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧៦ យោងទៅដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៥២៣ ជើងទំព័រ ១៧២៧។



ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អំពីប្រភពនៃភស្តុតាង^{៦៥៨}។

៤១៥. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកឡើងថា ក្នុងការអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនគិតពីភាពមិនត្រឹមត្រូវ ពីរបៀបនៃការយកចម្លើយនោះ សហមេធាវីកំពុងប៉ុនប៉ងប្តឹងឡើងវិញទៅលើបញ្ហានានាដែលបានសម្រេចរួចហើយ^{៦៥៩}។ បើតាមការលើកឡើងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សហមេធាវីពុំបានផ្តល់សំអាងហេតុសម្រាប់បដិសេធសេចក្តីសម្រេចជាឯកច្ឆ័ន្ទរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះដែលថា ពុំមានភាពមិនត្រឹមត្រូវបានកើតឡើងក្នុងការប្រមូលភស្តុតាងនោះទេ ហេតុនេះ សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញពីកំហុសឆ្គងណាមួយដែលចាំបាច់ឱ្យមានអន្តរាគមន៍ដោយបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះឡើយ។ ហេតុនេះ មូលដ្ឋាននេះគួរតែត្រូវបានបដិសេធចោលភ្លាមៗ^{៦៦០}។ បើតាមទស្សនៈរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ការយកចម្លើយត្រូវបានធ្វើឡើងដោយប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រស៊ើបអង្កេតត្រឹមត្រូវ ហើយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានភាពត្រឹមត្រូវក្នុងការសំអាងលើចម្លើយទាំងនេះ^{៦៦១}។

៤១៦. នៅក្នុងការឆ្លើយតប សហមេធាវីបដិសេធថា ពួកគេពុំមែនកំពុងប្តឹងឡើងវិញទៅលើបញ្ហាទាំងនោះទេ ដោយអះអាងថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវចំពោះសេចក្តីសម្រេចពីមុនរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ^{៦៦២}។ សហមេធាវីបញ្ជាក់ថា ក្រៅពីសម្រេចថា ភាពលម្អៀងរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនត្រូវបានបង្ហាញ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសន្និដ្ឋានថា “កាលៈទេសៈនៃការប្រមូលភស្តុតាង រួមទាំង ភាពអាចទុកចិត្តបាននៃកិច្ចស្តាប់ចម្លើយពាក់ព័ន្ធនឹងលក្ខណៈនៃសំណួរដែលបានសួរទៅកាន់សាក្សី និង ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នឹងត្រូវយកមកវាយតម្លៃពេញលេញនៅដំណាក់កាលចេញដីកាដោះស្រាយដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ”^{៦៦៣}។ ហេតុនេះ បញ្ហាលម្អៀងដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចនោះខុសពីបញ្ហានៃការ

^{៦៥៨} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧៦ យោងទៅដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ២៥៥ ជើងទំព័រ ៦៣២ និង កថាខណ្ឌ ២៥២ ជើងទំព័រ ៦២០។

^{៦៥៩} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៤៧។

^{៦៦០} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៤៧ យោងទៅសាលដីកាលើការសុំធ្វើមោឃភាពកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ (D338/1/5) កថាខណ្ឌ ២១-២៥។

^{៦៦១} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៤៧។

^{៦៦២} ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (D360/11) កថាខណ្ឌ ៣១។

^{៦៦៣} ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (D360/11) កថាខណ្ឌ ៣១-៣២ យោងទៅសាលដីកាលើការសុំធ្វើមោឃភាពកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ (D338/1/5) កថាខណ្ឌ ២៥។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និងD360/18.1 ERN 01626068 ទំព័រ ១៤ បន្ទាត់ ១២-១៥។ ផ្ទុយពីចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ



វាយតម្លៃភស្តុតាង ហើយពួកគេកំពុងលើកឡើងយ៉ាងត្រឹមត្រូវ និងទាន់ពេលវេលាអំពី បញ្ហានៃភាពអាច ទុកចិត្តបាន និងភាពជឿជាក់បាន⁶⁶⁴។

២. ការពិភាក្សា

៤១៧. ចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា ការប្តឹងឡើងវិញទៅលើការជំទាស់ដូចគ្នាទៅនឹងកំហុសនីតិវិធីនៅ ក្នុង ការស៊ើបអង្កេតដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ គឺជារឿងមិនត្រឹមត្រូវទេ ហើយត្រូវតែបដិសេធបោលភ្លាមៗ។ ក្រៅពីនេះ ទីមួយ សហមេធាវីអាចជំទាស់ទៅនឹងតម្លៃជាភស្តុតាងដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានផ្តល់ចំពោះភស្តុតាងនៅដំណាក់កាលនេះបាន។ ទោះជាមានការលើកឡើងយ៉ាងនោះក្តី ចៅក្រមអន្តរ ជាតិសន្និដ្ឋានថា ទីពីរ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំមានកំហុសក្នុងការសំអាងទៅលើភស្តុតាងដែល បានពីការស្តាប់ចម្លើយនោះទេ។

៤១៨. ជាបឋម ចំពោះចំណុចដែលសហមេធាវីលើកឡើងពីទទ្ទឹករណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹង “វិធីសាស្ត្រគួរឱ្យ សង្ស័យ” ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ឬកំហុសនីតិវិធីក្នុងការប្រមូលភស្តុតាងនោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិ សម្រេចបដិសេធបោលការជំទាស់ទាំងនេះភ្លាមៗ ដោយសារទទ្ទឹករណ៍ទាំងនេះត្រូវបានប្តឹង និងបដិសេធរួចរាល់ហើយ⁶⁶⁵។ ចៅក្រមអន្តរជាតិធ្លាប់បានប្រានចោលទទ្ទឹករណ៍របស់សហមេធាវីពាក់ព័ន្ធនឹងកំហុស

ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៣៧ ជើងទំព័រ ៧០, កថាខណ្ឌ ៣៩ ជើងទំព័រ ៧៦, កថាខណ្ឌ ៤២ ជើងទំព័រ ៨៩។

⁶⁶⁴ ការឆ្លើយតបរបស់ អា អាន (D360/11) កថាខណ្ឌ ២៣, ២៩, ៣២។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និងD360/18.1 ERN 01626068-01626069 ទំព័រ ១៤ បន្ទាត់ ១៥ - ទំព័រ ១៥ បន្ទាត់ ២។

⁶⁶⁵ សូមមើល សាលដីកាលើសំណើសុំធ្វើមោឃភាពលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ (D338/1/5) កថាខណ្ឌ ១០, ២៣ ជើងទំព័រ យោងលេខ ៦៤។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៤/២ សំណើសុំធ្វើមោឃភាពលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយនានាដែលធ្វើឡើង ដោយអ្នកស៊ើបអង្កេតចំនួនបីរូប ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D338/1/2 កថាខណ្ឌ ២២។ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់ សម្គាល់ថា នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ សហមេធាវីការពារក្តីលើកឡើងនូវកំហុសស៊ើបអង្កេត ដូចបានអះអាងនៅក្នុងសំណើសុំធ្វើ មោឃភាពលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដែល ក្នុងនោះមានដូចជា៖ (i) “ការផ្តល់” ព័ត៌មានដាក់បន្ត (ii) ការសន្និដ្ឋានដែលមិនបាន ថតសំឡេងឱ្យបានត្រឹមត្រូវ និង (iii) ការខកខានពុំបានសួរមូលដ្ឋាន ឬប្រភពនៃភស្តុតាង។ សូមមើលជាទូទៅ សាលដីកាលើប ណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ តា អាន ស្តីពីការបដិសេធសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ (D190/1/2) កថាខណ្ឌ ១៩-២០ (ដែលលើកឡើង ថា ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍គ្រាន់តែ “អះអាងឡើងវិញនូវទទ្ទឹករណ៍ដែលបានលើកឡើងរួចមកហើយ” និងលើកឡើងថា អង្គបុរេជំនុំ ជម្រះអាចបដិសេធបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ឬសំណើនេះចោល “នៅពេលដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនអាចសម្រេចលើបញ្ហា ដែលបាន លើកឡើងនៅចំពោះមុខខ្លួន ការពិនិត្យឡើងវិញលើបញ្ហាដែលដូចគ្នាជាសំខាន់ (ទាំងក្នុងអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់) តាមរយៈសំណើ



នីតិវិធី ហើយបានសន្និដ្ឋានថា អ្នកស៊ើបអង្កេតពុំមានកំហុសក្នុងការអនុវត្តការងាររបស់ខ្លួនទេ^{៦៦៦}។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ដូចដែលសហមេធាវីលើកឡើង ចៅក្រមអន្តរជាតិបានបញ្ជាក់រួចហើយថា ភាពអាចទុកចិត្តបាននៃការស្តាប់ចម្លើយនឹង “ត្រូវយកមកវាយតម្លៃពេញលេញនៅដំណាក់កាលចេញដីកាដោះស្រាយ រួមទាំងការវាយតម្លៃនាពេលក្រោយមកដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ”^{៦៦៧}។ ហេតុនេះ ក្នុងការបដិសេធពាក្យសុំធ្វើមោឃភាពរបស់សហមេធាវី អង្គបុរេជំនុំជម្រះបើកឱ្យមានសំណួរអំពីតម្លៃជាភស្តុតាងដែលផ្តល់ទៅលើភ

សុំ ឬបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលដាក់ដោយភាគីដដែល”។

^{៦៦៦} ជាពិសេស អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសន្និដ្ឋានថា (i) កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដែលត្រូវបានជំទាស់ តាមការអះអាងថា “មានការផ្តល់” ព័ត៌មានដាក់បន្តតាមរយៈសំណួរនាំមុខ និងសំណួរបើក ឬដោយការផ្តល់រឿងរ៉ាវជាមុននោះ ពុំបង្ហាញថាមានការអនុវត្តមិនត្រឹមត្រូវចំពោះឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេត នៅក្នុងពេលស្តាប់ចម្លើយនោះទេ សូមមើល (“សាលដីកាលើសំណើសុំធ្វើមោឃភាពលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ (D338/1/5)”) កថាខណ្ឌ ២១, ២២, (ii) ការសន្ទនាដែលមិនបានថតសំឡេង (ដែលត្រូវបានកំណត់ថាជាវីដេអូ “វាយតម្លៃ”) ពុំបង្ហាញនូវភាពលម្អៀង ឬភស្តុតាងពុំត្រឹមត្រូវ សូមមើល កថាខណ្ឌ ២៤ និង (iii) នគ្គីភាពដែលបានចោទប្រកាន់មកលើអ្នកស៊ើបអង្កេត ចំពោះការបន្តសួរដេញដោល ឬការជជែកសួរលើមូលដ្ឋាននៃការអះអាងដាក់បន្ត ពុំត្រូវបានបង្ហាញឱ្យឃើញថាមានភាពលម្អៀង ឬលេចឡើងនូវភាពលម្អៀងណាមួយនៅក្នុងករណីទាំងនោះទេ សូមមើល កថាខណ្ឌ ២៣។ ចៅក្រមអន្តរជាតិ កត់សម្គាល់ឃើញថា ឧទាហរណ៍ជាក់លាក់ទាំងអស់នៃភាពមិនប្រក្រតីក្នុងការស៊ើបអង្កេតដូចបានអះអាងនៅក្នុងសំណើហេតុទី ៥(iii) នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ត្រូវបានសហមេធាវីការពារក្តីអះអាងកាលពីមុនរួចមកហើយ នៅក្នុងសំណើរបស់ពួកគេសុំឱ្យធ្វើមោឃភាពលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សូមមើល ខ. កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/484 (ដែលត្រូវបានយោងរួចមកហើយនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ខ នៃសំណើសុំធ្វើមោឃភាពលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯកសារ D338/1/2.3 លេខរៀង ៥៦)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ វ៉ាន់ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/138 (ដែលត្រូវបានយោងរួចមកហើយនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ យ នៃសំណើសុំធ្វើមោឃភាពលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯកសារ D338/1/2.5 លេខរៀង ១)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពិន ពៅ ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/116 (ដែលត្រូវបានយោងរួចមកហើយនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ក នៃសំណើសុំធ្វើមោឃភាពលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯកសារ D338/1/2.2 ត្រង់ ERN (EN) 01388910។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អិន គីមអេង ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ D107/5 (ដែលត្រូវបានយោងរួចមកហើយនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ក នៃសំណើសុំធ្វើមោឃភាពលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯកសារ D338/1/2.2 ត្រង់ ERN (EN) 01388902)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី បាន សៀក ចុះថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ D107/15 (ដែលត្រូវបានយោងរួចមកហើយនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ក នៃសំណើសុំធ្វើមោឃភាពលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯកសារ D338/1/2.2 ត្រង់ ERN (EN) 01388901)។ ចៅក្រមអន្តរជាតិនឹងមិនពិនិត្យឡើងវិញទៅលើការសម្រេចរបស់ខ្លួនស្តីពីការចោទប្រកាន់ចំពោះការអនុវត្តកិច្ចស៊ើបសួរមិនត្រឹមត្រូវ ទាក់ទងនឹងការជំទាស់តវ៉ាដូចបានអះអាងជាថ្មីទៀតទាំងនេះទេ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិនឹងគ្រាន់តែវាយតម្លៃ ថាតើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានបំពេញកិច្ចដោយមិនសមហេតុផលឬយ៉ាងណា ក្នុងការឈានដល់ការសន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុ ដែលបានសំអាងលើភស្តុតាងចម្រុងចម្រាស់នេះ។

^{៦៦៧} សាលដីកាលើសំណើសុំធ្វើមោឃភាពលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ (ឯកសារ D338/1/5) កថាខណ្ឌ ២៥។



ស្តុតាង សម្រាប់ធ្វើការវាយតម្លៃ នៅពេលនេះ។

៤១៩. ទីមួយ សហមេធាវីបានជំទាស់ទាន់ពេលវេលាចំពោះភាពអាចទុកចិត្តបាន និងភាពជឿជាក់បាននៃភ័ស្តុតាងដែលអ្នកស៊ើបអង្កេតប្រមូលបាន។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា បញ្ហាថាតើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមាន ឬគ្មានកំហុស ក្នុងការវាយតម្លៃទៅលើតម្លៃជាភស្តុតាង ចំពោះភស្តុតាងដែលបានពីការស្តាប់ចម្លើយ មានភាពខុសគ្នាស្រឡះពីបញ្ហាដែលសហមេធាវីបានលើកឡើងពីមុន គឺថាតើ ផ្នែកដែលត្រូវបានជំទាស់នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយមួយចំនួន ត្រូវធ្វើមោឃភាពដោយសារកំហុសនីតិវិធីដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ឬយ៉ាងណា^{៦៦៨}។ ដោយបានសម្រេចថា ការចោទប្រកាន់ទាំងនេះពុំគ្រប់គ្រាន់ធ្វើឱ្យមានមោឃភាពចំពោះការស្តាប់ចម្លើយដែលត្រូវបានជំទាស់នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិបញ្ជាក់ថា ពុំមានសំអាងហេតុដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ភាពអាចទុកចិត្ត និងភាពជឿជាក់បាននៃភស្តុតាងឡើយ ដោយសារតែភាពមិនត្រឹមត្រូវនៃការស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងរឿងក្តីនេះឡើយ។

៤២០. ទីពីរ ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាថាតើ មាន ឬគ្មាន “ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់”^{៦៦៩} នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំមានកំហុសទេ ក្នុងការសំអាងទាំងស្រុងទៅលើចម្លើយពីការស្តាប់ចម្លើយ។ សហមេធាវីពុំមានបង្ហាញថា ការវាយតម្លៃរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិទៅលើភាពអាចទុកចិត្តបាន និងតម្លៃជាភស្តុតាងនៃភស្តុតាងដែលបានពីការស្តាប់ចម្លើយ ពុំមានហេតុផលនោះឡើយ។

៤២១. ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា នៅក្នុងឧទាហរណ៍ជាក់លាក់ដែលសហមេធាវីលើកឡើង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនគ្រាន់តែសំអាងទៅលើការស្តាប់ចម្លើយ ដែលអាច “ប្រឡូកប្រឡាក់” ដើម្បីស្នើឡើងមកធ្វើជាភស្តុតាង ប៉ុណ្ណោះទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ គាត់បង្ហាញពីការវាយតម្លៃច្បាស់លាស់លើតម្លៃជាភស្តុតាង និងភាពអាចទុកចិត្តបាននៃភស្តុតាងទាំងនោះទៀតផង^{៦៧០}។ នៅក្នុងករណីផ្សេងទៀត

^{៦៦៨} សាលដីកាលើសំណើសុំធ្វើមោឃភាពលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ (ឯកសារ D338/1/5) កថាខណ្ឌ ១០, ១៥។

^{៦៦៩} សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៦០-៦២។

^{៦៧០} សូមមើល ឧ. ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៥២៣ ជើងទំព័រយោងលេខ ១៧២៧ (សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ សំអាងលើកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពិន ពៅ (ឯកសារ D219/116) ជាភស្តុតាងគាំទ្រដល់ផ្នែកសេចក្តីសម្រេចថា បន្ទាប់ពីកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីបានមកដល់ ការសម្លាប់មនុស្សនៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តបាធាយបានកើនឡើង។ ដូចដែលបានលើកឡើងដោយសហមេធាវីការពារក្តី គ្រាន់តែជាការសន្មតថា អ្នកស៊ើបអង្កេតក៏បានពុំបានកត់ត្រាការសន្ទនាដែលមិនបានថតសំឡេង ដែលតាមរយៈនោះ អ្នកស៊ើបអង្កេត “បានផ្តល់” ព័ត៌មានទាំងមិនត្រឹមត្រូវទាល់តែ



សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិយោងទៅចម្លើយទាំងនោះ រួមជាមួយសម្ភារគាំទ្រផ្សេងទៀត⁶⁷¹។

សោះដល់សាក្សីថា “អ្នកទោសរាប់ពាន់នាក់ត្រូវបានសម្លាប់” នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តបាធាយនោះ គឺសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំបានសំអាងទៅលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយនោះ ថាជាចំនួនភស្តុតាងពិតប្រាកដសម្រាប់ការសម្លាប់មនុស្សនៅវត្តបាធាយនោះទេ។ តាមពិតទៅ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពិភាក្សាយ៉ាងច្បាស់លាស់ចំពោះភាពគួរឱ្យជឿជាក់បាននៃភស្តុតាងរបស់ ពិន ពៅ (សូមមើល កថាខណ្ឌ ៥២៩) និងពន្យល់យ៉ាងច្បាស់ក្រឡេកថា សាក្សីរូបនេះ “មិនអាចចាត់ថាជឿជាក់បានពាក់ព័ន្ធនឹងប្រភេទជនរងគ្រោះ និងចំនួននៃការសម្លាប់មនុស្សនៅវត្តបាធាយ ខណៈដែលគាត់បានគ្រប់គ្រងនៅមន្ទីរសន្តិសុខនោះ” សូមមើល កថាខណ្ឌ ៥៣០ (មានសេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម)។ ទោះបីជាចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ក្រោយមក បានសំអាងយ៉ាងចម្លែកទៅលើសាក្សី ពិន ពៅ នៅក្នុងជើងទំព័រយោងលេខ ១៧៧១ ដើម្បីជាការគាំទ្រដល់ចម្លើយថា “សាក្សីទាំងឡាយសង្កេតឃើញនូវការស៊ីសង្វាក់គ្នាថា ជនរងគ្រោះ [ដែលគេបានសម្លាប់នៅវត្តបាធាយ] មានចំនួនរាប់ពាន់នាក់” ក៏ដោយ ក៏ភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នានេះមិនធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ភាពសមហេតុផលនៃការយល់ឃើញពាក់ព័ន្ធនឹងចំនួនអ្នកសម្លាប់នៅវត្តបាធាយ ដោយសារមានកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយគាំទ្រជាច្រើនទៀតដែលបានយោងនៅក្នុងលេខជើងទំព័រយោងដដែល និងកថាខណ្ឌបន្តបន្ទាប់ទៀត។ សូមមើលផងដែរ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៦៣៣ ជើងទំព័រយោងលេខ ២១៥៣ (សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិផ្អែកលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីប្រាក់ យុត (ឯកសារ D219/484) ជាភស្តុតាងដែលគាំទ្រថា អា អាន បានបញ្ជាឱ្យ ប្រាក់ យុត លេខាស្រុកកំពង់សៀម រៀបចំបញ្ជីឈ្មោះជនជាតិចាមនៅស្រុកកំពង់សៀម។ ទោះបីជា “ការផ្តល់” ព័ត៌មានពីសំណាក់អ្នកស៊ើបអង្កេតទាក់ទងនឹងចំនួនជនជាតិចាមរបស់នៅក្នុងភូមិធានាចំណុះឱ្យស្រុកមិនត្រឹមត្រូវក្តី ក៏សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំបានសំអាងទៅលើផ្នែកនៃកិច្ចសម្ភាសន៍ដែលត្រូវបានជំទាស់នេះ ថាជាភស្តុតាងសម្រាប់ជនជាតិចាមដែលគេបានសម្លាប់នៅក្នុងស្រុកកំពង់សៀមនោះដែរ ប៉ុន្តែដើម្បីគាំទ្រដល់ការយល់ឃើញរបស់គាត់ថា អា អាន បានបញ្ជាឱ្យចងក្រងបញ្ជីឈ្មោះជនជាតិចាមទៅវិញទេ។ ដូចបានលើកឡើងរួចមកហើយនៅក្នុងសំអាងហេតុទី ៥(ii) ខាងលើ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានរាយតម្លៃពីភាពអាចឱ្យជឿជាក់បាននៃភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត។ លើសពីនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានលើកឡើងនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ IV នៃដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ពីភស្តុតាងដែលគាំទ្រដល់ការគណនារបស់គាត់អំពីចំនួនជនជាតិចាមដែលត្រូវបានសម្លាប់នៅក្នុងស្រុកកំពង់សៀម ដែលបានផ្អែកទៅលើកំណត់ហេតុសម្លាប់ចម្លើយរបស់សាក្សីដទៃទៀត)។

⁶⁷¹ សូមមើល ខ. ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៥២ ជើងទំព័រយោងលេខ ៦២០ (សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ សំអាងទៅលើកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី បាន សៀក (D107/15) ដែលជាការគាំទ្រដល់ភស្តុតាងថា អា អាន បានក្លាយជាអនុលេខាភូមិភាគកណ្តាលនៅចុងឆ្នាំ ១៩៧៧។ ដូចបានលើកឡើងដោយសហមេធាវីការពារក្តី ទោះបីជាអ្នកស៊ើបអង្កេតខកខានពុំបានសាកសួរអំពីមូលដ្ឋាននៃការដឹងពួនេះពុំត្រឹមត្រូវក៏ដោយ ក៏កំណត់ហេតុស្តាប់នៃការចម្លើយនេះគ្រាន់តែជាកំណត់ហេតុមួយ ក្នុងចំណោមកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី បាន សៀក ជាច្រើនដែលត្រូវបានយកមកសំអាងដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ រួមទាំងសក្ខីកម្មរបស់ បាន សៀក ដែលឆ្លើយនៅក្នុងតុលាការនេះក្នុងសំណុំរឿង ០០២/២ ផងដែរ។ បាន សៀក ពន្យល់ថា នៅក្នុងចំណោមមុខតំណែងជាច្រើនទៀត គាត់បានកាន់មុខតំណែងមួយចំនួន ដូចជា ប្រធានពាណិជ្ជកម្មតំបន់៤២ និងអនុលេខាស្រុកចម្ការលើ ដែលគាំទ្រដល់ការដឹងរបស់គាត់អំពីរចនាសម្ព័ន្ធដឹកនាំរបស់ភូមិភាគកណ្តាល។ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី បាន សៀក ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមីនា ឆ្នាំ



ហេតុនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា វិធីសាស្ត្ររបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំមែនជាការ ខុសឆ្គងទេ ហើយសម្រេចថា ការសំអាងទាំងស្រុងរបស់គាត់ទៅលើភស្តុតាងដែលបានពីការស្តាប់ចម្លើយ

២០១៤ ឯកសារ D117/35 ត្រង់ ERN (KH) 00980365 (ឆ.១០)។ ប្រតិចារិកសវនាការលើអង្គសេចក្តីនៃសំណុំរឿង ០០២/០២ ថ្ងៃទី០៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ (បាន សៀក) ឯកសារ D219/702.1.75 ត្រង់ ERN (KH) 01424036-01424038។ សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិក៏យោងទៅលើកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយជាច្រើនពីសាក្សីដទៃទៀត ថាជាភស្តុតាងគាំទ្រចំពោះតួនាទី របស់ អា អាន ជាអនុលេខាភូមិភាគកណ្តាល ខ. កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី គុច វ៉ា ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/178 ត្រង់ ERN (KH) 01066300 (ឆ.៦) (“ភាសា គឺជាអនុ កែ ពក និងជាសមាជិកកណៈភូមិភាគ”)។ កំណត់ ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ឹម ប៉ុន ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D117/50 ត្រង់ ERN (KH) 00990812 (ឆ .២៩) (“បាទៗ ភាសាហ្នឹងជាអនុ។ បើនិយាយពីខាងភូមិភាគ គាត់អនុ ភាពក”) & 00990819 (ឆ.៧៥) (“ភាសា ហ្នឹងគាត់អនុ ភូមិភាគដែរ គាត់ដើរហូតមក ពេល ៧ ពក បញ្ហា ឬអត់នៅអី គាត់ដើរធ្វើការដែរ”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ ជឹម ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/18 ត្រង់ ERN (KH) 00893171 (ឆ.២) (“ក្រោយពីការចាប់ខ្លួន សៃ ខ្ញុំដឹងថា ភាសា គឺជាអនុរបស់ ភាពក តែម្នាក់ដែលនៅសល់”)។ សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៦៣៣ ជើងទំព័រយោងលេខ ២១៥១ (កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ វ៉ាន់ ដែលបានយក មកសំអាង (ឯកសារ D219/138) គឺស៊ីសង្វាក់គ្នានឹងឯកសារផ្សេងទៀត រួមទាំងសក្ខីកម្មរបស់គាត់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/២ ផង ដែលគាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មលម្អិតទាក់ទងនឹងបញ្ជីឈ្មោះជនជាតិចាម ដែលគេបានស្នើឱ្យគាត់រៀបចំ និងតួនាទីរបស់ អា អាន នៅក្នុងការណែនាំឱ្យរៀបចំបញ្ជីឈ្មោះទាំងនេះ។ សូមមើល ប្រតិចារិកសវនាការលើអង្គសេចក្តីនៃសំណុំរឿង ០០២/ ០២ ថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (យូ វ៉ាន់) ត្រង់ ERN (KH) 01451953- 01451954, 01451956- 01451960។ សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិក៏យោងទៅលើភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត និង ញឹម កុល ដែលអាចត្រូវបានយកមកសំអាងប្រកបដោយ ហេតុផលថាជាប្រភពនៃភស្តុតាងគួរឱ្យជឿជាក់បាន ដូចដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងសំអាងហេតុទី ៥(ii)។ សូមមើល ដីកា ដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៥៥ ជើងទំព័រយោងលេខ ៦៣២ (បន្ថែមលើ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អិន គឹមអេង ដែលបានយកមកសំអាង (D107/5) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ក៏ ផ្អែកលើកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី កែ ពេជ្រវណ្ណៈ និងកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ឹម ប៉ុន (D117/50) ផងដែរ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិទទួលស្គាល់ថា សហមេធាវីការពារក្តីលើកឡើងនូវការជំទាស់តវ៉ាជាក់លាក់មួយប្រឆាំងនឹងការយល់ ឃើញរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិថា អា អាន បានបំពេញតួនាទីជាលេខាស្តីទីភូមិភាគកណ្តាល នៅក្នុងអំឡុងពេល ដែល កែ ពក អវត្តមានពីភូមិភាគនេះ ហើយលើកបញ្ហាជាក់លាក់នេះឡើងនៅក្នុងសំអាងហេតុទី ៦(iv)។ សម្រាប់គោលបំណង នានានាពេលនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំបានប្រព្រឹត្តកំហុសនៅក្នុងការសំអាងលើ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អិន គឹមអេង (ឯកសារ D107/5) និងបានពិចារណាយ៉ាងត្រឹមត្រូវចំពោះតម្លៃភរនីយភាព កម្រិតទាបនៃភស្តុតាងនេះ។ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) រៀបចំយ៉ាងច្បាស់លាស់លើចម្លើយរបស់ អិន គឹមអេង (D107/5) ត្រង់ ERN (KH) 00784994 (ឆ.២៧) (“នៅពេល កែ ពក អវត្តមាន អនុរបស់គាត់ដែលជាប្រធានតំបន់ ឈ្មោះ ភាសា ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវ”) ទល់នឹងចម្លើយផ្ទុយគ្នារបស់ អិន គឹមអេង ដែលបានឆ្លើយនៅក្នុងកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ ចម្លើយផ្សេងទៀតរបស់គាត់ (ឯកសារ D117/66 ត្រង់ ERN (KH) 01023133 (ឆ.១៣) (“ខ្ញុំដឹងថា ភាសា ឬ ហែន ធ្វើការ ជំនួសឱ្យ កែ ពក ពេលគាត់អវត្តមាន”)។



មានហេតុផល។ ហេតុនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេច បដិសេធមូលដ្ឋានទី ៥ (៣)។

**មូលដ្ឋានទី៥(iv). ការចោទប្រកាន់ចំពោះកំហុសនៃការសំអាងនៅលើភស្តុតាងដែលពុំមានការ
បញ្ជាក់បន្ថែម**

១. សារណា

៤២២. សហមេធាវីលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសដែលផ្អែកជាប្រព័ន្ធនៅលើដំណើររឿងមិនមានសំអាង ដើម្បីគាំទ្រអង្គហេតុជាក់ស្តែងដែលរំលេចសំអាងហេតុយុត្តាធិការបុគ្គលដែលវិធីនេះមានលក្ខណៈប្រាសចាកឆ្ងាយពីលក្ខខណ្ឌបទដ្ឋានភស្តុតាង⁶⁷²។ ទោះបីពុំមានវិធានទូទៅដែលថា សំអាងហេតុត្រូវតែគាំទ្រដោយភស្តុតាងមួយឬច្រើនក៏ដោយ ក៏សហមេធាវីអះអាងថា ការបញ្ជាក់បន្ថែមគឺមានសារៈសំខាន់នៅពេលសម្រេចអំពីភាពជាប់ពាក់ព័ន្ធ និងភាពអាចជឿជាក់បាននៃភស្តុតាងអនុលោមទៅតាមយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល តុលាការអន្តរជាតិ និងយុត្តាធិការច្បាប់ស៊ីវិលជាតិនានា⁶⁷³។ សហមេធាវីអះអាងបន្ថែមថា ត្រូវតែ “មានការប្រុងប្រយ័ត្ន” ចំពោះចម្លើយរបស់សាក្សីដែលពុំមានការបញ្ជាក់បន្ថែម ហើយថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការមិនប្រកាន់យកវិធីសាស្ត្រនេះ⁶⁷⁴។

៤២៣. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិឆ្លើយតបថា ការសំអាងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិទៅលើដំណើររឿង “តែមួយ មិនមានការបញ្ជាក់បន្ថែម” ដែលបានអះអាង គឺត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់⁶⁷⁵។ អ.វ.ត.ក និងតុលាការផ្សេងទៀតបានទទួលស្គាល់ថា ការបញ្ជាក់បន្ថែមរបស់សាក្សី និងភស្តុតាងមិនមែនជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវផ្នែកច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិនោះទេ⁶⁷⁶ សូម្បីតែការសម្រេចដាក់ពន្ធនាគារ

⁶⁷² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧៧ និងជើងទំព័រ ១៦៧។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626069 ទំព័រ ១៥ បន្ទាត់ ២-៨។

⁶⁷³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧៧ និងជើងទំព័រ ១៦៨-១៧០។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626069 ទំព័រ ១៥ បន្ទាត់ ៨-១៥។

⁶⁷⁴ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626069 ទំព័រ ១៥ បន្ទាត់ ១៥-២២។

⁶⁷⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៤៨។

⁶⁷⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៤៨ និងជើងទំព័រ ១១១។



ក៏ដោយ⁶⁷⁷ ហើយគ្រាន់តែជាកត្តាមួយក្នុងចំណោមកត្តាសក្តានុពលជាច្រើនទៀតដើម្បីពិចារណា ក្នុងការ
វាយតម្លៃភស្តុតាងប៉ុណ្ណោះ⁶⁷⁸។ នៅក្នុងកាលៈទេសៈណាក៏ដោយ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិយល់ឃើញ
ថា ដំណើររឿងជាច្រើនដែលសហមេធាវីជំទាស់ “ត្រូវបានបញ្ជាក់បន្ថែមដោយ និងបានបញ្ជាក់បន្ថែមឱ្យ
ច្បាស់ពី” ភស្តុតាងផ្សេងៗទៀត⁶⁷⁹។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិកត់សម្គាល់បន្ថែមថា ការបញ្ជាក់បន្ថែម
ពុំតម្រូវឱ្យដំណើររឿងរបស់សាក្សីត្រូវតែដូចគ្នាបេះបិទគ្រប់ទិដ្ឋភាពនោះទេ តែ “បញ្ហាសំខាន់” គឺថា តើ
ដំណើររឿងពីរ ឬច្រើនដែលអាចទុកចិត្តបាន មានភាពមិនស្របគ្នា ឬយ៉ាងណា⁶⁸⁰។

៤២៤. នៅក្នុងការឆ្លើយតប សហមេធាវីនៅតែរក្សាជំហរថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមើល
រំលងចំពោះភាពខ្វះខាតការបញ្ជាក់បន្ថែម⁶⁸¹ ហើយបានវិះគន់ចំពោះ “ការយល់ច្រឡំជាមូលដ្ឋាន” របស់
សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិចំពោះទស្សនៈនៃភស្តុតាងបញ្ជាក់បន្ថែម⁶⁸²។ បើតាមសហមេធាវីគឺថា ការ
បញ្ជាក់បន្ថែម “ហាក់ដូចជាលក្ខខណ្ឌកំណត់” នៅពេលសាក្សី ឬអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋ
ប្បវេណី ពុំមានភាពអាចជឿជាក់បាន⁶⁸³ ហេតុនេះហើយ គួរតម្រូវឱ្យមានភស្តុតាងបញ្ជាក់បន្ថែម ដើម្បីគាំ
ទ្រដល់ភស្តុតាងរបស់សាក្សីដែលមិនអាចទុកចិត្តបាន⁶⁸⁴។ ចុងក្រោយ ដោយសារបទដ្ឋាននៃការបង្ហាញភ
ស្តុតាងដែលជា “ភស្តុតាងពិតប្រាកដ និងភស្តុតាងមានការបញ្ជាក់គ្រប់គ្រាន់” នៅដំណាក់កាលចេញដីកា
ដំណោះស្រាយធ្វើឱ្យការបញ្ជាក់បន្ថែមក្លាយជា “ចំណុចសំខាន់នៃការវិភាគភស្តុតាង”⁶⁸⁵ សហមេធាវី
អះអាងថា ត្រូវតែបំពេញទៅតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវឱ្យមានភស្តុតាងបញ្ជាក់បន្ថែម មុននឹងទទួលយកអង្គហេតុ
នីមួយៗ ថាមានការបញ្ជាក់ត្រឹមត្រូវ⁶⁸⁶។

⁶⁷⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៤៨ និងជើងទំព័រ ១១២។

⁶⁷⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៤៨ និងជើងទំព័រ ១១៣។

⁶⁷⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៤៨ (លុបជើងទំព័រ)។

⁶⁸⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៤៨ ជើងទំព័រ ១១៤។

⁶⁸¹ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (D360/11) កថាខណ្ឌ ២៩។

⁶⁸² ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (D360/11) កថាខណ្ឌ ៣៨ និង ជើងទំព័រ ៧៦។ ទោះបី សហមេធាវីលើកឡើងនូវទង្វើករណី
ទាំងនេះជាផ្នែកនៃការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួននៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៦ ក្តី តែចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ជាការសមរម្យដែលលើក
ឡើងនូវទង្វើករណីទាំងនេះនៅទីនេះ។

⁶⁸³ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (D360/11) កថាខណ្ឌ ៣៩។

⁶⁸⁴ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (D360/11) កថាខណ្ឌ ៣៩ និងជើងទំព័រ ៧៩។

⁶⁸⁵ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (D360/11) កថាខណ្ឌ ៣៩។

⁶⁸⁶ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (D360/11) កថាខណ្ឌ ៤០។



២. ការពិភាក្សា

៤២៥. ចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំមានកំហុសទេ ដែលសំអាងទៅលើភស្តុតាងដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាពុំមានការបញ្ជាក់បន្ថែមនោះ^{៦៨៧}។ ជាបឋម ជាបញ្ហាអង្គច្បាប់ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា ការបញ្ជាក់បន្ថែមទៅលើភស្តុតាងពុំមែនជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវទេ ទោះបីវាជាកត្តាមួយក្នុងចំណោមកត្តាសំខាន់ជាច្រើន ក្នុងការវាយតម្លៃភាពជឿជាក់នៃភស្តុតាងក៏ដោយ។ ទីពីរ សហមេធាវីពុំបានបង្ហាញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបំពេញកិច្ចមិនត្រឹមត្រូវ ក្នុងការសំអាងទៅលើភស្តុតាងពិសាក្សីដែលពុំមានការបញ្ជាក់បន្ថែម ដូចបានអះអាងនោះ។

៤២៦. ទីមួយ ចៅក្រមអន្តរជាតិរដ្ឋិកថា “ភស្តុតាងទាំងអស់សុទ្ធតែអាចទទួលយកបាន ហើយជាទូទៅទទួលបាននូវសច្ចៈណ៍នៃភាពជឿជាក់បាន” ហើយថា “លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យតែមួយគត់ គួរតែជាឥទ្ធិពលដែលខ្លឹមសារនៃភស្តុតាងនោះអាចមានទៅលើជំនឿស្មោះត្រង់ពិតប្រាកដរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាក់ទងនឹងបញ្ហាថា តើមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ឬអត់ សម្រាប់ការចោទប្រកាន់នោះ”^{៦៨៨}។ ចៅក្រមអន្តរជាតិបញ្ជាក់ថា ពុំមានលក្ខខណ្ឌតាមផ្លូវច្បាប់ដែលថា ភស្តុតាងរបស់សាក្សីស្តីពីអង្គហេតុជាក់ស្តែងចាំបាច់ត្រូវតែមានការបញ្ជាក់បន្ថែមដោយភស្តុតាងពីប្រភពផ្សេងទៀត^{៦៨៩} នោះឡើយ ហើយថា ភស្តុតាងដែលពុំមានការបញ្ជាក់បន្ថែមពីសាក្សីតែម្នាក់អាចគាំទ្រដល់ការសម្រេចពីពិរុទ្ធភាពបាន ទោះបីនៅក្នុងដំណាក់កាលជំនុំជម្រះក៏ដោយ^{៦៩០}។ ទោះបីសហមេធាវីលើកឡើងថា បទដ្ឋាននៃ “ភស្តុតាងមានលក្ខណៈខ្លាំងក្លា និងស៊ី

^{៦៨៧} ទោះជាយ៉ាងណាក្តី ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការកំណត់ថានានុក្រមនៃការវាយតម្លៃភស្តុតាង និងអាចស្វែងរកការបញ្ជាក់បន្ថែមចំពោះភស្តុតាងក្រៅពីកំណត់ស្តាប់ចម្លើយដែលរៀបចំដោយ ក.ស.ច.ស និងប្រតិចារិកជំនុំជម្រះនៅ អ.វ.ត.ក។ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ១៣០។

^{៦៨៨} សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១(D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៥១ ដល់ ៥២។

^{៦៨៩} ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា វិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងមិនតម្រូវឱ្យមានការបញ្ជាក់បន្ថែមទៅលើភស្តុតាង ក្នុងការចេញដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះទេ។ *សូមមើលផងដែរ* សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/១ (F36) កថាខណ្ឌ ៤២៤ (“ពុំមានវិធានទូទៅណាមួយចែងថា ប្រសិនបើពុំមានភស្តុតាងច្រើនគាំទ្រការយល់ឃើញទេនោះ ការយល់ឃើញឱ្យហួសពីវិមតិសង្ស័យមួយ ពុំអាចត្រូវបានធ្វើឡើងដោយសមហេតុផលបានឡើយ”)។ សាលដីកាក្នុង *រឿងក្តី Taylor* (SCSL) កថាខណ្ឌ ៧៥។ តុលាការ ICTR *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Nahimana និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ ICTR-99-52-A សាលដីការបស់សាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ (“សាលដីកាក្នុង *រឿងក្តី Nahimana* (ICTR) ដឹងទំព័រ ១៣១២ (ប្រមូលសំណុំរឿងនៅតុលាការ ICTR និងសំណុំរឿងនៅតុលាការ ICTY ដែលសម្រេចដូចគ្នា)។

^{៦៩០} សាលដីកាក្នុង *រឿងក្តី Tadić* (ICTY) កថាខណ្ឌ ៦៥-៦៦ (បញ្ជាក់អំពីការផ្តន្ទាទោសចំពោះអំពើហាតកម្មទៅលើមន្ត្រីនគរបាលពីររូប ដែលផ្អែកផ្តាច់មុខទៅលើសក្ខីកម្មដែលគ្មានការបញ្ជាក់បន្ថែមរបស់សាក្សីតែម្នាក់)។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់*



សង្វាក់គ្រប់គ្រាន់” យោងទៅការបញ្ជាក់បន្ថែមក៏ដោយ ក៏ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ការយោងទៅ “ភស្តុតាងដែលមានការបញ្ជាក់បន្ថែម” នៅទីនេះ លើកឡើងនូវទស្សនៈថា មាន ឬមិនមានមូលដ្ឋាននូវនៃ ភស្តុតាងដើម្បីគាំទ្រដល់បទចោទជាមូលដ្ឋាន ពុំមែនថា តើសេចក្តីសន្និដ្ឋានជាក់ស្តែងត្រូវបានគាំទ្រដោយភស្តុតាងពីរ ឬច្រើននោះឡើយ។ ទោះជាមានការលើកឡើងយ៉ាងនោះក្តី ទោះបីពុំតម្រូវឱ្យមានការបញ្ជាក់បន្ថែម ក៏ដោយ តែអង្គហេតុដែលថា សក្ខីកម្មរបស់សាក្សីត្រូវបានបញ្ជាក់បន្ថែមដោយភស្តុតាងផ្សេងទៀត អាចជា កត្តាសំខាន់ក្នុងការវាយតម្លៃអំពីភាពជឿជាក់បាននៃសក្ខីកម្មនោះ⁶⁹¹ ។

៤២៧. ដោយហេតុថា តម្លៃជាភស្តុតាងពីងផ្នែកលើកត្តាជាច្រើននោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនបានកំណត់ លក្ខខណ្ឌដាច់ណាត់ដែលថា ភស្តុតាងពីសាក្សីនានាដែលត្រូវបានជំទាស់ថា “មិនអាចទុកចិត្តបាន” ត្រូវមាន ការបញ្ជាក់បន្ថែម ដូចដែលសហមេធាវីបានលើកឡើងនោះទេ⁶⁹²។ ក្នុងការវាយតម្លៃទៅលើភស្តុតាង សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអាចអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួនបានផ្អែកលើករណីជាក់ស្តែងនីមួយៗ និងសន្និដ្ឋានថា ចាំបាច់ត្រូវមានភស្តុតាងដែលមានការបញ្ជាក់បន្ថែម មុននឹងទទួលយកថា អង្គហេតុនីមួយៗមានការគាំទ្រ គ្រប់គ្រាន់⁶⁹³។ នាពេលនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមផ្ដោតទៅលើការជំទាស់ជាក់លាក់របស់សហមេធាវី ដូច

នឹង *Haradinaj និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ IT-04-84-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ (“សាលដីកាក្នុងរឿងក្តី *Haradinaj* (ICTY)”) កថាខណ្ឌ ២១៩ (សន្និដ្ឋានថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពុំមានកំហុសទេក្នុង ការសំអាងទៅលើភស្តុតាងរបស់សាក្សីដោយមិនតម្រូវឱ្យមានការបញ្ជាក់បន្ថែម ទោះបីសក្ខីកម្មនោះផ្ទុយពីភស្តុតាងរបស់សាក្សី ម្នាក់ទៀតក៏ដោយ)។

⁶⁹¹ *សូមមើលឧទាហរណ៍* សាលដីកាក្នុងរឿងក្តី *Kupreškić* (ICTY) កថាខណ្ឌ ២២០។ តុលាការ ICTY រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Limaj និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ IT-03-66-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៧ (“សាលដីកាក្នុងរឿងក្តី *Limaj* (ICTY)”) កថាខណ្ឌ ២០៣។ តុលាការ ICTR រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Ntawukuliyayo* សំណុំរឿង លេខ ICTR-05-82-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ២១។ តុលាការ ICTR រឿង ក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Kayishema និង Ruzindana* សំណុំរឿងលេខ ICTR-95-1-T សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី ២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៩ (“សាលក្រមក្នុងរឿងក្តី *Kayishema និង Ruzindana* (ICTR)”) កថាខណ្ឌ ៨០។ តុលាការ ICC *ស្ថានភាពនៅក្នុងសាលាណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យក្នុងហ្គេណេវានៅក្នុង រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Thomas Lubanga Dyilo* សំណុំរឿងលេខ ICC-01/04-01/06-803-tEN សេចក្តីសម្រេចលើការបញ្ជាក់ពីបទចោទ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ I ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៧ (“សេចក្តីសម្រេចលើការបញ្ជាក់ពីបទចោទក្នុងរឿងក្តី *Lubanga* (ICC)”) កថាខណ្ឌ ១២១-១២២។

⁶⁹² ជាងនេះទៀត ដូចពន្យល់លម្អិតខាងក្រោម ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿថា រឿងរ៉ាវទាំងនោះ “ពុំមានការបញ្ជាក់បន្ថែម” នោះទេ។

⁶⁹³ *សូមមើល* តុលាការ ICTR រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Gacumbitsi* សំណុំរឿងលេខ ICTR-2001-64-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះ តុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦ (“សាលដីកាក្នុងរឿងក្តី *Gacumbitsi* (ICTR)”) កថាខណ្ឌ ១១៥។ សាលដីកាក្នុង រឿងក្តី *Limaj* (ICTY) កថាខណ្ឌ ២០៣។



បានលើកឡើងនៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៥(៤)។

៤២៨. ទីពីរ ចៅក្រមអន្តរជាតិពុំជឿថា សហមេធាវីបានបង្ហាញអំពីកំហុសរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែលសំអាងខ្លាំងពេកទៅលើភស្តុតាងដែលពុំមានការបញ្ជាក់បន្ថែមនោះទេ។ ទោះបីការអះអាងរបស់សហមេធាវីដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានសំអាងជាប្រព័ន្ធនៅលើសាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី “តែមួយ មិនមានការបញ្ជាក់បន្ថែម”⁶⁹⁴ ក៏ដោយ តែចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា ចម្លើយជាច្រើនដែលត្រូវបានជំទាស់ ត្រូវបានបញ្ជាក់បន្ថែមដោយភស្តុតាងផ្សេងទៀត ទោះទាំងមូលក្តី ឬមួយផ្នែកក្តី⁶⁹⁵។ ជាងនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា ដំណើររឿងមួយចំនួនក្នុងចំណោមដំណើររឿងផ្សេងទៀតដែលសាក្សីបានរៀបរាប់នោះ គឺបង្ហាញអំពីព្រឹត្តិការណ៍ពិសេស⁶⁹⁶ ឬបង្ហាញពី

⁶⁹⁴ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា រឿងរ៉ាវមួយចំនួនរបស់សាក្សី និងអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលត្រូវបានជំទាស់ គឺថា រឿងរ៉ាវរបស់ ញ៉ែម ចេន, ប្រាក់ យុត, ពេញ វ៉ា, យូ វ៉ាន់ និង ជុំ វង្ស ត្រូវបានសម្រេចថាអាចទុកចិត្តបានជាទូទៅនៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៥(ii)។

⁶⁹⁵ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានពិនិត្យយ៉ាងល្អិតល្អន់ទៅលើឧទាហរណ៍នីមួយៗដែលសហមេធាវីបានលើកឡើងនៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៥(iv) និងសន្និដ្ឋានថាឧទាហរណ៍ទាំងនោះពុំមានមូលដ្ឋានទេ។ ហេតុនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិផ្តល់ឧទាហរណ៍មួយអំពីចម្លើយមួយដែលត្រូវបានបញ្ជាក់បន្ថែម ឬបញ្ជាក់បន្ថែមមួយផ្នែក បន្ទាប់មកចៅក្រមអន្តរជាតិត្រូវបានបញ្ជាក់នៅក្នុងជើងទំព័របន្តបន្ទាប់នូវឧទាហរណ៍ដែលមិនមានមូលដ្ឋាន ដោយសារសំអាងហេតុផ្សេងទៀត។ សូមមើលឧទាហរណ៍ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៥៦៤ ជើងទំព័រ ១៩០៧ (ក្រៅពីការដកស្រង់ពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់ គួយ មៀច (D219/582) ដែលលើកឡើងថា ទាហានរបស់ អេ អាន បានឈរជើងនៅវត្តតាមាក់ ហើយថា អេ អាន បានបញ្ជាក់ឱ្យកូនចៅគាត់ចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់អ្នកជាប់ឃុំ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិក៏បានយោងទៅភស្តុតាងផ្សេងនៅក្នុងកថាខណ្ឌដែលនោះដែរ ដើម្បីបញ្ជាក់បន្ថែមចំពោះការសន្និដ្ឋានដែលថា អេ អាន បានគ្រប់គ្រងទៅលើមន្ទីរសន្តិសុខវត្តតាមាក់ ឧទាហរណ៍កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សាត ភាព ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/504 នៅត្រង់ ERN 01146379 (ឆ.៦៦) (“ខ្ញុំគិតថា តាអាន ប្រាកដជាមានជាប់ពាក់ព័ន្ធ ដោយសារតែយោធាថ្នាក់តំបន់ ត្រូវបានគេចាត់តាំងឱ្យទៅយាមមន្ទីរសន្តិសុខ [វត្តតាមាក់] នោះ”។ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សូ សារ៉េន ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/837 នៅត្រង់ ERN 01335583 (ឆ.៦៦) (ពន្យល់ថា “មានតែ តាអាន ហ្នឹង” ដែលបញ្ជាក់ឱ្យចាប់ខ្លួនសាក្សីនៅវត្តតាមាក់)។ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេញ វ៉ា ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/226 នៅត្រង់ ERN 01075657 (ឆ.១២) (“គឺច្បាស់ជាមិត្ត អាន ហើយព្រោះគាត់ជាប្រធានតំបន់ ៤១ [...] នេះជាបែបបទការងារនៅសម័យនោះ”)។

⁶⁹⁶ សូមមើលឧទាហរណ៍ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ២៧១ ជើងទំព័រ ៧០២ (សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ គូ សេម ដែលលើកឡើងថា អេ អាន បានបញ្ជូនអតីតអនុលេខារបស់គាត់ឈ្មោះ ស៊ីម ឱ្យទៅដឹកនាំការសាងសង់ទំនប់ ៦ មកក ជាឧទាហរណ៍មួយដែលបង្ហាញពីការបញ្ជូនកម្មករ និងធនធានពីតំបន់ ៤១ទៅការដ្ឋានទំនប់នៅក្រៅតំបន់ ៤១។ ក្នុងនាមជាប្រពន្ធរបស់ ស៊ីម មានហេតុផលដែលជឿថា គូ សេម មានការដឹងជាពិសេសអំពី

កម្រិតខ្ពស់នៃព័ត៌មានលម្អិតជាក់លាក់⁶⁹⁷ ដែលអនុញ្ញាតឱ្យអ្នកវិនិច្ឆ័យលើអង្គហេតុមិនលម្អៀងអាចធ្វើការសន្និដ្ឋានយ៉ាងត្រឹមត្រូវ នៅក្នុងដំណាក់កាលចេញដីកាដោះស្រាយបាន។ ទាក់ទិននឹងសំអាងហេតុខាងលើ និងការខកខានរបស់សហមេធាវីក្នុងការពន្យល់លម្អិតអំពីកំហុសជាក់លាក់ពីការវាយតម្លៃភស្តុតាងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំមានកំហុសពាក់ព័ន្ធនឹងចំណុចនេះទេ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមបដិសេធមូលដ្ឋានទី ៥(៤)។

មូលដ្ឋានទី៥(v). ការចោទប្រកាន់ចំពោះកំហុសនៃការសំអាងលើភស្តុតាងចម្ងាយអាវ៉ាម

១. សារណា

៤២៩. យោងតាមមូលដ្ឋានទី៥ សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនបានប្រុងប្រយ័ត្នចំពោះការសំអាងលើភស្តុតាងចម្ងាយអាវ៉ាម រួមទាំង ពីប្រភពអនាមិក⁶⁹⁸ នៅពេលធ្វើការសម្រេចលើអង្គហេតុ ពាក់ព័ន្ធនឹងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ចំពោះ អោ អាន⁶⁹⁹។ ទោះបីជាទទួលស្គាល់ថា

ការងារ និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ ស៊ឹម ហាក់ដូចជាពួកគាត់រស់នៅបែកគ្នា និងបានជួបគ្នាម្តងម្កាល។ *សូមមើល* កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តូ សេម ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D117/39 នៅត្រង់ ERN 00993585 (ឆ.១០) (“យោងទៅតាមការដឹងរបស់ខ្ញុំ [ស៊ឹម] បានដឹកនាំប្រជាជនឱ្យធ្វើទំនប់ ជីកប្រឡាយ បង្កបង្កើនផល ដើម្បីឱ្យប្រជាជនមានម្ហូបអាហារគ្រប់គ្រាន់។ ឧទាហរណ៍ គាត់បានដឹកនាំប្រជាជនឱ្យកសាងទំនប់ ៦ មករា”)។

⁶⁹⁷ *សូមមើលឧទាហរណ៍* ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៦៨០ ជើងទំព័រ ២៣៣៣ (សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិយោងទៅលើភស្តុតាងរបស់ ទូច ចំរើន ជាឧទាហរណ៍មួយនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំនៅស្រុកព្រៃឈរ។ សាក្សីបានរៀបរាប់ថាគាត់ត្រូវបានគេនាំទៅតំបន់ ៤១ តាមកាណូតដោយមនុស្សពីរនាក់ដែលមានអារុដ បេ៤០ មួយដើម និងកាំភ្លើងអាកាមួយដើម។ បុរសទាំងពីរនាក់ដែលមានអារុដបាននាំ ទូច ចំរើន ទៅមន្ទីររបស់ អោ អាន ដែលនៅទីនោះ គាត់បានឃើញ អោ អាន ឱ្យគាត់រៀបការជាមួយប្រធានអង្គភាពភ័ស្តុភារ។ អោ អាន ធ្វើជាអធិបតីក្នុងការរៀបការនៅថ្ងៃបន្ទាប់។ ទូច ចំរើន ពន្យល់ថា គាត់ “មិនសប្បាយចិត្តទេ” តែមិនហ៊ានប្រកែកព្រោះគាត់ខ្លាចគេសម្លាប់គាត់។ ក្នុងពេលពិធីរៀបការ ប្រពន្ធរបស់ ទូច ចំរើន មិននិយាយអ្វីទាំងអស់។ *សូមមើល* កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទូច ចំរើន ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/435 នៅត្រង់ ERN 01124165 (ឆ.២៩-ឆ.៣០), 01124166 (ឆ.៣៧-ឆ.៤១), 01124170 (ឆ.៧៧-ឆ.៧៨), 01124184 (ឆ.២២៦-ឆ.២២៧, ឆ.២៣០)។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ជាការសមហេតុផលដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិសំអាងទៅលើរឿងរ៉ាវលម្អិតនេះ)។

⁶⁹⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧៨ យោងលើដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)(ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២១៧ លេខយោងជើងទំព័រ ៤៩៩ កថាខណ្ឌ ២៥៦ លេខយោងជើងទំព័រ ៦៣៣ កថាខណ្ឌ ៦៣៣ លេខយោងជើងទំព័រ ២១៥៥ កថាខណ្ឌ ២៥២ លេខយោងជើងទំព័រ ៦២០។

⁶⁹⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧៨ ដែលយោងទៅលើ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូន



ភស្តុតាងច្បាប់អាវាមអាចទទួលយកកម្រិតពិចារណាក៏ដោយ ក៏សហ មេធាវីអះអាងថា ភស្តុតាងបែបនេះគួរ ផ្តល់តម្លៃភស្តុតាងទាប ហើយ “ចាំបាច់ត្រូវមានការ ប្រុងប្រយ័ត្នក្នុងការវាយតម្លៃលើភស្តុតាងនេះ”⁷⁰⁰។ ពាក់ព័ន្ធនឹងភស្តុតាងច្បាប់អាវាមត្រួតគ្នា និងភស្តុតាងច្បាប់អាវាមពីប្រភពអនាមិកវិញ សហមេធាវី អះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានសម្រេចថា ភស្តុតាងប្រភេទបែបនេះ “មិនអាចបង្កើតបានជា ធាតុផ្សំនៃបទល្មើស ឬ ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវហួសពីវិមតិសង្ស័យបានឡើយ”⁷⁰¹។ សហមេធាវី ពិចារណាលើវិញថា ទោះបីជាបទដ្ឋាននៃភស្តុតាងមានលក្ខណៈទាបជាងនៅដំណាក់កាលដីកាដំណោះ ជ្រាយក៏ដោយ ក៏បទដ្ឋាននេះត្រូវអនុវត្តដូចគ្នានៅដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ នៅពេលសម្រេចលើភាពគ្រប់ គ្រាន់នៃភស្តុតាងប្រភេទនេះចំពោះយុត្តាធិការបុគ្គល ឬ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ⁷⁰²។

៤៣០. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិឆ្លើយតបថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានប្រុងប្រយ័ត្នយ៉ាង ត្រឹមត្រូវចំពោះការសំអាងលើភស្តុតាងច្បាប់អាវាម ហើយបានពិពណ៌នាលម្អិតយ៉ាងច្បាស់ៗចំពោះកត្តា ដែលខ្លួនបានពិចារណានៅពេលវាយតម្លៃលើភស្តុតាង⁷⁰³។ យោងតាមសហព្រះ រាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ការលើកឡើងរបស់សហមេធាវីថា ភស្តុតាងច្បាប់អាវាមគួរទទួលបានតម្លៃជាភស្តុតាងតិចជាងជាងនោះ មិនត្រឹមត្រូវនោះទេ ដោយហេតុថាទម្ងន់ដែលត្រូវផ្តល់ទៅឱ្យភស្តុតាងច្បាប់អាវាម គឺអាស្រ័យលើខ្លឹមសារ នៃភស្តុតាង និងកាលៈទេសៈនៅជុំវិញនោះ⁷⁰⁴។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងបន្ថែមទៀតថា ភស្តុ

រឿងទៅជំនុំជម្រះ)(ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៥៦ លេខយោងជើងទំព័រ ៦៣៣ កថាខណ្ឌ ២៥៦ លេខយោងជើងទំព័រ ៦៣៦ កថាខណ្ឌ ២៥៧ លេខយោងជើងទំព័រ ៦៤០ កថាខណ្ឌ ២៥៨ លេខយោងជើងទំព័រ ៦៤២ កថាខណ្ឌ ៣១៦ លេខយោងជើងទំព័រ ៨៣៩ កថាខណ្ឌ ៦៣៣ លេខយោងជើងទំព័រ ២១៥២, ២១៥៦, ២១៥៧, ២១៥៩, ២១៦១ កថាខណ្ឌ ៣០០ លេខយោងជើង ទំព័រ ៧៩៩ កថាខណ្ឌ ២៥៩ លេខយោងជើងទំព័រ ៦៥៣ កថាខណ្ឌ ២៦៧ លេខយោងជើងទំព័រ ៦៨០ កថាខណ្ឌ ៣៣០ លេខ យោងជើងទំព័រ ៩០៦។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិក ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 001626066 ទំព័រ ១២:០១-១២:០៣ ERN 001626070 ទំព័រ ១៦:០៤-១៦:១៣។

⁷⁰⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧៨។
⁷⁰¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧៨ ដែលយោងទៅលើ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/១ (ឯកសារ F36) កថាខណ្ឌ ៤៤១-៤៤២។
⁷⁰² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧៨។
⁷⁰³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៤៩ ដែល យោងទៅលើ ដីកាដំណោះជ្រាយ (ដីកាសម្រេចបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ១២៩-១៣០។
⁷⁰⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៤៩ ដែល យោងទៅលើ សាលដីកា Popvić និងអ្នកផ្សេងទៀត (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ១៣០៧។ តុលាការ ICTY រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Aleksovski IT-95-14/1-A សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់រដ្ឋអាជ្ញាស្តីពីភាពអាចទទួលយកបាននៃភស្តុតាង អង្គជំនុំជម្រះ



តាងចោមអាវាមភាគច្រើនដែលសំអាងដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិគឺជាភស្តុតាងដើមមានប្រភពរបស់វា ហើយទោះក្នុងករណីណាក៏ដោយ ទោះបីជាភស្តុតាងគ្មានប្រភព ឬ កម្រិតទី២ ក៏អាចសំអាងលើបានដែរ ប្រសិនបើការសំអាងនោះធ្វើឡើងដោយប្រុងប្រយ័ត្ន⁷⁰⁵។ ម្យ៉ាងវិញទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា ឧទាហរណ៍ចំនួនពីរដែលសហមេធាវីបានលើកឡើង មិនមានភស្តុតាងចោមអាវាមដែលពួកគេបានរៀបរាប់នោះទេ⁷⁰⁶ ទោះបីការជំទាស់ជាច្រើនដែលនៅសល់មិនមានផលប៉ះពាល់នោះដោយសារតែភស្តុតាងចោមអាវាមគ្រាន់តែផ្តល់នូវការបញ្ជាក់បន្ថែមទៀតទៅលើភស្តុតាងផ្ទាល់ និងភស្តុតាងប្រយោលដែលគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការគាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋានរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិប៉ុណ្ណោះ⁷⁰⁷។

៤៣១. សហមេធាវីឆ្លើយតបថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានបកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវលើទង្វើករណីរបស់ពួកគេពាក់ព័ន្ធនឹងភស្តុតាងចោមអាវាម ដោយបានគូសបញ្ជាក់ថា ទោះបីជាភស្តុតាងចោមអាវាមអាចទទួលយកបានក៏ដោយ ភស្តុតាងទាំងនេះត្រូវពិនិត្យដោយប្រុងប្រយ័ត្ន⁷⁰⁸។ យោងតាមសហមេធាវី

តុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី ១៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៩ (“សាលដីកា *Aleksovski* ស្តីពីភាពអាចទទួលយកបាននៃបណ្តឹងសាទុកលើភស្តុតាង (តុលាការ ICTY)”) កថាខណ្ឌ ១៥។

⁷⁰⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៥២ លេខយោងជើងទំព័រ ១២៥ (ពិភាក្សាយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការ ICTY តុលាការ ICTR តុលាការ ICC និងអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល)។ ចៅក្រមអន្តរជាតិ កត់សម្គាល់ឃើញថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកនូវទង្វើករណីទាំងនេះជាផ្នែកនៃចម្លើយតបរបស់ខ្លួនទៅនឹងមូលដ្ឋានទី៦ ប៉ុន្តែយល់ឃើញថា វាសមស្របក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងអំណះអំណាងទាំងនេះពាក់ព័ន្ធនឹងភស្តុតាងចោមអាវាម នៅត្រង់ចំណុចនេះ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ភស្តុតាងចោមអាវាម “ដែលមានប្រភព” សំដៅលើចម្លើយដែលបានផ្តល់ជូននៅក្រៅតុលាការពីប្រភពដែលបានអត្តសញ្ញាណ រីឯភស្តុតាងចោមអាវាម “គ្មានប្រភព” គឺជាចម្លើយដែលផ្តល់ជូននៅក្រៅតុលាការពីប្រភពដែលមិនបានបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណ។ ភស្តុតាងចោមអាវាម “កម្រិតទី១” សំដៅលើចម្លើយនៅក្រៅតុលាការដែលផ្តល់ជូនដោយរូបវន្តបុគ្គលដែលបានដឹងដោយផ្ទាល់អំពីអង្គហេតុដែលខ្លួនបានអះអាង ចំណែកភស្តុតាងចោមអាវាម “កម្រិតទី២” (ឬហៅម្យ៉ាងទៀត ភស្តុតាងចោមអាវាម “ត្រួត”) សំដៅលើការអះអាងរបស់អ្នកផ្សេងនៅក្នុងចម្លើយដែលផ្តល់ជូនក្រៅតុលាការ។

⁷⁰⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៤៩ លេខយោងជើងទំព័រ ១១៧។

⁷⁰⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៤៩ លេខយោងជើងទំព័រ ១១៨។

⁷⁰⁸ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៣៥។ ទោះបីជាសហមេធាវីលើកអំណះអំណាងទាំងនេះជាផ្នែកនៃចម្លើយតបរបស់ពួកគេក្រោមមូលដ្ឋានទី៦ក៏ដោយ ក៏អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា វាជាការសមស្របក្នុងការឆ្លើយតបទៅ



ជំហររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិដែលលើកឡើងថា ភស្តុតាងចម្ងាយអាវាមមានតម្លៃភស្តុតាងស្មើគ្នា ដូចភស្តុតាងផ្ទាល់ដែលសំអាងលើការដឹងរបស់បុគ្គលផ្ទាល់គឺផ្ទុយទៅនឹងយុត្តិសាស្ត្រ⁷⁰⁹។ តាមការចោទ ប្រកាន់ សហមេធាវីគួរតែបញ្ជាក់ឧទាហរណ៍ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខានក្នុងការអនុវត្ត លក្ខខណ្ឌនៃការប្រុងប្រយ័ត្ន⁷¹⁰។

២. ការពិភាក្សា

៤៣២. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហមេធាវីខកខានក្នុងការបង្ហាញកំហុសនៅក្នុងវិធីសាស្ត្ររួម របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិចំពោះភស្តុតាងចម្ងាយអាវាម។ នៅពេលឈានដល់ការសន្និដ្ឋាន នេះ អង្គជំនុំជម្រះសូមឆ្លើយតបទៅនឹងទង្វើករណីផ្លូវច្បាប់របស់ភាគីស្តីពីការវាយតម្លៃលើភស្តុតាង ចម្ងាយអាវាមជាមុនសិន មុនពេលបន្តទៅពិនិត្យកំហុសនៃការសំអាងលើភស្តុតាងចម្ងាយអាវាម ដូចបាន អះអាង ដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ។

៤៣៣. យុត្តិសាស្ត្របង្ហាញច្បាស់ ហើយភាគីក៏ពុំបានតវ៉ា⁷¹¹ដែលថា ភស្តុតាងចម្ងាយអាវាមអាចទទួលយក បាន និងអាចសំអាងលើបាន⁷¹²។ ជាក់ស្តែង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមាន “ឆន្ទានុសិទ្ធិ” ទូលំ ទូលាយក្នុងការសំអាងលើភស្តុតាងចម្ងាយអាវាម⁷¹³។ តម្លៃនៃភស្តុតាងចម្ងាយអាវាម មិនខុសពីភស្តុតាង

នឹងអំណះអំណាងទាំងនេះនៅក្រោមមូលដ្ឋានទី៥(v) នេះ។

⁷⁰⁹ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៣៦ ដែលយោងទៅលើចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៥២ លេខយោងជើងទំព័រ ១២៥ និងបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧៨ លេខយោងជើងទំព័រ ១៧៤។

⁷¹⁰ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៣៥។

⁷¹¹ សូមមើល បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧៨។ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរ ជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៤៩។

⁷¹² សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៤៤។ សំណុំរឿង ០០២/១ សាលដីកា (ឯកសារ F36) កថាខណ្ឌ ៣០២។ សាលដីកា Aleksovski ស្តីពីភាពអាចទទួលយកបាន នៃបណ្តឹងសាទុក្ខលើភស្តុតាង (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ១៥។ សាលដីកា Rutaganda (តុលាការ ICTR) កថាខណ្ឌ ៣៤, ១៤៨។ តុលាការ ICC ស្ថានភាពនៅក្នុងសាលាដំបូងរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យក្នុងហ្គេណៅក្នុងរឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Mathieu Ngudjolo, ICC-01/04-02/12-3-tENG សាលក្រមអនុលោមតាមមាត្រា ៧៤ នៃលក្ខន្តិកៈ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទី II ចុះ ថ្ងៃទី១៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២ កថាខណ្ឌ ៥៦។

⁷¹³ សំណុំរឿង ០០២/១ សាលដីកា (ឯកសារ F36) កថាខណ្ឌ ៣០២។ សាលដីកា Popvić និងអ្នកផ្សេងទៀត (តុលាការ ICTY)។



គ្រប់ទម្រង់ទាំងអស់ មានលក្ខណៈខុសគ្នាដោយផ្អែកលើលក្ខណៈ និងខ្លឹមសារ ហើយនៅចុងក្រោយ “អាស្រ័យទៅតាមកាលៈទេសៈផ្សេងៗដែលកើតមានជុំវិញភស្តុតាងច្បាប់អាវាមនោះ”⁷¹⁴។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា សហមេធាវីត្រូវមានកាតព្វកិច្ចបង្ហាញឱ្យឃើញថា គ្មានអ្នកវិនិច្ឆ័យលើអង្គហេតុដ៏សមហេតុផលណាមួយ អាចសំអាងលើភស្តុតាងច្បាប់អាវាមដើម្បីឈានទៅធ្វើការសម្រេចជាក់លាក់នោះទេ⁷¹⁵។

៤៣៤. ទោះបីជាសហមេធាវីអះអាងថា យុត្តិសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលហាមឃាត់ការប្រើប្រាស់ភស្តុតាងច្បាប់អាវាមត្រួតគ្នា ឬ អនាមិក ដើម្បីបង្ហាញសំអាងហេតុឱ្យហួសពីវិមតិសង្ស័យក៏ដោយ⁷¹⁶ ក៏ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមរំលឹកឡើងវិញដូចសហមេធាវីអះអាងយ៉ាងត្រឹមត្រូវ⁷¹⁷ថា បទដ្ឋាននៃការបង្ហាញភស្តុតាងនៅដំណាក់កាលនៃដីកាដោះស្រាយគឺមានលក្ខណៈទាបជាងនៅដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ

កថាខណ្ឌ ១៣០៧។ សាលដីកា *Rutaganda* (តុលាការ ICTR) កថាខណ្ឌ ៣៤។ តុលាការ ICTR រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Karera*, ICTR-01-74-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី០២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩ (“សាលដីកា *Karera* (តុលាការ ICTR)”) កថាខណ្ឌ ៣៩។

⁷¹⁴ សំណុំរឿង ០០២/១ សាលដីកា (ឯកសារ F36) កថាខណ្ឌ ៣០២។ សាលដីកា *Aleksovski* ស្តីពីភាពអាចទទួលយកបាននៃបណ្តឹងសាទុក្ខលើភស្តុតាង (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ១៥។ សាលដីកា *Popvić និងអ្នកផ្សេងទៀត* (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ១៣០៧។ សាលដីកា *Karera* (តុលាការ ICTR) កថាខណ្ឌ ៣៩។ តុលាការ ICC *ស្ថានភាពនៅក្នុងសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោនៅក្នុងរឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Germain Katanga*, ICC-01/04-01/07-3436-tENG សាលក្រមអនុលោមតាមមាត្រា ៧៤ នៃលក្ខន្តិកៈ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទី II ចុះថ្ងៃទី៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៤ (“សាលក្រម *Katanga* (តុលាការ ICC)”) កថាខណ្ឌ ៨៩។

⁷¹⁵ សំណុំរឿង ០០២/១ សាលដីកា (ឯកសារ F36) កថាខណ្ឌ ៣០២ (“ភាគីម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវមានកាតព្វកិច្ចបង្ហាញឱ្យឃើញថា ពុំមានអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុដោយមិនលម្អៀងអាចសំអាងលើ [ភស្តុតាងច្បាប់អាវាម] ដើម្បីឈានដល់ការធ្វើសេចក្តីសម្រេចជាក់លាក់មួយនោះទេ”)។ សាលដីកា *Karera* (តុលាការ ICTR) កថាខណ្ឌ ១៩៦ (“ភាគីម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវមានកាតព្វកិច្ចបង្ហាញឱ្យឃើញថា គ្មានអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុដោយមិនលម្អៀងណាម្នាក់អាចយកភស្តុតាងច្បាប់អាវាម មក ពិចារណាដើម្បីឈានដល់ការធ្វើសេចក្តីសម្រេចជាក់លាក់មួយនោះឡើយ”)។ សាលដីកាលើរឿងក្តី *Nahimana* (តុលាការ ICTR) កថាខណ្ឌ ៥០៩ (“ម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខ *Nahimana* ត្រូវមានកាតព្វកិច្ចបង្ហាញឱ្យឃើញថា គ្មានអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុដោយមិនលម្អៀងណាម្នាក់អាចយកភស្តុតាងនេះមកពិចារណាបានឡើយ ពីព្រោះវាជាភស្តុតាងច្បាប់អាវាមកម្រិតទី២ ដែលគាត់ខកខានមិនបានធ្វើដូច្នោះឡើយ”)។

⁷¹⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អេក អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧៨ *យោងតលើ* សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/១ (ឯកសារ F36) កថាខណ្ឌ ៤៤១-៤៤២។

⁷¹⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អេក អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៧៨។



ប្រះ។ លើសពីនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមរំលឹកឡើងវិញថា “ភស្តុតាងទាំងអស់សុទ្ធតែអាចទទួលយកបាន ហើយជាទូទៅទទួលបាននូវសច្ចាធារណ៍នៃភាពអាចជឿជាក់បានតាមផ្លូវច្បាប់ដូចគ្នា” ហើយ “លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យពាក់ព័ន្ធតែមួយគត់ គួរតែជាឥទ្ធិពលដែលខ្លឹមសារនៃភស្តុតាងនោះអាចមានទៅលើជំនឿស្មោះត្រង់ពិតប្រាកដរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាក់ទងទៅនឹងបញ្ហាថា តើមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ឬអត់សម្រាប់ការចោទប្រកាន់នោះ”⁷¹⁸។ អាស្រ័យហេតុនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានចោលអំណះអំណាងរបស់សហមេធាវីដែលផ្តល់ទទឹងកិច្ចការណ៍ថា ភស្តុតាងអនាមិក ឬ កម្រិតទី២ យោងតាមច្បាប់ មិនអាចយកមកគាំទ្របទចោទគ្រប់គ្រាន់នោះ⁷¹⁹។ នៅពេលនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមបែរទៅវាយតម្លៃ ថាតើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសដែរឬទេនៅក្នុងវិធីសាស្ត្រទូទៅរបស់ខ្លួនចំពោះភស្តុតាងច្បាប់អាវិមនោះ។

៤៣៥. ពីដំបូងឡើយ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពន្យល់យ៉ាងច្បាស់ថា គាត់បានយកតាម “ការអនុវត្តដោយប្រុងប្រយ័ត្ន” មួយចំពោះភស្តុតាងច្បាប់អាវិម ហើយបានរៀបរាប់លម្អិតអំពីកត្តាដែលគាត់បានពិចារណានៅពេលសំអាងលើភស្តុតាងពាក្យច្បាប់អាវិមដែលមិនមានការបញ្ជាក់⁷²⁰។ ទោះបីជាសហមេធាវីបានលើកឡើងឧទាហរណ៍មួយចំនួនបង្ហាញអំពីការអះអាងថាមានការសំអាងហួសហេតុលើភស្តុតាងច្បាប់អាវិមក៏ដោយ ក៏សហមេធាវីត្រឹមតែអះអាងថា វាគឺជាកំហុស ដោយសហមេធាវីពុំធ្វើការបង្ហាញប្រកបដោយអត្ថន័យថា គ្មានអ្នកវិនិច្ឆ័យលើអង្គហេតុដែលសមហេតុផលណាមួយអាចសំអាងលើភស្តុតាងបែបនេះដើម្បីយកមកគាំទ្រលើសំអាងហេតុដែលចោទជាបញ្ហានោះទេ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិ យល់ឃើញថា ការដកស្រង់ទូទៅនូវឧទាហរណ៍នានាដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិសំអាងលើភស្តុតាងច្បាប់អាវិមនៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) មិនបានបង្ហាញនូវកំហុសជាទូទៅនៅក្នុងវិធីសាស្ត្ររបស់គាត់ដែលអនុវត្តចំពោះភស្តុតាងច្បាប់អាវិមនោះឡើយ⁷²¹។

⁷¹⁸ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៥១-៥២។

⁷¹⁹ សូមមើលផ្លូវ សាលដីកាលើសំណុំរឿង ០០២/១ (ឯកសារ F36) កថាខណ្ឌ ៣០២។ សាលដីកា *Gacumbitsi* (តុលាការ ICTR) កថាខណ្ឌ ១១៥ ១១៣។ តុលាការ ICTR រឿងក្តី *រដ្ឋអាណា ទល់នឹង Rukundo*, ICTR-01-70-A សាលដីកាអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ កថាខណ្ឌ ១៩៦។

⁷²⁰ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) កថាខណ្ឌ ១២៩-១៣០។

⁷²¹ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់បន្ថែមទៀតថា មានករណីដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានយោងជាក់លាក់លើ



៤៣៦. លើសពីនេះទៀត នៅក្នុងការវាយតម្លៃដោយប្រុងប្រយ័ត្នលើ ឧទាហរណ៍ដែលបានលើកឡើង ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា ឧទាហរណ៍ខ្លះពុំបានសំអាងលើចម្លើយចម្លើយចម្លើយអារាមដូចបានចោទប្រកាន់ នោះទេ⁷²²។ នៅក្នុងឧទាហរណ៍ផ្សេងទៀត ភស្តុតាងចម្លើយអារាមត្រូវបានគាំទ្រដោយភស្តុតាងផ្ទាល់ និងភស្តុតាងប្រយោលដែលដែលមានតម្លៃជាភស្តុតាងពីសាក្សីផ្សេងៗទៀតដែលវាស៊ីសង្វាក់គ្នាទៅវិញទៅមក ជាមួយនឹងអង្គហេតុដែលចោទជាបញ្ហាទាំងនេះ⁷²³។ នៅក្នុងឧទាហរណ៍ផ្សេងទៀត កាលៈទេសៈ និងខ្លឹមសារនៃភស្តុតាងចម្លើយអារាមដែលចោទជាបញ្ហានេះ មានតម្លៃគ្រប់គ្រាន់អាចឱ្យអ្នកវិនិច្ឆ័យលើអង្គហេតុ

លក្ខណៈចម្លើយអារាមនៃភស្តុតាង ហើយបដិសេធធ្វើការសម្រេចលើអង្គហេតុតាមការបង្ហាញដោយភស្តុតាងនោះ។ *សូមមើល* ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) កថាខណ្ឌ ៣៣៩, ៤៤៨។

⁷²² *ឧទា. សូមមើល* ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២១៧ លេខយោង ជើងទំព័រ ៤៩៩ (សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានសំអាងលើភស្តុតាងរបស់ ញ៉ែម ចេន (ឯកសារ D219/855) ចំពោះការ រកឃើញថា មានការកើនឡើងខ្លាំងនៅភូមិភាគកណ្តាលក្រោយកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី និង អោ អាន បានមកដល់។ ភស្តុតាង ដែលបានដកស្រង់ពុំមាន ហើយពុំយោងលើពាក្យចម្លើយអារាមអនាមិកអំពី “កងការពារមិនស្គាល់ឈ្មោះដែលត្រូវបានចោទ ប្រកាន់ថាជាក្មួយប្រុសរបស់ កែ ពក” ដូចសហមេធាវីអះអាងទាំងនោះឡើយ។ ទោះក្នុងករណីណាក៏ដោយ នៅក្នុងផ្នែកមួយចំនួន នៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់ ញ៉ែម ចេន ដែលយោងលើអង្គហេតុផ្សេងពីនេះ ញ៉ែម ចេន កំណត់អត្តសញ្ញាណឈ្មោះរបស់ កងការពារនោះ ដោយឈ្មោះហៅក្រៅថា សមមិត្ត រឿន។ *សូមមើល* កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី ២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/855 ត្រង់ ERN 01344694 ឆ.៨២។

⁷²³ *ឧទា. សូមមើល* ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៥៨ លេខយោង ជើងទំព័រ ៦៤២ (សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានសំអាងលើភស្តុតាងរបស់ យូ វ៉ាន់ (ឯកសារ D219/138) ដើម្បីគាំទ្រ ការសម្រេចរបស់ខ្លួនថា អោ អាន បានអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចលើយោធាតំបន់ ៤១។ សហមេធាវី តវ៉ាលើភស្តុតាងនេះថាជាភស្តុតាង ចម្លើយអារាម ដោយសារ យូ វ៉ាន់ បានដឹងអំពីព័ត៌មាននេះពីបុគ្គលម្នាក់ឈ្មោះ នី។ *សូមមើល* កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ សាក្សី យូ វ៉ាន់ ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/138 ត្រង់ ERN 01056061-62 ឆ.៩៨។ ភស្តុតាងនេះ ទោះជាភស្តុ តាងចម្លើយអារាមក្តី ត្រូវបានគាំទ្រដោយភស្តុតាងស៊ីសង្វាក់របស់ ញ៉ែម ចេន ដែលជាកងការពារផ្ទាល់របស់ អោ អាន ហើយក៏ ធ្វើការជាកងការពាររបស់ សុខ ប្រធានយោធាតំបន់ ៤១ ផងដែរ *សូមមើល* កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/855 ត្រង់ ERN 01344684 ឆ.៤ ERN 01344696 ឆ.១០០-១០៤ (“[អោ អាន] ធ្លាប់បញ្ជា ពួកអ៊ីសុក ប្រើឱ្យខ្ញុំហៅ ព្រោះគាត់បញ្ជាតទៀត) ERN 01344714 ឆ.២៥០ (ii) ពេជ្រ ជឹម ដែលកាន់មុខនាទីក្នុងនោះ ជាប្រធានសហជីពកម្មករចំការកៅស៊ូនៅក្នុងខេត្តកំពង់ចាម *សូមមើល* កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ ជឹម ចុះថ្ងៃទី ១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/259 ត្រង់ ERN 00997027 ឆ.៣២ ERN 00997038 ឆ.១១២ [យោធាតំបន់រាយការណ៍ ទៅស្រុក] ERN 00997044 ឆ.១៦៥ [តារាង ជាអនុភូមិភាគកណ្តាល។ តែការងារចំពោះមុខជាប្រធានតំបន់ ៤១ ការងារស្នូល ជាលេខាតំបន់] និង (iii) សាត ភាព *សូមមើល* កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សាត ភាព ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/504 ត្រង់ ERN 01146376 ឆ.៤១ ERN 01146377 ឆ.៥២-៥៣ (ដោយបានពន្យល់ថា សុខ បានរាយការណ៍ ជូន តា អាន ដែលជាសាក្សីបានដឹងពីមិត្តភ័ក្តរបស់គាត់) ក្នុងចំណោមសាក្សីផ្សេងទៀត។

ដែលសមហេតុផល សំអាងលើភស្តុតាងនោះដើម្បីធ្វើសេចក្តីសម្រេចនៅដំណាក់កាលនៃដីកាដោះស្រាយ⁷²⁴។

៤៣៧. យោងតាមហេតុផលដូចបានលើកឡើងខាងលើ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហមេធាវីខកខានក្នុងការបង្ហាញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុសនៅក្នុងវិធីសាស្ត្ររបស់ខ្លួនដែលអនុវត្តចំពោះភស្តុតាងចម្ងាយអាវាម។ អាស្រ័យហេតុនេះ មូលដ្ឋានទី ៥(៥) ត្រូវបដិសេធចោល។

មូលដ្ឋានទី៦៖ មុខដំណែងរបស់អោ អាន នៅក្នុង ប.ក.ក និងតួនាទីរបស់គាត់នៅក្នុងបទល្មើស ចុងច្បាប់ផុត- សេចក្តីផ្តើម

៤៣៨. មូលដ្ឋានទី៦ តវ៉ាចំពោះកំហុសផ្តងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែលរកឃើញថា អោ អាន មានមុខតំណែងនៅក្នុង ប.ក.ក និងដើរតួនាទីនៅក្នុងបទល្មើសចុងច្បាប់ផុត សំខាន់ជាងមន្ត្រីខ្មែរក្រហមដទៃទៀតដែលគេស្គាល់⁷²⁵។ សហមេធាវីអះអាងថា ការវិភាគស៊ីជ្រៅទៅលើភស្តុតាងបង្ហាញថា (i) អោ អាន មិនបានកំណត់ ឬបកស្រាយគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ទេ⁷²⁶ និង (ii) មិនមែនជា

⁷²⁴ ឧទា. សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)(ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៣៣០ លេខយោង ជើងទំព័រ ៩០៦ (សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិសំអាងលើភស្តុតាងរបស់ ទូច ចំរើន (ឯកសារ ២១៩/៤៣៥) ដោយបានសម្រេចថា ទូច ចំរើន បានផ្តល់របាយការណ៍ឱ្យទៅប្រព័ន្ធរបស់សាក្សីស្តីពីបរិមាណអង្ករចែកជូនកម្មករទំនប់អន្លង់ជ្រៃ ដែលប្រពន្ធនោះក្រោយមកបានផ្តល់របាយការណ៍ជូន អោ អាន។ សហមេធាវីជំទាស់ទៅនឹងភស្តុតាងនេះ ថាជាភស្តុតាងចម្ងាយអាវាមពីប្រពន្ធរបស់សាក្សី ហើយអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិគ្មានការប្រុងប្រយ័ត្នឡើយ។ ប្រសិនបើពុំទាន់បានពិចារណាទៅលើបញ្ហានៃការខកខានរបស់សហមេធាវីក្នុងការពន្យល់លម្អិតថាតើការសំអាងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិលើភស្តុតាងចម្ងាយអាវាមនេះបង្ហាញនូវកំហុសដោយស្វ័យប្រវត្តិតាមវិធីណានោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិពិចារណាឃើញថាកាលៈទេសៈ និងខ្លឹមសារនៃភស្តុតាងចម្ងាយអាវាមនេះ អាចឱ្យអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុដោយមិនលម្អៀងផ្តល់តម្លៃជាភស្តុតាងលើភស្តុតាងនេះបាន។ ជាពិសេស សាក្សី ធ្លាប់ទទួលខុសត្រូវឃ្នាំងនៅមន្ទីរតំបន់នៅព្រៃទទឹង កាលៈទេសៈដែលភស្តុតាងចម្ងាយអាវាមបានទទួលមកពីប្រពន្ធរបស់សាក្សី និងការពិតថា គាត់ទទួលខុសត្រូវផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចនៅមន្ទីរតំបន់ ចម្ងាយប្រហែល ២០០ ម៉ែត្រ ពីមន្ទីររបស់ អោ អាន និងសក្តិកម្មលម្អិតរបស់សាក្សីថាតើអង្គត្រូវបានគណនាដោយរបៀបណា និងវិធីដែលប្រពន្ធរបស់គាត់បានរៀបចំរបាយការណ៍ជូន អោ អាន។ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទូច ចំរើន ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/435 នៅត្រង់ ERN 01124167-68 ឆ.៤៥ ឆ.៥៤ ERN 01124179-81 ឆ.១៨៥-១៩០, ឆ.១៩៣, ឆ.១៩៦-១៩៧, ឆ.២០៣ ERN 01124185 ឆ.២៣៦-២៣៩។

⁷²⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៨០-៨១, ១៥៦។ ប្រតិចារិក សំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & ឯកសារ D360/18.1 ERN 01626070 ទំព័រ ១៦:១៥ ដល់ ១៧:៦។

⁷²⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៨២។

ឧបករណ៍នៅក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ទេ បើប្រៀបធៀបទៅនឹងមន្ត្រីខ្មែរក្រហមដទៃ ទៀតដែលគេស្គាល់⁷²⁷។ សហមេធាវីតវ៉ាបន្ថែមទៀតចំពោះការយល់ឃើញផ្នែកអង្គហេតុរបស់សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពាក់ព័ន្ធនឹង៖ (iii) ៖ តួនាទីរបស់ អោ អាន នៅក្នុងការបោសសំអាតកម្មាភិ បាលភូមិភាគកណ្តាល និងជនស៊ីវិល⁷²⁸ (iv) តួនាទីថ្នាក់ភូមិភាគ និងសិទ្ធិអំណាចរបស់ អោ អាន⁷²⁹ (v) តួនាទី និងសិទ្ធិអំណាចរបស់ អោ អាន នៅក្នុងតំបន់ ៤១⁷³⁰ (vi) តួនាទីរបស់ អោ អាន នៅក្នុងអំពើ ប្រល័យពូជសាសន៍ជនជាតិចាម⁷³¹ (vii) តួនាទីរបស់ អោ អាន នៅក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ និងការរំលោភផ្លូវភេទនៅក្នុងស្រុកកំពង់សៀម និងព្រៃឈរ⁷³² និង (viii) តួនាទីរបស់ អោ អាន នៅក្នុង ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅតាមទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មនានា⁷³³។ សហមេធាវីលើកឡើងថា ប្រសិនបើគ្មានកំហុសឆ្គងតាមការអះអាងទាំងនេះទេ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិប្រាកដជាមិនអាច សម្រេចថា អោ អាន ទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ឬសម្រេចថា អោ អាន ស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក នោះឡើយ⁷³⁴។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះនឹងធ្វើការវាយ តម្លៃលើអង្គសេចក្តីនីមួយៗនៃមូលដ្ឋានទាំងនេះ។

⁷²⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៨៣-៨៧។
⁷²⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៨៨-៩២។ ប្រតិចារិក សំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & ឯកសារ D360/18.1 ERN 01626071-01626072 ទំព័រ ១៧:៧ ដល់ ១៨:២៣។
⁷²⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៩៣-១០៥។ ប្រតិចារិក សំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & ឯកសារ D360/18.1 ERN 01626072-01626074 ទំព័រ ១៨:២៥ ដល់ ២០: ៥។
⁷³⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១០៦-១៤៥។ ប្រតិចារិក សំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & ឯកសារ D360/18.1 ERN 01626074-01626077 ទំព័រ ២០:៧ ដល់ ២៣:១៤។
⁷³¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤៦-១៥០។ ប្រតិចារិក សំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & ឯកសារ D360/18.1 ERN 01626077-01626078 ទំព័រ ២៣:១៦ ដល់ ២៣:៨។
⁷³² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៥១-១៥៤។
⁷³³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៥៥។ ប្រតិចារិក សំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & ឯកសារ D360/18.1 ERN 01626073 ទំព័រ ១៩:១៣ ដល់ ២០:៥។
⁷³⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៨០-៨១, ១៥៦។ ប្រតិចារិក សំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & ឯកសារ D360/18.1 ERN 01626070 ទំព័រ ១៦:១៥ ដល់ ១៧:៦។



មូលដ្ឋានទី៦(i). តួនាទីរបស់អោ អាន ក្នុងការកំណត់ ឬបកស្រាយគោលនយោបាយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា

១. សារណា និងការពិភាក្សា

៤៣៩. ក្រោមមូលដ្ឋានទី ៦(i) សហមេធាវីអះអាងថា អោ អាន ពុំមានអំណាចក្នុងការកំណត់គោលនយោបាយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា និងមធ្យោបាយក្នុងការអនុវត្ត ឬបកស្រាយឡើយ ដោយសារគាត់មិនមែនជាសមាជិកនៃគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ និងសេនាធិការនៅភ្នំពេញនោះទេ⁷³⁵។ សហមេធាវីសង្កេតឃើញថា ទាំងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទាំងសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងផ្ទុយណាមួយឡើយ⁷³⁶។

៤៤០. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា វាមានភាពពាក់ព័ន្ធតិចតួចដែលថា អោ អាន មិនបានចូលរួមការប្រជុំគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ ឬសេនាធិការ⁷³⁷។ តាមការយល់ឃើញរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទទ្ទឹករណីនេះពាក់ព័ន្ធជាសំខាន់ជាមួយនឹងអតីតភាពច្រើនជាងបញ្ហាថាតើអ្នកណាស្ថិតក្នុងចំណោមជនទាំងឡាយដែល “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ ទោះបីជាតួនាទីរបស់ជនត្រូវចោទក្នុងការបង្កើត ឬបកស្រាយគោលនយោបាយ អាចមានការពាក់ព័ន្ធក្នុងការកំណត់ពីកម្រិតនៃទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់ក៏ដោយ ក៏ភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះ និងតួនាទីរបស់ជនត្រូវចោទក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្ម គឺជាលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសំខាន់បំផុត⁷³⁸។

៤៤១. ចៅក្រមអន្តរជាតិ សង្កេតឃើញថា ពុំមានការជំទាស់ដែលថា អោ អាន មិនមែនជាសមាជិកនៃគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ ឬសេនាធិការនៅភ្នំពេញ ហើយដូច្នោះ គាត់មិនបានកំណត់ ឬបកស្រាយគោលនយោបាយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជានោះទេ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី កាលៈទេសៈនេះតែមួយមិនគ្រប់គ្រាន់ទេ

⁷³⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៨២ និងជើងទំព័រ ១៧៦។ ប្រតិចារិកសវនាការក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២/០៧-០៩-២០០៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626070 ទំព័រ ១៦:២៣ ដល់ ១៦:២៥។

⁷³⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៨២។

⁷³⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៨៧។

⁷³⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៨៧ និងជើងទំព័រ ២១១ យោងទៅសាលក្រមសំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ E188) កថាខណ្ឌ ២២។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) មតិយោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២១។ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D359) កថាខណ្ឌ ៤២៤។

ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាថាតើ អោ អាន ស្ថិតក្នុងចំណោមជនទាំងឡាយដែល “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម [...] ដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុងថ្ងៃ ១៧ មេសា ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃ ៦ មករា ១៩៧៩”⁷³⁹។

មូលដ្ឋានទី ៦(ii). តួនាទីរបស់ អោ អាន ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ច្រើនដោយស្របនឹងច្បាប់ក្រហមផ្សេងទៀត

១. សារណា

៤៤២. នៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៦(ii) សហមេធាវីអះអាងថា អោ អាន មិនមែនជាអ្នកដើរតួសំខាន់នៅក្នុងការ អនុវត្តគោលនយោបាយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាទេ បើធៀបទៅនឹងមន្ត្រីខ្មែរក្រហមផ្សេងទៀតដូចជា ឌុច, កែ ពក, តាម៉ុក និង សៅ សារុន⁷⁴⁰។ អោ អាន មិនបានធ្វើទំនាក់ទំនងដោយផ្ទាល់ជាមួយគណៈកម្មាធិការអ ចិន្ត្រៃយ៍ ឬសេនាធិការនៅភ្នំពេញ មិនមែនជាមេដឹកនាំតំបន់ស្វយ័ត និងមិនមែនជាអ្នកកំណត់ថាកម្មាភិបាល មួយណាពីភូមិភាគកណ្តាល ឬតំបន់ ៤១ ត្រូវបញ្ជូនទៅមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១⁷⁴¹។ សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិក៏ខកខានផងដែរក្នុងការផ្តល់ភស្តុតាងស៊ីសង្វាក់ និងវិវាទគ្រប់គ្រាន់ថា អោ អាន បានចូល រួមប្រជុំគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ជាន់ខ្ពស់នៅភ្នំពេញជាមួយមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់។ ផ្ទុយទៅវិញ គាត់មាន ចេតនាពង្រឹងសភាពពាក់ព័ន្ធនឹងកន្លែងសម្រាកតាមផ្លូវតែមួយនៅភ្នំពេញ ដែលទោះក្នុងករណីណាក៏ ដោយ មិនមែនមានន័យថា អោ អាន ជាអ្នកកំណត់គោលនយោបាយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ឬមធ្យោបាយ អនុវត្ត និងផ្សព្វផ្សាយគោលនយោបាយទាំងនេះទេ⁷⁴²។ លើសពីនេះទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរ ជាតិខកខានក្នុងការផ្តល់ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ថា អោ អាន បានដឹកនាំការបណ្តុះបណ្តាល ឬការប្រជុំ នយោបាយ សន្តិសុខ ឬយោធា ដើម្បីផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តគោលនយោបាយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា នៅក្នុង តំបន់ ៤១ ឬភូមិភាគកណ្តាល។ ជាងនេះទៀត ទោះបីជា អោ អាន មានវត្តមានក្តី មិនមែនមានន័យថា គាត់

⁷³⁹ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ១។ កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ១។ សូមមើលជាទូទៅ ខាងលើ មូលដ្ឋានទី ៣។

⁷⁴⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៨៣។ ប្រតិចារិកសវនាការក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី ២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626064 ទំព័រ ១០:១៨ ដល់ ១០:២១ 01626070 ទំព័រ ១៦:២៣ ដល់ ១៦:២៥។

⁷⁴¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៨៤-៨៥ និងជើងទំព័រ ១៧៨-១៧៩។

⁷⁴² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៨៦ និងជើងទំព័រ ១៨០-១៨២។



ជាអ្នកអនុវត្តដ៏សំខាន់នូវគោលនយោបាយបក្សកុម្មុយនីស្ត ឬ “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” នោះទេ⁷⁴³។ ជាចុងបញ្ចប់ សហមេធាវីបន្ថែមថា ទោះបីជា អោ អាន បានឡើងនិយាយនៅក្នុងការប្រជុំដោយ ការប្រជុំ ទាំងនេះពាក់ព័ន្ធតែនឹងបញ្ហាសេដ្ឋកិច្ច និងការលើកកម្ពស់ជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជនប៉ុណ្ណោះ មិនពាក់ព័ន្ធ នឹងបញ្ហានយោបាយ សន្តិសុខ ឬយោធានោះទេ⁷⁴⁴។

៤៤៣. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា ទទ្ទឹករណីពាក់ព័ន្ធនឹងអតីតភាពរបស់ អោ អាន ឬទទ្ទឹករណីថា គាត់មិនបានជ្រើសជនរងគ្រោះដោយផ្ទាល់ដើម្បីបញ្ជូនទៅ ស-២១ ដែលបញ្ជាក់ ពីចំនួនជនរងគ្រោះតិចតួចប៉ុណ្ណោះពីភូមិភាគកណ្តាល មានភាពពាក់ព័ន្ធតិចតួចទៅនឹងបញ្ហាថា តើគាត់ស្ថិត នៅក្នុងចំណោមជនទាំងឡាយដែល “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ឬយ៉ាងណា⁷⁴⁵។ អោ អាន ដើរតួសំខាន់ក្នុង ការអនុវត្តគោលនយោបាយឧក្រិដ្ឋរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ដោយបញ្ជាថ្នាក់ក្រោមរបស់គាត់ឱ្យប្រព្រឹត្ត ឧក្រិដ្ឋកម្ម និងត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តរបស់ពួកគេតាមបញ្ជាទាំងនោះ⁷⁴⁶។

២. ការពិភាក្សា

៤៤៤. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សេចក្តីសង្កេតរបស់សហមេធាវីថា អោ អាន មិនបានធ្វើទំនាក់ ទំនងដោយផ្ទាល់ជាមួយគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ ឬសេនាធិការ ឬថាគាត់មិនមែនជាមេដឹកនាំតំបន់ ស្វយ័ត មិនបង្ហាញឱ្យឃើញថា អោ អាន ស្ថិតនៅក្រៅយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក នោះទេ។ លើសពី នេះទៀត សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញឱ្យឃើញថា ហេតុអ្វីទទួលខុសត្រូវរបស់ អោ អាន រួមបញ្ចូលជា ចាំបាច់ទាំងសេចក្តីសម្រេចថាតើកម្មាភិបាលមួយណាត្រូវបញ្ជូនទៅ ស-២១ ប្រសិនបើគាត់ដើរតួសំខាន់នៅ ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា។ ក្នុងករណីដែលសហមេធាវីអះអាងថា អំណាច ឬ ការចូលរួមក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចលើឧក្រិដ្ឋកម្មនៅ ស-២១ មានភាពចាំបាច់ដើម្បីនាំទៅកាត់ទោសនូវ ជនជាប់ចោទម្នាក់ដែលស្ថិតនៅក្នុងចំណោមជនទាំងឡាយដែល “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” សម្រាប់គោល បំណងនៃយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក អង្គជំនុំជម្រះច្រានចោលជំហរនេះ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិរម្ងឹកបន្ថែម ទៀតថា ក្នុងការកំណត់យុត្តាធិការបុគ្គល គ្មាន “បទដ្ឋានកំហិតអំពីតួនាទីនៅក្នុងឋានានុក្រម”⁷⁴⁷ និងដូច

⁷⁴³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៨៧ និងជើងទំព័រ ១៨៣។
⁷⁴⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៨៧ និងជើងទំព័រ ១៨៤។
⁷⁴⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៨៦-៨៧។
⁷⁴⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៨៧។
⁷⁴⁷ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) មតិ



បានពិភាក្សានៅខាងលើ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុសក្នុងការប្រៀបធៀប អា អាន ជាមួយនឹងសមាជិកខ្មែរក្រហមមួយចំនួន ប៉ុន្តែ មិនមែនជាមួយអ្នកដទៃទេ⁷⁴⁸។

៤៤៥. ពាក់ព័ន្ធនឹងការមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ពាក់ព័ន្ធនឹងការចូលរួមរបស់ អា អាន ក្នុងការប្រជុំផ្សេងៗ ផ្សាយ ឬអនុវត្តគោលនយោបាយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ចៅក្រមអន្តរជាតិអះអាងថា សហមេធាវីមិនបាន បំពេញលក្ខខណ្ឌរបស់ខ្លួនក្នុងការបង្ហាញថា ពុំមានអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុសមហេតុផលណាមួយអាចធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋាន ដែលរងការជំទាស់បានទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ ការជំទាស់របស់ពួកគេត្រូវបានកម្រិតត្រឹមការ ជំទាស់ទៅលើសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ឬការបកស្រាយភស្តុតាងដែល ដោយពុំបានលើកអំណះអំណាងគាំទ្រផ្សេងទៀត⁷⁴⁹។ ជាពិសេស ចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា ភស្តុតាង គាំទ្រយ៉ាងមុតមាំចំពោះតួនាទីរបស់ អា អាន ក្នុងការដឹកនាំ និងចេញបញ្ជា នៅក្នុងការប្រជុំអំពីបញ្ហា នយោបាយ សន្តិសុខ និងយោធា⁷⁵⁰ បន្ថែមលើការប្រជុំពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាសេដ្ឋកិច្ច រួមទាំងការប្រជុំអំពី ការដ្ឋានការងារដោយបង្ខំ⁷⁵¹។ ភស្តុតាងក៏គាំទ្រផងដែរចំពោះការចូលរួមរបស់ អា អាន នៅក្នុងការប្រជុំ

យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និង BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២១, សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៣៣៤ (“ពីដំបូង ចៅក្រមទទួល បន្ទុកលើរឿងក្តីសង្កេតឃើញថា “ផលវិបាកជាក់ស្តែងដំបូង” ដែលតួនាទីផ្លូវការរបស់បុគ្គលម្នាក់មាននៅក្នុងឋានានុក្រម ដូចដែល បានអនុវត្តដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនគួររាប់បញ្ចូលដោយស្វ័យប្រវត្តិបុគ្គលនៅថ្នាក់ទាបៗ ដែលពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់នៅ ក្នុងអំពើហោរយោដ៏ធ្ងន់ធ្ងរបំផុតនោះឡើយ”)។

⁷⁴⁸ សូមមើលខាងលើ មូលដ្ឋានទី ៣ (សន្និដ្ឋានក្នុងចំណោមផ្សេងទៀតថា ខណៈដែលការវាយតម្លៃថាតើជនសង្ស័យស្ថិតនៅក្នុង ចំណោមជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត អាចរួមបញ្ចូលការប្រៀបធៀបទៅនឹងមន្ត្រីខ្មែរក្រហមដទៃទៀត ការប្រៀប ធៀបទៅនឹងមន្ត្រីខ្មែរក្រហមគ្រប់រូបដែលគេស្គាល់មិនចាំបាច់ឡើយ)។

⁷⁴⁹ សូមមើល សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/១ (ឯកសារ F36) កថាខណ្ឌ ៩០។

⁷⁵⁰ ចៅក្រមអន្តរជាតិ កត់សម្គាល់បន្ថែមទៀតថា ភស្តុតាងជាច្រើនដែលសហមេធាវីជំទាស់ថា “មិនអាចជឿជាក់” ត្រូវបានផ្តល់ ដោយសាក្សី និងអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានរួចហើយថាជាសាក្សីអាចជឿ ជាក់បានជាទូទៅ នៅក្នុងមូលដ្ឋាន ៥(ii)។ សូមមើលឧទាហរណ៍ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញ៉ែម ចេន ឯកសារ D219/731 ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ERN 01218074-01218075 (ឆ.៥១-ឆ.៥៥) (ពិភាក្សាពីការប្រជុំនៅមន្ទីរសន្តិសុខ មិត្តសុខ ដែលនៅពេលនោះ អា អាន បានបញ្ជាឱ្យសម្លាប់មនុស្ស ទៅតាម “ផែនការ ត្រឹមឆ្នាំ៧៧” ដែលតម្រូវឱ្យសម្លាប់ខ្មាំង ទាំងអស់មុនឆ្នាំ១៩៧៨) 01218076 (ឆ.៦៨-ឆ.៧០) (ពិភាក្សាពីការប្រជុំនៅវត្តបាធាយ ដែលនៅពេលនោះ អា អាន និយាយ ពីការសាងសង់ និងរបបអាហារ)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ពេញ វ៉ា ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/226, ERN 01075654 (ឆ.៦) (ពិភាក្សាពីការប្រជុំនៅខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៧ នៅវត្ត តាមៈ ដែលនៅពេល អា អាន ចោទកម្មាភិបាលភូមិភាគកណ្តាលថាក្បត់)។

⁷⁵¹ សូមមើលឧទាហរណ៍ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជិន ស៊ីណាល់ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D78,



មួយនៅភ្នំពេញ ជាមួយមេដឹកនាំបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាផ្សេងទៀត ដែលនៅពេលនោះ ប៉ុល ពត បានប្រកាសថា កម្មាភិបាលភូមិភាគកណ្តាលជា “ជនក្បត់” នៅពេលបញ្ជូន អោ អាន ពីភូមិភាគនិរតីទៅភូមិភាគកណ្តាល⁷⁵²។ នៅពេលពិនិត្យមើលភស្តុតាង ចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា សេចក្តីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិថា អោ អាន ជា “អ្នកដើរតួនាទីសំខាន់ម្នាក់នៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ” និងជា “អ្នកចូលរួមដោយមានឆន្ទៈ និងទឹកចិត្តនៅក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយអមនុស្សធម៌កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យក្នុងរបៀបព្រៃផ្សៃ និងឧក្រិដ្ឋ”⁷⁵³ មានភាពពាក់ព័ន្ធ និងមានមូលដ្ឋានត្រឹមត្រូវ។

៤៤៦. អាស្រ័យហេតុនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិកំពុងឃើញកំហុសណាមួយឡើយ និងសម្រេចបដិសេធមូលដ្ឋាន ៦ (ii)។

មូលដ្ឋានទី ៦(iii). តួនាទីរបស់ អោ អាន ក្នុងការរៀបចំផែនការ និងដឹកនាំការបោសសម្អាតភូមិភាគកណ្តាលដែលកំពុងតែរងការគំរាមកំហែង និងប្រជាជនស៊ីវិល

១. សារណា

៤៤៧. ក្រោមមូលដ្ឋានទី ៦(iii) សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការសន្និដ្ឋានថា អោ អាន បានរៀបចំផែនការ សហការ ឬដឹកនាំការបោសសម្អាតភូមិភាគកណ្តាល និងប្រជាជនស៊ីវិល នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៧⁷⁵⁴។ ដោយរំលោភលើគោលការណ៍

ERN 00729740-00729742 (ឆ.១-ឆ.៣, ឆ.១១) (ពិភាក្សាពីការប្រជុំនៅការដ្ឋានទំបន់អន្លង់ជ្រៃ ដែលនៅពេលនោះ អោ អាន បានឡើងនិយាយ)។

⁷⁵² សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ ជឹម ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/259, ERN 00997031-00997032 (ឆ.៦០-ឆ.៦១, ឆ.៦៤-ឆ.៦៥, ឆ.៧០) (ពណ៌នាពីការប្រជុំនៅភ្នំពេញ ដែលនៅពេលនោះ ប៉ុល ពត និយាយថាភូមិភាគកណ្តាលជា “ជនក្បត់”)។ ប្រតិចារិកសវនាការសំណុំរឿង ០០២/០២ ថ្ងៃទី២២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (ពេជ្រ ជឹម) ឯកសារ D219/702.1.99, ERN 01450019 ទំព័រ ៥៤ (ផ្តល់សក្ខីកម្មថា នៅក្នុងការប្រជុំនៅភ្នំពេញ ប៉ុល ពត បញ្ជាក់ “ភូមិភាគកណ្តាលវាក្បត់”)។ ប្រតិចារិកសវនាការសំណុំរឿង ០០២/០២ ថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (យូ វ៉ាន់) ឯកសារ D219/702.1.87, ERN 01451939-01451940 ទំព័រ ៣៧-៣៨ (“មាន ប្រាក់ យុត, តាអាន និងតាម៉ុក, តាចាប មានទៅប្រជុំនៅភ្នំពេញ ...”)។ ខណៈដែលចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ស្របជាមួយសហមេធាវីថា ការចូលរួមប្រជុំនៅភ្នំពេញនេះតែម្នាក់ឯងមិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបង្ហាញឱ្យឃើញថា អ្នកចូលរួមស្ថិតនៅក្នុងចំណោមជនទាំងឡាយដែល “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតហាក់ដូចជាមិនប្រកាន់យកជំហរនេះនៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ)។

⁷⁵³ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៧១២។

⁷⁵⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៨៨ និងជើងទំព័រ ១៨៥ យោងទៅដីកាដោះស្រាយ (ដីកា



នៃ វិមតិសង្ស័យបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនអើពើនឹងភស្តុតាងពីសាក្សី និងអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលបង្ហាញថា ការបោសសម្អាតបានកើតឡើងមុនពេល អា អាន មកដល់⁷⁵⁵ ថា កែ ពក និង អឿន ជាអ្នកដែលនៅសល់ ពេលកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីមកដល់⁷⁵⁶ និងថា កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីត្រូវបានបញ្ជូនទៅសម្រាប់តែជំនួសតំណែងប៉ុណ្ណោះ⁷⁵⁷។ លើសពីនេះទៀត សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានផ្អែកទៅលើការរៀបរាប់មិនស៊ីសង្វាក់ និងមិនអាចជឿជាក់បាន ឬមិនអាចកំណត់ពេលវេលាបាន ដើម្បីគាំទ្រដល់កាលបរិច្ឆេទពីចុងឆ្នាំ១៩៧៦ ទៅខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៧⁷⁵⁸។ ដូច្នេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខានក្នុងការផ្តល់ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីគាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួននោះ។ លើសពីនេះទៀត សហមេធាវីលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានផ្តល់ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីសន្និដ្ឋានថា ហេតុផលនៃការផ្ទេរកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីគឺដើម្បីដឹកនាំធ្វើការបោសសម្អាត⁷⁵⁹។ ផ្ទុយទៅវិញ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានពន្លឿសកន្លែងសម្រាកតាមផ្លូវតែមួយនៅភ្នំពេញថាជាភស្តុតាងអំពីការចោទប្រកាន់ពីការប្រជុំរៀបចំការផែនការបោសសម្អាត⁷⁶⁰ និងមានកំហុសក្នុងការសន្និដ្ឋានថា អា អាន បាន

បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២១២-២១៧, ២៤២-២៤៥, ២៧៦។ ប្រតិចារិកសវនាការក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626071 ទំព័រ ១៧:១៤ ដល់ ១៧:១៧។

⁷⁵⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៨៨ និងជើងទំព័រ ១៨៦។ ប្រតិចារិកសវនាការក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626071 ទំព័រ ១៧:១៨ ដល់ ១៧:២១។

⁷⁵⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៨៨ និងជើងទំព័រ ១៨៧។ ប្រតិចារិកសវនាការក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626071 ទំព័រ ១៧:២១ ដល់ ១៧:២២។

⁷⁵⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៨៨ និងជើងទំព័រ ១៨៨ កថាខណ្ឌ ៩០ និងជើងទំព័រ ១៩៤។ ប្រតិចារិកសវនាការក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626071 ទំព័រ ១៧:២២ ដល់ ១៧:២៣។

⁷⁵⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៨៩ និងជើងទំព័រ ១៨៩-១៩១។ ប្រតិចារិកសវនាការក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626071 ទំព័រ ១៧:២៣ ដល់ ១៧:២៥។

⁷⁵⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៩០ និងជើងទំព័រ ១៩២ យោងទៅ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២១៤ ជើងទំព័រ ៤៩៩-៤៩០។ ប្រតិចារិកសវនាការក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626072 ទំព័រ ១៨:៣ ដល់ ១៨:៥។

⁷⁶⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៩១។ ប្រតិចារិកសវនាការក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626071-01626072 ទំព័រ ១៧:២៥ ដល់ ១៨:៣។



បញ្ហា ចូលរួម ឬទទួលបញ្ហាពាក់ព័ន្ធនឹងការបោសសម្អាត⁷⁶¹។

៤៤៨. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា សហមេធាវីខកខានក្នុងការបង្ហាញថា ពុំមានអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុសមហេតុផលណាមួយអាចធ្វើការសន្និដ្ឋានថា អោ អាន បានរៀបចំផែនការសហការ ឬដឹកនាំការបោសសម្អាតអតីតកម្មាភិបាលភូមិភាគកណ្តាល ឬប្រជាជនស៊ីវិល នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៧⁷⁶²។ នៅក្នុងការជំទាស់នឹងភាពអាចជឿជាក់បាននៃភស្តុតាង សហមេធាវីទទួលស្គាល់ថា មានភស្តុតាងគាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋានរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ⁷⁶³។ លើសពីនេះទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានផ្អែកទៅលើភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ រួមមាន ការដឹងព្រធានរបស់ អោ អាន អំពីហេតុផលនៃការបញ្ជូនរូបគាត់ទៅភូមិភាគកណ្តាល⁷⁶⁴។

២. ការពិភាក្សា

៤៤៩. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថាមានភស្តុតាងស៊ីសង្វាក់ និងវិងមាំគ្រប់គ្រាន់បង្ហាញថា កែ ពក និង អោ អាន ក្នុងចំណោមអ្នកផ្សេងទៀត បានបង្កើតផែនការបោសសម្អាតកម្មាភិបាលនៅក្នុងភូមិភាគកណ្តាល នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៧។ ទោះបីជាសហមេធាវីបានយោងទៅសាក្សីមួយចំនួនដែលឆ្លើយថា ការបោសសម្អាតកម្មាភិបាលកំពុងកាន់តំណែងបានកើតឡើងមុនពេលកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីមកដល់ក្តី ក៏ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពិចារណាទៅលើភស្តុតាងផ្ទុយពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានេះ⁷⁶⁵។ លើសពីនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា សាក្សីខ្លះដែលសហមេធាវីបានផ្អែកលើ មិនគាំទ្រទទួលបានករណីរបស់ពួកគេទេ⁷⁶⁶។ នៅក្នុងការសន្និដ្ឋានថា ការផ្ទេរបានកើត

⁷⁶¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៩២ យោងទៅដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៧៥, ២៨១-២៨៨, ២៩៣-២៩៨ និងជើងទំព័រ ៧១៨-៧១៩, ៧៣៧-៧៥២, ៧៦៥-៧៩១។ ប្រតិចារិកសវនាការក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626072 ទំព័រ ១៨:៧ ដល់ ១៨:៩។

⁷⁶² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៨៥។

⁷⁶³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៨៥ និងជើងទំព័រ ២០៨ យោងទៅ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៨៩ ជើងទំព័រ ១៨៩។

⁷⁶⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៨៥ និងជើងទំព័រ ២០៩ យោងទៅ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) ជើងទំព័រ ៥៩២។

⁷⁶⁵ សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) ជើងទំព័រ ៧៨៣។

⁷⁶⁶ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទេព ប៉ូច ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/19, ERN 00893175-



ឡើងនៅពេលណាមួយ ចន្លោះពី “ចុងឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៧” សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិទទួលស្គាល់ថា មានភស្តុតាងមិនច្បាស់លាស់ និងជួនកាលមិនស៊ីសង្វាក់នៅក្នុងសំណុំរឿង⁷⁶⁷។ ចៅក្រមអន្តរជាតិអាចសន្និដ្ឋានបានថា ពុំមានកំហុសដែលតម្រូវឱ្យមានអន្តរាគមន៍នៅដំណាក់កាលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ឡើយ។ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់បន្ថែមទៀតថា ការសន្និដ្ឋានថា ការផ្ទេរបានកើតឡើងនៅខ្ទង់ពីចុងឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៧ មានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នាជាមួយការសន្និដ្ឋានថា អា អា ន បានប្រកាសថា គាត់ជាលេខាតំបន់ ៤១ ថ្មី នៅក្នុងប្រជុំនៅវត្តតាមៈ នៅខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៧ ប្រហែលមួយខែក្រោយ⁷⁶⁸។

៤៥០. ចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានស្រដៀងគ្នាថា ភស្តុតាងបានបង្ហាញឱ្យឃើញយ៉ាងមុតមាំថា ការផ្ទេរកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីទៅភូមិភាគកណ្តាលមានគោលបំណងអនុវត្តគោលនយោបាយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាដើម្បីបោសសម្អាតកម្មាភិបាលកំពុងកាន់ដំណែង ដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាជា “ជនក្បត់”⁷⁶⁹។ តាមពិត អា

០០៨៩៣១៧៦ (អ.១, អ.៨) (សាក្សីបញ្ជាក់ថា គាត់ត្រូវបានចាត់ឱ្យធ្វើជាលេខាស្រុកបារាយណ៍ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ បី ឬបួនខែមុនរៀនណាមចូលមកដល់ ហើយដូច្នោះ គាត់បានទៅដល់ ក្រោយពេលចន្លោះពីចុងឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៧ យ៉ាងច្រើន ដែលស្ថិតក្រោមការពិភាក្សា)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី បាន សៀក ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D6.1.386, ERN 00348792 (“អ្នកដែលនៅភូមិភាគកណ្តាលត្រូវបានពួកនិរតីធ្វើការបោសសម្អាតទាំងអស់”)។ សូមមើលផងដែរកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី បាន សៀក ចុះថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ D107/15, ERN 00800954 (ពិភាក្សាពីវត្តមានរបស់ អា អា ន នៅក្នុងការប្រជុំថ្នាក់ភូមិភាគពាក់ព័ន្ធនឹងការបោសសម្អាត)។

⁷⁶⁷ ចៅក្រមអន្តរជាតិជឿជាក់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពិចារណាយ៉ាងត្រឹមត្រូវទៅលើចម្លើយរបស់ប្រាក់ យុត ដែលមិនស៊ីសង្វាក់គ្នា ទាក់ទងនឹងពេលវេលាដែលកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីមកដល់ភូមិភាគកណ្តាល។ សូមមើល ឧបសម្ព័ន្ធ យនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អា ន (ឯកសារ D360/5/1.5), ERN 01599794។ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) មិនផ្អែកលើចម្លើយរបស់ ប្រាក់ យុត ដែលអះអាងថា គាត់ត្រូវបានបញ្ជូននៅខែមីនា/មេសា ឆ្នាំ១៩៧៧ ឬនៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ ដូចដែលត្រូវបញ្ជាក់នៅក្នុងជើងទំព័រ ៥៩៣ នៃដីកាដោះស្រាយ និងបញ្ជាក់ពីការពឹងផ្អែកទៅលើចម្លើយរបស់គាត់ដែលឆ្លើយថា ការបញ្ជូនបានកើតឡើងនៅខែមករា ឬខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៧ ដោយដកស្រង់សាក្សីផ្សេងទៀតជាច្រើននាក់ដែលបញ្ជាក់ពីពេលវេលាមុន។ សូមមើលឧទាហរណ៍ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ញឹម កុល ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ D107/7, ERN 00784980-00784981។ ទោះក្នុងករណីណាក៏ដោយ ភាពខុសគ្នានៃរយៈពេលប្រមាណបួនខែ ក្នុងការប៉ាន់ស្មានពីកាលបរិច្ឆេទនៃព្រឹត្តិកាណ៍នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ គឺជាភាពមិនសង្វាក់គ្នា តូចតាចមួយ ដែលមិនកាត់បន្ថយខ្លាំងនូវភាពអាចជឿជាក់ និងភាពអាចជឿទុកចិត្តនៃភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ផ្សេងទៀតដែលនៅសេសសល់ទេ។

⁷⁶⁸ សូមមើលខាងក្រោម មូលដ្ឋាន ៦(v)(ក)។

⁷⁶⁹ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ការបកស្រាយផ្សេងទៀតរបស់សហមេធាវីទៅលើភស្តុតាងថា ការបញ្ជូនកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីគឺគ្រាន់តែជាការបែងចែករដ្ឋបាលឡើងវិញ ដើម្បី “អនុវត្តការងារចាត់តាំងថ្មី” ប៉ុណ្ណោះ បង្ហាញឱ្យឃើញនូវកំហុសមួយនៅក្នុងការវិភាគរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ។ សូមមើលខាងលើ មូលដ្ឋានទី ៦(ii) ពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រជុំនៅភ្នំពេញ



អាន ខ្លួនគាត់ផ្ទាល់ បានបញ្ជាក់ថា តាម្នាក់ បានបញ្ជូនគាត់ទៅភូមិភាគកណ្តាល ពីព្រោះ “ថ្នាក់ដឹកនាំកំពង់ ចាមហ្នឹងក្បត់អស់ហើយ អីចឹងទេ បានយកខ្ញុំទៅ”⁷⁷⁰។

៤៥១. ជាចុងក្រោយ សហមេធាវីមិនបានបញ្ជាក់ថា ហេតុអ្វីបានជាគ្មានអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុណាមួយអាច ធ្វើការសន្និដ្ឋានដោយសហហេតុផលថា អោ អាន បានបញ្ជា ឬចូលរួមក្នុងការបោសសម្អាតកម្មាភិបាល និង ប្រជាជនស៊ីវិល នៅក្នុងតំបន់ ៤១ ទេ⁷⁷¹។ ពាក់ព័ន្ធនឹងចម្លើយរបស់ ប្រាក់ យុត ថាតើ អោ អាន បានដឹកនាំ ការបោសសម្អាតអតីតកម្មាភិបាលភូមិភាគកណ្តាលដែរឬទេនោះ⁷⁷² ចៅក្រមអន្តរជាតិរកឃើញថា មាន ភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាជាក់ស្តែងរវាងចម្លើយរបស់គាត់ដែលអះអាងថា មានកម្មាភិបាលពីរបីនាក់ ឬគ្មានតែ ម្តង មានវត្តមាន នៅក្នុងស្រុករបស់គាត់ ពេលគាត់មកដល់ និងចម្លើយរបស់គាត់ដែលទទួលស្គាល់ថា គាត់ បានដកអតីតកម្មាភិបាលចេញ តាមបញ្ជាពីថ្នាក់តំបន់ និងភូមិភាគ។ ទោះបីជាមានភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នា ក្តី ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនយល់ឃើញថា វាមិនសហហេតុផលសម្រាប់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិក្នុង ការសន្និដ្ឋានថា អោ អាន បានបញ្ជាឱ្យធ្វើការបោសសម្អាតកម្មាភិបាលនៅថ្នាក់ស្រុក និងឃុំ នោះឡើយ បើ

ដែលនៅពេលនោះ ប៉ុល ពត បានប្រកាសថា កម្មាភិបាលភូមិភាគកណ្តាល ជា “ជនក្បត់”។

⁷⁷⁰ បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ អោ អាន ចុះថ្ងៃទី១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D219/847.1, ERN 01337370។

⁷⁷¹ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិយោងទៅការរៀបរាប់របស់សាក្សីជាច្រើនដែលមានតម្លៃជាភស្តុតាង ដែលពណ៌នាពីគួរ នាទីដឹកនាំរបស់ អោ អាន ក្នុងការបោសសម្អាតនៅក្នុងតំបន់ ៤១។ សូមមើល ឧទាហរណ៍ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តូយ មៀច ចុះថ្ងៃទី០២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/582, ERN 01166938-01166939 (ឆ.៧៦, ឆ.៧៧-ឆ.៧៨, ឆ.៨៣, ឆ.៨៦, ឆ.៨៨) 01166940-01166942 (ឆ.៩២-ឆ.១០៨)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែ តុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/855, ERN 01344687-01344689 (ឆ.៣០-ឆ.៣៦, ឆ.៤២) 01344690-01344691 (ឆ.៤៦- ឆ.៤៧, ឆ.៥៣-ឆ.៥៤) 01344691 (ឆ.៥៦-ឆ.៥៩) 01344692-01344693 (ឆ.៦៣-ឆ.៦៤, ឆ.៧១, ឆ.៧៣) 01374650- 01374651, (ឆ.៧៩-ឆ.៨៦) 01344694 (ឆ.១៣៨-ឆ.១៣៩)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ វ៉ាន់ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែ មករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/138, ERN 01056048-01056049 (ឆ.៤៣-ឆ.៤៧) (“ប្រាក់ យុត បានជួបប្រជុំជាមួយនិងមេ ភូមិ និងមេឃុំចាស់ៗ ហើយប្រាប់ពួកគេថា គាត់ឈប់ឱ្យពួកគេធ្វើជាមេឃុំ និងមេភូមិបន្តទៀតហើយ ... បទបញ្ជាច្បាស់ជាចេញ ពីតាអាន ហើយ ព្រោះគាត់ជាប្រធានតំបន់។ ខុម ជាអ្នកដឹក ប្រាក់ យុត ទៅប្រជុំជាមួយនិងតាអាន នៅថ្នាក់តំបន់។ ពេលត្រឡប់ មកវិញ ខុមបានប្រាប់ខ្ញុំថា គេនឹងចាត់ចែងឱ្យមានមេឃុំថ្មីហើយ”) 01056061-01056062 (ឆ.៩៨, ឆ.១០០-ឆ.១០១)។ សូម មើលផងដែរខាងក្រោម មូលដ្ឋានទី ៦(v)(ខ)(៤) (ពិភាក្សាក្នុងចំណោមផ្សេងទៀតពីភស្តុតាងថា អោ អាន បានបញ្ជាឱ្យលេខា ស្រុកសម្លាប់ប្រជាជនស៊ីវិលដែលតវ៉ាពីលក្ខខណ្ឌរស់នៅ និងធ្វើការរបស់ពួកគេ)។

⁷⁷² សូមមើល ឧបសម្ព័ន្ធ យ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1.5), ERN 01599798។



យោងតាមភស្តុតាងស៊ីសង្វាក់គ្នាពីសាក្សីផ្សេងទៀត រួមមាន ញឹម កុល^{៧៧៣} និងការវាយតម្លៃទូទៅទៅលើ ភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ ប្រាក់ យុត^{៧៧៤}។

៤៥២. ចៅក្រមអន្តរជាតិបដិសេធមូលដ្ឋានទី ៦(iii)។

មូលដ្ឋានទី៦(iv). តួនាទី និងសិទ្ធិអំណាចរបស់ អោ អាន នៅក្នុងភូមិភាគកណ្តាល

១. សារណា

៤៥៣. សហមេធាវីលើកឡើងថា អោ អាន មិនមានតួនាទី ឬសិទ្ធិអំណាចសំខាន់ៗថ្នាក់ភូមិភាគ នៅ ភូមិ ភាគកណ្តាលឡើយ។ សហមេធាវីលើកឡើងថា អោ អាន មិនមែនជាលេខាធិការនៅក្នុង ភូមិភាគកណ្តាល ទេនៅពេលដែល កែ ពក អវត្តមាន និង មិនមែនជាអនុលេខាភូមិភាគ តាមព្រឹត្តិសិទ្ធិ ឬនីតិសិទ្ធិទេ^{៧៧៥}។ បើ ទោះបីជា អោ អាន បានកាន់មុខតំណែងទាំងនេះក៏ដោយ ក៏ការកាន់មុខតំណែងរយៈពេលខ្លីទាំងនេះមិនអាច ចាត់ទុកថា គាត់ស្ថិតក្នុងចំណោមជនដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតដែរ^{៧៧៦}។

៤៥៤. ទីមួយ សហមេធាវីលើកឡើងថា សំអាងហេតុរបស់សហចៅក្រមអន្តរជាតិដែលថា អោ អាន គឺជា លេខាធិការនៃភូមិភាគកណ្តាលនៅពេលដែល កែ ពក អវត្តមាន គឺមិនផ្អែកលើភស្តុតាង ច្បាស់លាស់ និង

^{៧៧៣} សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ញឹម កុល ចុះថ្ងៃទី១១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/171, ERN 01065947-01065948 (ឆ.១៤-ឆ.១៥) (“ខ្ញុំធ្លាប់បានឃើញគេចាប់ប្រធានឃុំម្តងនៅពី ដើមឆ្នាំ១៩៧៧។ ពេលនោះ អ្នកដែលមកចាប់នោះគឺមានគ្នា ៥ នាក់មកពីខាងនិរតី។ ... ចំពោះប្រធានឃុំដទៃទៀតដែលខ្ញុំដឹងថាគេ ចាប់ខ្លួន គឺដោយសារយើងធ្លាប់ទៅធ្វើការជួបគ្នាពីមុនមក ប៉ុន្តែក្រោយពី ប្រាក់ យុត មកដល់ស្រុកកំពង់សៀម យើងពុំបានជួបមុខ គ្នានៅកន្លែងធ្វើការទៀតទេ”។ សូមមើលជាទូទៅ ខាងលើ មូលដ្ឋានទី ៥(ii) សម្រាប់ការវាយតម្លៃលើភាពអាចជឿជាក់នៃភស្តុ តាងរបស់ ញឹម កុល។

^{៧៧៤} ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញមានការប្រែប្រួលជាទូទៅក្នុងសក្ខីកម្មរបស់ ប្រាក់ យុត ទៅលើបញ្ហានេះ ក្រោយពីគាត់បាន ទទួលលិខិតធានាពីការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។ សូមមើលជាទូទៅ ខាងលើ មូលដ្ឋានទី ៥(ii) សម្រាប់ការវាយតម្លៃ លើភាពអាចជឿជាក់នៃភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត។

^{៧៧៥} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៩៣។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំ រឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626072-01626073 ទំព័រ ១៨ បន្ទាត់ ៩ ដល់ ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ១៦។

^{៧៧៦} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៩៣-៩៤, ១០៥។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626072-01626073 ទំព័រ ១៨ បន្ទាត់ ៩ ដល់ ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ១៦។



មានការបញ្ជាក់ឡើយ ដោយហេតុថា សាក្សីដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតពឹងផ្អែកលើនោះ គឺមិនស៊ើប
ង្វាក់ មានភាពប្រឡូសប្រឡាក់ ឬមាន “ចេតនា” ក្នុងការភូតភូហក⁷⁷⁷។ ពុំមានភស្តុតាងដែលថា អោ អាន
ពិតជាលេខាធិការនៅពេល កែ ពក អវត្តមាននោះទេ⁷⁷⁸ ហើយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនអើពើ
ចំពោះភស្តុតាងផ្ទុយដោយគ្មានការពន្យល់⁷⁷⁹។ ភស្តុតាងបង្ហាញថា កែ ពក មានអំណាចដាច់ណាត់គ្រប់
ពេលវេលា និងថា កម្មាភិបាលដទៃទៀតជាអ្នកទទួលបន្ទុក នៅពេល កែ ពក អវត្តមាន⁷⁸⁰។

៤៥៥. ទីពីរ សំអាងហេតុដែលថា អោ អាន គឺជាអនុលេខាភូមិភាគតាមនីតិវិធី ឬព្រឹត្តិវិធី គឺផ្អែកប្រហាក់
ប្រហែលគ្នាលើភស្តុតាងគ្មានមូលដ្ឋានគាំទ្រ និងប្រឡូសប្រឡាក់ ហើយសក្ខីកម្មគ្រាន់តែផ្ទៀងផ្ទាត់ថា អោ អាន
បានកាន់មុខតំណែងបែបនេះប៉ុណ្ណោះ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធ
នឹងកាលបរិច្ឆេទតែងតាំង មូលហេតុនៃការតម្កើងតួនាទី និង សេចក្តីលម្អិតនៃតួនាទីភារកិច្ចរបស់ អោ អាន
ឡើយ និងខកខានផងដែរមិនបានពន្យល់អំពីវិធីដែលគាត់សម្របសម្រួលភស្តុតាងប្រទាំងប្រទេសគ្នា
ទាក់ទិនទៅនឹងរយៈពេលកាន់តំណែងរបស់ អោ អាន និងពាក់ព័ន្ធនឹងសកម្មភាពនានាទាក់ទិនទៅនឹងភូមិ
ភាគរបស់គាត់ ដូចជា ការត្រួតពិនិត្យមើលគម្រោងសាងសង់ ការផ្តល់ធនធានដល់ការដ្ឋាននៅទូទាំងភូមិ
ភាគនេះ និងចូលរួមកិច្ចប្រជុំថ្នាក់ភូមិភាគ⁷⁸¹។ សហមេធាវីលើកទទឹងករណ៍បន្ថែមថា មុខតំណែងរបស់
គាត់ជាអនុលេខាភូមិភាគ ត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីធ្វើសម្ភាសន៍ហេតុជាច្រើនដោយពុំបានផ្តល់នូវមូលដ្ឋានភស្តុ
តាងដែលមាន ហេតុផលឡើយ⁷⁸²។

៤៥៦. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជាណាចក្រអន្តរជាតិលើកឡើងថា សហមេធាវីបានខកខានមិនបាន
បង្ហាញថា គ្មានអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុឥតលម្អៀងណាមួយអាចបានសន្និដ្ឋានថា អោ អាន បានធ្វើជាអនុ

⁷⁷⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៩៤-៩៥។
⁷⁷⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៩៦។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង
០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626072 ទំព័រ ១៨ បន្ទាត់ ១៨-២៥។
⁷⁷⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៩៧។
⁷⁸⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៩៧។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំ
រឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626073 ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ១-៣។
⁷⁸¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៩៨-១០៣។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុង
សំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626073-01626074 ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ៣ ដល់ ទំព័រ ២០ បន្ទាត់ ២។
⁷⁸² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១០៤។



លេខាភូមិភាគកណ្តាលតាមនីតិវិធី ឬព្រឹត្តិវិធីឡើយ⁷⁸³។ ជាការពិតណាស់ យ៉ាងហោចណាស់ មានសាក្សីនិងអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួន៧នាក់ថ្លែងថា អោ អាន បានកាន់មុខតំណែងនេះ ហើយ អោ អាន ខ្លួនឯងបានទទួលស្គាល់ថាគាត់ស្ថិតក្នុងគណៈភូមិភាគកណ្តាល និងមានភស្តុតាងដែលបង្ហាញថាគាត់ធ្វើកិច្ចការនានា ដែលជាការទទួលខុសត្រូវថ្នាក់ភូមិភាគពាក់ព័ន្ធនឹងការសាងសង់និងការងារយោធា⁷⁸⁴។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថែមទៀតថា តួនាទីរបស់ អោ អាន ជាលេខាតំបន់៤១ បញ្ជាក់បន្ថែមលើភស្តុតាងថាគាត់បម្រើការជាអនុលេខាភូមិភាគកណ្តាល ដោយហេតុថាមុខតំណែងនោះអាចទំនងជាត្រូវបានបំពេញដោយលេខានៃតំបន់មួយនៃតំបន់បីចំណុះភូមិភាគ⁷⁸⁵។ ចំនួនលើកនិងភាពញឹកញាប់នៃឱកាសដែល អោ អាន ត្រូវបានតម្រូវឱ្យអនុវត្តតួនាទីភារកិច្ចរបស់ កែ ពក ក្នុងនាមជាលេខាភូមិភាគស្តីទី គឺមិនមែនជាកត្តាកំណត់ថាតើ អោ អាន ជាអនុលេខាភូមិភាគ ឬយ៉ាងណានោះទេ⁷⁸⁶។

៤៥៧. នៅក្នុងការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួន សហមេធាវីអះអាងថា សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនអើពើភស្តុតាងដោះបន្ទុកដ៏សំខាន់ៗដែលបង្ហាញថា អោ អាន មិនបានកាន់មុខតំណែងជាអនុលេខាភូមិភាគកណ្តាល តាមនីតិវិធី ឬព្រឹត្តិវិធីឡើយ⁷⁸⁷។

២. ការពិភាក្សា

ក. អនុលេខាភូមិភាគកណ្តាល

៤៥៨. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុសក្នុងការរកឃើញថា អោ អាន គឺជាអនុលេខានៃភូមិភាគកណ្តាលចាប់ពីចុងឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់ចុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនោះទេ។

៤៥៩. ទីមួយ ពាក់ព័ន្ធនឹងការពឹងផ្អែកលើសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីពីររូប (បាន សៀក និង អ៊ឹម ប៉ុន) ដែល ពុំ

⁷⁸³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៧៩។
⁷⁸⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៨០-៨១។ ប្រតិចារឹកថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/8.1 & D360/17.1, ERN 01626043-01626044 ទំព័រ ៥៤ បន្ទាត់ ២៣ ដល់ ទំព័រ ៥៥ បន្ទាត់ ៨។
⁷⁸⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៨១។
⁷⁸⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៧៩-៨៣។
⁷⁸⁷ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៤២។



មានភស្តុតាងគាំទ្រ និងដែលប្រឡូសប្រឡាក់ ក្នុងការគាំទ្រសំអាងហេតុដែលថា អោ អាន គឺជា អនុលោម
ភូមិភាគកណ្តាល⁷⁸⁸ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ពុំមានការអនុវត្តមិនត្រឹមត្រូវរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេត
ទេ⁷⁸⁹ និងចាត់ទុកថាជាការសមហេតុផលដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពឹងផ្អែកលើការ
រៀបរាប់ដំណើររឿងរបស់សាក្សីពីរនាក់នៅក្នុងការធ្វើសំអាងហេតុថាអោ អាន គឺជាអនុលោមភូមិភាគ⁷⁹⁰។
ជាងនេះទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពឹង ផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់សាក្សី បន្ថែមមួយចំនួនធំ
ដែលអះអាងបញ្ជាក់ថា អោ អាន ជាអនុលោមភូមិភាគកណ្តាល⁷⁹¹។ សំអាងហេតុនេះត្រូវបានអះអាង

⁷⁸⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៩៩ ជើងទំព័រ ២១២ យោងទៅ រឿងរ៉ាវរបស់សាក្សី បាន
សៀក និង អ៊ឹម ប៉ុន ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានធ្វើឡើងតាមរយៈសំណួរបិទ និង “ការផ្តល់” ព័ត៌មាន។ ចៅក្រមអន្តរជាតិ
សង្កេតឃើញថា សហមេធាវីធ្លាប់បានជំទាស់ទៅនឹងចម្លើយទាំងនេះរួចមកហើយ។ សូមមើល ឧបសម្ព័ន្ធ ខ នៃ សំណើសុំធ្វើ
មោឃភាពកំណត់ហេតុការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឯកសារ D338/1/2.3 នៅត្រង់ ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 01388928-01388933
លេខរៀង ៦, ៧។ នៅពេលពិនិត្យទៅលើខ្លឹមសារនៃការស្តាប់ចម្លើយនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ពុំមានប៉ះពាល់ដល់
តម្លៃជាភស្តុតាងនៅទីនេះទេ។

⁷⁸⁹ សូមមើលខាងលើ មូលដ្ឋានទី ៥(iii)។

⁷⁹⁰ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៥២ យោងទៅ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍
អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី បាន សៀក ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D117/35 នៅត្រង់ ERN 00980366 (ឆ.១៥)
 (“តាមខ្ញុំដឹង តា អាន គឺជាអនុរបស់ កែ ពក នៅក្នុងគណៈអចិន្ត្រៃយ៍ភូមិភាគ”)។ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់
ចម្លើយសាក្សី បាន សៀក ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/355 នៅត្រង់ ERN 01104608 (ឆ.៩) (“ខ្ញុំគ្រាន់តែ
ដឹងថា គាត់ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវតំបន់ ហើយស្ថិតនៅក្នុងគណៈអចិន្ត្រៃយ៍របស់ភូមិភាគ ហើយគាត់គឺជាអនុម្ភាវរបស់ កែ ពក”)។
កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី បាន សៀក ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D6.1.386
នៅត្រង់ ERN 00348800 (“ចំពោះភូមិភាគមានដូចជា [...] និងឈ្មោះ អាន [...] ជាលេខាស្រុក ៤២”)។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី០៥ ខែ
តុលា ឆ្នាំ២០១៥ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/២ (បាន សៀក) ឯកសារ D219/702.1.75 នៅត្រង់ ERN 01424074 ទំព័រ ៤៥ (“តា អាន
ជាលេខាតំបន់ ជាគណៈអចិន្ត្រៃយ៍របស់ភូមិភាគ ហៅអនុភាគក៏បាន ហៅអចិន្ត្រៃយ៍ក៏បាន ហើយគាត់ទទួលតំបន់ ៤១”)។ កំណត់
ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ឹម ប៉ុន ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D117/50 នៅត្រង់
ERN 00990812 (ឆ.២៩), 00990817 (ឆ.៦៨), 00990819 (ឆ.៧៥) (“បាទៗ តាអាន ហ្នឹងគាត់ជាអនុ។ បើនិយាយពីខាងភូមិ
ភាគ គាត់អនុ តាពក [...] តាអាន ហ្នឹងគាត់ខាងអនុភូមិភាគដែរ”)។ សាក្សី អ៊ឹម ប៉ុន គឺជាអ្នកបើកឡានឱ្យ អោ អាន។ សាក្សី បាន
សៀក គឺជាប្រធានពាណិជ្ជកម្មនៅតំបន់ ៤១ និងជាអនុលោមស្រុកចម្ការលើ។

⁷⁹¹ សូមមើលឧទាហរណ៍ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ ជឹម ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ
២០១៣ ឯកសារ D117/18 នៅត្រង់ ERN 00893171 (ឆ.២) (“ក្រោយពេលចាប់ខ្លួន សែ ខ្ញុំដឹងថា តាអាន គឺជាអនុរបស់ កែ ពក
តែម្នាក់ដែលនៅសល់”)។ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សួន កានិល ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែសីហា ឆ្នាំ
២០០៩ ឯកសារ D6.1.707 នៅត្រង់ ERN 00373509 (“ក្រោយពេលនិរតិចូលមកគឺមាន កែ ពក ជាប្រធានដដែល តា [...] អាន
[...] (មកពីនិរតិ) ជាអនុប្រធាន [...]”)។ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សួន កានិល ចុះថ្ងៃទី១០ ខែ



បញ្ជាក់បន្ថែមដោយមុខតំណែងរបស់ អោ អាន ជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការភូមិភាគកណ្តាល និងដោយតួនាទីរបស់គាត់ជាលេខាតំបន់៤១⁷⁹²។

៤៦០. ទីពីរ ពាក់ព័ន្ធនឹងការតែងតាំង អោ អាន ជាអនុលេខាភូមិភាគ⁷⁹³ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា ដោយមិនបានបញ្ជាក់ច្បាស់នូវកាលបរិច្ឆេទនៃការតែងតាំង អោ អាន សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិ រកឃើញថា អោ អាន បានកាន់មុខតំណែងជាអនុលេខាភូមិភាគកណ្តាលចាប់ពីចុងឆ្នាំ ១៩៧៧⁷⁹⁴។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហមេធាវីខកខានមិនបានចង្អុលបញ្ជាក់កំហុស ជាក់លាក់នៅក្នុងភស្តុតាងដែលគាំទ្រដល់សំណងហេតុដែលថា អោ អាន បានកាន់មុខតំណែង របស់គាត់ចាប់ពីចុងឆ្នាំ១៩៧៧⁷⁹⁵ និងអង្កេតឃើញថា កាលបរិច្ឆេទប៉ាន់ប្រមាណនេះមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់គោលបំណងនៃការធ្វើសំណងហេតុលើយុត្តាធិការបុគ្គល។

៤៦១. ទីបី ពាក់ព័ន្ធនឹងការខកខានក្នុងការពន្យល់អំពីភស្តុតាងផ្ទុយគ្នាទាក់ទិននឹងរយៈពេលនៃការកាន់មុខតំណែងរបស់ អោ អាន ជាអនុលេខាតំបន់⁷⁹⁶ ជាការផ្ទុយទៅនឹងអំណះអំណាងរបស់សហមេធាវី

មិថុនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D29 នៅត្រង់ ERN 00705151 (“សំនួរ៖ តើលោកស្គាល់ តាអាន ទេ? [...] “ឆ្លើយ៖ បាទខ្ញុំស្គាល់គាត់។ គាត់គឺជាលេខាតំបន់ ៤១ ហើយគាត់ក៏ជាអនុលេខាភូមិភាគកណ្តាលផងដែរ”)។ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តូ សែម ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D117/39 នៅត្រង់ ERN 00993585 (ឆ.១៤) (“វចនាសម្ព័ន្ធគណៈភូមិភាគ គឺដូចជា៖ កែ ពក ប្រធាន, តាអាន អនុ និង តាស៊ីម សមាជិក”)។ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី គុច វ៉ា ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/178 នៅត្រង់ ERN 01066300 (ឆ.៦) (“តាអាន គឺជាអនុកែ ពក និងជាសមាជិកគណៈភូមិភាគ”)។

⁷⁹² សូមមើលខាងក្រោម មូលដ្ឋានទី ៦(v)។ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ២៥០-២៥១។

⁷⁹³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៩៩ ជើងទំព័រ ២១៤។

⁷⁹⁴ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៥០, ២៥២។

⁷⁹⁵ សហមេធាវីចោទប្រកាន់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិគ្រាន់តែលើកឡើងថា ក្រោយពេលបញ្ជូន កង ចាប ទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅកាលបរិច្ឆេទដែលគេមិនដឹងនោះ អោ អាន ក្លាយជាអនុលេខានៅភូមិភាគកណ្តាល។ សូមមើលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៩៩ ជើងទំព័រ ២១៤។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបញ្ជាក់ច្បាស់ថា កង ចាប ត្រូវបានដកចេញពីអនុលេខាភូមិភាគកណ្តាលនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៧ ហើយបន្ទាប់មក អោ អាន ក្លាយជាអនុលេខាភូមិភាគកណ្តាល សូមមើលដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៥០, ២៥២។ សហមេធាវីមិនជំទាស់ទៅនឹងភស្តុតាងជាមូលដ្ឋានអំពីការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះទេ ហេតុនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ជាការសមហេតុសមផលដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតសំអាងទៅលើពេលវេលាដែលប៉ាន់ស្មានថា នៅ “ចុងឆ្នាំ១៩៧៧”។

⁷⁹⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៩៩ ជើងទំព័រ ២១៦ យោងទៅ ចម្លើយរបស់សាក្សី អ៊ឹម ប៉ុន



ទោះបីជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ អ៊ឹម ប៉ុន⁷⁹⁷ និង វី ញ៉ូ⁷⁹⁸ ក្នុង ការសន្និដ្ឋានថា អា អាន បានកាន់មុខតំណែងជាអនុលេខាភូមិភាគ កណ្តាលរហូតដល់ចុងរបបក៏ដោយ⁷⁹⁹ ក៏គាត់បានពិចារណាលើភស្តុតាងផ្ទុយគ្នារបស់ តូ សែម⁸⁰⁰ និងបានផ្តល់មូលហេតុគ្រប់គ្រាន់ថាហេតុអ្វីបាន ជាគាត់ចាត់ទុកការរៀបរាប់ដំណើររឿងរបស់ អ៊ឹម ប៉ុន អាចជឿជាក់បានច្រើនជាង⁸⁰¹។

៤៦២. ចំណុចចុងក្រោយ ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីភារកិច្ចទូទៅរបស់ អា អាន ក្នុងនាមជាអនុលេខាភូមិភាគ ក ណ្តាលនិងសកម្មភាពនានាពាក់ព័ន្ធនឹងភូមិភាគ⁸⁰² អង្គបុរេជំនុំជម្រះពុំរកឃើញកំហុសរបស់សហចៅក្រម

និងសាក្សី តូ សែម។

⁷⁹⁷ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៥២ ជើងទំព័រ ៦២១ យោងទៅ កំណត់ហេតុជា លាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ឹម ប៉ុន ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D117/50 នៅត្រង់ ERN 00990817 (ឆ.៦៧-៦៨) (“ស៖ តាមដែលលោកដឹង តាអាន ជាអនុភូមិភាគរហូតដល់ចប់សម័យនុងឬ? ឆ.៦៧៖ បាទ។ ស៖ តាមដែលលោកដឹង មានពេលណាមួយគាត់បានខ្វែងគំនិតអ្វីជាមួយ កែ ពក ហើយក្រោយមកគេដកបុណ្យ ដកស័ក្តិពីគាត់ដែរឬទេ? ឆ.៦៨៖ ដូចអត់ដែល អត់មានដឹងអីផង។ គេអត់បានដកគាត់ទេនាសម័យនោះ”)។

⁷⁹⁸ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៥២ ជើងទំព័រ ៦២២ យោងទៅ កំណត់ហេតុ ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី វី ញ៉ូ ចុះថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/870 នៅត្រង់ ERN 01348887 (ឆ.៤១) (“ស៖ តើយល់ត្រូវដែលទេដែលថា តើលោកចង់និយាយថា លោកឮគេថា តាអាន ជាអនុប្រធានភូមិភាគ ជិតដាច់របបមែនទេ? ឆ.៤១៖ ជិតដាច់របប។”)។

⁷⁹⁹ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៥២, ៧០៥។

⁸⁰⁰ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៥២ ជើងទំព័រ ៦២៣ យោងទៅ កំណត់ហេតុ ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តូ សែម ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D117/39 នៅត្រង់ ERN 00993585 (ឆ.១៥) (“ស៖ ក្នុងរយៈពេលដែលលោកស្រីនៅក្នុងភូមិភាគកណ្តាល តើលោកស្រីមានបានសង្កេតឃើញមានការ ផ្លាស់ប្តូរថ្នាក់ដឹកនាំភូមិភាគដែរឬទេ? ឆ.១៥៖ បា មានការផ្លាស់ប្តូរ។ ពេលនោះ កែ ពក នៅតែជាប្រធាន តាអាន ត្រូវបានទម្លាក់ ទៅជាសមាជិក ហើយ តាស៊ឹម ត្រូវបានចាត់តាំងឱ្យធ្វើជាអនុប្រធាន [...]”), 00993586 (ឆ.១៩) (“ស៖ លោកស្រីចាំទេ តើពេល ណា គេទម្លាក់ តាអាន មកជាសមាជិក ហើយឱ្យ តាស៊ឹម ឡើងជាអនុរបស់ កែ ពក? ឆ.១៩៖ រឿងនេះ កើតឡើងប្រហែលជា៦ ខែ មុនពេលរៀបចំពិធីបុណ្យប្រគល់ [...]”)។

⁸⁰¹ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៥២ (សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពន្យល់ ថា គាត់ពិចារណាឃើញថា ភស្តុតាងរបស់អ្នកបើកបររថយន្តរបស់ អា អាន ដែលធ្វើការងារជិតស្និទ្ធជាមួយ អា អាន មានភាព ជឿជាក់បានជាងភស្តុតាងរបស់ប្រពន្ធកម្មាភិបាលតំបន់ម្នាក់ទៀត)។

⁸⁰² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៩៩-១០៤។ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា អង្គជំនុំជម្រះ មាន “ឆន្ទានុសិទ្ធិពេញលេញ ក្នុងធ្វើការជ្រើសរើសសារណាដែលសក្តិសមនឹងយកមកបញ្ចេញមតិយោបល់ជាលាយលក្ខណ៍ អក្សរដែលមានសំអាងហេតុលម្អិត [...] ហើយ “អាចបដិសេធចោលភ្លាមៗនូវទុក្ខីករណ៍នានាដែលពុំមានសក្តានុពលដែលនាំឱ្យ



ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែលផ្តល់សំអាងហេតុថា “ក្នុងឋានៈជាអនុលេខានិងជាសមាជិក គណៈភូមិភាគកណ្តាល អោ អាន បានប្រើសិទ្ធិអំណាចថ្នាក់ភូមិភាគគ្រប់ទិដ្ឋភាពនោះឡើយ⁸⁰³។ គាត់បញ្ជាក់ថែមទៀតថា អោ អាន ជាប់ពាក់ព័ន្ធក្នុងគម្រោងសាងសង់ទូទាំងភូមិភាគកណ្តាល ហើយថា អោ អាន បានចុះពិនិត្យតំបន់និងការដ្ឋានដទៃទៀតទូទាំងភូមិភាគ និងបានផ្តល់កម្មករនិងធនធានពីតំបន់៤១⁸⁰⁴ និងថា អោ អាន បានចូលរួមប្រជុំនៅភ្នំពេញ⁸⁰⁵ និងនៅកំពង់ចាម ដើម្បីរៀបចំផែនការបោសសំអាត និងអនុវត្តគោល

បដិសេធ ឬកែប្រែសេចក្តីសម្រេចដែលត្រូវបានជំទាស់ [...]” ។ សូមមើលឧទាហរណ៍ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរួមរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត លេខD250/3/3 ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ និងដីកាសម្រេចលេខ D250/3/2 ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ លើភាពអាចទទួលយកបាននៃអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D250/3/2/1/5 (សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឯកសារD250/3/2/1/5) កថាខណ្ឌ២២។ សូមមើលផងដែរ តុលាការ ICTY រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Gotovina និង Markač សំណុំរឿងលេខ IT-06-90-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១២ កថាខណ្ឌ ១៤។ តុលាការ ICTY រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Prlić និងអ្នកផ្សេងទៀត សំណុំរឿងលេខ IT-04-74-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ ១៣។

⁸⁰³ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៥៩។

⁸⁰⁴ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៥៩។ សហមេធាវីជំទាស់ទៅនឹងសេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះ សូមមើល បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១០១ ជើងទំព័រ ២២០-២២៦ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានថា ភស្តុតាងនេះពុំមានមូលដ្ឋាន និងពុំមានការបញ្ជាក់បន្ថែម ហើយថា អោ អាន ត្រឹមតែដឹកនាំកងកម្លាំងនៅតំបន់ ៤១ នៅតាមការដ្ឋានសាងសង់ថ្នាក់ភូមិភាគប៉ុណ្ណោះ អោ អាន ពុំមានការគ្រប់គ្រង ឬចាត់ចែងនៅតាមការដ្ឋានទេ ហើយគាត់មិនបានផ្តល់ធនធានដល់ការដ្ឋានទាំងនេះដែរ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿ ហើយយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំមានកំហុសឆ្គងទេក្នុងការសំអាងទៅលើចម្លើយរបស់សាក្សី បាន សាង ឬចម្លើយរបស់ អោ អាន ផ្ទាល់ និងបានសន្និដ្ឋានថា វាជារឿងសមហេតុផលដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានទាំងនេះ ទាក់ទិននឹងភស្តុតាងរួម។

⁸⁰⁵ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៥៩។ សហមេធាវីជំទាស់ទៅនឹងសេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះ សូមមើល បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៨៦ ជើងទំព័រ ១៨០។ សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិសំអាងទៅលើសាក្សីដែលពុំមានការបញ្ជាក់បន្ថែម ពោលគឺសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី យូ វ៉ាន់ ក្នុងពេលជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០២/២ ដែលគាត់ “បានផ្តល់ភស្តុតាងចម្លងអាវិមមិនស៊ីចង្វាក់គ្នារបស់ ប្រាក់ យុត” ដោយ ប្រាក់ យុត បានប្រាប់ យូ វ៉ាន់ ថា អោ អាន បានធ្វើដំណើរតាមទ្វារជារៀងរាល់ខែ ទៅចូលរួមកិច្ចប្រជុំនៅក្រុងភ្នំពេញ” សូមមើល ប្រតិចារឹកថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/២ (យូ វ៉ាន់) ឯកសារ D219/702.1.87 នៅគ្រង ERN 01451947 ទំព័រ ៤៥ (“[គាត់]មកភ្នំពេញ ប៉ុន្តែជិះឡានជាមួយ តាអាន។ គាត់ប្រាប់ថា គាត់មកប្រជុំ [...]”។ ចៅក្រមអន្តរជាតិរឿកថា ចៅក្រមអន្តរជាតិ បានសន្និដ្ឋានថាសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី យូ វ៉ាន់ អាចជឿជាក់បានជាទូទៅ និងរឿកដល់ការសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះនៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៥(v) ទាក់ទិននឹងភស្តុតាងចម្លងអាវិម។ នៅទីនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំមានកំហុសឆ្គងទេក្នុងការសំអាងទៅលើរឿងរ៉ាវរបស់សាក្សី យូ វ៉ាន់ ក្នុងការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានជាក់លាក់នេះ។

នយោបាយ ប.ក.ក⁸⁰⁶។

៤៦៣. ជាងនេះទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិរកឃើញថា សិទ្ធិអំណាចរបស់ អោ អាន បានលាតសន្ធឹងដល់បញ្ហាយោធារបស់ភូមិភាគទៀតផង⁸⁰⁷។ សហមេធាវីតវ៉ាថា សម្លាប់ហេតុនេះ មិនមានការគាំទ្រដោយភស្តុតាងផ្ទាល់ ពិតប្រាកដ និងមានការបញ្ជាក់ឡើយ⁸⁰⁸ ក៏ប៉ុន្តែ ក្នុង ចំណោមបញ្ហាផ្សេងៗទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពឹងផ្អែកលើការរៀបរាប់ដំណើរ រឿងរបស់ គុច វ៉ា ក្នុងការផ្តល់អំណះអំណាងថា អោ អាន បានតែងតាំងមេបញ្ជាការនិង អនុបញ្ជាការកងពលថ្នាក់ភូមិភាគនៃកងទ័ពដឹកត្រួតត្រា⁸⁰⁹។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ការរៀបរាប់ដំណើររឿងរបស់ គុច វ៉ា ត្រូវបានបញ្ជាក់ជាទូទៅដោយភស្តុតាងដទៃទៀត⁸¹⁰ និង មានរៀបរាប់លម្អិតនៅក្នុងព្រឹត្តិការណ៍មុនៗ៖ ពោលគឺ ការផ្ទុះនៅក្រុង

⁸⁰⁶ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៥៩។ សហមេធាវីការពារជំទាស់ទៅនឹងការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះ សូមមើល បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១០៣។ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិសំអាងទៅលើសាក្សីជាច្រើននាក់ដែលត្រូវបានសន្និដ្ឋានថាអាចជឿជាក់បានជាទូទៅ។ ឧទាហរណ៍ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/731 នៅត្រង់ ERN 01218073 (ឆ.៣៦) (“ស៖ គាត់ធ្លាប់ទៅចូលរួមប្រជុំនៅកំពង់ចាមទេ? ឆ.៣៦៖ ទៅប្រជុំជាមួយតាពក”) (ឆ.៤០) (“ស៖ អាចលើកបានខ្លះទេ ការចងចាំហ្នឹង ដូចជាកិច្ចប្រជុំ? ឆ.៤០៖ ខ្ញុំចាប់បានខ្លះដែរ ដូចជាខ្មាំងហ្នឹង ធ្វើម៉េចយើងធ្វើឱ្យបាន ចាប់ម្តងមួយៗមកឱ្យអស់ ខ្មាំងចាប់ឱ្យអស់ [...]”)។ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/855 នៅត្រង់ ERN 01344684 (ឆ.៥) (“ក្នុងវគ្គពេល១ម៉ោង គេបូកសរុបម្តង។ ខ្ញុំធ្លាប់ទៅប្រជុំជាមួយ [អោ អាន] បានប្រហែលបួនដង”), 01344686 (ឆ.១៧, ឆ.២១) (“ការប្រជុំនិយាយពីផែនការចាប់ខ្មាំង [...] [អោ អាន] គាត់ភូមិភាគ សមាជិកភូមិភាគដាក់ដាក់គាត់ ហើយទទួលបានបន្ទុកតំបន់មែន ប៉ុន្តែធ្វើការនៅក្នុងភូមិភាគហ្នឹងដែរ ជាមួយ តាពក”) 01344687 (ឆ.២៩) (“[តាពក]និយាយដែរ និយាយរួមខ្មាំង រយៈពេលហ្នឹង ឱ្យចុះតាមស្រុក ចាត់ផែនការហ្នឹងទៅស្រុក ទៅដល់អត់ឱ្យឈប់ទេ ចុះតាមស្រុកចាប់ឱ្យរហ័ស ព្រោះផែនការគេជិតដល់ហើយ”)។ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី បាន សៀក ចុះថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ D107/15 នៅត្រង់ ERN 00800954 (“គណៈអចិន្ត្រៃយ៍របស់ភូមិភាគមានគណៈតំបន់បីនាក់ គឺ តាអាន [...]។ តាមដែលខ្ញុំដឹង ការសម្រេចសំខាន់ៗដូចជាការបោសសម្អាតជាដើម ត្រូវបានសម្រេចដោយគណៈអចិន្ត្រៃយ៍នេះនៅក្នុងការប្រជុំសម្ងាត់របស់គេ។ មន្ទីរភូមិភាគកណ្តាលរបស់ កែ ពក ស្ថិតនៅក្នុងក្រុងកំពង់ចាម”)។ សូមមើលខាងក្រោម មូលដ្ឋានទី ៥(ii) និង មូលដ្ឋានទី ៦(v)។

⁸⁰⁷ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៦០។

⁸⁰⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១០៣ ជើងទំព័រ ២២៨-២២៩។

⁸⁰⁹ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី គុច វ៉ា ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/178 នៅត្រង់ ERN 01066299 (ឆ.៣-៤) (“តាអាន [...] តែងតាំង ហៀន [...] តាអាន ដែលជាអនុភូមិភាគក៏មានសិទ្ធិសម្រេចដាក់ឱ្យគាត់ធ្វើការនៅក្នុងអង្គភាពថ្មីនោះដែរ”)។

⁸¹⁰ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៦០ ជើងទំព័រ ៦៥៧-៦៥៨។ ឧទាហរណ៍ អោ

កំពង់ចាម និងការចាប់ខ្លួនមេបញ្ជាការកងពល១៧៤⁸¹¹ ហេតុដូច្នោះ គួរឱ្យជឿជាក់បាន។

៤៦៤. ហេតុដូច្នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហមេធាវីបានខកខានមិនបានបង្ហាញថា គ្មាន អ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុតុលាការម្យ៉ាងណាមួយអាចបានសន្និដ្ឋានថា អោ អាន បានកាន់មុខតំណែងជាអនុលេខាភូមិភាគកណ្តាលចាប់ពីចុងឆ្នាំ១៩៧៧ ដល់ចុងរបប ឬថា អោ អាន បានប្រើសិទ្ធិអំណាចថ្នាក់ភូមិភាគគ្រប់ទិដ្ឋភាពនោះឡើយ។

ខ. លេខាភូមិភាគកណ្តាលស្តីទី

៤៦៥. សហមេធាវីតវ៉ាចំពោះសំអាងហេតុរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែលថា “អោ អាន ធ្វើជាលេខាភូមិភាគកណ្តាលស្តីទីក្នុងរយៈពេលដែល កែ ពក អវត្តមានពីភូមិភាគ ឬឈឺ”⁸¹²។

៤៦៦. នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ សម្រេចថា “មានភស្តុតាងបង្ហាញថា អោ អាន ជាលេខាភូមិភាគកណ្តាលស្តីទីក្នុងពេល កែ ពក អវត្តមាន ឬឈឺ [...]។ ការអះអាងដែលថា អោ អាន ជាលេខាភូមិភាគកណ្តាលតាមព្រឹត្តិសិទ្ធិគឺត្រូវបានគាំទ្រដោយអតីតកម្មាភិបាលមួយចំនួន [...]។ ប៉ុន្តែទោះជាយ៉ាងណា ពុំមានសាក្សីណាម្នាក់បង្ហាញ ករណីជាក់លាក់ថា គាត់ កាន់តួនាទីនេះនៅពេលណា និងប៉ុណ្ណានោះទេ”⁸¹³។ ជាងនេះទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានសន្និដ្ឋាននៅពេលក្រោយមកនៅក្នុងផ្នែកយុត្តាធិការបុគ្គលថា “ក៏មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់អាចសន្និដ្ឋានបានផងដែរថា អោ អាន បានកាន់កាប់មុខងាររបស់ កែ ពក ច្រើនឡើងៗក្នុងនាមជាលេខាភូមិភាគកណ្តាលស្តីទីនៅក្នុងស្ថានភាពជាក់ស្តែងមួយផ្នែក ដោយសារថា កែ ពក នៅជាប់ការងារសឹកសង្គ្រាម។ ប៉ុន្តែមិនច្បាស់ថា តើនៅពេលណាពិតប្រាកដ និងរយៈពេលយូរប៉ុន្មានដែលតួនាទីនេះត្រូវបានអនុវត្ត ហើយករណីដែល

អាន បានទៅចូលរួមប្រជុំផ្នែកយោធាថ្នាក់ភូមិភាគជាប្រចាំ។

⁸¹¹ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៦០ ជើងទំព័រ ៦៥៦ យោងទៅខាងលើកំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សួន កាសិល ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D6.1.707 នៅត្រង់ ERN 00373514 (“យូល យិន [...] គេចាប់ខ្លួនគាត់ ពីព្រោះមានហេតុការណ៍មួយនៅកំពង់ចាម។ ពេលនោះ មានផ្ទះគ្រាប់បែកមួយយ៉ាងធំ ដែលធ្វើឱ្យផ្ទះមួយចំនួននៅក្បែរកងពលត្រូវធ្លាក់ខ្លួន ហើយកញ្ចក់អគារត្រូវបានបែកបាក់”)។

⁸¹² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៩៤ ជើងទំព័រ ២០០ យោងទៅ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៥៥។

⁸¹³ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៥៥ (តួសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

គាត់បានប្រើប្រាស់តួនាទីពិសេសនេះក៏ *មិនអាចរកឃើញមានដែរ*⁸¹⁴។

៤៦៧. ទីមួយ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុសក្នុង ការសន្និដ្ឋានថា អោ អាន ជាលេខាធិការនៃភូមិភាគកណ្តាលពីខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៨ នៅពេល កែ ពក អវត្តមាននោះទេ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពឹងផ្អែកលើ ហៀន សារ៉ាយ ដែលរៀបរាប់ដំណើររឿងច្បាស់លាស់អំពីការណ៍ដែល កែ ពក ចាត់តាំង អោ អាន ជាអ្នកជំនួស ដោយបានបញ្ជាក់ថាការណ៍នេះបានកើតឡើងនៅក្នុងកំឡុងកិច្ចប្រជុំមួយនៅកំពង់ចាមប្រហែលបីខែមុនពេលចប់របប⁸¹⁵។ ជាងនេះទៀត ក្នុងលក្ខណៈជាភស្តុតាងបញ្ជាក់បន្ថែម អតីតអ្នកបើកបរ របស់ អោ អាន ឈ្មោះ អ៊ឹម ប៉ុន រៀបរាប់ឡើងវិញថា អោ អាន ធ្វើការងារជំនួស កែ ពក នៅពេលកែ ពក អវត្តមាន និងថាគាត់បានចាត់ចែងការងារនៅការដ្ឋាននៅកំពង់ចាម។⁸¹⁶ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា សំអាងហេតុនេះផ្អែកលើភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ ហេតុដូច្នោះ គឺមិនមែនមិនមានហេតុផលនោះទេ។

៤៦៨. ពាក់ព័ន្ធនឹងទង្វើករណីរបស់សហមេធាវីដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនអើពើ ភស្តុតាងផ្ទុយដោយគ្មានការពន្យល់នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិរឿងឡើងវិញ “នូវគោលការណ៍សច្ចៈការណ៍ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត [អន្តរជាតិ] [បាន] វាយតម្លៃគ្រប់ភស្តុតាងទាំងអស់ ហើយពុំចាំបាច់ លើកឡើងគ្រប់ភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿងនោះទេ ដរាបណាពុំមានការបញ្ជាក់ថា [សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត] បានចោលទាំងស្រុងនូវគ្រប់ភស្តុតាងទាំងអស់នោះ។ សច្ចៈការណ៍នេះអាចជំទាស់តវ៉ាបាននៅពេលភស្តុ

⁸¹⁴ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៧០៥ (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

⁸¹⁵ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហៀន សារ៉ាយ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/762 នៅត្រង់ ERN 01242622-01242623 (ឆ.១៨, ឆ.២២-ឆ.២៦) (“ពេលបងពក អវត្តមាន គាត់ឱ្យបងអានជំនួស [...] ។ គេចាត់តាំងគាត់ [...] កែ ពក និងយាយថា នៅពេលគាត់មិននៅគឺមាន បងអាន ស្តីទី។ ទាំងអស់គ្នាទះអបអរសាទរ”)។ នៅក្នុងចម្លើយពីមុន សាក្សី ហៀន សារ៉ាយ ពន្យល់ថា “ខ្ញុំដឹងថា នៅពេលលេខាធិការអន្តរជាតិ អោ អាន សមាជិកគណៈភូមិភាគនៅក្រោយលេខាធិការទទួលខុសត្រូវ”។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី នៅពេលសាក្សីថាតើ អោ អាន គឺជាសមាជិកដំបូងនៅក្នុងគណៈកម្មាធិការភូមិភាគ ហើយទទួលខុសត្រូវការងារនៅភូមិភាគពេល កែ ពក អវត្តមាន ឬយ៉ាងណា សាក្សី ហៀន សារ៉ាយ ឆ្លើយថា “ខ្ញុំមិនដែលឃើញ ឬដឹងរឿងនេះដោយផ្ទាល់ភ្នែកទេ”។ សូមមើល កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហៀន សារ៉ាយ ចុះថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/353 នៅត្រង់ ERN 01104593-01104594 (ឆ.៤-៥)។

⁸¹⁶ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ឹម ប៉ុន ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D117/50 នៅត្រង់ ERN 00990812 (ឆ.៣១) (“ស៖ តើលោកដឹងដោយរបៀបណាថា តាអាន ជាអនុលេខារបស់ កែពក? ឆ.៣១៖ ពីព្រោះគាត់ធ្វើការងារជំនួស តាពក ពេល តាពក មិននៅ”), 00990818 (ឆ.៦៩) (“ប៉ះពាល់អត់នៅ គាត់ចាត់ចែងនៅកំពង់ចាម ដូចជាតាមកន្លែង ក្រសួងអីហ្នឹង គាត់ជួបគេនៅទីនោះ”)។

តាងដែលពាក់ព័ន្ធយ៉ាងច្បាស់នឹងការរកឃើញពុំបានលើកឡើងក្នុងសំអាងហេតុ⁸¹⁷។

៤៦៩. ជាការពិតណាស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានរកឃើញភស្តុតាងមិនស៊ីសង្វាក់ ឬ ផ្ទុយគ្នាពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានេះ និងបានយោងនៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ)⁸¹⁸ដែលបង្ហាញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានធ្វើការវាយតម្លៃអំពីភាពគួរឱ្យជឿជាក់បានលើភស្តុតាងនេះ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថាសាក្សីមួយចំនួនយោងដល់បុគ្គលនានាក្រៅពី អា អាស ដែលទទួលខុសត្រូវជំនួស កែ ពក នៅពេល កែ ពក អវត្តមាន។ សួន កានិល, បាន សៀក និង ពេជ្រ ជឹម ផ្តេងថាប្រធានមន្ទីរភូមិភាគ(“ប្រធានមន្ទីរ”)គឺជាអ្នកទទួលបន្ទុក នៅពេល កែ ពក អវត្តមាន ដោយ យោងដល់ឱកាសចំនួនពីរលើក ដែលមេឃ្លីន បំពេញតួនាទីនេះ⁸¹⁹។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ដូចដែលបាន

⁸¹⁷ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) យោងលំអៀងរបស់ចៅក្រម BAIK និង BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣០៦ យោងទៅ តុលាការ ICTR រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Zigiranyirazo សំណុំរឿងលេខ ICTR-01-73-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ កថាខណ្ឌ ៤៥។ តុលាការ ICTY រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Perišić សំណុំរឿងលេខ IT-04-81-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ កថាខណ្ឌ ៩២។

⁸¹⁸ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៥៥ ជើងទំព័រ ៦៣២ យោងទៅ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អិន គីមអេង ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ D107/5 នៅត្រង់ ERN 00784994 (ឆ.២៧) (“នៅពេល កែ ពក អវត្តមាន អនុរបស់គាត់ [...] ឈ្មោះ តាអាស ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវ”)។ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អិន គីមអេង ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D117/66 នៅត្រង់ ERN 01023133 (ឆ.១០) (“ខ្ញុំចាំឈ្មោះ មេឃ្លីន [...] និង ហែន [...] ដែលពួកគាត់ទាំងពីរធ្វើការជំនួសឱ្យ កែ ពក នៅពេលដែល កែ ពក មានភារកិច្ច ឬអវត្តមានពីភូមិភាគ”)។

⁸¹⁹ សូមមើលឧទាហរណ៍ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សួន កានិល ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D6.1.707 នៅត្រង់ ERN 00373508 (“ក្នុងករណី កែ ពក អវត្តមានគឺគេមកជួបប្រធានមន្ទីរភូមិភាគឈ្មោះ សួន [...] ញាន [...] ឡើងកាន់កាប់ជំនួស [...] សែន [...] ឡើងកាន់កាប់ជំនួស។ [...] បន្ទាប់មកឈ្មោះ មេឃ្លីន [...] បានឡើងកាន់កាប់តំណែងជំនួសនៅមន្ទីរនោះ”)។ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សួន កានិល ចុះថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D29 នៅត្រង់ ERN 00716229 (ស៖ ប៉ុន្តែនៅពេលដែល កែ ពក មិននៅ តើអ្នកណាទទួលខុសត្រូវវា ឆ្លើយ៖ គឺគេមានប្រធានមន្ទីរភូមិភាគជាអ្នកទទួលខុសត្រូវជំនួស កែ ពក។ ស៖ តើប្រធានមន្ទីរនោះឈ្មោះអ្វី? ឆ្លើយ៖ [...] ខ្ញុំគ្រាន់តែដឹងឈ្មោះថា មេឃ្លីន”)។ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី បាន សៀក ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ D107/15 នៅត្រង់ ERN 00800955 (“អ្នកដែលអាចជំនួសគាត់នៅពេលដែលគាត់អវត្តមាន គឺមានតែប្រធានមន្ទីររបស់គាត់ឈ្មោះ មេឃ្លីន [...]”)។ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ ជឹម ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/259 នៅត្រង់ ERN 00997051 (ឆ.២១៩) (“ស៖ ពេលដែល កែ ពក អវត្តមានពីមន្ទីរភូមិភាគ តើអ្នកណាជាអ្នកជំនួស កែ ពក? [...] ឆ.២១៩៖ ឈ្មោះ ឆាំ ដែលធ្វើការនៅមន្ទីរភូមិភាគរបស់ កែ ពក ជាអ្នកជំនួស [...]”)។ ចៅក្រមអន្តរ



កត់សម្គាល់ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិផងដែរថា អ៊ិន គីមអេង ថ្លែងថា មឿន និង ហែន បានធ្វើការជំនួស កែ ពក នៅពេល កែ ពក បំពេញភារកិច្ចនៅ កន្លែងផ្សេង ឬមិននៅភូមិភាគ⁸²⁰។ ចៅក្រម អន្តរជាតិយល់ឃើញថា ដំណើររឿងទាំងនេះ ពាក់ព័ន្ធជាពិសេសទៅនឹងការចាត់ចែង “មន្ទីរភូមិភាគ” មិនមែនជាការគ្រប់គ្រងភូមិភាគកណ្តាល ដោយ ប.ក.ក ជាទូទៅនោះទេ។⁸²¹ អាស្រ័យហេតុនេះ ចៅក្រម អន្តរជាតិមិនអាចសន្និដ្ឋានថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនយកចិត្ត ទុកដាក់ចំពោះភស្តុតាង ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសំណងហេតុនោះឡើយ។

៤៧០. ទីពីរ ខណៈដែលចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថាការវាយតម្លៃរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិលើភស្តុតាងគឺមិនមែនមិនមានហេតុផលនោះ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា តួនាទីរបស់ អោ អាន ជាលេខាធិការនៃភូមិភាគកណ្តាលនោះ មានអានុភាពតិចតួចបំផុតទៅលើការកំណត់យុត្តាធិការ បុគ្គល ដោយហេតុថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានបង្ហាញភស្តុតាងណាមួយអំពីការបំពេញមុខងារ របស់ អោ អាន នៅក្នុងសមត្ថភាពតាមព្រឹត្តិសិទ្ធិនេះឡើយ។⁸²²

៤៧១. ចៅក្រមអន្តរជាតិរម្មឹកថា ការកំណត់អត្តសញ្ញាណបុគ្គលទាំងឡាយដែលស្ថិតក្នុងចំណោមជន ដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ពាក់ព័ន្ធនឹងការវាយតម្លៃតាមបែបគុណវិស័យ និងបរិមាណវិស័យទៅលើ (i) ភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ និង (ii) កម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនសង្ស័យ និងរម្មឹកថា ពុំមានបញ្ជីជាក់លាក់ស្តីពីកត្តានានាដែលត្រូវយកមកពិចារណា ក្នុងការពិនិត្យទៅលើចំណុចនេះ

ជាតិកត់សម្គាល់ថា នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយមួយបន្ទាប់ សាក្សី បាន សៀវភៅ លើកឡើងថា គាត់មិនបានដឹងថាអណាមកជំនួស កែ ពក ទេ។ សូមមើល កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី បាន សៀវភៅ ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D117/35 នៅត្រង់ ERN 00980370 (ឆ.៣៧) (“ខ្ញុំមិនដឹងថា អ្នកណាជាអ្នកធ្វើជំនួស កែ ពក ទេ នៅពេលដែលគាត់មិននៅ ក្នុងភូមិភាគ”)។

⁸²⁰ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ិន គីមអេង ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D117/66 នៅត្រង់ ERN 01023133 (ឆ.១០) (“ខ្ញុំនៅចាំឈ្មោះ មឿន [...] និង ហែន [...] ដែលពួកគាត់ទាំងពីរធ្វើការជំនួសឱ្យ កែ ពក នៅពេលដែល កែ ពក មានភារកិច្ច ឬអវត្តមានពីភូមិភាគ”)។

⁸²¹ សូមមើលឧទាហរណ៍ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ ជីម ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០១៤ ឯកសារ D118/259 នៅត្រង់ ERN 00997051 (ឆ.២១៩) (“ស៖ ពេលដែល កែ ពក អវត្តមានពីមន្ទីរភូមិភាគ តើអ្នកណា ជាអ្នកជំនួស កែ ពក? [...] ឆ.២១៩៖ ឈ្មោះ ឆាំ ដែលធ្វើការនៅមន្ទីរភូមិភាគរបស់ កែ ពក ជាអ្នកជំនួស [...]”) (គូស បញ្ជាក់ បន្ថែម)។

⁸²² ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៧០៥។



ទេ ហើយក៏ពុំមានបទដ្ឋានកំហិតអំពីតួនាទីនៅក្នុងឋានានុក្រមឡើយ⁸²³។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ខណៈដែលការកំណត់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិថា អា អាន ស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក គប្បីតែបង្កើតជាអាទិ៍តាមរយៈការទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់ក្នុងនាមជាលេខាតំបន់៤១ និង អនុលេខាភូមិភាគកណ្តាល ការកាន់មុខតំណែងរយៈពេលខ្លីៗទាំងនេះ⁸²⁴ មិនមែនជាកត្តាកំណត់ នៅក្នុងការវាយតម្លៃទាំងមូលទៅលើយុត្តាធិការបុគ្គលឡើយ⁸²⁵។

៤៧២. ហេតុដូច្នេះ សម្រេចបដិសេធមូលដ្ឋានទី៦(៤)។

មូលដ្ឋានទី៦(v). មុខដំណែងរបស់ អា អាន ជាលេខាតំបន់ ៤១

៤៧៣. នៅក្នុងមូលដ្ឋានទី៦(v) សហមេធាវីតវ៉ាលើសំណងហេតុរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទាក់ទងនឹងមុខតំណែង តួនាទី និងសិទ្ធិអំណាចរបស់ អា អាន នៅក្នុងតំបន់ ៤១។ សហមេធាវីជំទាស់ថា អា អាន ពុំមែនជាលេខាតំបន់ ៤១ តាមផ្លូវច្បាប់ ឬ តាមជាក់ស្តែងនោះឡើយ ហើយគាត់ពុំមានសិទ្ធិ អំណាចក្នុងការសម្រេចអំពីមធ្យោបាយនៃការផ្សព្វផ្សាយ ឬការអនុវត្តគោលនយោ បាយរបស់ ប.ក.ក នៅ ក្នុងតំបន់⁸²⁶។ សហមេធាវីចោទប្រកាន់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពន្លឺស និងបង្ហាញភស្តុតាង ដោយមិនត្រឹមត្រូវ ក្នុងការកំណត់មុខតំណែង តួនាទី និងសិទ្ធិ អំណាចរបស់ អា អាន នៅក្នុងតំបន់ ៤១⁸²⁷ ។ សេចក្តីសន្និដ្ឋានលម្អិតរបស់ភាគីត្រូវបានយកមកពិភាក្សានៅក្រោមមូលដ្ឋាននីមួយៗ។

⁸²³ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) មតិ យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២១។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៣២៧-៣៣៨។

⁸²⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ៩៣, ១០៥។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុង សំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626072-01626073 ទំព័រ ១៨ បន្ទាត់ ៩ ដល់ ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ១៦។

⁸²⁵ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) មតិ យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២១។

⁸²⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១០៦។

⁸²⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១០៧។ ការឆ្លើយតបរបស់ អា អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៤២។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN (EN(01625287 ទំព័រ ២៨:២ ដល់ ២៨:១២)។



៦(v)(ក) មុខតំណែងរបស់ អោ អាន ក្នុងនាមជាលេខាតំបន់ ៤១ តាមផ្លូវច្បាប់

១. សារណា

៤៧៤. សហមេធាវីសន្និដ្ឋានថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសចំពោះសំអាងហេតុថា អោ អាន គឺជាលេខាតំបន់ ៤១ តាមផ្លូវច្បាប់⁸²⁸។ ជាពិសេស សហមេធាវីជំទាស់ថា មិនមានភស្តុតាងជាក់លាក់ និងមានការបញ្ជាក់ ដែលបង្ហាញថា កែ ពក បានតែងតាំង អោ អាន ជាលេខា តំបន់ ៤១ ឬក៏ អោ អាន បានប្រកាសថា គាត់បានកាន់មុខតំណែងនេះនៅក្នុងការប្រជុំនៅវត្តតាមៈ ក្នុងខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៧ នោះទេ⁸²⁹។ សហមេធាវីចោទប្រកាន់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខានមិនបានផ្តល់កាលបរិច្ឆេទ ឬ ទីតាំងពិតប្រាកដនៃការតែងតាំង អោ អាន ឬ ហេតុផលអ្វីដែលនាំឱ្យមានការតែងតាំងនេះ⁸³⁰។ សហមេធាវីក៏តវ៉ាចំពោះការពឹងផ្អែករបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិលើភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ពេជ្រ ជឹម និង ពេញ វ៉ា ផងដែរ⁸³¹។

៤៧៥. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា ការរៀបរាប់របស់ ប្រាក់ យុត និង ពេជ្រ ជឹម អំពីការតែងតាំងរបស់ អោ អាន ថា មានភាពស៊ីសង្វាក់ និងមានការបញ្ជាក់⁸³²។ លើសពីនេះទៀត សហមេធាវីខកខានក្នុងការបង្ហាញថា ខ្លួនត្រូវបង្ហាញជាក់លាក់ជាងនេះអំពី កាលបរិច្ឆេទនៃការតែងតាំង អោ អាន ដើម្បីអាចឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិឈានទៅសម្រេចអំពីការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ និងកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ អោ អាន⁸³³។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថែមទៀតថា ទីតាំងពិតប្រាកដនៃការប្រជុំ មានសារៈ សំខាន់តិចតួចប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែភស្តុតាងបង្ហាញថា ការ

⁸²⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១០៨។ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៤២។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN (EN/ 01625287-01625288 ទំព័រ ២៨:២៣ ដល់ ២៩:១។

⁸²⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១០៨។ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៤២។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN (EN/ 01625288 ទំព័រ ២៩:២ ដល់ ២៩:១២។

⁸³⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១០៨។

⁸³¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១០៨ និងលេខយោងជើងទំព័រ ២៣៧-២៣៨។

⁸³² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៥៩។

⁸³³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៥៨។



ប្រជុំនេះបានធ្វើឡើងនៅមន្ទីររបស់ កែ ពក ក្នុងខេត្តកំពង់ចាម⁸³⁴។ ចំណុចចុងក្រោយ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជំទាស់ថា សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា អោ អាន និងកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីផ្សេងទៀតត្រូវបានតែងតាំងមុខតំណែងថ្មី ដើម្បី “ដោះស្រាយជាមួយ” ជនក្បត់ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ នៅក្នុងភូមិភាគកណ្តាល⁸³⁵។

២. ការពិភាក្សា

៤៧៦. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុសចំពោះការផ្តល់សំអាងហេតុថា អោ អាន គឺជាលេខាតំបន់ ៤១ តាមផ្លូវច្បាប់នោះឡើយ⁸³⁶។ ទី១ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបង្ហាញថា កែ ពក បានតែងតាំង អោ អាន ជាលេខាតំបន់ ៤១ ក្នុងកិច្ចប្រជុំនៅខេត្តកំពង់ចាម⁸³⁷នៅចន្លោះពេលពីចុងឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩៧៧⁸³⁸។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ ឃើញថា ចំណុចនេះមានភាពជាក់លាក់គ្រប់គ្រាន់ ហើយផ្តល់ការសង្កេតថា ការពឹងផ្អែករបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិលើ ប្រាក់ យុត⁸³⁹ និង ពេជ្រ ជឹម⁸⁴⁰ មានលក្ខណៈសមហេតុផល ដោយចម្លើយរបស់

⁸³⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៥៨។

⁸³⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៥៨។

⁸³⁶ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៤៥។

⁸³⁷ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៤៥។

⁸³⁸ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៤៣។

⁸³⁹ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានច្រានចោលភ្លាមៗលើការចោទប្រកាន់ដែលថា ភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ជាប់ប្រឡាក់ប្រឡូក។ សូមមើល *ខាងក្រោម* មូលដ្ឋានទី ៥ (iii)។ សហមេធាវីអះអាងថា ភស្តុតាងខ្លះជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹង ប្រាក់ យុត លេចឡើងដោយសារអ្នកស៊ើបអង្កេតបាន “ផ្តល់ព័ត៌មាន” ដាក់បន្ទុកឱ្យគាត់និយាយ។ *សូមមើល* បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១០៨ លេខយោងជើងទំព័រ ២៣៧។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា ចម្លើយនេះត្រូវបានជំទាស់ដោយសហមេធាវី។ *សូមមើល* ឧបសម្ព័ន្ធ ១ ភ្ជាប់ជាមួយពាក្យសុំមោឃភាពកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ឯកសារ D338/1/2.3), ERN (EN) 01388963 លេខរៀង ៣៥។

⁸⁴⁰ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនឃើញមានកំហុសចំពោះការសំអាងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិលើ ពេជ្រ ជឹម ហើយយល់ឃើញថា ភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នានៃភស្តុតាងទាក់ទងនឹងកាលបរិច្ឆេទនៃការមកដល់របស់គាត់នៅភូមិភាគកណ្តាល (ហេតុដូច្នេះហើយ កាលបរិច្ឆេទនៃការប្រជុំនៅខេត្តកំពង់ចាម) មិនប៉ះពាល់ដល់ភាពអាចជឿជាក់ជាមួយរបស់គាត់ទេ។ (សាក្សីបញ្ជាក់ដំបូងថា គាត់បានមកដល់ភូមិភាគកណ្តាលក្នុងខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៧ ហើយក្រោយមកបានទទួលថា គឺជាខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៦វិញ)។ *សូមមើល* កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ ជឹម ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/18, ERN 00893170-00893171 (ឆ.១)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ ជឹម ថ្ងៃទី២៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D6.1.651, ERN 00373387-00373388, 00373389-00373390។ *សូមមើលជាមួយ* កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ពេជ្រ



សាក្សីទាំងពីរដែលបញ្ជាក់គ្នាទៅវិញទៅមក បានផ្តល់ភស្តុតាងលម្អិតថា កែ ពក បានតែងតាំង អោ អាន ជាលេខាតំបន់ ៤១ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះ⁸⁴¹។ ចំណុចទី ២ សំអាង ហេតុរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិដោយផ្អែកលើចម្លើយរបស់ ពេញ វ៉ា ថា អោ អាន បានប្រកាសថា គាត់ជាលេខាតំបន់ ៤១ នៅ ក្នុងកិច្ចប្រជុំនៅវត្តតាមៈ ពុំមែនថាមិនសមហេតុផលឡើយ⁸⁴²។ ចៅក្រមអន្តរជាតិរឿងក្តីថា ពេញ វ៉ា គឺជា អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលអាចទុកចិត្តបានម្នាក់ ដែលផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិតនៃ ព្រឹត្តិការណ៍នេះ⁸⁴³។

៤៧៧. ចំណុចចុងក្រោយ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ការតវ៉ារបស់សហមេធាវីពុំមានមូលដ្ឋានទេ នៅ ពេលពិចារណាទៅលើភស្តុតាងរបស់សាក្សី និងអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាច្រើន ដែលបានកំណត់អត្តសញ្ញាណ អោ អាន ថាជាលេខាតំបន់ ៤១⁸⁴⁴ ក៏ដូចជា ការទទួលស្គាល់របស់ អោ

ជឹម ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/259, ERN 00997045 (ឆ.១៦៩, ឆ.១៧៣)។ យោងតាម ភស្តុតាងបន្ថែម ទាក់ទងនឹងកាលបរិច្ឆេទមកដល់របស់ អោ អាន និងកម្មាភិបាលនិរតីដទៃទៀត (សូមមើលផងដែរ មូលដ្ឋានទី ៦ (iii) ចៅក្រម អន្តរជាតិយល់ថា មិនសមហេតុផលទេដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនពឹងផ្អែកលើកាលបរិច្ឆេទនៃខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩៧៦។

⁸⁴¹ ឧទា. សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D117/71, ERN 01046803-01046804 (“កែ ពក បានកោះហៅកម្មាភិបាលក្នុងភូមិភាគកណ្តាលទាំងអស់ឱ្យចូលរួម [...] កែ ពក តែងតាំង ភា អាន ឱ្យកាន់តំបន់ ៤១”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ ជឹម ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/18, ERN 00893170-00893171 (ឆ.១)(“កែ ពក បាននាំយើងទៅខេត្តកំពង់ចាម ហើយបានរៀបចំអង្គប្រជុំធំមួយ។ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះ [...] ភាអាន ត្រូវបានចាត់តាំងជាលេខាតំបន់ ៤១”)។ សូមមើល ខាងក្រោម មូលដ្ឋានទី ៥ (ii)(ក) (ចំពោះ ការចោទប្រកាន់ដែលមិនត្រូវគ្នានៅក្នុងការរៀបរាប់របស់ ប្រាក់ យុត ទាក់ទងនឹងមុខតំណែងរបស់ អោ អាន ក្នុងតំបន់ ៤១)។

⁸⁴² ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) កថាខណ្ឌ ២៤៧។

⁸⁴³ សូមមើលខាងលើ មូលដ្ឋានទី ៥(ii)(ច)។ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេញ វ៉ា ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមីនា ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ D219/226, ERN 01075654-01075655 (ស.៧៖ “តើលោកឃើញ ភាអាន លើកទី១ នៅក្នុងឆ្នាំណាដែរ? ឆ. ៦៖ ខ្ញុំឃើញ ភាអាន ដំបូង នៅពេល ភាអាន ទៅដល់នៅក្នុងខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៧។ គាត់បានកោះហៅបុគ្គលិកថ្នាក់តំបន់ប្រហែល ៣០០នាក់ ឱ្យចូលរួមប្រជុំ នៅវត្តតាមៈ នៅឃុំជ្រៃវៀន ហើយគាត់ប្រកាសប្រាប់ថា គាត់គឺជាប្រធានតំបន់ ៤១ ថ្មី។ កម្មាភិបាល ថ្នាក់តំបន់ទាំងនោះ គឺជាបុគ្គលិកនៃសិប្បកម្មតម្បាញ សិប្បកម្មស្លដេក យានដ្ឋាន ភស្តុភារពាណិជ្ជកម្មតំបន់ ៤១”)។

⁸⁴⁴ ឧទា. សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ វ៉ាន់ ចុះថ្ងៃទី១១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/13, ERN 00964454 (ឆ.១២) (ភាអាន នៅព្រៃឈរ ហើយកាន់តួនាទីជាលេខាតំបន់ ៤១)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ វ៉ាន់ ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/138, ERN 01056044-01056046 (ឆ.២៣ ឆ.៣៥) (ភាអាន គឺជាលេខា តំបន់ ៤១ ហើយគាត់ប្រចាំការនៅព្រៃទទឹង ហើយក៏ជាគណៈស្រុកព្រៃឈរដែរ [...] ខ្ញុំដឹងថា ភាអាន ជាលេខាតំបន់ [...] ដោយសារគាត់ប្រកាសដោយខ្លួនឯង [...] មុនងារផ្លូវការរបស់គាត់ដែលបាននៅលើខ្នងសំបុត្រគឺជាមេតំបន់ ៤១)។ កំណត់ហេតុ



អាន ថា គាត់បានកាន់មុខតំណែងនេះ⁸⁴⁵។ លើសពីនេះទៀត ដូចបានបង្ហាញនៅ ក្នុងផ្នែក ៦ (v) (ខ) - (v) (ង) ការដែល អា អាន បានអនុវត្តតួនាទីតាមច្បាប់របស់ខ្លួនជាលេខាតំបន់ ៤១ នោះ បញ្ជាក់ទៀតថា អា អាន បានកាន់មុខតំណែងជាលេខាតំបន់ ៤១។

៦(v)(ខ) សិទ្ធិអំណាចរបស់ អា អាន នៅតំបន់ ៤១

៤៧៨. សហមេធាវីចោទប្រកាន់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខានមិនបានបង្ហាញ តាម បទដ្ឋានចាំបាច់ ថា អា អាន មានសិទ្ធិអំណាចជាក់ស្តែងជាលេខាតំបន់ ៤១⁸⁴⁶។ ចៅក្រមអន្តរជាតិដោះស្រាយចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិចំពោះកំហុស ដែលបានចោទប្រកាន់ នីមួយៗ ទៅតាម ផ្នែកពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗ។

៤៧៩. ជាបញ្ហាបឋម ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា មុខតំណែងតាមផ្លូវច្បាប់របស់ អា អាន ក្នុងនាមជា លេខាតំបន់ ៤១ មានភាពពាក់ព័ន្ធនឹងការវាយតម្លៃទៅលើការជំទាស់ផ្សេងៗទៀតរបស់សហមេធាវី ទាក់ទងនឹងការអនុវត្តមុខងារ និងសិទ្ធិអំណាចរបស់ អា អាន នៅក្នុងតំបន់ ៤១។ ទោះបី ជាការកាន់កាប់ អំណាចតាមផ្លូវច្បាប់នេះពុំគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការសន្និដ្ឋានថា តាមពិតទៅ បុគ្គល ម្នាក់អនុវត្តភារកិច្ចពាក់

នៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពៅ សារ៉ុម ចុះថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/24, ERN 00947234 (ឆ.៧) (ខ្ញុំមិនបាន ចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះទេ ប៉ុន្តែ បន្ទាប់មក ប្រាក់ យុត បានប្រាប់ខ្ញុំថា តាអាន ជាប្រធានតំបន់ ៤១ ហើយពួកយើងត្រូវធ្វើការ ក្នុងភូមិភាគ ៤១)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពៅ សារ៉ុម ចុះថ្ងៃទី៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/284, ERN 01091373-01091374 (ឆ.១៨, ឆ.១៩, ឆ.២១) (“[...] នៅពេលដែលខ្ញុំទៅដល់មន្ទីរស្រុក ខ្ញុំឮថា តាអាន ជាអ្នកកាន់តំបន់ ៤១។ ស. តើលោកស្រីព្រឹត្តិមុខងាររបស់ តាអាន ពីនរណាគេដែរ? ឆ. ខ្ញុំព្រឹត្តិបងស្រីយុត តាអាន និងប្តីរបស់គាត់ ធ្វើការជាមួយគ្នា [...] ខ្ញុំឮថា គាត់កាន់តំបន់ ប៉ុន្តែ បងស្រី យុត ប្រាប់ខ្ញុំថា ពុំមានអ្នកណាខ្ពស់ជាងគាត់ឡើយ ហើយបងប្រុសខ្ញុំធ្វើការជាមួយ គាត់”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តូយ មៀច ចុះថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/582, ERN 01166932 (ឆ.៣០) (មេរបស់គេគឺ អាន ដែលជាគណៈតំបន់ដែរ)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហុង ហេង ចុះថ្ងៃ ទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/802, ERN 01308075 (ឆ.១៨) (នៅពេលហ្នឹង គណៈតំបន់ឈ្មោះ តាអាន តែមិន ដឹងនាមគាត់អីទេ)។

⁸⁴⁵ កិច្ចសម្ភាសរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ អា អាន ថ្ងៃទី១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D191.2 (ភាគ២) ERN (EN) 01025312 (“ដារ៉ា: “នៅពេលពួកយើងទៅកំពង់ចាម តើគេចាត់ឱ្យទទួលតំបន់ណា? តាអាន: តំបន់ ៤១។ ដារ៉ា: ពួកគេតំបន់ ៤១? តើពូជំនួស តាំង? អាន: បាទ ខ្ញុំជំនួស...តាំងពីព្រោះគេដកតាំងបាត់ហើយ”)។

⁸⁴⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១០៩។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN (EN) 01625288 ទំព័រ ២៩:១៤ ដល់ ២៩:១៨។



ព័ន្ធនឹងមុខតំណែងនេះក៏ដោយ⁸⁴⁷ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ចំណុចនេះ អាចជាមូលដ្ឋានសមហេតុផលសម្រាប់ការសម្រេចមួយចំនួន ហើយអាចជាភស្តុតាងបញ្ជាក់ ទៅលើភស្តុតាងផ្សេងទៀត។ ហេតុដូច្នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា មានការពាក់ព័ន្ធយ៉ាងខ្លាំង នៅក្នុងទិដ្ឋភាពនៃភស្តុតាងនេះ ចំពោះសំអាងហេតុដែលពុំមានការតវ៉ារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិស្តីពីអំណាចនៃតំបន់នានានៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដែលមានចែងច្បាស់ នៅក្នុងលក្ខន្តិកៈ ប.ក.ក⁸⁴⁸ ដូចជា ការទទួលខុសត្រូវរបស់គណៈកម្មាធិការតំបន់លើការគ្រប់គ្រង វិន័យ ការរក្សាប្រព័ន្ធរាយការណ៍ និងការអនុវត្តផែនការការងាររបស់គណៈកម្មាធិការភូមិភាគ កណ្តាលនៅទូទាំងតំបន់⁸⁴⁹។ អំណាចរបស់តំបន់ដែលមានចែងក្នុងច្បាប់រួមមាន សិទ្ធិអំណាចតាម ផ្លូវច្បាប់របស់លេខាតំបន់លើកម្មាភិបាលថ្នាក់ស្រុក និងឃុំ នៅក្នុងតំបន់របស់ខ្លួន (រាប់បញ្ចូលទាំង ការតែងតាំង និងការដកហូតមុខតំណែងផងដែរ)⁸⁵⁰ ការទទួលខុសត្រូវលើរដ្ឋបាលកិច្ចការ ដែលធ្វើឡើងដោយកងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជា សិទ្ធិអំណាចរបស់លេខាក្នុងការធ្វើការណែនាំថ្នាក់ក្រោមៗឱ្យ ស្វែងរកខ្លាំងយកមកអប់រំ ឬ “កម្ទេចចោល” សិទ្ធិអំណាចក្នុងការបញ្ជាឱ្យចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់បុគ្គលណាមួយ និងសិទ្ធិអំណាចក្នុងការត្រួតពិនិត្យផ្ទាល់របស់ពួកគេលើមន្ទីរសន្តិសុខ⁸⁵¹។ ចៅក្រមអន្តរជាតិដោះស្រាយទៅលើការជំទាស់ផ្នែកអង្គហេតុដែលតម្រូវឱ្យមានការវាយតម្លៃលម្អិតជាងនេះនៅចំណុចខាងក្រោម ។

៦(v)(ខ)(១) សិទ្ធិអំណាចក្នុងការទទួល អនុវត្ត ឬរាយការណ៍អំពីបញ្ហាទៅថ្នាក់ភូមិភាគ

១. សារណា

៤៨០. សហមេធាវីចោទប្រកាន់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសចំពោះសំអាងហេតុថា អា អាន បានទទួល អនុវត្ត និងរាយការណ៍អំពីបញ្ហាពី កែ ពក ឬពីគណៈកម្មាធិការភូមិភាគកណ្តាល ក្នុង

⁸⁴⁷ ឧទា. សូមមើល តុលាការ ICTY រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង KorDić និង Čerkez, IT-95-14/2-T សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ ៤១៨ (“អំណាចជាក់ស្តែង [...] នឹងមិនត្រូវបានកំណត់ដោយមើលតួនាទីផ្លូវការតែមួយមុខនោះទេ។ មិនថាតាមន័យច្បាប់ ឬ ព្រឹត្តិស័យ យោធា ឬ ស៊ីវិល អត្ថិភាពនៃមុខនាទីសិទ្ធិអំណាចនឹងត្រូវផ្អែកលើការវាយតម្លៃនៃតថភាពនៃសិទ្ធិអំណាចរបស់ជនជាប់ចោទ”)។

⁸⁴⁸ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ១៨៩-១៩៤។

⁸⁴⁹ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ១៨៩-១៩០។

⁸⁵⁰ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ១៩១។

⁸⁵¹ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ១៩២-១៩៤។



ការចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់អតីតកម្មាភិបាល និងខ្មាំងនៅក្នុងតំបន់ ៤១⁸⁵²។ ជាពិសេស សហមេធាវីអះអាងថា មានភស្តុតាងតិចតួចដែលបង្ហាញថា អោ អាន ទាក់ទងដោយផ្ទាល់ជាមួយកម្មាភិបាលថ្នាក់ភូមិភាគ ព្រោះមិនមានឯកសារណាមួយកត់ត្រាការជួបគ្នារវាង អោ អាន និង កែ ពក ឬ ជាមួយនរណាម្នាក់ផ្សេងទៀតនៅថ្នាក់ភូមិភាគនោះទេ⁸⁵³ ហើយសហមេធាវីក្រុមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសចំពោះសំអាងហេតុអំពី

(i) ចម្លើយមិនជាក់លាក់របស់សាក្សី ទាក់ទងនឹងការប្រជុំប្រចាំខែរបស់ អោ អាន ជាមួយ កែ ពក⁸⁵⁴ និង

(ii) ចម្លើយមិនមានការបញ្ជាក់ ឬមិនអាចជឿជាក់បានរបស់ ញ៉ែម ចេន និង ប្រាក់ យុត⁸⁵⁵។ ចំណុចចុងក្រោយ សហមេធាវីវិវាទថា សហមេធាវីក្រុមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសចំពោះការពឹងផ្អែកលើឋានៈតាមផ្លូវច្បាប់របស់ អោ អាន ជាមូលដ្ឋានក្នុងការសន្និដ្ឋានថា អោ អាន បានរាយការណ៍ទៅថ្នាក់ភូមិភាគ⁸⁵⁶។

៤៨១. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា ភស្តុតាងគាំទ្រយ៉ាងច្បាស់ថា អោ អាន បានទទួលបញ្ជា និងការណែនាំពី កែ ពក⁸⁵⁷ ដោយលើកហេតុផលថា ការទទួលស្គាល់របស់ អោ អាន ផ្ទាល់នៅក្នុងបទសម្ភាសន៍តាមប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ បង្ហាញថា កែ ពក បាន បញ្ជាឱ្យ អោ អាន សម្លាប់អ្នកគាំរបប លន់ នល់⁸⁵⁸។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិចោទប្រកាន់ទៀតថា ការព្យាយាមរបស់សហមេធាវីដើម្បីបន្ថយអានុភាពភស្តុតាងរបស់ ញ៉ែម ចេន និង ប្រាក់ យុត មិនគួរឱ្យជឿ ទេ⁸⁵⁹ ហើយភស្តុតាងដែលថា កែ ពក បានតែងតាំង អោ អាន ជា លេខាតំបន់ ៤១ គាំទ្រចំណុចថា កែ ពក បានចេញបញ្ជា និងការណែនាំទៅឱ្យ អោ អាន ស្របតាមមុខតំណែងរបស់ពួកគេ⁸⁶⁰។

⁸⁵² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១០។

⁸⁵³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១០។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN (EN) 01625288 ទំព័រ ២៩:១៨ ដល់ ២៩:២២។

⁸⁵⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១១ និងលេខយោងជើងទំព័រ ២៤៣ ដែលយោងលើ សេចក្តីផ្តើមការណែនាំរបស់ ញ៉ែម ចេន ពេជ្រ ជឹម ប្រាក់ យុត និងប្រាក់ យុត ។

⁸⁵⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១១។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN (EN) 01625288-01625289 ទំព័រ ២៩:២៤ ដល់ ៣០:១១។

⁸⁵⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១២។

⁸⁵⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៦០។

⁸⁵⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៦០។

⁸⁵⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៦០។

⁸⁶⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៦០។



៤៨២. នៅក្នុងការឆ្លើយតប សហមេធាវីជំទាស់ថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនលើកផ្នែកសំខាន់នៃបទសម្ភាសន៍ អោ អាន របស់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ ដែលគាត់បានលើកឡើងថា អោ អាន មិនបានអនុវត្តតាមបទបញ្ជារបស់ កែ ពក នោះទេ⁸⁶¹។

២. ការពិភាក្សា

៤៨៣. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហមេធាវីខកខានមិនបានបង្ហាញថា គ្មានចៅក្រមស៊ើបសួរដែលមានហេតុផលអាចយល់ឃើញថា អោ អាន បានរាយការណ៍អំពីសកម្មភាពរបស់តំបន់ ៤១ ទៅថ្នាក់ភូមិភាគនោះឡើយ រួមទាំង កែ ពក។ សំអាងហេតុនេះសមហេតុផល ដោយសារមុខតំណែងរបស់ អោ អាន ជាលេខាតំបន់ ៤១ និងកាតព្វកិច្ចតាមច្បាប់របស់គណៈកម្មាធិការតំបន់ ដែលរួមមានការទទួលខុសត្រូវចំពោះ “មានប្រព័ន្ធរាយការណ៍ជូនថ្នាក់លើអំពីស្ថានភាព និងការងារនៅក្នុងតំបន់”⁸⁶²។

៤៨៤. ចំណុចទី ១ ចៅក្រមអន្តរជាតិរឭកថា ភស្តុតាងប្រមូលបាននៅ អ.វ.ត.ក ស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងនៃគោលការណ៍សេរីភាពនៃភស្តុតាង⁸⁶³ ហើយយល់ឃើញថា សហមេធាវីពុំមានមូលដ្ឋាន ក្នុងការជំទាស់ថា សំអាងហេតុរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិអំពីការជួបប្រជុំគ្នា ឬ ការទាក់ទងគ្នារវាង អោ អាន និង កម្មាភិបាលថ្នាក់ភូមិភាគ ត្រូវតែមានភស្តុតាងឯកសារគាំទ្រ នោះទេ។

៤៨៥. ចំណុចទី ២ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុសចំពោះការសំអាងលើ ក្នុងចំណោមអ្នកផ្សេងទៀត ញ៉ែម ចេន ក្នុងការយល់ឃើញថា (i) អោ អាន បានចូលរួមកិច្ចប្រជុំប្រចាំខែជាមួយ កែ ពក⁸⁶⁴ (ii) កែ ពក បានចេញបទបញ្ជាចាប់ខ្លួន ទៅឱ្យ អោ អាន នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយនៅខេត្តកំពង់ចាម⁸⁶⁵ (iii) កែ ពក អោ អាន និងសមាជិកគណៈកម្មាធិការភូមិភាគ បានរៀបចំផែនការដើម្បីបោសសម្អាតកម្មាភិបាល⁸⁶⁶ និង (iv) អោ អាន បានទទួល បញ្ជាជាលាយលក្ខណ៍

⁸⁶¹ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៤២ និងលេខយោងដើងទំព័រ ៨៤។
⁸⁶² ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ១៨៩ លេខយោងដើងទំព័រ ៤០៣។
⁸⁶³ សូមមើលខាងលើ កថាខណ្ឌ ៧៦ ដល់ ៨៣។
⁸⁶⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១១ និងលេខយោងដើងទំព័រ ២៤៣ យោងលើ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៧៦ លេខយោងដើងទំព័រ ៧២១។
⁸⁶⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១១ និងលេខយោងដើងទំព័រ ២៤៥ យោងលើ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៧៧ លេខយោងដើងទំព័រ ៧២៣-៧២១។
⁸⁶⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១១ និងលេខយោងដើងទំព័រ ២៤៦ យោងលើ ដីកា



អក្សរពី កែ ពក⁸⁶⁷។ សហមេធាវីខកខានមិនបានបង្ហាញថា ភស្តុតាងរបស់ ញ៉ែម ចេន អំពីសំអាងហេតុ ទាំងនេះ មិនអាចជឿជាក់បាន ពុំស៊ីសង្វាក់ បង្ហាញខុស ឬ មិនមាន ការបញ្ជាក់ និងមិនមានភាពជាក់ លាក់⁸⁶⁸។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា ចម្លើយរបស់ ញ៉ែម ចេន មានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នា គាត់មាន វត្តមានក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយចំនួន និងបានផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិតនៅក្នុង ចម្លើយរបស់គាត់⁸⁶⁹។ លើសពីនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ឃើញថា ការរៀបរាប់របស់ ញ៉ែម ចេន ស៊ីសង្វាក់ជាមួយនឹង ក្នុងចំណោម អ្នកផ្សេង បាន សៀក ដែលលើកឡើងថា ការសម្រេចសំខាន់ៗ រួមទាំងការបោសសម្អាត ត្រូវបានធ្វើឡើង ដោយគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ ភូមិភាគ⁸⁷⁰។ ទោះបីជា ញ៉ែម ចេន ទទួលស្គាល់ថា គាត់មិនអាចស្តាប់ ចូលរួមស្តាប់ ឬផ្នែកខ្លះ នៃការប្រជុំថ្នាក់ភូមិភាគរហូតមែនក៏ដោយ ប៉ុន្តែ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរ

ដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៧៨ លេខយោងជើងទំព័រ ៧២៧-៧២៩។

⁸⁶⁷ បបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អេ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១១ និងលេខយោងជើងទំព័រ ២៤៧ យោងលើដីកា ដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៧៧ លេខយោងជើងទំព័រ ៧២៦។

⁸⁶⁸ ទាក់ទងនឹងភាពញឹកញាប់នៃការប្រជុំរបស់ អេ អាន ជាមួយ កែ ពក ចៅក្រមអន្តរជាតិចាត់ទុកថា មិនមានភាព មិនស៊ីសង្វាក់គ្នាសំខាន់នៅក្នុងការរៀបរាប់របស់ ញ៉ែម ចេន។ ញ៉ែម ចេន ដំបូងលើកឡើងថា គាត់មិនបានដឹងជាមុនទេថាមានការ ប្រជុំនៅពេលណា។ នៅក្នុងបទសម្ភាសន៍នៅពេលក្រោយមក គាត់ប្រាប់ពីភាពញឹកញាប់នៃការប្រជុំទាំងនេះ។ សូម មើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/731, ERN 01218073 (ឆ.៣១) (ពេលគាត់ត្រូវការគាត់ហៅ។ ពេលទៅប្រជុំអី ខ្ញុំមិនដឹងទេ)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/855, ERN 01344684 (ឆ.៥)(ក្នុងវគ្គមួយខែ គេបូកសរុបម្តង)។

⁸⁶⁹ សូមមើលខាងក្រោម មូលដ្ឋានទី ៥ (ii) (ឃ)។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ញ៉ែម ចេន ជាទូទៅ គឺជាសាក្សីគួរឱ្យជឿ ជាក់មួយរូប។ ការរៀបរាប់របស់ ញ៉ែម ចេន ពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រជុំមានរៀបរាប់លម្អិត និងស៊ីសង្វាក់គ្នា។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ ចម្លើយ ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/731, ERN 01218073 (ឆ.៣៦ ឆ.៤០)(ស៖ តើគាត់ធ្លាប់ ទៅចូលរួមប្រជុំនៅកំពង់ចាមទេ [...] ឆ៖ ទៅប្រជុំជាមួយ ភាពក [...] ស៖ អាចលើកបានខ្លះទេ ការចងចាំហ្នឹង ដូចជា កិច្ច ប្រជុំ? ឆ៖ ខ្ញុំចាប់បានខ្លះដែរ ដូចជាខ្លាំងហ្នឹង ធ្វើម៉េចយើងធ្វើឱ្យបាន ចាប់ម្តងមួយៗមកឱ្យអស់ ខ្លាំងចាប់ឱ្យអស់ចាប់ត្រីកុំឱ្យ ល្អក់ទឹក)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/855, ERN 01344684 (ឆ.៥)(ក្នុងវគ្គមួយខែ គេបូកសរុបម្តង។ ខ្ញុំធ្លាប់ទៅប្រជុំជាមួយគាត់ បានប្រហែលបួនដង), ERN 01344686 (ឆ.១៧, ឆ.២១) (ការប្រជុំនិយាយពីផែនការចាប់ខ្លាំង [...] អេ អាន ធ្វើការនៅភូមិភាគហ្នឹងដែរជាមួយ ភាពក), ERN 01344687 (ឆ.២៩) (គាត់និយាយដែរ និយាយរួមខ្លាំង រយៈពេលហ្នឹង ឱ្យចុះតាមស្រុក ចាត់ផែនការហ្នឹង ទៅស្រុក ទៅដល់អត់ឱ្យឈប់ទេ ចុះតាម ស្រុកចាប់ឱ្យរហ័ស ព្រោះផែនការគេជិតដល់ហើយ)។

⁸⁷⁰ ឧទា. សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D107/15, ERN 01344684 (ឆ.៥)(គណៈអិចទ្រុយរបស់ភូមិភាគដែលមានគណៈតំបន់បីនាក់ គឺតាអាន [...]តាមដែលខ្ញុំដឹង ការសម្រេចសំខាន់ ៗដូចជាការបោសសម្អាតជាដើម ត្រូវបានសម្រេចដោយគណៈអិចទ្រុយនេះនៅក្នុងការប្រជុំសម្ងាត់សំខាន់របស់គេ)។

ជាតិមិនមាន កំហុសចំពោះការសំអាងលើ ញ៉ែម ចេន ចំពោះអ្វីដែលគាត់ ពិតជាបាន ឮ រួមទាំងអំពី ផែនការបោសសម្អាតចាមផងដែរ⁸⁷¹។

៤៨៦. ចំណុចទី៣ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ពុំមានកំហុសអ្វីចំពោះការសំអាង របស់សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិលើភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ទាក់ទងនឹងការពិគ្រោះយោបល់ដែលបានធ្វើឡើងរវាង អោ អាន និង កែ ពក នោះទេ⁸⁷²។ ការចោទប្រកាន់របស់សហមេធាវីថា ប្រាក់ យុត មិនអាចជឿជាក់បាន ត្រង់ចំណុចនេះ ពុំមានមូលដ្ឋាននោះទេ ពីព្រោះថា ប្រាក់ យុត លើកឡើង យ៉ាងស៊ីសង្វាក់នៅក្នុងចម្លើយផ្សេងៗគ្នារបស់ខ្លួន⁸⁷³។ ចំណុចចុងក្រោយ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញ ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរ ជាតិបានពិចារណាដោយសមហេតុផលចំពោះមុខតំណែងតាម ផ្លូវច្បាប់របស់ អោ អាន និងរចនាសម្ព័ន្ធ រាយការណ៍ខ្សែទទឹងនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដោយបានកំណត់ថា អោ អាន ខ្លួនឯង ស្ថិតនៅក្នុង គណៈកម្មាធិការ ហើយការបោសសម្អាត ត្រូវបានយកមកពិភាក្សានៅក្នុងកិច្ចប្រជុំគណៈកម្មាធិការភូមិ ភាគ⁸⁷⁴។

៦(v)(ខ)(២) សិទ្ធិអំណាចក្នុងការតែងតាំងកម្មាភិបាល

១. សារណា

៤៨៧. សហមេធាវីចោទប្រកាន់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសចំពោះសំអាងហេតុថា អោ អាន មានសិទ្ធិអំណាចតែងតាំងលេខាស្រុក និងកម្មាភិបាលផ្សេងទៀតនៅថ្នាក់តំបន់ ស្រុក និងឃុំ⁸⁷⁵។

⁸⁷¹ ផ្ទុយ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១១ លេខយោងជើងទំព័រ ២៤៤។
⁸⁷² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១១ និងលេខយោងជើងទំព័រ ២៤៨ យោងលើ ដីកា ដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៩៧ លេខយោងជើងទំព័រ ៧៨៤។
⁸⁷³ សូមមើលខាងលើ មូលដ្ឋានទី៥ (ii)(ក)(ការវាយតម្លៃទូទៅចំពោះភាពជឿជាក់លើ ប្រាក់ យុត)។ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃ ការស្តាប់ចម្លើយ ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D117/71, ERN 01046803-01046807 (ឆ.៣៩) (លើកឡើងថា អោ អាន បានពិគ្រោះជាមួយ កែ ពក និងក្រោយមកស្នើសុំឱ្យជំនួសកម្មាភិបាលចាស់ទាំងអស់)។ កំណត់ហេតុនៃ ការស្តាប់ចម្លើយ ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/120, ERN 01046838 (ឆ.៥១-ឆ.៥២) (លើក ឡើងថា អោ អាន បានពិគ្រោះជាមួយ កែ ពក និងបានរៀបចំដកប្រធានឃុំទាំងអស់ដែលនៅសេសល់)។
⁸⁷⁴ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ បាន សៀក ចុះថ្ងៃទី១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ D107/15, ERN 00800954-00800955។
⁸⁷⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១៣។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុ នា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN (EN) 01625289 ទំព័រ ៣០:១៣ ដល់ ៣០:២៣។



ជាពិសេស ភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធលើទាំងស្រុងទៅនឹងស្រុកកំពង់សៀម ហើយភាគច្រើនចេញពីសាក្សីម្នាក់ ដែលមិនអាចជឿជាក់បាន គឺ ប្រាក់ យុត^{៨៧៦}។ សហមេធាវីចោទប្រកាន់ថា ក្នុងការព្យាយាមបញ្ជាក់ភស្តុ តាងរបស់ ប្រាក់ យុត សហមេធាវីអះអាងថា សិទ្ធិអំណាចរបស់ អោ អាន ក្នុងការធ្វើប្រតិភូកម្ម ការងារសេដ្ឋកិច្ចទៅឱ្យកម្មាភិបាល មិនផ្អែកលើភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់នោះទេ ហើយទោះក្នុងករណីណាក៏ ដោយ មិនគាំទ្រការសន្និដ្ឋានថា អោ អាន មានសិទ្ធិអំណាចតែងតាំងបុគ្គលិកសំខាន់ៗនោះទេ^{៨៧៨}។

៤៨៨. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា សហមេធាវីការពារកំណត់ភស្តុតាង ដោយមិនត្រឹមត្រូវថាជាការស្មាន^{៨៧៩} ហើយភស្តុតាងរបស់ ពៅ សារ៉ុម ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាជាភស្តុ តាងចម្រើន ទទួលបានមកពី ប្រាក់ យុត អាចត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីបញ្ជាក់ ប្រាក់ យុត^{៨៨០}។ សហព្រះ រាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានអះអាងទៀតថា លក្ខន្តិកៈ ប.ក.ក បញ្ជាក់ពីការតែងតាំង បុគ្គលិកក្រោមបង្គាប់ របស់ អោ អាន ពីព្រោះនេះជាមុខងារកំណត់ដោយលក្ខន្តិកៈ ចំពោះលេខា ភូមិភាគ^{៨៨១}។

២. ការពិភាក្សា

៤៨៩. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហមេធាវីខកខានក្នុងការបង្ហាញថា គ្មានចៅក្រមស៊ើបសួរដែល មានហេតុផលអាចសម្រេចថា អោ អាន បានតែងតាំងលេខាធិការស្រុក និងបុគ្គលិកក្រោមបង្គាប់ដទៃ ទៀតនោះទេ។ សំអាងហេតុនេះសមហេតុផលដោយសារភស្តុតាងដែលបានបង្ហាញ និងភារកិច្ចតាមលក្ខន្តិ កៈរបស់ អោ អាន ក្នុងឋានៈជាលេខាតំបន់ ដូចជា “សិទ្ធិអំណាចតាមផ្លូវច្បាប់លើកម្មាភិបាលថ្នាក់ស្រុក

^{៨៧៦} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១៣ និងលេខយោងជើងទំព័រ ២៥៤ យោងលើ ដីកា ដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៤៦ លេខយោងជើងទំព័រ ៦០០។ ឧបសម្ព័ន្ធ យ ភ្ជាប់ជាមួយបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1.5), ERN 01599796-01599798។

^{៨៧៧} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១៣ លេខយោងជើងទំព័រ ២៥៥ យោងលើ ដីកាដំណោះ ស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៥៦ ៤២៣ លេខយោង ៦៣៣ ១២៧៨ យោងលើ សេចក្តីផ្តេងការណ៍របស់ យូ វ៉ាន់ ពៅ សារ៉ុម ពេញ វ៉ា សួន កានិល និង ប្រាក់ នី។

^{៨៧៨} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១៤។

^{៨៧៩} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៦១។

^{៨៨០} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៦២។

^{៨៨១} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៦៣។



និងឃុំ ក្នុងតំបន់របស់ខ្លួន រួមទាំង ការតែងតាំងសមាជិកគណៈតំបន់ និងស្រុក⁸⁸² និងសិទ្ធិអំណាចរបស់ គាត់ “តែងតាំង និងដកកម្មាភិបាលផ្សេងទៀតនៅថ្នាក់តំបន់ ស្រុក និងឃុំ”⁸⁸³។

៤៩០. សហមេធាវីខកខានក្នុងការបង្ហាញថា ភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត មិនមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នា⁸⁸⁴ ឬ មានការប្រលាក់ប្រឡូក⁸⁸⁵ ឬពាក់ព័ន្ធតែជាមួយនឹងស្រុកកំពង់សៀមប៉ុណ្ណោះ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនបាន ឃើញពីភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាសំខាន់នៅក្នុងការរៀបរាប់របស់ ប្រាក់ យុត នោះទេ។ ប្រាក់ យុត នៅតែ អះអាងថា គាត់បានចូលរួមប្រជុំថ្នាក់ភូមិភាគ ក្រោមការដឹកនាំដោយ កែ ពក ដែលបានចាត់តាំងគាត់ឱ្យទៅ តំបន់ ៤១ រួមជាមួយ អោ អាន ហើយ អោ អាន បាន តែងតាំង គាត់ជាលេខាស្រុកកំពង់សៀម ក្នុងអំឡុង ពេលប្រជុំមួយផ្សេងទៀតនៅមន្ទីរតំបន់ ៤១⁸⁸⁶។ ម្យ៉ាង វិញទៀត សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញថា សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុស ដោយ បានសំអាងលើសាក្សីដទៃទៀត រួមមាន យូ វ៉ាន់ ពៅ សារុ ម និង ពេញ វ៉ា សម្រាប់ការបញ្ជាក់ ភស្តុតាងនោះទេ⁸⁸⁷។ យូ វ៉ាន់ បានធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានសមហេតុផលថា

⁸⁸² ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ១៩១ លេខយោងជើងទំព័រ ៤០៩។
⁸⁸³ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ១៩១ លេខយោងជើងទំព័រ ៤១០។
⁸⁸⁴ ឧបសម្ព័ន្ធ យ ភ្ជាប់ជាមួយបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1.5), ERN 01599796-01599785។
⁸⁸⁵ សហមេធាវីអះអាងថា ភស្តុតាងបានមកពីអ្នកស៊ើបអង្កេតផ្តល់ព័ត៌មានមិនពិតរបស់នាងដោយ បញ្ចូលទាំងព័ត៌មានដាក់បន្តក រួមមានការចងចាំរបស់នាងផងដែរ តាមរយៈ “ការរម្ងឹកការចងចាំរបស់គាត់”។ សូមមើល ឧបសម្ព័ន្ធ យ ភ្ជាប់ជាមួយបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1.5), ERN 01599796-01599785។ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានប្រាប់ចោល ភ្លាមៗ ចំពោះការចោទប្រកាន់ដែលថា ភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ជាប់ប្រឡាក់ប្រឡូក។ សូមមើល ខាងក្រោម មូលដ្ឋានទី ៥ (iii)។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា ចម្លើយនេះត្រូវបានជំទាស់ដោយសហមេធាវី កាលពីលើកមុន។ សូមមើល ឧបសម្ព័ន្ធ ខ ភ្ជាប់ ជាមួយពាក្យសុំមោឃភាពកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ឯកសារ D338/1/2.3), ERN (EN) 01388963, លេខរៀង ១០- ១១។
⁸⁸⁶ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/70, ERN 01046745 (ផ . ២៦) (លើកឡើងថា បន្ទាប់ពីកិច្ចប្រជុំភូមិភាគ អោ អាន បានរៀបចំការប្រជុំមួយផ្សេងទៀតនៅមន្ទីរតំបន់ ៤១ ដោយចាត់តាំង គាត់ ឱ្យទៅស្រុកកំពង់សៀម។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D117/71, ERN 01046804 (ផ.២៣)(លើកឡើងថា គាត់ត្រូវបាន អោ អាន ចាត់តាំង ឱ្យទៅស្រុកកំពង់សៀម)។ កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D219/234.1.2, ERN (EN) 01064283 (“ដានី៖ តាពក បានរៀបចំកិច្ចប្រជុំ និងបន្ទាប់មក បានប្រកាសថា អុំត្រូវបានចាត់ឱ្យទៅកំពង់សៀម? យុត៖ នៅក្រោយយើងប្រជុំនៅតំបន់ [...] យើងមកពីភូមិភាគ និងមានកិច្ចប្រជុំមួយទៀតនៅតាមតំបន់រៀងៗខ្លួន”) (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។
⁸⁸⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១៣ លេខយោងជើងទំព័រ ២៥៥។

អា អាន ច្បាប់ជាបានផ្តល់បទបញ្ជាឱ្យរៀបចំមេឃុំថ្មី^{៨៨៨}។ ការចងចាំរបស់ ពៅ សារ៉ុម អំពីការរៀបរាប់
របស់ ប្រាក់ យុត ស្របជាមួយនឹងខ្លឹមសារនៃសក្ខីកម្មរបស់ ប្រាក់ យុត^{៨៨៩}។ ភស្តុតាងរបស់ ពេញ វ៉ា
បញ្ជាក់ថា អា អាន ក្នុងនាមជាលេខាតំបន់ ៤១ មានសិទ្ធិតែងតាំងកម្មាភិបាលថ្មី^{៨៩០}។

៤៩១. ដោយយល់ថា អា អាន មានសិទ្ធិអំណាចតែងតាំងកម្មាភិបាល ចៅក្រមអន្តរជាតិនឹងមិនដោះ
ស្រាយ លើការតវ៉ារបស់សហមេធាវីទាក់ទងនឹងសិទ្ធិអំណាចរបស់ អា អាន “ធ្វើប្រតិភូកម្ម” ការងារ
សេដ្ឋកិច្ចដល់កម្មាភិបាលនោះឡើយ^{៨៩១}។

៦(v)(ខ)(3) សិទ្ធិអំណាចក្នុងការដក ដាក់ជំនួស ឬដាក់ទណ្ឌកម្មកម្មាភិបាល

១. សារណា

៤៩២. សហមេធាវីលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការផ្តល់សំអាងហេតុ
ថា អា អាន មានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការដក ដាក់ជំនួស និងដាក់ទណ្ឌកម្មលេខាស្រុក លេខាយុំ និងបុគ្គលិក
ផ្សេងៗទៀត^{៨៩២}។ ជាពិសេស សហមេធាវីតវ៉ាថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានខកខានមិនបានផ្ត

^{៨៨៨} កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ វ៉ាន់ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/138, ERN 01056049 (អ
.៤៥) (បទបញ្ជាច្បាប់ជាចេញពី តាអាន ហើយព្រោះគាត់ជាប្រធានតំបន់។ ខុម ជាអ្នកដឹក ប្រាក់ យុត ទៅប្រជុំជាមួយនឹង តា
អាន នៅថ្នាក់តំបន់។ ពេលត្រឡប់មកវិញ ខុម បានប្រាប់ខ្ញុំថា គេនឹងចាត់ចែងឱ្យមានមេឃុំថ្មីហើយ)។

^{៨៨៩} កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពៅ សារ៉ុម ចុះថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/24, ERN 00947235 (អ
.១១) ([...] តាអាន ចាត់តាំង ប្រាក់ យុត ឱ្យកាន់ស្រុកកំពង់សៀម)។

^{៨៩០} សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេញ វ៉ា ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/226, ERN
01075657 (អ.១២-អ.១៣)(ស.៖ [...] មានការចាប់ខ្លួនជាច្រើននៅក្នុងតំបន់ ៤១ តើលោកដឹងថា អ្នកណាមានសិទ្ធិសម្រេចថា
ត្រូវចាប់ខ្លួនអ្នកណា ហើយត្រូវជំនួសដោយអ្នកណា? អ.១២៖ គឺច្បាប់ជាមិត្ត អាន ហើយ [...] ពីព្រោះគាត់ជាប្រធានតំបន់
៤១។ នេះជាបែបបទការងារនៅសម័យនោះ”)។

^{៨៩១} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១៤។

^{៨៩២} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១៥។ សហមេធាវីក៏បានចោទប្រកាន់ផងដែរថា សហ
ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានពន្យល់ថា ពាក្យថា “ដក” មានន័យថា ផ្ទេរតួនាទីកម្មាភិបាល បណ្តេញ ឬ បន្ថយឋានៈតួ
នាទី ឬ ការចាប់ ឬសម្លាប់ ឬដាក់ទណ្ឌកម្មពួកគេឡើយ។ ពួកគាត់អះអាងថា សកម្មភាពទាំងអស់នេះរួមគ្នាបង្កើតឱ្យមានការ
យល់ច្រឡំថា អា អាន មានសិទ្ធិអំណាចសំខាន់។ ក្រៅពីនេះ សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបាន
បែងចែកឱ្យដាច់ពីគ្នារវាងកម្មាភិបាលថ្នាក់តំបន់ ថ្នាក់ស្រុក និងថ្នាក់ឃុំឡើយ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ការចោទប្រកាន់
ទាំងនេះគ្មានមូលដ្ឋាន គ្មានការគាំទ្រដោយការយោងដាក់លាក់ទៅភស្តុតាង ឬមិនមានឥទ្ធិពលទៅលើការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់



ល់ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បញ្ជាក់ថា អោ អាន បញ្ជា ឬពាក់ព័ន្ធនឹងការដក “បុគ្គលសំខាន់ៗ” ដូចជា មិត្ត សុប, អាំ និង ប្រាក់ យុត⁸⁹³។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ សំអាងហេតុរបស់ គាត់ត្រូវបានចោទថា ផ្អែកលើពាក្យ ចោមអាវ៉ាម ឬភស្តុតាងផ្ទុយគ្នា ជាការស្មាន ឬត្រូវ បានបង្ហាញខុស⁸⁹⁴។

៤៩៣. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា សហមេធាវីខកខានមិនបានបង្ហាញថា គ្មានអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុដ៏សមហេតុផល បានពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងផ្ទាល់ពាក់ព័ន្ធនឹងការដកហូតតំណែង មិត្ត សុប និង អាំ ឡើយ។ សហមេធាវីកំណត់មិនត្រឹមត្រូវលើសំអាងហេតុ របស់ សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតពាក់ព័ន្ធនឹង ប្រាក់ យុត ហើយក្នុងករណីណាក៏ដោយ ក៏គ្មានសំអាងហេតុណាមួយជាកត្តាកំណត់លើ ការសន្និដ្ឋានរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិដែលថា អោ អាន ទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម ឬ ស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ឡើយ⁸⁹⁵។

២. ការពិភាក្សា

៤៩៤. ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនយល់ឃើញថា ពុំមានចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលមានហេតុផលអាចយល់ ឃើញថា អោ អាន បានបញ្ជាឱ្យដកមិត្ត សុប និង អាំ។ ទីមួយ សហមេធាវីខកខាន មិនបានកំណត់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបង្ហាញ ភស្តុតាងខុស⁸⁹⁶ នៅពេលផ្តល់សំអាងហេតុថា អោ អាន បាន បញ្ជាឱ្យចាប់ និងសម្លាប់ មិត្ត សុប។ តួយ មាជ ផ្ទៀងផ្ទាត់ថា អោ អាន បានចាប់ សុប ហើយ វី ញ៉ូ ផ្ទៀង ថា មានតែ អោ អាន ប៉ុណ្ណោះដែលអាចបញ្ជាឱ្យចាប់ខ្លួនគាត់ ដោយហេតុថា អោ អាន គឺជាកម្មាភិបាល ជាន់ខ្ពស់ដែលមានសិទ្ធិចេញបញ្ជា⁸⁹⁷។ សហមេធាវីលើកឡើងទៀតថា សាក្សីចំនួន ៧ នាក់គាំទ្រអង្គហេតុ

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែលថា អោ អាន មានសិទ្ធិអំណាចទៅលើតំបន់ ៤១។ ហេតុនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនលើក ឡើងពីទង្វើករណីទាំងនេះថែមទៀតឡើយ។

⁸⁹³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១៦។
⁸⁹⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១៧-១១៩។
⁸⁹⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៦៤។
⁸⁹⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១៧ ជើងទំព័រ ២៦១ យោងទៅ ចម្លើយរបស់សាក្សី តួយ មៀច, យុត សាវ៉េត, វី ញ៉ូ, សាត ភាព, សឹង លីម, គង់ ទីង និង ដួង ស៊ីម។
⁸⁹⁷ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តួយ មៀច ចុះថ្ងៃទី០២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/582, ERN 01166942 (ឆ.១០៩)។ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី វី ញ៉ូ ចុះថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/870, ERN 01348896 (ឆ.១០៧-ឆ.១០៨)។



ដែលថា ជុំ រង្ស (អ៊ូរ) ជាអ្នកឡើងជំនួសមិត្ត សុប^{៨៩៨}។

៤៩៥. ទីពីរ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសឆ្គងដែល ខកខានមិនបានដោះស្រាយលើភស្តុតាងផ្ទុយគ្នាអំពីកាលបរិច្ឆេទនៃការចាប់ខ្លួនរបស់ អាំ^{៨៩៩} ឬថា ភស្តុតាង ពាក់ព័ន្ធនឹងការចាប់ខ្លួនគាត់ពីងផ្នែកតែទៅលើភស្តុតាងពាក្យចម្លើយអាវិម ការស្នូន និងការបង្ហាញខុស^{៩០០} ។ អំណះអំណាងរបស់សហមេធាវីដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនអើពើចំពោះភស្តុតាង របស់ ប្រាក់ យុត ដែលថា បញ្ហាឱ្យចាប់ខ្លួន អាំ ដែលត្រូវបានចេញដោយភូមិភាគនីរតី មិនមែនចេញដោយ អោ អាន នោះ មិនត្រូវឱ្យជឿឡើយ^{៩០១}។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ការណែនាំទូទៅក្នុងការបោស សម្អាត កម្មាភិបាលមួយចំនួនអាចចេញមកពីមជ្ឈិម ឬភូមិភាគនីរតី ហើយ អោ អាន ក្នុងនាមជាលេខា តំបន់ ៤១ អាចបានបញ្ជាឱ្យអ្នក នៅក្រោមបង្គាប់គាត់អនុវត្តការណែនាំទាំងនោះ។ ចំណុចនេះមិនមានន័យ ថាជាភស្តុតាង ផ្ទុយនោះទេ។ ហេតុដូច្នោះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុសឡើយ។

^{៨៩៨} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១៧ ជើងទំព័រ ២៦២ យោងទៅ ចម្លើយរបស់សាក្សី សាត ភាព, ណៃ ស៊ី, គង់ ទីង, ដួង ស៊ីម, សឹង លីម, ញ៉ែម ចេន និង ប្រាក់ យុត។ ការដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ គ្រាន់តែលើកឡើងថា អ៊ូរ ត្រូវបានតែងតាំងជាប្រធានសន្តិសុខ (សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ២៩៥) មិនបានបង្កើតជាភាពស្រពិចស្រពិល ឬអនុញ្ញាតឱ្យមានការសន្និដ្ឋានដែលនាំឱ្យយល់ខុសអំពីតួនាទី របស់ អោ អាន ដូចដែលសហមេធាវីបានចោទប្រកាន់នោះឡើយ។

^{៨៩៩} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១៨ ជើងទំព័រ ២៦៤ យោងទៅ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកា បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ២៩៦ ជើងទំព័រ ៧៧៧។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពិចារណាយ៉ាងច្បាស់ ទៅលើភាពផ្ទុយគ្នាពាក់ព័ន្ធនឹងកាលបរិច្ឆេទនៃការចាប់ខ្លួន អាំ ក្នុងការសន្និដ្ឋានពីកាលបរិច្ឆេទប្រហាក់ប្រហែលនៅពាក់កណ្តាល ឆ្នាំ១៩៧៧។ ទោះបីគាត់មិនបានពន្យល់ពីរបៀបដែលគាត់សម្រេចបែបនេះក៏ដោយ ក៏កាលបរិច្ឆេទនៃការចាប់ខ្លួនត្រូវបានកំណត់ ដោយអង្គហេតុដែលថា អោ អាន បានចេញបញ្ជាឱ្យចាប់ខ្លួន។

^{៩០០} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១៨ ជើងទំព័រ ២៦៥, ២៦៦។ ការពឹងផ្អែករបស់សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិទៅលើភស្តុតាងចម្លើយអាវិមរបស់សាក្សី សាត ភាព មិនមែនថា មិនសមហេតុផលនោះទេ ដោយ ពិចារណាទៅលើរឿងរ៉ាវលម្អិតរបស់សាក្សី និងសិទ្ធិអំណាចតាមច្បាប់របស់ អោ អាន។ សូមមើល កំណត់ហេតុជាលាយ លក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សាត ភាព ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/504, ERN 01146393 (ឆ .១៣៥) (“តាអាំ ត្រូវបានគេឃុំ និងឆក់ខ្សែភ្លើងនៅព្រៃទទឹង ប៉ុន្តែមិនដឹងថា គេយកសទៅសម្លាប់នៅទីណានោះទេ។ តាអាន បញ្ជាឱ្យមានការចាប់ខ្លួន តាអាំ។ រឿងរ៉ាវទាំងអស់នេះ គឺនិរសាម្បាក់របស់ តាអាន ជាអ្នកប្រាប់ខ្ញុំ ខ្ញុំភ្លេចឈ្មោះគាត់ហើយ”)។ ទាក់ទិននឹងតម្លៃជាភស្តុតាងចម្លើយអាវិម សូមមើល មូលដ្ឋានទី ៥(v)។

^{៩០១} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១៨ ជើងទំព័រ ២៦៧។



៤៩៦. ចុងក្រោយ ការជំទាស់របស់សហមេធាវីពាក់ព័ន្ធនឹងការចាប់ខ្លួន ប្រាក់ យុត^{៩០២} ពុំមានមូលដ្ឋានទេ ពីព្រោះសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានរកឃើញថា អា អាន ទទួលខុសត្រូវចំពោះការ ដក ប្រាក់ យុត ឡើយ^{៩០៣}។

៦(v)(ខ)(៤) សិទ្ធិអំណាចក្នុងការចេញបញ្ជា ឬអនុញ្ញាតឱ្យកម្មាភិបាលអនុវត្ត

១. សារណា

៤៩៧. សហមេធាវីលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការផ្តល់សំអាងហេតុ ថា អា អាន បានបញ្ជាលេខាស្រុក ឬអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ ឱ្យកំណត់អត្តសញ្ញាណ និងកំណត់មុខសញ្ញា ក្រុមជាក់លាក់^{៩០៤}។ ជាពិសេស សហមេធាវីតវ៉ាចំពោះការពឹងផ្អែករបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរ ជាតិ “ស្ទើរតែទាំងស្រុង” ទៅលើភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ក្នុងការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានទាំងនេះ^{៩០៥} ដោយ អះអាងថា ការរៀបរាប់របស់គាត់មិនអាចជឿជាក់បាន មិនស៊ីសង្វាក់គ្នា មានការប្រឡូកប្រឡាក់ និងមិន មានការបញ្ជាក់គាំទ្រ^{៩០៦}។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ សហមេធាវីតវ៉ាថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខាន មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ពិតប្រាកដ និងមានការបញ្ជាក់ថា អា អាន បានបញ្ជាឱ្យលេខាស្រុកកំណត់ អត្តសញ្ញាណ និងសម្លាប់អ្នកដែលត្រូវត្រួតរំពឹងលក្ខខណ្ឌរស់នៅ និងលក្ខខណ្ឌការងាររបស់ពួកគេ^{៩០៧} ឬថា អា អាន បានបញ្ជាឱ្យ ប្រាក់ យុត និងអ្នកដទៃទៀតចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ប្រជាជនចាមទាំងអស់^{៩០៨}។ ចំណុចចុងក្រោយ សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបង្ហាញភស្តុតាងខុស នៅ ពេលភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងរវាង អា អាន និងលេខាស្រុកដទៃទៀត ដូចជា កាន និង ភីម^{៩០៩} និង នៅក្នុងការផ្តល់ សំអាងហេតុថា អា អាន បានចេញបញ្ជាឱ្យអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ ដូចជា អូន, សុខ និង ជុំ វង្ស ពាក់ព័ន្ធនឹង

^{៩០២} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១១៩។
^{៩០៣} ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៤២៣។
^{៩០៤} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២០។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំ រឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626076 ទំព័រ ២២ បន្ទាត់ ៩-១១។
^{៩០៥} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២០។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំ រឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626076 ទំព័រ ២២ បន្ទាត់ ១១-១២។
^{៩០៦} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២០-១២២។
^{៩០៧} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២២។
^{៩០៨} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២២។
^{៩០៩} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២៣។



ការចាប់ខ្លួន ផែនការសម្លាប់ និងការសួរចម្លើយនៅមន្ទីរសន្តិសុខនានា^{៩១០}។ សហមេធាវីសន្និដ្ឋានថា ការប្រកាសទូទៅរបស់ អោ អាន ទៅកាន់មនុស្សមិនស្គាល់អំពីប្រធានបទមិនជាក់លាក់ ត្រូវបានគាំទ្រតែដោយសាក្សីមិនគួរឱ្យជឿ និងមិនគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការផ្តល់សំអាងហេតុថា អោ អាន បានចេញបញ្ជាដល់អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ឡើយ^{៩១១}។

៤៩៨. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកទង្វឹករណ៍ថា សហមេធាវីបានខកខាន មិនបាន ដោះបន្ទុកក្នុងការបង្ហាញថា គ្មានអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុដ៏សមហេតុផលណាបានពឹងផ្អែក លើភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត និងថា សហមេធាវីបំផ្លើស “យ៉ាងច្រើន” អំពីវិសាលភាពដែល ការសន្និដ្ឋានទាំងអស់នេះ ផ្អែកតែទៅលើភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត^{៩១២}។ សហព្រះរាជអាជ្ញា អន្តរជាតិលើកអំណះអំណាងបន្ថែមទៀតថា សហមេធាវីមើលរំលងវិធីដែលភស្តុតាងទាំងមូលអំពីមុខតំណែង ទង្វើ និងការប្រព្រឹត្តិរបស់ អោ អាន ក្នុងនាមជាលេខាតំបន់ ៤១ គាំទ្រការសន្និដ្ឋានអំពីអង្គហេតុជាច្រើនរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិអំពី អោ អាន បាន ចេញបញ្ជាទៅអ្នកក្រោមបង្គាប់ឱ្យប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម^{៩១៣}។

២. ការពិភាក្សា

៤៩៩. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហមេធាវីខកខានមិនបានបង្ហាញថា គ្មានចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដ៏សមហេតុផលណាបានផ្តល់សំអាងហេតុថា អោ អាន បានបញ្ជាឱ្យអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់កំណត់អត្តសញ្ញាណ និងកំណត់មុខសញ្ញាក្រុមជាក់លាក់ឡើយ។ សំអាងហេតុនេះមានហេតុផល បើពិចារណាលើភស្តុតាង ដែលត្រូវបានបង្ហាញ និងភារកិច្ចរបស់ អោ អាន ជាលេខាតំបន់៤១ ដែលរួមមាន ការទទួលខុសត្រូវ “ចំពោះការណែនាំដល់ថ្នាក់ក្រោម និងប្រជាជនឱ្យតាមរកខ្លាំង ដើម្បីកសាង ឬ “កម្ទេច”^{៩១៤} និងសិទ្ធិបញ្ជាឱ្យចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់បុគ្គលជាក់លាក់”^{៩១៥}។

^{៩១០} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២៤។
^{៩១១} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២៥ និង ជើងទំព័រ ២៨៦-២៨៨ យោងទៅដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ២៨៣, ២៨៤, ២៨៩, ៣០១, ៣១១, ៦៣៦, និង យោងទៅ ចម្លើយរបស់សាក្សី ញ៉ែម ចេន និង យូ វ៉ាន់។
^{៩១២} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៦៥-៦៦។
^{៩១៣} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៦៧។
^{៩១៤} ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ១៩៣។
^{៩១៥} ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ១៩៣។

៥០០. ទីមួយ ផ្ទុយទៅនឹងអំណះអំណាងរបស់សហមេធាវីដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានពឹងផ្អែក “ស្ទើរតែទាំងស្រុង” លើ ប្រាក់ យុត នៅពេលផ្តល់សំអាងហេតុថា អា អាន បានដាក់បញ្ជា ដល់លេខាស្រុក^{៩១៦} ដែលតាមការពិត ភស្តុតាងនេះមានការបញ្ជាក់ពីសាក្សីផ្សេងៗ ទៀតផងដែរ^{៩១៧}។ ដូច គ្នានេះដែរ ពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្តល់សំអាងហេតុថា អា អាន បានបញ្ជាលេខា ស្រុកឱ្យកំណត់អត្តសញ្ញាណ និងសម្លាប់អ្នកដែលត្រូវត្រួតអំពីលក្ខខណ្ឌរស់នៅ និងលក្ខខណ្ឌ ការងារ^{៩១៨} សហមេធាវីខកខានមិនបាន បង្ហាញថា ការរៀបរាប់ដំណើររឿងរបស់ ប្រាក់ យុត ពុំមាន ការបញ្ជាក់ ឬមិនគួរឱ្យជឿជាក់លើចំណុចនេះ នោះទេ^{៩១៩}។ ចៅក្រមអន្តរជាតិនឹងដោះស្រាយ ការតវ៉ារបស់សហមេធាវីពាក់ព័ន្ធនឹងការលើកសំអាងហេតុ ថា អា អាន បានបញ្ជា ប្រាក់ យុត ឱ្យចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ប្រជាជនចាម^{៩២០} នៅចំណុចខាងក្រោមនៅក្នុង មូលដ្ឋានទី ៦ នេះ^{៩២១}។

៥០១. នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ គ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវី សហមេធាវីតវ៉ាថា ប្រាក់ យុត រៀបរាប់ ដំណើររឿងមិនស្របគ្នាពាក់ព័ន្ធនឹង បញ្ហារបស់ អា អាន ក្នុងការចាប់ខ្លួនកម្មាភិបាល ខ្មាំង និងអ្នកផ្សេង ទៀត^{៩២២}។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថាមានភាពមិនស្របគ្នានៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត លើ

^{៩១៦} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២០ និង ជើងទំព័រ ២៧២ យោងទៅដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៣០២, ៣៦៤, ៤២៩, ៦៣៤ ជើងទំព័រ ៨០៥, ៨០៧, ១០៣០, ១៣២៦, ២១៦៣។

^{៩១៧} សូមមើលឧទាហរណ៍ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៣០២ ជើងទំព័រ ៩០៥ ដកស្រង់ពី កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ វ៉ាន់ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/138, ERN 01056049-01056052 (ឆ.៤៩-អ.៥៨), 01056061-01056063 (ឆ.៩៨-១០២)។ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការ ស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញឹម កុល ឯកសារ D219/171, ERN 01065947 (ឆ.១៣)។

^{៩១៨} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២២ និងជើងទំព័រ ២៧៧ យោងទៅដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ២៧៥ ជើងទំព័រ ៧១៨។

^{៩១៩} សាក្សី ប្រាក់ យុត ត្រូវបានបញ្ជាក់បន្ថែមដោយសាក្សីនានាដែលបានផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិតអំពីការអនុវត្តការបញ្ជាទាំងនោះ។ សូមមើលឧទាហរណ៍ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហុក ហៀន ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៨ ឯកសារ D6.1.413, ERN 00243079 (“បើមានការតវ៉ា [ពីការហូបមិនគ្រប់] គេនឹងយកចេញទៅ”)។

^{៩២០} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២២ យោងទៅដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំ ជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៦៣៤ ជើងទំព័រ ២១៦៣។

^{៩២១} សូមមើលខាងក្រោម មូលដ្ឋានទី ៦(vi)។

^{៩២២} ឧបសម្ព័ន្ធ យ នៃ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (D360/5/1.5), ERN 01599802។



បញ្ហានេះ^{៩២៣}។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី ដោយរក្សាទុកឡើងវិញពីការវិភាគរបស់ខ្លួនខាងដើម ចៅក្រមអន្តរជាតិ យល់ឃើញថា ការបដិសេធពីដំបូងរបស់ ប្រាក់ យុត ដែលថា អោ អាន មិនបានចេញបញ្ជាឱ្យគាត់ចាប់ ក្រុមមនុស្សផ្សេងៗនោះ ត្រូវពិនិត្យមើលដោយពិចារណាលើការផ្លាស់ប្តូរទូទៅនៃភស្តុតាងរបស់គាត់ និង ភាពភ័យខ្លាចក្នុងការលាតត្រដាងពីការពាក់ព័ន្ធរបស់គាត់នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្ម^{៩២៤}។ ក្រោយពីការផ្លាស់ប្តូរ នេះ^{៩២៥} ប្រាក់ យុត រក្សាសង្គតិភាពនៃការរៀបរាប់ដំណើររឿងរបស់គាត់ថា អោ អាន បានបញ្ជាឱ្យចាប់ “ខ្មាំង” ហេតុដូច្នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា មិនមែនជាការមិនសមហេតុផលនោះទេសម្រាប់សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិក្នុងការផ្តល់សំអាងហេតុនេះដោយផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ក្នុង ចំណោមបញ្ហាផ្សេងទៀត។ ជាងនេះទៀត ការលើកឡើងរបស់សហមេធាវីដែលថា ប្រាក់ យុត “ត្រូវបាន ផ្តល់” ព័ត៌មាននោះ ពុំមានមូលដ្ឋានឡើយ^{៩២៦}។

៥០២. ទីពីរ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនយល់ស្របថា ការដឹងរបស់ ប្រាក់ យុត មានកម្រិតតែត្រឹមស្រុកកំពង់

^{៩២៣} ឧទាហរណ៍ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា ដំបូងសាក្សី ប្រាក់ យុត លើកឡើងថា គាត់មិនដែលបានទទួលបញ្ជាពី អោ អាន ទេ តែថា គាត់អាចចេញបញ្ជាទៅអនុគាត់ឈ្មោះ ស៊ី។ ក្រោយមក នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយដដែលនោះ សាក្សី ប្រាក់ យុត លើកឡើងថា មានការសម្លាប់នៅកំពង់សៀម ហើយថា គាត់បានទទួលបញ្ជាពី អោ អាន ដើម្បីចាប់ខ្លួនជនជាតិចាម និងទាហាន លន់ នល់។ *សូមមើល* កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/70, ERN 01046796-01046797 (ឆ.៣៧-ឆ.៣៩, ឆ.៤៣-ឆ.៤៥) (“ខ្ញុំមិនដែលបានទទួលបញ្ជាពី តា អាន ឱ្យចាប់ខ្លួនអ្នកណាទេ [...] ខ្ញុំសូមបញ្ជាក់ថា តាអាន មិនបានបញ្ជាឱ្យខ្ញុំចាប់មនុស្សទាំងនោះទេ ប៉ុន្តែប្រហែលជា តាអាន បានបញ្ជាផ្ទាល់ទៅ តាស៊ី ដែលជាអនុរបស់ខ្ញុំ [...]”) ហើយក្រោយមក (ឆ.៤៣-ឆ.៤៥) (“ខ្ញុំសូមសារភាពថា មានការសម្លាប់ នៅក្នុងស្រុកកំពង់សៀម ដោយខ្ញុំទទួលបានបញ្ជាពី តាអាន។ [...] ចាស ខ្ញុំទទួលបានបញ្ជាពី តាអាន ឱ្យប្រមូលជនជាតិចាម និងអតីត ទាហាន លន់ នល់។ [...] តាអាន បញ្ជាក្នុងពេលប្រជុំប្រចាំខែ។ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះ តាអាន បានចេញបញ្ជាដូចគ្នាទៅកាន់គណៈ ស្រុកផ្សេងទៀត”)។

^{៩២៤} *សូមមើលខាងលើ* មូលដ្ឋានទី ៥(ii)(ក)។ *សូមមើលផងដែរ ឧទាហរណ៍* កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/70, ERN 01046798 (ឆ.៤៧) (“ខ្ញុំមិនបាននិយាយ ឱ្យអស់នៅក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍មុនៗរបស់ខ្ញុំ [...] ខ្ញុំបារម្ភពីសុវត្ថិភាពរបស់ខ្ញុំ”)។

^{៩២៥} *សូមមើលខាងលើ* មូលដ្ឋានទី ៥(ii)(ក)។

^{៩២៦} *សូមមើលខាងលើ* មូលដ្ឋានទី ៥(iii)។ នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ យ សហមេធាវីអះអាងថា ផ្នែកនៃភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងសាក្សី ប្រាក់ យុត បានយកដោយសារអ្នកស៊ើបអង្កេត “ផ្តល់” ព័ត៌មានដាក់បន្ទុកដល់គាត់ រួមទាំង “ការរក្សាការចងចាំរបស់គាត់” ផងដែរ។ *សូមមើល* ឧបសម្ព័ន្ធ យ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/5/1.5), ERN 01599802។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញ ថា សហមេធាវីធ្លាប់បានជំទាស់ទៅនឹងចម្លើយនេះរួចមកហើយ។ *សូមមើល* ឧបសម្ព័ន្ធ ខ នៃពាក្យសុំធ្វើមោឃភាពកំណត់ហេតុ ស្តាប់ចម្លើយសាក្សី (D338/1/2.3), ERN (EN) 01388934-01388936, 01388939-01388942 លេខរៀង ១០, ១២, ១៤។



សៀម និងថា ការរៀបរាប់របស់គាត់អំពីលេខាស្រុកផ្សេងៗទៀតដែលទទួលបញ្ជា មិនមានសង្គតិភាព⁹²⁷ ឬជាលទ្ធផល បានមកពី “[ការិយាល័យព្រះរាជអាជ្ញា] ដែលធ្វើឱ្យគាត់នឹកឃើញឡើងវិញ”⁹²⁸។

៥០៣. ទីបី ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនយល់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសផ្ទង ដោយ បង្ហាញភស្តុតាងខុសនៅពេលធ្វើការភ្ជាប់រវាង អោ អាន និងលេខាស្រុកផ្សេងៗទៀតក្រៅពី ប្រាក់ យុត⁹²⁹ និងយល់ឃើញថា ការភ្ជាប់នេះត្រូវបានបង្កើតគ្រប់គ្រាន់ ក្នុងចំណោមបញ្ហាផ្សេងៗ តាមរយៈសិទ្ធិអំណាច តាមច្បាប់របស់ អោ អាន លើស្រុកផ្សេងៗ និងតាមរយៈភស្តុតាងដែលថា អោ អាន និងលេខាស្រុក ឈ្មោះ កាន បានធ្វើការប្រជុំមួយនៅស្រុកកងមាស ដែលពួកគេបានប្រាប់អ្នកភូមិថា មាន “ខ្លាំង” ក្នុងចំណោម

⁹²⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២១ ជើងទំព័រ ២៧៥។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា ដំបូង សាក្សី ប្រាក់ យុត លើកឡើងថា គាត់ “មិនដឹងច្បាស់” ឬ “មិនដឹង” ថា តើ លេខាស្រុកផ្សេងៗទៀតបានទទួលបញ្ជាឱ្យ សម្លាប់ជនជាតិចាម ឬយ៉ាងណាទេ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី នៅពេលសាកសួរតទល់ទៅនឹងចម្លើយមុនៗរបស់គាត់ សាក្សី ប្រាក់ យុត ផ្តល់សក្ខីកម្មថា គាត់បានទទួលបញ្ជាក្នុងពេលប្រជុំថ្នាក់តំបន់ ដែលនៅទីនោះ មេស្រុកទាំងអស់ត្រូវបានកោះហៅឱ្យចូលរួម។ សូមមើល ប្រតិចារិកថ្ងៃទី១៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (ប្រាក់ យុត) ឯកសារ D219/702.1.95, ERN 01253281-01253282 ទំព័រ ៨ បន្ទាត់ ៥ ដល់ ទំព័រ ៩ បន្ទាត់ ៤។ ដោយរម្ងឹកថា ការរម្ងឹកដល់ការចងចាំរបស់សាក្សីដោយប្រើ ចម្លើយមុនៗ គឺជាការអនុវត្តស្របច្បាប់នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ការណ៍ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ សំអាងទៅលើចម្លើយក្រោយរបស់សាក្សី ប្រាក់ យុត (“យោងទៅការប្រជុំដែលតំបន់បានកោះហៅ ដែលមេតំបន់ទាំងអស់ត្រូវ បានកោះហៅឱ្យទៅចូលរួម។ ហើយការពិត បញ្ហានេះកើតឡើងជាយូរឆ្នាំមកហើយ ហេតុនេះ ជួនកាល ការចងចាំរបស់ខ្ញុំមិន បានត្រឹមត្រូវទេ។ ក៏ប៉ុន្តែ នៅលើលោកលើកពីបញ្ហានេះ វាធ្វើឱ្យខ្ញុំចងចាំមកវិញខ្លះៗ។ ហេតុនេះ ពួកយើងពិតជាបានចូលរួមការ ប្រជុំនោះមែន”) និងចម្លើយមុនៗរបស់គាត់ (សូមមើល កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/70, ERN 01046797 (ឆ.៤៥) (“តាអាន បញ្ហាក្នុងពេលប្រជុំប្រចាំខែ។ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះ តាអាន បានចេញបញ្ជាដូចគ្នាទៅកាន់គណៈស្រុកផ្សេងៗទៀត”) ដើម្បីសន្និដ្ឋានថា លេខាស្រុកផ្សេងៗទៀតក៏ បានទទួលបញ្ជាឱ្យ “កម្ទេច” ជនជាតិចាម មិនមែនជាមិនសមហេតុផលទេ។

⁹²⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២១ ជើងទំព័រ ២៧៥ យោងប្រតិចារិកថ្ងៃទី១៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (ប្រាក់ យុត) ឯកសារ D219/702.1.94។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី១៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ ក្នុងសំណុំ រឿង ០០២ (ប្រាក់ យុត) ឯកសារ D219/702.1.95។ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានចូលរួមក្នុងការអនុវត្តស្របច្បាប់ក្នុងការប្រើប្រាស់ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយមុនៗ ដើម្បីរម្ងឹកដល់ការចងចាំរបស់សាក្សី ប្រាក់ យុត ក្នុងអំឡុងពេលគាត់មកផ្តល់សក្ខីកម្ម។ សូម មើល ប្រតិចារិកថ្ងៃទី១៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (ប្រាក់ យុត) ឯកសារ D219/702.1.95, ERN 01253280 ទំព័រ ៧ បន្ទាត់ ៧-៨ (“ ម្សិលមិញ លោកស្រីបានឆ្លើយថា លោកបានទទួលបញ្ជាពីថ្នាក់តំបន់ ដើម្បីបោសសម្អាតជនជាតិចាម”) (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។ សូមមើលផងដែរខាងលើ មូលដ្ឋានទី ៥(iii)។

⁹²⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២៣ យោងទៅ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំ ជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៤៦៣។



ប្រជាជន ក្រោយមក ការចាប់ចងក៏មានសន្ទុះឡើងថែមទៀត^{៩៣០}។ ជាងនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿថា ការពិនិត្យមួយដ៏សមស្របលើភស្តុតាងបង្ហាញថា អាណាន មិនបានបញ្ជាអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ ដូចជាអូន, សុខ និង ជុំ វង្ស^{៩៣១} លើ បញ្ជាផ្សេងៗ ក្នុងនោះរួមមានការចាប់ខ្លួន ឬផែនការសម្លាប់^{៩៣២}។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ការប្រកាស និងការណែនាំរបស់ អាណាន នៅក្នុងកំឡុងពេលប្រជុំ បញ្ជាក់បន្ថែមលើសំអាងហេតុដែលថា អាណាន បានចេញបញ្ជា និងបានអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចនៅក្នុងតំបន់៤១^{៩៣៣} និងថាការតវ៉ារបស់សហមេធាវីចំពោះភស្តុតាងជាមូលដ្ឋាននេះ ខកខានមិនបានកំណត់ថា សំអាងហេតុទាំងនេះផ្អែកលើភស្តុតាងពុំមានការបញ្ជាក់ ឬដែលផ្អែកលើសក្ខីកម្ម ពុំមានសង្គតិភាព ឬថា សាក្សីដឹងមិនច្បាស់អំពីខ្លឹមសារនៃកិច្ចប្រជុំទាំងនេះ^{៩៣៤}។

៦(v)(ខ)(ឌ) សិទ្ធិអំណាចក្នុងការទទួលរបាយការណ៍ពីកម្មាភិបាល

១. សារណា

៥០៤. សហមេធាវីតវ៉ាថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការលើកសំអាងហេតុថា អាណាន បានដឹងពីសកម្មភាពទាំងអស់របស់ ប.ក.ក នៅក្នុងតំបន់របស់គាត់តាមរយៈប្រព័ន្ធទំនាក់ទំនង និងរាយការណ៍ដ៏ច្បាស់លាស់ ដែលធ្វើឱ្យគាត់អាចត្រួតពិនិត្យការវិវត្តនៃប្រតិបត្តិការ សម្លាប់មនុស្ស^{៩៣៥}។

^{៩៣០} សូមមើលឧទាហរណ៍ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៤៦៣, ៤៦៥ (ពាក់ព័ន្ធនឹង កាន)។

^{៩៣១} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អាណាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២៤ យោងទៅ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ២៧៩, ២៨២, ២៨៧, ៤២៧។

^{៩៣២} សហមេធាវីជំទាស់ទៅនឹងភស្តុតាងរបស់សាក្សី ញ៉ែម ចេន និង សាក្សី យូ វ៉ាន់ ដែលចោទប្រកាន់ថា រឿងរ៉ាវរបស់ពួកគេពុំមានការបញ្ជាក់បន្ថែម មិនអាចជឿជាក់បាន ចម្លងអាវាម និងប្រឡាក់ប្រឡូស។ នៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៥ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានបដិសេធទង្វើករណ៍ដូចគ្នា និងបានសម្រេចថា សាក្សីទាំងនេះអាចជឿជាក់បានជាទូទៅ។ សូមមើល មូលដ្ឋានទី ៥(v)(iii)(ខ) និង (យ)។

^{៩៣៣} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អាណាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២៥ យោងទៅ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ២៨៣, ២៨៤, ២៩៩, ៣០១, ៣១១, ៦៣៦។

^{៩៣៤} សហមេធាវីជំទាស់ទៅនឹងភស្តុតាងរបស់សាក្សី ញ៉ែម ចេន ដោយសារការដឹងរបស់គាត់ពីខ្លឹមសារនៃកិច្ចប្រជុំ “គួរឱ្យសង្ស័យ” ដោយសារវ័យរបស់គាត់ និង សាក្សី យូ វ៉ាន់ ដោយសារ “សក្ខីកម្មមិនស៊ីចង្វាក់” របស់គាត់។ សូមមើល បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អាណាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២៥។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយោងទៅការវាយតម្លៃរបស់ខ្លួនទៅលើភាពជឿជាក់បានជារួមរបស់សាក្សី ញ៉ែម ចេន និង យូ វ៉ាន់ នៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៥(ii)(ខ) និង (យ) និងពិចារណាឃើញថា ទង្វើករណ៍ទាំងនេះគ្មានមូលដ្ឋាន។

^{៩៣៥} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អាណាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២៦។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំ



សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខានមិនបានផ្តល់ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ និងមានការបញ្ជាក់អំពីចំណុចដែល អោ អាន បានទទួលរបាយការណ៍ពីលេខាស្រុក អ្នកក្រោមបង្គាប់ ឬថ្នាក់ក្រោម។ ជាពិសេស សហមេធាវីតវ៉ានឹងចំណុចដែល សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិផ្អែកលើភស្តុតាងនៃការរាយការណ៍បានមកពី ប្រាក់ យុត⁹³⁶ និង ជុំ វង្ស⁹³⁷។ សហមេធាវីលើកឡើងថា ភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត អំពីអត្តិភាព និងខ្លឹមសារ នៃរបាយការណ៍ទាំងនេះ (i) មិនគួរឱ្យជឿជាក់ (ii) ពុំមានសង្គតិភាព (iii) គាំទ្រដោយត្រឹមតែ ពាក្យចចាមអាវ៉ាមរបស់ យូ វ៉ាន់⁹³⁸ និងបង្ហាញខុសពីចម្លើយរបស់សាក្សី ឬអ្នកដាក់ពាក្យ សុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី⁹³⁹។ សហមេធាវីលើកឡើងករណីតវ៉ាទៀតទៅលើចំណុចដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិផ្អែក លើ ជុំ វង្ស និង ញ៉ែម ចេន ក្នុងការលើកសំអាង ហេតុថា ជុំ វង្ស រាយការណ៍ទៅ អោ អាន អំពីការសម្លាប់នៅមន្ទីរសន្តិសុខ មិត្តសុប និងចូលរួម ប្រជុំដែលក្នុងកិច្ចប្រជុំទាំងនោះ គាត់អាចបានរាយការណ៍ទៅ អោ អាន ឬ អូន⁹⁴⁰។

៥០៥. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា លក្ខន្តិកៈ ប.ក.ក ដែលរំពឹងទុកពី រចនាសម្ព័ន្ធនៃការរាយការណ៍ គឺជាការផ្តល់មូលដ្ឋានសមហេតុផលក្នុងការសន្និដ្ឋានថា អោ អាន បានទទួលរបាយការណ៍ពីអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ និងថា ភស្តុតាងបានមកពីសាក្សីជាច្រើន បង្ហាញថាខ្សែចង្វាក់នៃការរាយការណ៍នៅក្នុងតំបន់៤១ មានមុខងារដូចដែលបានគិតទុកក្នុងលក្ខន្តិកៈ ប.ក.ក⁹⁴¹។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា ភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត អំពីការរាយការណ៍ ត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយសាក្សីដទៃទៀត⁹⁴²។

៥០៦. ជាការឆ្លើយតប សហមេធាវីអះអាងថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបង្ហាញភស្តុតាងខុសនៅពេល

រឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626076 ទំព័រ ២២ បន្ទាត់ ៩-១១។

⁹³⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២៦-១២៧។

⁹³⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២៧-១២៨។

⁹³⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២៧ ជើងទំព័រ ២៩៧។

⁹³⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២៧ ជើងទំព័រ ២៩៨ យោងទៅ ចម្លើយរបស់សាក្សី ពៅ សារ៉ុម និង ញឹម កុល។ ឧបសម្ព័ន្ធ យ នៃ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/5/1.5), ERN 01599802-01599804។

⁹⁴⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២៨។

⁹⁴¹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៦៨។

⁹⁴² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៦៨ និងជើងទំព័រ ១៧៤ យោងទៅ ចម្លើយរបស់សាក្សី យូ វ៉ាន់, អ៊ឹម ប៉ុន, ហុង ហេង, ញ៉ែ ចេន, ពុត កុល, លាត ភាព និង សូ សារ៉េន។

ផ្អែងថា ការរៀបរាប់ដំណើររឿងរបស់ ប្រាក់ យុត ត្រូវបានបញ្ជាក់បន្ថែម “យ៉ាងរឹងមាំ” ដោយសាក្សីផ្សេងទៀត។ សហមេធាវីលើកឡើងថា សាក្សីដទៃទៀតទាំងនេះគ្រាន់តែនិយាយ អំពីកិច្ចប្រជុំ មិនមែននិយាយអំពីការរាយការណ៍ឡើយ ហើយជារឿយៗ មិនដឹងអំពីខ្លឹមសារនៃកិច្ច ប្រជុំទាំងនេះទេ^{៩៤៣}។

២. ការពិភាក្សា

៥០៧. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហមេធាវីខកខានមិនបានបង្ហាញថា គ្មានសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដ៏សមហេតុផលណាមួយយល់ឃើញថា អា អាន បានទទួលរបាយការណ៍ឡើយ ក្នុងនោះរួមមានការចាប់ខ្លួន និងការសម្លាប់។ សំអាងហេតុនេះមានហេតុផល ផ្អែកលើភស្តុតាងដែលបានបង្ហាញ និងមានការបញ្ជាក់បន្ថែមដោយភារកិច្ចរបស់ អា អាន ក្នុងនាមជាលេខាតំបន់៤១ ដែលរួមមានការទទួលខុសត្រូវក្នុងការ “ទទួលរបាយការណ៍អំពីស្ថានភាព និងការងាររបស់ស្រុក”^{៩៤៤}។

៥០៨. ទីមួយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុសក្នុងការពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ឡើយ^{៩៤៥}។ សហមេធាវីខកខានមិនបានបង្ហាញថា ភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ពុំមាន សង្គតិភាព ឬមិនគួរឱ្យជឿជាក់លើចំណុចនេះទេ^{៩៤៦}។ ភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ពាក់ព័ន្ធនឹងរចនាសម្ព័ន្ធរាយការណ៍នៅក្នុង

^{៩៤៣} ការឆ្លើយតបរបស់ អា អាន (D360/11) កថាខណ្ឌ ៤២។

^{៩៤៤} ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ១៩០ ជើងទំព័រ ៤០៦។

^{៩៤៥} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២៦-១២៧ យោងទៅ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ២៥៧, ២៦៣, ២៦៦, ២៨៥, ៣៩៨, ៤៣១។

^{៩៤៦} នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ យ សហមេធាវីលើកឡើងអំពីភាពមិនស៊ីសង្វាក់ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងភស្តុតាងរបស់សាក្សីប្រាក់ យុត ទាក់ទងនឹងការរាយការណ៍ទៅ អា អាន។ សូមមើល ឧបសម្ព័ន្ធ យ នៃ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (D360/5/1.5), ERN 01599802-01599804។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា ពុំមានភាពមិនស៊ីសង្វាក់ទេ។ សូមមើល កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/120, ERN 01046833-01046834៖ របៀបរៀប (ឆ.២៦-ឆ.២៨) (លើកឡើងថា “ពេលអនុវត្តបញ្ជាចប់សព្វគ្រប់ហើយ មេឃុំទាំងអស់បានរាយការណ៍មកខ្ញុំផ្ទាល់។ ក្រោយមក [...] ខ្ញុំធ្វើរបាយការណ៍បញ្ជូនទៅ តាអាន នៅថ្នាក់តំបន់” និងបានលើកឡើងបន្ថែមថា គាត់ “រៀបរាប់អំពីចំនួន ឈ្មោះ និងមូលហេតុនៃការចាប់ខ្លួន ដាក់ឃុំឃាំង ដោះលែង និងការស្តាប់) ជាមួយ (ឆ.៣០) (ត្រឹមតែលើកឡើងថា អា អាន មិនដែលចុះមកផ្ទៀងផ្ទាត់ចំនួនមនុស្សដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួន ឃុំឃាំង ឬកម្ទេចទេ តែបានទៅជួបសាក្សីប្រាក់ យុត យូរៗម្តង)។ ការចោទប្រកាន់បន្ថែមរបស់សហមេធាវីដែលថា “ផ្តល់ចម្លើយ” ត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៥(ii)(ក)។ ក្រៅពីនេះ សហមេធាវីចោទប្រកាន់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិទទួលស្គាល់ពីភាពមិនស៊ីសង្វាក់នៅក្នុងភស្តុតាងរបស់សាក្សី ប្រាក់ យុត តែនៅតែបន្តសំអាងទៅលើរូបគាត់។ សូមមើល បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២៧ យោងទៅ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៦៣៥។ ការចោទ



តំបន់ ៤១ តាមពិត ត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយសាក្សីដទៃទៀត^{៩៤៧}។ ទទ្ទឹករណ៍របស់សហមេធាវីដែលថា សាក្សី ទាំងនេះមិនអាចបញ្ជាក់លើ ការផ្ទេររបស់ ប្រាក់ យុត ដោយហេតុថា ពួកគេគ្រាន់តែនិយាយអំពីកិច្ចប្រជុំ មិនមែនជាការរាយការណ៍ទេ ឬដោយហេតុថាពួកគេមិនដឹងអំពីខ្លឹមសារនៃកិច្ចប្រជុំ^{៩៤៨} មិនត្រឹមត្រូវទេ បើ ផ្អែកលើភស្តុតាងដែលថា ការរាយការណ៍តាមពិតក៏មាននៅអំឡុងពេលប្រជុំដែរ^{៩៤៩}។ ទីពីរ សហមេធាវីខក ខានមិនបានបង្ហាញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ យូ វ៉ាន់ សម្រាប់ការបញ្ជាក់^{៩៥០} ឬផ្អែកលើភស្តុតាងខ្លួនឯង^{៩៥១} ឬដោយខកខានមិនបានពន្យល់ពីមូលហេតុនៃ ការថយទម្ងន់នៃភស្តុតាងផ្ទុយពី យូ វ៉ាន់^{៩៥២}។ ចំណុចចុងក្រោយ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហ

ប្រកាន់នេះគ្មានមូលដ្ឋានទេ។ ការដែលថា សាក្សី ប្រាក់ យុត លើកឡើងថា គាត់មិនចាំបាច់ខ្លឹមសារជាក់លាក់នៃរបាយការណ៍ទាំង នោះនៅក្នុងសក្ខីកម្មរបស់គាត់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ មិនមែនជាការមិនស៊ីសង្វាក់នោះឡើយ។

^{៩៤៧} សូមមើលឧទាហរណ៍ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ២៦៣ ជើងទំព័រ ៦៦០-៦៦២ យោង ទៅ ចម្លើយរបស់សាក្សី យូ វ៉ាន់, អ៊ឹម ប៉ុន, ហុង ហេង, សូ សារ៉េន, ញ៉ែម ចេន, ពុត កុល និង សាត ភាព។

^{៩៤៨} ការឆ្លើយតបរបស់ អេ អាន (D360/11) កថាខណ្ឌ ៤២។

^{៩៤៩} សូមមើលឧទាហរណ៍ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជុំ វង្ស (ងូរ) ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ D219/442, ERN 01125518-01125519 (ឆ.១១៨, ឆ.១២០) (“របាយការណ៍យោធានិងបញ្ជូនដោយផ្ទាល់ ទៅលេខាតំបន់ [...] ខ្ញុំដឹងថា ពួកគេអាចទាក់ទងជាមួយ តារាង តាមរបាយការណ៍ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬតាមរបាយការណ៍ ផ្ទាល់មាត់នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ”) (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

^{៩៥០} សូមមើលឧទាហរណ៍ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អេ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២៦ ជើងទំព័រ ២៩១ (សហមេធាវី ជំទាស់ទៅនឹងការដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិសំអាងទៅលើភស្តុតាងរបស់សាក្សី យូ វ៉ាន់ ដើម្បីបញ្ជាក់បន្ថែមទៅ លើភស្តុតាងរបស់សាក្សី ប្រាក់ យុត ទាក់ទិននឹងការរាយការណ៍ទៅ អេ អាន ដោយសារសាក្សី យូ វ៉ាន់ “គ្រាន់តែ” យោងទៅ លើរបាយការណ៍ស្តីពីការងារសេដ្ឋកិច្ច)។ ទទ្ទឹករណ៍នេះមិនត្រឹមត្រូវទេ។ ទោះបីសាក្សី យូ វ៉ាន់ យោងទៅលើខិតខានដែលទាក់ ទិននឹងការងារសហករណ៍ និងលទ្ធផលការងារក៏ដោយ ក៏អាចថា របាយការណ៍ទាក់ទិននឹងការរៀបចំការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដែរ។ សូមមើលឧទាហរណ៍ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ២៦៣ ជើងទំព័រ ៦២២ យោង ទៅ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ វ៉ាន់ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/138, ERN 01056044-01056045 (ឆ.២៣-ឆ.២៧) (ពន្យល់ថា គាត់បានបញ្ជូនលិខិតពី អេ អាន ទៅ ប្រាក់ យុត និង ពី ប្រាក់ យុត មក អេ អាន វិញ ហើយថារបាយការណ៍ទាំងនេះលើកឡើងពីចម្លើយមនុស្សដែលរៀបការ)។ ក្រៅពីនេះ ភស្តុតាងនេះបញ្ជាក់ បន្ថែមយ៉ាងច្បាប់ទៅលើអត្ថិភាពនៃប្រព័ន្ធរាយការណ៍ ដោយមិនគិតដល់ខ្លឹមសារនៃរបាយការណ៍ដែល សាក្សី យូ វ៉ាន់ អាចចូលរួ ម។

^{៩៥១} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អេ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២៦ ជើងទំព័រ ២៩១, ២៩៧។ ចៅក្រមអន្តរជាតិរដ្ឋកិច្ចអំពី សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួននៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៥(iii)(ខ) និង ៥(v) នៅពេលដែលចៅក្រមអន្តរជាតិបានសម្រេចថា សាក្សី យូ វ៉ាន់ អាចជឿជាក់បានជាទូទៅ ទោះបីនៅពេលដែលរឿងរ៉ាវរបស់គាត់មានពាក្យចោមអាវិមក៏ដោយ។

^{៩៥២} សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានកំណត់ពីភស្តុតាងដែលអាចផ្ទុយគ្នា និងបានយោងទៅភស្តុតាងនោះ ដោយបង្ហាញថា



ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុសក្នុងការពឹងផ្អែកលើ ញ្ជើម ចេន និង ជុំ វង្ស⁹⁵³ នៅពេលផ្តល់ សំអាងហេតុថា ជុំ វង្ស បានបញ្ជូនរបាយការណ៍ទៅ អា អាន និងមានការប្រជុំជាមួយ អា អាន⁹⁵⁴។

៦(v)(ខ)(៦) សិទ្ធិអំណាចក្នុងការដឹកនាំកិច្ចប្រជុំថ្នាក់តំបន់

១. សារណា និងការពិភាក្សា

៥០៩. សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការលើក សំអាងហេតុ ថា អា អាន បានដឹកនាំកិច្ចប្រជុំថ្នាក់តំបន់ ឬការបង្រៀននយោបាយ សន្តិសុខ ឬ បញ្ហាយោធា⁹⁵⁵។ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានសម្រេចរួចហើយខាងលើថា ពុំមានកំហុសនៅក្នុង សំអាងហេតុរបស់សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចប្រជុំដែលដឹកនាំដោយ អា អាន ទេ ហើយចៅក្រមអន្តរជាតិនឹងមិន

គាត់បានវាយតម្លៃ និងផ្តល់ទម្ងន់ដល់ភស្តុតាង តែបានសន្និដ្ឋានថា ភស្តុតាងនោះមិនអាចរារាំងមិនឱ្យគាត់ធ្វើការសន្និដ្ឋានទាំងនេះ បានឡើយ។ *សូមមើលខាងលើ* ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ២៩៧ ជើងទំព័រ ៧៨៣។ ទោះបីសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិយោងទៅកំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ វ៉ាន់ ចុះថ្ងៃ ទី១១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/31, ERN 00964454 (ឆ.១៤) (“[...] អតីតកម្មាភិបាលត្រូវបានដកចេញមុនពេល យើងមកដល់”) ក៏ដោយ ក៏គាត់បានដកស្រង់ភស្តុតាងប្រាំមួយចំណុចទៀត ដើម្បីបង្ហាញថា មានការរាយការណ៍ពីការបោស សម្អាតទៅ អា អាន។

⁹⁵³ ភាពជឿជាក់បានជារួមរបស់សាក្សី ញ្ជើម ចេន និងសាក្សី ជុំ វង្ស ត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៥(ii)(ឃ) និង (ង)។ ទាក់ទិននឹងការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានដោយឡែកទាំងនេះ សាក្សី ញ្ជើម ចេន បាននិយាយរឿងរ៉ាវយ៉ាងលម្អិតពីរបៀបដែលគាត់ទទួល បញ្ជាពី អា អាន និងបានទៅប្រមូលរបាយការណ៍ពីសន្តិសុខ មិត្ត សុប ដោយផ្ទាល់ ហើយថា អា អាន បានទទួលរបាយការណ៍ ដែលថា បញ្ហារបស់គាត់ត្រូវបានអនុវត្តតាមសាក្សី ជុំ វង្ស (ផ្លូវ)។ *សូមមើល* កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ ចម្លើយសាក្សី ញ្ជើម ចេន ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/855, ERN 01344691 (ឆ.៥៨-ឆ.៥៩), 01344693 (ឆ.៧៤, ឆ.៧៥-ឆ.៧៦)។ ការចោទប្រកាន់របស់សហមេធាវីដែលថា សាក្សី ញ្ជើម ចេន គ្រាន់តែប៉ាន់ស្មានអំពីខ្លឹមសារនៃរបាយ ការណ៍ទាំងនេះ ជារឿងមិនត្រឹមត្រូវ។ ទោះបីសាក្សី ញ្ជើម ចេន លើកឡើងថា ស្រាមសំបុត្របិទជិតក៏ដោយ ក៏អាចនិយាយថា គាត់ដឹងថា “របាយការណ៍អ្នកស្តាប់ហើយ” ដែរ ដោយសារ គាត់នៅក្បែរ អា អាន នៅពេល អា អាន និយាយថា “មនុស្ស ប៉ុន្មានត្រូវគេយកទៅរៀនសូត្ររួចហើយ មិនបានប៉ុន្មានទៀតទេ សម្រេចផែនការយើងហើយ”។

⁹⁵⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២៨ *យោងទៅ* ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំ ជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ២៧៩, ២៨៥ ជើងទំព័រ ៧៣៣, ៧៤២។

⁹⁵⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១២៩។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំ រឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626076 ទំព័រ ២២ បន្ទាត់ ៩-១១។



ពិភាក្សាចំណុចនេះបន្ថែមនៅទីនេះទេ⁹⁵⁶។

៦(v)(គ) សិទ្ធិអំណាចលើបញ្ជាសន្តិសុខ និងមន្ទីរក្នុងតំបន់៤១

១.សារណា

៥១០. សហមេធាវីជំទាស់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការផ្តល់សំអាងហេតុថា អោ អាន បានអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចលើបញ្ជាសន្តិសុខ ក្នុងនោះ រួមមានតាមរយៈការគ្រប់គ្រងលើមន្ទីរសន្តិសុខក្នុងតំបន់៤១⁹⁵⁷។ ជាពិសេស សហមេធាវីអះអាងថា ពុំមានភស្តុតាងពិតប្រាកដ និងមានការបញ្ជាក់ដែលបង្ហាញថា អោ អាន (i) បានចុះពិនិត្យមើលមន្ទីរ (ii) ចេញបញ្ជាដល់ ប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខ (iii) ទទួលរាយការណ៍អំពីបញ្ជាសន្តិសុខ ឬ (iv) អនុញ្ញាតឱ្យដឹក ជញ្ជូនអ្នកទោសឡើយ⁹⁵⁸។

៥១១. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា ពុំមានលក្ខខណ្ឌតម្រូវក្នុងការបង្ហាញ ថា ជនសង្ស័យមានវត្តមាននៅទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ដើម្បីកំណត់ថា ជនសង្ស័យនោះមានការទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនៅទីនោះឡើយ⁹⁵⁹។ តាមការពិនិត្យលើភស្តុតាងដ៏ច្រើន ការសន្និដ្ឋាន សមហេតុផលតែមួយគត់គឺថា អោ អាន បានគ្រប់គ្រងមន្ទីរសន្តិសុខតំបន់ ៤១ ជាការសន្និដ្ឋានមួយ ដែលត្រូវបានគាំទ្របន្ថែមដោយអង្គហេតុដែលថា គាត់បានទៅមើលមន្ទីរសន្តិសុខមួយចំនួន និងចេញបញ្ជា និងអនុវត្តសិទ្ធិអំណាច នៅពេលគាត់នៅទីនោះ⁹⁶⁰។

២. ការពិភាក្សា

៥១២. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហមេធាវីខកខានមិនបានបង្ហាញថា គ្មានសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដ៏សមហេតុផលណាអាចផ្តល់សំអាងហេតុថា អោ អាន មានសិទ្ធិអំណាចលើបញ្ជាសន្តិសុខ ក្នុងនោះ

⁹⁵⁶ សូមមើលខាងលើ មូលដ្ឋានទី ៦(ii)។
⁹⁵⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៣១។
⁹⁵⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៣១។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626077 ទំព័រ ២៣ បន្ទាត់ ៣-៨។
⁹⁵⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៦៩។
⁹⁶⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៦៩-៧០។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/8.1 & D360/17.1, ERN 01626029 ទំព័រ ៤០ បន្ទាត់ ១៦-១៩។



រួមទាំង មន្ទីរសន្តិសុខនៅក្នុងតំបន់ ៤១ ឡើយ។ សំអាងហេតុនេះសមហេតុផល ដោយពិចារណាលើភស្តុតាងដែលបានបង្ហាញ និងដែលបានទទួលការគាំទ្រដោយភារកិច្ចរបស់ អា អាន ក្នុងនាមជាលេខាតំបន់៤១ រួមទាំងចំណុចថា “មន្ទីរសន្តិសុខតំបន់ស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យផ្ទាល់របស់លេខាតំបន់”⁹⁶¹។

៥១៣. ទីមួយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិយល់ឃើញដោយសមហេតុផលថា អា អាន បានចុះពិនិត្យមើលមន្ទីរសន្តិសុខចំនួនបី គឺ មន្ទីរសន្តិសុខមិត្តសុប⁹⁶² មន្ទីរសន្តិសុខវត្តអូរត្រកួន⁹⁶³ និងមន្ទីរសន្តិសុខវត្តតាមៈ⁹⁶⁴។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា វត្តមានរបស់ អា អាន នៅមន្ទីរសន្តិសុខមិនមែនជា

⁹⁶¹ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ១៩៤ ជើងទំព័រ ៤១៦។

⁹⁶² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៣២ ជើងទំព័រ ៣០៩។ សហមេធាវីចោទប្រកាន់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុស (i) ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា រឿងរ៉ាវរបស់សាក្សី អ៊ឹម ប៉ុន (ដែលមិនធ្លាប់បើកទូរស័ព្ទ អា អាន ទៅ មិត្ត សុប) មិនអាចទុកចិត្តបាន (ii) ដោយមិនពិចារណាដល់ភស្តុតាងផ្សេងទៀត (ផ្ទុយពីភស្តុតាងរបស់សាក្សី ញ៉ែម ចេន) និង (iii) ដោយសន្និដ្ឋានបែបប្រយោលថា ចម្លើយរបស់សាក្សី ជុំ វង្ស (ថា គាត់មិនបានឃើញ ឬស្គាល់ អា អាន ទៅ ធ្វើទស្សនកិច្ចនៅ មិត្ត សុប) មិនអាចទុកចិត្តបាន។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពន្យល់យ៉ាងត្រឹមត្រូវថា ភស្តុតាងរបស់សាក្សី អ៊ឹម ប៉ុន ពុំផ្ទុយពីភស្តុតាងរបស់សាក្សី ញ៉ែម ចេន ទេ ដោយសារពួកគាត់ធ្វើការជាមួយ អា អាន ក្នុងអំឡុងពេលវេលាខុសគ្នា និងពីមូលហេតុដែលគាត់ពិចារណាឃើញថា ភស្តុតាងរបស់សាក្សី ជុំ វង្ស មិនអាចទុកចិត្តបានចំពោះចំណុចនេះ។ សូមមើលផងដែរ មូលដ្ឋានទី ៥(iii)(ឃ) និង (ង)។

⁹⁶³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៣២ ជើងទំព័រ ៣០៩។ សហមេធាវីចោទប្រកាន់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានសំអាងមិនគ្រប់គ្រាន់តែទៅលើសាក្សីពីរនាក់សម្រាប់ទីតាំងនេះទេ គឺ សាក្សី ញ៉ែម ចេន (ដែលមិនបានផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិត) និង សាក្សី សេង ស្រ៊ុន (ដែលសាក្សីរបស់គាត់មិនពេញលេញដើម្បីសន្និដ្ឋានថា អា អាន បានអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចទៅលើមន្ទីរ) និងអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនយកចិត្តទុកដាក់ដល់ភស្តុតាងដោះបន្ទុក (ពីសាក្សី អ៊ឹម ប៉ុន, ផុង គីមយុន និង សាយ ឌឿន)។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំមានកំហុសក្នុងការសំអាងទៅលើសាក្សី ញ៉ែម ចេន ឬសាក្សី សេង ស្រ៊ុន ដែលបានផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិត និងអាចជឿជាក់បានពីវត្តមានរបស់ អា អាន នៅឯកិច្ចប្រជុំមួយនៅវត្តអូរត្រកួន និងមិនបានពិចារណាថា សាក្សី អ៊ឹម ប៉ុន, ផុង គីមយុន និង សាយ ឌឿន ដែលគ្រាន់តែលើកឡើងថា ពួកគេមិនធ្លាប់បានឃើញ ឬជួប អា អាន នៅទីតាំងនេះ ដែលជាភស្តុតាងផ្ទុយ ឬដោះបន្ទុកដែលចាំបាច់។

⁹⁶⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៣២ ជើងទំព័រ ៣០៩។ សហមេធាវីជំទាស់ទៅនឹងសេចក្តីសន្និដ្ឋានទាក់ទិននឹងទីតាំងនេះ ដោយសារសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានសំអាងទៅលើសាក្សី ពេញ វ៉ា (ដែលភស្តុតាងរបស់គាត់ជាការប៉ាន់ស្មាន) សាក្សី ញ៉ែម ចេន (ដែលលើកឡើងថា អា អាន មានវត្តមាននៅឯកិច្ចប្រជុំនៅវត្តតាមាត់ តែថា កិច្ចប្រជុំទាំងនេះទាក់ទិននឹងបញ្ហាសេដ្ឋកិច្ច) និង សាក្សី សូ សារ៉េន (ដែលលើកឡើងថា អា អាន មានវត្តមាន តែថា គាត់មិនបានស្តាប់ខ្លឹមសារនៃកិច្ចប្រជុំនោះទេ)។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ភស្តុតាងដែលបានយកមកសំអាង គាំទ្រយ៉ាងច្បាស់ចំពោះការសន្និដ្ឋានថា អា អាន មានវត្តមាននៅវត្តតាមាត់ជាច្រើនលើកច្រើនសា។



លក្ខខណ្ឌតម្រូវក្នុងការកំណត់អំពីសិទ្ធិអំណាច ឬការគ្រប់គ្រងរបស់ អោ អាន លើទីតាំងទាំងនេះទេ ប៉ុន្តែ ភស្តុតាងដែលថា អោ អាន បានចុះពិនិត្យមើលទីតាំងទាំងនេះអាចគាំទ្របន្ថែមថា អោ អាន ពិតជាមានសិទ្ធិ អំណាចលើបញ្ហាសន្តិសុខ និងមន្ទីរសន្តិសុខក្នុងតំបន់៤១។

៥១៤. ទីពីរ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ពុំមានកំហុសឡើយចំពោះការពឹងផ្អែករបស់សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិលើភស្តុតាងរបស់ ញ៉ែម ចេន ពាក់ព័ន្ធនឹងការបញ្ជាឱ្យសម្លាប់ និងដឹកជញ្ជូនអ្នកទោស ពីមន្ទីរសន្តិសុខមួយទៅមន្ទីរសន្តិសុខមួយទៀត^{៩៦៥}។ ទទ្ទឹករណ៍របស់សហមេធាវីដែលថា ភស្តុតាងរបស់ ញ៉ែម ចេន ពុំមានការបញ្ជាក់^{៩៦៦} ឬមិនគួរឱ្យជឿជាក់^{៩៦៧} ពុំត្រឹមត្រូវទេ។

៥១៥. ទីបី ចៅក្រមអន្តរជាតិរកសំអាងហេតុរបស់ខ្លួនពីពេលកន្លងទៅពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់ អោ អាន នៅក្នុងតំបន់៤១ រួមទាំង សិទ្ធិអំណាចរបស់គាត់ក្នុងការចេញបញ្ជា និងរចនាសម្ព័ន្ធរាយការណ៍នៅក្នុងតំបន់ ៤១^{៩៦៨} និងយល់ឃើញថា ការតវ៉ានឹងសិទ្ធិអំណាចរបស់ អោ អាន លើ របាយការណ៍អំពីបញ្ហាសន្តិសុខ ឬ ការសម្លាប់^{៩៦៩}ដែលនៅសេសសល់ មិនមានលក្ខណៈសមស្របទេ។

^{៩៦៥} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៣៣-១៣៥ ជើងទំព័រ ៣១៤, ៣១៩, ៣២១។

^{៩៦៦} ចៅក្រមអន្តរជាតិរកថា ពុំមានលក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់ការបញ្ជាក់បន្ថែមទេ (*សូមមើល* មូលដ្ឋានទី ៥(iv)) ហើយថា ចៅក្រមអន្តរជាតិបានសន្និដ្ឋានថា សាក្សី ញ៉ែម ចេន ជាសាក្សីដែលអាចជឿជាក់បានជាទូទៅ (*សូមមើល* មូលដ្ឋានទី ៥(ii)(ឃ)) ។ សាក្សី ញ៉ែម ចេន បានផ្តល់រឿងរ៉ាវលម្អិតអំពីការបញ្ជាឱ្យសម្លាប់ និងការដឹកជញ្ជូនអ្នកទោសទៅតាមមន្ទីរសន្តិសុខ និងទីតាំង សម្លាប់មនុស្សនានា ដោយគាត់បានឃើញដោយផ្ទាល់ខ្លួន។ *សូមមើលឧទាហរណ៍* កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/855, ERN 01344690 (ឆ.៤៧-ឆ.៤៨) (លើក ឡើងថា គាត់បានឃើញឡានដឹកមនុស្សទៅមន្ទីរសន្តិសុខ/ទីតាំងសម្លាប់មនុស្សរាល់ថ្ងៃ ដោយលើកឡើងបន្ថែមថា តាអូន (ដែល មិនធ្វើអ្វីដោយគ្មានការអនុញ្ញាតពី អោ អាន) សម្រាប់ពីកន្លែងដែលត្រូវបញ្ជូនអ្នកទោសទៅ)។

^{៩៦៧} ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា ការពិត ផ្នែកជាច្រើននៃរឿងរ៉ាវរបស់សាក្សី ញ៉ែម ចេន ត្រូវបានបញ្ជាក់បន្ថែម ឬបញ្ជាក់ បន្ថែមមួយផ្នែកដោយសាក្សីនានាដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានដកស្រង់ រួមមាន ពីសាក្សី ពេញ វ៉ា (ទាក់ទិននឹង អង្គហេតុដែលថា យានជំនិះនៅតំបន់ ៤១ ត្រូវបានយកទៅដឹកអ្នកទោស)។ *សូមមើល* កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការ ស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេញ វ៉ា ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/226, ERN 01075661 (ឆ.២១)។

^{៩៦៨} *សូមមើលខាងក្រោម* មូលដ្ឋានទី ៦(v)(ខ)(៤) និង ៦(v)(ខ)(៥)។

^{៩៦៩} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៣៤ ជើងទំព័រ ៣១៧-៣២១។



៦(v)(ឃ) សិទ្ធិអំណាចលើយោធាតំបន់៤១

១. សារណា

៥១៦. សហមេធាវីលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការលើកសំអាងហេតុ ថា អោ អាន មានសិទ្ធិអំណាចលើយោធាតំបន់៤១។ ជាពិសេស សំអាងហេតុពាក់ព័ន្ធរបស់ សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនផ្អែកលើភស្តុតាងដែលពិតប្រាកដគ្រប់គ្រាន់ និងមានការបញ្ជាក់ឡើយ ដោយហេតុ ថា គាត់ពឹងផ្អែកភាគច្រើនលើសាក្សីចំនួន ៤ នាក់ (យូ វ៉ាន់, ជុំ វង្ស, សូ សារ៉េន និង ញ៉ែម ចេន) ដែល (i) មិនផ្តល់សេចក្តីលម្អិតអំពីតួនាទីរបស់ អោ អាន នៅក្នុងយោធាតំបន់៤១ (ii) មិននិយាយអំពី អោ អាន នៅ ក្នុងចម្លើយរបស់ពួកគេ (iii) ផ្តល់ភស្តុតាងដែលពុំមានការបញ្ជាក់ ឬដែលប្រឡូសប្រឡាក់⁹⁷⁰។ មិនតែ ប៉ុណ្ណោះ សហមេធាវីលើកឡើងបន្ថែមទៀតថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខានមិនបានផ្តល់ភ ស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ពីប្រព័ន្ធរាយការណ៍នៅក្នុងយោធាតំបន់⁹⁷¹ ថា អោ អាន បានប្រជុំជាមួយយោធាតំបន់⁹⁷² ថា អោ អាន បានបញ្ជាឱ្យមានការចាប់ខ្លួន និងឈ្មោះ ហម (ដែលជំនួសដោយ សុខ)⁹⁷³ និងថា អោ អាន បានបញ្ជាយោធាតំបន់ ៤១ ក្នុងចំណោមអ្នកផ្សេងទៀត ឱ្យចាប់ក្រុមជាក់លាក់ និងឱ្យដឹកជញ្ជូនមនុស្ស⁹⁷⁴ និងថា សុខ ដែលជាប្រធានយោធាតំបន់ គឺជាដៃស្តាំរបស់ អោ អាន⁹⁷⁵។

៥១៧. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកទឡើងករណីថា សហមេធាវីខកខានមិនបានដោះ បន្ទុកក្នុងការបង្ហាញថា គ្មានអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុដ៏សមហេតុផលណាអាចផ្តល់សំអាងហេតុថា អោ អាន មានសិទ្ធិអំណាចលើយោធាតំបន់ ៤១⁹⁷⁶។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកឡើងថា ការតវ៉ារបស់ អោ អាន ទៅលើផ្នែកផ្សេងៗនៃភស្តុតាងនេះ ខកខានមិនបានលើកឡើងអំពី ការបញ្ជាក់ពីសំណាក់សាក្សីមួយ ចំនួន ដែលផ្តល់ភស្តុតាងលើសិទ្ធិអំណាចរបស់ អោ អាន ឡើយ⁹⁷⁷។

⁹⁷⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៣៦។
⁹⁷¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៣៧។
⁹⁷² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៣៧។
⁹⁷³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៣៨។
⁹⁷⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៣៩។
⁹⁷⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤០។
⁹⁷⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៧១។
⁹⁷⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៧១។

២. ការពិភាក្សា

៥១៨. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហមេធាវីខកខានមិនបានបង្ហាញថា គ្មានសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដ៏សមហេតុផលណាអាចផ្តល់សំអាងហេតុថា អោ អាន មានសិទ្ធិអំណាចលើយោធាតំបន់ឡើយ។ សំអាងហេតុនេះសមហេតុផល ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងដែលបានបង្ហាញ បានទទួល ការគាំទ្រដោយសិទ្ធិអំណាចតាមផ្លូវច្បាប់របស់ អោ អាន ក្នុងនាមជាលេខាតំបន់៤១ និងថា “គណៈតំបន់ [...] ទទួលខុសត្រូវក្នុង ការគ្រប់គ្រង និងអនុវត្តភារកិច្ចដែលកងទ័ពបដិវត្តកម្ពុជា បានបំពេញ” និងថា “តំបន់នីមួយៗមានអង្គភាពយោធាមួយដែលរាយការណ៍ផ្ទាល់ទៅលេខា តំបន់”⁹⁷⁸។

៥១៩. ទីមួយ ការលើកឡើងរបស់សហមេធាវីដែលថា សាក្សីមិនបានផ្តល់សេចក្តីលម្អិតអំពីតួនាទីរបស់ អោ អាន នៅក្នុងយោធាតំបន់ មិនសុក្រិត និងមិនពាក់ព័ន្ធឡើយ។ យ៉ាងហោចណាស់មានសាក្សីចំនួនពីរនាក់ គឺ យូ វ៉ាន់ និង ទូច ចំរើន បាននិយាយដោយផ្ទាល់ថា អោ អាន អនុវត្តសិទ្ធិអំណាចលើយោធាតំបន់⁹⁷⁹ ។ សាក្សីមួយចំនួនបញ្ជាក់ថា លេខាតំបន់ទទួលបន្ទុកយោធា⁹⁸⁰។ ទីពីរ ពាក់ព័ន្ធនឹងការខកខានមិនបានផ្តល់ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់អំពីប្រព័ន្ធរាយការណ៍តាមរយៈយោធាតំបន់⁹⁸¹ ការប្រជុំរបស់អោ អាន ជាមួយយោធា

⁹⁷⁸ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ១៩២។

⁹⁷⁹ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ វ៉ាន់ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/138, ERN 01056061-01056062 (ឆ.៩៨) (“[...] បើសិនជា តាអាន បញ្ជាឱ្យយកមនុស្សទៅសម្លាប់ យោធាតំបន់ត្រូវបញ្ជូនបទបញ្ជានោះទៅឱ្យយោធាស្រុក ដើម្បីធ្វើការចាប់ខ្លួន”)។ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទូច ចំរើន ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/435, ERN 01124181 (ឆ.១៩៧) (“ខាងយោធាក៏មានមេបញ្ជាការ និងអ្នកក្តោបក្តាប់របស់គេដែរ ប៉ុន្តែអ្នកទាំងនោះនៅក្រោម តាអាន ដែរ”)។

⁹⁸⁰ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៣៦ ជើងទំព័រ ៣២៥។ សូមមើលឧទាហរណ៍កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ ជឹម ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/259, ERN 00997038 (ឆ.១១២) (“យោធាតំបន់ហើយតំបន់រាយការណ៍ទៅភូមិភាគ”)។ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី វី ញី ចុះថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/870, ERN 01348888 (ឆ.៤៩) (“ប្រធានតំបន់គឺក្តាប់តែតំបន់ បើតំបន់មានយោធាគេក្តាប់ទាំងយោធាទាំងអស់ [...] ដឹងតែ តាអាន ធំជាងគេ”)។

⁹⁸¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៣៧ យោងទៅ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ២៥៨, ៤៣១។ រឿងរ៉ាវរបស់សាក្សី យូ វ៉ាន់ និងសាក្សី ជុំ វង្ស មានភាពស៊ីចង្វាក់ និងមានការបញ្ជាក់បន្ថែម ដោយលើកឡើងថា របាយការណ៍ធ្វើផ្ទាល់មាត់ ឬជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ។ សូមមើល កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជុំ វង្ស (ង្វីវ) ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/442, ERN 01125518-01125519 (ឆ.១១៨, ឆ.១២០) (“របាយការណ៍យោធានឹងបញ្ជូនដោយផ្ទាល់ទៅលេខាតំបន់ [...] ខ្ញុំដឹងថា ពួកគេអាចទាក់ទង

តំបន់⁹⁸² ការបញ្ជូនរបស់ អោ អាន ឱ្យចាប់ក្រុមជាក់លាក់ និងការពាក់ព័ន្ធរបស់ អោ អាន ក្នុងការដឹកជញ្ជូន
មនុស្ស⁹⁸³ ការតវ៉ារបស់សហមេធាវីទៅលើចំណុចដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពឹងផ្អែកលើ
សាក្សី ប្រាក់ យុត, យូ វ៉ាន់, ញ៉ែម ចេន និង ជុំ វង្ស ដោយពួកគាត់ត្រូវបានពិនិត្យទៅលើភាពជឿទុកចិត្ត
បានរបស់គាត់ ហើយមានការសម្រេចគាំទ្រពួកគាត់⁹⁸⁴។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ការតវ៉ាដែលៗ
ទាំងនេះ មិនមានភាពត្រឹមត្រូវឡើយ។

៥២០. ទីបី ពាក់ព័ន្ធនឹងការចាប់ខ្លួនប្រធានយោធាតំបន់ឈ្មោះ ហម និងការជំនួសដោយ ឈ្មោះ សុខ សាក្សី

ជាមួយ តាអាន តាមរបាយការណ៍ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬតាមរបាយការណ៍ផ្ទាល់មាត់នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ”។ កំណត់ហេតុជា
លាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ វ៉ាន់ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/138, ERN 01056063-
01056064 (ឆ.១០៦-ឆ.១០៧) (“នី ជាអ្នករាយការណ៍ផ្ទាល់មាត់ ឬក៏តាមវិធីទៅឱ្យគាត់វិញតាមរយៈយោធាតំបន់ [...] បញ្ជី
ទាំងអស់ត្រូវបានធ្វើត្រឡប់មកយោធាស្រុកវិញតាមរយៈយោធាតំបន់”)។ សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត
អន្តរជាតិមិនចាប់អារម្មណ៍ទៅនឹងភស្តុតាងដែលបង្ហាញថា កម្មាភិបាលយោធាមិនបានរាយការណ៍តាមរយៈប្រព័ន្ធធម្មតានៅភូមិ
ភាគកណ្តាល (*សូមមើល* បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៣៧ ជើងទំព័រ ៣៣២)។ ទោះជា
យ៉ាងណាក្តី សាក្សីដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់គឺ អ៊ុំ សេង និង យុន គីម ផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីរចនាសម្ព័ន្ធរាយការណ៍ដែលមិនពាក់ព័ន្ធ
ត្រឹមតែតំបន់ ៤១។

⁹⁸² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៣៧ *យោងទៅ* ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំ
ជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ២៥៨, ៥៨៩។ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី២៧
ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/855, ERN 01344695-01344696 (ឆ.៩៣, ឆ.១០៣) (“សៈ [...] ប្រជុំយោធាហ្នឹង គាត់
ប្រជុំនៅឯណា? ឆ.៩៣៖ គាត់ប្រជុំកន្លែងយោធាតំបន់ ប្រជុំវត្តតាមៈហ្នឹងដែរ ជាប់នឹងវត្តតាមៈហ្នឹង [...] ឆ.១០៣៖ [អោ អាន]
ផែនការគេដាក់ទៅ មកវិញ គាត់ហៅប្រជុំយោធាចេញពីកំពង់ចាមមក បានទៅវត្តតាមៈ”)។ សាក្សីមួយចំនួនលើកឡើងថា នៅ
ពេលមានរៀបចំកិច្ចប្រជុំនៅថ្នាក់តំបន់ យោធាបានចូលរួម។ *សូមមើលឧទាហរណ៍* កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការ
ស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សូ សារ៉េន ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/837, ERN 01335580 (ឆ.២៤-ឆ.២៩) (“[តា
អាន] ច្រើនប្រជុំនៅកន្លែងមន្ទីរតំបន់ [...] សៈ ពេលប្រជុំម្តងៗ តើភាគច្រើនតែជាគណៈណាខ្លះ? ឆ.២៧៖ ច្រើនខាងមេយោធា
និង អូន ហ្នឹងម្តង”)។

⁹⁸³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៣៨ *យោងទៅ* ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំ
ជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៣០៣ ជើងទំព័រ ៨១១។ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញ៉ែម ចេន
ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/732, ERN 01218086 (ឆ.៣៥) (“ខ្ញុំនៅផ្ទាល់ដែរ ពេលតាអាន បញ្ជាយោធា”)។
សាក្សី យូ វ៉ាន់ ផ្តល់ភស្តុតាងថា កងទ័ពថ្នាក់ស្រុកចូលរួមក្នុងការចាប់ខ្លួន កងទ័ពថ្នាក់ស្រុកបានទាក់ទងជាមួយកងទ័ពថ្នាក់
តំបន់។ *សូមមើលឧទាហរណ៍* ប្រតិចារឹកថ្ងៃទី១៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (យូ វ៉ាន់) ឯកសារ D219/702.1.94,
ERN 01253379 ទំព័រ ៣២ បន្ទាត់ ៦-១២។

⁹⁸⁴ *សូមមើលខាងលើ* មូលដ្ឋានទី ៥(ii)(ក), (ខ), (ឃ), (ង)។



យូ វ៉ាន់, ញ៉ែម ចេន និង សូ សាវ៉ែន បានរៀបរាប់ភស្តុតាងលម្អិតដែលមានការបញ្ជាក់ទៅវិញទៅមក ដោយ
បញ្ជាក់ថា អោ អាន បានបញ្ជាឱ្យចាប់ ហម^{៩៨៥}។ ពាក់ព័ន្ធនឹងការតែងតាំង ឈ្មោះ សុខ សហចៅក្រមស៊ើប
អង្កេតអន្តរជាតិបានពីងផ្នែកយ៉ាងត្រឹមត្រូវលើភស្តុតាងរបស់ ញ៉ែម ចេន^{៩៨៦}។ ចំណុចចុងក្រោយ ចៅក្រម
អន្តរជាតិនឹងមិនលើកមកដោះស្រាយការតវ៉ាទាំងឡាយផ្សេងៗទៀតរបស់សហមេធាវីឡើយ ពាក់ព័ន្ធនឹង
បញ្ហារបស់ អោ អាន នៅវត្តភ្នំប្រុស (ទីតាំងសម្លាប់ថ្នាក់ភូមិភាគ^{៩៨៧}) និងថា តើ សុខ ប្រធានយោធាតំបន់
ជា “ដៃស្តាំ” របស់ អោ អាន មែន ឬយ៉ាងណានោះ^{៩៨៨} ដោយហេតុថា ការតវ៉ាទាំងនេះមិនអាចមានឥទ្ធិពល
លើសំអាងហេតុរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែលថា អោ អាន មានសិទ្ធិអំណាចលើយោធា
តំបន់៤១ ឡើយ។

៦(v)(ង) សិទ្ធិអំណាចលើភស្តុភារ និងចលនាប្រជាជនក្នុងតំបន់៤១

១. សារណា

៥២១. សហមេធាវីលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការផ្តល់សំអាង ហេតុ
ថា អោ អាន មានសិទ្ធិអំណាចលើធនធានភស្តុភារ និងដឹកជញ្ជូន ឬចលនាប្រជាជន ក្នុងតំបន់៤១^{៩៨៩}។ ជា

^{៩៨៥} កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ
D219/855, ERN 01344717 (ឆ.២៧៦) (“ស៖ លោកដឹងថាអ្នកណាបញ្ជាឱ្យចាប់ ហ៊ុម? ឆ.២៧៦៖ អីអាន ព្រោះគាត់ប៉ះពាល់
សីលធម៌”)។ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ វ៉ាន់ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ
D219/138, ERN 01056065 (ឆ.១១១) (“ តាអាន បានយក ហ៊ុម ទៅដាក់គុក និងសម្លាប់ចោល ដោយសារខុសសីលធម៌
ជាមួយនឹងពេទ្យនារីម្នាក់”)។ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សូ សាវ៉ែន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ
២០១៦ ឯកសារ D219/800, ERN 01308052-01308053 (ឆ.១៧៣-ឆ.១៧៥) (“តែក្រោយមក តំបន់ចាប់ [ហ៊ុម] ដាក់គុក
ហើយ [...] ដោយសារគាត់ខុសសីលធម៌ជាមួយប្អូនផ្ទៃស្រីរបស់ តាអាន”)។

^{៩៨៦} ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ២៥៨។ សូមមើល កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃ
ការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញ៉ែម ចេន ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/855, ERN 01344714 (ឆ.២៥០) (“ស៖ តើ
នរណាជាអ្នកតែងតាំង សុក ឱ្យក្លាយជាមេបញ្ជាការកងទ័ពតំបន់? ឆ.២៥០៖ អីអាន ព្រោះគាត់នៅជាមួយអីអាន ពីដើម”)។
ចៅក្រមអន្តរជាតិពិចារណាលើវិញថា ទីតាំង ឬកាលបរិច្ឆេទជាក់លាក់នៃការតែងតាំង មិនមែនជាការកត្តាសម្រេចសម្រាប់ការធ្វើ
សេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះឡើយ។

^{៩៨៧} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៣៩ ជើងទំព័រ ៣៤៧។

^{៩៨៨} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤០។ ចំណុចនេះគ្រាន់តែជាការពិពណ៌នារបស់សាក្សី
ម្នាក់តែប៉ុណ្ណោះ។ សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៥៦២។

^{៩៨៩} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤១។

ពិសេស សហមេធាវីជំទាស់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ខកខានមិនបានផ្តល់ភស្តុតាង ច្បាស់លាស់គ្រប់គ្រាន់ និងមានការគាំទ្រ ដែលថា អា អាន (i) គ្រប់គ្រងចលនាបុគ្គលិក និងគ្រឿងផ្គត់ ផ្គង់^{៩៩០} (ii) សម្របសម្រួលរចនាសម្ព័ន្ធភស្តុភារ និងអនុញ្ញាតដល់យានយន្ត ក្នុងការដឹកជញ្ជូនអ្នកទោសពី មន្ទីរសន្តិសុខមួយទៅមន្ទីរសន្តិសុខ មួយទៀត^{៩៩១} (iii) ត្រួតពិនិត្យមើលលើការដឹកជញ្ជូនប្រជាជនចាមពីភូមិ ភាគបូព៌ាទៅ ភូមិភាគកណ្តាល^{៩៩២} និង (iv) មានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការចេញលិខិតអនុញ្ញាតធ្វើដំណើរ^{៩៩៣}។

៥២២. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា ភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងសិទ្ធិអំណាចរបស់ អា អាន លើការដឹកជញ្ជូន និងធនធានភស្តុភារ និងសិទ្ធិអំណាចរបស់គាត់ក្នុងការអនុញ្ញាតលើការធ្វើ ដំណើរក្នុងតំបន់ បានមកពីសាក្សីមួយចំនួន និងជាប់ទាក់ទងទៅនឹងផ្នែកនៃភស្តុតាងបញ្ជាក់ជាច្រើនលើតួ នាទីរបស់ អា អាន។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា ការតវ៉ារបស់សហមេធាវី ពាក់ព័ន្ធនឹងភាព គួរឱ្យជឿជាក់របស់សាក្សី មិនអាចទទួលយកបានទេ^{៩៩៤}។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងទៀតថា សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញថា សំអាងហេតុទាំងនេះគឺជាកត្តាដែលលើការវាយតម្លៃរបស់សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិថា អា អាន ទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម ឬថា អា អាន ស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការ បុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ឡើយ^{៩៩៥}។

២. ការពិភាក្សា

៥២៣. ទីមួយ ពាក់ព័ន្ធនឹងការគ្រប់គ្រងបុគ្គលិក និងគ្រឿងផ្គត់ផ្គង់ទូទាំងតំបន់៤១^{៩៩៦} ការតវ៉ារបស់សហ មេធាវីទៅលើភាពគួរឱ្យជឿជាក់របស់ ប្រាក់ យុត និង យូ វ៉ាន់^{៩៩៧} ក្នុងចំណោមបញ្ហាផ្សេងទៀត មិន

^{៩៩០} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤១។
^{៩៩១} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤២។
^{៩៩២} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤៣។
^{៩៩៣} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤៤។
^{៩៩៤} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៧២។
^{៩៩៥} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៧២។
^{៩៩៦} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤១ និងជើងទំព័រ ៣៥២, ៣៥៦ យោងទៅ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ២៥៦, ២៧២ ជើងទំព័រ ៦៣៦, ៧០៤។
^{៩៩៧} ឧទាហរណ៍ សហមេធាវីចោទប្រកាន់ថា មានភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នានៅក្នុងចម្លើយរបស់សាក្សី ប្រាក់ យុត ទាក់ទងនឹងការសង់ ទំនប់នៅព្រៃឈរ។ សូមមើល បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤១ ជើងទំព័រ ៣៥៣។ ប្រតិ ចារឹកថ្ងៃទី២៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០១២ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (ប្រាក់ យុត) ឯកសារ D179/1.2.4, ERN 00773512-00773513



អាចយកជាការបានឡើយ។ ភស្តុតាងទាំងនេះគួរឱ្យជឿជាក់បានលើចំណុចនេះ^{៩៩៨}។ លើសពីនេះទៀត ការពិនិត្យដិតដល់លើភស្តុតាងផ្ទុយដែលបានអះអាងនោះ^{៩៩៩} បង្ហាញថា ភស្តុតាងនេះតាមពិតមិនផ្ទុយទៅនឹងសំអាងហេតុពាក់ព័ន្ធនឹងសិទ្ធិអំណាចរបស់ អោ អាន លើ ការគ្រប់គ្រងធនធានឡើយ ដោយហេតុថា ភស្តុតាងនេះមិនបង្ហាញអំពីតួនាទីរបស់ អោ អាន ក្នុងនាមជាអ្នកត្រួតពិនិត្យ ឬអំពី អោ អាន តែម្តង។

៥២៤. ទីពីរ សំអាងហេតុរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែលថា អោ អាន បានសម្របសម្រួលរចនាសម្ព័ន្ធភស្តុភារដើម្បីដឹកជញ្ជូនអ្នកទោសពីមន្ទីរសន្តិសុខមួយទៅមន្ទីរសន្តិសុខមួយទៀត ត្រូវបានលើកមកដោះស្រាយពីមុនរួចហើយ^{១០០០}។ ផ្អែកលើចំណុចនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថាជាការមិនសំខាន់ទេថាតើយានយន្តទាំងនោះដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ក្នុងការដឹកជញ្ជូនអ្នកទោស និងយានយន្តដែល អោ អាន ប្រើប្រាស់ ជាយានយន្តតែមួយ^{១០០១} ហេតុដូច្នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនលើកមកដោះស្រាយបញ្ហានេះទេ។ ទីបី ផ្ទុយទៅនឹងការលើកឡើងរបស់សហមេធាវី^{១០០២} សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនមានកំហុសឡើយក្នុងការផ្តល់សំអាងហេតុថា អោ អាន សម្របសម្រួល និងត្រួតពិនិត្យលើប្រតិបត្តិការដឹកជញ្ជូន

ទំព័រ ៧៧ បន្ទាត់ ២២ ទំព័រ ៧៨ បន្ទាត់ ១៥ (“តំបន់គាត់ធ្វើទំនប់មួយ តែនៅស្រុកព្រៃឈរហ្នឹង [...] តំបន់គាត់ដឹកទំនប់។ ខ្ញុំជួយគាត់ដោយបញ្ជូនកម្លាំងខ្លះ”)។ នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយមួយនាពេលបន្ទាប់ ប្រាក់ យុត គ្រាន់តែលើកឡើងថា គាត់មិនចាំរឿងនេះទេ។ *សូមមើល* កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/120, ERN 01046843 (ឆ.៨៩) (“ស៖ តើលោកស្រីចាំពីការលើកទំនប់តំបន់ ៤១ នៅក្នុងស្រុកព្រៃឈរ ដែរឬទេ? ឆ.៨៩៖ ខ្ញុំមិនចាំទេ”)។ ទាក់ទិននឹងភស្តុតាងដែលមានការបញ្ជាក់បន្ថែមរបស់សាក្សី យូ វ៉ាន់ ដែលផ្តល់ចម្លើយលម្អិត (*សូមមើល* កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ វ៉ាន់ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/138, ERN 01056054 (ឆ.៧០) (“ប្រាក់ យុត ឱ្យខ្ញុំរើសមនុស្សពីតាមភូមិ ហើយបញ្ជូនទៅលើកដី ធ្វើទំនប់នៅស្រុកព្រៃឈរ។ សំណើសុំកម្លាំងទៅលើទំនប់នេះគឺ ចេញពីថ្នាក់តំបន់”) និងអង្គហេតុដែលថា អោ អាន លើកឡើងថា គាត់បានចូលរួមក្នុងការសាងសង់ទំនប់ជាច្រើន (រួមទាំងទំនប់នៅព្រៃឈរ) និង បានបញ្ជូនកងកម្លាំងពីតំបន់ ៤១ ទៅធ្វើការនៅតាមទំនប់ (*សូមមើល* កិច្ចសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ អោ អាន ចុះថ្ងៃទី០១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D219/847.1, ERN 01337383-01337385) ការជំទាស់របស់សហមេធាវីមិនត្រឹមត្រូវទេ។

^{៩៩៨} *សូមមើលខាងលើ* មូលដ្ឋានទី ៥(v) និងមូលដ្ឋានទី ៥(ii)(ក) និង (ខ)។

^{៩៩៩} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤១ ជើងទំព័រ ៣៥៦ *យោងទៅ* ចម្លើយរបស់សាក្សី ទូច ចំរើន, សាត ភាព, គឹម គឿន, ខេង ថៃ, យូ វ៉ាន់ និង ពេញ វ៉ា។

^{១០០០} *សូមមើលខាងលើ* មូលដ្ឋានទី ៦(v)(គ)។

^{១០០១} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤២។

^{១០០២} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤៣ ជើងទំព័រ ៣៦៦-៣៦៨ *យោងទៅ* ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៣០៩ ជើងទំព័រ ៨២៨។



មនុស្សពីភូមិភាគបូព៌ា ទៅភូមិភាគកណ្តាល រួមទាំងតំបន់ ៤១ និងឆ្ពោះទៅមន្ទីរសន្តិសុខ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិពឹងផ្អែកដោយសមហេតុផលលើការរៀបរាប់ដំណើររឿងរបស់ ញ៉ែម ចេន ដែលត្រូវបានចាត់ទុកថា គួរឱ្យជឿជាក់ ក្នុងចំណោមអ្នកផ្សេងទៀត¹⁰⁰³។

៥២៥. ទីបួន សំអាងហេតុរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែលថា អា អាន បានត្រួតពិនិត្យលើការចេញលិខិតធ្វើដំណើរនៅក្នុងតំបន់ ៤១ និងរវាងតំបន់ដទៃទៀត នោះ¹⁰⁰⁴ មានភាពសមហេតុ ផល។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ពុំមានកំហុសទេដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពឹង ផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ ជុំ វង្ស ពាក់ព័ន្ធនឹង សិទ្ធិអំណាចរបស់ អា អានលើការធ្វើដំណើរ¹⁰⁰⁵។ លើសពីនេះទៀត ផ្ទុយនឹងការលើកឡើងរបស់សហមេធាវី¹⁰⁰⁶ ពេញ វ៉ា ដែលជាអ្នកដាក់ពាក្យ សុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី¹⁰⁰⁷ គាំទ្រសំអាងហេតុនេះ ដោយផ្តល់ចម្លើយថា ឈ្មោះ ស្រេង ដែលជាសមាជិកគណៈតំបន់ បានចេញលិខិតធ្វើដំណើរឱ្យគាត់¹⁰⁰⁸។

៦(v)(ច) ឥទ្ធិពលលើយុត្តាធិការបុគ្គល

១.សារណា និងការពិភាក្សា

៥២៦. សហមេធាវីលើកឡើងថា បើទោះបីជា អា អាន ជាលេខាតំបន់៤១ ក៏ដោយ ក៏គាត់មិនត្រូវបាន

¹⁰⁰³ សូមមើលខាងលើ មូលដ្ឋានទី ៥(ii)(ឃ)។ សាក្សី ញ៉ែម ចេន ផ្តល់ភស្តុតាងយ៉ាងលម្អិតស្តីពីការផ្ទេរកម្មាភិបាលពីភូមិភាគបូព៌ា និងការចូលរួមរបស់ អា អាន ក្នុងការផ្ទេរកម្មាភិបាលទាំងនោះ។ សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ៣០៩ ជើងទំព័រ ៨២៨។

¹⁰⁰⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤៤ ជើងទំព័រ ៣៦៩-៣៧០ យោងទៅ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថាខណ្ឌ ២៥៦, ២៧២ ជើងទំព័រ ៦៣៧, ៧០៥។

¹⁰⁰⁵ សូមមើល មូលដ្ឋានទី ៥(ii)(ង)។ សូមមើល កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជុំ វង្ស (អ្នក) ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/442, ERN 01125520-01125521 (ឆ.១៣៣-ឆ.១៣៦) (លើកឡើងថា លិខិតធ្វើដំណើរត្រូវបានចុះហត្ថលេខាដោយលេខាតំបន់ ហើយថា ការធ្វើដំណើរជាផ្លូវការ លេខាតំបន់ត្រូវតែដឹង កម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់ត្រូវតែជូនដំណឹងទៅ អា អាន)។

¹⁰⁰⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤៤ ជើងទំព័រ ៣៧១។

¹⁰⁰⁷ សូមមើលខាងលើ មូលដ្ឋានទី ៥(ii)(ច)។

¹⁰⁰⁸ កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេញ វ៉ា ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/226, ERN 0107558-01075659 (ឆ.១៤) (“មិត្ត ស្រេង ដែលជាគណៈតំបន់បានធ្វើលិខិតឧទ្ទេសនាមឱ្យខ្ញុំមួយសម្រាប់ឱ្យខ្ញុំធ្វើដំណើរទៅមក”)។



ចាត់ទុកជាបុគ្គលស្ថិតក្នុងចំណោមជនដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតដែរ ពីព្រោះថា តំបន់ ៤១ មាន វិសាលភាពភូមិសាស្ត្រតូច អ្នកនៅក្រោមឱវាទផ្ទាល់របស់ អា អាន មានចំនួនតិច ហើយអំណាចធ្វើការសម្រេចរបស់ អា អាន មានកម្រិត ពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្តគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក¹⁰⁰⁹។ នៅក្នុងចម្លើយតបសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា សហមេធាវីមិនអើពើដល់កត្តាសំខាន់បំផុតក្នុងការកំណត់ថាតើបុគ្គលម្នាក់ស្ថិតនៅក្នុងចំណោម “ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ដែរឬយ៉ាងណា ដែលជាស្ថានទម្ងន់នៃឧក្រិដ្ឋកម្ម និងវិសាលភាពនៃតួនាទីរបស់ អា អាន ក្នុងការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម¹⁰¹⁰ ។

៥២៧. ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា ទង្វើករណីរបស់សហមេធាវីពាក់ព័ន្ធនឹង “តំបន់ភូមិសាស្ត្រតូច” នៃតំបន់ ៤១ ត្រូវបានលើកមកដោះស្រាយ និងបដិសេធបោលនៅក្នុងមូលដ្ឋានទី៧ (i)¹⁰¹¹។ តួនាទី របស់ អា អាន ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ត្រូវបានលើកមកដោះស្រាយនៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៦ (ii)¹⁰¹²។ ចៅក្រមអន្តរជាតិបញ្ជាក់ថា ការកំណត់អត្តសញ្ញាណបុគ្គលដែលស្ថិតក្នុងប្រភេទជនដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ពាក់ព័ន្ធនឹងការវាយតម្លៃតាមបែបគុណវិស័យ និងបរិមាណវិស័យនៃ (i) ស្ថានទម្ងន់នៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ និង (ii) កម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទ¹⁰¹³។ ទោះជា កត្តានានាតាមការលើកឡើងរបស់សហមេធាវីអាចត្រូវបានចាត់ទុកថាជាកត្តាមួយក្នុងចំណោមកត្តាជាច្រើននៅក្នុងការវាយតម្លៃរួម ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនយល់ឃើញថា កត្តាទាំងនោះជាកត្តាកំណត់នៅទីនេះទេ។

៥២៨. ហេតុដូច្នោះ មូលដ្ឋានទី ៦ (៥) ត្រូវបានបដិសេធបោល។

¹⁰⁰⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤៥។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN ERN 01626077 ទំព័រ ២៣ បន្ទាត់ ៩-១៤។

¹⁰¹⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៧៨។

¹⁰¹¹ សូមមើលខាងក្រោម មូលដ្ឋានទី ៧(i)។

¹⁰¹² សូមមើលខាងលើ មូលដ្ឋានទី ៦(ii)។

¹⁰¹³ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (D308/3/1/20) មតិយោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២១។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៣២៧-៣៣៨។

ប្រជុំលើកទី៦(vi). តួនាទីរបស់អោ អាន ក្នុងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ជនជាតិចាម

១. សារណា

៥២៩. សហមេធាវីការពារក្តីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំបានបង្ហាញភស្តុតាងរឹងមាំ និងមានការគាំទ្រគ្រប់គ្រាន់ ដែលថា អោ អាន មានតួនាទីនៅក្នុងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ជនជាតិ ចាម¹⁰¹⁴។ សហមេធាវីអះអាងថា អោ អាន មិនបានចូលរួមចំណែកជាសំខាន់ចំពោះគោលនយោបាយ របស់ ប.ក.ក ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាកំណត់គោលដៅទៅលើជនជាតិចាម ឬមានចេតនាជាក់លាក់ ក្នុងការប្រព្រឹត្តិអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ឬរៀបចំផែនការ បញ្ជា ឬញុះញង់ឱ្យមានអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ¹⁰¹⁵។ ជាពិសេស សហមេធាវីជំទាស់ថា ដោយពឹងផ្អែកស្ទើរតែទាំងស្រុងទៅលើការលើកឡើងរបស់ ប្រាក់ យុត និង យូ វ៉ាន់ ដែលគ្មានការបញ្ជាក់ និងមិនអាចជឿជាក់បាន ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុសក្នុងការសន្និដ្ឋានថា អោ អាន បានបញ្ជាដល់អ្នកក្រោមបង្គាប់ ដូចជា លេខាស្រុក ឱ្យធ្វើការ កំណត់អត្តសញ្ញាណ រៀបចំបញ្ជី ធ្វើការចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ជនជាតិចាម ហើយថា អោ អាន ត្រួតពិនិត្យ និងគ្រប់គ្រងលើការអនុវត្តបញ្ជា ទាំងអស់នេះតាមរយៈរបាយការណ៍ និងថា គាត់បានចូលរួមក្នុងការ ជម្លៀសជនជាតិចាមចេញពីភូមិភាគបូព៌ាទៅភូមិភាគកណ្តាល¹⁰¹⁶។

៥៣០. ក្នុងចម្លើយតបរបស់ខ្លួន សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញថា គ្មានអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុដែលមានហេតុផល អាចធ្វើការសន្និដ្ឋានទាំងនេះឡើយ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរ ជាតិចោទប្រកាន់ថា ទទ្ទឹករណីរបស់សហមេធាវីផ្អែកលើការវាយប្រហារដែលមិនសមរម្យរបស់ អោ អាន ទៅលើភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ ប្រាក់ យុត និង យូ វ៉ាន់¹⁰¹⁷។ លើសពីនេះ សហមេធាវីបានលើកឡើង ដោយមិនត្រឹមត្រូវពីចំណុចសំខាន់នៃភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត នៅ ពេលចោទប្រកាន់ថា ប្រាក់ យុត “បាន ផ្តល់ព័ត៌មានតែអំពីស្រុកកំពង់សៀម” នៅពេលដែលភស្តុតាងរបស់គាត់មានភាពស្រពិចស្រពិលលើចំណុច

¹⁰¹⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤៦។ ប្រតិចារឹកក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និងឯកសារ D360/18.1 ERN 01626077 ទំព័រ ២៣:១៧-២៣:២០។

¹⁰¹⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤៦។ ប្រតិចារឹកក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និងឯកសារ D360/18.1 ERN 01626077 ទំព័រ ២៣:២០-២៣:២៣។

¹⁰¹⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤៦។ ប្រតិចារឹកក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និងឯកសារ D360/18.1 ERN 01626077 ទំព័រ ២៣:២៣-២៤:៣។

¹⁰¹⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៧៣, ៧៦។



នេះ និងត្រូវបានបញ្ជាក់គាំទ្រដោយអង្គហេតុដែលថា ការសម្លាប់រង្គាលជនជាតិចាមបានកើតឡើងនៅក្នុង ស្រុកផ្សេងៗទៀត ជាពិសេសស្រុកកងមាស¹⁰¹⁸។ ចុងបញ្ចប់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា ទទ្ទឹ ករណីរបស់សហមេធាវី ពាក់ព័ន្ធនឹងការដឹកជញ្ជូនជនជាតិចាមពីភូមិភាគបូព៌ាទៅកាន់ភូមិភាគកណ្តាល ផ្អែកលើការចោទប្រកាន់ពីកំហុសពាក់ព័ន្ធនឹងតំណែងរបស់ អោ អាន ក្នុងនាមជាលេខាតំបន់ ៤១ ដែល សហមេធាវីមិនបានផ្តល់ការបញ្ជាក់¹⁰¹⁹។

២. ការពិភាក្សា

៥៣១. ជាដំបូង ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញថា គ្មានចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែលមានហេតុផលណាម្នាក់យល់ថា អោ អាន បានបញ្ជាឱ្យលេខាស្រុក កំណត់អត្តសញ្ញាណ ធ្វើការចាប់ ខ្លួន និងសម្លាប់ប្រជាជនចាម¹⁰²⁰ ឬយល់ថា អោ អាន ត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តការសម្លាប់ទាំងអស់នេះតាមរយៈ រាយការណ៍ និងបញ្ជី¹⁰²¹។ ការដេញដោលរបស់សហមេធាវីចំពោះភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ ប្រាក់ យុត មិនត្រឹមត្រូវឡើយ¹⁰²²។ ទោះបីជា ពីដំបូង ប្រាក់ យុត បានបដិសេធថា មិនបានទទួលបញ្ជាចាប់ខ្លួនពី អោ អាន¹⁰²³ ប៉ុន្តែក្រោយមក គាត់បានរៀបរាប់លម្អិតថា អោ អាន បានបញ្ជាឱ្យគាត់ និងលេខាស្រុកផ្សេង ទៀត កំណត់អត្តសញ្ញាណ ធ្វើការចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ជនជាតិចាម¹⁰²⁴។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ការលើកឡើងមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាទាំងនេះអាចបណ្តាលមកពីភាពភ័យខ្លាចរបស់ ប្រាក់ យុត ក្នុងការលាត

¹⁰¹⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៧៤-៧៥។
¹⁰¹⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៧៦។
¹⁰²⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤៧ ដែលយោងទៅដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿង ទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៣០២-៣០៣, ៦៣៣-៦៣៧។
¹⁰²¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤៨ ដែលយោងទៅដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿង ទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៣០៣, ៦៣៣, ៦៣៥។
¹⁰²² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤៦-១៤៨។ ចៅក្រមអន្តរជាតិធ្លាប់បានលើកឡើងពីភាព មិនស៊ីសង្វាក់គ្នាដែលរងការចោទប្រកាន់ក្នុងភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ពាក់ព័ន្ធនឹងអត្ថិភាពនៃប្រព័ន្ធរាយការណ៍។ សូមមើល មូល ដ្ឋានទី ៦ (v) (ខ) (4) ខាងលើ។
¹⁰²³ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/70 នៅត្រង់ ERN 01046796 (ឆ. ៣៧) (“ខ្ញុំមិនដែលបានទទួលបញ្ជាពីតារាងឱ្យចាប់ខ្លួនអ្នកណាទេ”)។
¹⁰²⁴ សូមមើល ឧទាហរណ៍ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/70 នៅត្រង់ ERN 01046797 (ឆ. ៤៤) (“ខ្ញុំទទួលបានបញ្ជាពីតារាងឱ្យប្រមូលជនជាតិចាម”)។



ត្រង់ការពាក់ព័ន្ធរបស់គាត់ក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះ¹⁰²⁵ និងយល់ថា ការលើកឡើងរបស់ ប្រាក់ យុត នៅ ពេលក្រោយមកទៀតស៊ីសង្វាក់គ្នា និងលម្អិត។ ដូច្នោះ មិនមែនថាជាការសមហេតុផលដែលសហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត នោះ¹⁰²⁶។

៥៣២. ពាក់ព័ន្ធនឹងការមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាបន្ថែមទៀតដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់¹⁰²⁷ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ ថា ការខកខានពីដំបូងរបស់ ប្រាក់ យុត ក្នុងការលើកឡើងពី អា អាន មិនមែនជាការមិនស៊ីសង្វាក់ឡើយ។ តាមពិត ប្រាក់ យុត បានលើកឡើងពីគណៈតំបន់ ៤១ ដែលរួមបញ្ចូលទាំង អា អាន¹⁰²⁸។ ទីពីរ ចៅក្រម អន្តរជាតិយល់ថា ប្រាក់ យុត លើកឡើងថា គាត់មិនដឹងថាតើ អា អាន បាន ទទួលបញ្ញត្តិថ្នាក់លើនោះទេ និងយល់ថា ចំណុចនេះមិនស៊ីសង្វាក់គ្នានឹងការរៀបរាប់ពីព្រឹត្តិការណ៍ដំណើររឿងរបស់ ប្រាក់ យុត ដែលថា គាត់ និងលេខាស្រុកផ្សេងទៀត បានទទួលបញ្ញត្តិដោយផ្ទាល់ពី អា អាន¹⁰²⁹។ ក្រៅពីនេះ ការយល់ព្រមរប

¹⁰²⁵ សូមមើល មូលដ្ឋានទី ៥ (ii) (ក) ខាងលើ។ សូមមើលផងដែរ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/70 នៅត្រង់ ERN 01046797 (ឆ.៤៣) (“លោកបានលើកឡើងវិញនូវរឿងរ៉ាវដែលបានកើត ឡើង ធ្វើឱ្យខ្ញុំទទួលស្គាល់ និងសូមសារភាព ទោះជាខ្ញុំស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពលំបាក ដោយសារតាមមាននៅរស់រានមានជីវិតនៅ ឡើយក៏ដោយ។ ខ្ញុំសូមសារភាពថា មានការកាប់សម្លាប់នៅក្នុងស្រុកកំពង់សៀម ដោយខ្ញុំទទួលបញ្ញត្តិពីតាអាន”)។

¹⁰²⁶ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/70 នៅត្រង់ ERN 01046797 (ឆ.៤៤) (“ខ្ញុំទទួលបញ្ញត្តិពីតាអានឱ្យប្រមូលជនជាតិចាម”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះ ថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/71 នៅត្រង់ ERN 01046808 (ឆ.៤៨) (“ក្នុងពេលប្រជុំប្រចាំខែ តាអានបានបញ្ជា ឱ្យខ្ញុំកំណត់អត្តសញ្ញាណប្រជាជនចាម”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/72 នៅត្រង់ ERN 01046814 (ឆ.៦) (“តាអានមិនមានប្រាប់ហេតុផលអីទេ។ គាត់គ្រាន់តែប្រាប់ខ្ញុំថា ឱ្យផ្តោត គោលដៅលើជនជាតិចាម”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/120 ERN 01046831 (ឆ.១៤) (“យើងប្រជុំនៅតំបន់ ថ្នាក់តំបន់ចេញបញ្ជាឱ្យកម្ទេចជនជាតិចាម”), ERN 01046832- 01046833 (ឆ.១៩-ឆ.២៣) (“តាអានចេញបញ្ជាឱ្យខ្ញុំកំណត់អត្តសញ្ញាណអ្នកដែលប្រឆាំងនឹងបដិវត្តន៍ [...] ហើយឱ្យចាប់អ្នក ទាំងអស់នោះយកទៅកម្ទេចចោល [...] ពេលចេញបញ្ជា គឺនៅពេលតែមួយឱ្យកម្ទេច ក៏ប៉ុន្តែយើងអនុវត្តបញ្ជាសម្លាប់ជនជាតិ ចាមអស់នោះ នៅពេលក្រោយដែលចាប់បានសមាសភាពផ្សេងៗរួចហើយ”)។

¹⁰²⁷ ឧបសម្ព័ន្ធ យ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1.5) ERN 01599799-01599803។

¹⁰²⁸ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D6.1.730 នៅត្រង់ ERN 00357511 (“ដំបូងយើងប្រជុំជាមួយគណៈតំបន់ ៤១ ហើយយកផែនការដែលបានប្រជុំនោះ [...] គណៈតំបន់ប្រជុំ ១ ខែម្តង ហើយថ្នាក់ស្រុកប្រជុំកន្លះខែម្តង”)។

¹⁰²⁹ សូមមើល ឧទាហរណ៍ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/73 នៅត្រង់ ERN 01046821 (ឆ.១៥) (“តាមពិតទទួលបញ្ជាឱ្យអនុវត្តធ្វើអ្វីមួយពីតាអាន ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនច្បាស់ថា តាអានជា អ្នកផ្តួចផ្តើមបញ្ជានោះ ឬក៏គាត់ទទួលបញ្ជានោះមកពីថ្នាក់លើ ឬយ៉ាងណានោះទេ”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី



សំ អា ក្នុងការទុកជីវិតក្មេងស្រីជនជាតិចាមម្នាក់ដែលស្ថិតក្រោមការថែទាំរបស់ ប្រាក់ យុត¹⁰³⁰ មិនស៊ីសង្វាក់គ្នានឹងភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ដែលថា អា អា បានបញ្ជាឱ្យគាត់ចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ជនជាតិចាមទាំងអស់ផ្សេងទៀតឡើយ។ ប្រាក់ យុត បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា អា អា បានបញ្ជាឱ្យគាត់ធ្វើបញ្ជីជនជាតិចាមទាំងអស់ ហើយគ្មានការអនុគ្រោះចំពោះប្រជាជនចាមណាម្នាក់ឡើយ¹⁰³¹។ ចុងបញ្ចប់ ការអះអាងថា ភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត បានមកពី “ការបំពេញបន្ថែម” ដោយអ្នកស៊ើបអង្កេត ត្រូវបានបដិសេធចោល¹⁰³²។

៥៣៣. ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់សហមេធាវីការពារក្តី ដែលថា ភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត គ្មានការបញ្ជាក់នោះ¹⁰³³ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពឹងផ្អែកលើ ការបញ្ជាក់លម្អិតដោយ យូ វ៉ាន់ ដែលផ្តល់ភស្តុតាងឱ្យជឿជាក់បានថា អា អា បានបញ្ជាទៅ ប្រាក់ យុត ដោយផ្ទាល់ ឬតាមរយៈទាហានតំបន់

ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/71 នៅត្រង់ ERN 01046808 (ឆ.៤៨) (“ក្នុងពេលប្រជុំប្រចាំខែ តា អាបានបញ្ជាឱ្យខ្ញុំកំណត់អត្តសញ្ញាណប្រជាជនចាម”)។

¹⁰³⁰ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៦២០ លេខយោងជើងទំព័រ ២០៩៦ ដែលសំដៅលើប្រតិចារឹកក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (ប្រាក់ យុត) ឯកសារ D219/702.1.95 ERN 01253284-01253285។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/73 នៅត្រង់ ERN 01046818 (ឆ.៤-ឆ.៥) (“គាត់ [តាអា] បញ្ជាឱ្យខ្ញុំស្រង់ឈ្មោះជនជាតិចាមទាំងអស់ដែលនៅក្នុងស្រុកខ្ញុំ។ [...] ពេលឃើញសំបុត្រនោះ ខ្ញុំកាំងស្មារតីដោយឃើញឈ្មោះ ភា នៅក្នុងនោះ។ ខ្ញុំបានទាក់ទងទៅពួកគេ។ [...] ពួកគេក៏យល់ព្រមមិនស្រង់ឈ្មោះ ភា ដោយសារ ភា ជាជនជាតិចាមតែម្នាក់ដែលធ្វើការ និងរួមរស់នៅជាមួយខ្ញុំ”)។

¹⁰³¹ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៦២០ លេខយោងជើងទំព័រ ២០៩៧ ដែលយោងទៅ ប្រតិចារឹកក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមករា ឆ្នាំ ២០១៦ (ប្រាក់ យុត) ឯកសារ D219/702/1.95 ERN 01253286 ទំព័រ ១៣:៩-១៣:១០ (“ខ្ញុំកាលហ្នឹងគឺមានចិត្តអនុគ្រោះចំពោះលោកស្រី ភា។ តែដល់ក្រោយមក ចំពោះចាមដទៃ យើងអត់បានអនុគ្រោះ។ ខ្ញុំមិនបានសុំ ពួកគេ ថាអនុគ្រោះចាមនោះទេ”)។ សូមមើលផងដែរ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/73 នៅត្រង់ ERN 0104681 (ឆ.៥) (“ពួកគេក៏យល់ព្រមមិនស្រង់ឈ្មោះ ភា [...] ប៉ុន្តែគាត់បញ្ជាខ្ញុំបន្តស្រង់ឈ្មោះជនជាតិចាមដទៃទៀត”)។

¹⁰³² ឧបសម្ព័ន្ធ យ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អា (ឯកសារ D360/5/1.5) ERN 01599800-01599801។ សូមមើលមូលដ្ឋានទី ៥ (iii) ខាងលើ។ អំណះអំណាងដែលរងការជំទាស់ ធ្លាប់ត្រូវបានដេញដោលដោយសហមេធាវី។ សូមមើល ឧបសម្ព័ន្ធ ខ នៃពាក្យសុំធ្វើមោឃភាពកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី (ឯកសារ D338/1/2.3) ERN (EN) 01388934-01388940, entries 10-12។ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានរំពឹងឡើងវិញបន្ថែមទៀតថា ការរំពឹងការចងចាំរបស់សាក្សីដោយប្រើប្រាស់អំណះអំណាង ឬសក្តិកម្មពីមុនរបស់សាក្សីគឺជាកិច្ចស៊ើបអង្កេតស្របច្បាប់។

¹⁰³³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អា (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤៧, ១៤៨ លេខយោងជើងទំព័រ ៣៧៥, ៣៧៨។



ឬស្រុក ឱ្យធ្វើការចាប់ខ្លួនជនជាតិចាម¹⁰³⁴។ ពាក់ព័ន្ធនឹងការរាយការណ៍ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា ភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយ ញឹម កុល ដែលបានផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិត និងអាចជឿបាន ស្តីពីប្រព័ន្ធរាយការណ៍នៅថ្នាក់ភូមិ ស្រុក និងតំបន់¹⁰³⁵។ ចុងបញ្ចប់ យូ វ៉ាន់ បានផ្តល់ភស្តុតាងដែលអាចជឿបានថា គាត់ជាអ្នកចងក្រងបញ្ជីឈ្មោះជនជាតិចាម ហើយ គាត់ជាអ្នកផ្តល់បញ្ជីឈ្មោះឱ្យ ប្រាក់ យុត ចំណែក ប្រាក់ យុត ជាអ្នកបញ្ជូនបញ្ជីឈ្មោះនោះទៅ អា អាស¹⁰³⁶។ ទោះជាការរៀបរាប់ពីដំណើររឿងរបស់ យូ វ៉ាន់ ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ជីឈ្មោះទីពីរ គ្មានការបញ្ជាក់ក្តី¹⁰³⁷ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា ការពឹងផ្អែករបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិលើភស្តុតាងរបស់ យូ វ៉ាន់ មិនមែនជាមិនសមហេតុផលនោះទេ

¹⁰³⁴ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ 360) កថាខណ្ឌ ៣០២ ដែលយោងទៅកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ វ៉ាន់ ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/138 នៅត្រង់ ERN 01056061-01056062 (ឆ.៩៨-ឆ.១០០)។

¹⁰³⁵ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ 360) កថាខណ្ឌ ៣០៣ ដែលយោងទៅ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញឹម កុល ចុះថ្ងៃទី១១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/171 នៅត្រង់ ERN 01065944-01065945 (ឆ.២) (“ការប្រជុំនេះគឺធ្វើនៅក្នុងកន្លែងមន្ទីរឃុំជាមួយនឹងប្រធានភូមិ ដែលជាការប្រជុំប្រចាំម្តងមួយអាទិត្យ ជូនកាលញឹកញាប់ជាងនេះ។ ប្រធានភូមិនឹងរាយការណ៍ទៅឱ្យ រ៉ុម ផ្ទាល់នៅក្នុងអង្គប្រជុំនេះ [...] ការរាយការណ៍នេះគឺធ្វើឡើងជាប្រចាំ រឿង ហើយនិងខ្ញុំចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះដែរ។ មួយទៀត គឺខ្ញុំទទួលភារកិច្ចរក្សា និងធ្វើស្ថិតិប្រជាជន គោ ក្របី ហើយនិងចំនួនស្រូវ អង្ករ។ នៅក្នុងស្ថិតិនោះគឺព័ត៌មានអំពីចំនួនមនុស្សកើត ឬស្លាប់ ឬក៏ត្រូវយកទៅសម្លាប់។ ភូមិនីមួយៗត្រូវតែផ្តល់ព័ត៌មានស្ថិតិទាំងនេះមកឱ្យខ្ញុំក្នុងមួយខែ ៤ ដង។ ខ្ញុំទទួលព័ត៌មានទាំងនេះរៀបចំរួចប្រគល់ទៅឱ្យ រ៉ុម។ បន្ទាប់មក រ៉ុម បញ្ជូនព័ត៌មានស្ថិតិទាំងនេះឡើងទៅឱ្យស្រុកដែលមានឈ្មោះ តាណាន ជាអ្នកទទួល [...] ការធ្វើស្ថិតិនេះគឺធ្វើដូចគ្នាសម្រាប់ឃុំទាំងអស់នៅក្នុងស្រុក។ ខ្ញុំដឹងរឿងនេះដោយសារ តាណាន ជាអ្នកហៅឃុំទាំងអស់ឱ្យទៅប្រជុំទទួលការណែនាំរួមទាំងរូបខ្ញុំផង។ ពេលនោះ តាណាន ជាអ្នកប្រគល់ប្រកាសបែបបទឱ្យយើងជាស្រេចសម្រាប់ឱ្យយើងបំពេញព័ត៌មានបញ្ជូល”), ERN 01065947 (ឆ.១២) (“ពេលនោះ ពួកប្រធានឃុំនៅក្នុងស្រុកកំពុងស្រៀមត្រូវបានចាប់ខ្លួន លើកលែងតែមានរបស់ខ្ញុំម្នាក់ប៉ុណ្ណោះ [...] ពេលនោះ គឺស្រុកចុះមកដោយខ្លួនឯង បើសិនជាគេត្រូវការចាប់ខ្លួនកម្មាភិបាល ប៉ុន្តែចំពោះប្រជាជនធម្មតា គឺប្រធានភូមិរាយការណ៍ទៅឱ្យស្រុក និងឃុំសិន ទើបគេចុះមកចាប់ខ្លួន”)។

¹⁰³⁶ ប្រតិចារឹកសំណុំរឿង ០០២ ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (យូ វ៉ាន់) ឯកសារ D219/702.1.87 ERN 01451952-01451953 ទំព័រ ៥០:២៤ -៥១:២១ (“គឺធ្វើហ្នឹងធ្វើតាមរបាយការណ៍របស់ប្រធានភូមិឱ្យមក។ មួយភូមិមានប៉ុន្មានៗ កត់ចម្លងតាមហ្នឹងទៅ [...] ព្រោះ ខុម ហ្នឹង ប្រាប់ខ្ញុំថាប្រហែលជា ប្រាក់ យុត ហ្នឹងមិនស្រួលទេយ៉ាង យកឈ្មោះទៅឱ្យ តាអាស”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ វ៉ាន់ ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/138 នៅត្រង់ ERN 01056051 (ឆ.៥៥)។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានរំលឹកពីមូលដ្ឋានទី ៥ (v) ពាក់ព័ន្ធនឹងពាក្យចាមអាវ៉ាម និងបន្ទាប់ពីការពិនិត្យឡើងវិញលើអង្គសេចក្តីនៃការស្តាប់ចម្លើយ រកឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនមានកំហុសក្នុងការពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ យូ វ៉ាន់ នៅពេលទាញការសន្និដ្ឋានទាំងនេះឡើយ។

¹⁰³⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាស (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤៧ លេខយោងជើងទំព័រ ៣៧៥។

1038។ ការអះអាងថា ភស្តុតាងរបស់ យូ វ៉ាន់ បានមកពី “ការបំពេញបន្ថែម” របស់អ្នកស៊ើបអង្កេត ត្រូវបានដិសេធពោល¹⁰³⁹។

៥៣៤. ក្រៅពីនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនយល់ស្របចំពោះការអះអាងរបស់សហមេធាវីដែលថា ភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ពាក់ព័ន្ធតែនឹងស្រុកកំពង់សៀមនោះទេ¹⁰⁴⁰។ ភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត គឺថា អា អាន បានបញ្ជាឱ្យរូបគាត់ និងលេខាស្រុកផ្សេងទៀត ធ្វើការចាប់ខ្លួន និងកម្ទេចជនជាតិចាម ហើយបញ្ជាទាំងនេះ ត្រូវបានអនុវត្ត ក្នុងស្រុកបួនផ្សេងទៀត¹⁰⁴¹។ ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់សហមេធាវីការពារក្តី ភស្តុតាងនេះ ត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយ សយ ឌឿន និង សេង ស្រ៊ុន ដែលផ្តល់ភស្តុតាងស្តីពីបញ្ជីឈ្មោះ និងបញ្ជាសម្លាប់នៅ

¹⁰³⁸ សូមមើល មូលដ្ឋានទី ៥ (ii) (ខ) និង (iv) ខាងលើ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ថា ជាទូទៅ យូ វ៉ាន់ គឺជាសាក្សីដែលអាចជឿជាក់បាន។ បន្ទាប់ពីការពិនិត្យឡើងវិញលើចំណុចសំខាន់ៗនៃភស្តុតាងរបស់ យូ វ៉ាន់ លើចំណុចនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា សហមេធាវី ក្រុមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុសក្នុងការពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ យូ វ៉ាន់ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋាននេះឡើយ។ សូមមើល ប្រតិចារិកក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (យូ វ៉ាន់) ឯកសារ D219/702.1.87 ERN 01451956-01451958។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ វ៉ាន់ ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/138 ERN 01056049 (ឆ.៤៨)។

¹⁰³⁹ សូមមើល មូលដ្ឋានទី ៥ (iii) ខាងលើ។ អំណះអំណាងដែលរងការជំទាស់ធ្លាប់ត្រូវបានដេញដោលដោយសហមេធាវី។ សូមមើល ឧបសម្ព័ន្ធ ខ នៃពាក្យសុំធ្វើមោឃភាពកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី (ឯកសារ D338/1/2.3) ERN (EN) 01388971, លេខរៀងទី 45។ ឧបសម្ព័ន្ធ យ នៃពាក្យសុំធ្វើមោឃភាពកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី (ឯកសារ D338/1/2.5) ERN (EN) 01364467, លេខរៀងទី 1។ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានរំលឹកឡើងវិញបន្ថែមទៀតថា ការរំលឹកពីការចងចាំរបស់សាក្សីដោយប្រើប្រាស់អំណះអំណាង ឬសក្ខីកម្មពីមុនរបស់សាក្សី គឺជាកិច្ចការស៊ើបអង្កេតស្របច្បាប់។

¹⁰⁴⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤៧ លេខយោងជើងទំព័រ ៣៧៥។

¹⁰⁴¹ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/70 នៅត្រង់ ERN 01046797 (ឆ.៤៤-ឆ.៤៥) (“ខ្ញុំទទួលបានបញ្ជាពីតារាងឱ្យប្រមូលជនជាតិចាម។ [...] តារាងបញ្ជាក្នុងពេលប្រជុំប្រចាំខែ។ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះ តារាង បានចេញបញ្ជាដូចគ្នាទៅកាន់គណៈស្រុកផ្សេងៗទៀត”) (សេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/120 នៅត្រង់ ERN 01046832-01046833 (ឆ.១៩-ឆ.២៣) (“តារាងចេញបញ្ជាឱ្យខ្ញុំកំណត់អត្តសញ្ញាណអ្នកដែលប្រឆាំងនឹងបដិវត្តន៍ [...] ហើយឱ្យចាប់អ្នកទាំងអស់នោះយកទៅកម្ទេចចោល [...] បទបញ្ជានេះត្រូវបានអនុវត្តចំពោះយុវជនៗទាំងអស់នៅក្នុងស្រុកកំពង់សៀម ហើយក៏អនុវត្តនៅក្នុងស្រុក ៤ ផ្សេងទៀតផងដែរ [...] ពេលចេញបញ្ជា គឺនៅពេលតែមួយឱ្យកម្ទេច ក៏ប៉ុន្តែយើងអនុវត្តបញ្ជាសម្លាប់ជនជាតិចាមអស់នោះ នៅពេលក្រោយដែលចាប់បានសមាសភាពផ្សេងៗរួចហើយ [...] ខ្ញុំបានទទួលបញ្ជានេះនៅពេលប្រជុំប្រចាំខែនៅតំបន់ ដែលមានគណៈស្រុកទាំងអស់ចូលរួមប្រជុំ”) (សេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម)។ ប្រតិចារិកក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (ប្រាក់ យុត) ឯកសារ D219/702.1.95 ERN 01253281 ទំព័រ ៨:៥-៨:២១ (“ខ្ញុំសូមជម្រាបរឿងដែលបានប្រជុំក្នុងតំបន់ទាំងមូល បានស្រុកទាំងអស់បានមកប្រជុំនេះ វាបានប្រជុំ”)។



ស្រុកកងមាស¹⁰⁴²។

៥៣៥. ចុងបញ្ចប់ ផ្អែកតាមតួនាទី និងអំណាចរបស់ អោ អាន ក្នុងនាមជាលេខាតំបន់ ៤១ និងជាអនុលេខា ភូមិភាគកណ្តាល¹⁰⁴³ មិនមែនជាការមិនសមហេតុផលទេដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ សន្និដ្ឋានថា អោ អាន មានតួនាទីក្នុងប្រតិបត្តិការជម្លៀសជនជាតិចាមចេញពីភូមិភាគបូព៌ាទៅភូមិភាគក ណ្តាលនោះ។ ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់សហមេធាវី¹⁰⁴⁴ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិធ្វើការសន្និដ្ឋាន នេះផ្អែកលើតំណែងរបស់ អោ អាន ក្នុងនាមជាលេខាតំបន់ ៤១ និងជាអនុលេខាភូមិភាគកណ្តាល និងភស្តុ តាងដែលថា “អោ អាន បានចូលរួមក្នុងការរៀបចំផែនការបោសសម្អាតភូមិភាគបូព៌ា ដោយក្នុងអំឡុង ពេលនោះ ជនជាតិចាមត្រូវបានសម្លាប់” ហើយ “ធនធានពីតំបន់ ៤១ (កាណូត និងឡាន) [ត្រូវបានប្រើ ប្រាស់] ដើម្បីដឹកជនជាតិចាមខ្លះពីភូមិភាគបូព៌ាទៅភូមិភាគ កណ្តាល”¹⁰⁴⁵។

៥៣៦. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា សហមេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថា គ្មានអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុដែល មានហេតុផលអាចធ្វើការសន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុដែលរងការជំទាស់នេះឡើយ។ ហេតុដូច្នេះ មូលដ្ឋានទី ៦ (៦) ត្រូវបានបដិសេធពោល។

¹⁰⁴² ប្រតិចារឹកក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ចុះថ្ងៃទី១២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (សយ ឡើន) ឯកសារ D219/702.1.85 ERN 01453113- 01453114 ទំព័រ ៥៥:១៨-៥៦:២៣ (“ខ្ញុំចាប់បានតែម្តង។ គេឱ្យចាប់ម្តងហ្នឹង តែប៉ុណ្ណឹង អត់មានអីទៅទៀតទេ [...] ផ្ទាល់មាត់ [...] ប្រធាន ប្រពន្ធថ្នាក់ស្រុក ចៅហ្វាយខេត្តនោះ--ចៅហ្វាយស្រុក (ភាព) [...] ចាប់ដាក់ថ្នាក់លើមក ប្រាប់តាមឃុំហ្នឹង ឃុំមក ប្រាប់ខ្ញុំហ្នឹង ប្រាប់បន្តគ្នាអញ្ចឹង [...] ថាឱ្យចាប់ចាមទាល់តែអស់មួយភូមិហ្នឹង [...] [បញ្ជីឈ្មោះ] មកពីឃុំហ្នឹង”)។ កំណត់ហេតុ នៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សេង ស្រ៊ុន ចុះថ្ងៃទី៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D6.1.700 នៅត្រង់ ERN 00418575 (ផ.៨, ផ.១០-ផ .១២) (“ប្រធានកងឈ្មោះ ឈ្មោះ ជាអ្នកធ្វើបញ្ជីឈ្មោះជនជាតិចាមដែលធ្វើការនៅការដ្ឋានជើងព្រៃ។ ប្រហែលប្រាំពីរ ឬប្រាំបីខែ ក្រោយមក ក៏មានការចាប់ខ្លួនជនជាតិចាមភាគតិចតែម្តង។ ឈ្មោះគ្រាន់តែនិយាយថាថ្នាក់លើ ប៉ុន្តែគាត់មិនបាននិយាយឈ្មោះ នោះទេ [...] សំបុត្រនោះសរសេរថា ឱ្យស្រង់បញ្ជីឈ្មោះជនជាតិភាគតិចចាម [...] សំបុត្រនោះត្រូវបានចុះហត្ថលេខាដោយ ភាព”)។ ប្រតិចារឹកក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៥ (សេង ស្រ៊ុន) ឯកសារ D219/702.1.88 ERN 01416960 ទំព័រ ៤៥:៨-៤៥:១៦ (“ពីបញ្ជីសំបុត្រដែលបានអានពីរឿងករណីគេឱ្យស្រង់ស្ថិតិបងប្អូនចាមហ្នឹង អាហ្នឹងខ្ញុំដូចជាខ្ញុំ ដឹង ក៏ប៉ុន្តែខ្ញុំអត់បានអានសំបុត្រហ្នឹងទេ [...] គេឈ្មោះដែលនៅជាមួយខ្ញុំហ្នឹងដែលធ្វើការមួយគ្នានេះបានប្រាប់ថា គេឱ្យស្រង់ស្ថិ តិបងប្អូនចាមហ្នឹង ប្រុសដោយប្រុស ស្រីដោយស្រី”)។

¹⁰⁴³ សូមមើល មូលដ្ឋានទី ៦ (iv) និង (v) (ក), (ខ) ខាងលើ។

¹⁰⁴⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៤៩ លេខយោងជើងទំព័រ ៣៨០។

¹⁰⁴⁵ សូមមើល មូលដ្ឋានទី ៦ (v) (ង) ខាងលើ។ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៣០៧-៣១០, ៦៣៧។

**មូលដ្ឋានទី៦(vii). តួនាទីរបស់ អោ អាន ក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ និងការរំលោភសេព
សន្ថវៈនៅស្រុកព្រៃឈរ និងស្រុកកំពង់សៀម**

១. សារណា

៥៣៧. សហមេធាវីការពារក្តីចោទប្រកាន់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំបានផ្តល់ភស្តុតាងឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ ដែលថា អោ អាន បានរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ចំពោះគោលនយោបាយស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ ប.ក.ក និងបានបង្កើនចំនួនប្រជាជន ឬថា គាត់បានរៀបចំផែនការបញ្ជា ញុះញង់ ឬចូលរួមក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឬការរំលោភសេពសន្ថវៈ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅស្រុកព្រៃឈរ និងស្រុកកំពង់សៀម¹⁰⁴⁶។ ជាពិសេស សហមេធាវីលើកឡើងថា មានភស្តុតាងមិនគ្រប់គ្រាន់ដែលបញ្ជាក់ថា អោ អាន បានគ្រប់គ្រង គាំទ្រ ឬពិនិត្យមើលការអនុវត្តគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ទាំងនេះ ពិនិត្យមើលការអនុវត្តរបស់ពួកគេ ធ្វើជាគណៈអធិបតីក្នុងពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឬធ្វើជាប្រធានកិច្ចប្រជុំស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍¹⁰⁴⁷ ។ សហមេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ការសន្និដ្ឋានទាំងនេះផ្អែកលើភស្តុតាងមិនជាក់លាក់ មិនមានការបញ្ជាក់ និងលើកឡើងខុស ព្រមទាំងការសន្និដ្ឋានដែលមិនមានការគាំទ្រ ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់ អោ អាន ក្នុងតំបន់ ៤១ និងភូមិភាគកណ្តាល¹⁰⁴⁸។

៥៣៨. ក្នុងចម្លើយតបរបស់ខ្លួន សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកឡើងថា សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញថា គ្មានអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុដែលសមហេតុផលណាអាចធ្វើការសន្និដ្ឋានទាំងនេះឡើយ¹⁰⁴⁹។ សហព្រះ រាជអាជ្ញាអន្តរជាតិចោទប្រកាន់ទៀតថា ទទ្ទឹករណ៍របស់សហមេធាវីផ្អែកលើការអះអាងមិនសមហេតុផលថា អោ អាន មិនមែនជាលេខាតំបន់ ៤១ និងសេចក្តីថ្លែងសន្និដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងភាពសមហេតុផលនៃភស្តុតាងដែលមិនបំពេញតាមបទដ្ឋានចាំបាច់សម្រាប់បង្ហាញកំហុស¹⁰⁵⁰។

¹⁰⁴⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៥១។ ប្រតិចារឹកក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និងឯកសារ D360/18.1 ERN 01626071 ទំព័រ ១៧:៣-១៧:៦។

¹⁰⁴⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៥២-១៥៤។

¹⁰⁴⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៥២-១៥៤។

¹⁰⁴⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៧៧។

¹⁰⁵⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៧៧។

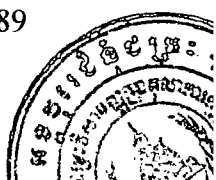


២. ការពិភាក្សា

៥៣៩. ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿលើការអះអាងរបស់សហមេធាវីការពារក្តីដែលថា អោ អាន “មិនមានតួនាទី” ក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ឬការរំលោភសេពសន្ថវៈដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាមាននៅស្រុកព្រៃឈរ និងស្រុកកំពង់សៀមឡើយ¹⁰⁵¹។ ទោះបីជាការអះអាងរបស់សហមេធាវីការពារក្តីថា មាន “ភស្តុតាងមិនគ្រប់គ្រាន់ដែលបង្ហាញ [ថា] អោ អាន មានតំណែង” ជាលេខាតំបន់ ៤១ និងជាអនុលេខាភូមិភាគ¹⁰⁵² ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿថា អង្គជំនុំជម្រះមិនបានឃើញកំហុសអ្វីនោះទេ¹⁰⁵³។ ហេតុដូច្នោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានប្រព្រឹត្តកំហុសតាមរយៈការពឹងផ្អែកលើតំណែង [...] ដែល អោ អាន មានឡើយ រួមជាមួយនឹងភស្តុតាងជាក់លាក់ (ក្នុងចំណោមនោះ គឺថា អោ អាន បានធ្វើជាប្រធានកិច្ចប្រជុំស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងថា គាត់បានធ្វើជាគណៈអធិបតីក្នុងពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍) នៅពេលរកឃើញថា អោ អាន បានគាំទ្រដល់គោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ស្តីពីបទប្បញ្ញត្តិអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងថា គាត់បានគ្រប់គ្រងការអនុវត្តគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ក្នុងស្រុកកំពង់សៀម និងស្រុកព្រៃឈរ¹⁰⁵⁴។

៥៤០. លើសពីនេះទៀត ទាក់ទងនឹងការសន្និដ្ឋានថា អោ អាន បានធ្វើជាប្រធានកិច្ចប្រជុំស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសតាមរយៈការពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងមិនជាក់លាក់ មិនមានការបញ្ជាក់ និងត្រូវបានលើកឡើងខុស¹⁰⁵⁵។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេត

¹⁰⁵¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៥១-១៥៤។
¹⁰⁵² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៥២។
¹⁰⁵³ សូមមើលខាងលើ មូលដ្ឋានទី៦(iv) និង(v)។
¹⁰⁵⁴ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២២៤-២៣២, ៣១៤-៣១៩។
¹⁰⁵⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៥៣ និងលេខយោងជើងទំព័រ ៣៨៧-៣៩១ ដែលយោងទៅដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៣១៤-៣១៦។ ការអះអាងរបស់សហមេធាវីការពារក្តីថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបកស្រាយបំផ្លែងការពិតនៃភស្តុតាងរបស់ សារ៉ាយ ហៀន ត្រូវបានបដិសេធា។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា ការសន្និដ្ឋានដ៏ពេញលេញរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ គឺថា (“ទាំង កែ ពក និង អោ អាន បានដឹកនាំប្រជុំនិយាយអំពីប្រធានបទរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងយល់ស្របតាមទស្សនៈរបស់ ប៉ុល ពត ក្នុងការបង្កើនចំនួនប្រជាជន”) សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៣១៤។ ការសន្និដ្ឋាននេះត្រូវបានការគាំទ្រយ៉ាងច្បាស់តាមរយៈភស្តុតាងរបស់ សារ៉ាយ ហៀន ដែលបញ្ជាក់ថា កែ ពក បានពិភាក្សាពីគោលនយោបាយអាពាហ៍ពិពាហ៍ក្នុងកិច្ចប្រជុំនៅតំបន់ ៤២។ ការរៀបរាប់ពីព្រឹត្តិការណ៍ដំណើររឿងរបស់ សារ៉ាយ ហៀន មិនបានចោទប្រកាន់ អោ អាន ដោយផ្ទាល់ទេ ប៉ុន្តែមានការពាក់ព័ន្ធ ពីព្រោះវាបញ្ជាក់ថា គោលនយោបាយអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ ប.ក.ក ត្រូវបានដាក់



ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពឹងផ្អែកលើ សាត ភាព ដែលជាសាក្សីផ្ទាល់ដែលបានឃើញ វត្តមានរបស់ អោ អាន នៅកិច្ចប្រជុំនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៧ នៅវត្តតាមាក់ និងផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិតជាក់លាក់អំពី ខ្លឹមសាររបស់កិច្ចប្រជុំ រួមទាំងវិធីសាស្ត្រដែលស្នើឡើងរបស់ អោ អាន (ផែនការរបស់ ប៉ុល ពត) ដើម្បី បង្កើនចំនួនប្រជាជនតាមរយៈការរៀបចំផែនការអាពាហ៍ពិពាហ៍¹⁰⁵⁶។ គាត់ថែមទាំងហៅ អោ អាន ថាជា មន្ត្រីជាន់ខ្ពស់បំផុតដែលចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះ¹⁰⁵⁷។ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនឃើញមានការអនុវត្តមិនត្រឹម ត្រូវរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេតនោះទេ ហើយសង្កេតឃើញថា ការរៀបរាប់ដំណើររឿងរបស់ សាត ភាព មាន ភាពលម្អិត និងអាចជឿទុកចិត្តបាន¹⁰⁵⁸។

៥៤១. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុសនោះទេ នៅ ពេលសន្និដ្ឋានថា អោ អាន បានធ្វើជាគណៈអធិបតីក្នុងពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍ “យ៉ាងហោចណាស់ចំនួន ៥”¹⁰⁵⁹ ហើយបានចោលការសន្និដ្ឋានទៅលើភស្តុតាងរបស់សហមេធាវី ដែលថា ការចោទប្រកាន់នីមួយៗ អំពីការចូលរួមរបស់ អោ អាន ក្នុងពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍ តម្រូវឱ្យមានការបញ្ជាក់ផ្ទាល់សម្រាប់ព្រឹត្តិការណ៍ នោះ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ភស្តុតាងដែលទទួលបានពីសាក្សីច្រើន ដែលបញ្ជាក់ថា អោ អាន បានធ្វើជាគណៈអធិបតីក្នុងពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយចំនួន បានបញ្ជាក់ទៅវិញទៅមក។ ការពឹងផ្អែករបស់

ឱ្យអនុវត្តនៅទូទាំងភូមិភាគកណ្តាល។ ក្នុងករណីនេះ ការបញ្ជាក់មានមកពី កែ ពក ដែលជាថ្នាក់ដឹកនាំផ្ទាល់របស់ អោ អាន។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពឹងផ្អែកលើ សាត ភាព ចំពោះការចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំនានារបស់ អោ អាន។

¹⁰⁵⁶ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៣១៤-៣១៥ ដែលយោងទៅកំណត់ហេតុនៃការ ស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សាត ភាព ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/504 នៅត្រង់ ERN 01146374, 01146394 (ឆ .២៧-ឆ.២៨, ឆ.១៣៨-ឆ.១៣៩) (“គាត់ [អោ អាន] បាននិយាយអំពីផែនការរៀបការ។ ពួកគេគ្រោងនឹងបង្កើនកម្លាំងថ្មី ឬក៏ ប្រជាជនថ្មីៗដល់១៥ទៅ២០លាននាក់ នៅក្នុងរយៈពេលពី១៥ទៅ២០ឆ្នាំទៀត [...] នេះគឺជាផែនការអាស៊ី ដែលសំដៅលើ ផែនការរបស់ ប៉ុល ពត [...] តាមរយៈការរៀបការអ្នកដែលធ្វើការតាមមន្ទីរក្រសួង និងសហករណ៍ជាមួយគ្នា។ គាត់លើកឡើង ពីចំណុចនេះជាក់លាក់តែម្តង [...] ក្រោយរៀបការហើយ [...] ត្រូវបង្កើតកូន”) និងនៅត្រង់ ERN 01146397 ខ្ញុំចង់បន្តនិយាយ ពីរឿងកម្លាំងនៅអាស៊ី។ ផែនការរបស់គេ គឺបង្កើតប្រជាជនដែលមានអាយុពី១៥ទៅ២០ឆ្នាំ ឱ្យបាន២០លាននាក់ ហើយវាយយក ព្រៃឥត និងខ្មែរសារិនមកវិញនៅឆ្នាំ២០០១”)។

¹⁰⁵⁷ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សាត ភាព ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/504 នៅត្រង់ ERN 01146373 (ឆ.១៩)។

¹⁰⁵⁸ សូមមើលខាងលើ មូលដ្ឋានទី៥(iii)។

¹⁰⁵⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៥៣ និងលេខយោងដើងទំព័រ ៣៩២ ដែលយោងទៅ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២២៨, ៦៨៥។

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិលើភស្តុតាង របស់ យូ វ៉ាន់ និង ប្រាក់ យុត¹⁰⁶⁰ នៅពេលសន្និដ្ឋានថា អា អាន បានធ្វើជាគណៈអធិបតីក្នុងពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍ក្នុងស្រុកកំពង់សៀម និងនៅការិយាល័យស្រុក ព្រៃទទឹង មិនមែនជាមិនសមហេតុផលទេ¹⁰⁶¹។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថែមទៀតថា តូយ មៀច និង ទូច ចំរើន បានផ្តល់ភស្តុតាងផ្ទាល់លម្អិតអំពីការធ្វើជាគណៈអធិបតីរបស់ អា អាន ក្នុងពិធីអាពាហ៍ ពិពាហ៍ រួមទាំងអាពាហ៍ពិពាហ៍ផ្ទាល់របស់ ទូច ចំរើន ផងដែរ¹⁰⁶²។

៥៤២. ចុងក្រោយ ការសន្និដ្ឋានរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលថា អា អាន បានប្រកាស គោលនយោបាយមួយដែលតម្រូវឱ្យប្តីប្រពន្ធរៀបការរួមដំណេកជាមួយគ្នា¹⁰⁶³ ត្រូវបានគាំទ្រដោយ សាត ភាព ដែលភស្តុតាងរបស់គាត់បង្ហាញថា អា អាន បានបញ្ជាក់ថា “ក្រោយរៀបការហើយ យើងគួរ

¹⁰⁶⁰ សូមមើលខាងលើ មូលដ្ឋាន v(ii)(ក) ដែលចៅក្រមអន្តរជាតិបានពិភាក្សាពីភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាសំខាន់ៗនៃភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត ពាក់ព័ន្ធនឹងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ និងការសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួនដែលថា ការពឹងផ្អែករបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិលើភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត (ដូចបានបញ្ជាក់ដោយ យូ វ៉ាន់) មិនថា មិនសមហេតុផលទេ។

¹⁰⁶¹ យូ វ៉ាន់ និងប្រាក់ យុត ផ្តល់សក្ខីកម្មដោយផ្ទាល់ថា អា អាន បានធ្វើជាគណៈអធិបតីនៅក្នុងពិធីរៀបការ។ សូមមើល ប្រតិ ចារឹកក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ (ប្រាក់ យុត) ឯកសារ D219/702.1.95 ERN 01253311 ទំព័រ ៣៨: ២២-៣៨:២៤ (“ខ្ញុំទទួលស្គាល់ហើយ ពូអា គាត់ចូលរួម។ អ៊ីចឹង ខ្ញុំទទួលស្គាល់ទាំងពីរហ្នឹង គឺថាខាងខ្ញុំជាអាង គឺចូលរួមក្នុង ការរៀបចំអាពាហ៍ពិពាហ៍ឱ្យចាមនេះ ចំនួន១០គូហ្នឹង គឺខ្ញុំទទួលខុសត្រូវទៅចុះ”)។ ប្រតិចារឹកក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែ មករា ឆ្នាំ២០១៦ (យូ វ៉ាន់) ឯកសារ D219/702.1.87 ERN 01451961 ទំព័រ ៥៩:៩-៥៩:១១ (“កាលណាការច្រើនគូ ប្រាំ ប្រាំមួយគូ ទៅ១០គូ ក៏ឃើញមាន តាអា ហ្នឹងគាត់ទៅជួយរៀបដែរ។ កាលណាចិត្តច្រើនទៅ [...] ប្រាក់ យុត ហ្នឹងរៀបទៅ”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ វ៉ាន់ ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/138 នៅត្រង់ ERN 01056045- 10156046 (ឆ.៣១,ឆ.៣៣)។ យូ វ៉ាន់ បញ្ជាក់ថា អា អាន មានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការចាត់ចែងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយផ្ទាល់។ សូម មើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ វ៉ាន់ ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/138 នៅត្រង់ ERN 01056045 (ឆ.២៦) (“តាអា ឱ្យសិទ្ធិថ្នាក់ស្រុកជាអ្នករៀបចំការរៀបការដោយខ្លួនឯង”)។

¹⁰⁶² កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តូយ មៀច ចុះថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/582 នៅត្រង់ ERN 01166943-01166944 (ឆ.១២២-ឆ.១២៩) (“នៅរោងបាយនៃមន្ទីរភ័ស្តុភារ [...] តា អាន ដែលជាគណៈតំបន់។ គាត់គឺជាអ្នក រៀបចំពិធីនេះ [...] គាត់ឡើងប្រកាសបើកពិធីរៀបការនោះ”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទូច ចំរើន ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/435 នៅត្រង់ ERN 01124166 (ឆ.៣៨-ឆ.៤០) (“តាអា និយាយថា ស្តែកខ្ញុំត្រូវរៀបការ ជាមួយប្រពន្ធខ្ញុំ [...] សៈ តើ តាអា បានមកចូលរួមក្នុងពិធីរៀបការដែរឬទេ? ឆ.៣៩៖ បាទ។ សៈ តើគាត់ជាអធិបតីក្នុងពិធី រៀបការនោះឬទេ? ឆ.៤០៖ បាទ”)។

¹⁰⁶³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៥៣-១៥៤ លេខយោងជើងទំព័រ ៣៨៧, ៣៩០-៣៩១, ៣៩៣ ដែលយោងទៅ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៣១៦។



ស្រឡាញ់គ្នាជាប្តីប្រពន្ធ” ហើយថា ពួកគេត្រូវ “បង្កើតកូន”¹⁰⁶⁴។ ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់មេធាវីការពារ ក្តី¹⁰⁶⁵ ភស្តុតាងរបស់ សាត ភាព ត្រូវបានបញ្ជាក់បន្ថែមដោយ យូ វ៉ាន់ ដែលបានរៀបរាប់លម្អិតថា គាត់ បានស្តាប់ឮពី ប្រាក់ យុត ថា “[អោ] អាន [...] ចេញច្បាប់ថា អ្នកដែលរៀបការហើយ ត្រូវតែរួមដំណេក ជាមួយគ្នា”¹⁰⁶⁶។ ចុងបញ្ចប់ ភស្តុតាងដែលថា ប្តីប្រពន្ធនៅក្នុងស្រុកកំពង់សៀម និងស្រុកព្រៃឈរ (ក្រោម សិទ្ធិអំណាចរបស់ អោ អាន ក្នុងឋានៈជាលេខាតំបន់ ៤១) ត្រូវបានណែនាំឱ្យរួមដំណេកជាមួយគ្នា¹⁰⁶⁷ រួម ទាំង ប្រាក់ យុត¹⁰⁶⁸ ផងដែរនោះ គ្រាន់តែគាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋានថា អោ អាន ជាអ្នកប្រកាសគោល នយោបាយនេះប៉ុណ្ណោះ។ ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តី¹⁰⁶⁹ ចំណុចថាតើ អោ អាន បាន ឬមិន បានផ្តល់ការណែនាំជាក់លាក់ដល់ប្តីប្រពន្ធទាំងនោះក្តី មិនមែនជាកត្តាកំណត់ពីការទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់

¹⁰⁶⁴ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៣១៦ លេខយោងជើងទំព័រ ៨៣៩ ដែលយោង ទៅ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សាត ភាព ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/504 នៅត្រង់ ERN 01146394 (ឆ.១៣៩)។ ចៅក្រមអន្តរជាតិរដ្ឋមតិថា ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនបានឃើញកំហុសណាមួយចំពោះការសំអាងរបស់សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិទៅលើការរៀបរាប់ពីព្រឹត្តិការណ៍ដំណើររឿងយ៉ាងលម្អិតពីវត្តមានរបស់ អោ អាន នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ មួយដែលគាត់បាននិយាយអំពីគោលនយោបាយអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ ប.ក.ក ឡើយ។

¹⁰⁶⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៥៣ លេខយោងជើងទំព័រ ៣៩១ ដែលយោងទៅ ដីកា ដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៣១៦។

¹⁰⁶⁶ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ វ៉ាន់ ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/138 ត្រង់ ERN 01056057 (ឆ.៨០) (“ប្រាក់ យុត ប្រាប់ខ្ញុំថាគឺតាអាន មេតំបន់ជាអ្នកចេញច្បាប់ថាអ្នកដែលរៀបការហើយត្រូវតែរួមដំណេកជាមួយគ្នា”)។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះរដ្ឋមតិសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួនស្តីពីភស្តុតាងចម្លើយសាក្សីនៅក្នុងមូលដ្ឋានទី៥ (v) និងក្នុងការពិនិត្យឡើងវិញលើ ចំណុចសំខាន់នៃការស្តាប់ចម្លើយ អង្គបុរេជំនុំជម្រះពុំឃើញមានកំហុសណាមួយដោយសារតែសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរ ជាតិនោះឡើយ។

¹⁰⁶⁷ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៦៨៦ លេខយោងជើងទំព័រ ២៣៦០។

¹⁰⁶⁸ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញឹម កុល ចុះថ្ងៃទី១១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/171 នៅត្រង់ ERN 01065955 (ឆ.៤៤) (“បើសិនជាមានគុណមិនចុះសម្រុងនឹងគ្នា អ្នកនោះនឹងត្រូវគេចោទប្រកាន់ថាប្រឆាំងនឹងអង្គការ និងក្បួន អង្គការ។ គេមិនបាននិយាយថា ឱ្យយើងត្រូវតែរួមភេទច្បាស់ៗនោះទេ ប៉ុន្តែយើងទាំងអស់គ្នាយល់ថា ការពន្យល់ប្រាប់យើងគឺ មានន័យដូច្នោះ។ នៅពេលដែល ប្រាក់ យុត ធ្វើជាអធិបតីក្នុងពិធីការចាប់ដៃនេះ ក៏គាត់ធ្វើការពន្យល់ព្រមានដូចគ្នាអ៊ីចឹងដែរ [...] យើងទាំងអស់គ្នាដឹងជាមុនរួចស្រេចហើយថា បន្ទាប់ពីរៀបការហើយ គឺយើងត្រូវតែរួមដំណេកជាមួយគ្នាប្រសិនបើយើង”។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី មួក សេងលី ចុះថ្ងៃទី៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/502 នៅត្រង់ ERN 01142495 (ឆ.៣៧) (“យាយ យូ ទូ និងមិត្តលឿង និងសៀម ជាគណៈអធិបតីក្នុងពិធីរៀបការនោះ។ ពួកគេបានលើកឡើងឱ្យគូ ស្រករត្រូវស្រឡាញ់គ្នា និងបង្កើតកូនឱ្យអង្គការ ទាំងពីរលើកដែលខ្ញុំចូលរួម”)។

¹⁰⁶⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៥៤ លេខយោងជើងទំព័រ ៣៩៤-៣៩៥។



បានឡើយ¹⁰⁷⁰។

៥៤៣. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហមេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថា គ្មានអ្នកវិនិច្ឆ័យលើអង្គហេតុដែលសមហេតុផលណាមួយអាចធ្វើការសន្និដ្ឋានដែលរងការជំទាស់នោះឡើយ។ ហេតុដូច្នេះ មូលដ្ឋានទី៦ (៧) ត្រូវបដិសេធពោល។

មូលដ្ឋានទី៦(viii) ÷ តួនាទីរបស់ អោ អាន នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅតាមទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម

១. សារណា

៥៤៤. សហមេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា ដោយសារតែមិនមានសិទ្ធិអំណាច តំណែង តួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ អោ អាន ក្នុងតំបន់ ៤១ និងភូមិភាគកណ្តាល ការមិនបានប្រព្រឹត្ត និងគ្មានវត្តមានរបស់គាត់នៅទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ និងការគ្មានការដឹង ឬចេតនារបស់គាត់ក្នុងការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការសន្និដ្ឋានថា អោ អាន ទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់តាមរយៈទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់¹⁰⁷¹។ នៅក្នុងចម្លើយតបរបស់ខ្លួន សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកឡើងថា សហមេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថា មិនមានអ្នកវិនិច្ឆ័យលើអង្គហេតុដែលសមហេតុផលណាអាចធ្វើការសន្និដ្ឋានទាំងនេះបានទេ ពីព្រោះថា ទង្វើករណីរបស់ពួកគេផ្អែកលើការចោទប្រកាន់ពីកំហុសដែល អោ អាន មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងបញ្ជាក់ឡើយ¹⁰⁷²។

¹⁰⁷⁰ សហមេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា គ្មានសាក្សីណាម្នាក់ដែលដកស្រង់ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានបញ្ជាក់ថា អោ អាន បានផ្តល់ការណែនាំជាក់លាក់អំពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលតម្រូវឱ្យរួមដំណេកនោះទេ។ ក៏ប៉ុន្តែ អង្គជំនុំជម្រះមិនបានរកឃើញកំហុសណាមួយឡើយចំពោះការសន្និដ្ឋានរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលថា អោ អាន បានប្រកាសពីគោលនយោបាយដែលតម្រូវឱ្យប្តីប្រពន្ធរៀបការ ត្រូវរួមដំណេកជាមួយគ្នា ហើយអង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា អ្វីដែលពាក់ព័ន្ធត្រងចំណុចនេះ គឺថា គោលនយោបាយនេះត្រូវបានអនុវត្តតាមរយៈការណែនាំជាក់លាក់ (រួមបញ្ចូលទាំងអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ផ្ទាល់របស់ អោ អាន ឈ្មោះ ប្រាក់ យុត) នៅក្នុងតំបន់ដែលស្ថិតនៅក្រោមសិទ្ធិអំណាចរបស់ អោ អាន។

¹⁰⁷¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៥៥។ ប្រតិចារឹកក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និងឯកសារ D360/18.1 ERN 01626073 ទំព័រ ១៩:១៦-១៩:២២។

¹⁰⁷² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៨៤។



២. ការពិភាក្សា

៥៤៥. ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា ទង្វើករណីរបស់ អោ អាន ផ្អែកលើកំហុសនៃការសន្និដ្ឋានរបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិទាក់ទងនឹងតំណែង សិទ្ធិអំណាច និងការប្រព្រឹត្តិរបស់ អោ អាន នៅ ភូមិភាគកណ្តាល និងតំបន់ ៤១ ដោយមិនបានចោទប្រកាន់ទៅលើកំហុសអង្គហេតុជាក់លាក់ឡើយ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានសម្រេចរួចហើយ ក្នុងចំណោមចំណុចផ្សេងៗ ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរ ជាតិមិនមានកំហុសនោះទេក្នុងការសន្និដ្ឋានថា អោ អាន គឺជាអនុលោមភូមិភាគកណ្តាល និងជាលេខាតំបន់ ៤១ និងថា គាត់បានអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចរបស់គាត់នៅក្នុងភូមិភាគកណ្តាល និងតំបន់ ៤១¹⁰⁷³។ ហេតុដូច្នេះ មូលដ្ឋានទី៦ (៨) ត្រូវបដិសេធចោល។

ច. មូលដ្ឋានទី៧៖ សម្ភាវហេតុដែលមានកំហុសអង្គដែលជាឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទ ប្រកាន់មានស្ថានទម្ងន់ល្មមគ្រប់គ្រាន់

១. សារណា

៥៤៦. សហមេធាវីលើកទង្វើករណីថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសអង្គដែលសម្រេច ថាស្ថានទម្ងន់នៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់គឺល្មមគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់តុលាការសម្រាប់ឱ្យតុលាការ មានយុត្តាធិការបុគ្គលលើ អោ អាន¹⁰⁷⁴។ ទីមួយ សហមេធាវីលើកឡើងថា ភស្តុតាងភាគច្រើន ពាក់ព័ន្ធនឹង ការទទួលខុសត្រូវ និងតួនាទីរបស់ អោ អាន នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងតំបន់៤១ ដែលជា “តំបន់ភូមិសាស្ត្រតូច មួយ” បើប្រៀបធៀបទៅនឹងតំបន់ដទៃទៀតដែលគ្រប់គ្រងដោយកម្មាភិបាលដទៃទៀត ដូចជា កែ ពក និង តាម៉ុក¹⁰⁷⁵។ ទីពីរ សហមេធាវីតវ៉ាថាវិធីសាស្ត្រក្នុងការគណនាចំនួនជនរងគ្រោះពាក់ព័ន្ធនឹង អោ អាន (នៅ តំបន់៤១ តំបន់៤២ និង តំបន់៤២) គឺផ្អែកលើ “ការទាយស្មាន” ដែលបណ្តាលឱ្យចំនួនជនរងគ្រោះមិន បំពេញបានតាមបទដ្ឋាននៃការ បញ្ជាក់ភស្តុតាង¹⁰⁷⁶។

¹⁰⁷³ សូមមើលខាងលើ មូលដ្ឋានទី៦(iv) និង(v)។
¹⁰⁷⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៥៧ យោងទៅ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំ ជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៧០៦-៧០៨។
¹⁰⁷⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៥៨។ ប្រតិចារឹកសវនាការសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1, ERN 01626077 ទំព័រ ២៣:១១ ដល់ ២៣:១៤។
¹⁰⁷⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៥៩។



៥៤៧. ទីបី ពាក់ព័ន្ធនឹងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលបានចោទប្រកាន់ សហមេធាវីលើកទឡើងករណីថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខានមិនបានអនុវត្ត “លក្ខខណ្ឌច្បាប់ក្នុងការដាក់ឱ្យ អា អាន ទទួល ខុសត្រូវចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅក្នុងតំបន់៤២ និង ៤៣ តាមរយៈសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម”¹⁰⁷⁷។ សហមេធាវីលើកឡើងថា ជាការចាំបាច់ត្រូវបង្ហាញថា “ឧក្រិដ្ឋកម្មអាចត្រូវដាក់បន្ទុកទៅលើយ៉ាងហោចណាស់ក៏សមាជិកមួយរូបនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ហើយសមាជិករូបនេះនៅពេលប្រើប្រាស់ចារីផ្ទាល់គឺធ្វើសកម្មភាពដើម្បីជំរុញដល់ផែនការរួម”¹⁰⁷⁸។ សហមេធាវីអះអាងថា “ពុំមានការព្យាយាម” ភ្ជាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មទៅនឹងសមាជិកសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមឡើយ¹⁰⁷⁹។ សហមេធាវីក៏បានលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខានមិនបានផ្តល់ភស្តុតាងថា អា អាន ទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅក្នុងតំបន់៤២ និង តំបន់៤៣តាម រយៈការរៀបចំផែនការ ការបញ្ជា ការញុះញង់ ឬការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើឡើយ¹⁰⁸⁰។ ជាលទ្ធផល សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសខ្ពស់ ដោយបានរួមបញ្ចូលមរណភាពរបស់ប្រជាជនចាមនៅក្នុងតំបន់៤២ និង៤៣ ទៅក្នុងចំនួនសរុបនៃជនរងគ្រោះនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ និង ដែលបានសម្រេចថាមានស្ថានទម្ងន់ល្មមគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការកំណត់យុត្តាធិការបុគ្គលលើ អា អាន¹⁰⁸¹។

៥៤៨. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា អា អាន ខកខានមិនបានបង្ហាញថា ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលរូបគាត់ត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះ មិនមានទម្ងន់គ្រប់គ្រាន់ដើម្បីដាក់រូបគាត់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ឡើយ¹⁰⁸²។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិរំលេចថា ទំហំនៃតំបន់ភូមិសាស្ត្រដែលគ្រប់គ្រងដោយបុគ្គលម្នាក់ពុំមែនជាកត្តាកំណត់នូវកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់ឡើយ ពោលគឺ ពិតណាស់ដែល ខុច ស្ថិតក្នុងចំណោមជនទាំងឡាយ “ដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” បើទោះបីជា

¹⁰⁷⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៦២។
¹⁰⁷⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៦២។
¹⁰⁷⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៦២។
¹⁰⁸⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៦១។
¹⁰⁸¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៦០-១៦៣។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិកសវនាការ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN ERN 01626077 ទំព័រ ២៣:១៧ ដល់ ២៣:២១។
¹⁰⁸² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៨៩។ ប្រតិចារិកសវនាការសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626106 ទំព័រ ៥២:១១ ដល់ ៥២:១៧។

មន្ទីរស-២១ មានទំហំតូចជាងតំបន់៤១ ច្រើនក៏ដោយ។ អ្វីដែលពាក់ព័ន្ធគឺថា ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងអ្វីដែល អា អា ន បានចូលរួមគឺជា “បទចោទព្រហ្មទណ្ឌដ៏ធ្ងន់ធ្ងរបំផុតក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រមនុស្សជាតិ”¹⁰⁸³។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ កត់សម្គាល់បន្ថែមទៀតថា វិធីសាស្ត្ររបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិក្នុងការគណនា ចំនួនជនរងគ្រោះគឺក្នុងកម្រិតអប្បបរមា ដោយយកចំនួនទាប ក្នុងករណីមានភាពមន្ទិល និងចំពោះជនរងគ្រោះនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍លើជនជាតិចាម នៅតំបន់៤២ និង៤៣បានលើកទទ្ទឹករណ៍ថា ការសន្និដ្ឋានដ៏សមហេតុផលគឺថា ចារីផ្ទាល់ដែលបានត្រួតត្រាអំពើប្រល័យពូជសាសន៍អនុវត្តតាមបញ្ជារបស់ កែ ពក និង កម្មាភិបាល ប.ក.ក ផ្សេងៗទៀតដែលសុទ្ធតែជាសមាជិកនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម¹⁰⁸⁴។

៥៤៩. នៅក្នុងការឆ្លើយតប សហមេធាវីលើកឡើងថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិខកខានមិនបានផ្តល់ ភស្តុតាងគាំទ្រទទ្ទឹករណ៍ឬទាញអំណះអំណាងរបស់សហមេធាវី និង ផ្ទុយទៅវិញ “ជ្រើសរើស ដោយមិនត្រឹមត្រូវ” ចំពោះទទ្ទឹករណ៍របស់ពួកគេ¹⁰⁸⁵។ សហមេធាវីលើកអំណះអំណាងថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិខកខានមិនបានជំទាស់អង្គហេតុ ដែលថាភស្តុតាងដែលបានផ្តល់ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ សឹងតែទាំងអស់បានពីតំបន់៤១ និងថាពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់គាំទ្រដល់ការគណនាចំនួនជនរងគ្រោះនៅភូមិភាគកណ្តាលឬតំបន់៤១¹⁰⁸⁶។ សហមេធាវី តវ៉ាថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងដោយមិនត្រឹមត្រូវ ជាការផ្ទុយទៅនឹងយុត្តិសាស្ត្រ អ.វ.ត.ក ថា “កត្តានានាដូចជា ដែនកំណត់ភូមិសាស្ត្រ និងចំនួនជនរងគ្រោះមិនសូវសំខាន់ជាងស្ថានទម្ងន់នៃបទឧក្រិដ្ឋ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទេ ហើយថា អំពើប្រល័យ

¹⁰⁸³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អា ន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៩០ យោងទៅ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អា ន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ២២៧។ ប្រតិចារិកសវនាការសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626106 ទំព័រ ៥២:១៩ ដល់ ៥២:២២។

¹⁰⁸⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អា ន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៩០ យោងទៅ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អា ន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៨០, ១៨៤, ១៩៥, ៦០៧-៦១៥, ៦២៣-៦២៨។ ប្រតិចារិកសវនាការសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/8.1, ERN 01626037-01626038 ទំព័រ ៤៧:២៣ ដល់ ៤៨:៨ 01626038-01626039 ទំព័រ ៤៩:១៦ ដល់ ៥០:១ 01626039 ទំព័រ ៥០:១២ ដល់ ៥០:១៨។ ប្រតិចារិកសវនាការសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/10.1, ERN (EN) 01626142-01626143 ទំព័រ ១៥:២៣ ដល់ ១៦:១១។

¹⁰⁸⁵ ការឆ្លើយតបរបស់ អា អា ន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៤៤។

¹⁰⁸⁶ ការឆ្លើយតបរបស់ អា អា ន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៤៤-៤៥។

ពូជសាសន៍នៅក្នុងតំបន់៤២ និង តំបន់៤៣ អាចសន្និដ្ឋានបាន និងកើតឡើងដោយសារតែ អោ អាន”¹⁰⁸⁷។

២. ការពិភាក្សា

៥៥០. ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា មិនមែនជាការមិនសមហេតុផលសម្រាប់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែលសម្រេចថា ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់មានភាពធ្ងន់ធ្ងរគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការ សន្និដ្ឋានថា អោ អាន ស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក¹⁰⁸⁸។

៥៥១. ទីមួយ ពាក់ព័ន្ធនឹង “តំបន់ភូមិសាស្ត្រតូច”¹⁰⁸⁹ ដែលក្នុងនោះរួមមាន ក្នុងការប្រៀបធៀបទៅនឹងតំបន់ នានាដែលគ្រប់គ្រងដោយ កែ ពក និង តាម៉ុក ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនយល់ឃើញថា តំបន់ ភូមិសាស្ត្រតូចមួយដែលមានអំពើឧក្រិដ្ឋនៅក្នុងនោះផ្ទាល់ ឬដោយប្រៀបធៀបជាមួយជនល្មើសដទៃទៀតត្រូវ “គាំទ្រ”¹⁰⁹⁰ ការសម្រេចលើការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតនោះទេ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិអះអាងថា ទោះបីជានៅកន្លែងដែលឧក្រិដ្ឋកម្មបានសាចនៅក្នុងតំបន់ “ដែលមានកម្រិតភូមិសាស្ត្រ”ក៏ដោយ បទល្មើសធ្ងន់ធ្ងរអាចត្រូវបានពិចារណា ក្នុងបរិបទនៃស្ថានទម្ងន់¹⁰⁹¹។ ចៅក្រមអន្តរជាតិរម្លឹកថាការពិចារណាដែលអាចត្រូវបានរាយតម្លៃត្រឹមត្រូវក្នុងការកំណត់ស្ថានទម្ងន់នៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទ ត្រូវបានរៀបរាប់ច្បាស់លាស់ និង

¹⁰⁸⁷ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៤៤-៤៥។

¹⁰⁸⁸ ចៅក្រមអន្តរជាតិរម្លឹកថា ដូចមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ១ និងមាត្រា ២ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ការសម្រេចអំពីយុត្តាធិការបុគ្គលតម្រូវឱ្យមានការកំណត់អត្តសញ្ញាណ “មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” សូមមើល ឧទាហរណ៍ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) មតិយោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២១ (រៀបរាប់ថា នេះជាការតម្រូវឱ្យមានការរាយតម្លៃទាំងទៅលើភាពធ្ងន់ធ្ងររបស់ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ឬដាក់បន្ទុក និងកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនសង្ស័យ។ ការរាយតម្លៃនេះត្រូវធ្វើឡើងដោយផ្អែកទាំងលើបរិមាណវិស័យ និងគុណវិស័យ ទៅតាមករណីជាក់ស្តែងនីមួយៗ ដោយពិចារណាលើបរិបទទូទៅ និងកាលៈទេសៈផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ជនសង្ស័យ)។

¹⁰⁸⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៥៨។

¹⁰⁹⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៥៨។

¹⁰⁹¹ សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៧០៦-៧០៨ (ដែលក្នុងកថាខណ្ឌទាំងនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពិចារណាលើលក្ខណៈ និងផលប៉ះពាល់នៃឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ អោ អាន ប្រឆាំងនឹងប្រជាជនចាម)។ សូមមើលផងដែរ ឧទាហរណ៍ (“សាលក្រម Kunarac និងអ្នកផ្សេងទៀត (តុលាការ ICTY)”) កថាខណ្ឌ ៨៥៨ (អង្គជំនុំជម្រះពិចារណាលើតំបន់ភូមិសាស្ត្រដ៏តូចនៃ Foča និងរកឃើញមានកំហុសណាមួយក្នុងការពិចារណាលើមូលដ្ឋានឧក្រិដ្ឋនេះទេ ដោយអះអាងថា ដោយពុំមានជនជាប់ណាម្នាក់ជាអ្នកបញ្ជា ហើយ “ឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ពួកគេត្រូវបានកំណត់តាមលក្ខណៈភូមិសាស្ត្រ” បទល្មើសធ្ងន់ធ្ងរអាចត្រូវបានពិចារណា “នៅក្នុងបរិបទនៃការពិចារណាលើភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃបទល្មើស”)។



ជាប់ទាក់ទងនឹងកត្តានានាដូចជា លក្ខណៈ និងទំហំនៃ ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលរងការចោទប្រកាន់ឬត្រូវបានចោទប្រកាន់ ផលប៉ះពាល់លើជនរងគ្រោះ ចំនួនជនរងគ្រោះ វិសាលភាពភូមិសាស្ត្រនិងពេលវេលា និងរបៀបដែលឧក្រិដ្ឋកម្មត្រូវបានប្រព្រឹត្ត ព្រមទាំងចំនួនហេតុការណ៍ដាច់ពីគ្នានានា¹⁰⁹²។ វិសាលភាពភូមិសាស្ត្រនៃឧក្រិដ្ឋកម្មគឺជាពហុកត្តា ប៉ុន្តែមិនមែនជាកត្តាកំណត់នោះទេ។

៥៥២. នៅក្នុងរឿងក្តីនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានវាយតម្លៃ លើលក្ខណៈនៃបទល្មើសធ្ងន់ធ្ងរ និងបានពិនិត្យពិចារកត្តាពាក់ព័ន្ធក្នុងការវាយតម្លៃស្ថានទម្ងន់៖ គាត់សម្រេចក្នុងចំណោមបញ្ហាផ្សេងៗថា “បន្ថែមពីតួនាទីខ្ពស់ជាផ្លូវការរបស់ អោ អាន ស្ថានទម្ងន់នៃសកម្មភាពរបស់គាត់និងភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃផលប៉ះពាល់ដោយសារសកម្មភាពរបស់គាត់ ជាពិសេស មកលើសហគមន៍ជនជាតិចាម [...] ផ្តល់យុត្តិកម្មសម្រាប់សេចក្តីសន្និដ្ឋានថាគាត់គឺជាជនម្នាក់ក្នុងចំណោមជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”។¹⁰⁹³ ការណ៍នេះ រួមទាំងការពិចារណាលើវិសាលភាពភូមិសាស្ត្រនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ អោ អាន និង “តួនាទីច្បាស់លាស់របស់គាត់ក្នុងការរៀបចំនិងអនុវត្តការបំបាត់ជនជាតិចាមនៅភូមិភាគកណ្តាលទូទាំងតំបន់ ៤១ ជាពិសេស”¹⁰⁹⁴។ អាស្រ័យហេតុនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុសក្នុងការសម្រេចពីស្ថានទម្ងន់គ្រប់គ្រាន់នៅក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលទេ ពោលគឺ ទោះបីជានៅក្នុង “តំបន់ភូមិសាស្ត្រតូច”ក៏ដោយ។

៥៥៣. ទីពីរ ទោះបីជាមានការគណនាចំនួនជនរងគ្រោះ “កម្រិតទាប” ក៏ដោយ¹⁰⁹⁵ ប៉ុន្តែចៅក្រមអន្តរជាតិមិនយល់ស្របនឹងអំណះអំណាងរបស់សហមេធាវីដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រមួយ “ដែលផ្អែកលើ ការ ទាយ ស្មាន ”¹⁰⁹⁶ ឬ ថា គាត់ មិន បាន ផ្តល់ ភស្តុតាង គ្រប់

¹⁰⁹² សេចក្តីពិចារណាទៅលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) មតិយោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២៧។

¹⁰⁹³ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៧០៦។

¹⁰⁹⁴ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៧០៨ (លើសពីនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុសក្នុងការកំណត់ពីភាពធ្ងន់ធ្ងរទេ ដោយពិចារណា និងសន្និដ្ឋានថា “ការបំបាត់ជនជាតិចាមនៅក្រោមឥទ្ធិពលរបស់ អោ អាន ក្រោយពីគាត់កាន់តំណែងនៅភូមិភាគកណ្តាល គឺកើនឡើងមិនឈប់ឈររហូតដល់ចំណុចកំពូល គ្មានត្រាប្រណី និងមានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធយ៉ាងសាហាវ”)។

¹⁰⁹⁵ សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ ៨៦។

¹⁰⁹⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៥៩។



គ្រាន់អំពីចំនួនជនរងគ្រោះសម្រាប់ “ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងតំបន់ ៤១ និងភូមិភាគកណ្តាល។”¹⁰⁹⁷

៥៥៤. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ជាការច្បាស់ថា ចំនួនជនរងគ្រោះ ជនជាតិចាមចំនួន ១៧.១១៥¹⁰⁹⁸ គឺមានបួសគល់ចេញពីភស្តុតាង ពោលគឺមិនមែន “ការទាយស្មាន” ឡើយ¹⁰⁹⁹។ អង្គជំនុំជម្រះ ពិចារណាជាពិសេសលើដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) ឧបសម្ព័ន្ធ IV - ជនរងគ្រោះចាម ដែលតារាងលម្អិតនេះដែលផ្តល់ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិរៀបរាប់អំពីប្រភពនៃភស្តុតាងដែលគាត់យកជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ចំនួនជនរងគ្រោះ ក្នុងនោះរួមមាន ជាអាទិ៍ តំបន់(៤១ ៤២ ឬ៤៣) ស្រុក ភូមិ និង ឃុំដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ អត្តសញ្ញាណសាក្សី សំណួរជាក់លាក់ដែលបានលើកឡើង និងចម្លើយតបពិតប្រាកដពាក់ព័ន្ធនឹងចំនួនជាក់លាក់នៃជនរងគ្រោះចាមដែលបានរៀបរាប់¹¹⁰⁰។

៥៥៥. ចៅក្រមអន្តរជាតិរដ្ឋប្បវេណីបន្ថែមទៀតថា ពុំមានលក្ខខណ្ឌបែបគណិតវិទ្យាសម្រាប់ចំនួនមនុស្សស្លាប់ដែលភស្តុតាងត្រូវតែលើសក្នុងការវាយតម្លៃភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្មនោះទេ សម្រាប់កំណត់យុត្តាធិការបុគ្គល¹¹⁰¹។ ជាលទ្ធផល ការតវ៉ារបស់សហមេធាវីដែលថា “ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បី

¹⁰⁹⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៥៩។

¹⁰⁹⁸ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៨១៤។

¹⁰⁹⁹ សូមមើល ក្នុងចំណោមផ្សេងទៀត សំណុំរឿង ០០៤/២ ឧបសម្ព័ន្ធ ៤ នៃដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ជូនដំណឹងជាភាសាអង់គ្លេសនៅថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ និងជាភាសាខ្មែរនៅថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360.4 (“ឧបសម្ព័ន្ធ ៤ នៃដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360.4)”)។ សូមមើលផងដែរ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ១៣៨ (ឧទាហរណ៍ បញ្ជាក់ថា “ចំពោះទីតាំង ឬសេណារីយ៉ូឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់ យើងប្រកាន់យកគូលេខអភិរក្សនិយម គឺចំនួនជនរងគ្រោះជាអប្បបរមាដែលអាចធ្វើការប៉ាន់ស្មានបាន តាមរយៈភស្តុតាង[...]”) (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

¹¹⁰⁰ ឧបសម្ព័ន្ធ ៤ នៃដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360.4)។

¹¹⁰¹ សូមមើលឧទាហរណ៍ សេចក្តីពិចារណាទៅលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) មតិយោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២១។ ICTY, ព្រះរាជអាជ្ញា និង Karadžić , IT-95-5/18-AR98bis.1.សាលក្រម.ឧទ្ធរណ៍.១១ កក្កដា ២០១៣។ សូមមើលផងដែរ ឧទាហរណ៍ សាលដីកា Karadžić ៩៨ស្ទួន (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ២៣ (អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលសង្កេតឃើញថា នៅក្នុងរឿងក្តី Karadžić អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានពិចារណាយ៉ាងច្បាស់លាស់ (និងត្រឹមត្រូវ) ថា “ការកំណត់ថាមានភស្តុតាងអាចគាំទ្រដល់ការផ្តន្ទាទោសពីបទប្រល័យពូជសាសន៍ដែរឬទេ មិនតម្រូវឱ្យមានការវាយតម្លៃជាគូលេខអំពីចំនួនប្រជាជនដែលត្រូវបានសម្លាប់ និង



គាំទ្រដល់ការគណនា [របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ] ទៅលើជនរងគ្រោះ”¹¹⁰² ត្រូវតែបដិសេធពោល។

៥៥៦. ទីបី ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានខកខានមិនបានបំពេញ “លក្ខខណ្ឌតម្រូវគតិយុត្ត”ដើម្បី “កំណត់ថា អោ អាន ទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍” ក្នុងការវាយតម្លៃស្ថានទម្ងន់នៃឧក្រិដ្ឋកម្ម សម្រាប់គោលបំណងនៃយុត្តាធិការបុគ្គល នោះឡើយ។

៥៥៧. ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ជាបឋមថា ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ចោទប្រកាន់ អោ អាន ចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍លើជនជាតិចាមក្នុងខេត្តកំពង់ចាម តាមរយៈសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម និង ជាជម្រើសម្យ៉ាងទៀត តាមរយៈការរៀបចំផែនការ ការបញ្ជា ឬការញុះញង់ និងជាជម្រើសបន្ថែមទៀត តាមរយៈការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ¹¹⁰³។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញទៀតថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុសផ្ទុះឡើយក្នុងការរកឃើញ ថា មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បង្ហាញថា អោ អាន ទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍លើ ជនជាតិចាមទូទាំងភូមិភាគកណ្តាល តាមរយៈសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម។

៥៥៨. ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបង្ហាញគ្រប់គ្រាន់នូវការរំលោភភស្តុតាង ពាក់ព័ន្ធនឹងការភ្ជាប់ អោ អាន ទៅនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្នុងតំបន់៤១ តំបន់៤២ និង តំបន់៤៣ ក្នុងនោះរួមមានការណ៍ដែលថា អោ អាន បានបង្កើតផ្នែកមួយនៃគោលបំណងរួមនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមក្នុងការសម្លាប់ប្រជាជនចាម¹¹⁰⁴ និងសម្រេចថា ភស្តុតាងបង្ហាញថា អំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅតំបន់៤២

គ្មានការកំណត់ចំនួនទេ”។

¹¹⁰² ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៤៥។

¹¹⁰³ ការអះអាងរបស់សហមេធាវីទាក់ទងនឹងទំនួលខុសត្រូវថ្នាក់លើនឹងមិនត្រូវបានយកមកពិចារណាបន្ថែមទេ ពីព្រោះសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានចោទប្រកាន់ពីទំនួលខុសត្រូវថ្នាក់លើនៅក្នុងតំបន់ ៤២ និង ៤៣ ទេ។ (សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៨៤៩ (“មិនមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បញ្ជាក់ថា អោ អាន មានអំណាចគ្រប់គ្រងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពទៅលើបណ្តាជនដែលនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ នៅក្នុងតំបន់ ៤២ និង តំបន់ ៤៣”) លើសពីនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិចោទប្រកាន់តែ JCE I ប៉ុណ្ណោះ មិនមែន JCE II ឬ JCE III (ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៤០៩)។

¹¹⁰⁴ សូមមើលឧទាហរណ៍ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៩៤-៩៨ (អោ អាន មានចេតនាប្រល័យពូជសាសន៍ នៅក្នុងគោលបំណងរួម រួមទាំងចេតនាជាក់លាក់ដើម្បីកម្ទេចក្រុមជនជាតិចាមនៅកំពង់ចាម)។ ដីកា



និង តំបន់ ៤៣ ស្របទាំងស្រុងទៅនឹងគោលបំណងរួមនេះ¹¹⁰⁵ ដែលបង្កើតលំនាំទូទៅមួយនៃការ
កំណត់គោលដៅលើជាតិពន្ធនៅក្នុងភូមិភាគកណ្តាលនៅពេលវេលាដែលពាក់ព័ន្ធ។ លេខាតំបន់ ៤២
និង តំបន់ ៤៣ ក៏ត្រូវបានកំណត់ថាជាសមាជិកសហគមន៍ក្រិដ្ឋកម្មរួម និងបានអនុវត្តគោល
នយោបាយប្រល័យពូជសាសន៍ក្នុងការ “កម្ទេច”ជនជាតិចាម ដូចដែល អោ អាន បានប្រព្រឹត្តនៅក្នុង

ដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ១៩៥ (ចាប់ពីប្រហែលចុងឆ្នាំ១៩៧៦ ឬដើមឆ្នាំ១៩៧៧
និងរហូតដល់យ៉ាងហោចណាស់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ រីក ពក, អោ អាន និងកម្មាភិបាលបក្សកុម្មុយនីស្តផ្សេងទៀត មាន
គោលបំណងរួមក្នុងការកំណត់គោលដៅក្រុមជាក់លាក់ រួមទាំងជនជាតិចាម នៅក្នុងភូមិភាគកណ្តាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ)
។ សូមមើលផងដែរ ឧទាហរណ៍ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ
D117/70, ERN 01046794 (ឆ.២៣) (“ស៖ តើអ្នកស្រីនៅចាំឈ្មោះកម្មាភិបាលណាខ្លះ ដែលត្រូវបានចាត់តាំងឱ្យកាន់កាប់តំបន់
និងស្រុកនានាក្នុងភូមិភាគកណ្តាលដែរឬទេ? ឆ.២៣៖ [...] ខ្ញុំចាំតែតំបន់ ៤១ ដែលមានតាអាន ជាលេខា”)។ កំណត់ហេតុនៃការ
ស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/71, ERN 01046804 (ឆ.១៩) (“រីក ពក បាន
តែងតាំងតាអានឱ្យកាន់តំបន់ ៤១”)។ សូមមើលផងដែរ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ ជីម ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកុម្ភៈ
ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D117/18, ERN 00893170 (ឆ.១)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមក
រា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D219/138, ERN 01056053 (ឆ.៦៤)។

¹¹⁰⁵ សូមមើលឧទាហរណ៍ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៣០៥ (ពណ៌នាពីអំណាច
របស់ អោ អាន ក្នុងការចាប់ និងសម្លាប់មនុស្សក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំ និងមានបែបបទ រួមទាំងជនជាតិចាម និងពីរបៀបដែល “ការ
បោសសម្អាតបានធ្វើឡើងក្នុងលក្ខណៈប្រហាក់ប្រហែលគ្នានៅតំបន់ ៤២ និងតំបន់ ៤៣”)។ សូមមើលផងដែរ ក្នុងចំណោមផ្សេង
ទៀត ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៦២៣-៦២៤ (សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរ
ជាតិអះអាងថា គំរូនៃកស្មតានៅទូទាំងតំបន់ រួមមាន តំបន់ ៤១ (ស្រុកកំពង់សៀម ស្រុកកងមាស ស្រុកព្រៃឈរ) និងតំបន់ ៤២
(ស្រុកស្ទឹងត្រង់ ស្រុកបារាយណ៍ ស្រុកចំការលើ) និងតំបន់ ៤៣ (ស្រុកសន្តុក) “បញ្ជាក់ថា ការចាប់ខ្លួន ការសម្លាប់ និងការបាត់
ខ្លួនជនជាតិចាម បានកើតឡើងតាមគំរូស្រដៀងគ្នាមួយចំនួននៅទូទាំងភូមិភាគកណ្តាល ដែលនេះបង្ហាញថាមានការសម្រប
សម្រួលផែនការដើម្បីសម្លាប់ជនជាតិចាមទ្រង់ទ្រាយធំ ហើយពួកគេជាមុនសញ្ញា មិនមែនដោយសារមានកំហុសទេ ប៉ុន្តែ
ដោយសារថាពាក់ព័ន្ធនឹងជាតិពន្ធ និងសាសនារបស់ពួកគេ។ យ៉ាងហោចណាស់ មានប្រតិបត្តិការទ្រង់ទ្រាយធំចំនួនពីរ រៀបចំ
ឡើងដើម្បីសម្លាប់ជនជាតិចាម [...] ក្រោយពីកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីមកដល់៖ ទីមួយ នៅឆ្នាំ១៩៧៧ ការសម្លាប់ជនជាតិចាមជា
ទូទៅដែលយកមកពីភូមិ និងកងនានានៅទូទាំងភូមិភាគកណ្តាល ហើយភាគច្រើនលើសលុបនៅខេត្តកំពង់ចាម និងទីពីរ នៅឆ្នាំ
១៩៧៨ ការសម្លាប់ជនជាតិចាមចំនួនជាច្រើននាក់ ដែលត្រូវផ្លាស់ពីភូមិភាគបូព៌ា ទៅភូមិភាគកណ្តាល”)។ សូមមើលផងដែរ ដីកា
ដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៦១ (សន្និដ្ឋានថា អោ អាន បានចូលរួមក្នុងការប្រជុំ
ថ្នាក់ភូមិភាគដើម្បីរៀបចំផែនការបោសសម្អាតជនជាតិនៅទូទាំងភូមិភាគកណ្តាល តំបន់ ៤១, ៤២ និង ៤៣)។ ដីកាដោះស្រាយ
(ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៦០៧ (ថ្នាក់ដឹកនាំជាន់ខ្ពស់របស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា នៅដើម
ឆ្នាំ១៩៧៧ សន្និដ្ឋាន “ប្រជាជនចាមមិនអាចធ្វើការអប់រំរៀនសូត្របាន ហេតុដូច្នេះ ត្រូវលុបបំបាត់ពួកគេចោលទាំងស្រុង”)។



តំបន់៤១ ដែរ¹¹⁰⁶។ ឧទាហរណ៍ ពាក់ព័ន្ធនឹងការបោសសម្អាតនៅក្នុងតំបន់៤២ សាក្សីម្នាក់ដែល
 រស់រានមានជីវិត ឈ្មោះ ស្មាន កាស បានរៀបរាប់អំពីការចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ជាប្រព័ន្ធ និង
 របៀបដែលការបញ្ជាឱ្យសម្លាប់ចេញមកពីថ្នាក់ស្រុកនៃតំបន់៤២¹¹⁰⁷។ អាស្រ័យហេតុនេះ គំរូនៃភស្តុតាង
 បង្ហាញយ៉ាងគ្រប់គ្រាន់ តាមរយៈភស្តុតាងប្រយោលនិង/ឬភស្តុតាងដែលមានការបញ្ជាក់ទាំងអស់ថា
 អំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅក្នុងតំបន់៤២ និង ៤៣ គឺមានការភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងគ្រប់គ្រាន់ទៅនឹង
 សមាជិកសហគម្ភក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលគ្រប់គ្រងតំបន់ទាំងនោះ ជាផ្នែកមួយនៃគោលបំណងរួមដែល
 ពង្រឹងដោយការចូលរួមចំណែកដ៏សំខាន់របស់ អោ អាន¹¹⁰⁸។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា អំពើ
 ប្រល័យពូជសាសន៍លើជនជាតិចាមនៅភូមិភាគកណ្តាល តាមរយៈសហគម្ភក្រិដ្ឋកម្ម គឺត្រូវបាន
 កំណត់ត្រឹមត្រូវនៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) និងបង្ហាញយ៉ាងគ្រប់គ្រាន់
 តាមរយៈភស្តុតាងរបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ¹¹⁰⁹។ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនយល់ស្របថា
 មានកំហុសក្នុងការពិចារណាលើជនរងគ្រោះនៃតំបន់៤២ និង តំបន់៤៣ នោះឡើយ។

៥៥៩. ចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុសក្នុងការកំណត់ថា
 ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទប្រកាន់ មានស្ថានទម្ងន់គ្រប់គ្រាន់នៅក្នុងបរិបទនៃយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់

¹¹⁰⁶ សូមមើលឧទាហរណ៍ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២៥២-២៥៥ (រៀបរាប់
 ពីការចាត់តាំង អោ អាន ជាអនុលោម និងការវិវត្តនៃថ្នាក់ដឹកនាំនៅក្នុងតំបន់ ៤២ និងតំបន់ ៤៣ រួមមានឧទាហរណ៍ “សមាជិក
 ផ្សេងទៀតនៃគណៈអចិន្ត្រៃយ៍ភូមិភាគកណ្តាល រួមមាន អឿន ទទួលបន្ទុកតំបន់ ៤២ និង ចាន់ ទទួលបន្ទុកតំបន់ ៤៣”)។ សូម
 មើលផងដែរ ឧទាហរណ៍ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៣០៥។ សូមមើល
 ឧទាហរណ៍ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៦១៤ (សន្និដ្ឋានថា សេចក្តីប្រកាសរបស់
 បក្សកុម្មុយនីស្តបង្ហាញពីគោលនយោបាយកម្ទេចជនជាតិចាម និងថា ក្រោយពេល អោ អាន និងកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីមកដល់
 ការចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ជនជាតិចាមត្រូវបានកំណត់គោលដៅនៅក្នុងស្រុកយ៉ាងហោចណាស់ចំនួន ១០ ក្នុងភូមិភាគកណ្តាល (រួម
 មាន ស្រុកចំនួន ៥ នៅក្នុងតំបន់ ៤១, បី នៅក្នុងតំបន់ ៤២ និង ពីរ នៅក្នុងតំបន់ ៤៣)។

¹¹⁰⁷ សូមមើលឧទាហរណ៍ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៦៧០ ដកស្រង់ កំណត់
 ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ស្មាន កាស ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/767, ERN 01247469 (ឆ.៥១-ឆ
 .៥២)។

¹¹⁰⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៦២។

¹¹⁰⁹ ដោយហេតុថា បញ្ហាស្តីពីការប្រើប្រាស់យុត្តាធិការបុគ្គលដែលសហមេធាវីបានលើកឡើងនាពេលនេះ សមស្របជាមួយ JCE
 ដែលជាទម្រង់ដំបូងនៃការទទួលខុសត្រូវដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិនឹងមិនធ្វើការវាយតម្លៃបន្ថែមទៅលើ
 ការរៀបចំផែនការ ការបញ្ជា ឬការញុះញង់ ដែលអាចមានពាក់ព័ន្ធនឹងទំនាក់ទំនងរបស់ អោ អាន ជាមួយនឹងអំពើប្រល័យពូជ
 សាសន៍នៅក្នុងតំបន់ ៤២ និងតំបន់ ៤៣ ទេ។



អ.វ.ត.ក និងសម្រេចបដិសេធមូលដ្ឋានទី៧។

ឆ. មូលដ្ឋានទី៨៖ ការអនុវត្តច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ រំលោភទៅលើគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព

១. សារណា

៥៦០. សហមេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា សហចៅក្រមអន្តរជាតិអនុវត្តខុសលើច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ពីព្រោះគាត់ពឹងផ្អែកខ្លាំងពេកទៅលើ “ប្រភពដែលមិនត្រឹមត្រូវនៃ [ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់ អន្តរជាតិ]” ពីតុលាការមិនអចិន្ត្រៃយ៍ និងខកខានមិនបាន “បង្ហាញការអនុវត្តរបស់រដ្ឋដែលទូលំ ទូលាយ និងស៊ីសង្វាក់គ្នា” ដែលថា ការប្រព្រឹត្តិដែលបានចោទប្រកាន់ត្រូវបានហាមឃាត់ក្នុងអំឡុង ឆ្នាំ១៩៧៥-១៩៧៩¹¹¹⁰ ។ តាមការអះអាង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ “អនុម័តយកដោយមិន មានភាពសកម្មនូវការអះអាងរបស់ [ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ] ដែលមាននៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចតាមផ្លូវតុលាការរបស់តុលាការមិនអចិន្ត្រៃយ៍” និង “សំអាងលើយុត្តិសាស្ត្រ អ.វ.ត.ក ដែលពឹងផ្អែកខ្លាំងពេកលើតុលាការមិនអចិន្ត្រៃយ៍”¹¹¹¹។ សហមេធាវីអះអាងថា តុលាការមិនអចិន្ត្រៃយ៍មិនគួរឱ្យជឿបានទេ ដោយហេតុថា (i) តុលាការទាំងនោះមិនបានកើតចេញពីការចរចាពហុរដ្ឋជាភាគី និងមិនតំណាងឱ្យការព្រមព្រៀងជាអន្តរជាតិលើច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ (ii) តុលាការមិនអចិន្ត្រៃយ៍ត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីដោះស្រាយជម្លោះជាក់លាក់ (ក្រោយឆ្នាំ១៩៧៥-១៩៧៩) (iii) តុលាការមិនអចិន្ត្រៃយ៍បានរក្សាលទ្ធភាពក្នុងការងាកចេញពីច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ (iv) តុលាការមិនអចិន្ត្រៃយ៍ប្រកាន់យកវិធីសាស្ត្រទស្សនៈច្បាប់ (ដែលកាត់បន្ថយតម្រូវការចាំបាច់នៃការអនុវត្តរបស់រដ្ឋ) និង (v) តុលាការមិនអចិន្ត្រៃយ៍បំពេញចន្លោះប្រហោងច្បាប់ដោយភាពច្នៃប្រឌិតតាមផ្លូវតុលាការ ដោយហេតុថា រចនាសម្ព័ន្ធនីតិបញ្ញត្តិនៅមានភាពខ្វះខាត¹¹¹²។

៥៦១. លើសពីនេះទៀត សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ “ពិចារណាត្រួសៗ” លើច្បាប់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ និងថា ច្បាប់លក្ខខណ្ឌនីតិក្រុងរ៉ូមត្រូវបានដាក់តែងចងក្រង ដោយ

¹¹¹⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៦៦-១៦៨។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិត ២០ មិថុនា ២០១៩ ឯកសារ D359/9.1 D360/18.1 ERN (EN) 01625294-01625296, pp. 35:24 to 37:11។

¹¹¹¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៦៧។សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិត ២០ មិថុនា ២០១៩ ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN (EN) 01625296, pp. 37:12 to 37:17។

¹¹¹² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៦៨។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិត ២០ មិថុនា ២០១៩ ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN (EN) 01625296-01625297, pp. 37:19 to 38:16។

សហគមន៍អន្តរជាតិ និងអនុម័តដោយ “រដ្ឋជាច្រើន រួមទាំងកម្ពុជាផង”¹¹¹³។ សហមេធាវី អះអាងថា កំហុសឆ្គងលើច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិចាំបាច់ត្រូវតែពិនិត្យមើលរួមគ្នា ថាជាការ ខកខានរួមក្នុងការមិន គោរពគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព”¹¹¹⁴។

៥៦២. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា មូលដ្ឋានទី ៨ ត្រូវតែត្រូវបដិសេធ ចោល ភ្លាមៗ ដោយហេតុថា សហមេធាវីធ្វើបណ្តឹងទូទៅអំពីវិធីដែលសហចៅក្រមអន្តរជាតិ វិភាគលើច្បាប់ ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិដោយពុំបានកំណត់ឱ្យឃើញពីកំហុសអង្គច្បាប់ពាក់ព័ន្ធណា មួយ ឬព្យសនកម្ម ឬ ការប៉ះពាល់លើការសម្រេចផ្លូវច្បាប់ជាក់លាក់ណាមួយឡើយ¹¹¹⁵។ សហព្រះ រាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជំទាស់ ថា លក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូមមិនប្រាកដថាឆ្លុះបញ្ចាំងពីច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់ អន្តរជាតិឡើយ¹¹¹⁶ និងថា យុត្តិសាស្ត្រ របស់តុលាការមិនអចិន្ត្រៃយ៍បានពីងង្វែកលើច្បាប់ក្រោយ ពីសង្គ្រាមលោកលើកទី២¹¹¹⁷។

៥៦៣. នៅក្នុងការឆ្លើយតប សហមេធាវីដោះស្រាយលើមូលដ្ឋានទី៨ ទី៩ ទី១១ ទី១២ ទី១៤ ទី១៥ និងទី ១៦ (i)¹¹¹⁸ រួមជាមួយគ្នា និងមានសេចក្តីសង្ខេបនៅក្នុងផ្នែកនេះដូចខាងក្រោម¹¹¹⁹។

៥៦៤. សហមេធាវីលើកឡើងថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិខកខានមិនបានបដិសេធការតវ៉ារបស់ខ្លួនថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសឆ្គងដែលមិនគោរពភារកិច្ចរបស់ខ្លួនក្នុងការបង្ហាញ អត្ថិភាព នៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥-១៩៧៩¹¹²⁰។ ផ្ទុយទៅវិញ សហមេធាវី រក្សាជំហរថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិប្រកាន់យកវិធីសាស្ត្រមិនត្រឹមត្រូវមួយក្នុងការ បកស្រាយ និងអនុវត្ត

¹¹¹³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៦៩។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិត ២០ មិថុនា ២០១៩ ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN (EN) 01625297-01625299, pp. 38:18 to 40:6។

¹¹¹⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៦៧-១៧០។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិត ២០ មិថុ នា ២០១៩ ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN (EN) 01625294-01625296, pp. 35:24 to 37:4។

¹¹¹⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៩២។

¹¹¹⁶ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN (EN) 01625344-01625345, pp. 85:18 to 86:15។

¹¹¹⁷ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN (EN) 01625345-01625346, pp. 86:2 to 87:5។

¹¹¹⁸ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៤៦-៥២។

¹¹¹⁹ ចំណុចនេះពាក់ព័ន្ធនឹងមូលដ្ឋាន ៨, ៩, ១១, ១២(i), ១៥(i) និង ១៦(ii)(iii) ដែលអាចទទួលយកបាន។

¹¹²⁰ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៤៦។



ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ¹¹²¹។ សហមេធាវីជំទាស់ទៀតថា ជំហររបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ដែលផ្ទេរបន្ទុកនោះទៅឱ្យសហមេធាវីក្នុងការបញ្ជាក់អត្ថិភាពនៃច្បាប់ ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិទៅវិញនោះ នៅពេលដែលបន្ទុកដែលសមស្របគ្រាន់តែត្រូវបញ្ជាក់ហុស អង្គច្បាប់មួយតែប៉ុណ្ណោះ¹¹²²។ សហមេធាវី អះអាងថា បើទោះជាច្បាប់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌ អន្តរជាតិមិនបានឈានដល់ឋានៈជាច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់ អន្តរជាតិដែលមិនមានការជំទាស់ក្តី “ត្រឹមតែវត្តមានរបស់ច្បាប់នេះ រួមជាមួយការដាក់ចេញពីយុត្តិសាស្ត្រ របស់តុលាការចំពោះកិច្ច [...] ក៏អាចបណ្តាលឱ្យមានការចោទសួរ” អំពីសុពលភាពនៃការអះអាងអំពី ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់ អន្តរជាតិរបស់សហចៅក្រមអន្តរជាតិដែលពឹងផ្អែកជាចម្បងទៅលើយុត្តិសាស្ត្ររបស់ តុលាការ ចំពោះកិច្ច¹¹²³។

៥៦៥. មិនតែប៉ុណ្ណោះ សហមេធាវីអះអាងថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិវិះគន់ដោយមិនត្រឹមត្រូវលើ ការពឹងផ្អែករបស់សហមេធាវីលើច្បាប់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិធ្វើជាភស្តុតាងនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់ អន្តរជាតិ និង “មិនអើពើ” ទៅលើគោលការណ៍ច្បាប់ដាក់ទោសស្រាលជាង¹¹²⁴។ សហ មេធាវីស្នើថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិគួរតែបានពិចារណាលើការវិវឌ្ឍថ្មីៗលើវិស័យ ច្បាប់ ជាពិសេសច្បាប់ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ដើម្បីវាយតម្លៃ ថាតើការវិវឌ្ឍបែបនេះតំណាង ឱ្យច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរ ជាតិ និងមានប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទដែរឬទេ¹¹²⁵។ សហមេធាវី ផ្តល់ឧទាហរណ៍នានាអំពីច្បាប់ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ដែលពួកគាត់លើកឡើងថា បង្កើត ជាច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ និង/ឬផ្តល់ប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទច្រើនជាងក្នុង មូលដ្ឋានទី៩ មូលដ្ឋានទី១១ មូលដ្ឋានទី១២ មូលដ្ឋានទី១៤ និង

¹¹²¹ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៤៨។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិក ២០ មិថុនា ២០១៩ ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN (EN) 01625299, pp. 40:8 to 40:11។

¹¹²² ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៤៧, ៤៩ យោងទៅ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរ ជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៩៣, ៩៦, ១០០-១០១, ១០៥។ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៥០, ៥២ យោងទៅ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៩៣, ៩៦, ១០១, ១០៥។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ប្រតិចារិក ២០ មិថុនា ២០១៩ ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1, ERN (EN) 01625299-01625300, pp. 40:12 to 41:7។

¹¹²³ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៥២។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN (EN) 01625298 , pp. 39:16 to 39:20។

¹¹²⁴ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៥០-៥១។

¹¹²⁵ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៥១។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 ERN 01626081-01626082 ទំព័រ ២៧ បន្ទាត់ ១៨ ដល់ ទំព័រ ២៨ បន្ទាត់ ៤។



មូលដ្ឋានទី១៦¹¹²⁶។

២. ការពិភាក្សា

៥៦៦. ចៅក្រមអន្តរជាតិបដិសេធទង្វើករណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹង “ការអនុវត្តដោយកំហុសឆ្គង” លើច្បាប់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលពឹងផ្អែកជ្រុលពេកលើតុលាការមិនអចិន្ត្រៃយ៍ ឬការពិចារណាត្រួសៗលើច្បាប់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិនៅក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ដោយហេតុ ថា សហមេធាវីខកខានមិនបានផ្តល់សំអាងហេតុលម្អិត និងការគាំទ្រនៅក្នុងមូលដ្ឋានទី៨¹¹²⁷។ ក្រៅពីនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ពុំមានភាពសមស្របនៅក្នុងទង្វើករណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹងគោល ការណ៍ច្បាប់ដាក់ទោសស្រាលជាង ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិគួរតែបានពិចារណា (ឬអនុវត្ត) ការវិវឌ្ឍន៍នៃច្បាប់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ដែលជាការប្រែប្រួលនៃច្បាប់ទំនៀម ទម្លាប់អន្តរជាតិ ជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ¹¹²⁸។

៥៦៧. ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាបឋមនៃទង្វើករណ៍មិនគ្រប់គ្រាន់ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានសម្រេចពីមុនថា ទង្វើករណ៍ ដែលពុំមានសក្តានុពលក្នុងការបដិសេធ ឬកែប្រែសេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ អាចត្រូវបដិសេធាមៗ¹¹²⁹។ ភាគីមួយមានភារៈផ្តល់សេចក្តីយោងដាក់លាក់ដល់ទំព័រ ឬក៏ថាខណ្ឌនៃប្រតិចារិកនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចដែលត្រូវបានតវ៉ាជំទាស់។ ចៅក្រមអន្តរជាតិ “នឹងមិនផ្តល់ការពិចារណាលម្អិតលើសារណាដែល

¹¹²⁶ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៥១ ជើងទំព័រ ១០៨។
¹¹²⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៦៦-១៦៩។ (ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា សេចក្តីសន្និដ្ឋាននៃទង្វើករណ៍ដែលគ្មានមូលដ្ឋានមួយនៅក្នុងសំអាងហេតុទី ៨ មិនមានឥទ្ធិពលទៅលើការសម្រេចទៅលើមូលដ្ឋានដាច់ដោយឡែកពីគ្នាដែលអាចបានពិចារណាយ៉ាងត្រឹមត្រូវទៅលើទង្វើករណ៍ជាក់លាក់ដោយមានការដកស្រង់ការគាំទ្រផលដែរ) ។
¹¹²⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៦៦-១៦៩។ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៥១-៥២។
¹¹²⁹ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍លើដីកាសម្រេចរួមរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតលេខ D250/3/3 ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ និងដីកាសម្រេចលេខ D250/3/2 ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១០ លើការទទួលស្គាល់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D250/3/2/1/5 (“សាលដីកាលើពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (D250/3/2/1/5)”) កថាខណ្ឌ ២២ យោងទៅរឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Blaškić សំណុំរឿងលេខ IT-95-14-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៤ (“សាលដីកាក្នុងរឿងក្តី Blaškić (ICTY)”) កថាខណ្ឌ ១៣។ តុលាការ ICTR រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Rutaganda សំណុំរឿងលេខ ICTR-96-3-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៣ (“សាលដីកាក្នុងរឿងក្តី Rutaganda (ICTR)”) កថាខណ្ឌ ១៨។



ពិបាកយល់ មានលក្ខណៈផ្ទុយ ឬស្របច្របូកច្របល់ ឬប្រសិនបើសារណាមានលក្ខណៈមិនគ្រប់គ្រាន់ផ្លូវការ ឬ ជាក់ស្តែង”¹¹³⁰។

៥៦៨. ត្រង់ចំណុចនេះ សហមេធាវីយោងដល់កថាខណ្ឌទី៦៣ ដល់១២០ នៃដីកាដោះស្រាយ (ដីកា បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ក្នុងការបញ្ជាក់អំពីកំហុសគ្នាដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិក្នុងការ អនុវត្តច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ និង “ការពឹងផ្អែកជ្រុលពេកលើយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការ [មិនអចិន្ត្រៃយ៍]”¹¹³¹។ ដោយគ្មានការកំណត់លម្អិតអំពីបញ្ហាទាំងឡាយនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ អង្គ ជំនុំជម្រះសម្រេចថា ការយោងទៅកថាខណ្ឌចំនួន ៥៧ មិនមានលក្ខណៈច្បាស់គ្រប់គ្រាន់ ហេតុដូច្នេះ បដិសេធទីករណ៍ទាំងនេះ¹¹³²។

៥៦៩. ចំពោះការវិវឌ្ឍរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិដែលតាមការអះអាងថាតំណាងឱ្យច្បាប់ទំនៀម

¹¹³⁰ សាលដីកាលើពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (D250/3/2/1/5) កថាខណ្ឌ ២២ យោងទៅ (ICTY) កថាខណ្ឌ ១៣។ សាលដីកាក្នុងរឿងក្តី Rutagandat (ICTR) កថាខណ្ឌ ១៩។ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Kunarac និងអ្នកផ្សេងទៀត សំណុំរឿងលេខ IT-96-23 & IT-96-23/1-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី១២ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ២០០២ កថាខណ្ឌ ៤៣។ សូមមើលផងដែរ សាលដីកាលើពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (D250/3/2/1/5) កថាខណ្ឌ ៤៣ (សន្និដ្ឋានថា មូលដ្ឋាននៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មានវិការៈ ដោយសារពុំមានសក្តានុពលដែល អាចច្រានចោល ឬកែប្រែសេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់នៅពេលដែល “ជាការអះអាងដែលគ្មានការបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់ពី វិការៈជាក់លាក់ណាមួយ ឬដោយគ្មានការលើកអំពីសំអាងហេតុជាក់លាក់នៃដីកាដែលរងការជំទាស់ [...]” ហើយហេតុនេះ បាន ច្រានចោលដោយមិនពិចារណាលើអង្គសេចក្តីរបស់វា)។

¹¹³¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាស (ឯកសារ D360/5/1) ជើងទំព័រ ៤១៤, ៤១៩, ៤២០។

¹¹³² ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា សហមេធាវីព្យាយាមគាំទ្រដល់ការអះអាងដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបាន សំអាងច្រើនពេកទៅលើយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការមិនអចិន្ត្រៃយ៍ ដោយការដកស្រង់នៅក្នុងកថាខណ្ឌ ៦៣ នៃដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (សូមមើល បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាស (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៦៧ ជើងទំព័រ ៤១៧, ៤២០)។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី បន្ទាប់ពីការពិនិត្យរួច កថាខណ្ឌជាប្រភពពីដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) នេះបែរ ជាកាំទ្រ ពុំមែនច្រានចោលវិធីសាស្ត្រត្រឹមត្រូវរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិក្នុងការពិចារណាទៅលើច្បាប់អន្តរជាតិ។ សូមមើល ឧទាហរណ៍កថាខណ្ឌនេះដែលលើកឡើងថា “អនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ និងគោលការណ៍ទូទៅ នៃច្បាប់ដែលទទួលស្គាល់ដោយសហគមណ៍អន្តរជាតិ គឺជាប្រភពច្បាប់អន្តរជាតិជាធរមាន នៅក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធ” និង “អង្គ ជំនុំជម្រះ [នៅ អ.វ.ត.ក] មានកាតព្វកិច្ចត្រូវសម្រេចថា សេចក្តីសម្រេចបែបនោះអាចអនុវត្តបាន នៅក្នុងដែនកំណត់យុត្តាធិការ ពេលវេលារបស់ អ.វ.ត.ក ហើយជនត្រូវចោទ អាចដឹងជាមុនថាមានសេចក្តីសម្រេចបែបនោះ និងអាចចូលពិនិត្យមើលសេចក្តី សម្រេចបែបនោះបានចំពោះពេលវេលាពាក់ព័ន្ធនឹងបទចោទ”។ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (D360) កថា ខណ្ឌ ៦៣។



ទម្លាប់អន្តរជាតិ ដែលបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទជាង¹¹³³ ហើយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតគួរតែ បានពិចារណាក្រោមគោលការណ៍ច្បាប់ដាក់ទោសស្រាលជាង¹¹³⁴ បញ្ហាច្បាប់នេះ (ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងមូល ដ្ឋានផ្សេងៗទៀត) ត្រូវបានដោះស្រាយនៅទីនេះ ទាក់ទិននឹងទង្វើករណីពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ដើម្បីឱ្យមានភាព ច្បាស់លាស់ និងភាពឆាប់រហ័ស¹¹³⁵។

៥៧០. ចៅក្រមអន្តរជាតិពិចារណាលើពាក្យថា លក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម និងយុត្តិសាស្ត្រតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរ ជាតិ មិនមានអនុភាពអនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក ឡើយ¹¹³⁶។ អង្គជំនុំជម្រះ និងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវអនុ

¹¹³³ ការឆ្លើយតបរបស់ អា អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៥០-៥១។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំ រឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN 01626081-01626082 ទំព័រ ២៧ បន្ទាត់ ១៨ ដល់ ទំព័រ ២៨ បន្ទាត់ ៤។

¹¹³⁴ ការឆ្លើយតបរបស់ អា អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៥០-៥១។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៦៦ (“ការអនុវត្តខុសរបស់ [សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ] ទៅលើ [ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ] កើតចេញពីវិធីសាស្ត្រមិនត្រឹមត្រូវរបស់គាត់ក្នុងការសម្រេចលើច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ”)។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៦៧ (“ការមិនបានពិចារណាទៅលើប្រភពដទៃផ្សេងទៀតរបស់ [ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរ ជាតិ]”)។ សូមមើលឧទាហរណ៍ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN 01626081-01626082 ទំព័រ ២៧ បន្ទាត់ ១៨ ដល់ ទំព័រ ២៨ បន្ទាត់ ៤ (លោក Gifran SLUITER លើក ឡើងថា “ហើយក៏សូមរំលឹកផងដែរ ច្បាប់ស្តីអំពីគោលការណ៍នៃការសម្រាលទោសនេះ ជាច្បាប់ដែលមានលក្ខណៈធ្ងន់ស្រាល ជាង ដែលមានលក្ខណៈសម្រាលទៅដល់ជនជាប់ចោទ ដោយសំអាងទៅលើអង្គហេតុទាំងអស់នេះ ច្បាប់របស់ តុលាការព្រហ្ម ទណ្ឌអន្តរជាតិ គួរតែត្រូវបានពិចារណាឱ្យបានត្រឹមត្រូវដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ។ ហើយមេធាវីការពារក្តីបានផ្តល់ សំអាងហេតុពាក់ព័ន្ធនឹងផ្នែកផ្សេងៗនៃច្បាប់របស់តុលាការ ICTY ដែលបង្កើតបានទៅជាច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ដែលជាប្រភពមួយដ៏ចម្បង ហើយក៏មានប្រយោជន៍មួយដល់ជនជាប់ចោទ”)។

¹¹³⁵ ក្នុងចំណោមនោះ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៦៧ (សំអាងហេតុទី៨ “ការមិនបាន ពិចារណាទៅលើប្រភពដទៃផ្សេងទៀតរបស់ [ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ]”), កថាខណ្ឌ ១៦៩ (សំអាងហេតុទី៨៖ “[សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ] ពិចារណាត្រូវស្រាវទៅលើច្បាប់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ”), កថាខណ្ឌ ១៧៤ (សំអាងហេតុទី ៩៖ យោងទៅការប្រព្រឹត្តិរួម សហមេធាវីជំទាស់ថា “[សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ] ចាំបាច់ត្រូវតែអនុវត្តច្បាប់ដែលផ្តល់ ជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ”), កថាខណ្ឌ ១៧៩ (សំអាងហេតុទី១១៖ លក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូមក៏មិនមានយោងដល់ការរៀបចំ ផែនការ ឬការត្រៀម ជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម [ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ] ឬអពើប្រល័យពូជ សាសន៍នោះទេ”)។

¹¹³⁶ បទប្បញ្ញត្តិនៃលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូមសម្រាប់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ, ១៧ កក្កដា ១៩៩៨, ឯកសារអង្គការសហប្រជាជាតិ, A/CONF. 183/9, 2187 U.N.T.S. 90, 37 I.L.M. 1002 (1998), ដែលត្រូវបានអនុវត្តនៅថ្ងៃទី ១ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០២ (បទ ប្បញ្ញត្តិនៃលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម)។ បទប្បញ្ញត្តិនៃលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូមតែមួយគត់ដែលចែងកាតព្វកិច្ចដល់ អ.វ.ត.ក គឺ មាត្រា ៧ ដែល

វត្តមានវិធាន និងគោលការណ៍ដែលមានចែងនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ អ.វ.ត.ក¹¹³⁷។ លក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម និង យុត្តិសាស្ត្រតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ មិនផ្តុះបញ្ជាំងពីច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិទាំងស្រុងឡើយ ហើយច្បាប់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិមិនអាចអនុវត្តចំពោះ អ.វ.ត.ក ដោយគ្មានការបកស្រាយតាមផ្លូវ តុលាការឡើយ¹¹³⁸។ ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិមានសារៈសំខាន់ក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែចៅក្រមអន្តរជាតិនៅ ពេលនេះមិនយល់ឃើញថា ច្បាប់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ឬការវិវឌ្ឍនានា “តំណាង” ច្បាប់ទំនៀម ទម្លាប់អន្តរជាតិឡើយ ដែលថា សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិត្រូវបានបង្ខំឱ្យពិចារណា និងជ្រើស រើសនោះ¹¹³⁹។ ដោយហេតុថា ច្បាប់ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិតំបែងកាតព្វកិច្ច ចៅក្រមអន្តរជាតិត្រូវ

ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ដោយសារមានចែងផ្ទាល់នៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ៩។ សូមមើលផងដែរ Antonio CASSESE ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ (Oxford University Press ការកែសម្រួលលើកទី ៣ ឆ្នាំ២០១៣) (“CASSESE ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ (២០១៣)”) ទំព័រ ១០ (លើកឡើងដោយសង្ខេបថា លក្ខន្តិកៈតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរ ជាតិប្រកាន់យកវិធាននានាដែលអាចអនុវត្តបានតែចំពោះតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ហើយថា លក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូមមិនអនុវត្ត ចំពោះតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិផ្សេងទៀត (ដូចជា អ.វ.ត.ក)។ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិមិនបង្កើតជាក្រុមព្រហ្មទណ្ឌ អន្តរជាតិណាមួយទេ)។

¹¹³⁷ អ.វ.ត.ក គឺជាតុលាការបែបអន្តរជាតិ ដែលគ្រប់គ្រងដោយលក្ខន្តិកៈ ច្បាប់ និងគោលការណ៍របស់ខ្លួនផ្ទាល់ រួមមាន កិច្ចព្រម ព្រៀង អ.វ.ត.ក ច្បាប់ អ.វ.ត.ក វិធានផ្ទៃក្នុង និង ច្បាប់កម្ពុជា ជាធរមានពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែ មករា ឆ្នាំ១៩៧៩។ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំពោះដីកា សម្រេចលើសំណើរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរទាក់ទិននឹងទ្រព្យសម្បត្តិទាំងអស់ដែលជនត្រូវចោទមាន ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D193/5/5 (សំណុំរឿង ០០២ សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៃសហមេធាវី ការពារអោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឯកសារ D193/5/5) កថាខណ្ឌ ២៥។ សូមមើលផងដែរ កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក វិធាន ផ្ទៃក្នុង។ សូមមើលផងដែរ ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា ៣៣ថ្មី សំណុំរឿង ០០១ សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍លើដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D99/3/42, កថាខណ្ឌ ៤៦-៤៧។ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ជនត្រូវចោទ ខៀវ សំ ផន ប្រឆាំងនឹងដីកាបដិសេធលើសំណើសុំដោះលែងឱ្យមានសេរីភាព និងដីកាសម្រេចពន្យារចិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ C26/5/26 កថាខណ្ឌ ៧៩។

¹¹³⁸ សូមមើលឧទាហរណ៍ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Eainović និងអ្នកផ្សេងទៀត សំណុំរឿងលេខ IT-05-87- A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤ (សាលដីកា Eainović et al ICTY) កថាខណ្ឌ ១៦៤៨ (“លើសពីនេះទៀត ទោះបីលក្ខន្តិកៈរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិអាចមាននៅក្នុងវិស័យជាច្រើនដែលត្រូវបានចាត់ ទុកជាសញ្ញានៃវិធានជាទំនៀមទម្លាប់ នៅក្នុងវិស័យខ្លះ វាបង្កើតជាច្បាប់ថ្មី ឬកែប្រែច្បាប់ដែលមានស្រាប់”)។ សាលដីកាលើ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (D193/5/5) កថាខណ្ឌ ២៥។ សូមមើល ផងដែរ CASSESE ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ (២០១៣) ទំព័រ ១០-១១។

¹¹³⁹ ផ្ទុយពី ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៥១។ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុង សំណុំរឿង ០០៤/២ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN 01626081-01626082 ទំព័រ ២៧ បន្ទាត់ ១៨ ដល់



យល់ឃើញថា សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុសឆ្គងក្នុងការខកខានមិនបានអនុវត្តការវិ
ឌ្ឍមិនសូវតឹងតែង ដែលបានមកពីច្បាប់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ បើទោះជាការវិឌ្ឍទាំងនោះផ្តល់
ប្រយោជន៍ដល់ ជនជាប់ចោទក្តី¹¹⁴⁰។ ហេតុដូច្នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិបដិសេធសំអាងហេតុនេះទាំង
ស្រុង¹¹⁴¹។

ទំព័រ ២៨ បន្ទាត់ ៤។ សូមមើលផងដែរ CASSESE ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ (២០១៣) ទំព័រ ១០-១១ (លើកឡើងដោយសង្ខេប
ថា បទប្បញ្ញត្តិមួយចំនួននៅក្នុងបទប្បញ្ញត្តិនៃលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូមដែលបង្ហាញតាមរយៈច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ បទប្បញ្ញត្តិ
ផ្សេងអាចបង្កើតជាវិធានមួយដែលជ្រើសរើសរវាងការបកស្រាយផ្ទុយគ្នា ហើយបទប្បញ្ញត្តិផ្សេងទៀតចេញហួសឆ្ងាយពីអ្វីដែល
មានចែងដោយច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ)។

¹¹⁴⁰ សំណុំរឿង ០០១ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ (F28) កថាខណ្ឌ ៣៤៦-៣៤៨ (ក្នុងការវាយតម្លៃវិវាទរវាងមាត្រា ៣៩ នៃ
ច្បាប់ អ.វ.ត.ក (អនុញ្ញាតឱ្យដាក់ពន្ធនាគារលើសពី ៣០ ឆ្នាំ) និងមាត្រា ៤៦ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៩ ដែលមានភាព
ល្អប្រសើរ (ដែលហាមឃាត់មិនឱ្យដាក់ពន្ធនាគារលើសពី ៣០ឆ្នាំ) អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានសម្រេចថា ស្ថានភាពនេះមិន
ជាបញ្ហាមួយដែលក្លាយជា ច្បាប់ដាក់ទោសស្រាលជាង ទេ ដោយសារក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា “មិនចងកាតព្វកិច្ចចំពោះ អ.វ.ត.ក
ទេ”។ សូមមើលផងដែរ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Nikolić សំណុំរឿងលេខ IT-94-2-A សាលដីកាលើបណ្តឹង
ឧទ្ធរណ៍ជំទាស់ការផ្តន្ទាទោស អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៥ កថាខណ្ឌ ៨០-៨១ (លើកឡើងថា
“ហេតុនេះ គោលការណ៍ច្បាប់ដាក់ទោសស្រាលជាង អាចអនុវត្តបានតែក្នុងករណីដែលច្បាប់ចងកាតព្វកិច្ចដល់តុលាការអន្តរជាតិ
ត្រូវបានផ្តល់ឱ្យទៅជាច្បាប់ដែលមានច្បាប់ដាក់ទោសស្រាលជាង ដែលតុលាការអន្តរជាតិមានកាតព្វកិច្ចត្រូវអនុវត្តតាមដែរ”)
។ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Deronjić សំណុំរឿងលេខ IT-02-61-A សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់ការ
ផ្តន្ទាទោស អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៥ កថាខណ្ឌ ៩៧ (យល់ស្របថា “ធាតុផ្សំនៃគោលការណ៍
[ច្បាប់ដាក់ទោសស្រាលជាង គឺ] ថា ច្បាប់ពាក់ព័ន្ធត្រូវចងកាតព្វកិច្ចដល់តុលាការ”)។ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង
Stanisic និង Simatovic សំណុំរឿងលេខ IT-03-69-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥
កថាខណ្ឌ ១២៨ (សម្រេចថា ច្បាប់ដាក់ទោសស្រាលជាង គឺជាគោលការណ៍មួយដែល “អនុវត្តចំពោះស្ថានភាពដែលមានការ
ផ្តល់ឱ្យនៅក្នុងច្បាប់ជាធរមានដែលពាក់ព័ន្ធ ...”)។

¹¹⁴¹ សូមមើលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៦៩ (ការចោទប្រកាន់ថា សហចៅក្រមស៊ើប
អង្កេតអន្តរជាតិ “បានពិចារណាត្រួសៗទៅលើច្បាប់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ” (សំអាងហេតុទី៨))។ សូមមើលផងដែរ ប
ណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧៣ (សហមេធាវីចោទប្រកាន់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត
អន្តរជាតិពិចារណាពី “ទ្រឹស្តីរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិនៃសហចារិកា” គឺជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវមួយផ្សេង រួម
មានលក្ខខណ្ឌនៃការចូលរួមចំណែកដ៏សំខាន់ដែលខ្ពស់ជាងគេ (សំអាងហេតុទី៩))។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ
D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧៩ (នៅពេលដែលសហមេធាវីចោទប្រកាន់ថា ការរៀបចំផែនការពុំមានជាទម្រង់នៃការទទួលខុស
ត្រូវទេ ដូចមានបញ្ជាក់ (ជាឧទាហរណ៍មួយ) ដោយលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម ដែល “មិនមានចែងអំពីការរៀបចំផែនការ ឬការរៀបចំ
ថាជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវឡើយ” (សំអាងហេតុទី១១))។

ជ. មូលដ្ឋានទី ៩៖ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមពុំមែនជាច្បាប់នៃការទទួលខុសត្រូវមួយ ដែលអាចអនុវត្តបាននៅអ.វ.ត.ក នោះឡើយ

១. សារណា

៥៧១. សហមេធាវីការពារក្តីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានកំហុស ចំពោះការសំអាងលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដោយសារវាពុំមានអត្ថិភាពជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវមួយក្រោមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ឬ ច្បាប់កម្ពុជា នៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ១៩៧៩¹¹⁴² ទេ។ សហមេធាវីការពារក្តីអះអាងថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម បានផ្អែកលើទ្រឹស្តីនៃច្បាប់ខ្លះមិនឡើយ ហើយត្រូវបានបង្កើតឡើងតាមផ្លូវតុលាការដើម្បីដោះស្រាយកាលៈទេសៈពិសេសរបស់តុលាការ ICTY¹¹⁴³។ សហមេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ឯកសារសំអាងផ្លូវច្បាប់ដែលយកមកប្រើប្រាស់សម្រាប់ផ្តល់យុត្តិកម្មលើការបង្កើតសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ខកខានមិនបានបំពេញលក្ខខណ្ឌរបស់តុលាការ ICJ ចំពោះច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនោះឡើយ¹¹⁴⁴។

៥៧២. ម្យ៉ាងវិញទៀត សហមេធាវីការពារក្តីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានពិចារណាទៅលើ “ភស្តុតាងដែលចងកាតព្វកិច្ចអំពីការអនុវត្តរបស់រដ្ឋ ដែលមានលក្ខណៈទូលំទូលាយ និងស៊ីសង្វាក់គ្នា” ដែលចង្អុលបង្ហាញថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមពុំមែនជាច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិទេ ជាពិសេស ការខកខាននៃសហគមន៍អន្តរជាតិ ក្នុងការទទួលស្គាល់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅក្នុងលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម¹¹⁴⁵។ លើសពីនេះទៀត ទ្រឹស្តីនៃការរួមប្រព្រឹត្ត នៅក្នុងលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម ស្របគ្នាខ្លាំងនឹងកម្មវត្ថុ និងគោលបំណង នៃ អ.វ.ត.ក ដោយសារលក្ខខណ្ឌអប្បបរមានៃការទទួលខុសត្រូវកំណត់ខ្ពស់ជាង ពោលគឺ

¹¹⁴² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧១។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 01625303 ទំព័រ ៤៤:១២ ដល់ ៤៤:២១ ។

¹¹⁴³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧២។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 01625303 ទំព័រ ៤៤:២២ ដល់ ៤៤:២៤។

¹¹⁴⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧២ *យោងលើរឿងក្តី North Sea Continental Shelf (សាធារណរដ្ឋសហព័ន្ធអាល្លឺម៉ង់ ទល់នឹង ដាណឺម៉ាក សាធារណរដ្ឋសហព័ន្ធអាល្លឺម៉ង់ ទល់នឹង ហូឡង់)* សាលក្រម របាយការណ៍ I.C.J. ១៩៦៩ (ថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ) ទំព័រ ៣ កថាខណ្ឌ ៧៧។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 01625303-01625304 ទំព័រ ៤៤:២៤ ដល់ ៤៤:៤។

¹¹⁴⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧៣។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 01625304 ទំព័រ ៤៥:៦ ដល់ ៤៥:១៩។

វាពាក់ព័ន្ធនឹងធាតុផ្សំនៃការចូលរួមចំណែកសំខាន់ (“ការគ្រប់គ្រងលើទ្រឹស្តីនៃបទល្មើស”)¹¹⁴⁶។ សហមេធាវីការពារក្តីសន្និដ្ឋាន មិនថាសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ឬ ទ្រឹស្តីនៃការរួមប្រព្រឹត្តរបស់តុលាការ ICC មានលក្ខណៈតំណាងជាងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ មិនទាន់ទទួលស្គាល់ជាស្ថាពរក៏ដោយ ក៏សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុសចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ហើយខកខានមិនបានអនុវត្តច្បាប់របស់តុលាការ ICC ដែលផ្តល់ជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ¹¹⁴⁷។

៥៧៣. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិឆ្លើយតបថា សហមេធាវីការពារក្តីខកខានមិនបានបង្ហាញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសចំពោះការអនុវត្តតាមអង្គបុរេជំនុំជម្រះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល នៃ អ.វ.ត.ក ដែលអង្គជំនុំជម្រះទាំងអស់បានសម្រេចថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទម្រង់ទី១ អនុវត្តបាននៅតុលាការនេះ¹¹⁴⁸។ សហមេធាវីការពារក្តីខកខានមិនបានបង្ហាញថា ទ្រឹស្តីនៃការរួមប្រព្រឹត្ត នៅក្នុងលក្ខន្តិកៈទីក្រុងវ្យូម បានបង្កើតជាផ្នែកមួយនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ១៩៧៩¹¹⁴⁹។

៥៧៤. នៅក្នុងការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួន សហមេធាវីការពារក្តីឆ្លើយតបមូលដ្ឋានទី៩ រួមជាមួយនឹងមូលដ្ឋានទី៨, ១១, ១២, ១៤, ១៥ និង ១៦(i)¹¹⁵⁰ សេចក្តីសង្ខេបទាំងស្រុងនៃការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួន បង្ហាញនៅក្នុងមូលដ្ឋានទី៨ ដើម្បីជៀសវាងចំណុចជាន់គ្នា¹¹⁵¹។

២. ការពិភាក្សា

៥៧៥. ចៅក្រមអន្តរជាតិរកឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំមានកំហុសចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នោះឡើយ៖ (១) សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមមានអត្ថិភាពនៅក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនៅត្រឹមឆ្នាំ១៩៧៥ ដូចបានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់តាមរយៈការអនុវត្តរបស់រដ្ឋ និង *ទស្សនៈច្បាប់* ដែលបាន

¹¹⁴⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧៣។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 01625304 ទំព័រ ៤៥:២០ ដល់ ៤៥:២៤។

¹¹⁴⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧៤។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 01625305 ទំព័រ ៤៦:១ ដល់ ៤៦:៨។

¹¹⁴⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៩៣។

¹¹⁴⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៩៣។

¹¹⁵⁰ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៤៦-៥២។

¹¹⁵¹ *សូមមើល* កថាខណ្ឌ ៥៦៣ ដល់ ៥៦៥ នៃមូលដ្ឋានទី (viii)។



វិភាគដោយអង្គជំនុំជម្រះជាច្រើនរបស់ អ.វ.ត.ក ស្របតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ របស់តុលាការ ICJ និង (២) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំតម្រូវឱ្យអនុវត្តទ្រឹស្តីនៃការរួមប្រព្រឹត្តជា ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវមួយផ្សេងទៀតនោះទេ ដោយសារលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម ពុំចងកាតព្វកិច្ចលើ អ.វ.ត.ក ហើយបទប្បញ្ញត្តិមុនៗពាក់ព័ន្ធនឹងទ្រឹស្តីនៃការរួមប្រព្រឹត្ត ពុំឆ្លុះបញ្ចាំងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិឡើយ។

៥៧៦. ចំណុចទី១ ចៅក្រមអន្តរជាតិបញ្ជាក់ថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មមទម្រង់មូលដ្ឋាន (JCE I) ដូចបានចោទ ប្រកាន់នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) មានអត្ថិភាពក្រោមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់ អន្តរជាតិនៅត្រីមាស្ទី ១៩៧៥¹¹⁵²។ ដោយសារទស្សនទានច្បាប់ជាមូលដ្ឋាននៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មម ឃើញមាន

¹¹⁵² សេចក្តីសម្រេចលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (ឯកសារ D97/15/9) កថាខណ្ឌ ៥៤-៨៤ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានតម្កល់អត្ថិភាពនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មមទម្រង់មូលដ្ឋាន (JCE I) និងទម្រង់ជាប្រព័ន្ធ (JCE II) ជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដោយ បានវិភាគយុត្តិសាស្ត្រ និងលិខិតុបករណ៍ច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី II ដូចជា មាត្រា ៦ នៃធម្មនុញ្ញរ៉ូមប៊ែក និងច្បាប់ក្រុមប្រឹក្សាត្រួតពិនិត្យលេខ ១០។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា ពាក់ព័ន្ធនឹងសហឧក្រិដ្ឋកម្មមទម្រង់ពង្រីក (សហ ឧក្រិដ្ឋកម្មមទម្រង់ទូលាយ (JCE III)) ឯកសារសំអាងផ្លូវច្បាប់នៅក្នុងរឿងក្តី *Tadic* ពុំ “បង្កើតជាមូលដ្ឋានរឹងមាំ គ្រប់គ្រាន់ក្នុង ការសន្និដ្ឋានថា JCE III បានបង្កើតជាផ្នែកមួយនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ”។ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/១ (F36) កថា ខណ្ឌ ៧៧៥-៨១០ (ទោះបីជាពុំទទួលអនុវត្តក្របខ័ណ្ឌជាក់លាក់ដូចគ្នា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលតម្កល់ស្រដៀងគ្នាចំពោះ អត្ថិភាពនៃ JCE I និង JCE II (ប្រាន់ចោល JCE III) នៅក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធនឹងបទចោទ នៅ ពេលសម្រេចតម្កល់ថា ចំណុចសំខាន់នៃយុត្តិសាស្ត្រក្រោយសង្គ្រាមលោកគឺ “ការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌបុគ្គល អាចកើតឡើង នៅក្នុងកាលៈទេសៈ ដែលបុគ្គលម្នាក់បានចូលរួមចំណែកនៅក្នុងការអនុវត្តគោលបំណងឧក្រិដ្ឋកម្ម បើទោះជាបានចូលរួមចំណែក នោះពុំមែនជាអំពើពុករលួយបទល្មើស ហើយត្រូវបានដកចេញពីការប្រព្រឹត្តបទល្មើស” និងតាមរយៈការពិចារណាថា “ទោះបីជា យុត្តិសាស្ត្រ [...] ទំនងមិនត្រូវបានប្រើប្រាស់ពាក្យពេចន៍ស៊ីសង្វាក់គ្នារហូតដោយ វាគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការបង្ហាញថា ជនជាប់ចោទ ត្រូវទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងពេលអនុវត្តគោលបំណងរួម ដែលជនជាប់ចោទបាន ចូលរួមចំណែកខ្លះក្រៅពីធ្វើជាអ្នកឈរមើល”)។ សំណុំរឿង ០០២ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/១ ចុះថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ (ឯកសារ E313) កថាខណ្ឌ ៦៩១។ សាលក្រម សំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ E188) កថាខណ្ឌ ៥០៥-៥១២។ សំណុំរឿង ០០២ សេចក្តីសម្រេចលើភាពអាចអនុវត្តបាននូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មម ចុះថ្ងៃទី១២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100/6 (“សំណុំរឿង ០០២ សេចក្តីសម្រេចលើភាពអាចអនុវត្តបាននូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មម (ឯកសារ E100/6)”) កថាខណ្ឌ ២២។ *សូមមើលផងដែរ* សាលដីកា *Tadic* (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ១៨៥-២២៨។ ICTY រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង *Krajišnik* សាលដីកាលេខ IT-00-39-A របស់សាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩ (សាលដីកា *Krajišnik* (តុលាការ ICTY)) កថាខណ្ឌ ៦៥៩។ តុលាការ ICTY រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Brdanin* IT-99-36-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលចុះថ្ងៃទី៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៧ (“សាល ដីកា *Brdanin* (តុលាការ ICTY)) កថាខណ្ឌ ៣៩៣-៤១០។ តុលាការ ICTY រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Rawamakuba* ICTR-98- 44-AR72.4 សាលដីកាលើបណ្តឹងសាទុក្ខបន្ទាន់បង្ខំ ពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មម ចំពោះបទប្រល័យពូជសាសន៍ អង្គ ជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី២២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤ (“សាលដីកា *Rawamakuba* ស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មម (តុលាការ

លើកឡើងនៅក្នុងឯកសារ និងសាលក្រមនាសម័យនូវមីក¹¹⁵³ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានចោលការអះអាង ថា សហឧក្រិដ្ឋកម្ម “ត្រូវបានបង្កើតឡើងតាមផ្លូវតុលាការ” នៅតុលាការ ICTY ដើម្បីដោះស្រាយ “កាលៈទេសៈពិសេស ដែលតុលាការនេះបានជួបប្រទះ”¹¹⁵⁴។ ផ្ទុយមកវិញ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានតម្កល់ការ វិភាគលម្អិត និងគ្រប់ជ្រុងជ្រោយលើច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិធ្វើឡើងដោយចៅក្រមអន្តរជាតិជាច្រើន នៅ អ.វ.ត.ក និងបញ្ជាក់ជាថ្មីម្តងទៀតនូវការយល់ឃើញថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មអាចអនុវត្តបាននៅ អ.វ.ត .ក នៅក្នុងករណីមួយនេះ¹¹⁵⁵។

៥៧៧. ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមមឺកថា នៅក្នុងការកំណត់ស្ថានភាពច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ពាក់ព័ន្ធនឹង អត្ថិភាពនៃទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ “តុលាការត្រូវវាយតម្លៃអំពីអត្ថិភាពនៃទម្លាប់អនុវត្តន៍ “ទូទៅ ប្រកបដោយសង្គតិភាព និងរលូន” របស់រដ្ឋ” ឬ *ទស្សនៈច្បាប់*¹¹⁵⁶។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា

ICTR”) កថាខណ្ឌ ៩-៣១។ ចៅក្រមអន្តរជាតិក៏កត់សម្គាល់ផងដែរថា មានតែសហឧក្រិដ្ឋកម្មមីក I តែប៉ុណ្ណោះ ដែលត្រូវបាន ចោទប្រកាន់ថាជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) និងបញ្ជាក់បំភ្លឺថា ការ សម្រេចរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិនៅក្នុងរឿងក្តីនេះសំដៅលើទម្រង់នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មមីក។

¹¹⁵³ សូមមើល ឧទា. សាលក្រមសំណុំរឿង ០០១ (E188) កថាខណ្ឌ ៥០៤។ សេចក្តីសម្រេចលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងសំណុំ រឿង ០០២ (ឯកសារ D97/15/9) កថាខណ្ឌ ៤០។ មាត្រា ៦ ធម្មនុញ្ញនូវមីក។ មាត្រា II(២) ច្បាប់ក្រុមប្រឹក្សាត្រួតពិនិត្យលេខ ១០។

¹¹⁵⁴ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាស (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧២។ សេចក្តីសម្រេចលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុង សំណុំរឿង ០០២ (ឯកសារ D97/15/9) កថាខណ្ឌ ៥៥ *យោងលើ សាលដីកា Tadić* (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ១៩១ (អង្គ បុរេជំនុំជម្រះពិចារណាឃើញថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មកំណត់ដោយឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិជាទូទៅ។ បទល្មើសទាំងនេះជាធម្មតាត្រូវ បានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងពេលជម្លោះ និង “ដោយក្រុមបុគ្គលដែលធ្វើសកម្មភាពដើម្បី សម្រេចផែនការឧក្រិដ្ឋកម្ម”។

¹¹⁵⁵ សេចក្តីសម្រេចលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (ឯកសារ D97/15/9) កថាខណ្ឌ ៥៤-៧៣។ សាលដីកា សំណុំ រឿង ០០២/២ (ឯកសារ E313) កថាខណ្ឌ ៦៩១។ សាលដីកា សំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ E188) កថាខណ្ឌ ៥០៥-៥១២។ សេ ចក្តីសម្រេចក្នុងសំណុំរឿង ០០២/២ ស្តីពីភាពអាចអនុវត្តបាននៃសហឧក្រិដ្ឋកម្ម (ឯកសារ E100/6) កថាខណ្ឌ ២២។ *សូម មើលផងដែរ* សាលដីកា *Tadić* (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ១៨៥-២២៨។ សាលដីកា *Krajišnik* (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ៦៥៩។ សាលដីកា *Brdanin* (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ៣៩៣-៤១០។ សេចក្តីសម្រេច *Rawamakuba* ស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្ម រួម កថាខណ្ឌ ៩-៣១។

¹¹⁵⁶ សេចក្តីសម្រេចលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (ឯកសារ D97/15/9) កថាខណ្ឌ ៥៣ (លេខយោងជើងទំព័រ ត្រូវបានលុបចោល) *ដែលយោងទៅលក្ខន្តិកៈរបស់តុលាការ ICJ* មាត្រា ៣៨(១)។ យុត្តាធិការ *Fisheries* (ចក្រភពអង់គ្លេស *ទល់នឹង អ៊ីស្រាអែល*) មតិរួមដោយឡែករបស់ចៅក្រម FORSTER, BENZON, JIMENEZ DE ARECHAGA, NAGENDRA SINGH និង RUDA, របាយការណ៍ I.C.J ១៩៧៤ (ថ្ងៃទី២៥ ខែកក្កដា) ទំព័រ៣ កថាខណ្ឌ ១៦។



លក្ខខណ្ឌនេះបានបំពេញ និងផ្ទុយពីការអះអាងរបស់សហមេធាវីការពារក្តី ហើយ ចៅក្រមអន្តរជាតិពុំជឿជាក់ថា ការវិភាគនេះ “មានចំនួនតិចតួចបំផុត ហើយមិនសំខាន់ទាល់តែសោះ” ដើម្បីបំពេញទៅតាមលក្ខខណ្ឌនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនោះឡើយ¹¹⁵⁷។

៥៧៨. ចៅក្រមអន្តរជាតិពិចារណាយើងថា នៅក្នុងសាលដីកា និងសេចក្តីសម្រេចមុនៗ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានធ្វើការ “ពិនិត្យដោយប្រុងប្រយ័ត្ន និងដោយមានសំអាងហេតុ”¹¹⁵⁸ លើការសម្រេចរបស់សាលាក្តី *មិនអចិន្ត្រៃយ៍* ស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មម (ហើយសម្រេចមិនអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មមទម្រង់ទូលាយ (JCE III) ពីតុលាការ ICTY) ពុំមែនអនុវត្តយកតាមការសម្រេចទាំងអស់នោះទាំងស្រុងឡើយ¹¹⁵⁹។ អង្គជំនុំជម្រះ អ.វ.ត.ក បានពិនិត្យមើលដោយឯករាជ្យលើលិខិតុបករណ៍ និងយុត្តិសាស្ត្រនៅក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី II ហើយបានផ្តល់ទម្ងន់ជាក់លាក់យ៉ាងសមស្របលើធម្មនុញ្ញនូវមីក ច្បាប់ក្រុមប្រឹក្សាត្រួតពិនិត្យលេខ ១០ និងយុត្តិសាស្ត្រពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាមនៅក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី II¹¹⁶⁰។ អាស្រ័យហេតុនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិពិចារណាយើងថា យុត្តិសាស្ត្រដែលសំអាងដោយអង្គជំនុំជម្រះនៃ អ.វ.ត.ក បំពេញ “តាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវរបស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិសម្រាប់ [ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ]”¹¹⁶¹ ហើយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំមានកំហុសចំពោះការសំអាងលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មនោះទេ។

៥៧៩. ចំណុចទី២ ចៅក្រមអន្តរជាតិពុំជឿជាក់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសចំពោះ

¹¹⁵⁷ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧២។

¹¹⁵⁸ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ F28) កថាខណ្ឌ ៩៧ (“អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបញ្ជាក់ថា ការពិនិត្យឡើងវិញដោយប្រុងប្រយ័ត្ន និងដោយមានសំអាងហេតុអំពីការកំណត់របស់ [សាលាក្តី *មិនអចិន្ត្រៃយ៍*] មានសារៈសំខាន់ចាំបាច់ណាស់ក្នុងការធានាអំពីធម្មនុញ្ញរបស់ស្ថាប័ន និងសេចក្តីសម្រេចរបស់ អ.វ.ត.ក”)។

¹¹⁵⁹ សេចក្តីសម្រេចលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (ឯកសារ D97/15/9) កថាខណ្ឌ ៨៣ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា ពាក់ព័ន្ធនឹងទម្រង់សហឧក្រិដ្ឋកម្មម ទម្រង់ទូលាយ (JCE III) ឯកសារសំអាងនៅក្នុងរឿងក្តី *Tadic* ពុំ “បានបង្កើតមូលដ្ឋានដ៏រឹងមាំគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានថា JCE III ជាផ្នែកមួយនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិឡើយ”។ *សូមមើលផងដែរ* សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/១ (ឯកសារ F36) កថាខណ្ឌ ៧៩១-៨០៧។ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/១ (ឯកសារ E313) កថាខណ្ឌ ៦៩១។ សេចក្តីសម្រេចក្នុងសំណុំរឿង ០០២ លើភាពអាចអនុវត្តបាននៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មម (E100/6) កថាខណ្ឌ ២៩។

¹¹⁶⁰ *សូមមើល ខទា*. សេចក្តីសម្រេចលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (ឯកសារ D97/15/9) កថាខណ្ឌ ៥៤-៧៣ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/១ (ឯកសារ F36) កថាខណ្ឌ ៧៧៥-៨១០។ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/១ (ឯកសារ E313) កថាខណ្ឌ ៦៩១។ សេចក្តីសម្រេចក្នុងសំណុំរឿង ០០២ លើភាពអាចអនុវត្តបាននៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មម (E100/6) កថាខណ្ឌ ២៩។

¹¹⁶¹ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧២។

ការមិនពិចារណាលើ “ការអនុវត្តរបស់រដ្ឋដែលមានលក្ខណៈទូលំទូលាយ និងស៊ីសង្វាក់គ្នា ដែល [មិនមែន ជាច្បាប់អន្តរជាតិ]”¹¹⁶² ឬ ការខកខានមិនអនុវត្តតាមទ្រឹស្តីនៃការរួមប្រព្រឹត្តរបស់តុលាការ ICC ដែលជាប់ ពាក់ព័ន្ធនឹងធាតុផ្សំនៃការចូលរួមចំណែកសំខាន់ ក្នុងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវមួយផ្សេង¹¹⁶³។ ចៅក្រម អន្តរជាតិពិចារណាលើឃើញថា លក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម ពុំមែនជាលិខិតុបករណ៍ចងកាតព្វកិច្ចមួយនៅទីនេះ ឡើយ¹¹⁶⁴។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ផ្ទុយពីជំហររបស់សហមេធាវីការពារក្តី¹¹⁶⁵ ការបកស្រាយតាមផ្លូវច្បាប់លើ បទល្មើស ឬទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដោយអង្គជំនុំជម្រះរបស់តុលាការ ICC ពុំផ្តុះបញ្ជាំងគ្រប់គ្រាន់លើ ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនោះទេ¹¹⁶⁶។ ចៅក្រមអន្តរជាតិពិចារណាលើឃើញថា ការបកស្រាយរបស់ តុលាការ ICC លើមាត្រា ២៥(៣)(ក) ដែលទាមទារលក្ខខណ្ឌថា ចារីត្រូវមានកម្រិតនៃការគ្រប់គ្រង *ទាប បំផុត*លើបទល្មើស តាមរយៈការចូលរួមចំណែកសំខាន់របស់ខ្លួនចំពោះ [បទល្មើសនោះ] (“ការគ្រប់គ្រង លើទ្រឹស្តីនៃបទល្មើស”)¹¹⁶⁷ គឺជាករណីមួយដែលតុលាការ ICC បានបកស្រាយលក្ខន្តិកៈរបស់ខ្លួន ពុំមែន

¹¹⁶² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧៣។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុ ណា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 01625304 ទំព័រ ៤៥:៦ ដល់ ៤៥:១៩។

¹¹⁶³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧៣។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុ ណា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 01625304 ទំព័រ ៤៥:៦ ដល់ ៤៥:២៤។

¹¹⁶⁴ *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌទី ៥៧០ មូលដ្ឋាន (viii) សូមមើល CASSESE ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ (ឆ្នាំ២០១៣) ទំព័រ ១០- ១១ (“លក្ខន្តិកៈរបស់តុលាការ ICC យកសំណុំរឿងជាធរមាននៅតុលាការ ICC៖ លក្ខន្តិកៈពុំអនុវត្តចំពោះតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរ ជាតិផ្សេងទៀតនោះឡើយ [...] ដែលតុលាការនីមួយៗកំណត់ដោយ និងត្រូវអនុវត្តលក្ខន្តិកៈរៀងៗខ្លួន”)។

¹¹⁶⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧៣-១៧៤។

¹¹⁶⁶ *សូមមើល ឧទា.* តុលាការ ICTY រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ជា ទល់នឹង Šainović និងអ្នកផ្សេងទៀត* កថាខណ្ឌ ១៦៤៨ (“លើសពីនេះទៀត ទោះបីជាលក្ខន្តិកៈរបស់តុលាការ ICC អាចនៅក្នុងករណីខ្លះ ត្រូវបានចាត់ទុកជាករណីបញ្ជាក់អំពីវិធានទំនៀមទម្លាប់ក៏ដោយ នៅក្នុងករណីខ្លះទៀត វាបង្កើតច្បាប់ថ្មី ឬ កែប្រែច្បាប់ជាធរមាន”)។ *សូមមើល ផងដែរ CASSESE ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ* (ឆ្នាំ ២០១៣) ទំព័រ ១០-១១។

¹¹⁶⁷ *សូមមើល ឧទា* តុលាការ ICC *ស្ថានភាពនៅក្នុងសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យក្នុងហ្គេនាវ៉ាក្នុងរឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ជា ទល់នឹង Bosco Ntaganda* ICC-01/04-02/06-2359 សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទី VI ចុះថ្ងៃទី៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ៧៧៤។ តុលាការ ICC *ស្ថានភាពនៅក្នុងសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យក្នុងហ្គេនាវ៉ាក្នុងរឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ជា ទល់នឹង Thomas Lubanga Dyilo* ICC-01/04-01/06-3121-Red សាលដីកាលើបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់លោក Thomas Lubanga Dyilo ប្រឆាំងនឹងការផ្តន្ទា ទោសរបស់គាត់ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤៦៩។ សាលក្រម Katanga (ICC) កថាខណ្ឌ ១៣៩៤។ តុលាការ ICC *ស្ថានភាពនៅក្នុងសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យក្នុងហ្គេនាវ៉ាក្នុងរឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ជា ទល់នឹង Thomas Lubanga Dyilo* ICC-01/04-01/06-2842 សាលដីកាអនុវលោមតាមមាត្រា ៧៤ នៃលក្ខន្តិកៈ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង I ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមី ណា ឆ្នាំ២០១២ (សាលដីកា *Lubanga* (ICC))កថាខណ្ឌ ៩៨៩ កថាខណ្ឌ៩៨៤។ សាលដីកាលើការតម្កល់បទចោទលើ *Lubanga*



ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិជាធរមាននោះឡើយ¹¹⁶⁸។ ដោយហេតុថា គោលការណ៍នៃការអនុវត្តច្បាប់ដែលចែងអំពីទោសស្រាលជាង ពាក់ព័ន្ធនឹងច្បាប់ដែលចងកាតព្វកិច្ចលើតុលាការ¹¹⁶⁹ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំមានកំហុសចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មនៅទីនេះទេ អាស្រ័យហេតុនេះ មូលដ្ឋានទី៩ ត្រូវបានប្រានចោល។

ល. មូលដ្ឋានទី១១៖ ការរៀបចំផែនការ មិនមែនជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលអាចអនុវត្តនូវអ.វ.ត.ក បានទេ

១. សារណា

៥៨០. សហមេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុស ដោយរាប់បញ្ចូលការរៀបចំផែនការនៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ពីព្រោះទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនេះមិនមានអត្ថិភាពនៅក្រោមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនៅក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៥-១៩៧៩ ឡើយ¹¹⁷⁰។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុសដោយពឹងផ្អែកទៅលើសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលផ្អែកជាសំខាន់ទៅលើយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការមិនអចិន្ត្រៃយ៍។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំបានពិចារណាឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់អំពីការអនុវត្តរបស់រដ្ឋជាទ្រង់ទ្រាយទូលំទូលាយ និងស៊ីសង្វាក់គ្នាថា ការរៀបចំផែនការ គឺជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនៅក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៥-

(ICC) កថាខណ្ឌ ៣៣៥-៣៤៨។

¹¹⁶⁸ លក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម មាត្រា ២១(១)(ក)&(ខ) (“តុលាការត្រូវអនុវត្ត (ក) ដំបូង លក្ខន្តិកៈនេះ ធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម និងវិធាននីតិវិធី និងភស្តុតាង (ខ) នៅក្នុងករណីទីពីរ ក្នុងករណីសមស្រប សន្និសីទជាធរមាន និងគោលការណ៍ និងវិធានច្បាប់អន្តរជាតិរួមទាំង គោលការណ៍នៃច្បាប់អន្តរជាតិជាធរមានស្តីពីជម្លោះប្រដាប់អាវុធ”។ សាលក្រម *Katanga* (តុលាការ ICC) កថាខណ្ឌ ៣៩ (“អង្គជំនុំជម្រះគូសបញ្ជាក់ថា មាត្រា ២១ នៃលក្ខន្តិកៈ បង្កើតឋានានុក្រមនៃប្រភពច្បាប់ជាធរមាន ហើយ នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចទាំងអស់របស់ខ្លួន អង្គជំនុំជម្រះត្រូវ “នៅក្នុងករណីទី១” អនុវត្តបទប្បញ្ញត្តិពាក់ព័ន្ធនៃលក្ខន្តិកៈ [...] អង្គជំនុំជម្រះត្រូវអនុវត្តប្រភពច្បាប់បន្ទាប់បន្សំ អនុលោមតាមមាត្រា ២១(១)(ខ) និង ២១(១)(គ) នៃលក្ខន្តិកៈ ក្នុងករណីដែលអង្គជំនុំជម្រះរកឃើញចន្លោះប្រហោងនៅក្នុងបទប្បញ្ញត្តិនៃលក្ខន្តិកៈ ធាតុផ្សំនៃបទល្មើស និងវិធាន”)។ សាលក្រម *Lubanga* (តុលាការ ICC) កថាខណ្ឌ ៩៩៤ (“យោងតាមការយល់ឃើញរបស់ចៅក្រមភាគច្រើន ពាក្យពេចន៍នៃមាត្រា ២៥(៣)(ក) [...] ជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវ” (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម))។

¹¹⁶⁹ *សូមមើល* ក្នុងចំណោម កថាខណ្ឌ ៥៦៩ ដល់ ៥៧០ មូលដ្ឋានទី (viii) ។ *សូមមើល ផងដែរ* សាលដីកា រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Stanišić និង Simatović (តុលាការ ICTY) លេខ IT-03-69-A របស់សាលាឧទ្ធរណ៍ កថាខណ្ឌ ១២៨។

¹¹⁷⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧៩។



១៩៧៩ ឡើយ¹¹⁷¹។ សហមេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ការរៀបចំផែនការត្រូវបានកំណត់ត្រឹមតែចំពោះ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងសន្តិភាព នៅក្នុងធម្មនុញ្ញតុលាការយោធាអន្តរជាតិទីក្រុងនូវមប៊ិក និងធម្មនុញ្ញ តុលាការយោធាអន្តរជាតិទីក្រុងតូក្យូ¹¹⁷² និងកត់សម្គាល់ថា ទាំងអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម ពុំបានយោងទៅលើការរៀបចំផែនការថាជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវសម្រាប់ ឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម និងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិឡើយ¹¹⁷³។

៥៨១. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជំទាស់ថា សហមេធាវីការពារក្តីខកខានពុំបាន បង្ហាញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសចំពោះការសំអាងលើយុត្តិសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូងអំពីការរៀបចំផែនការ ឬថា ការវិភាគរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនត្រឹមត្រូវនោះ ទេ¹¹⁷⁴។

៥៨២. នៅក្នុងការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួន សហមេធាវីការពារក្តីលើកឡើងអំពីមូលដ្ឋានទី ១១ រួមទាំងមូលដ្ឋានទី ៨, ១២, ១៤, ១៥ និង ១៦(១)¹¹⁷⁵ សេចក្តីសង្ខេបពេញលេញនៃទង្វើករណីក្នុងការឆ្លើយតបមាននៅក្នុង មូលដ្ឋានទី ៨¹¹⁷⁶។

២. ការពិភាក្សា

៥៨៣. ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ឃើញថា ពុំមានកំហុសណាត្រូវបានបង្ហាញឡើងចំពោះការអនុវត្តការ រៀបចំផែនការនៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) នោះឡើយ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិ

¹¹⁷¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧៨។
¹¹⁷² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧៩ ដែលសំអាងលើ Robert CRYER និងអ្នកផ្សេង ទៀត សេចក្តីណែនាំអំពីនីតិវិធី និងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ (រោងពុម្ពសាកលវិទ្យាល័យខែប្រីដ បោះពុម្ពលើកទី៣ ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រ ៣៧៩-៣៨០។
¹¹⁷³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧៩ ដែលសំអាងលើអនុសញ្ញាស្តីពីការបង្ការ និងការផ្តន្ទាទោសចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៤៨ លេខ 78 U.N.T.S. 277 ដែលចូលជាធរមាននៅថ្ងៃទី ១២ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៥១ (“អនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍”)។ មាត្រា ២៥ នៃលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម។
¹¹⁷⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៩៥។
¹¹⁷⁵ ការឆ្លើយតបរបស់ អា អាន (D360/11) កថាខណ្ឌ ៤៦-៥២។
¹¹⁷⁶ សូមមើល កថាខណ្ឌទី ៥៦៣ ដល់ ៥៦៥ មូលដ្ឋានទី ៨។ សារណាលម្អិតទាំងនេះលើកឡើងបញ្ជាក់ពីបញ្ហាជាក់លាក់មួយ ចំនួនក្នុងមូលដ្ឋានទី ១១។



អះអាងថា ការអនុវត្តរបស់រដ្ឋ និង *ទស្សនៈរបស់ច្បាប់* ស្តែងឱ្យឃើញថា ការរៀបចំផែនការអាចយកមកអនុវត្តបានយ៉ាងត្រឹមត្រូវជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើព្រហ្មទណ្ឌទាំងអស់ (មិនមែនចំពោះតែឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងសន្តិភាពប៉ុណ្ណោះទេ¹¹⁷⁷) ដូចដែលបានបង្ហាញដោយ ឧទាហរណ៍ (១) តុលាការនូវរិមប័ក និង (២) ក្រុមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៥៦។ លើសពីនេះទៀត នាពេលនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិជាក់ថា (៣) លិខិតុបករណ៍អន្តរជាតិ ដែលពុំមានការពាក់ព័ន្ធនៅលើការបង្ហាញឱ្យឃើញជាក់លាក់ថា ការរៀបចំផែនការជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនោះ (ឧ. អនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ឬលក្ខន្តិកៈទីក្រុងវ្យូម) ពុំអាចប៉ះពាល់ និងលុបបំបាត់អត្ថិភាពនៃការរៀបចំផែនការនៅក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិឡើយ។

៥៨៤. ទីមួយ ស្របជាមួយនឹងការអនុវត្តរបស់រដ្ឋ និង *ទស្សនៈរបស់ច្បាប់* នៅក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ការរៀបចំផែនការបានលេចឡើងជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនៅក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរ និងត្រូវបានចែងជាលើកដំបូង នៅក្នុងធម្មនុញ្ញនៃតុលាការនូវរិមប័កក្នុងឆ្នាំ ១៩៤៥ (ធម្មនុញ្ញទីក្រុងនូវរិមប័ក) ដែលអាចអនុវត្តបានចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់¹¹⁷⁸។ នៅក្នុងបរិបទនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌជាបុគ្គល កថាខណ្ឌទី ១ នៃមាត្រា ៦ នៃធម្មនុញ្ញ តុលាការនូវរិមប័កចែងយ៉ាងច្បាស់អំពីការហាមឃាត់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងសន្តិភាព ដែលក្នុងនោះ បានរៀបរាប់ពីទង្វើដែលត្រូវបានហាមឃាត់ "... ការរៀបចំផែនការ ការត្រៀមរៀបចំ ការផ្ដួចផ្ដើមគំនិត ..."¹¹⁷⁹។ កថាខណ្ឌចុងក្រោយក្នុងមាត្រា ៦ ដែលផ្ទុយពីការអះអាងរបស់សហមេធាវីការពារក្តីទៅលើភាពអាចអនុវត្តបានទាំងស្រុងនៃការរៀបចំផែនការ ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងសន្តិភាពនោះ បានពង្រឹងដល់គោលការណ៍នៃការរៀបចំផែនការសម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់នៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់តុលាការនេះ ដោយបញ្ជាក់ថា "មេដឹកនាំ អ្នករៀបចំ អ្នកញុះញង់ និងអ្នកសមគំនិតចូលរួមនៅក្នុងការរៀបចំតាក់តែង ឬការអនុវត្តផែនការរួម ឬការសមគំនិតប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មណាមួយដូចបានលើកឡើងខាងលើ ត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើទាំងអស់ ដែលប្រព្រឹត្តឡើងដោយបុគ្គលណាម្នាក់នៅក្នុងការអនុវត្តផែនការបែបនោះ"¹¹⁸⁰។ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ ច្បាប់ស្តីពីក្រុមប្រឹក្សាត្រួតពិនិត្យឆ្នាំ១៩៤៥ ចែងពីការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌសម្រាប់បុគ្គល

¹¹⁷⁷ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧៩។
¹¹⁷⁸ ធម្មនុញ្ញទីក្រុងនូវរិមប័ក មាត្រា ៦។
¹¹⁷⁹ មាត្រា ៦ នៃធម្មនុញ្ញទីក្រុងនូវរិមប័ក។
¹¹⁸⁰ សូមមើលផងដែរ ធម្មនុញ្ញតុលាការយោធាអន្តរជាតិសម្រាប់ចុងបូព៌ា ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៤៦ ("ធម្មនុញ្ញទីក្រុងតូក្យូ") មាត្រា ៥។ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៧៩។

ទាំងឡាយ ដែលជាប់ទាក់ទងនឹងផែនការនានា ឬសហគម្មន៍ក្រុមដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះ¹¹⁸¹។

៥៨៥. ចៅក្រមអន្តរជាតិបញ្ជាក់ថា ការរៀបចំផែនការត្រូវបានរក្សាទុកជាទម្រង់មួយ ក្នុងចំណោមទម្រង់ទាំងឡាយនៃការទទួលខុសត្រូវ ដើម្បីផ្ដន្ទាទោសជនជាប់ចោទចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៅឯតុលាការនូវរឹមប៊ិក ដែលបញ្ជាក់ថា ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនេះបានចូលជាធរមានយ៉ាងត្រឹមត្រូវ ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៦ នៃធម្មនុញ្ញទីក្រុងនូវរឹមប៊ិក¹¹⁸²។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ទោះបីជាពាក្យ “ការរៀបចំផែនការ” មិនតែងតែត្រូវបានប្រើប្រាស់ច្បាស់លាស់នៅក្នុងលិខិតុបករណ៍ច្បាប់នានាដូចបានលើកឡើងខាងលើក្តី ក៏ទង្វើដែលសំដៅទៅនោះ ដូចជា ការចូលរួមនៅក្នុងការបង្កើត ឬការរៀបចំតាក់តែងផែនការរួម ឬអំពើសមគំនិត ស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃនិយមន័យនៃការរៀបចំផែនការ ដែលត្រូវបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ដោយតុលាការ *មិនអចិន្ត្រៃយ៍* នានា ព្រមទាំងយុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក ផងដែរ¹¹⁸³។

¹¹⁸¹ ច្បាប់ស្តីពីក្រុមប្រឹក្សាត្រួតពិនិត្យលេខ១០ មាត្រា II(ខ)យ។

¹¹⁸² សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១ (F28) កថាខណ្ឌ ១៣៨ *ដែលយោងទៅ* សាលក្រម តុលាការនូវរឹមប៊ិក ទំព័រ ២៧៩-៣៤១។ *សូមមើល ឧ. សាលក្រមតុលាការនូវរឹមប៊ិក ទំព័រ ២៩២, ២៩៧-២៩៨, ៣០០; កាល ពីថ្ងៃទី០១ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៤៦ តុលាការនូវរឹមប៊ិកបានសម្រេចផ្ដន្ទាទោសជនជាប់ចោទម្នាក់ចំពោះ: “ការចូលរួមរបស់គាត់នៅក្នុងការរៀបចំចាត់ចែងជម្លៀសអ្នកទោសពីជំរុំកែប្រែ និងការសម្លាប់អ្នកទោសជាច្រើននាក់ [...] មន្ទីរសន្តិសុខសំខាន់ RSHA បានដើរតួនាទីនាំមុខគេនៅក្នុង “ដំណោះស្រាយចុងក្រោយ” នៃការសួរចម្លើយជនជាតិជ្វីស ដោយសម្លាប់រង្គាលជនជាតិជ្វីស។ ផ្នែកសំខាន់មួយនៅក្រោម Amt IV នៃ RSHA ត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីគ្រប់គ្រងកម្មវិធីនេះ។”* ដូចគ្នានេះដែរ តុលាការបានរកឃើញថា ជនជាប់ចោទឈ្មោះ: FRANK មានពិរុទ្ធភាពចំពោះ: “ការណែនាំបង្ហាញពីការបញ្ជូនពលករជាទាសករទៅប្រទេសអាណ្លឺម៉ង់ នៅក្នុងដំណាក់កាលដំបូងបំផុតនៃការគ្រប់គ្រងរបស់គាត់។ កាលពីខែមករា ឆ្នាំ១៩៤០ គាត់បានបញ្ជាក់ពីបំណងរបស់គាត់ចង់បញ្ជូនពលករមួយលាននាក់ទៅប្រទេសអាណ្លឺម៉ង់ [...] ពួកគេត្រូវបានបង្ខំឱ្យចូលទៅក្នុងតំបន់ដែលមានការរើសអើង ត្រូវបានប្រឈមមុខនឹងច្បាប់ដែលមានលក្ខណៈរើសអើង ត្រូវបានដកចំណីអាហារចាំបាច់ ដើម្បីធ្វើសព្វធាតុអត់ឃ្លាន ហើយចុងក្រោយ ត្រូវបានសម្លាប់រង្គាលជាប្រព័ន្ធ និងយ៉ាងព្រៃផ្សៃ។” ជនជាប់ចោទម្នាក់ទៀតឈ្មោះ: FRICK ក៏ត្រូវបានផ្ដន្ទាទោស ដោយសារតែគាត់ “បានធ្វើសេចក្តីព្រាង បានចុះហត្ថលេខា និងបានចាត់ចែងច្បាប់ជាច្រើនដែលរៀបចំតាក់តែងឡើងដើម្បីកម្ចាត់ជនជាតិជ្វីសចេញពីការរស់នៅ និងសេដ្ឋកិច្ចប្រទេសអាណ្លឺម៉ង់។ [...] ច្បាប់ទាំងនេះបានត្រួសត្រាយផ្លូវសម្រាប់ “ដំណោះស្រាយចុងក្រោយ”។

¹¹⁸³ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរវាង *រដ្ឋអាជ្ជា ទល់នឹង Kordić និង Čerkez* សំណុំរឿងលេខ IT-95-14/2-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ ២៥។ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរវាង *រដ្ឋអាជ្ជា ទល់នឹង Tadić* សំណុំរឿងលេខ IT-94-1-T គំនិតយោបល់ និងសាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៧ កថាខណ្ឌ ៦៧៤។ តុលាការ ICTR រឿងក្តីរវាង *រដ្ឋអាជ្ជា ទល់នឹង Semanza* សំណុំរឿងលេខ ICTR-97-20-T សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ ៣៨០។ តុលាការ ICTR រឿងក្តីរវាង *រដ្ឋអាជ្ជា ទល់នឹង Bagilishema*



៥៨៦. ជាលទ្ធផល ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ស្របជាមួយនឹងការសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលថា បទប្បញ្ញត្តិនៃមាត្រា ២៩៤ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក រួមទាំង ការរៀបចំផែនការថាជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ មានភាពត្រឹមត្រូវជាច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិដែល ត្រូវបានទទួលស្គាល់ចាប់តាំងពីរឿងក្តីតុលាការនូវមីប៊ីកឆ្នាំ១៩៤៥ ហើយត្រូវបានបញ្ជាក់គាំទ្រតាំងពីពេល នោះមក¹¹⁸⁴។

៥៨៧. ទីពីរ ចៅក្រមអន្តរជាតិរម្ងឹកឡើងវិញថា ក្រមព្រហ្មណ៍កម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៥៦ ដែលជាប្រភពច្បាប់មួយ ចុងកាតព្វកិច្ច អ.វ.ត.ក ដោយផ្ទាល់នោះ¹¹⁸⁵ ផ្ដន្ទាទោសយ៉ាងច្បាស់លាស់ចំពោះការរៀបចំផែនការ និង

សំណុំរឿងលេខ ICTR-95-1A-T សាលក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង I ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ ៣០ (“ជន ណាដែលចូលរួមដោយផ្ទាល់នៅក្នុងការរៀបចំផែនការដើម្បីប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅក្រោមលក្ខន្តិកៈនេះ ត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះ ឧក្រិដ្ឋកម្មនោះ ទោះបីជាឧក្រិដ្ឋកម្មនោះពិតជាត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងដោយជនផ្សេងទៀតក្តី កម្រិតនៃការចូលរួមត្រូវតែដុំកំភួន ដូចជា ការរៀបចំតាក់តែងផែនការឧក្រិដ្ឋ ឬការសម្រេចលើផែនការដែលស្នើឡើងដោយជនផ្សេងទៀត”)។ សាលក្រមសំណុំ រឿង ០០១ (E188) កថាខណ្ឌ ៥១៨-៥១៩ (“ការរៀបចំផែនការកំណត់ថា មនុស្សម្នាក់ ឬច្រើននាក់ បានរៀបចំប្រព្រឹត្តិអំពើ ឧក្រិដ្ឋ ហើយក្រោយមក ការប្រព្រឹត្តិអំពើទាំងនោះ បង្កើតឱ្យមានឧក្រិដ្ឋកម្មមួយ ឬច្រើន។ ជាការចាំបាច់ដែលត្រូវតែបង្ហាញឱ្យ ឃើញថា ផែនការគឺជាកត្តារួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់នៅក្នុងការឈានទៅប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម”)។ [...] ជនជាប់ចោទត្រូវតែមាន ចេតនាក្នុងការប្រព្រឹត្តិអំពើឧក្រិដ្ឋ ឬបានដឹងអំពីភាពសំខាន់ដែលថា ឧក្រិដ្ឋកម្មទំនងនឹងត្រូវបានប្រព្រឹត្ត នៅពេលអនុវត្តផែនការ នោះ”)។ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២ (E313) កថាខណ្ឌ ៦៩៨ (“ដើម្បីដាក់ឱ្យទទួលខុសត្រូវលើការរៀបចំផែនការ ជនជាប់ ចោទតែម្នាក់ឯង ឬរួមជាមួយនឹងអ្នកផ្សេងទៀត ត្រូវតែបានរៀបចំការប្រព្រឹត្តិអំពើឧក្រិដ្ឋ ហើយក្រោយមក ការប្រព្រឹត្តិអំពើ ឧក្រិដ្ឋទាំងនោះពាក់ព័ន្ធ ឬបង្កើតឱ្យមានអំពើឧក្រិដ្ឋ”)។

¹¹⁸⁴ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០១ (E188) កថាខណ្ឌ ៥១៨-៥១៩។ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១ (F28) កថាខណ្ឌ ១៣៨ (“ការ ដាក់ពិន័យភាពពីបទធ្វើឱ្យទៅជាទាសករ នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិដោយតុលាការបានពឹងផ្អែកស្ទើរតែទាំងស្រុងលើ តួនាទីរបស់ជនជាប់ចោទនៅក្នុងការរៀបចំផែនការ បញ្ជា អនុវត្ត ត្រួតត្រា ឬចូលរួមក្នុងការបញ្ជូនមនុស្ស ការជ្រើសរើសមនុស្ស មកធ្វើការ និងការរំលោភបំពានជាប្រព័ន្ធលើពលករដែលមិនស្ម័គ្រចិត្ត នៅក្រោមគោលនយោបាយពលកម្មទាសកររបស់ពួកណា ហ្សឺ (Nazi)” យោងលើ សាលក្រមតុលាការនូវមីប៊ីក ទំព័រ ២៧៩-៣៤១។ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២ (E313) កថាខណ្ឌ ៦៩៧ (“ត្រឹមឆ្នាំ ១៩៧៥ ការរៀបចំផែនការ គឺជាទម្រង់មួយនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌជាបុគ្គល ដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់នៅក្នុង ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ។ ដោយសារតួនាទីជាខ្ពស់របស់ជនជាប់ចោទ និងដោយសារថា ការរៀបចំផែនការនេះត្រូវបាន ទទួលស្គាល់ជាទម្រង់មួយនៃការទទួលខុសត្រូវមួយ ទាំងនៅក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ និងនៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជាត្រឹមឆ្នាំ ១៩៧៥ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងយល់ឃើញថា ទម្រង់មួយនៃការទទួលខុសត្រូវនេះអាចឱ្យជនជាប់ចោទប្រមើលឃើញ និងដឹង គ្រប់គ្រាន់ថាមានច្បាប់ចែង” (ជើងទំព័រយោងត្រូវបានលុបចោល))។

¹¹⁸⁵ មាត្រា ១ និងមាត្រា ៣ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក។



ការត្រៀមរៀបចំការប្រព្រឹត្តិអំពើព្រហ្មទណ្ឌ¹¹⁸⁶។ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៥៦ បង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ពី អត្ថិភាពនៃការរៀបចំផែនការថាជាទម្រង់មួយត្រូវនៃការទទួលខុសត្រូវក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ១៩៧៥-១៩៧៩ ក៏ ដូចជា ការប្រមើលឃើញ និងដឹងគ្រប់គ្រាន់របស់ជនជាប់ចោទ¹¹⁸⁷។

៥៨៨. ទីបី ទាក់ទងនឹងការមិនមានការលើកឡើងពីការរៀបចំផែនការនៅក្នុងលិខិតុបករណ៍អន្តរជាតិមួយ ចំនួននោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា អនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ មិនប៉ះពាល់ទៅលើ អត្ថិភាពនៃការរៀបចំផែនការ ឬក៏ថា មិនពាក់ព័ន្ធនោះទេ ពីព្រោះថា អនុសញ្ញានេះមាន គោលបំណងចែង កំណត់ពីមូលដ្ឋាននានានៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ដោយមិនផ្ដោតទៅលើទម្រង់ទាំងឡាយនៃការទទួលខុស ត្រូវនៅក្នុងបរិបទនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិឡើយ¹¹⁸⁸។ លើសពីនេះ ទៀត លក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម (រួម ទាំងការមិនលើកឡើងពីការរៀបចំផែនការនៅក្នុងផ្នែកមួយចំនួន) មិនមែនជាលិខិតុបករណ៍ដែលចង កាតព្វកិច្ចនៅ អ.វ.ត.ក នោះទេ¹¹⁸⁹។ បទប្បញ្ញត្តិនៃលក្ខន្តិកៈនេះមិនផ្ទុះបញ្ចាំងពីច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរ ជាតិទេ¹¹⁹⁰ និងមិនអាចប៉ះពាល់ទៅលើអត្ថិភាពនៃការរៀបចំផែនការនៅក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ

¹¹⁸⁶ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (Code Pénal et Lois Pénales) ឆ្នាំ ១៩៥៦ (“ក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ១៩៥៦”) មាត្រា ២៣៩ និងមាត្រា ២៤០។ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០១ (E188) កថាខណ្ឌ ៤៧៤ (“ប៉ុន្តែ ការរៀបចំផែនការត្រូវបានផ្ដន្ទា ទោសតាមបទប្បញ្ញត្តិជាក់លាក់មួយចំនួន តាមទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវក្តី ឬជាបទឧក្រិដ្ឋក្តី ដែលការផ្ដន្ទាទោសចំពោះអំពើ ទាំងនេះក៏មានចែងយ៉ាងច្បាស់ផងដែរ”)។ មាត្រា ១ និងមាត្រា ៣៥ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក។

¹¹⁸⁷ សូមមើលផងដែរ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០១ (E188) កថាខណ្ឌ ៤៧៤។ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២ (E313) កថាខណ្ឌ ៦៩៧ ដែលទទួលស្គាល់ការរៀបចំផែនការនៅក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ និងច្បាប់កម្ពុជាត្រឹមឆ្នាំ ១៩៧៥ ព្រមទាំងលើក ឡើងគ្រងផ្នែកពាក់ព័ន្ធថា “...ការរៀបចំផែនការ ត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាទម្រង់មួយនៃការទទួលខុសត្រូវ ទាំងនៅក្នុងច្បាប់ ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ច្បាប់កម្ពុជាត្រឹមឆ្នាំ ១៩៧៥”។

¹¹⁸⁸ អនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍។

¹¹⁸⁹ សូមមើល មូលដ្ឋានទី ៨ (កថាខណ្ឌ ៥៧០)។ បទប្បញ្ញត្តិនៃលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូមដែលចងកាតព្វកិច្ច អ.វ.ត.ក តែមួយគត់គឺ មាត្រា ៧ ជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ដោយសារមាត្រានេះត្រូវបានចែងដោយផ្ទាល់នៅក្នុងមាត្រា ៩ នៃកិច្ច ព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក។ សូមមើលផងដែរ CASSESE, “ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ” (ឆ្នាំ២០១៣) ទំព័រ ១០ (លើកឡើងយ៉ាង សង្ខេបថា លក្ខន្តិកៈតុលាការ ICC គ្របដណ្តប់ទៅលើវិធាននានាដែលអាចអនុវត្តបានទាំងស្រុងចំពោះតុលាការ ICC និងថា លក្ខន្តិ កៈទីក្រុងរ៉ូម មិនអនុវត្តចំពោះតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិដទៃទៀត (ដូចជា អ.វ.ត.ក) នោះឡើយ។ តុលាការ ICC ពុំមែនជា ទម្រង់ណាមួយក្រមអន្តរជាតិនោះទេ)។

¹¹⁹⁰ សូមមើល មាត្រា ២១ នៃលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម ដែលពន្យល់ពីឋានានុក្រមនៃអនុវត្តច្បាប់នានា ដែលបង្ហាញនៅក្នុងមាត្រា ២១(១) (ក) អនុភាពលប់នៃលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម និងក្របខណ្ឌតុលាការ ICC និងក្នុងមាត្រា ២១(១)(ខ) វិធាននៃច្បាប់អន្តរជាតិ ដែលជា ប្រភពបន្ទាប់បន្សំតែប៉ុណ្ណោះ។



ដែលមានប្រភពដើមចេញមកពីតុលាការនូវមីកឡើយ។ អាស្រ័យហេតុនេះ មូលដ្ឋានទី ១១ ត្រូវបានបដិសេធពោល។

ក្ប. មូលដ្ឋានទី ១២(i)៖ ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើពុំមែនជានៃការទទួលខុសត្រូវជានរណា នៅក្នុងសំណុំរឿង របស់ អោ អាន

១. សារណា

៥៨៩. សហមេធាវីជំទាស់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសដែលប្រើប្រាស់ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើដើម្បីចោទប្រកាន់ជនជាប់ចោទ “ជាមេបញ្ជាការស៊ីវិល នៅក្រៅបរិបទនៃជម្លោះប្រដាប់អាវុធអន្តរជាតិ” ហើយថា ការធ្វើបែបនេះនៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) រំលោភទៅលើគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព¹¹⁹¹។ ទោះបីមានការទទួលស្គាល់ថា “អ.វ.ត.ក បានសម្រេចក្នុងពេលកន្លងមកថា ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើអាចអនុវត្តបានចំពោះមេបញ្ជាការស៊ីវិល”¹¹⁹² ក្តី ក៏សហមេធាវីជំទាស់ថា សេចក្តីសម្រេចទាំងនោះ “មិនបានផ្តល់” ឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់នូវភស្តុតាង ដែលបង្ហាញពីអត្ថិភាពនៃទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនេះនៅក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ រួមទាំងភាពអាចអនុវត្តបានរបស់វាចំពោះ “មេបញ្ជាការស៊ីវិលនៅក្រៅជម្លោះប្រដាប់អាវុធអន្តរជាតិ”¹¹⁹³។

៥៩០. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកឡើងថា កន្លងមក បន្ទាប់ពីបានធ្វើការវិភាគគ្រប់ជ្រុងជ្រោយទៅលើសំណុំរឿងក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ រួចមក អង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្លាប់បាន

¹¹⁹¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៨០។ ដោយសារមូលដ្ឋានទី១២(ii) មិនត្រូវបានទទួលយក ចៅក្រមអន្តរជាតិនិងមិនសង្ខេប ឬលើកឡើងនូវខ្លឹមសារនៃទម្លាប់អន្តរជាតិរបស់សហមេធាវីអំពី ថាតើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិអនុវត្តនូវធាតុផ្សំគតិយុត្តិការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ ដោយមិនត្រឹមត្រូវ ឬយ៉ាងណាទេ។ សូមមើល (បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៨១)។

¹¹⁹² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៨០ យោងទៅសាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (ឆ្នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ) (D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ១៩០-២៣២។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (អៀង សារី) (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤១៣-៤៦០។ សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០១ (E188) កថាខណ្ឌ ៤៧៦-៤៧៧។

¹¹⁹³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៨០។



សម្រេចថា ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើអនុវត្តចំពោះថ្នាក់លើជាយោធា និងមិនមែនជាយោធា¹¹⁹⁴។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានចោទប្រកាន់ថា ដោយសារសហមេធាវីមិនបានបង្ហាញថា ការប្រើប្រាស់ ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើនៅក្នុងសំណុំរឿងទាំងនោះ បានផ្អែកលើអត្ថិភាពនៃជម្លោះប្រដាប់អាវុធ អន្តរជាតិ ឬថា រឿងក្តីទាំងនោះអាចត្រូវបានសម្រេចផ្សេងពីនេះ បើសិនគ្មានជម្លោះប្រដាប់អាវុធអន្តរជាតិ នោះ សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញពីការរំលោភទៅលើគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពនោះឡើយ¹¹⁹⁵។

៥៩១. នៅក្នុងការឆ្លើយតប សហមេធាវីលើកឡើងនូវមូលដ្ឋានទី ១២(i) រួមជាមួយមូលដ្ឋានទី ៨, ៩, ១១, ១៥ និង ១៦¹¹⁹⁶។ សេចក្តីសង្ខេបពេញលេញនៃការឆ្លើយតបនេះ មានបញ្ជាក់នៅក្នុងមូលដ្ឋានទី៨ ដើម្បីកុំ ឲ្យមានភាពច្រំដែល¹¹⁹⁷។

២. ការពិភាក្សា

៥៩២. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំមានកំហុសឆ្គងក្នុងការអនុវត្ត ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ ឬរំលោភទៅលើគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពនោះឡើយ។ ផ្ទុយពីអំណះ អំណាងរបស់សហមេធាវី ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមបញ្ជាក់ថា (១) អង្គជំនុំជម្រះនៅ អ.វ.ត.ក បានបង្ហាញ យ៉ាងពេញលេញថា ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើពិតជាមាននៅក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ក្នុង អំឡុងឆ្នាំ១៩៧៥-១៩៧៩ ដែលបង្ហាញពីទម្លាប់អនុវត្តរបស់រដ្ឋ និង *ទស្សនៈច្បាប់ (opinio juris)*¹¹⁹⁸។

¹¹⁹⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៩៦ យោងទៅ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (អៀង សារី) (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤៥៩- ៤៦០។

¹¹⁹⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (D360/9) កថាខណ្ឌ ៩៦។

¹¹⁹⁶ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (D360/11) កថាខណ្ឌ ៤៦-៥២។

¹¹⁹⁷ *សូមមើល* កថាខណ្ឌ ៥៦៣ ដល់ ៥៦៥ មូលដ្ឋាន (viii)។ ជាទូទៅ សហមេធាវីជំទាស់តវ៉ាចំពោះកំហុសអង្គច្បាប់នៅក្នុងវិធី សាស្ត្ររបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលយកច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិមកអនុវត្ត ដូចជា ការមិនបានបង្ហាញអំពី ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ និង ការរំលោភលើគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព។

¹¹⁹⁸ *ផ្ទុយពី* បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៨០ (“[សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ] មាន កំហុសឆ្គងក្នុងសំណុំរឿងនេះ ដោយពឹងផ្អែកលើការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើថាជា ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលអាចអនុ វត្តបាន តាម [ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ] ក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩”។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកា ដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ) (D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ១៩០-២៣២។ សាល ដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (អៀង សារី) (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤១៣-



ជាងនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា (២) ការអនុវត្តការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើពុំមែន អាស្រ័យលើថាតើ បទចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងជនស៊ីវិលក្រោមទម្រង់ជាការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ មាន ឬមិនមានទំនាក់ទំនងជាមួយនឹងជម្លោះប្រដាប់អាវុធអន្តរជាតិនោះទេ តែផ្ទុយទៅវិញ វាផ្ដោតទៅលើ ការទទួលខុសត្រូវរបស់បុគ្គល¹¹⁹⁹។

៥៩៣. ទីមួយ ចៅក្រមអន្តរជាតិតម្កល់សេចក្ដីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួនពីមុនៗ និងយល់ស្របជាមួយអង្គជំនុំជម្រះ នៅ អ.វ.ត.ក ពាក់ព័ន្ធនឹងអត្ថិភាពនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើនៅក្នុងច្បាប់ទំនៀមម្ចាស់អន្តរជាតិ និងបដិសេធទង្វើករណីស្តីពីភស្តុតាងមិនគ្រប់គ្រាន់¹²⁰⁰។ បន្ទាប់ពីពិនិត្យលើសំណុំរឿង និងច្បាប់នៅ អ.វ.ត .ក ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមតម្កល់ថា ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើពិតជាមានអត្ថិភាពជាទម្រង់នៃការ ទទួលខុសត្រូវនៅក្នុងច្បាប់ទំនៀមម្ចាស់អន្តរជាតិ ក្នុងអំឡុងចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩¹²⁰¹។

៤៦០។ សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០១ (E188) កថាខណ្ឌ ៤៧៦-៤៧៧។ សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ (E313) កថាខណ្ឌ ៧១៨-៧១៩។

¹¹⁹⁹ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Hadžihasanović និងអ្នកផ្សេងទៀត សំណុំរឿង IT-01-47-T សេចក្ដីសម្រេចលើ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បន្ទាន់បង្ខំជំទាស់នឹងយុត្តាធិការពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលខុសត្រូវរបស់មេបញ្ជាការ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃ ទី១៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៣ (“សេចក្ដីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បន្ទាន់បង្ខំជំទាស់នឹងយុត្តាធិការពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលខុសត្រូវ របស់មេបញ្ជាការក្នុងរឿងក្តី Hadžihasanović និងអ្នកផ្សេងទៀត (ICTY)”) កថាខណ្ឌ ២០។ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៨០។

¹²⁰⁰ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៨០។

¹²⁰¹ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៨០។ សូមមើល សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (នួន ជា និង រៀង ធីវិទូ) (D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ១៩០- ២៣២ (សូមមើល ឧទាហរណ៍ ការពិភាក្សាលម្អិតអំពី៖ (i) ការវិវត្តន៍នៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើដោយចាប់ផ្ដើមឡើងនៅ ក្នុងរបាយការណ៍របស់គណៈកម្មការទទួលបន្ទុកការទទួលខុសត្រូវរបស់អ្នករៀបចំសង្គ្រាម និង ការអនុវត្តន៍ទោសប្បញ្ញត្តិ ឆ្នាំ ១៩១៩ ដែលបង្ហាញពី “ការសម្តែងមតិចំពោះទ្រឹស្តីនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ” (កថាខណ្ឌ ១៩៣) (ii) ការពិភាក្សា លម្អិតអំពីសំណុំរឿងជាច្រើនក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ នៅពេលដែលមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ជប៉ុន និងអាណ្លីម៉ង់ត្រូវបានយកទៅ កាត់ទោសនៅចំពោះមុខតុលាការ IMTFE និងគណៈកម្មការ ឬសាលាជម្រះក្តីផ្នែកយោធារបស់សម្ព័ន្ធមិត្ត ហើយថា ទ្រឹស្តីនៃការ ទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើត្រូវបានកំណត់ និងអនុវត្តជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវបុគ្គល (កថាខណ្ឌ ១៩៥-២៣០)។ សេចក្ដី សម្រេចនេះក៏បានសម្រេចផងដែរថា ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើអនុវត្តចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម និងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំង មនុស្សជាតិ អនុលោមតាមសេចក្ដីសន្និដ្ឋានរបស់តុលាការយោធា Nuremberg (កថាខណ្ឌ ២៣១-២៣២) (លុបបង្កើតទំព័រ)។ សូមមើល សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ (E313) កថាខណ្ឌ ៧១៤, ៧១៨ (ក្នុងផ្នែកពាក់ព័ន្ធនេះ “ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់ លើដែលអាចយកមកអនុវត្តចំពោះទាំងថ្នាក់លើក្នុងជួរយោធា និងទាំងថ្នាក់លើក្នុងជួរស៊ីវិល ត្រូវបានទទួលស្គាល់នៅក្នុងច្បាប់ ទំនៀមម្ចាស់អន្តរជាតិត្រឹមឆ្នាំ ១៩៧៥។ [...] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពិចារណាឃើញថា ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវមួយនេះ



ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ពុំមានហេតុផលណាមួយដែលត្រូវដាក់ចេញពីយុត្តិសាស្ត្រដែលត្រូវបាន ទទួលស្គាល់រួចហើយនៅក្នុងសំណុំរឿងនេះទេ។

៥៥៤. ទីពីរ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនយល់ស្របថា “ការចោទប្រកាន់ទៅលើជនស៊ីវិលតាមការទទួលខុសត្រូវ

អាចឱ្យជនជាប់ចោទប្រមើលឃើញ និងដឹងគ្រប់គ្រាន់ថាមានច្បាប់ចែង” (កថាខណ្ឌ ៧១៤)។ “ក្រោយពីពិនិត្យមើលយុត្តិសាស្ត្រ នាសម័យ Nuremberg អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានយល់ឃើញថា ទ្រឹស្តីនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ [...] មានអត្ថិភាពនៅក្នុង ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ នៅចន្លោះឆ្នាំ ១៩៧៥ និងឆ្នាំ ១៩៧៩ រួចទៅហើយ” (កថាខណ្ឌ ៧១៨) (លុបជើងទំព័រ)។ *សូម មើល* សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (អៀង សារី) (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤១៨, ៤៦០ (សម្រេចថា “[...] យុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការ Nuremberg ក៏បានបង្ហាញថា ក្រោមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិក្នុង អំឡុងឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩” (កថាខណ្ឌ ៤១៨)) និង (“[...] អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ទ្រឹស្តីនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ ថ្នាក់លើ [...] មានអត្ថិភាពនៅក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩។ ដោយគិតអំពីយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិ ក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ដែលបានលើកឡើងខាងលើ និងលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរនៃបទឧក្រិដ្ឋនានា អៀង សារី អាចដឹងជាមុនថា ជាបទឧក្រិដ្ឋ និងអាចដឹងថាមានច្បាប់ចែងថា ខ្លួនអាចនឹងត្រូវបានផ្តន្ទាទោសក្នុងនាមជាថ្នាក់លើម្នាក់មិនថាយោធា ឬមិនមែន ជាយោធានោះទេ ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋដែលបានប្រព្រឹត្តដោយអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់របស់ខ្លួនពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩” (កថាខណ្ឌ ៤៦០) (លុបជើងទំព័រ)។ *សូមមើលផងដែរ* សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០១ (E188) កថាខណ្ឌ ៤៧៧ (សម្រេចថា “យុត្តិសាស្ត្រ របស់តុលាការ Nuremberg និងតុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិថ្មីៗជាច្រើន ក៏បានបង្ហាញថា ក្រោមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៥ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩”)។ *សូមមើលផងដែរ* ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៩ថ្មី (ដែលកំណត់និយមន័យនៃការទទួលខុស ត្រូវរបស់ថ្នាក់លើនៅ អ.វ.ត.ក ដោយលើកឡើងថា “ប្រការដែលថាសកម្មភាពណាមួយក្នុងចំណោមសកម្មភាព [...] ត្រូវបាន ប្រព្រឹត្តដោយអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់នោះមិនអាចជួយឱ្យថ្នាក់លើរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវ ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនោះបានទេ ប្រសិនបើ ថ្នាក់លើមានបញ្ជា និងមានការគ្រប់គ្រងដ៏មានប្រសិទ្ធិភាព ឬមានអំណាច និងការ ត្រួតពិនិត្យទៅលើអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ ហើយ ថ្នាក់លើបានដឹង និងមានហេតុផលដឹងថាអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ ប្រព្រឹត្ត ឬបានប្រព្រឹត្តនូវសកម្មភាព បែបនេះ ហើយខ្លួនមិនបាន ចាត់វិធានការចាំបាច់និងសមស្រប ដើម្បីបង្ការអំពើបែបនេះ ឬដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះការប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋនេះ”)។ *សូមមើលផង ដែរ រឿងក្តី ស.វ.អា ទល់នឹង Karl Brandt និងអ្នកផ្សេងទៀត* (សំណុំរឿងវេជ្ជសាស្ត្រ) សាលក្រមចុះថ្ងៃទី១៩ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៧ ការជំនុំជម្រះទោសឧក្រិដ្ឋជនសង្គ្រាមនៅចំពោះមុខតុលាការយោធា Nuremberg ក្រោមច្បាប់លេខ ១០ របស់ក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់ គ្រង វ៉ុល II ទំព័រ ២០៦។ *រឿងក្តី ស.វ.អា ទល់នឹង Friedrich Flick និងជនប្រាំនាក់ផ្សេងទៀត* (សំណុំរឿងលេខ ៤៨) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៤៧ ការជំនុំជម្រះទោសឧក្រិដ្ឋជនសង្គ្រាមនៅចំពោះមុខតុលាការយោធា Nuernberg ក្រោមច្បាប់លេខ ១០ របស់ក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រង វ៉ុល IX ទំព័រ ២, ៤ (“*រឿងក្តី Flick និងជនប្រាំនាក់ផ្សេងទៀត* (សំណុំរឿងលេខ ៤៨) សាលក្រម (NMT)”)។ តុលាការយោធាអន្តរជាតិសម្រាប់ចុងបូក សាលក្រមចុះថ្ងៃទី០៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៤៨ វ៉ុល ២២ ទំព័រ ៤៩, ៨១៦។ *រឿងក្តី ស.វ.អា ទល់នឹង Oswald Pohl និងអ្នកផ្សេងទៀត* (សំណុំរឿងលេខ ៤) សាលក្រមបន្ថែមចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៨ ការជំនុំជម្រះទោសឧក្រិដ្ឋជនសង្គ្រាមនៅចំពោះមុខតុលាការយោធា Nuernberg ក្រោមច្បាប់លេខ ១០ របស់ក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់ គ្រង វ៉ុល V ទំព័រ ១១៧៦។ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Delalic និងអ្នកផ្សេងទៀត* សាលក្រម (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ៣៥៦- ៣៥៧។ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Delalic និងអ្នកផ្សេងទៀត* សាលដីកា (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ១៩៥។



របស់ថ្នាក់លើ ចាំបាច់ត្រូវមានទំនាក់ទំនងជាមួយជម្លោះប្រដាប់អាវុធអន្តរជាតិ”¹²⁰² នោះឡើយ។ ចៅក្រម អន្តរជាតិយល់ឃើញថា ទោះបីអំពើដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ដែលបានកើតមាននៅក្នុងជម្លោះប្រដាប់ អាវុធអន្តរជាតិ គ្រាន់តែប៉ះពាល់ទៅលើលក្ខណៈនៃបទឧក្រិដ្ឋក៏ដោយ តែការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ មិនអាស្រ័យទៅលើទំនាក់ទំនងរវាងជនជាប់ចោទ និងជម្លោះប្រដាប់អាវុធឡើយ ឬទៅលើអត្ថិភាពនៃជម្លោះនោះ ទេ តែផ្ទុយទៅវិញ វាផ្ដោតទៅលើការទទួលខុសត្រូវរបស់បុគ្គល ដែលក្នុងនោះរួមមាន តួនាទីរបស់ជនណា ម្នាក់នៅក្នុងឋានានុក្រម ការដឹងឮ កាតព្វកិច្ច និង/ឬ ការមិនបានធ្វើសកម្មភាព¹²⁰³។

¹²⁰² ផ្ទុយពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាស (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៨០។ *សូមមើល* តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Hadžihasanović និងអ្នកផ្សេងទៀត សំណុំរឿងលេខ IT-01-47-PT សេចក្តីសម្រេចលើការជំទាស់រួមគ្នាទៅនឹងយុត្តាធិ ការ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០២ (“សេចក្តីសម្រេចលើការជំទាស់រួមគ្នាទៅនឹងយុត្តាធិការក្នុង រឿង ក្តី Hadžihasanović និងអ្នកផ្សេងទៀត (ICTY)”) កថាខណ្ឌ ៧៥ (ឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីគណៈកម្មការច្បាប់អន្តរជាតិ (“ILC”) និងការងារ របស់គណៈកម្មការនេះស្តីពីការរៀបរៀងក្រមស្តីពីបទល្មើសប្រឆាំងនឹងសន្តិភាព និងសន្តិសុខរបស់មនុស្សជាតិ នៅឆ្នាំ១៩៤០ ថា បន្ទាប់ពីបានពិភាក្សាអំពីអត្ថិភាពនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ អង្គជំនុំជម្រះបានថា “អំពើនៅក្នុងសេចក្តីព្រាងក្រម” បាន បញ្ចូល អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ដែលអាចត្រូវបានប្រព្រឹត្តក្នុងពេលពុំមានជម្លោះប្រដាប់អាវុធឡើយ [...]”)។

¹²⁰³ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (រឿង សាវី) (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤១៨, ៤១០។ ជាងនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិរដ្ឋាភិបាល អត្ថបទរបស់ ILC ឆ្លុះបញ្ចាំងពីការពិចារណាផ្លូវច្បាប់ដែលសហគមន៍អន្តរ ជាតិបានចែករំលែកយ៉ាងទូលំទូលាយ និងអាចកំណត់យ៉ាងជំនាញអំពីវិធាននៃច្បាប់អន្តរជាតិ (សាលដីកាលើសហគមន៍ក្រិដ្ឋកម្ម ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (D97/14/15) កថាខណ្ឌ ១១ ដកស្រង់ពីតុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Vasiljević សំណុំរឿងលេខ IT-98-32-T សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង II ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០២ កថាខណ្ឌ ២០០)។ ក្នុងចំណុចនេះ ចៅក្រម អន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា មាត្រានានានៅក្នុងសេចក្តីព្រាងរបស់ ILC ដែលចែងពីគោលការណ៍នានានៃច្បាប់អន្តរជាតិ (ចាប់ផ្តើម ប្រហែលក្នុងទសវត្សរ៍១៩៥០) និងការបន្តបញ្ជាក់របស់ ILC អំពីការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើក្នុងរយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំមកនេះ ពង្រឹងនូវអត្ថិភាព និងភាពអាចអនុវត្តបាននៃទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនេះជារូបរាងនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិដែលត្រូវ បានបង្កើតឡើង (រួមទាំង ពាក់ព័ន្ធនឹងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍) -- *សូមមើល* សេចក្តីសម្រេចលើការជំទាស់រួមគ្នាទៅនឹងយុត្តាធិ ការក្នុងរឿងក្តី Hadžihasanović និងអ្នកផ្សេងទៀត (ICTY) កថាខណ្ឌ ៨៩ (សម្រេចថា នៅឆ្នាំ១៩៨៦ ILC បានធ្វើបច្ចុប្បន្នភាព ទៅលើមាត្រានានានៅក្នុងសេចក្តីព្រាង រួមទាំងបទប្បញ្ញត្តិជាក់លាក់មួយស្តីពីការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ ហើយថា បាន បញ្ចូលអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ទៅក្នុងបញ្ជីបទល្មើស ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានដកស្រង់ពីមាត្រានានានៅក្នុងសេចក្តី ព្រាងរបស់ ILC ក្នុងផ្នែកដែលពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីបញ្ជាក់ថា៖ “ការណ៍ដែលថា បទល្មើសមួយដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តដោយអ្នកក្រោម បង្គាប់មិនធ្វើឱ្យថ្នាក់លើរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួនឡើយ ប្រសិនបើពួកគេបានដឹង ឬមានព័ត៌មានដែលអាចឱ្យពួកគេ សន្និដ្ឋាននៅក្នុងកាលៈទេសៈនានាដែលមានពេលនោះថា អ្នកក្រោមបង្គាប់កំពុងប្រព្រឹត្ត ឬបាននិងកំពុងប្រព្រឹត្តបទល្មើសនេះ ហើយប្រសិនបើពួកគេមិនបានចាត់វិធានការដែលអាចអនុវត្តបានទាំងអស់ទៅតាមសិទ្ធិអំណាចរបស់ខ្លួន ដើម្បីទប់ស្កាត់ ឬ បង្ក្រាបបទល្មើសនោះ” (លុបជើងទំព័រ)), កថាខណ្ឌ ៩២ (ពិភាក្សាអំពីការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ និងកត់សម្គាល់ថា បទ



៥៥៥. ហេតុនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមបដិសេធមូលដ្ឋានទី ១២(១)។

**ជ. មូលដ្ឋានទី៣៖ ថា តើ អ.វ.ត.ក មានយុត្តាធិការក្នុងការដំណើរការបទល្មើសជាតិដែលបាន
ប្រព្រឹត្តចន្លោះពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ ឬទេ**

១.សារណា

៥៥៦. សហមេធាវីលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការចោទប្រកាន់ អាសនៈ ពីអំពើមនុស្សឃាតគិតទុកជាមុន តាមក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៥៦ ដោយសារអាជ្ញាយុកាលរយៈ ពេល ១០ ឆ្នាំ សម្រាប់បទឧក្រិដ្ឋជាតិដែលបានប្រព្រឹត្តិ នៅអំឡុងពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ បានកន្លងផុត ទៅហើយ គឺនៅថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៨៩ ដែលជាពេលចុងក្រោយបំផុត¹²⁰⁴។ មិនមានភស្តុតាងបង្ហាញ ថា រយៈកាលអាជ្ញាយុកាលត្រូវបានកាត់ផ្តាច់ ឬផ្អាកដោយសារការស៊ើបអង្កេត ឬការចោទប្រកាន់

ឧក្រិដ្ឋនានាដែលបានបញ្ចូលនៅក្នុងសេចក្តីព្រាងក្រម ឆ្នាំ១៩៩១ បានពង្រីកវិសាលភាពហួសពីជម្លោះប្រដាប់អាវុធ ដោយរាប់ បញ្ចូលទាំងអំពើអវតកអន្តរជាតិ ការជួញដូរគ្រឿងញាណ និង ការធ្វើឱ្យអន្តរាយដល់បរិស្ថាន ព្រមទាំង អំពើប្រល័យពូជ សាសន៍), កថាខណ្ឌ ៩៣(v) (ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបញ្ជាក់អំពីអត្ថិភាពនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់មេបញ្ជាការមុន ឆ្នាំ១៩៩១ ក្នុងការលើកឡើងថា “(v) ទ្រឹស្តីនេះត្រូវបានទទួលស្គាល់នៅពេលអនុវត្តចំពោះបទល្មើសនានាដែលបានប្រព្រឹត្តនៅ ពេលមាន ឬគ្មានជម្លោះប្រដាប់អាវុធ [...]” - អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនេះក៏បានទទួលស្គាល់ផងដែរថា គិតមកត្រឹមពេលចេញ សេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួននៅ ឆ្នាំ២០០២ សញ្ញាណនេះមិនត្រូវបានបញ្ចូលនៅក្នុងដោយផ្ទាល់ទៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិ ហើយក៏មិនត្រូវបានសម្រេចដោយស្ថាប័នតុលាការអន្តរជាតិណាមួយដែរ នៅពេលនោះ។ *សូមមើល* បន្ថែម សេចក្តីសម្រេចលើប ណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បន្តាន់បង្ខំជំទាស់នឹងយុត្តាធិការពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលខុសត្រូវរបស់មេបញ្ជាការក្នុង *រឿងក្តី Hadžihasanović និងអ្នក ផ្សេងទៀត* (ICTY) កថាខណ្ឌ ២០ (“[...] ការណ៍ដែលថា នៅក្នុងដំណើរការនៃជម្លោះប្រដាប់អាវុធអន្តរជាតិដែលថា ឧក្រិដ្ឋកម្ម សង្គ្រាមហៀបនឹងប្រព្រឹត្ត ឬបានប្រព្រឹត្តនោះ មិនពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលខុសត្រូវរបស់មេបញ្ជាការទេ វាគ្រាន់តែជាការកំណត់ លក្ខណៈបទឧក្រិដ្ឋដោយឡែកតែប៉ុណ្ណោះ ហើយមិនពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលខុសត្រូវរបស់មេបញ្ជាការឡើយ។ មូលដ្ឋាននៃការ ទទួលខុសត្រូវរបស់មេបញ្ជាការពឹងផ្អែកទៅលើកាតព្វកិច្ចរបស់គាត់ ក្នុងនាមជាមេបញ្ជាការកងទ័ពដែលបង្កើតជាកងកម្លាំង យោធាមានការរៀបចំដែលស្ថិតក្នុងបញ្ជាការរបស់គាត់ ហើយមិនស្ថិតនៅក្នុងករណីដោយឡែកដែលសមាជិកនៃកងកម្លាំង យោធានោះបានប្រព្រឹត្តអំពើនោះឡើយ”)។ *សូមមើលផងដែរ រឿងក្តី Flick និងជនប្រាំនាក់ផ្សេងទៀត* (សំណុំរឿងលេខ ៤៨) សាលក្រម (NMT) ទំព័រ ២, ៤។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (នួន ជា និង រៀង ជីវិទូ) (D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ២៣០។ សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ (E313) កថាខណ្ឌ ៧១៨។ ¹²⁰⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អាសនៈ (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៨២-១៨៣, ១៨៥ *យោងទៅ ក្នុងចំណោមនោះ* សំណុំ រឿង ០០៤ សំណើសុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើហោយភស្តុតាងស៊ើបអង្កេតដោយសារកង្វះយុត្តាធិការលើបទល្មើស ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែក ក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D258 កថាខណ្ឌ ១៨-៣៤។ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៥៦ មាត្រា ១០៩, ១១១-១១២, ១១៤។



ឬដោយសារកាលៈទេសៈពិសេសឡើយ¹²⁰⁵។ ជាងនេះទៀត ប្រទេសកម្ពុជាមិនបានអនុម័តច្បាប់ដែលអាចមានគោលដៅក្នុងការនាំឱ្យមាននូវការចោទប្រកាន់បទល្មើស ដែលអាចត្រូវបានរារាំងដោយផុតចំរើរវេលាឡើយ ហើយមាត្រា ៣៥ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលត្រូវបានអនុម័តក្រោយអាជ្ញាយុកាលបានកន្លងផុត មិនអាចពន្យារអាជ្ញាយុកាលបែបប្រតិសកម្មបានឡើយ¹²⁰⁶។ ជាងនេះទៀត សហមេធាវីសង្កេតឃើញថា នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ក្រោយពីមិនអាចរកបានសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា ជនជាប់ចោទមិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទល្មើសជាតិឡើយ¹²⁰⁷ និងបានសន្និដ្ឋានថា ក្នុងករណីពុំមានភាពប្រាកដប្រជា ច្បាប់ត្រូវយកមកអនុវត្តជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ¹²⁰⁸។

៥៩៧. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនបានឆ្លើយតបទៅនឹងមូលដ្ឋានទី ១៣ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន ទេ ក្រៅពីលើកឡើងថា គាត់ជឿថា អំពើឧក្រិដ្ឋរបស់ អោ អាន ត្រូវបានរៀបរាប់ប្រសើរជាងនេះ នៅពេលដែលត្រូវបានកំណត់បទចោទជាឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ។ ការកំណត់បទចោទនៃអំពើប្រព្រឹត្តនេះថាជាឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ មិនមែនជាឧក្រិដ្ឋកម្មជាតិអាចពន្លឿនកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ប្រសិនបើរឿងក្តីនេះត្រូវបានបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ¹²⁰⁹។

៥៩៨. សហមេធាវីពុំបានលើកឡើងអំពីមូលដ្ឋានទី ១៣ នៅក្នុងការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួនទេ¹²¹⁰។

¹²⁰⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៨៤ យោងទៅ សំណុំរឿង ០០១ សេចក្តីសម្រេចស្តីពីអញ្ញត្រកម្មទាក់ទងនឹងចំរើរវេលានៃអាជ្ញាយុកាលចំពោះបទល្មើសជាតិ ដែលលើកឡើងដោយមេធាវីការពារក្តី ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E187 (“សេចក្តីសម្រេចក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ស្តីពីអាជ្ញាយុកាលចំពោះបទល្មើសជាតិ (ឯកសារ E187)”) កថាខណ្ឌ ១២, ២៧, ៣១-៣៥។

¹²⁰⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៨៤ យោងទៅសេចក្តីសម្រេច ក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ស្តីពីអាជ្ញាយុកាលចំពោះបទល្មើសជាតិ (ឯកសារ E187) កថាខណ្ឌ ៤៣-៤៩, ៥០-៥៤។

¹²⁰⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៨២ យោងទៅសេចក្តីសម្រេច ក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ស្តីពីអាជ្ញាយុកាលចំពោះបទល្មើសជាតិ (ឯកសារ E187) កថាខណ្ឌ ២៧-៣៥, ៣៩-៥៦។

¹²⁰⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៨៥ និង ជើងទំព័រ ៤៧២។

¹²⁰⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៩៧ យោងទៅដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D351/5) កថាខណ្ឌ ៦៣៦-៦៣៨។

¹²¹⁰ ប្រៀបធៀប ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៥។



២. ការពិភាក្សា

៥៩៩. ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមរឿងថា មាត្រា ១០៩ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៥៦ បានកំណត់អាជ្ញាយុកាល ១០ ឆ្នាំ ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ ៥ ឆ្នាំ ចំពោះបទមជ្ឈិម និង ១ ឆ្នាំ ចំពោះបទលហុ។ អាជ្ញាយុកាលទាំងនេះចាប់ ផ្ដើមរាប់ពីពេលដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើស និងត្រូវបានផ្តាច់ដោយការផ្ដើមកិច្ចស៊ើបសួររបស់តុលាការ ឬការ ចោទប្រកាន់។ នៅក្នុងករណីដែលមិនមានកិច្ចស៊ើបសួរ ថិរវេលានៃអាជ្ញាយុកាលពាក់ព័ន្ធនឹងបទល្មើសជាតិ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងករណីនេះបានរលត់ យ៉ាងហោចណាស់ ១០ ឆ្នាំ ក្រោយពេលថិរវេលានៃ ការចោទប្រកាន់បានកន្លងផុតទៅ ពេលគឺនៅថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៨៩¹²¹¹។

៦០០. ទោះជាយ៉ាងណាក្តី សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានកត់សម្គាល់ថា¹²¹² នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសន្និដ្ឋានជាឯកច្ឆ័ន្ទថា យុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក ក្នុងការចោទប្រកាន់បទល្មើស ជាតិដែលបានប្រព្រឹត្តចន្លោះពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ មិនត្រូវបានរារាំងដោយអាជ្ញាយុកាលទេ¹²¹³។ ដូច ដែលអង្គជំនុំជម្រះបានពន្យល់ថា “គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាននៃអាជ្ញាយុកាល គឺដើម្បីកំណត់ថិរវេលាមួយ សម្រាប់ដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ។ ហេតុនេះ មានការសន្មតថា ស្ថាប័នតុលាការដំណើរការប្រកប ដោយប្រសិទ្ធភាព ដើម្បីចាប់ផ្ដើមកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបាន”¹²¹⁴។ ហេតុនេះ អង្គជំនុំជម្រះយល់ស្របទៅ នឹង “ការសម្រេចជាឯកច្ឆ័ន្ទរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង [ក្នុងសំណុំរឿង ០០១] ដែលថា ថិរវេលាអាជ្ញា យុកាលមិនយកមកពិចារណាទេ នៅពេលស្ថាប័នតុលាការមិនដំណើរការ”¹²¹⁵។ ដោយហេតុថា អង្គជំនុំ

¹²¹¹ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (អៀង សារី) (ឯកសារ D427/1/30) កថាខណ្ឌ ២៧៨។ សេចក្តីសម្រេច ក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ស្តីពីអាជ្ញាយុកាលចំពោះបទល្មើសជាតិ (ឯកសារ E187) កថាខណ្ឌ ១០, ១២។ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៥៦ មាត្រា ១០៩-១១៤។ សូមមើលផងដែរ ដីកាដោះស្រាយ (បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ១៩៥។

¹²¹² ដីកាដោះស្រាយ (បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៥៩។

¹²¹³ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (អៀង សារី) (ឯកសារ D427/1/30) កថាខណ្ឌ ២៧៨-២៨៧។

¹²¹⁴ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (អៀង សារី) (ឯកសារ D427/1/30) កថាខណ្ឌ ២៨៥។

¹²¹⁵ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (អៀង សារី) (ឯកសារ D427/1/30) កថាខណ្ឌ ២៨៥ យោងទៅសេចក្តីសម្រេច ក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ស្តីពីអាជ្ញាយុកាលចំពោះបទល្មើសជាតិ (ឯកសារ E187) កថាខណ្ឌ ១៤, ១៦-១៧, ២៧, ២៩។



ជម្រះបានរកឃើញ “ថា ក្នុងចន្លោះពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ ប្រព័ន្ធច្បាប់ ឬប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌នៅក្នុង ប្រទេសកម្ពុជាមិនមាននោះ ហេតុដូច្នោះនេះ ការស៊ើបសួរ ឬការចោទប្រកាន់ពីបទព្រហ្មទណ្ឌ មិនអាចធ្វើ ឡើងបានទេនៅក្នុងអំឡុងពេលនោះ [...]។ ហេតុនេះ ថិរវេលានៃអាជ្ញាយុកាលមិនបានចាប់ផ្តើមរាប់ក្នុង អំឡុងពេលនោះឡើយ”¹²¹⁶។

៦០១. ទាក់ទិននឹងថិរវេលាបន្ទាប់ពីពេលដួលរលំរបបខ្មែរក្រហម អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ស្របបន្ថែមទៀត ទៅនឹងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ចៅក្រមជាតិទាំងបីរូបនៃអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា “ចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៩៧៩ ដល់ឆ្នាំ១៩៨២ ប្រព័ន្ធតុលាការនៃរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា មិនមានដំណើរការទាល់តែ សោះ” ដោយសាររបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានកម្ទេចប្រព័ន្ធតុលាការចោល ហើយថា ចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៩៨២ “រហូតមកទល់នឹងពេលដែលព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយរដ្ឋធម្មនុញ្ញថ្ងៃទី២៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៣ បញ្ហាប្រវត្តិសាស្ត្រ និងបរិការណ៍” ក្នុងចំណោមនោះ រួមមាន សង្គ្រាមស៊ីវិល ដំណើរ ការស្វែងរកសន្តិភាព និងការបន្តទទួលស្គាល់ជាអន្តរជាតិចំពោះពួកខ្មែរក្រហមថាជារដ្ឋាភិបាលរបស់កម្ពុជា “បានរារាំងយ៉ាងខ្លាំងដល់លទ្ធភាពក្នុងការចោទប្រកាន់ និងការស៊ើបសួរ”¹²¹⁷។ ហេតុនេះ ថិរវេលានៃអាជ្ញា យុកាលរយៈពេល ១០ ឆ្នាំសម្រាប់បទល្មើសជាតិដែលមានចែងក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៥៦ ចាប់ផ្តើមរាប់ ពីថ្ងៃទី២៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៣¹²¹⁸។ ហេតុនេះ អាជ្ញាយុកាលនេះបានកន្លងផុតនៅឆ្នាំ២០០៣ ដោយរារាំង នូវការកាត់ផ្តាច់នានា។

៦០២. ទោះជាយ៉ាងណាក្តី មាត្រា ៣ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលបានប្រកាសឱ្យប្រើនៅឆ្នាំ ២០០១ មានបំណងពន្យារអាជ្ញាយុកាលចំពោះបទល្មើសជាតិនៅក្នុងយុត្តិការរបស់តុលាការរយៈពេល ២០ ឆ្នាំ ចំណែកមាត្រា ៣ ថ្មី ដែលត្រូវបានអនុម័តជាវិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក នៅឆ្នាំ២០០៤ បានពន្យារអាជ្ញាយុកាលដល់ទៅ ៣០ ឆ្នាំ។ ទាក់ទិននឹងបញ្ហានេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិរម្ងឹកថា ទោះបីការ បង្កើតជាថ្មីនូវសិទ្ធិក្នុងការចោទប្រកាន់ក្រោយពេលអាជ្ញាយុកាលបានកន្លងផុត អាចរំលោភបំពានទៅមាត្រា

¹²¹⁶ សេចក្តីសម្រេច ក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ស្តីពីអាជ្ញាយុកាលចំពោះបទល្មើសជាតិ (ឯកសារ E187) កថាខណ្ឌ ១៤។ សាលក្រម សំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ E188) កថាខណ្ឌ ៩៤។

¹²¹⁷ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (រៀង សាវី) (ឯកសារ D427/1/30) កថាខណ្ឌ ២៨៦ ដកស្រង់ពី សេចក្តីសម្រេច ក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ស្តីពីអាជ្ញាយុកាលចំពោះបទល្មើសជាតិ (ឯកសារ E187) មតិយោបល់ របស់ចៅក្រម និល ណុន ចៅក្រម យ៉ា សុខន និង ចៅក្រម ធួ មណី កថាខណ្ឌ ១៩-២០។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ១៨-២៥។

¹²¹⁸ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (រៀង សាវី) (ឯកសារ D427/1/30) កថាខណ្ឌ ២៨៦-២៨៧។



១៥(១) នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ¹²¹⁹ និងគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព ក៏ដោយ តែការពន្យារអាជ្ញាយុកាលមុនពេលផុតរលត់គឺជាបញ្ហាគោលនយោបាយរបស់រដ្ឋ និងមិនរំលោភ បំពានទៅលើគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពទេ¹²²⁰។ ហេតុនេះ ដោយហេតុថា ថិរវេលានៃអាជ្ញាយុកាលរ យៈពេល ១០ឆ្នាំ ចំពោះបទល្មើសជាតិ មិនទាន់ផុតរលត់មុនពេលដែលមាត្រា ៣ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ. វ.ត.ក បានពន្យារអាជ្ញាយុកាលនៅឆ្នាំ២០០១ និងឆ្នាំ២០០៤នោះ “ការពន្យារថិរវេលាដែលសភាជាតិបាន អនុម័តនៅឆ្នាំ២០០១ និងឆ្នាំ២០០៤ រហូតដល់រយៈពេល ២០ ឆ្នាំ និងក្រោយមករហូតដល់រយៈពេល ៣០ ឆ្នាំ មិនបានរំលោភដល់គោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពទេ”¹²²¹។

៦០៣. ហេតុចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា ឧក្រិដ្ឋកម្មជាតិដែលជាបទចោទលើ អោ អាន មិនបានផុតអាជ្ញា យុកាលទេ។ អាស្រ័យហេតុនេះ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចបដិសេធមូលដ្ឋានទី ១៣ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។

២. មូលដ្ឋានទី១៥(i)៖ អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំស្តីតទៅក្រោមយុត្តាធិការនៃ អ.វ.ត.ក

១. សារណា

៦០៤. សហមេធាវីការពារក្តីចោទប្រកាន់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានកំហុស ដោយបានសន្និដ្ឋានថា អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំគឺជាឧក្រិដ្ឋកម្មដែលមានចែងនៅក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៥៦ ឬ ច្បាប់ ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥-ឆ្នាំ១៩៧៩¹²²² និងបានសន្និដ្ឋានថា អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំគឺជា បទល្មើសនៅក្រោមអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត¹²²³ ដោយបានសំអាងដោយភាន់ច្រឡំទៅលើ “ច្បាប់សិទ្ធិ មនុស្សដើម្បីបង្កើតពិរុទ្ធភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំក្រោមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ”¹²²⁴។ សហ

¹²¹⁹ មាត្រា ១៥(១) នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយចែងថា គ្មានជនណាម្នាក់ ត្រូវជាប់ពិរុទ្ធពីបទ ល្មើសព្រហ្មទណ្ឌចំពោះអំពើ ឬការខកខានណាមួយ ដែលមិនបានចាត់ជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌស្របតាមច្បាប់ជាតិ ឬច្បាប់អន្តរ ជាតិក្នុងខណៈពេលប្រព្រឹត្តនោះឡើយ។

¹²²⁰ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (អៀង សារី) (ឯកសារ D427/1/30) កថាខណ្ឌ ២៨២។

¹²²¹ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (អៀង សារី) (ឯកសារ D427/1/30) កថាខណ្ឌ ២៨៧។

¹²²² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៩២។

¹²²³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៩២។

¹²²⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៩២។ សូមមើលផងដែរ ប្រតិចារិកក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/

ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា “អំណះអំណាងរបស់ អោ អាន ស្តីពី “ភាពឧក្រិដ្ឋជាមូលដ្ឋាន” គួរត្រូវ បានចោលភ្លាមៗ ដោយសារគាត់គ្រាន់តែលើកឡើងវិញពីអំណះអំណាងនានាដែលធ្វើឱ្យតបទៅនឹងដីកា សន្និដ្ឋានស្ថាពរ ដោយមិនបានបង្ហាញ” ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុស¹²²⁵។ អំណះ អំណាង និងការឆ្លើយតបបន្ថែមទៀតពាក់ព័ន្ធនឹងមូលដ្ឋានទី ១៥(ii) ដែលមិនអាចទទួលយកបាន ហើយនឹង មិនលើកយកមកបង្ហាញនៅក្នុងនេះទេ¹²²⁶។

២. ការពិភាក្សា

៦០៥. ជាបញ្ហាបឋម ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ឃើញថា សហមេធាវីប៉ុនប៉ងដាក់បញ្ចូល “ដោយ យោង”¹²²⁷ លើទង្វើករណីជំទាស់តវ៉ាមុនៗ ដកស្រង់ចេញពីសំណើសុំមោឃភាពអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ របស់ អោ អាន ដែលត្រូវបានអង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេច និងបានចោលរួចហើយ¹²²⁸។ ទោះបីជាទង្វើករ ណីទាំងនេះត្រូវបានដាក់ជូននៅក្នុងដំណាក់កាលថ្មីមួយ ដោយដកស្រង់បញ្ហាជាក់លាក់នានាពាក់ព័ន្ធនឹងដីកា ដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ក៏ដោយ ក៏ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ពុំមានហេតុ ផលត្រូវសម្រេចខុសពីលើកមុនស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំនោះឡើយ។

៦០៦. ចៅក្រមអន្តរជាតិពុំជឿជាក់លើអំណះអំណាងរបស់សហមេធាវីការពារក្តីឡើយ និងយល់ឃើញថា ទង្វើករណីរបស់ពួកគេផ្ទុយនឹងច្បាប់ជាធរមាន ដោយហេតុថា៖ (១) អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀតមាន អត្ថិភាពជាឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនៅមុន និង នៅក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ

២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN 01626089-01626090 ទំព័រ ៣៥:២២- ៣៦:៤។

¹²²⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៩៩ (លេខយោងជើងទំព័រត្រូវបានលុបចោល)។

¹²²⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ៩៨- ១០៣។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៩៣។

¹²²⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៩២ លេខយោងជើងទំព័រ ៤៨៧។

¹²²⁸ សំណុំរឿង ០០៤ សំណើរបស់ តា អាន សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបការដោយ បង្ខំ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ A259។ សំណុំរឿង ០០៤ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ២១) សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ តា អាន សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេតពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែឧស ភា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D257/1/8 (“សេចក្តីពិចារណាលើអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (ឯកសារ D257/1/8)”)។



១៩៧៩¹²²⁹ (២) ពុំមានភាពចាំបាច់ត្រូវបង្ហាញអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌមួយដោយ ឡែក (ឬ សំអាងលើច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិដើម្បីធ្វើដូច្នោះឡើយ)¹²³⁰ និង (៣) អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយ បង្ខំអាចស្ថិតនៅក្នុងនិយមន័យដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ស្តីពីអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ហើយការវិភាគ តាមករណីនីមួយៗ នឹងធ្វើឡើងលម្អិតស្តីពីជម្រៅនៅក្នុងពេលជំនុំជម្រះ¹²³¹។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញ ថា វាគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការបង្ហាញថា ប្រភេទជាក់លាក់នៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀតគឺជាឧក្រិដ្ឋកម្ម អនុលោមតាមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ហេតុដូច្នោះ ធាតុផ្សំរបស់វាអាចឱ្យជនជាប់ចោទប្រមើលដឹងថា ជាបទល្មើស និងដឹងថាមានច្បាប់ចែង¹²³²។

៦០៧. ចំណុចទី១ ចៅក្រមអន្តរជាតិបញ្ជាក់ឡើងវិញម្តងទៀតនៅត្រង់នេះអំពីច្បាប់យុត្តិសាស្ត្រ ដែល កំណត់ថា ឧក្រិដ្ឋកម្មនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀតបានទទួលឋានៈជាច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ អនុលោមតាមលក្ខខណ្ឌពេលវេលាពាក់ព័ន្ធនៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ១៩៧៩¹²³³។ ករណីនេះគាំទ្រ

¹²²⁹ ឧទាហរណ៍ សូមមើល សាលក្រម សំណុំរឿង ០០២/០២ (ឯកសារ E465) កថាខណ្ឌ ៧២៣។

¹²³⁰ ឧទាហរណ៍ សូមមើល សាលក្រម សំណុំរឿង ០០២/០២ (ឯកសារ E465) កថាខណ្ឌ ៤៣៦។

¹²³¹ សូមមើល សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (នួន ជា & អៀង ធីរិទ្ធ) (ឯកសារ D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៣៩៧។ សំណុំរឿង ០០២ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ១៤៥ និង១៤៦) សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ (ឯកសារលេខ D427/2/15 និង D427/3/15) (សំណុំរឿង ០០២ សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ) (D427/2/15 និង D427/3/15) កថាខណ្ឌ១៦៦។

¹²³² គោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព ដូចមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ១៥ នៃ ICCPR ទាមទារលក្ខខណ្ឌ អំពើល្មើស ឬ ទម្រង់នៃការ ទទួលខុសត្រូវដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ត្រូវមានអត្ថិភាពនៅក្នុងច្បាប់ នៅក្នុងពេលដែលស្ថិតនៅក្នុង យុត្តាធិការពេលវេលា អ.វ.ត.ក។ លើសពីនេះ អំពើល្មើស ឬ ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវអាចត្រូវបានជនជាប់ចោទដឹង ច្បាស់ថា មានច្បាប់ចែង។ ICCPR មាត្រា ១៥។ សូមមើលផងដែរ សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/១ (“ឯកសារ F36”) កថាខណ្ឌ ៥៧៨។ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីពិចារណាលើអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (ឯកសារ D257/1/18) មតិ យោបល់លើអង្គសេចក្តីរបស់ចៅក្រម BAIK និង BEAUVALLET (សេចក្តីពិចារណាលើអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ក្នុងសំណុំ រឿង ០០៤ (ឯកសារ D257/1/18) មតិយោបល់លើអង្គសេចក្តីរបស់ចៅក្រម BAIK និង BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ១។

¹²³³ សាលក្រម សំណុំរឿង ០០២/២ (ឯកសារ E465) កថាខណ្ឌ ៧២៣។ សាលក្រម សំណុំរឿង ០០២/១ (ឯកសារ E313) កថាខណ្ឌ ៤៣៥។ សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០១ (“ឯកសារ E188”) កថាខណ្ឌ ៣៦៧។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំង នឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (នួន ជា & អៀង ធីរិទ្ធ) (ឯកសារ D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ១៣០, ១៥៧។ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីពិចារណាលើអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (ឯកសារ D257/1/18) មតិ យោបល់លើអង្គសេចក្តីរបស់ចៅក្រម BAIK និង BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៩។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង Brima និងអ្នក



ដោយភស្តុតាងនៃ *ទស្សនៈច្បាប់* និងការអនុវត្តរបស់រដ្ឋ ដូចជា ការដាក់បញ្ចូលនិយាមនេះនៅក្នុងច្បាប់សន្តិសញ្ញាចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៤៥ ហើយនឹងការអនុវត្តនិយាមនេះនៅក្នុងរឿងក្តីក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២¹²³⁴។ តុលាការនានាដែលបានបង្កើតឡើងក្រោយៗបានទទួលយកលក្ខណៈទំនៀមទម្លាប់នៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត និងនៅពេលធ្វើការវាយតម្លៃ ដោយបានសំអាងលើប្រភពនៅមុនឆ្នាំ១៩៧៥¹²³⁵។

៦០៨. អង្គជំនុំជម្រះជាច្រើននៅ អ.វ.ត.ក បានសម្រេចថា គេអាចប្រមើលដឹងថាជាបទល្មើស និងអាចដឹងថាមានច្បាប់ចែងថា អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀតអាចត្រូវបានផ្តន្ទាទោសជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៅត្រឹមឆ្នាំ១៩៧៥¹²³⁶។ នៅពេលអនុវត្តសញ្ញាណស្តីពី *ប្រភេទដូចគ្នា*¹²³⁷ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានរកឃើញថា ធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ និងជាក់លាក់គ្រប់គ្រាន់នៅត្រឹមឆ្នាំ១៩៧៥¹²³⁸។ មានការកំណត់ និងយល់ឃើញជាទូទៅ “បុគ្គលម្នាក់អាចនឹងទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌចំពោះការប្រព្រឹត្តបទល្មើសដែលមាន “លក្ខណៈ និងស្ថានទម្ងន់ស្រដៀងគ្នា” ទៅនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំង

ផ្សេងទៀត សាលដីកា (តុលាការ SCSL) កថាខណ្ឌ ១៨៣។ តុលាការ ICTY រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Stakić* សំណុំរឿង IT-97-24-A សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (សាលដីកាសាលាឧទ្ធរណ៍ *Stakić* (ICTY)) កថាខណ្ឌ ៣១៥។

¹²³⁴ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (អៀង សារី) (ឯកសារ D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៣៨១-៣៨៣។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (នួន ជា & អៀង ធីរិទ្ធ) (ឯកសារ D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ១៣០។ *ឧទាហរណ៍ សូមមើល* ធម្មនុញ្ញតុលាការយោធាអន្តរជាតិ មាត្រា ៦(គ)។ ច្បាប់ក្រុមប្រឹក្សាត្រួតពិនិត្យលេខ ១០ មាត្រា II(i)(គ)។ ធម្មនុញ្ញទីក្រុងតូក្យូ មាត្រា ៥(គ)។ របាយការណ៍នៃគណកម្មការច្បាប់អន្តរជាតិ ជូនចំពោះរដ្ឋសភា ស្តីអំពីគោលការណ៍ច្បាប់អន្តរជាតិដែលបានទទួលស្គាល់ក្នុងធម្មនុញ្ញតុលាការនូវមីប៊េក និងនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចនៃអង្គជំនុំជម្រះ ក្នុងសៀវភៅប្រចាំឆ្នាំរបស់គណកម្មការច្បាប់អន្តរជាតិ ឆ្នាំ១៩៥០ រ៉ូល II គោលការណ៍ទី VI(គ) សេចក្តីសម្រេច តុលាការនូវមីប៊េក ទំព័រ ១៧៤ ២៥៣ ២៥៤ ដល់ ២៥៥។

¹²³⁵ សាលដីកា សំណុំរឿង ០០២/១ (ឯកសារ F36) កថាខណ្ឌ ៥៧៦។

¹²³⁶ សាលដីកា សំណុំរឿង ០០២/១ (ឯកសារ F36) កថាខណ្ឌ ៥៧៨។ សាលក្រម សំណុំរឿង ០០២/០២ (ឯកសារ E465) កថាខណ្ឌ ៧២៣។ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/១ (ឯកសារ E313) កថាខណ្ឌ៤៣៥។

¹²³⁷ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (អៀង សារី) (ឯកសារ D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៣៨៩-៣៩០។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (នួន ជា & អៀង ធីរិទ្ធ) (ឯកសារ D427/2/15 & D427/3/15) កថាខណ្ឌ ១៦១-១៦៤។

¹²³⁸ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (អៀង សារី) (ឯកសារ D427/1/30) កថាខណ្ឌ ១៦៥។ សេចក្តីពិចារណាលើអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (ឯកសារ D257/1/18) មតិយោបល់លើអង្គសេចក្តីរបស់ចៅក្រម BAIK និង BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ១២។ *សូមមើលផងដែរ* សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/១ (ឯកសារ F36) កថាខណ្ឌ ៥៧៨។

មនុស្សជាតិដែលមានរៀបរាប់ដទៃទៀត”¹²³⁹។

៦០៩. នៅពេលពិចារណាចំណុចខាងលើ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា អំពើជាមូលដ្ឋាន ឬ ប្រភេទរង នៅក្នុងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត (ដូចជាអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ) ពុំចាំបាច់កំណត់ជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌទេ ពីព្រោះគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព “ភ្ជាប់ទៅនឹងប្រភេទនៃ “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត” ទាំងមូល មិនមែនភ្ជាប់ទៅនឹងប្រភេទនីមួយៗ នៃបទល្មើសនេះនោះទេ”¹²⁴⁰។ ការតម្រូវឱ្យអំពើជាមូលដ្ឋាន នៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ត្រូវកំណត់ជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ នឹងធ្វើឱ្យទស្សនទាននៃអំពើអមនុស្សធម៌ ផ្សេងទៀត ជាប្រភេទពុំជាក់លាក់នៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ គ្មានប្រសិទ្ធភាព និងគ្មានតម្លៃ¹²⁴¹។

៦១០. ចំណុចទី២ ដោយសារគ្មានលក្ខខណ្ឌត្រូវបង្ហាញអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំជាឧក្រិដ្ឋកម្មមួយដោយ ឡែក កំហុសរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែលបានអះអាងថាបានសំអាងលើច្បាប់សិទ្ធិមនុស្ស នោះ គឺពុំពាក់ព័ន្ធ និងពុំមានមូលដ្ឋានទេ¹²⁴²។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិអះអាងត្រឹមត្រូវថា “អំពើជាមូលដ្ឋាននៃអំពើអមនុស្សផ្សេងៗទៀត មិនចាំបាច់ទាល់តែជាអំពើ ឧក្រិដ្ឋតាមច្បាប់អន្តរជាតិនោះទេ”¹²⁴³។

៦១១. ចំណុចទី៣ ការពិនិត្យទៅលើអំពើដែលបានចោទប្រកាន់ថាជាអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ រួមបញ្ចូល

¹²³⁹ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (អៀង សារី) (ឯកសារ D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៣៩៦។ *សូមមើលផងដែរ* សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/១ (ឯកសារ F36) កថាខណ្ឌ ៥៧៨។

¹²⁴⁰ សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/១ (ឯកសារ E313) កថាខណ្ឌ ៤៣៦។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកា ដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (នួន ជា & អៀង ធីរិទ្ធ) (ឯកសារ D427/2/15 & ឯកសារ D427/3/15) កថាខណ្ឌ ១៥៦។ *សូមមើលបន្ថែម* សេចក្តីពិចារណាលើអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (ឯកសារ D257/1/18) មតិ យោបល់លើអង្គសេចក្តីរបស់ចៅក្រម BAIK និង BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៩, ១៧ ដែលចៅក្រមអន្តរជាតិ បានសម្រេចនាពេល មុនថា ពាក្យ “បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ” ពុំត្រូវបានបញ្ចូលនៅក្នុងប្លង់ស្តីពីអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀតនៅក្នុងមាត្រា ៦(គ) នៃធម្មនុ ញ្ញ Nuremberg ហើយយុត្តិសាស្ត្រក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ពុំចាត់ទុកអំពើជាក់លាក់ផ្សេងទៀត ជាបទល្មើស។

¹²⁴¹ សាលដីកា ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/១ (ឯកសារ F36) កថាខណ្ឌ ៥៨៤។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (អៀង សារី) (ឯកសារ D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៣៧៨។ *សូមមើលផងដែរ* សាលក្រមក្នុងសំណុំ រឿង ០០២/១ (ឯកសារ E313) កថាខណ្ឌ ៤៣៦។ រឿងក្តី *Brima និងអ្នកផ្សេងទៀត* សាលដីកា (តុលាការ SCSL) កថាខណ្ឌ ១៨៣។

¹²⁴² *ផ្ទុយនឹង* បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៩២។

¹²⁴³ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៨១។

ការវាយតម្លៃថា អង្គហេតុមានស្ថានទម្ងន់ និងលក្ខណៈស្រដៀងគ្នានឹងឧក្រិដ្ឋកម្មដូចមានចែងផ្សេងទៀត នៅក្រោមអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ដែរឬយ៉ាងណា¹²⁴⁴។ បញ្ហាចោទនេះត្រូវតែពិចារណាទៅតាម ករណីនីមួយៗ ដោយត្រូវពិចារណាឱ្យបានត្រឹមត្រូវលើកាលៈទេសៈនៃរឿងក្តីនីមួយៗ¹²⁴⁵។ កត្តានានាដែល ត្រូវពិចារណានៅក្នុងការវិភាគលក្ខណៈ និងស្ថានទម្ងន់ស្រដៀងគ្នានឹងឧក្រិដ្ឋកម្មដូចមានចែងរៀបរាប់ផ្សេង ទៀត អាចរួមបញ្ចូលជាអាទិ “ប្រភេទនៃអំពើសកម្ម ឬ អកម្ម បរិបទដែលវាបានកើតឡើង កាលៈទេសៈ ផ្ទាល់របស់ជនរងគ្រោះ រាប់បញ្ចូលទាំង អាយុ ភេទ និងសុខភាព ព្រមទាំងផលប៉ះពាល់ផ្នែកសីលធម៌ ផ្លូវ កាយ និងផ្លូវចិត្តនៃអំពើនោះមកលើជនរងគ្រោះ”¹²⁴⁶។ ចៅក្រមអន្តរជាតិពិចារណាលើព្យាបាទ ការវិភាគនេះ តម្រូវឱ្យធ្វើឡើងលម្អិតស៊ីជម្រៅលើភស្តុតាងទាំងមូល ដែលសមបំផុតនោះគួរទុកជូនអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំ បូង។

៦១២. ហេតុដូច្នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំមានកំហុសទេ ហើយអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀតមានអត្ថិភាពជាឧក្រិដ្ឋកម្មមួយប្រភេទនៅក្រោមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរ ជាតិ នៅឆ្នាំ១៩៧៥-ឆ្នាំ១៩៧៩ ហើយធាតុផ្សំពាក់ព័ន្ធនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម អាចឱ្យជនជាប់ចោទប្រមើលដឹងថាជា បទល្មើស និងអាចដឹងថាមានច្បាប់ចែង។ អាស្រ័យហេតុនេះ មូលដ្ឋានទី១៥(១) ត្រូវបានច្រានចោល។

¹²⁴⁴ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (រឿង សារី) (ឯកសារ D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៣៩៦។ *សូមមើលផងដែរ* សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/១ (ឯកសារ F36) កថាខណ្ឌ ៥៧៨។

¹²⁴⁵ សាលក្រម នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/២ (ឯកសារ E465) កថាខណ្ឌ ៧២៥។ សាលក្រម នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ E188) កថាខណ្ឌ ៣៦៩។ សាលក្រម នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/១ (ឯកសារ E313) កថាខណ្ឌ ៤៣៨។ *សូមមើលផងដែរ* តុលាការ ICTY រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Kordić និង Čerkez* កថាខណ្ឌ ១១៧។ តុលាការ ICTR រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Kayishema និង Ruzindana* កថាខណ្ឌ ១៥១។

¹²⁴⁶ សេចក្តីពិចារណាលើអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (ឯកសារ D257/1/18) មតិយោបល់លើអង្គសេចក្តី របស់ចៅក្រម BAIK និង BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ១៦។ សាលក្រម ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/២ (ឯកសារ E465) កថាខណ្ឌ ៧២៥។ *សូមមើលផងដែរ* តុលាការ ICTY រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Vasiljević* សាលដីកា សំណុំរឿង IT-98-32-A អង្គជំនុំ ជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ ១៦៥។ រឿងក្តី *Brima និងអ្នកផ្សេងទៀត* សាលដីកា (SCSL) កថាខណ្ឌ ១៨៤។



ខ. ប្រល័យជំនាញៗ(ii) និង១៦(iii)៖ ការអនុវត្តដោយខុសឆ្គងនូវធាតុផ្សំ អំពើប្រល័យពូជសាសន៍

១. សារណា

៦១៣. សហមេធាវីការពារក្តីជំទាស់ចំពោះការសម្រេចដោយខុសឆ្គងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលថា អា អាន ទទួលខុសត្រូវលើអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ហើយថាគាត់ស្ថិតក្នុងយុទ្ធាធិការបុគ្គលរបស់តុលាការ¹²⁴⁷។ ទីមួយសហមេធាវីការពារក្តីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនបានបង្ហាញថា ប្រជាជនចាម ត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណ និងកំណត់គោលដៅជាវិជ្ជមាន ជាអាទិ៍ ដោយយោងទៅលើអត្តសញ្ញាណក្រុមជាក់លាក់មួយ¹²⁴⁸។ ផ្ទុយទៅវិញ ការព្យាយាមបង្ហាញថា ជនជាតិចាមត្រូវបានកំណត់គោលដៅជាវិជ្ជមាន ជាផ្នែកមួយនៃក្រុមជនរងគ្រោះទូលាយ ដែលគេហៅថាជា “ខ្មាំង” សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនបានអនុវត្តនូវធាតុផ្សំ *អត្តនាម័ត* ត្រូវ នៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ឡើយ¹²⁴⁹។ សហមេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ការនេះបណ្តាលឱ្យមានការសម្រេចដោយខុសឆ្គងថា អា អាន និងក្រុមសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម មានចេតនាចាំបាច់ក្នុងការប្រព្រឹត្ត អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ប្រឆាំងជនជាតិចាម¹²⁵⁰។

៦១៤. ទីពីរ សហមេធាវីការពារក្តីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ “ខកខានមិនបានអនុវត្តលក្ខខណ្ឌ *អត្តនាម័ត* នៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ចំពោះ អា អាន និងខកខានមិនបានបង្ហាញថា អា អាន មានចេតនាប្រល័យពូជសាសន៍ជាក់លាក់”¹²⁵¹។ សហមេធាវីការពារក្តីចោទប្រកាន់ថា “ដើម្បីបង្ហាញភាវចិត្តរបស់បុគ្គលម្នាក់ តាមការសន្និដ្ឋាន គឺត្រូវធ្វើការសន្និដ្ឋានដោយមានហេតុផល ផ្អែកលើភស្តុតាងដែល

¹²⁴⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៩៤។ ប្រតិចារិកក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN 01626082-01626083 ERN 01626083 ទំព័រ ២៩១-២៩៩។

¹²⁴⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1), កថាខណ្ឌ ១៩៨។ ប្រតិចារិកក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN 01626083-01626084 ទំព័រ ២៩១-២៩៩។

¹²⁴⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1), កថាខណ្ឌ ១៩៨។ ប្រតិចារិកក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN 01626083-01626084 ទំព័រ ២៩១-២៩៩។

¹²⁵⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1), កថាខណ្ឌ ១៩៧-១៩៨។ ប្រតិចារិកក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN 01626083-01626084 ទំព័រ ២៩១-២៩៩។

¹²⁵¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1), កថាខណ្ឌ ១៩៩។ ប្រតិចារិកក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN 01626083-01626084 ទំព័រ ២៩១-២៩៩។

មាន”¹²⁵²។ ដោយសារតែ អោ អាន មិនមែនជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ នៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ឬជាស្ថាបនិក នៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ តាមការចោទប្រកាន់¹²⁵³ និងដោយសារតែ “គាត់អាចទទួលបានតែបទបញ្ជា ពីថ្នាក់លើ” គឺអាចមានការសន្និដ្ឋានដោយសមហេតុផលថា “ការរុប រាងរបស់ អោ អាន ទៅលើបក្ស កុម្មុយនីស្តកម្ពុជា អាចនាំឱ្យគាត់ “មានភាពស្វិតស្វាញ” អនុវត្តភារកិច្ចរបស់គាត់ ដោយគ្មានចេតនាប្រល័យ ពូជសាសន៍”¹²⁵⁴។ បន្ថែមលើនេះ ភស្តុតាងអំពីការដឹងព្រមរបស់ អោ អាន តាមរយៈរបាយការណ៍ និងការ ចូលរួមរបស់គាត់នៅក្នុងការប្រជុំ បង្ហាញយ៉ាងច្រើនបំផុតត្រឹមថា គាត់ប្រហែលជាបានដឹងព្រម អំពីឧក្រិដ្ឋ កម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើង ប្រឆាំងប្រជាជនចាម ដែលមិនអាចបំពេញបានតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវតឹងរឹងនៃចេតនា ប្រល័យពូជសាសន៍ឡើយ¹²⁵⁵។

៦១៥. ជាចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជំទាស់ថា សហមេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុសគ្រប់អង្គច្បាប់ ឬអង្គហេតុ ក្នុងការអនុវត្តធាតុផ្សំនៃ អំពើ ប្រល័យពូជសាសន៍¹²⁵⁶ឡើយ។ ទីមួយ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ជំទាស់ថា សហមេធាវីការពារក្តី អះអាងដោយខុសថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនបានសម្រេចថា អោ អាន និងសមាជិកសហ ឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដទៃទៀត បានកំណត់អត្តសញ្ញាណ និងកំណត់គោលដៅជាវិជ្ជមាន ជាអាទិ៍ចំពោះជនជាតិ ចាម បើទោះបីជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានធ្វើការសម្រេចបែបនេះម្តងហើយម្តងទៀត និង យ៉ាងច្បាស់លាស់ក៏ដោយ¹²⁵⁷។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកទឡើករណីថា ការសម្រេចដែល

¹²⁵² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៩៩។ ប្រតិចារិកក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN 01626083-01626084 ERN 01626121 ទំព័រ ២៩:២៣- ២៩:២៤ ទំព័រ ៦៧:២៥-៦៨:៦១, D359/9.1 & D360/18.1, ERN 01626083-01626084, 01626121, ទំព័រ ២៩:១០ ដល់ ៣០:១៤,៦៧:២១ ដល់ ៦៨:៦។

¹²⁵³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1), កថាខណ្ឌ ២០០។ ប្រតិចារិកក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN 01626083 ទំព័រ ៣០:១-៣០:១៤។

¹²⁵⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1), កថាខណ្ឌ ២០១។ ប្រតិចារិកក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN 01626084 ទំព័រ ៣០:១-៣០:១៤។

¹²⁵⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/5/1), កថាខណ្ឌ ២០២។

¹²⁵⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ១០៤។

¹²⁵⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ១០៦ យោងទៅរកដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៥៩០-៦៧៧ ៨១២-៨១៩ ជា ពិសេស កថាខណ្ឌ ៦១៤-៦១៥, ៦២៣, ៦៣៣-៦៣៧, ៧០៨, ៨១៧-៨១៩។ ប្រតិចារិកក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែ



សហមេធាវីការពារក្តីបានដកស្រង់ គ្រាន់តែបង្ហាញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ សម្រេចថា សមាជិកសហខក្រិដ្ឋកម្មរូម កំណត់មុខសញ្ញា ប្រជាជនជាច្រើនថាជាខ្មាំង ដែលក្នុងនោះមានទាំងជនជាតិ ចាម ហើយកំណត់គោលដៅទៅលើពួកគេ សម្រាប់ខក្រិដ្ឋកម្មផ្សេងៗជាច្រើនប្រភេទ¹²⁵⁸។

៦១៦. ទីពីរ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា សហមេធាវីការពារក្តីមិនបានបង្ហាញថា មិនមានអ្នក វិនិច្ឆ័យការពិតដ៏សមហេតុផលណា បានសម្រេចដោយផ្អែកលើភស្តុតាងផ្ទាល់ និងមានការគាំទ្រនៅក្នុងដីកា ដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ថា ការសន្និដ្ឋានដ៏សមហេតុផលតែមួយគត់នោះគឺថា អោ អាន មានចេតនាជាក់លាក់ ក្នុងការកម្ទេចជនជាតិចាម ក្នុងភូមិភាគកណ្តាល នៃខេត្តកំពង់ចាម¹²⁵⁹។ សហ ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានបន្តថា ទោះបីជាការដឹងឮ រួមជាមួយការចូលរួមជាបន្ត អាចជាការសន្និដ្ឋានបាន អំពីចេតនារបស់បុគ្គលម្នាក់ក្តី ក៏ អោ អាន មិនគ្រាន់តែបានដឹងអំពីការបោសសម្អាត ឬគ្រាន់តែបន្តចូលរួម ក្នុងគោលបំណងរួមនោះឡើយ។ ប៉ុន្តែ អោ អាន បានចេញបញ្ជាយ៉ាងជាក់លាក់ ឱ្យមានការបោសសម្អាត និងធានាថាមានការអនុវត្តតាមបញ្ជានោះ¹²⁶⁰។ លើសពីនេះទៅទៀត ចេតនាជាក់លាក់មិនត្រូវថា អោ អាន ត្រូវតែជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ ឬជាអ្នកផ្ដើមគោលនយោបាយ ប្រល័យពូជសាសន៍នោះឡើយ ប៉ុន្តែផ្ទុយ ទៅវិញត្រូវថា គាត់មានចេតនា ឱ្យអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់គាត់ ធ្វើការបោសសម្អាតជនជាតិចាម ពីភូមិភាគ កណ្តាល នៅពេលដែលគាត់ចេញបញ្ជា ដល់អ្នកក្រោមបង្គាប់របស់គាត់ ឱ្យអនុវត្តការងារនេះ¹²⁶¹។ សហ ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងថា ការអនុវត្តតាមបញ្ជារបស់ថ្នាក់លើ មិនអាចយកជាមូលដ្ឋានដើម្បី

មិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN 01626102-01626103 ទំព័រ ៤៨:១២-៤៩:៨។

¹²⁵⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ១០៦។

¹²⁵⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ១០៧- ១០៨ យោងទៅរកដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៦២៣, ៦៣៣-៦៣៧, ៧០៨, ៨១៨-៨១៩, ៨២៤(iii) ៨២៦, ៨២៩-៨៣០។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ក៏បានលើកទឡើងករណីផងដែរថា តាមការ សម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ គឺច្បាស់ណាស់ថា បទចោទទី១ នៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ គួរត្រូវបាន កម្រិតកំណត់តែចំពោះជនជាតិចាមនៅក្នុងខេត្តកំពង់ចាម ក្នុងភូមិភាគកណ្តាល ដូចនេះគឺជាការសមស្របសម្រាប់អង្គបុរេជំនុំ ជម្រះ ក្នុងការកំណត់ប្រភេទឡើងវិញនៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ។ សូមមើល ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ១០៧ ជើងទំព័រ ២៦៧។

¹²⁶⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ១០៨។ ប្រតិចារិកក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN 01626101- 01626102 ទំព័រ ៤៧:១៣-៤៧:១៦, ៤៩:១៦-៥០:១។

¹²⁶¹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ១០៨។



ការពារខ្លួននោះទេ ហើយរឿងក្តីដែលសហមេធាវីការពារក្តីបានដកស្រង់ គឺមិនសមហេតុផលនោះទេ ដោយសារតែមិនមានរឿងក្តីណាមួយដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងជនជាប់ចោទជាអ្នកអនុវត្តដ៏សំខាន់ នូវគោល នយោបាយប្រល័យពូជសាសន៍ ក្នុងតំបន់គ្រប់គ្រងរបស់ខ្លួន ឬជាអ្នកដែលបានបញ្ហាផ្ទុកក្រោមរបស់ខ្លួន ដោយផ្ទាល់ ឱ្យសម្លាប់ក្រុមដែលបានកំណត់គោលដៅនោះឡើយ¹²⁶²។

៦១៧. នៅក្នុងការឆ្លើយតប សហមេធាវីការពារក្តីបន្តរក្សាជំហរថា ប្រជាជនចាមមិនត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណ និងកំណត់គោលដៅជាវិជ្ជមាន ជាអាទិ៍ឡើយ ដែលដូច្នោះហើយ អោ អាន មិនមានចេតនាជាក់លាក់ក្នុងការ ប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ទេ¹²⁶³។ បន្ថែមលើនេះ ផ្ទុយពីការបកស្រាយដោយមិនត្រឹមត្រូវរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សហមេធាវីការពារក្តីបានជំទាស់ នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួនថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុសឆ្គងដោយមិនពិចារណា ទៅលើភស្តុតាងដែលថា អោ អាន មិនមែនជាថ្នាក់ដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងមិនមែនជាស្ថានិកនៃយុទ្ធនាការ ប្រល័យពូជសាសន៍នោះឡើយ¹²⁶⁴។ កត្តាទាំងអស់នេះ ក្នុងចំណោមកត្តាដទៃផ្សេងទៀត គឺពាក់ព័ន្ធជាមួយការវាយតម្លៃ ទៅលើចេតនាប្រល័យពូជសាសន៍ ហើយបង្ហាញអំពីការសន្និដ្ឋាន ដោយសមហេតុផលផ្សេងទៀតដែលថា អោ អាន មិនមានចេតនាបែបនេះឡើយ¹²⁶⁵។

២. ការពិភាក្សា

៦១៨. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនមានកំហុសឆ្គងឡើយក្នុងការអនុវត្ត ធាតុផ្សំប្រល័យពូជសាសន៍ ព្រោះ (១) ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) បានកំណត់អត្តសញ្ញាណ និងកំណត់ក្រុមដែលត្រូវបានការពារ (ជនជាតិចាម) ជាអាទិ៍ និង (២) ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) បង្ហាញនូវភស្តុតាងស៊ីសង្វាក់ និងជាក់លាក់គ្រប់គ្រាន់ថា អោ អាន មានចេតនាជាក់លាក់ដែលបានតម្រូវ សម្រាប់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍។ ផ្នែកខាងក្រោមនឹងពិភាក្សាអំពីមូលដ្ឋាន ១៦(ii) និង១៦(iii)។

¹²⁶² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) កថាខណ្ឌ ១០៨។ ប្រតិចារឹកក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 & D360/18.1 ERN 01626103 ទំព័រ ៤៩:៨-៤៩:១៤។

¹²⁶³ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៦១។

¹²⁶⁴ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៥៩។

¹²⁶⁵ ការឆ្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/11) កថាខណ្ឌ ៥៩។



៦១៩. ទីមួយ ចំពោះបញ្ជាក់ណាត់ថាជនជាតិចាម ជាក្រុមដែលត្រូវទទួលបានការការពារ ចៅក្រមអន្តរជាតិគាំទ្រនូវលក្ខណៈដ៏សំខាន់នៃលក្ខខណ្ឌតម្រូវនេះ ដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ២ នៃអនុសញ្ញាប្រឆាំងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងមាត្រា ៤ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលចែងអំពីក្រុមដែលត្រូវបានការពារថាជា “ក្រុមជាតិ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ ឬសាសនាណាមួយ”¹²⁶⁶។ ចេតនាបំផ្លិចបំផ្លាញរបស់ចៅក្រមចាំបាច់ត្រូវតែផ្អែកជាពិសេសទៅលើសមាជិកភាពរបស់ជនរងគ្រោះនៅក្នុងក្រុម គឺមិនមែនលើលក្ខណៈបុគ្គលរបស់ជនរងគ្រោះឡើយ¹²⁶⁷។ មានការចែងបន្តថា ក្រុមដែលត្រូវបានការពារ ចាំបាច់ត្រូវតែមានអត្តសញ្ញាណជាក់លាក់ ហើយត្រូវបានកំណត់ថាមានអត្តសញ្ញាណបែបនេះ ដោយលក្ខណៈជាទូទៅរបស់ក្រុមនោះ គឺមិនមែនដោយសារការមិនមានលក្ខណៈទាំងនោះទេ។ ក្រុមដែលត្រូវបានការពារមិនអាចត្រូវបានកំណត់ដោយលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យអវិជ្ជមានឡើយ¹²⁶⁸។

¹²⁶⁶ អ.វ.ត.ក មានយុត្តាធិការលើឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ដូចមានចែងក្នុងអនុសញ្ញាប្រឆាំងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ មាត្រា ២ (“នៅក្នុងអនុសញ្ញាបច្ចុប្បន្ននេះ អំពើប្រល័យពូជសាសន៍សំដៅលើ អំពើទាំងឡាយណាដែលប្រព្រឹត្តិឡើង ក្នុងគោលបំណងបំផ្លាញទាំងស្រុងឬដោយផ្នែក នូវក្រុមជាតិ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ ឬសាសនាណាមួយ”)។ សូមមើលផងដែរ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក, មាត្រា ៤ (“អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ដែលគ្មានអាជ្ញាយុកាល គឺជាអំពើមួយក្នុងចំណោមអំពើដូចខាងក្រោមដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងគោលបំណង បំផ្លិចបំផ្លាញទាំងស្រុង ឬមួយផ្នែកនៃក្រុមជាតិ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ ឬសាសនាណាមួយ [...]”)។ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ (ឯកសារ E465) កថាខណ្ឌ ៧៩០, ៧៩៧។

¹²⁶⁷ សូមមើលជាឧទាហរណ៍សាលក្រមរឿងក្តី Karadžić (តុលាការ ICTY) សាលដីកាអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង លេខIT-95-5/18-T ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៥៥១។ តុលាការ ICTY រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Tolimir IT-05-88/2-T សាលក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ថ្ងៃទី១២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២ កថាខណ្ឌ ៧៤៧។ តុលាការ ICTY រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Popović និងអ្នកដទៃទៀត IT-05-88-T សាលក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង II ថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១០ (“សាលក្រមរឿងក្តី Popović និងអ្នកដទៃទៀត (តុលាការ ICTY)”) កថាខណ្ឌ ៨២១។ តុលាការ ICTY រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Krajišnik IT-00-39-T សាលក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ថ្ងៃទី២៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ ៨៥៦។ តុលាការ ICTY រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Blagojević and Jokić IT-02-60-T សាលក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ថ្ងៃទី១៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៥ កថាខណ្ឌ ៦៦៩។ តុលាការ ICTR រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Niyitegeka ICTR-96-14-A សាលក្រមអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ថ្ងៃទី៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ ៥៣ ។ សាលក្រមរឿងក្តី Akayesu (តុលាការ ICTR) កថាខណ្ឌ ៥២១។ សូមមើលផងដែរ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៩៨ ជើងទំព័រ ២៣៤, ២៣៥។

¹²⁶⁸ រឿងក្តីទាក់ទងការអនុវត្តអនុសញ្ញាស្តីពីការរារាំង និងដាក់ទណ្ឌកម្មលើ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ (បូស្នី និង ហ៊ីសេហ្គោវិន តទល់នឹង អែប៊ី និង ម៉ុងតេណេក្រូ) សាលក្រម របាយការណ៍តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ឆ្នាំ២០០៧ (ថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ) ទំព័រ ៤៣ (“ការអនុវត្តអនុសញ្ញាប្រឆាំងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ (តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ)”) កថាខណ្ឌ ១៩១-១៩៤ ។ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ (ឯកសារ E465) កថាខណ្ឌ ៧៩៣។ សាលដីការឿងក្តី Stakić (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ២០-២៨។



៦២០. នៅក្នុងសំណុំរឿងបច្ចុប្បន្ននេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនមានកំហុសឆ្គងឡើយ ហើយបានកំណត់អត្តសញ្ញាណជនជាតិចាម ដោយរួមបញ្ចូលជាក្រុមជាក់លាក់ មួយ ដែលត្រូវកំណត់គោលដៅសម្រាប់លក្ខណៈជាតិពន្ធនិងសាសនាជាក់លាក់របស់ពួកគេ។ ចៅក្រម អន្តរជាតិសូមច្រានចោលនូវទង្វើករណីពាក់ព័ន្ធនឹងចំណុចនេះ ហើយពិចារណាថា សហមេធាវីការពារក្តី បានកំណត់ដោយសម្រិតសម្រាំងនូវករណីខ្លះៗ ដែលយោងទៅរកក្រុមជនរងគ្រោះទូលាយ តែចំពោះដីកា ដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) បានកំណត់អត្តសញ្ញាណយ៉ាងច្បាស់លាស់ថា ជនជាតិចាម គឺជាក្រុមដែលត្រូវបានការពារ ហើយកំណត់និយមន័យពួកគេបែបនេះ¹²⁶⁹។

¹²⁶⁹ សូមមើលជាឧទាហរណ៍, ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360), កថាខណ្ឌ ១៩៥ (“ការ កំណត់គោលដៅលើក្រុមជាក់លាក់ រួមទាំង [...] ជនជាតិចាម”) កថាខណ្ឌ ២១៨ (“បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា បានកំណត់អត្ត សញ្ញាណ និងកំណត់គោលដៅលើប្រភេទប្រជាជនជាក់លាក់ ដែលគេយល់ថាបង្កការគំរាមកំហែងខ្លាំង ដល់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ឬមានទស្សនៈផ្ទុយពីលទ្ធិរបស់ ប.ក.ក រួមទាំង [...] ជនជាតិចាម”) កថាខណ្ឌ ២២០ (“នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៦ តែ ពក បានរាយការណ៍ជូន ប៉ុល ពត អំពីសភាពការណ៍ខ្លាំង នៅភូមិភាគកណ្តាល (ឧត្តរចាស់) ដោយបានហៅប្រជាជនចាម [...] ថា ជាខ្មាំង”) កថាខណ្ឌ ៣០២ (“អោ អាន បានបញ្ជា ប្រាក់ យុត លេខាស្រុកកំពង់សៀម និងលេខាស្រុកដទៃទៀត ឱ្យកំណត់អត្ត សញ្ញាណ និងចាប់ជនជាតិចាម [...]។ ក្នុងករណីខ្លះ អោ អាន បានផ្តល់បញ្ជីឈ្មោះទៅ ប្រាក់ យុត ហើយបញ្ជាឱ្យគាត់ចាប់ បុគ្គលជាក់លាក់ទាំងនោះ រួមទាំងជនជាតិចាម [...]។”) កថាខណ្ឌ ៣០៣ (“លើសពីនេះទៀត អោ អាន បានបញ្ជាឱ្យយោធា តំបន់ ចាប់ខ្លួនជនជាតិចាម [...]”) កថាខណ្ឌ ៣០៥ (“សាក្សីបានរៀបរាប់យ៉ាងស៊ីសង្វាក់ថា កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី ក្រោម ឱវាទរបស់ អោ អាន បានចាប់និងសម្លាប់ ក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំ និងមានបែបបទ នូវ [...] ជនជាតិចាម”) កថាខណ្ឌ ៣១១ (“អោ ងា ន បានបញ្ជាមេស្រុក និងមេឃុំឱ្យ [...] ធ្វើបញ្ជី [...] “ប្រជាជនជាតិពន្ធផ្សេងៗ” ដូចជាជនជាតិចាម ដើម្បី “ហោសសម្អាត””) កថាខណ្ឌ ៣១៣ (“ការកំណត់គោលដៅ និងការសម្លាប់ជនជាតិចាម នៅតែបន្តរហូតដល់របបនេះដួលរលំ”) កថាខណ្ឌ ៤១៨ (“ជនជាតិចាមត្រូវបានកំណត់ជាមុខសញ្ញាពិសេស ដោយសារអត្តសញ្ញាណពន្ធនិងសាសនារបស់ពួកគេ។ ការសន្និដ្ឋាននេះមិន អាចជៀសផុតបានឡើយ នៅពេលដែលបានពិចារណា ទៅលើការវិវត្តទាំងឡាយ ដែលបានដាក់មកលើជនជាតិចាម ក្នុង បំណងព្យាយាមហាមឃាត់ មិនឱ្យពួកគេអនុវត្តនូវលក្ខណៈទាំងឡាយ ដែលត្រូវតែប្រណិបត្តិ ក្នុងការកំណត់អត្តសញ្ញាណរបស់ ពួកគេ។ កត្តាពាក់ព័ន្ធផងដែរគឺថា សមាជិកទាំងឡាយនៃក្រុម ត្រូវបានយកចេញពីភូមិទាំងឡាយ និងកងការងាររបស់ពួកគេ ហើយបន្ទាប់មកបុរស ស្ត្រី និងកុមារទាំងនោះ ត្រូវបានសម្លាប់ចោលដោយមិនរើសមុខ ក្នុងរយៈពេលយ៉ាងខ្លី បន្ទាប់ពីបានចាប់ ខ្លួន ដោយមិនបានចាត់វិធានការអ្វីទាំងអស់ ក្នុងការកំណត់ថាតើនរណាបាន ឬមិនបានទទួលខុសត្រូវ ចំពោះកំហុសណាមួយ ឬ នរណាដែលបានប្រឆាំងនឹងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ ការសន្និដ្ឋានបែបនេះត្រូវបានគាំទ្រផងដែរ ដោយភស្តុតាងទាំងឡាយ នៃកម្មាភិបាលបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ដែលបានទទួលស្គាល់យ៉ាងច្បាស់លាស់ថា មានគោលនយោបាយរើសអើង ប្រឆាំងនឹងជន ជាតិចាម ដែលជាចុងបញ្ចប់កំណត់បាននូវគោលបំណង នៃការលប់បំបាត់ខាងរូបរាងកាយ នៃជនជាតិចាម”) (លប់ចោលជើង ទំព័រ)។ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា ប្រហែលគ្នានឹងការសម្រេច របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ បានសម្រេចថា “នៅក្នុងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់ ប.ក.ក ដើម្បីបង្កើតសង្គមមួយ



៦២១. ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) បានបង្ហាញភស្តុតាងថា គោលដៅរបស់បក្ស កុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ក្នុងការបង្កើត “បក្ស និងសង្គមស្ថាពរស្នំ ខាងនយោបាយ និងមនោគមវិជ្ជា”¹²⁷⁰ ឬ បង្កើត “សង្គមមួយដែលមានជាតិសាសន៍តែមួយ ដែលគ្មានសាសនា និងគ្មានវណ្ណៈ”¹²⁷¹ ដែលត្រូវសម្រេច បានតាមរយៈការកំណត់គោលដៅ ចំពោះក្រុមដែលត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណជាវិជ្ជមាន ដូចជាជនជាតិ ចាម ជាដើម។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា គោលដៅនេះមិនអាចសម្រេចបាន តាមរយៈការកំណត់អត្ត សញ្ញាណជាអវិជ្ជមានដូចជាថា “មិនមែនជនជាតិខ្មែរ” នោះទេ។

៦២២. ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) បានកំណត់អត្តសញ្ញាណប្រជាជនចាមថាជា “ក្រុមជាតិពន្ធនិងសាសនាផ្សេងដោយឡែកមួយ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា”¹²⁷² ដោយយោងទៅលើ “លក្ខណៈទូទៅ”¹²⁷³ និងលក្ខណៈពិសេសរបស់ក្រុម ដែលអាចញែកដាច់ចេញពី ជនជាតិខ្មែរភាគច្រើន ដែល

ដែលមិនមានសាសនា និងរូបរាងដោយមិនមានការបែងចែកវណ្ណៈ គឺបានកំណត់គោលដៅលើជនជាតិចាម ដែលជាក្រុមជាតិពន្ធមួយ និងសាសនាមួយដោយឡែកពីគេ” សូមមើល សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ (ឯកសារ E465) កថាខណ្ឌ ៣២២៨ (“អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា នៅក្នុងកិច្ចប្រឹងប្រែងរបស់ ប.ក.ក ដើម្បីបង្កើតសង្គមមួយ ដែលមិនមានសាសនា និងរូបរាងដោយមិនមានការបែងចែកវណ្ណៈ គឺបានកំណត់គោលដៅលើជនជាតិចាម ដែលជាក្រុមជាតិពន្ធមួយ និងសាសនាមួយដោយឡែក ពីគេ នៅក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ”) កថាខណ្ឌ ៣៣៤៥ (“ចំពោះចេតនាជាក់លាក់ នៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ គឺការធ្វើមនុស្សឃាតដោយចេតនា ក្នុងគោលបំណងបំផ្លិចបំផ្លាញទាំងស្រុង ឬមួយផ្នែកនៃក្រុមជនជាតិចាម អង្គជំនុំជម្រះសូមរំ ពួកថា ប.ក.ក បានកំណត់គោលដៅលើជនជាតិចាម ជាក្រុមជាតិពន្ធនិងក្រុមសាសនាដោយឡែក នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិប តេយ្យ ដោយដំបូងឡើយវិតបន្តិចលើការអនុវត្ត វប្បធម៌និងសាសនារបស់ពួកគេ បន្ទាប់មកដោយការបង្ក្រាបយ៉ាងហោហែលលើ “ការបះបោរ” និងការបំបែកសហគមន៍ចាម នៅនៅដំណាក់កាលក្រោយមកទៀត មានបទបញ្ជាឱ្យបោសសម្អាតជនជាតិចាម ទាំងអស់ ដែលត្រូវបានចាត់ទុកថា មិនបានសម្របសម្រួលខ្លួន ចូលក្នុងសង្គមខ្មែរ”) កថាខណ្ឌ ៣៩៩៣ (“ដោយបានកំណត់រួច ហើយថា គោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ក្នុងការបំផ្លាញជនជាតិចាម មានអត្ថិភាពតាំងពីឆ្នាំ ១៩៧៧ មកនោះ អង្គជំនុំជម្រះ យល់ឃើញថា គោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ក្នុងការកំណត់គោលដៅទៅលើជនជាតិចាម មានគោលដៅចម្បងក្នុងការកម្ទេច ពួកគេ ជាក្រុមជាតិពន្ធនិងសាសនា។ អង្គជំនុំជម្រះជឿជាក់ថា ការប្រព្រឹត្តទៅលើជនជាតិចាម បង្ហាញអំពីគោលដៅរបស់ ប.ក .ក ក្នុងការបង្កើតសង្គមមួយដែលមិនមានសាសនា រូបរាងដោយមិនមានការបែងចែកវណ្ណៈ ហើយដើម្បីសម្រេចបានបែបនេះ បក្សមានចេតនាក្នុងការលុបបំបាត់ វណ្ណៈនិងវប្បធម៌ ជាតិនិងសាសនា ដែលខុសគ្នាទាំងអស់ចេញ”) (ដោយគូសបញ្ជាក់ បន្ថែម) (លប់ចោលជើងទំព័រ)។

¹²⁷⁰ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ២០៨។

¹²⁷¹ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៥៩៧។

¹²⁷² ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៥៩០។

¹²⁷³ ការអនុវត្តអនុសញ្ញាប្រឆាំងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ (តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ) កថាខណ្ឌ ១៩១-១៩៤។ សាលក្រមសំណុំ



អាចបង្ហាញបានតាមរយៈ ជំនឿសាសនា ភាសា និងវប្បធម៌របស់ពួកគេ¹²⁷⁴។ ជាលទ្ធផល ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) បានកំណត់អំពីគោលនយោបាយ របស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា (និងការអនុវត្តគោលនយោបាយនោះ) ក្នុងការកំណត់គោលដៅទៅលើជនជាតិចាម ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យទាំងអស់នេះ ដូចជាការចាប់ខ្លួន ការផ្លាស់ទីលំនៅ និងការសម្លាប់¹²⁷⁵។ បន្ថែមលើនេះ ដីកា

រឿង ០០២/០២ (ឯកសារ E465) កថាខណ្ឌ ៧៩៣។ សាលដីការឿងក្តី *Stakić* (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ២០-២៨។

¹²⁷⁴ ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៥៩២ (“ប្រជាជនចាមបានរក្សា នូវអត្តសញ្ញាណជាតិពន្ធុ និងវប្បធម៌ដាច់ដោយឡែកមួយ ទោះបីជាពួកគេបានរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា អស់រយៈពេលជាង៥០០ឆ្នាំមកហើយក៏ដោយ។ [...] ប្រជាជនចាមប្រតិបត្តិទម្រង់ពិសេសដោយឡែកមួយ នៃសាសនាអ៊ីស្លាម និងនិយាយភាសាចាម ដែលខុសប្លែកពីភាសាខ្មែរ។ សាក្សីពណ៌នាដោយស៊ីចង្វាក់គ្នា អំពីសហគមន៍ជនជាតិចាម ដែលខុសប្លែកពីជនជាតិខ្មែរ តាមរយៈការស្លៀកពាក់ ភាសា និងប្រពៃណី”) (លប់ចោលជើងទំព័រ)។

¹²⁷⁵ សូមមើលជាឧទាហរណ៍, ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៥៩៧ (“ប.ក.ក បានអនុវត្តគោលនយោបាយមួយ ដោយផ្ដោតគោលដៅជាប្រព័ន្ធ ទៅលើក្រុមប្រជាជនជាក់លាក់នានា នៅក្នុងចំណោមប្រជាជនកម្ពុជា”) កថាខណ្ឌ ៥៩៩ (“ប្រជាជនចាមត្រូវបានហាមឃាត់ មិនឱ្យប្រតិបត្តិសាសនាអ៊ីស្លាម ឬនិយាយភាសាចាមនោះឡើយ។ វិហាសាសនាអ៊ីស្លាមត្រូវបានបិទទ្វារ មេដឹកនាំសាសនាអ៊ីស្លាមត្រូវបានចាប់ខ្លួន ហើយប្រជាជនចាមត្រូវបាន បង្ខំឱ្យបោះចោលសៀវភៅគម្ពីរសាសនារបស់ពួកគេ។ ប្រជាជនចាមដែលបំពានការហាមឃាត់ អាចនឹងទទួលការព្រមាន ប៉ុន្តែជាញឹកញាប់ពួកគេត្រូវបានគេវាយ សម្លាប់ ឬចោទថាជា “ខ្មាំង” និងត្រូវគេនាំយកចេញទៅបាត់ ដែលត្រូវបានសន្មតថាយកទៅសម្លាប់”) កថាខណ្ឌ ៦០១ (“ពេញទូទាំងភូមិភាគកណ្តាល ប្រជាជនចាមត្រូវបានហាមឃាត់ មិនឱ្យប្រតិបត្តិសាសនារបស់ពួកគេ។ ពួកគេត្រូវបានបង្ខំឱ្យហូបសាច់ជ្រូក ហើយស្ត្រីត្រូវបានតម្រូវឱ្យដោះ កន្សែងរុំក្បាលរបស់ពួកគេ។ ប្រជាជនចាមក៏ត្រូវបានហាមឃាត់ មិនឱ្យនិយាយភាសារបស់ពួកគេ ឬស្លៀកពាក់សម្លៀកបំពាក់ប្រពៃណី របស់ពួកគេនោះឡើយ”) កថាខណ្ឌ ៦០៧-៦០៨ (“គោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ក្នុងការគាបសង្កត់ការប្រតិបត្តិសាសនា របស់ប្រជាជនចាម និងការបំបែកពង្រាយសហគមន៍ចាម បង្ហាញនូវការប៉ុនប៉ងរួមមួយរបស់ ប.ក.ក ក្នុងការបំបែកសហគមន៍ចាម និងលុបបំបាត់អត្តសញ្ញាណជនជាតិចាម នៅក្នុងខេត្តកំពង់ចាម។ [...] ត្រីមដើមឆ្នាំ ១៩៧៧ “មេដឹកនាំកំពូល ប.ក.ក ដោយបានសន្និដ្ឋានថាប្រជាជនចាម មិនអាចធ្វើការអប់រំរៀនសូត្របាន ហេតុដូច្នេះត្រូវលុបបំបាត់ពួកគេចោលទាំងស្រុង”។ ភាពស៊ីចង្វាក់នៃសេចក្តីអះអាង របស់កម្មាភិបាល ប.ក.ក ចាប់ពីថ្នាក់ខ្ពស់រហូតដល់ថ្នាក់ទាប និងភស្តុតាងនៃការចាប់ខ្លួន និងការសម្លាប់ជាទ្រង់ទ្រាយធំ គឺជាភស្តុតាងដ៏គួរឱ្យជឿជាក់ ស្តីពីការរឹកសាយភាយនៃគោលនយោបាយនេះ។ សាក្សីពណ៌នាយ៉ាងស៊ីសង្វាក់ថា បានស្តាប់ពួកម្នាភិបាល ប.ក.ក ប្រកាសអំពីគោលនយោបាយ រើសអើងចំពោះប្រជាជនចាម”) កថាខណ្ឌ ៦១៥ (“មានការកើនឡើងនៃការអនុវត្ត គោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ដែលផ្ដោតគោលដៅទៅលើប្រជាជនចាម ក្រោយរដ្ឋបាលគ្រប់គ្រងរបស់ភូមិភាគនិរតី មកដល់ភូមិភាគកណ្តាល។ គោលនយោបាយនេះ ដូចដែលត្រូវបានអនុវត្តនៅក្នុងខេត្តកំពង់ចាម បានវិវត្តពីការគាបសង្កត់អត្តសញ្ញាណវប្បធម៌ និងសាសនារបស់ប្រជាជនចាម ទៅជាការបំផ្លាញរាងកាយរបស់ប្រជាជនចាម”) កថាខណ្ឌ ៦២៣ (“ភស្តុតាងខាងក្រោមនេះបញ្ជាក់ថា ការចាប់ខ្លួន ការសម្លាប់ និងការបាត់ខ្លួនជនជាតិចាម បានកើតឡើងតាមគំរូស្រដៀងគ្នាមួយចំនួន នៅទូទាំងភូមិភាគកណ្តាល ដែលនេះបង្ហាញថា មានការសម្របសម្រួលផែនការ ដើម្បីសម្លាប់ជនជាតិចាមទ្រង់ទ្រាយធំ ហើយពួកគេជាមុខសញ្ញា មិនមែនដោយសារ



ដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) បានរៀបរាប់លម្អិតអំពីតួនាទីរបស់ អោ អាន នៅក្នុងការកំណត់គោលដៅលើជនជាតិចាម¹²⁷⁶។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ការរៀបរាប់ខាងលើមិនអាចកំណត់ ឬបង្កើតបានជាវិធីសាស្ត្រអវិជ្ជមាន សម្រាប់ការកំណត់អត្តសញ្ញាណ ក្រុមដែលត្រូវបានការពារ គឺជនជាតិចាម នោះឡើយ។

៦២៣. ទីពីរ ចំពោះមូលដ្ឋានទី ១៦ (៣) និងការចោទប្រកាន់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនបានបង្ហាញពីចេតនាប្រល័យពូជសាសន៍ជាក់លាក់នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមរំលឹកថា ជាតិផ្សំ អត្តនាម ឬនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ តម្រូវ “ភស្តុតាងនៃចេតនាក្នុងការប្រព្រឹត្តអំពើទាំងនោះ ព្រមទាំងភស្តុតាងនៃចេតនាជាក់លាក់ ក្នុងការបំផ្លាញក្រុមនោះទាំងស្រុង ឬមួយផ្នែក”¹²⁷⁷។ ចេតនាជាក់លាក់នេះត្រូវបានហៅ

មានកំហុសទេ ប៉ុន្តែដោយសារថាពាក់ព័ន្ធនឹងជាតិពន្ធនិងសាសនារបស់ពួកគេ”) កថាខណ្ឌ ៨១៧-៨១៨ (“អំពើទាំងឡាយនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ត្រូវបានប្រព្រឹត្តដោយមានចេតនា បំផ្លិចបំផ្លាញជនជាតិចាម ក្នុងខេត្តកំពង់ចាម។ ការកំណត់បាននូវចេតនាពិសេសនេះ គឺផ្អែកទៅលើភស្តុតាងយ៉ាងច្រើនលើសលុប នៃការវិវត្តនៃគោលនយោបាយរបស់ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ពីដំណាក់កាលនៃការគាបសង្កត់សាសនា ទៅដល់ដំណាក់កាលនៃការលុបបំបាត់ ព្រមទាំងលក្ខណៈនិងទ្រង់ទ្រាយ នៃការសម្លាប់ប្រជាជនចាម ដែលបណ្តាលមកពីគោលនយោបាយ និងអំពើទាំងនោះ។ [...] ជនជាតិចាមត្រូវបានកំណត់ជាមុនសញ្ញាពិសេសដោយសារអត្តសញ្ញាណពន្ធនិងសាសនារបស់ពួកគេ។ ការសន្និដ្ឋាននេះមិនអាចជៀសផុតបានឡើយ នៅពេលដែលបានពិចារណាទៅលើការវិវត្តទាំងឡាយ ដែលបានដាក់មកលើជនជាតិចាម ក្នុងបំណងព្យាយាមហាមឃាត់ មិនឱ្យពួកគេអនុវត្តនូវលក្ខណៈទាំងឡាយ ដែលត្រូវតែប្រណិបត្តិ ក្នុងការកំណត់នូវអត្តសញ្ញាណ ក្រុមរបស់ពួកគេ។ កត្តាពាក់ព័ន្ធផងដែរគឺជាសមាជិកទាំងឡាយនៃក្រុម ត្រូវបានយកចេញពីភូមិទាំងឡាយ និងកងការងាររបស់ពួកគេ ហើយបន្ទាប់មកបុរស ស្ត្រី និងកុមារទាំងនោះត្រូវបានសម្លាប់ចោល ដោយមិនរើសមុខក្នុងរយៈពេលយ៉ាងខ្លី បន្ទាប់ពីបានចាប់ខ្លួន ដោយមិនបានចាត់វិធានការអ្វីទាំងអស់ ក្នុងការកំណត់ថាតើនរណាបាន ឬមិនបានទទួលខុសត្រូវ ចំពោះកំហុសណាមួយ ឬនរណាដែលបានប្រឆាំងនឹង របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ ការសន្និដ្ឋានបែបនេះត្រូវបានគាំទ្រផងដែរ ដោយភស្តុតាងទាំងឡាយ នៃកម្មាភិបាលបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ដែលបានទទួលស្គាល់យ៉ាងច្បាស់លាស់ថា មានគោលនយោបាយរើសអើង ប្រឆាំងនឹងជនជាតិចាម ដែលជាចុងបញ្ចប់កំណត់បាននូវគោលបំណង នៃការលុបបំបាត់ខាងរូបរាងកាយ នៃជនជាតិចាម”) (លប់ចោលជើងទំព័រ)។

¹²⁷⁶ សូមមើលជាឧទាហរណ៍, ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៦៣៣-៦៣៧ (“អោ អាន បានបញ្ជាឱ្យប្រាក់ យុត លេខាស្រុកកំពង់សៀម រៀបចំបញ្ជីឈ្មោះជនជាតិចាម នៅស្រុកកំពង់សៀម”។ [...] អោ អាន បានបញ្ជា ប្រាក់ យុត និងគណៈស្រុកដទៃទៀតនៅតំបន់ ៤១ ចាប់ខ្លួននិងសម្លាប់ជនជាតិចាមទាំងអស់។ [...] ក្រោយមកទៀត យូ វ៉ាន់ ត្រូវបានណែនាំឱ្យធ្វើបញ្ជីឈ្មោះ ជនជាតិចាមលើកទីពីរ នៅក្នុងអង្គប្រជុំមួយមាន អោ អាន ជាប្រធាន”) កថាខណ្ឌ ៨២៩-៨៣០ (“អោ អាន បានចូលរួមជាដុំកំភួន នៅក្នុងគោលនយោបាយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ដែលកំណត់មុនសញ្ញាក្រុមពិសេសទាំងឡាយ រួមមានទាំង [...] ប្រជាជនចាម [...] អោ អាន បានចូលរួមមានចេតនាពិសេសផងដែរ ក្នុងការកម្ទេចជនជាតិចាម នៃខេត្តកំពង់ចាម [...]”) (លប់ចោលជើងទំព័រ)។

¹²⁷⁷ អនុសញ្ញាប្រឆាំងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ មាត្រា ២។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក, មាត្រា ៤។ សាលក្រមសំណុំរឿង



ថា ចេតនាប្រល័យពូជសាសន៍ ជាចេតនាពិសេស (*dolus specialis*)¹²⁷⁸។

៦២៤. ចៅក្រមអន្តរជាតិពិចារណាថា “តាមលក្ខណៈរបស់វា ចេតនាជាទូទៅមិនទទួលរងផលប៉ះពាល់ ដោយសារតែការបង្ហាញភស្តុតាងផ្ទាល់ឡើយ”¹²⁷⁹ ប៉ុន្តែត្រូវតែទាញសន្និដ្ឋានចេញពី អង្គហេតុ និងកាលៈទេសៈពាក់ព័ន្ធនានាដូចជា “បរិបទទូទៅ ការប្រព្រឹត្តអំពើដែលមានពិរុទ្ធភាពផ្សេងៗ ដែលមានគោលដៅជា ប្រព័ន្ធនៅលើក្រុមតែមួយ ទំហំនៃអំពើសាហាវយង់ឃ្នងដែលបានប្រព្រឹត្ត ការកំណត់គោលដៅជាប្រព័ន្ធនៅ លើជនរងគ្រោះ ផ្អែកលើសមាជិកភាពរបស់ពួកគេ នៅក្នុងក្រុមជាក់លាក់មួយ ឬការប្រព្រឹត្តដែលទទួរ អំពើរើសអើង ឬបំផ្លិចបំផ្លាញ”¹²⁸⁰។

៦២៥. នៅដំណាក់កាលនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនអាចជឿជាក់ទេថា “ដើម្បីបង្ហាញ ភាវចិត្តរបស់បុគ្គលម្នាក់ តាមការសន្និដ្ឋាន គឺត្រូវធ្វើការសន្និដ្ឋានដោយមានហេតុផល ផ្អែកលើភស្តុតាង

០០២/០២ (E465) កថាខណ្ឌ ៧៩៧ *យោងទៅរក* តុលាការ ICTY *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Krstić* IT-98-33-A សាលក្រម អង្គជំនុំ ជម្រះតុលាការកំពូល ថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៤ (“សាលដីការឿងក្តី *Krstić* (តុលាការ ICTY)”) កថាខណ្ឌ ២០។ *ការអនុវត្ត អនុសញ្ញាប្រឆាំងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍* (តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ) កថាខណ្ឌ ១៨៦-១៨៧។

¹²⁷⁸ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ (ឯកសារ E465) កថាខណ្ឌ ៧៩៧ *យោងទៅរក* តុលាការ ICTY *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Jelisić* IT-95-10-A សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ថ្ងៃទី៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០១ (“សាលដីការឿងក្តី *Jelisić* (តុលាការ ICTY)”) កថាខណ្ឌ ៤៥។ សាលក្រមឿងក្តី *Karadžić* (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ៥៤៩។ តុលាការ ICTY *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Karadžić* IT-95-5/18-AR98bis.1 សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល កថាខណ្ឌ ២២។ សាលក្រមឿងក្តី *Akayesu* (តុលាការ ICTR) កថាខណ្ឌ ៤៩៨។ *ការអនុវត្តអនុសញ្ញាប្រឆាំងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍* (តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ) កថាខណ្ឌ ១៨៧។

¹²⁷⁹ សាលក្រមឿងក្តី *Popović និងអ្នកដទៃទៀត* (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ៨២៣, ១៣៩៨ (“ភស្តុតាងផ្ទាល់នៃចេតនាប្រល័យ ពូជសាសន៍ គឺកម្រមានណាស់។ ជាជំនួសគឺការទាញសន្និដ្ឋានពីអំពើ ការប្រព្រឹត្ត និងការដឹងព្រមរបស់ជនជាប់ចោទ ព្រមទាំងកាលៈទេសៈពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត”) *យោងទៅរក* សាលដីការឿងក្តី *Gacumbitsi* (តុលាការ ICTR) កថាខណ្ឌ ៤០។ សូមមើលផងដែរ សាលដីការឿងក្តី *Popović និងអ្នកដទៃទៀត* (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ៤៦៨។ តុលាការ ICTR *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Muvunyi*, តុលាការ ICTR-00-55A-T សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង III ថ្ងៃទី១១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១០ កថាខណ្ឌ ២៩។ សាលដីការឿង ក្តី *Rutaganda* (តុលាការ ICTR) កថាខណ្ឌ ៥២៥។

¹²⁸⁰ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ (E465) កថាខណ្ឌ ៨០៣ (លប់ចោលជើងទំព័រ)។ សូមមើលផងដែរ *ជាឧទាហរណ៍* សាល ដីការឿងក្តី *Popović និងអ្នកដទៃទៀត* (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ៤៦៨។ សាលដីការឿងក្តី *Jelisić* (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ៤៧។ តុលាការ ICTR *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Gacumbitsi* តុលាការ ICTR-2001-64-T សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ថ្ងៃទី ១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ ២៥២-២៥៣។ សាលក្រមឿងក្តី *Akayesu* (តុលាការ ICTR) កថាខណ្ឌ ៥២៣។ តុលាការ ICTR *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kayishema* និង *Ruzindana* កថាខណ្ឌ ៩៣។



ដែលមាន”¹²⁸¹។ ចៅក្រមអន្តរជាតិជឿជាក់ថា “អនុលោមតាមវិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង លក្ខខណ្ឌវិនិច្ឆ័យ សម្រាប់ការចេញដីកាដោះស្រាយគឺ អត្ថិភាពនៃ “ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់... បទចោទ””¹²⁸²។ នៅដំណាក់កាលបុរេជំនុំជម្រះនេះ ជាការគ្រប់គ្រាន់ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បង្ហាញ “ភស្តុតាងស៊ីសង្វាក់ និងជាក់លាក់”¹²⁸³។

៦២៦. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនត្រូវបានតម្រូវឱ្យបង្ហាញភស្តុតាងផ្ទុយ សម្រាប់ការសន្និដ្ឋានដែលសមហេតុផលដទៃផ្សេងទៀតទាំងអស់ឡើយ ព្រោះការតម្រូវបែបនេះ បង្កើតបានជាការដាក់បន្ទុក នូវបទបង្គោលបង្ហាញភស្តុតាង ដែលខ្ពស់ជាងមុន ដើម្បីបង្ហាញពីភារវិធានរបស់ជនជាប់ចោទ ឱ្យហួសពីវិមតិសង្ស័យ ដែលហាក់ដូចជានៅក្នុងការជំនុំជម្រះ¹²⁸⁴។ ហេតុដូច្នេះ

¹²⁸¹ *Contra* បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាស (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ១៩៩ យោងទៅរកសាលដីការឿងក្តី Krstić (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ៤១។ សាលដីការឿងក្តី Brđanin (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ៩៧០។

¹²⁸² សូមមើលជាឧទាហរណ៍ ខាងលើ កថាខណ្ឌ ៨៤ ដល់ ៨៧។ សំណុំរឿង ០០៤/០១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៦១-៦២ (“អនុលោមតាមវិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង លក្ខខណ្ឌវិនិច្ឆ័យសម្រាប់ការចេញ ដីកាដោះស្រាយ គឺអត្ថិភាពនៃ “ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់” [...]បទចោទ”)។

¹²⁸³ សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ ៨៤ ។ សំណុំរឿង ០០៤/០១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) (ឯកសារ D308/3/1/20), កថាខណ្ឌ ៦០-៦៣, យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និង BEAUVALLET ៣០៥, ៣១៣។

¹²⁸⁴ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ស្ថានភាពនៅ ដាហ្សរ ប្រទេសសូដង់ រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Omar Hassan Ahmad Al Bashir ICC-02/05/-01/09-OA សាលដីកាលើបណ្តឹងសាទុក្ខ របស់រដ្ឋអាជ្ញា ប្រឆាំង “សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់រដ្ឋអាជ្ញា សុំដីកាឃាត់ខ្លួន Omar Hassan Ahmad Al Bashir” អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ថ្ងៃទី៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣៣ (“តាមមតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ការតម្រូវថាអត្ថិភាពនៃចេតនាប្រល័យពូជសាសន៍ ត្រូវតែជាការសន្និដ្ឋានដោយសមហេតុផលតែមួយគត់ គឺជាការតម្រូវឱ្យរដ្ឋអាជ្ញា បង្ហាញភស្តុតាងថា ការសន្និដ្ឋានសមហេតុផលដទៃផ្សេងទៀត គឺមិនត្រឹមត្រូវ និងដើម្បីលប់បំបាត់វិមតិសង្ស័យនានា។ ប្រសិនបើការសន្និដ្ឋានដោយសមហេតុផលតែមួយ ដោយផ្អែកលើភស្តុតាង គឺជាអត្ថិភាពនៃចេតនាប្រល័យពូជសាសន៍ ដូច្នេះមិនអាចនិយាយបានទេថា ការសម្រេចបែបនេះបង្កើតបានត្រឹមតែ “មូលដ្ឋានសមហេតុផលក្នុងការជឿជាក់”។ ប៉ុន្តែការសន្និដ្ឋានបែបនេះនឹងកំណត់នូវចេតនាប្រល័យពូជសាសន៍ “ហួសពីវិមតិសង្ស័យ”)។ ចៅក្រមអន្តរជាតិពិចារណាថា បទដ្ឋានដូចខាងក្រោម គឺជាបទដ្ឋានជាធរមាន នៅដំណាក់កាលកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ជំនុំជម្រះក្តី៖ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ (ឯកសារ E465) កថាខណ្ឌ ៨០៣ (“ដើម្បីធ្វើការសន្និដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងចេតនាជាក់លាក់ អង្គជំនុំជម្រះចាំបាច់ត្រូវពិចារណាទៅលើ “ថាតើភស្តុតាងទាំងអស់រួមគ្នា អាចបង្ហាញអំពីស្ថានភាពផ្លូវចិត្ត នៅក្នុងការប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ដែរឬទេ”។ ការទាញសេចក្តីសន្និដ្ឋានអំពីចេតនាជាក់លាក់ ត្រូវតែធ្វើឡើងដោយមានហេតុផលសមរម្យ និងផ្អែកលើភស្តុតាង”) (លប់ចោលជើងទំព័រ)។ សូមមើលផងដែរ សាលដីការឿងក្តី Stakić (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ២១៩ (“អង្គជំនុំជម្រះ



ប្រសិនបើការសន្និដ្ឋានអំពីចេតនាប្រល័យពូជសាសន៍ ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានទាញចេញពីភស្តុតាង សមហេតុផលគ្រប់គ្រាន់ហើយ នោះបទដ្ឋាននៃការបង្ហាញភស្តុតាងនៅក្នុងដំណាក់កាលនេះត្រូវបានបំពេញ។ អង្គហេតុតែមួយគត់ដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនបានពិចារណាទៅលើការសន្និដ្ឋាន “សមហេតុផល” ដទៃផ្សេងទៀតនោះ មិនអាចចាត់ទុកថាជាការមិនបានបង្ហាញពីចេតនាប្រល័យពូជសាសន៍ នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឡើយ។

៦២៧. ដោយចង់ចាំថាបទដ្ឋានបង្ហាញភស្តុតាងនេះ អាចអនុវត្តនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីមុនជំនុំជម្រះចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បង្ហាញនូវការសន្និដ្ឋានដែលសមហេតុផលគ្រប់គ្រាន់ថា អេ អាន មានចេតនាជាក់លាក់តាមការតម្រូវ (ដោយហួសពីត្រឹមតែការដឹងឮអំពីឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តចំពោះជនជាតិចាមផងដែរ)¹²⁸⁵។ ភស្តុតាងបានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា អេ អាន ដែលជាលេខាតំបន់ ៤១ អនុលេខាភូមិភាគកណ្តាល និងជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការភូមិភាគកណ្តាល មានគោលដៅរួមគ្នា ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយ របស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ក្នុងការកំណត់គោលដៅលើជនជាតិចាម នៅក្នុងភូមិភាគកណ្តាល នៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ អេ អាន បានដឹងឮអំពីសកម្មភាពទាំងអស់របស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា នៅក្នុងតំបន់ និងភូមិភាគរបស់គាត់¹²⁸⁶។

៦២៨. ជាក់ស្តែង អេ អាន គឺជាបុគ្គលសំខាន់ដែលទទួលខុសត្រូវ ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា នៅក្នុងតំបន់ ៤១ ហើយតាមពិតទៅបានអនុវត្តគោលនយោបាយប្រល័យពូជសាសន៍ ក្នុង

សាលាដំបូង អាចត្រឹមតែសម្រេចថា ជនជាប់ចោទមានពិរុទ្ធភាពពីបទឧក្រិដ្ឋមួយ ប្រសិនបើអង្គការបានបង្ហាញភស្តុតាងថា ធាតុផ្សំនីមួយៗនៃឧក្រិដ្ឋកម្មនោះ (ដូចដែលបានកំណត់ស្របតាម ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវពាក់ព័ន្ធ) ឱ្យហួសពីវិមតិសង្ស័យ។ បទដ្ឋាននេះត្រូវអនុវត្ត បើទោះបីជាភស្តុតាងដែលយកមកវាយតម្លៃ ជាភស្តុតាងផ្ទាល់ឬតាមកាលៈទេសៈក្តី។ ចំណែកការជំទាស់នៅដំណាក់កាលបណ្តឹងសាទុក្ខ គឺការសន្និដ្ឋានដែលទាញចេញ ដើម្បីកំណត់អង្គហេតុដែល ការផ្តន្ទាទោសនោះត្រូវពឹងផ្អែកទៅលើ ហើយបទដ្ឋានអាចបំពេញបាន ប្រសិនបើការទាញសន្និដ្ឋាន គឺជាការសន្និដ្ឋានសមហេតុផលតែមួយគត់ដែលអាចទាញចេញពីភស្តុតាងដែលបានដាក់បង្ហាញ។ ក្នុងករណីនេះបញ្ហាសម្រាប់ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលគឺ ថាតើមានសំអាងហេតុផែរប្បទេ ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដកចេញមិនពិចារណា អំពីការសន្និដ្ឋានដទៃទៀត ដែលនាំទៅដល់ការសន្និដ្ឋានថា ធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មមិនត្រូវបានបង្ហាញជាភស្តុតាង។ ប្រសិនបើមិនមានអង្គជំនុំជម្រះ ដែលប្រកបដោយសំអាងហេតុណា អាចមិនពិចារណាទៅលើការសន្និដ្ឋាន ដែលផ្តល់ជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទទេ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល នឹងច្រានចោលការផ្តន្ទាទោសទាំងឡាយណា ដែលពឹងផ្អែកលើការសន្និដ្ឋាននោះ” (លប់ចោលជើងទំព័រ)។

¹²⁸⁵ ផ្ទុយទៅនឹង បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អេ អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ២០២។

¹²⁸⁶ សូមមើលជាឧទាហរណ៍ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៨២៤-៨២៦។



ការកំណត់គោលដៅជនជាតិចាម នៅក្នុងតំបន់ដែលស្ថិតក្រោមការត្រួតត្រារបស់គាត់¹²⁸⁷។ អោ អាន បានបញ្ជាដល់អ្នកក្រោមបង្គាប់គាត់ ឱ្យរៀបចំបញ្ជីជនជាតិចាម ហើយធ្វើការចាប់ខ្លួននិងសម្លាប់ពួកគេទាំងអស់¹²⁸⁸។ អោ អាន តាមដានការវិវឌ្ឍន៍ នៃប្រតិបត្តិការសម្លាប់មនុស្ស តាម រយៈការប្រជុំ និងប្រព័ន្ធរាយការណ៍¹²⁸⁹។ គាត់ក៏ដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ផងដែរ ក្នុងប្រតិបត្តិការផ្លាស់ទីលំនៅជនជាតិចាម ពីភូមិភាគបូព៌ាទៅភូមិភាគកណ្តាល ដែលនៅទីនោះជនជាតិចាមត្រូវបានគេសម្លាប់ ព្រមទាំងរៀបចំផែនការបោសសម្អាត និងផ្តល់នូវធនធានសម្រាប់ការបោសសម្អាតផងដែរ¹²⁹⁰។ ជាលទ្ធផលនៃប្រតិបត្តិការនេះយ៉ាងតិចបំផុតក៏មានជនជាតិចាម ៧.៩១០ នាក់ ត្រូវបានសម្លាប់នៅក្នុងតំបន់៤១¹²⁹¹។ ដោយផ្អែកលើអង្គហេតុ និងកាលៈទេសៈទាំងអស់នេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា ការទាញសន្និដ្ឋានអំពីចេតនាជាក់លាក់របស់ អោ អាន ក្នុងការបំផ្លាញជនជាតិចាម គឺសមហេតុផលគ្រប់គ្រាន់ ដែលអាចបំពេញបានតាមបទដ្ឋាននៃការបង្ហាញភស្តុតាងនៅដំណាក់កាល នៃដីកាដោះស្រាយហើយ។

៦២៩. បន្ថែមលើនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿជាក់លើ “ការសន្និដ្ឋានមានហេតុផល” ដទៃទៀត របស់សហមេធាវីការពារក្តីឡើយ ដែលថា ការងប់ងុលរបស់ អោ អាន ទៅលើបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា អាចនាំឱ្យគាត់មានភាពស្វិតស្វាញ អនុវត្តភារកិច្ចរបស់គាត់ ដោយគ្មានចេតនាប្រល័យពូជសាសន៍។ ភស្តុតាងដែលថា អោ អាន (ក្នុងនាមជាលេខាតំបន់៤១ អនុលេខាភូមិភាគកណ្តាល និងជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការភូមិភាគ

¹²⁸⁷ សូមមើលជាឧទាហរណ៍ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៦៣៣-៦៥៥។
¹²⁸⁸ សូមមើលជាឧទាហរណ៍ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៦៣៣-៦៥៥ (“អោអាន បានបញ្ជាឱ្យប្រាក់ យុត លេខាស្រុកកំពង់សៀម រៀបចំបញ្ជីឈ្មោះជនជាតិចាម នៅស្រុកកំពង់សៀម”)។ [...] អោ អាន បានបញ្ជា ប្រាក់ យុត និងគណៈស្រុកដទៃទៀតនៅតំបន់ ៤១ ចាប់ខ្លួននិងសម្លាប់ជនជាតិចាមទាំងអស់។ [...] ក្រោយមកទៀត យូ វ៉ាន់ ត្រូវបានណែនាំឱ្យធ្វើបញ្ជីឈ្មោះ ជនជាតិចាមលើកទីពីរ នៅក្នុងអង្គប្រជុំមួយមាន អោ អាន ជាប្រធាន”)។
¹²⁸⁹ សូមមើលជាឧទាហរណ៍ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ៦៣៣-៦៥៥ (“នៅពេលដែលឈ្មោះជនជាតិចាម ត្រូវបានកត់ត្រារួចហើយ បញ្ជីឈ្មោះទាំងនេះត្រូវបានបញ្ជូនត្រឡប់ទៅ “ថ្នាក់តំបន់” ជាពិសេសបញ្ជូនទៅ អោ អាន។ [...] ប្រាក់ យុត បានប្រគល់ឈ្មោះទាំងនេះជូន អោ អាន ដោយផ្ទាល់។ [...] ប្រាក់ យុត រាយការណ៍បញ្ជានេះ [ការចាប់ខ្លួននិងសម្លាប់ជនជាតិចាម] ទៅ អោ អាន”)។
¹²⁹⁰ សូមមើលជាឧទាហរណ៍ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៦៣៣-៦៥៥។
¹²⁹¹ សូមមើលជាឧទាហរណ៍ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៦៣៨-៦៥៥ (“ជនជាតិចាមយ៉ាងតិចបំផុតចំនួន ១០២៧ នាក់ ត្រូវបានសម្លាប់នៅស្រុកកំពង់សៀម [...] ជនជាតិចាមយ៉ាងតិចបំផុតចំនួន ៦.៤៤៣ នាក់ មកពីស្រុកកងមាស ត្រូវបានសម្លាប់ [...] ជនជាតិចាមយ៉ាងតិចបំផុតចំនួន ២០០ នាក់ ត្រូវបានសម្លាប់នៅស្រុកព្រៃឈរ [...] ជនជាតិចាមយ៉ាងតិចបំផុតចំនួន ២៤០ នាក់ ត្រូវបានសម្លាប់នៅស្រុកបាធាយ”) (ដោយគូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

កណ្តាល) អនុវត្តគោលនយោបាយប្រល័យពូជសាសន៍ នៅក្នុងតំបន់ដែលស្ថិតក្រោមការត្រួតត្រារបស់គាត់ តាមរយៈការរៀបចំផែនការ ការបញ្ជា ការតាមដាន ការផ្លាស់ទីលំនៅទ្រង់ទ្រាយធំ និងប្រតិបត្តិការសម្លាប់ ជនជាតិចាម មានអធិកភាពយ៉ាងជាក់ស្តែងទៅលើការអះអាងរបស់សហមេធាវីការពារក្តី¹²⁹²។

៦៣០. អាស្រ័យហេតុនេះ មូលដ្ឋានទី ១៦ (២) និង ១៦(៣) ត្រូវបានបដិសេធតោល។

៧. សន្និដ្ឋានសម្រាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់អា អាន

៦៣១. សម្រាប់សំអាងហេតុដូចបានលើកឡើងខាងលើ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានប្រព្រឹត្តកំហុស ឬបានរំលោភបំពានទៅលើការប្រើប្រាស់ឧទ្ធរណ៍សិទ្ធិ ដែលជាកត្តា កំណត់ជាមូលដ្ឋាន ក្នុងការសម្រេចថា អា អាន ស្ថិតក្នុងចំណោមអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះ ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងអំឡុងរយៈពេលចាប់ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ថ្ងៃទី៦ ខែ មករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ឡើយ។ ហេតុដូច្នេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចតម្កល់ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូន រឿងទៅជំនុំជម្រះ) របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ហើយសម្រេចថា អា អាន ស្ថិតក្រោមយុត្តា ធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក។

¹²⁹² ផ្ទុយទៅនឹង បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អា អាន (ឯកសារ D360/5/1) កថាខណ្ឌ ២០១ ជើងទំព័រ ៥១២ យោងទៅរក សាល ក្រមរឿងក្តី Popović និងអ្នកដទៃទៀត (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ១៤១៤។ នៅក្នុងរឿងក្តី Popović និងអ្នកដទៃទៀត អង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូងសម្រេចថា ការទាញសន្និដ្ឋានដោយសហមេធាវីផ្សេងទៀតគឺជា ការព្យាយាមយ៉ាងងងឹតរបស់ Nikolić ចំពោះសេវាសន្តិសុខ បាននាំឱ្យគាត់មានភាពស្វិតស្វាញ ក្នុងការអនុវត្តដោយប្រសិទ្ធិភាព នូវភារកិច្ចដែលបានដាក់ចេញសម្រាប់ គាត់ ក្នុងប្រតិបត្តិការនេះ។ ប៉ុន្តែចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា ស្ថានភាពរបស់ Nikolić គឺខុសប្លែកដោយជាក់ស្តែងពីស្ថានភាព របស់ អា អាន។ ជាឧទាហរណ៍ Nikolić “ជាអនុសេនីយ៍ត្រី ជាកងកម្លាំងមានឋានៈសន្តិសុខបំផុតមួយ ហើយគាត់មិនដែល បានចូលបណ្ឌិតសភាយោធាណាឡើយ ហើយត្រូវកាន់តំណែងប្រធានសន្តិសុខ ជាតំណែងមួយសម្រាប់មានឋានៈសន្តិសុខ រវល់នីយ៍ត្រី ប្រឡងជាងនេះ” (កថាខណ្ឌ ១៤១២)។ លើសពីនេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានសម្រេចផងដែរថា Nikolić បានដឹងព្រះ ៗប៉ុណ្ណោះអំពីការសម្លាប់មនុស្សផ្សេងៗ និងអំពីលក្ខណៈរបស់ជនរងគ្រោះ (កថាខណ្ឌ ១៤០២-១៤០៣) ប៉ុន្តែគាត់បានទទួល ព័ត៌មានអំពីប្រតិបត្តិការសម្លាប់មនុស្សភ្លាមៗបន្ទាប់ពី ចាប់ផ្តើមការចូលរួមពាក់ព័ន្ធរបស់គាត់ (កថាខណ្ឌ ១៤០៧)។ លើសពីនេះ ដោយខុសពីការទទួលខុសត្រូវផ្ទាល់របស់ អា អាន ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយប្រល័យពូជសាសន៍ Nikolić “ត្រូវបានយក មកអនុវត្តភារកិច្ចជាក់លាក់ ដែលត្រូវបានចាត់តាំងឱ្យគាត់ ក្នុងការអនុវត្តផែនការ [...] ដែលរៀបចំឡើងដោយអ្នកដទៃ។ អំពើ ឧក្រិដ្ឋរបស់គាត់ [...] គឺកម្រិតត្រឹមត្រូវនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់ប៉ុណ្ណោះ គឺទីតាំងសម្លាប់មនុស្ស និងឃុំឃាំងជាក់លាក់ មួយចំនួន នៅ Zvornik. [...]។ គាត់បានចូលរួមក្នុងការចាប់ខ្លួន ហើយគាត់ក៏មិនបានចូលរួមក្នុងការជ្រើសរើសអ្នកទោសឡើ យ។ [...] គាត់ក៏មិនត្រូវបានឆ្លើយដាក់ថា បានរៀបចំការផ្លាស់ទីអ្នកទោសពី Bratunac ទៅ Zvornik ដែរ” (កថាខណ្ឌ ១៤១០)។



៦៣២. ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា បទល្មើស ១ នៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ នៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ចោទប្រកាន់ អោ អាន បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ “ប្រឆាំងជនជាតិចាមនៅខេត្តកំពង់ចាម”¹²⁹³ ដែលរួមបញ្ចូលទៅក្នុងវិសាលភាពនូវជនរងគ្រោះជាជនជាតិចាម ទាំងនៅក្នុងភូមិភាគកណ្តាល និងភូមិភាគបូព៌ា។ ទោះបីយ៉ាងនេះក្តី អោ អាន អាចមិនត្រូវបានជំនុំជម្រះចំពោះបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ប្រឆាំងជនជាតិចាមនៅក្នុងភូមិភាគបូព៌ា។ នៅថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៦ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានសម្រេចកាត់បន្ថយវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបអង្កេតទៅលើ អោ អាន ហើយបានដកចេញអង្គហេតុទាក់ទងនឹងការចាប់ខ្លួន និងការសម្លាប់ជនជាតិចាម នៅក្នុងភូមិភាគបូព៌ា អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ស្ទួន នៃវិធានផ្ទៃក្នុង¹²⁹⁴។ នៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិក៏បានបញ្ចប់ជាផ្លូវការនូវការស៊ើបសួរទាក់ទងនឹងអង្គហេតុដែលបានដកចេញនោះ ហើយមិនបានធ្វើការសម្រេចលើអង្គហេតុទាក់ទងនឹងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ជនជាតិចាមនៅក្នុងភូមិភាគបូព៌ាដែរ¹²⁹⁵។ ចៅក្រមអន្តរជាតិរម្ងឹកថា អង្គហេតុដែលបានដកចេញតាមវិធាន ៦៦ស្ទួន នៃវិធានផ្ទៃក្នុង “នឹងមិនត្រូវប្រើជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ធ្វើការចោទប្រកាន់” ប្រឆាំងបុគ្គលដែលមានឈ្មោះសម្រាប់ការស៊ើបអង្កេតឡើយ¹²⁹⁶។ អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ប្រឆាំងជនជាតិចាម នៅភូមិភាគបូព៌ា មិនគួររួមបញ្ចូលក្នុងចំណោមឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះឡើយ។ ជាលទ្ធផល ចៅក្រមអន្តរជាតិធ្វើការកែសម្រួល¹²⁹⁷ បទល្មើស ១ នៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដើម្បីសម្រេចថា អោ អាន ត្រូវបានចោទប្រកាន់ និងបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ប្រឆាំងជនជាតិចាមនៅខេត្តកំពង់ចាម ក្នុងភូមិភាគកណ្តាល¹²⁹⁸។

៦៣៣. ចៅក្រមអន្តរជាតិតម្កល់បទល្មើសដទៃទៀត ដែលមានចែងនៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ។ ហេតុដូច្នោះ អោ អាន ត្រូវបានចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ

¹²⁹³ ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) ERN 01588971។

¹²⁹⁴ ដីកាសម្រេចកាត់បន្ថយ វិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ឯកសារ D337។

¹²⁹⁵ ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360) ERN 01588969។

¹²⁹⁶ វិធាន ៦៦ស្ទួន(៥) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

¹²⁹⁷ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ ថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D427/4/14។

¹²⁹⁸ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ គាំទ្រជាមួយការកែសម្រួលនេះ។ សូមមើល ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អោ អាន (ឯកសារ D360/9) ជើងទំព័រ ២៦៧។



ក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (បញ្ជូនរឿងទៅជម្រះ)

១. សារណា

៦៣៤. សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានប្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)¹²⁹⁹ ហើយស្នើអង្គបុរេជំនុំជម្រះឱ្យច្រានចោលសំណុំរឿងប្រឆាំងនឹង អោ អាន ដោយសារតែ អ.វ.ត.ក មិនមានយុត្តាធិការទៅលើ អោ អាន¹³⁰⁰។

៦៣៥. នៅក្នុងសារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានលើកឡើងអំពី “ការយល់ឃើញ” របស់គាត់ស្តីពី “ការរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវ” និង “ការមិនអាចអនុវត្តយុត្តាធិការបុគ្គល”¹³⁰¹ ដោយមិនបានបញ្ជាក់អំពីកំហុសឆ្គងនៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)។ នៅក្នុងសវនាការសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានបញ្ជាក់ថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចោទប្រកាន់អំពីកំហុសអង្គច្បាប់ក្នុងការសម្រេចលើយុត្តាធិការបុគ្គលទៅលើ អោ អាន¹³⁰²។

៦៣៦. នៅក្រោមផ្នែក “ការរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវ” សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានលើកឡើងថា អោ អាន មិនមានការទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទេ ដោយសារតែគាត់មិនមាន

¹²⁹⁹ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360)។

¹³⁰⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៩៨។

¹³⁰¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៦៨-៩៧។ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានបញ្ជូលសំអាងហេតុទៅក្នុងសារណាស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួន (កថាខណ្ឌ ២៦-៦០)។ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនចាត់ទុកថានេះ ជាមូលដ្ឋានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដាច់ដោយឡែកទេ។

¹³⁰² ប្រតិចារឹកសវនាការក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/10.1 & D360/17.1, ERN 01626139 ទំព័រ ១២:៨ ដល់ ១២:១៥ “[...] សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិយល់ឃើញថា មានតែ ឌុច ម្នាក់តែប៉ុណ្ណោះដែលជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ហើយ អ.វ.ត.ក គ្មានយុត្តាធិការបុគ្គលទៅលើ អោ អាន [...] សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិពិនិត្យឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានកំហុសអង្គច្បាប់ ក្នុងការកំណត់អំពីយុត្តាធិការបុគ្គលលើ អោ អាន ដូចបានបញ្ជាក់ជូនខាងលើ។ កំហុសអង្គច្បាប់ទាក់ទងទៅនឹងយុត្តាធិការបុគ្គល តែមួយនេះ គឺ គ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់ឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះមានមូលដ្ឋានក្នុងការសម្រេចដោយមានសំអាងហេតុនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ក្នុងករណីនេះ។” (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)



ស្វ័យភាព ឬសិទ្ធិអំណាចជាក់ស្តែង¹³⁰³។ ដោយសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើឋានានុក្រមរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា និងសិទ្ធិអំណាចក្នុងការសម្រេចរបស់គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍¹³⁰⁴ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានជំទាស់ថា គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ភូមិភាគ ដែលគ្រប់គ្រងដោយ កែ ពក ក្នុងនាមជាលេខាភូមិភាគ បានចេញសេចក្តីសម្រេច ទាក់ទងនឹងការអនុវត្តគោលនយោបាយរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ដែលមានគោលដៅបោសសម្អាតខ្មាំង¹³⁰⁵។ កែ ពក គឺជាមនុស្សដែលមានសិទ្ធិអំណាច និងមានឥទ្ធិពលបំផុត នៅក្នុងភូមិភាគកណ្តាល ហើយមានទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធជាមួយនឹងសមាជិកគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ព្រមទាំងមានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការដឹកនាំការប្រជុំភូមិភាគ ចេញបញ្ជាឱ្យចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ និងគ្រប់គ្រងយ៉ាងតឹងរ៉ឹងទៅលើការងារទាំងអស់ នៅក្នុងភូមិភាគ ដែល ជារួម គឺថា “សេចក្តីសម្រេចក្នុងភូមិភាគ គឺធ្វើឡើងដោយ កែ ពក ក្រោយពីបានទាក់ទង និងទទួលការណែនាំ [...] ពីមន្ទីរ៨៧០”¹³⁰⁶។

៦៣៧. ចំពោះតួនាទីរបស់ អា អាន ទោះបីជាសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានទទួលស្គាល់ថា អា អាន គឺជាលេខាតំបន់ ៤១¹³⁰⁷ អនុលេខាភូមិភាគ¹³⁰⁸ និង “ក្រោយមកកាន់តំណែងជាលេខាភូមិភាគកណ្តាលនេះបានមួយរយៈខ្លី”¹³⁰⁹ ប៉ុន្តែ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិអះអាងថា អា អាន “មិនមានការតែងតាំងជាផ្លូវ

¹³⁰³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៨៣។ សូមមើល ជាទូទៅ កថាខណ្ឌ ៦៨-៨៣។ ប្រតិចារិកសវនាការក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/8.1 & D360/17.1, ERN 01626008 ទំព័រ ១៩:៤ ដល់ ១៩:៥ ទំព័រ ១៩:៩ ដល់ ១៩:១១។

¹³⁰⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៧២, ៧៨-៧៩, ៨២-៨៣។ ប្រតិចារិកសវនាការក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/8.1 & D360/17.1, ERN 01626007 ទំព័រ ១៨:៣ ដល់ ១៨:២២។

¹³⁰⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៦៨-៧០, ៧២, ៧៥។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៧៩-៨២។

¹³⁰⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៧០-៧២, ៧៥, ៨២-៨៣។

¹³⁰⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៧៣, ៧៥, សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៥៨។

¹³⁰⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៧២ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៤៨, ៥៨។

¹³⁰⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៧៥។

ការ”¹³¹⁰ ហើយអះអាងថា មិនមានភស្តុតាងបង្ហាញថា អោ អាន គ្រប់គ្រងក្នុងនាមជាលេខាធិការភូមិភាគកណ្តាលឡើយ នៅពេលដែល កែ ពក អវត្តមាននោះ¹³¹¹។ អោ អាន មិនមានសិទ្ធិអំណាចធ្វើការសម្រេចឡើយ គាត់គ្រាន់តែទទួលបញ្ជាពីថ្នាក់លើ ជាពិសេសពី កែ ពក¹³¹²។ ពេលខ្លះ កម្មាភិបាលនៅគ្រប់កម្រិតត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ចោល ប្រសិនបើពួកគេមិនបានបំពេញភារកិច្ចរបស់ពួកគេ ហើយ អោ អាន អះអាងថា គាត់ “ដាច់ខាតត្រូវគោរព” តាមបញ្ជាទាំងអស់ ហើយ “ភ័យខ្លាចដល់ជីវិត ប្រសិនបើគាត់មិនគោរពតាម”¹³¹³។ ការបោសសម្អាតកម្មាភិបាលនៅកំពង់ចាម បានកើតឡើងនៅមុនពេល អោ អាន មកដល់ភូមិភាគកណ្តាល ហើយតាមពិតទៅ ការមកដល់របស់ អោ អាន គឺជូនគ្នាជាមួយបញ្ហារបស់ ខៀវ សំផន ឱ្យបញ្ឈប់ការសម្លាប់មនុស្ស¹³¹⁴។ អត្រានៃការសម្លាប់គឺដោយសារតែគ្រោះរាំងស្ងួតទូទាំងប្រទេស ជាពិសេសនៅក្នុងតំបន់៤១ ដែល អោ អាន គឺជាលេខា ដែលបណ្តាលមកពីការអនុវត្តគោលនយោបាយរបស់ ថ្នាក់លើ¹³¹⁵។

៦៣៨. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានជំទាស់ថា សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិមិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់គាត់ក្នុងនាមជាម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដែលត្រូវបង្ហាញថា ការសម្រេចដែលរងការ

¹³¹⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៨២ ប៉ុន្តែ សូមមើល កថាខណ្ឌ ៤៨, ៥៨ (បញ្ជាក់ថា អោ អាន ត្រូវបានតែងតាំងជាលេខាតំបន់ ៤១ ហើយតំណែងរបស់គាត់ជាអនុលេខាភូមិភាគ “ត្រូវបានប្រកាសជាផ្លូវការនៅក្នុងសន្និបាតក្នុងភូមិភាគ”)។

¹³¹¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៧៦-៧៧ ប៉ុន្តែ សូមមើល កថាខណ្ឌ ៥៨ (បញ្ជាក់ថា “អោ អាន ក៏បានក្លាយទៅជាអនុលេខាធិការភូមិភាគកណ្តាលផងដែរ ដែលជាតំណែងមួយតម្រូវឱ្យគាត់បំពេញតួនាទីជំនួស កែ ពក នៅពេល កែ ពក អវត្តមាន”)។

¹³¹² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៧២, ៧៥, ៨២-៨៣។ ប្រតិចារឹកសវនាការក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/8.1 & D360/17.1, ERN 01626006-01626007 ទំព័រ ១៧:២៣ ដល់ ១៨:៣ 1626008 ទំព័រ ១៩:៤ ដល់ ១៩:៦។

¹³¹³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៨៣, សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៨១។ ប្រតិចារឹកសវនាការក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/8.1 & D360/17.1, ERN 01626008 ទំព័រ ១៩:៦ ដល់ ១៩:៨។

¹³¹⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៧៣។

¹³¹⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៧៣។

ជំទាស់នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) មិនសមហេតុផលឡើយ¹³¹⁶។ សហព្រះ
រាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងថា ផ្ទុយទៅវិញ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ គ្រាន់តែបង្ហាញពីការយល់
ឃើញផ្សេងទៅលើអង្គហេតុ ដោយមិនបានឆ្លើយតប ឬយោងទៅការសម្រេចណាមួយឡើយ។ ហេតុដូច្នេះ
ផ្នែកស្តីពីអង្គហេតុនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ គួរត្រូវបានបដិសេធចោល¹³¹⁷។ លើស
ពីនេះទៀត ការអះអាងអំពីអង្គហេតុនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ មិនមានការគាំទ្រ
ពីភស្តុតាងឡើយ នៅពេលដែលការស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ត្រូវបានពិចារណាជារួម¹³¹⁸។

៦៣៩. នៅក្នុងផ្នែក “ការមិនអាចអនុវត្តយុត្តាធិការបុគ្គល” សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានចោទប្រកាន់ថា
អា អា ន មិនស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ឡើយ¹³¹⁹។ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិជំទាស់ថា
អ.វ.ត.ក មិនមែនជាតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍ ហើយ ដូចជាតុលាការ ICTY, ICTR និង SCSL ដែលបានបញ្ចប់
អណត្តិការងាររបស់ខ្លួននោះ “ការកម្រិតវិសាលភាពយុត្តាធិការបុគ្គល” គឺជា “វិធីសាស្ត្រដែលអាចទទួល
យកបាន” សម្រាប់ការបញ្ចប់អណត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក¹³²⁰។ តាមការយល់ឃើញរបស់គាត់ “ស្ថាបនិក

¹³¹⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ
D360/10) កថាខណ្ឌ ៦ យោងទៅ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (រឿង សារី) (ឯកសារ
D427/1/30) កថាខណ្ឌ ១១៣។ សាលដីកា Haradinaj (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ១២។ សាលដីកា Krajišnik
(តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ១៤។

¹³¹⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ
D360/10) កថាខណ្ឌ ៦ យោងទៅបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៦៨-៨៣។

¹³¹⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ
D360/10) កថាខណ្ឌ ៧ យោងទៅបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ
៣២-៤១, ៧៣-៧៨, ៨៣-៨៦។

¹³¹⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៩៧, សូមមើល ជាទូទៅ កថាខណ្ឌ
៨៤-៩៧។ ប្រតិចារិកសវនាការក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/8.1 &
D360/17.1, ERN 01626003-01626004 ទំព័រ ១៤:២៤ ដល់ ១៥:៩ 01626004-01626005 ទំព័រ ១៥:២៥ ដល់ ១៦:៥
01626006 ទំព័រ ១៧:១៦ ដល់ ១៧:១៨ 01626010 ទំព័រ ២១:១៩ ដល់ ២១:២៤ 01626011 ទំព័រ ២២:៧ ដល់ ២២:
១៦។ ប្រតិចារិកសវនាការក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/10.1 &
D360/19.1 ERN 01626139 ទំព័រ ១២:៧ ដល់ ១២:១៥។

¹³²⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៨៤, ៨៦។

តុលាការអន្តរជាតិ អាចមានឥទ្ធិពលលើវិសាលភាព យុត្តាធិការបុគ្គល និងកិច្ចការរបស់តុលាការ ដោយមិនធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់អនាគត និងឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ”¹³²¹ ហើយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដែលជាស្ថាបនិកនៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក អាចមានឥទ្ធិពលទៅលើការបញ្ចប់អាណត្តិរបស់តុលាការនេះដែរ¹³²²។

៦៤០. សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានលើកឡើងថា រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា “កំពុងតែដើរតួដូច ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលក្រុមប្រឹក្សានេះបានអនុវត្តចំពោះតុលាការ ICTY ICTR និង SCSL អញ្ចឹងដែរ” ហើយអាចកម្រិតយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក¹³²³។ ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិ ជាស្ថាបនិករបស់តុលាការ ICTY បានបង្គាប់ដល់តុលាការនេះឱ្យផ្ដោតដឹកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះតែទៅលើមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ ដែលត្រូវបានសង្ស័យថាទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត។ ចៅក្រមរបស់តុលាការ ICTY បានបង្កើតវិធានថ្មី ដែលអនុលោមតាមវិធាននេះ រឿងក្តីត្រូវបានបញ្ជូនទៅយុត្តាធិការជាតិ ស្របទៅតាមការណែនាំរបស់ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិ¹³²⁴។

៦៤១. សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិជំរុញអង្គជំនុំជម្រះ “ឱ្យធ្វើសកម្មភាពស្របតាមការកំណត់របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងតាមស្មារតីច្បាប់ អ.វ.ត.ក” ដែលតម្រូវឱ្យតុលាការធ្វើការស៊ើបអង្កេត និងជំនុំជម្រះតែ “មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យប៉ុណ្ណោះ¹³²⁵។ បើតាមការយល់ឃើញរបស់គាត់ “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” សំដៅទៅ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច ជាប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ ដែលដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់នៅក្នុងការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម ដោយមានស្វ័យភាព និងសិទ្ធិអំណាចជាក់ស្តែង។ ចំនួនអ្នកដែលស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក មានកម្រិតកំណត់ និងតិចតួចបំផុត¹³²⁶។

៦៤២. សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិអះអាងទៀតថា នៅក្នុងបុព្វកថានៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក អង្គការសហ

¹³²¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៩០។
¹³²² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៨៦។
¹³²³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៩០។
¹³²⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៨៦-៨៨, ៩០។
¹³²⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៩០។
¹³²⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៩១-៩៣។ ប្រតិចារិកសវនាការក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២/ថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩(CS) ឯកសារ D359/8.1 & D360/17.1, ERN 01626010 ទំព័រ ២១:២ដល់ ២១:១២។



ប្រជាជាតិបានទទួលស្គាល់ពីការព្រួយបារម្ភសមស្របរបស់រដ្ឋាភិបាល និងប្រជាជនកម្ពុជា ដែលត្រូវឆ្លឹង ផ្ទៃរវាងយុត្តិធម៌ និងការផ្សះផ្សាជាតិ¹³²⁷។ ផ្ដើមចេញពីការទទួលស្គាល់នេះ កិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់ស្តី ការបង្កើត អ.វ.ត.ក មានគោលដៅតែលើបុគ្គលពីរប្រភេទប៉ុណ្ណោះដែលត្រូវយកមកធ្វើការវិនិច្ឆ័យ គឺ “មេ ដឹកនាំជាន់ខ្ពស់” និង “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”¹³²⁸។ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិអះអាងថា “ការពង្រីក វិសាលភាពពាក់ព័ន្ធនឹងយុត្តាធិការបុគ្គលលើ អោ អាន លើសពីវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០១ និង ០០២ ដែលកំពុងមានស្រាប់នាពេលបច្ចុប្បន្ន នឹងអូសបន្លាយពេលវេលា និងចំណាយថវិកាដោយមិនចាំបាច់”¹³²⁹ ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិអះអាងទៀតថា យុត្តិធម៌ “សម្រាប់ជនរងគ្រោះ អាចទទួលយកបានហើយ និង ត្រូវគ្របដណ្តប់ដោយការជំនុំជម្រះសំណុំរឿង ០០១ និង ០០២”¹³³⁰។ អាស្រ័យហេតុនេះ អោ អាន មិន ស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការនៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ឡើយ¹³³¹។

៦៤៣. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ជាតិ (១) មិនយកចិត្តទុកដាក់លើចេតនាច្បាស់លាស់របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជា ជាតិ នៅក្នុងការសម្រេចបានកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក (២) ខកខានមិនបានបង្ហាញថា រាជ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាមានអំណាចជាឯកតោភាគីក្នុងការកម្រិតយុត្តាធិការបុគ្គល (៣) អះអាងដោយមិនសម ហេតុផលថា សំណុំរឿង ០០១ និង ០០២ បានផ្តល់យុត្តិធម៌គ្រប់គ្រាន់ហើយ¹³³²។

៦៤៤. ទីមួយ ប្រវត្តិការចរចាបង្កើត អ.វ.ត.ក បង្ហាញថា រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជា ជាតិ មានចេតនារួមចង់ឱ្យ “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” គឺជាប្រភេទបើកចំហមួយ ដែលសមាជិកភាពនៃ អ្នកក្នុងប្រភេទនេះត្រូវកំណត់ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា និងចៅក្រម ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងទាំងមូល និង

¹³²⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៩៤។ ប្រតិចារិកសវនាការក្នុង សំណុំរឿង ០០៤/២/០៧-០៩-២០០៩ (CS) ឯកសារ D359/8.1 & D360/17.1, ERN 01626010 ទំព័រ ២១:១២ ដល់ ២១: ១៩។

¹³²⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៩៥។

¹³²⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៩៦។

¹³³⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៩៦។

¹³³¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៩៧។

¹³³² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/10) កថាខណ្ឌ ៥។



បំពេញកិច្ចដោយឯករាជ្យ មិនស្ថិតក្រោមការណែនាំណាមួយឡើយ¹³³³។ សេចក្តីផ្តើមការណ៍របស់មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា នៅពេលចរចាលើកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក និងការអនុម័តច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បង្ហាញថា រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាមានចេតនាមិនជ្រៀតជ្រែកក្នុងកិច្ចការ អ.វ.ត.ក នោះទេ រួមទាំង ក្នុងការកំណត់ថា តើមានមនុស្សចំនួនប៉ុន្មាននាក់ត្រូវបានយកមកកាត់ទោសនោះ ពីព្រោះនេះជាសមត្ថកិច្ចផ្តាច់មុខរបស់តុលាការ¹³³⁴។ ដូចគ្នាផងដែរ អង្គការសហប្រជាជាតិយល់ឃើញថា មិនមានកំណត់ចំនួនមនុស្សដែលជាគោលដៅសម្រាប់ការស៊ើបអង្កេតនោះទេ¹³³⁵។

៦៤៥. ទីពីរ គ្មានភាគីណាមួយនៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក អាចកែប្រែវិសាលភាពនៃយុត្តាធិការបុគ្គល ជាឯកតាភាគីបានឡើយ¹³³⁶។ ការកែប្រែគោលនយោបាយ ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក រួមទាំងយុត្តាធិការបុគ្គល ត្រូវពិភាក្សា និងអនុម័តដោយភាគីទាំងពីរ¹³³⁷។ ដោយហេតុថារាជរដ្ឋា

¹³³³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/10) កថាខណ្ឌ ១៦, សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៥។ ប្រតិចារិកសវនាការក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/8.1 & D360/17.1, ERN 01626014-01626015 ទំព័រ ២៥:៣ ដល់ ២៦:២។

¹³³⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/10) កថាខណ្ឌ ៩-១២ ដកស្រង់ លិខិតរបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃប្រទេសកម្ពុជាផ្ញើជូនអគ្គលេខាធិការ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ឯកសារ អ.ស.ប លេខ A/53/875, S/1999/324 កថាខណ្ឌ ២-៣។ សេចក្តីប្រកាសរបស់ខុទ្ទកាល័យសម្តេច ហ៊ុន សែន នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានៅថ្ងៃទី១៨ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៩ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៩ ឯកសារ អ.ស.ប លេខ A/53/916 ឧបសម្ព័ន្ធ។ “ហ៊ុន សែន សោកស្តាយដោយបានបញ្ជាក់ពីចំនួនមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដែលត្រូវជំនុំជម្រះ” *Kyodo News International* ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ ឯកសារ D360/10.1.18 ។ កិច្ចប្រជុំរដ្ឋសភាកម្ពុជា ទំព័រ ៣១, ៣៥, ៤៦-៤៨។

¹³³⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/10) កថាខណ្ឌ ១៣-១៤ ដកស្រង់ របាយការណ៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញសម្រាប់កម្ពុជា ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងយោងតាមសេចក្តីសម្រេចមហាសន្និបាតលេខ 52/135 ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ឯកសារ អ.ស.ប លេខ A/53/850 និង S/1999/231 ឧបសម្ព័ន្ធ កថាខណ្ឌ ១១០។ SCHEFFER “The Negotiating History of the ECCC’s Personal Jurisdiction (ប្រវត្តិនៃការចរចាលើយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក)” (ថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០១) ទំព័រ ៣-៥។

¹³³⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/10) កថាខណ្ឌ ១៧-២៦។

¹³³⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/10) កថាខណ្ឌ ២០ យោងទៅកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ២(៣)។

ភិបាលកម្ពុជាជាប់កាតព្វកិច្ចតាមកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាមិនអាចកែប្រែលក្ខខណ្ឌ ទាំងនេះតាមរយៈសេចក្តីប្រកាសគោលនយោបាយជាឯកតោភាគី ដែលធ្វើឡើង ក្រោយពីការអនុម័តកិច្ច ព្រមព្រៀងនេះបានឡើយ¹³³⁸។ ការប្រដូចទៅនឹងឥទ្ធិពលរបស់ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិ ទៅលើតុលាការ ICTY និង ICTR មិនត្រឹមត្រូវទេ¹³³⁹។ គោលការណ៍នីតិវិធីជាមូលដ្ឋាននៃឯករាជ្យភាព របស់តុលាការ ដែលហាមឃាត់ចៅក្រមមិនឱ្យទទួលការណែនាំពីរដ្ឋាភិបាល ឬប្រភពខាងក្រៅណាមួយ ក៏ ត្រូវបានការពារផងដែរនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែរ¹³⁴⁰។

៦៤៦. ទីបី បុព្វកថានៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មិនត្រូវបានរំពឹងថាជាផ្នែកមួយនៃលក្ខខណ្ឌសម្រាប់ “កម្រិតវិសាលភាពនៃយុត្តាធិការបុគ្គលត្រឹមមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ឡើយ¹³⁴¹។ “មិនមានសញ្ញាណណាមួយ” បង្ហាញថា សេចក្តីសម្រេចតាមផ្លូវតុលាការលើសំណុំរឿង ០០៤/២ នឹងគំរាម កំហែងដល់សន្តិភាព និងសន្តិសុខរបស់ប្រទេសកម្ពុជានោះទេ¹³⁴²។ សំណុំរឿង ០០៤/២ រួមមាន បញ្ហា និងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលមិនមែនជាកម្មវត្ថុនៃសំណុំរឿង ០០១ ឬ ០០២។ អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរាប់រយនាក់ ដែលបានដាក់ពាក្យចូលរួមក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីសំណុំរឿង ០០៤/២ ពិតជាមិនជឿថា យុត្តិធម៌ត្រូវបានផ្តល់ពេញលេញដោយសំណុំរឿង ០០១ និង ០០២ នេះទេ¹³⁴³។

៦៤៧. សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិមិនបានដាក់ការឆ្លើយតបទៅនឹងចម្លើយតបនេះទេ។

1338 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/10) កថាខណ្ឌ ២១ យោងទៅអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន មាត្រា ៥៤, ៥៦។

1339 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/10) កថាខណ្ឌ ១៨-១៩។

1340 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/10) កថាខណ្ឌ ២៦។

1341 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/10) កថាខណ្ឌ ២៨។

1342 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/10) កថាខណ្ឌ ២៩។

1343 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/10) កថាខណ្ឌ ៣៤។



២. ការពិភាក្សា

៦៤៨. ថ្វីត្បិតតែចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអាចដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹង គ្រប់ដីការរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក៏ដោយ¹³⁴⁴ ក៏ចៅក្រមអន្តរជាតិបដិសេធភ្លាមៗចំពោះ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងស្រុងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ដោយសារតែខកខានមិនបានបង្ហាញកំហុសជាដុំ កំភួន ឬជាក់ស្តែង នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយដែលរងការជំទាស់ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)។

៦៤៩. ចៅក្រមអន្តរជាតិរដ្ឋិកថា ទង្វើករណ៍របស់ភាគីណាមួយ ដែលមិនមានសក្តានុពលនាំឱ្យមោឃភាព ឬកែប្រែសេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ អាចត្រូវបានបដិសេធចោលភ្លាម ដោយមិនចាំបាច់ធ្វើការ ពិចារណាលើអង្គសេចក្តីឡើយ¹³⁴⁵។ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានលើប្រវត្តិសាស្ត្រ ឬ បរិបទ¹³⁴⁶ ការវិភាគតាមបែបផ្សេងទៅលើភស្តុតាង¹³⁴⁷ ហើយគ្រាន់តែអះអាងអំពីការយល់ឃើញ ឬ ការបកស្រាយរបស់ខ្លួនទៅលើនិយមន័យនៃ “មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់” ឬ “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ដែល ស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គល¹³⁴⁸។ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនឃើញមានលទ្ធភាពណាមួយក្នុងសេចក្តី

¹³⁴⁴ វិធាន ៧៤(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

¹³⁴⁵ សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២ លើពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (D250/3/2/1/5) កថាខណ្ឌ ២២ យោងទៅ សាលដីកា *Blaškić* (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ១៣។ សាលដីកា *Rutaganda* (តុលាការ ICTR) កថាខណ្ឌ ១៨។

¹³⁴⁶ សូមមើល ក្នុងចំណោមផ្សេងទៀត បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ២៦-៣០ (ពណ៌នាពីប្រវត្តិ និងការវិវឌ្ឍរបស់ ប.ក.ក) កថាខណ្ឌ ៣១-៥២ (ឧទាហរណ៍ ពណ៌នាពីគណៈកម្មាធិការ មជ្ឈឹមថាជា “អង្គការប្រតិបត្តិការខ្ពស់ជាងគេបំផុតសម្រាប់ទូទាំងប្រទេស”) គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ និងសមាជ បក្ស ពាក់ព័ន្ធនឹងការដឹកនាំ ប.ក.ក) ឬ កថាខណ្ឌ ៥៣-៦០ (ផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិតមួយចំនួនអំពីប្រវត្តិផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ អា អាស)។

¹³⁴⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៧០-៧៨។

¹³⁴⁸ សូមមើល ក្នុងចំណោមផ្សេងទៀត បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៨៤-៩៧។ ទាក់ទងនឹងយុត្តាធិការបុគ្គល ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា ទោះបីជាពាក្យ “ជនទាំងឡាយដែលទទួល ខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” មិនត្រូវបានកំណត់និយមន័យនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង ឬច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ក៏ដោយ ការ បកស្រាយពាក្យនេះអាចត្រូវបានធ្វើ ដោយពិនិត្យមើលយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធ ស្របតាមកម្មវត្ថុ និងគោល បំណងនៃលិខិតបករណ៍បង្កើតតុលាការ ដោយពុំចាំបាច់មើលប្រវត្តិនៃការចរចា ឬគោលបំណងដើម (សូមមើល អនុ សញ្ញាទីក្រុងវីយែន មាត្រា ៣១(១)-(២))។

សន្និដ្ឋានទាំងនេះ ដែលនាំឱ្យមោឃភាព ឬកែប្រែសេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ឡើយ ហេតុដូច្នោះ បដិសេធចោលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងស្រុងភ្លាមៗ។

៦៥០. ទោះជាមានការបដិសេធចោលភ្លាមៗនេះក៏ដោយ ដោយហេតុថា សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានលើក ឡើងនូវបញ្ហាពីរពាក់ព័ន្ធនឹងសុចរិតភាពនៃ អ.វ.ត.ក អង្គបុរេជំនុំជម្រះអនុវត្តយុត្តាធិការជាមូលដ្ឋានរបស់ ខ្លួនដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនេះ សម្រាប់ជាប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌ គឺ (ក) គោលជំហរ និងអំណាចរបស់ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ទាក់ទងនឹងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក¹³⁴⁹ និង (ខ) ការចោទប្រកាន់អំពី “ការ ផ្ទឹងផ្ទែងរវាងយុត្តិធម៌ និងការផ្សះផ្សាជាតិ” សម្រាប់ជនរងគ្រោះនៃសំណុំរឿង ០០៤/២¹³⁵⁰។

៦៥១. ទីមួយ ចៅក្រមអន្តរជាតិបដិសេធជាប្រចាំ និងដោយច្បាស់លាស់ ចំពោះការអះអាងរបស់សហព្រះ រាជអាជ្ញាជាតិដែលថា រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដើរតួដូចក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិ និងអាច មាន “ឥទ្ធិពលលើវិសាលភាពយុត្តាធិការបុគ្គល និងកិច្ចការរបស់តុលាការ”¹³⁵¹។

៦៥២. ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនឃើញមានមូលដ្ឋានផ្លូវច្បាប់ណាមួយដែលថា រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ក្នុងឋានៈ ជាភាគីម្ខាងដែលបានបង្កើតតុលាការ អាចមានអំណាចជាងកតោភាគីក្នុងការកំណត់ឡើងវិញចំពោះនិយម ន័យនៃយុត្តាធិការបុគ្គល និង/ឬមាន “ឥទ្ធិពល” លើដំណើរការដោយឯករាជ្យរបស់តុលាការនោះឡើយ។ ការលើកឡើងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិអំពីប្រវត្តិនៃការចរចាបង្កើត អ.វ.ត.ក¹³⁵² គ្រាន់តែផ្ទុះបញ្ចាំង អំពីទស្សនៈរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប៉ុណ្ណោះ និងមិនបានបង្ហាញមូលដ្ឋានសំខាន់សម្រាប់ការបកស្រាយ កិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដើម្បីជាគោលបំណងនៃយុត្តាធិការបុគ្គលឡើយ។

៦៥៣. ទីពីរ ចៅក្រមអន្តរជាតិរម្មឹកថា បុព្វកថានៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក បញ្ជាក់ថា “មហាសន្និបាត ទទួលស្គាល់ការព្រួយបារម្ភពេញច្បាប់របស់រដ្ឋាភិបាល និងប្រជាជនកម្ពុជា ក្នុងការស្វែងរកយុត្តិធម៌ ការ បង្រួបបង្រួមជាតិ ស្ថិរភាព សន្តិភាព និងសន្តិសុខ”។ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿលើការអះអាងរបស់សហ ព្រះរាជអាជ្ញាជាតិដែលថា ការផ្ទឹងផ្ទែងរវាង “យុត្តិធម៌” និង “ការផ្សះផ្សាជាតិ”¹³⁵³ នាំឱ្យមានការសន្និដ្ឋាន

¹³⁴⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៩០។
¹³⁵⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៩៤, ៩៦។
¹³⁵¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៩០។
¹³⁵² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៨៩-៩៣។
¹³⁵³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៩៤។



ថា យុត្តិធម៌ត្រូវបានផ្តល់ជូនដល់ជនរងគ្រោះនៃសំណុំរឿង ០០៤/២ តាមរយៈការជំនុំជម្រះក្តីលើសំណុំរឿង ០០១ និង ០០២ នោះទេ¹³⁵⁴។ លើសពីនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនយល់ស្របថា ការអនុវត្តយុត្តាធិការ បុគ្គលក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ នឹងអូសបន្លាយពេលវេលា និងចំណាយថវិកាដោយមិនចាំបាច់នោះ ឡើយ¹³⁵⁵។

៦៥៤. មាត្រា ១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក បញ្ជាក់ច្បាស់ថា គោលបំណងរបស់កិច្ចព្រមព្រៀងនេះ គឺ កំណត់អំពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដើម្បីកាត់សេចក្តី មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម។ ដូច្នេះ បុព្វកថាគួរត្រូវបានយល់ថា “ការបង្រួបបង្រួមជាតិ ស្ថិរភាព សន្តិភាព និងសន្តិសុខ” ត្រូវបានលើក កម្ពស់ ដោយសារតែការកាត់ទោសមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ជាជាងការបំផ្លាញ យុត្តិធម៌ តាមរយៈការបង្កើនលំហនិទណ្ឌភាព និងបំបិទសម្លេងរបស់ជនរងគ្រោះ។

៦៥៥. អា អាស ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទប្រល័យពូជសាសន៍ ដែលជាឧក្រិដ្ឋកម្មដ៏សាហាវយោរយោ បំផុតនៅក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ដោយសារតែភាពធ្ងន់ធ្ងរ និងទំហំនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម។ នៅក្នុងដីកា ដំណោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់) នៃសំណុំរឿង ០០៤/២ សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតជាតិបានកំណត់ថា ជនរងគ្រោះរាប់ពាន់នាក់បានស្លាប់នៅតាមទីតាំងនានា¹³⁵⁶ ដោយបានបញ្ជាក់ថា ជនរងគ្រោះមានចំនួនប្រមាណ ៣០.០០០ នាក់ នៅទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មមួយ ដែលប្រហែលស្មើនឹងលលាដ៍ ក្បាលជាច្រើនដែលត្រូវបានរកឃើញ នៅមន្ទីរ ស-២១ ដែរ¹³⁵⁷។ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ តែឯង អ្នក

¹³⁵⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៩៦។
¹³⁵⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D360/8/1) កថាខណ្ឌ ៩៦។
¹³⁵⁶ សូមមើល ក្នុងចំណោមផ្សេងទៀត ដីកាដំណោះស្រាយ (លើកលែងចោទប្រកាន់) (ឯកសារ D359) កថាខណ្ឌ ២៩៧ (សន្និដ្ឋានថា មានមនុស្សចំនួនប្រមាណមួយម៉ឺននាក់បានស្លាប់នៅភ្នំប្រុស ផ្អែកលើមូលដ្ឋានឯកសាររបស់រដ្ឋាភិបាល និងតាមរយៈការគាស់កាយប្រមូលឆ្អឹងសាកសពនៅជុំវិញបរិវេណកន្លែងសម្លាប់មនុស្ស) កថាខណ្ឌ ៣១១ (សន្និដ្ឋានថា តាមការប៉ាន់ស្មាន មានជនរងគ្រោះប្រមាណបីម៉ឺននាក់ត្រូវបានសម្លាប់នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តអូរត្រកួន) កថាខណ្ឌ ៣២២ (សន្និដ្ឋានថា មានជនរងគ្រោះប្រមាណមួយម៉ឺននាក់ត្រូវបានសម្លាប់នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តបាធាយ) កថាខណ្ឌ ៣៣១ (សន្និដ្ឋានថា តាមការប៉ាន់ស្មាន មានមនុស្សប្រមាណពីរពាន់នាក់ត្រូវបានសម្លាប់នៅមន្ទីរសន្តិសុខមិត្តសុប) និងកថាខណ្ឌ ៣៣៦ (សន្និដ្ឋានថា ជនរងគ្រោះមួយពាន់នាក់បានស្លាប់នៅមន្ទីរសន្តិសុខគោកព្រីង)។
¹³⁵⁷ ដីកាដំណោះស្រាយ (លើកលែងចោទប្រកាន់) (ឯកសារ D359) កថាខណ្ឌ ៣១១។ “ក្រោយការដួលរលំរបបកម្ពុ

ដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរាប់រយនាក់បានដាក់ពាក្យសុំចូលរួមក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ក្នុងនោះ អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួន ៤៣៤ នាក់ ត្រូវបានសហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិប្រកាសទទួលយក¹³⁵⁸។ ទោះជាចៅក្រមអន្តរជាតិទទួលស្គាល់ថា តុលាការត្រូវការពេល វេលា និងធនធាន ដើម្បីធានាថាយុត្តិធម៌ត្រូវបានផ្តល់ជូនដោយ ក៏ការមិនគិតគូរទៅលើស្ថានភាពរបស់ជន រងគ្រោះក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ មិនអាចចាត់ទុកជាមធ្យោបាយដែលអាចធ្វើបាន ឬសមហេតុផល ក្នុងការ សម្រេចបាន “ការផ្សះផ្សាជាតិ” ឡើយ។ ជនរងគ្រោះនីមួយៗមានសិទ្ធិទទួលបានយន្តការតុលាការ និង ជំនួយការដោះស្រាយភ្លាមៗចំពោះព្យសនកម្មដែលគាត់បានទទួលរង¹³⁵⁹។

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ប្រឆាំងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាណ
(ឯកសារ D359)

១. សារណា

៦៥៦. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ ហើយ

ជាប្រជាធិបតេយ្យ គេឃើញមានលទ្ធភាពជាច្រើននៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តអូរត្រកួន ប្រហែលស្មើនឹងនៅមន្ទីរសន្តិ សុខ ស-២១ ដែរ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត បន្ទាប់រំដោះ បើតាមអ្នករដ្ឋការសម័យរដ្ឋកម្ពុជា ចំនួនជនរងគ្រោះដែលត្រូវបាន សម្លាប់នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តអូរត្រកួនមានប្រហែលជា ៣០.០០០ (បីម៉ឺន) នាក់។ បើទោះបីជាមានការបញ្ជាក់ពីអត្រា ពាក់ព័ន្ធចំនួនអ្នកស្លាប់នេះក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែ វាគ្រាន់តែជាការប៉ាន់ស្មានរបស់មន្ត្រីខ្លះប៉ុណ្ណោះ”) សូមមើលផងដែរ កថា ខណ្ឌ ៥៤៧ (សន្និដ្ឋានស្រដៀងគ្នាថា មានមនុស្សរហូតដល់ ២០.០០០ នាក់បានស្លាប់ ក្រោមកិច្ចប្រតិបត្តិការដឹកនាំ ដោយផ្ទាល់នៅមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១)។

¹³⁵⁸ សូមមើល ឧទាហរណ៍ ឧបសម្ព័ន្ធ ក៖ ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ (ពី ដីកាសម្រេចលើភាពអាចទទួលស្គាល់អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D362.1។

¹³⁵⁹ សេចក្តីផ្តេងការណ៍អំពីគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាននៃយុត្តិធម៌សម្រាប់ជនរងគ្រោះនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ និងការរំលោភ អំណាច កថាខណ្ឌ ៤។ វិធាន ២១(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង (“ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុ ជា វិធានផ្ទៃក្នុង សេចក្តីណែនាំអនុវត្ត និងបទបញ្ជារដ្ឋបាលទាំងអស់ជាធរមាន ត្រូវតែបកស្រាយ ក្នុងន័យការពារជា និច្ចដល់ប្រយោជន៍របស់ [...] ជនរងគ្រោះ”)។ សូមមើលផងដែរ វិធាន ២១(១)(គ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង (ចែងថា “អង្គជំនុំ ជម្រះវិសាមញ្ញត្រូវធានាថា ជនរងគ្រោះត្រូវទទួលបានការជូនព័ត៌មាន ហើយសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះ ត្រូវបានការពារ ក្នុងអំឡុងពេលនៃដំណើរការនីតិវិធីរឿងក្តី [...]”)។

ស្នើដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ៖ បានចោលការសម្រេចរបស់ ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ដែលថា អោ អាន មិនស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ហើយសម្រេចថា អោ អាន ស្ថិតក្នុងចំណោម “ជន ទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មខ្មែរក្រហម ព្រមទាំងបញ្ជូន អោ អាន ទៅជំនុំ ជម្រះ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ¹³⁶⁰។

៦៥៧. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ មានកំហុសធ្លងអង្គ ច្បាប់ និងអង្គហេតុ ដោយសម្រេចថា អោ អាន មិនស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក¹³⁶¹ ដូច ដែលបានរៀបរាប់លម្អិត នៅក្នុងផ្នែកមូលដ្ឋាន ក ដល់ មូលដ្ឋាន ច ខាងក្រោម។ បន្ថែមលើនេះសហព្រះ រាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានលើកឡើងនូវអំណះអំណាងនានាអំពីដីកាដោះស្រាយដែលផ្ទុយគ្នា។

ក. មូលដ្ឋាន ក៖ កំហុសអង្គច្បាប់នៃការខកខានមិនបានធ្វើការសន្និដ្ឋាន

៦៥៨. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ បានប្រព្រឹត្តកំហុស អង្គច្បាប់ ដោយមិនបានធ្វើការសន្និដ្ឋានអំពីឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ អោ អាន ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់នេះ¹³⁶²។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) គឺ “មិនមានសំអាងហេតុ និងមិនមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់តាមផ្លូវ ច្បាប់” ដោយសារតែដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ មិនបានវាយតម្លៃគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ អំពីនរណា ដែលជា “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម រួមទាំង ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ផង¹³⁶³។ ទោះបីជាដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) មាន “ការពិនិត្យទៅលើភស្តុតាងមួយ ផ្នែក និងមានការសន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុមួយចំនួន”¹³⁶⁴ ក្តី តែដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ មិនបាន ឈានទៅដល់ការសន្និដ្ឋានតាមផ្លូវច្បាប់ អំពី “ការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ អោ អាន ដែលចេញពីការសន្និដ្ឋានផ្នែកអង្គហេតុនានារបស់ខ្លួន”¹³⁶⁵។

¹³⁶⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៤, ១១២។

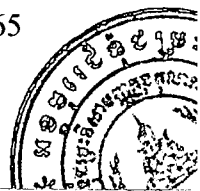
¹³⁶¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ១៣។

¹³⁶² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ១៤-៣១។

¹³⁶³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ១៤-១៥។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិ ចារឹកថ្ងៃទី១៩ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS)ឯកសារD359/8.1និងD360/17.1 ERN 01626033-01626034 ទំព័រ ៤៤:២៣-៤៥:៥។

¹³⁶⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ១៧។

¹³⁶⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ១៧-៣១។ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/



៦៥៩. នៅក្នុងចម្លើយតប សហមេធាវីបានលើកឡើងថា មូលដ្ឋាន ក គួរត្រូវបានច្រានចោល ដោយសារតែ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនបានបង្ហាញអំពីកំហុសអង្គហេតុ ឬកំហុសអង្គច្បាប់ ដែលធ្វើឱ្យមោឃ ភាពដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់)¹³⁶⁶។ បន្ថែមលើនេះ សហមេធាវីស៊ើប អង្កេតជាតិ “បានអនុវត្តស្របតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវផ្នែកនីតិវិធី ដែលអាចអនុវត្តបានសម្រាប់ដីកាសម្រេច លើកលែងចោទប្រកាន់ ដែលមានសុពលភាព”¹³⁶⁷ ហើយបានផ្តល់សំអាងហេតុ សម្រាប់សេចក្តីសម្រេច របស់ខ្លួន ក្នុងការលើកលែងចោទប្រកាន់ប្រឆាំង អោ អាន ដោយចង្អុលបង្ហាញថា មូលដ្ឋានចម្បងគឺ “កង្វះ យុត្តាធិការបុគ្គលរបស់តុលាការនេះមកលើ អោ អាន”¹³⁶⁸។ សហមេធាវីអះអាងថា សហមេធាវីស៊ើប អង្កេតជាតិ បានផ្តល់ “មូលហេតុគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការសម្រេចរបស់គាត់” ហើយថា “ការវាយតម្លៃភស្តុ តាងក្នុងកម្រិតដូចគ្នានេះ មិនតម្រូវឱ្យមាននោះទេ នៅពេលលើកលែងចោទប្រកាន់”¹³⁶⁹។

៦៦០. នៅក្នុងការឆ្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានលើកឡើងថា ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់សហ មេធាវី ច្បាប់តម្រូវថា ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) ត្រូវមានការសន្និដ្ឋានពាក់ ព័ន្ធនឹងការកំណត់ប្រភេទនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម និងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដើម្បីផ្តល់នូវសេចក្តីសម្រេចដែល មានសំអាងហេតុអំពីយុត្តាធិការបុគ្គល¹³⁷⁰។ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) មិនបានធ្វើការសន្និដ្ឋានផ្លូវច្បាប់ត្រឹមត្រូវ អំពីអង្គហេតុដែលសហមេធាវីស៊ើបអង្កេត បានទទួលនោះ ឡើយ¹³⁷¹។

២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/8.1 និង D360/17.1 ERN 01626030-01626031 01626030- 0162512 ទំព័រ ៤១:២០-៤២:១៣។

¹³⁶⁶ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ១៣។

¹³⁶⁷ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ១៣។

¹³⁶⁸ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ៧-១៣។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626112-01626113 ទំព័រ ៥៨:២៤-៥៩:៣។

¹³⁶⁹ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ៨-១២។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626113-01626114 ទំព័រ ៥៩:៥-៦០:៥។

¹³⁷⁰ ការឆ្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/5) កថាខណ្ឌ ៦-១០។

¹³⁷¹ ការឆ្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/5) កថាខណ្ឌ ១១-១២។



**ខ. មូលដ្ឋាន ខ៖ កំហុសអង្គហេតុឬ កំហុសអង្គច្បាប់ ក្នុងការផ្តល់ទម្ងន់ហួសហេតុទៅលើការបង្ខិតបង្ខំ
ការគាបសង្កត់ និងបញ្ជារបស់ថ្នាក់លើ**

៦៦១. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ មានកំហុសអង្គហេតុនិងអង្គច្បាប់ ដោយផ្តល់ទម្ងន់ខ្លាំងហួសហេតុ ចំពោះការបង្ខិតបង្ខំ ការគាបសង្កត់ និងបញ្ជារបស់ថ្នាក់លើ នៅពេលមិនបានសម្រេច អំពីយុត្តាធិការបុគ្គលទៅលើ អោ អាន¹³⁷²។ កំហុសទាំងនោះរួមមាន (១) ការសង្កត់ធ្ងន់របស់ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) ទៅលើបញ្ជារបស់ថ្នាក់លើ ការបង្ខិតបង្ខំ និងការគាបសង្កត់¹³⁷³ (២) មិនបានពិចារណាថា អោ អាន “បានរៀបចំឱ្យប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម ដោយមិនមានការគាបសង្កត់ណាមួយឡើយ” គឺមានន័យថា គាត់បានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដោយចេតនា ដោយមិនមានការគម្រាមកំហែងណាមួយទេ¹³⁷⁴ (៣) ការសន្និដ្ឋានដែលមិនសមហេតុផល និងមិនមានមូលដ្ឋានដែលថា ការចូលរួមរបស់ អោ អាន នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្ម “មិនហួសពីវិសាលភាពសិទ្ធិអំណាចផ្លូវការរបស់គាត់ទេ”¹³⁷⁵ និង (៤) ការប្រព្រឹត្តិខុសគ្នាតាមអំពើចិត្ត របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ទៅលើការបញ្ជារបស់ថ្នាក់លើ ការបង្ខិតបង្ខំ និងការគាបសង្កត់ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ធៀបនិងសំណុំរឿង ០០៤/០២¹³⁷⁶។

៦៦២. នៅក្នុងចម្លើយតប សហមេធាវីបានអះអាងថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនបានកំណត់អំពី “កំហុសលើអង្គច្បាប់ ឬអង្គហេតុ ឬការរំលោភបំពានធនានុសិទ្ធិណាមួយ” ដែលនាំឱ្យដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) អាចត្រូវធ្វើមោឃភាពបាននោះទេ¹³⁷⁷។ ការនេះរួមបញ្ចូលទាំងការមិនបានចង្អុលបង្ហាញ ពីកំហុសក្នុងការវាយតម្លៃរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ទៅលើការបង្ខិតបង្ខំ ការគាបសង្កត់ និងការបញ្ជារបស់ថ្នាក់លើ ដោយសារតែ (១) កត្តាទាំងនេះពាក់ព័ន្ធជាមួយការសម្រេចថាតើ អោ អាន ស្ថិតក្នុងចំណោមអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតដែរឬទេ¹³⁷⁸ (២) ទទ្ទឹករណីដែលថា អោ

¹³⁷² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៣២-៤៦។
¹³⁷³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៣២-៣៧។
¹³⁷⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៣៨-៤១។
¹³⁷⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៤២។
¹³⁷⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៤៣-៤៦។
¹³⁷⁷ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ១៤។
¹³⁷⁸ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ១៤-១៦។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626114-01626115 ទំព័រ ៦០:៦-៦១:៩។

អាន ចូលរួមដោយចេតនា នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្ម គឺផ្អែកទៅលើភស្តុតាងមិនអាចទុកចិត្តបាន ដែលមិនអាចជឿជាក់បាន¹³⁷⁹ និង (៣) ដោយសារតែការវាយតម្លៃលើយុត្តាធិការបុគ្គល រួមបញ្ចូលទាំងការត្រួតពិនិត្យ ទៅលើកត្តាផ្សេងៗគ្នា សំណុំរឿង ០០៤/០២ គួរត្រូវបានត្រួតពិនិត្យលើអង្គសេចក្តីផ្តល់ ដែលដាច់ផ្សេងពីការសម្រេច នៅក្នុងសំណុំរឿង០០១¹³⁸⁰។

៦៦៣. នៅក្នុងការឆ្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានបន្តរក្សាជំហរថា ផ្ទុយពីទឡឹករណ៍របស់សហមេធាវី តាមយុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) មិនត្រូវបានផ្តល់ទម្ងន់ធ្ងន់ខ្លាំងពេក ចំពោះការបញ្ជារបស់ថ្នាក់លើឡើយ នៅពេលវាយតម្លៃទៅលើយុត្តាធិការបុគ្គល¹³⁸¹។ បន្ថែមលើនេះ អោ អាន មិនមែន “ជនរងគ្រោះម្នាក់នៃការបង្ខិតបង្ខំ និងការគាបសង្កត់” ឡើយ ប៉ុន្តែគាត់បានអនុវត្តយ៉ាងសកម្ម នូវគោលនយោបាយរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ¹³⁸²។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានអះអាងថា ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) អនុវត្តច្បាប់ដោយមិនស៊ីចង្វាក់គ្នា ពីសំណុំរឿង០០១ ហើយបានច្រានចោលការពន្យល់របស់សហមេធាវីអំពីមូលហេតុដែល ឌុច ត្រូវបានសម្រេចថា “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ចំណែក អោ អាន មិនមែននោះទេ¹³⁸³។

គ. មូលដ្ឋាន គ៖ កំហុសអង្គច្បាប់នៃការសម្រេចថា ឌុច គឺជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតតែម្នាក់

៦៦៤. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ មានកំហុសអង្គច្បាប់ដោយសម្រេចថា ឌុច គឺជា “ជនដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតតែម្នាក់គត់”¹³⁸⁴ ដោយសារតែ (១) ការសម្រេចនេះ ផ្ទុយទៅនឹងសេចក្តីថ្លែងការណ៍អំពីយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ប្រធានក្រុមចរចាររបស់រាជរដ្ឋាភិបា

¹³⁷⁹ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ១៧។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626115 ទំព័រ ៦១:១០-៦១:២០។

¹³⁸⁰ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ១៨។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626115-01626116 ទំព័រ ៦១:១១-៦២:៥។

¹³⁸¹ ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/5) កថាខណ្ឌ ១៤-១៧។

¹³⁸² ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/5) កថាខណ្ឌ ១៨-២២។

¹³⁸³ ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/5) កថាខណ្ឌ ២៣-២៤ (រួមបញ្ចូលផងដែរថា អោ អាន “គ្រប់គ្រងចំនួនប្រជាជនស៊ីវិល ច្រើនជាងចំនួនអ្នកទោស ដែលស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ ឌុច” និង “បញ្ហាអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ក្នុងចំនួនច្រើនជាង” និងត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មច្រើនមុខ ជាពិសេសត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ដែល ឌុច មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់ទេ)។

¹³⁸⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៤៧ - ៤៨ និងជើងទំព័រ ១៤០។



លកម្ពុជា ហើយមិនបានគោរពចំពោះចេតនារបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ក្នុងការបង្កើត អ.វ.ត.ក¹³⁸⁵ (២) ការសម្រេចនេះមិនស៊ីចង្វាក់គ្នា ជាមួយការយល់ឃើញរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិចំពោះ “ជនទាំងឡាយ ដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ដែលបានកំណត់នៅក្នុងការចរចា និងមានចែងនៅក្នុងពាក្យពេចន៍សាមញ្ញ របស់ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងវិធានផ្ទៃក្នុង¹³⁸⁶ (៣) ការសម្រេចនេះផ្ទុយពីការសម្រេចរបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិខ្លួនឯងផ្ទាល់ នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទ ប្រកាន់) និងដីកាដោះស្រាយសំណុំរឿង ០០៤/០១¹³⁸⁷ និង (៤) ការសម្រេចនេះរំលោភបំពានទៅលើនិយមសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ និងការការពារដែលមានចែងនៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា¹³⁸⁸។

៦៦៥. នៅក្នុងចម្លើយតប សហមេធាវីបានអះអាងថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មានកំហុសធ្ងន់ដោយ មិនបាន “បង្ហាញ” ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ បកស្រាយក្របខណ្ឌច្បាប់ អ.វ.ត.ក ថា ខុច គឺជា “ជនដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតតែម្នាក់គត់”¹³⁸⁹ ឬថា នេះគឺជាកត្តាកំណត់ សម្រាប់ការវាយ តម្លៃរបស់គាត់ ទៅលើយុត្តាធិការបុគ្គល¹³⁹⁰។

៦៦៦. នៅក្នុងការឆ្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានលើកទទ្ទឹករណ៍ថា ការអះអាងរបស់ អោ អាន ដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ មិនបានកម្រិតជនទាំងឡាយដែល “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” តែត្រឹម ខុច នោះ “ផ្ទុយគ្នាទាំងស្រុងដោយពាក្យពេចន៍ច្រើន” នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើក លែងចោទប្រកាន់)¹³⁹¹ ជាពិសេសថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ បានសម្រេចថា “ការកាត់ទោសមេ ដឹកនាំកំពូលទាំងនេះ នឹងមិនរាលដាលដល់កម្មាភិបាល នៅថ្នាក់ក្រោមឡើយ ក្រៅពី ខុច”¹³⁹²។ សហព្រះ

¹³⁸⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៤៩ និងជើងទំព័រ ១៤៣។
¹³⁸⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៥០-៥១ និងជើងទំព័រ ១៤៤ កថាខណ្ឌ ៥៤-៥៥ និងជើងទំព័រ ១៤៨-១៤៩។
¹³⁸⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៥២-៥៣។
¹³⁸⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៥៦-៥៧។
¹³⁸⁹ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ២០-២៤។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626116 ទំព័រ ៦២:៧-៦២:១៩។
¹³⁹⁰ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ២០។
¹³⁹¹ ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/5) កថាខណ្ឌ ២៥ និងជើងទំព័រ ៧៦-៧៧។
¹³⁹² ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/5) កថាខណ្ឌ ២៥ ដកស្រង់ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកា សម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) (ឯកសារD359) កថាខណ្ឌ ៤៧៨។

រាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា សហមេធាវី “មិនបានលើកឡើងពីកំហុសអង្គហេតុច្បាប់” ទាក់ទងការបកស្រាយពាក្យ ជនទាំងឡាយដែល “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ” ហើយជំហររបស់ពួកគេគឺផ្អែកលើ ការបកស្រាយដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវ កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងវិធានផ្ទៃក្នុង¹³⁹³។

យ. មូលដ្ឋាន យ៖ កំហុសអង្គហេតុទាក់ទងទៅនឹងការវាយតម្លៃលើភាពអាចជឿជាក់បាននៃភស្តុតាង

៦៦៧. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងថា ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) ពាក់ព័ន្ធភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត គឺមិនច្បាស់លាស់ដោយសារតែ “កិច្ចពិភាក្សាដែលគ្មានសំអាងហេតុ ក្នុងកថាខណ្ឌចំនួនពីរ” នាំដល់ការសន្និដ្ឋានថា ប្រាក់ យុត អាចមិនគួរឱ្យទុកចិត្តបាន¹³⁹⁴។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា សំអាងហេតុរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ “មិនសមស្រប និងជាការប្រឆាំងទាំងស្រុង ទៅនឹងភស្តុតាងគាំទ្រដ៏ច្រើនសន្លឹកសន្លាប់ និងការរកឃើញនៅក្នុងដីកាលើកលែងចោទប្រកាន់ខ្លួនឯងផង” ដែលថាភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត គឺអាចជឿជាក់បាន និងមានការគាំទ្រ¹³⁹⁵។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានលើកទទ្ទឹករណ៍ថា ទោះបីជា “ការបំបែកព័ត៌មានដោយខ្មែរក្រហម” និងពេលវេលាកន្លងផុតទៅ អាចប៉ះពាល់ដល់ការចងចាំក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែជាការមិនសមហេតុផលទេ ដែលចាត់ទុកភស្តុតាង អំពីទង្វើឧក្រិដ្ឋទាំងអស់របស់ អោ អាន ថាមិនអាចឱ្យជឿទុកចិត្តបាន ដោយសារតែកត្តាទាំងនេះនោះ¹³⁹⁶។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសង្កត់ធ្ងន់ថា ភស្តុតាងមាននូវសក្ខីកម្មរបស់ សាក្សីឯករាជ្យជាច្រើនដែលឆ្លើយដាក់បន្តទៅលើ អំពើនិងការប្រព្រឹត្តិរបស់ អោ អាន ក្នុងលក្ខណៈស្របគ្នាខ្លាំង¹³⁹⁷។

៦៦៨. នៅក្នុងចម្លើយតប សហមេធាវីបានលើកឡើងថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនបានបង្ហាញអំពីកំហុសអង្គហេតុ នៅក្នុងការវាយតម្លៃរបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ចំពោះភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ យុត គឺមិនបានបំពេញនូវបន្ទុកក្នុងការបង្ហាញភស្តុតាង¹³⁹⁸។ សហមេធាវីអះអាងថា ផ្ទុយពីសំអាងហេតុ

¹³⁹³ ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/5) កថាខណ្ឌ ២៦-២៧។
¹³⁹⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៥៨។
¹³⁹⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៥៨-៦១។
¹³⁹⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៦២-៦៣។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS)ឯកសារ D359/8.1 និង D360/17.1 ERN01626034-01626035 ទំព័រ ៤៥:១៨-៤៥:២១។
¹³⁹⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៦៤។
¹³⁹⁸ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ២៥, ២៧។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា



របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ កត្តាដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) មិនបានដកចេញនូវការវាយតម្លៃ ទៅលើភាពអាចជឿជាក់បាន និងភាពអាចទុកចិត្តបានចំពោះភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ឡើយ¹³⁹⁹។

៦៦៩. នៅក្នុងការឆ្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានលើកទង្វើករណីថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ បានវាយតម្លៃដោយមិនសមហេតុផល ទៅលើចម្លើយរបស់ ប្រាក់ យុត ដោយមិនបានពិចារណាទៅលើ ភស្តុតាងដែលគាំទ្រផ្សេងៗទៀត ដែលដាក់បន្ទុកទៅលើ អោ អាន¹⁴⁰⁰។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា ទោះបីជាការលាក់ករណីសម្ងាត់នៃរបប និងពេលវេលាគឺជាកត្តា ដែលអាចប៉ះពាល់ដល់ព័ត៌មានរបស់សាក្សីក្តី តែសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ បានប្រានចោទភស្តុតាងបែបនេះ ដោយមិនបានត្រួតពិនិត្យទៅលើខ្លឹមសារ ឬការគាំទ្រ¹⁴⁰¹។ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) មិនបានផ្តល់នូវការវាយតម្លៃទៅលើភស្តុតាង ទៅតាមករណីជាក់ស្តែង និងប្រកបដោយសំអាងហេតុនោះឡើយ¹⁴⁰²។

ង. មូលដ្ឋាន ង៖ ការសន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុដោយខុសគ្នា ដោយមានផលប៉ះពាល់ ដែលជាកត្តាសម្រេច ទៅលើបញ្ហាយុត្តាធិការបុគ្គល

៦៧០. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ បានធ្វើការសម្រេចលើអង្គហេតុដោយខុសគ្នា ដែលបណ្តាលឱ្យមានផលប៉ះពាល់ ជាកត្តាសម្រេចទៅលើ យុត្តាធិការបុគ្គល¹⁴⁰³។ ទីមួយ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានលើកទង្វើករណីថា ការសម្រេចរបស់ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) ដែលថា អោ អាន បានចូលរួមការប្រជុំភាគច្រើន ហើយមាន “តួនាទីជាអ្នកសម្របសម្រួល” គឺមិនសមហេតុផល ហើយមានការប្រឆាំងជំទាស់ដោយ “ភស្តុតាងដ៏

ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626116 ទំព័រ ៦២:២១-៦២:២២។
¹³⁹⁹ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ២៦។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626116-01626117 ទំព័រ ៦២:២៣-៦៣:១២។
¹⁴⁰⁰ ការឆ្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/5) កថាខណ្ឌ ២៨-២៩។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/8.1 និង D360/17.1 ERN 01626035 ទំព័រ ៤៦:១-៤៦:៤។
¹⁴⁰¹ ការឆ្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/5) កថាខណ្ឌ ៣០។
¹⁴⁰² ការឆ្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/5) កថាខណ្ឌ ៣០។
¹⁴⁰³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៦៥-៦៦។



ច្រើនសន្លឹកសន្លាប់” ដែលថា អា អាន ចេញបញ្ជាឱ្យមានការចាប់ខ្លួន និងការសម្លាប់ជាច្រើន ដែលរួមមាន ទាំង “បាមនៅទូទាំងតំបន់ ៤១”¹⁴⁰⁴។ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) “មិន បានលើកឡើង” អំពី “ភស្តុតាងដ៏ច្រើនសន្លឹកសន្លាប់”¹⁴⁰⁵។

៦៧១. ទីពីរសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានលើកទង្វើករណីថា ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើក លែងចោទប្រកាន់) បានសម្រេចដោយខុសឆ្គងថា អា អាន ត្រូវបាន “បញ្ជូនទៅកាន់ភូមិភាគ កណ្តាល នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧” នៅពេលដែលការបោសសម្អាត ជិតដល់ពេលបញ្ចប់ហើយ¹⁴⁰⁶។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានលើកទង្វើករណីថា ការកំណត់ពេលវេលា នៃការមកដល់ភូមិភាគកណ្តាល របស់ អា អាន ដែលជាការប៉ាន់ស្មាន ហើយពឹងផ្អែកទៅលើប្រវត្តិរូបរបស់ កែ ពក គឺជាការមិនសម ហេតុផល¹⁴⁰⁷។ បន្ថែមលើនេះ ភស្តុតាងបានបង្ហាញថា អា អាន មកដល់ភូមិភាគកណ្តាលនៅក្នុង “ឆ្នាំ ១៩៧៦ ឬដើមឆ្នាំ១៩៧៧” ដូចដែលបានគាំទ្រដោយចម្លើយ របស់អតីតកម្មាភិបាល ឬអ្នកដែលធ្វើការ ជាមួយគាត់ នៅពេលដែលគាត់មកដល់¹⁴⁰⁸។ ទីបីសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា ភស្តុតាងយ៉ាង ច្រើនលើសលប់ ដោយរួមមានទាំងភស្តុតាងពីសាក្សីសំខាន់ៗ បានបង្ហាញពីឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទ ប្រកាន់ ត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងដោយមានការចូលរួមពី អា អាន ក្នុងនាមជាលេខាតំបន់ ៤១¹⁴⁰⁹។ ទីបួន ដោយផ្ទុយពីការបរិយាយរបស់ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) កែ ពក និង អា អាន បានធ្វើការសម្រេចរួមគ្នា និងដោយសហការណ៍គ្នា¹⁴¹⁰។

៦៧២. នៅក្នុងចម្លើយតប សហមេធាវីបានអះអាងថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានអនុវត្តដោយខុស

¹⁴⁰⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៦៧-៧២។
¹⁴⁰⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៦៨-៧២។
¹⁴⁰⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៧៣។
¹⁴⁰⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៧៣-៧៦, ៧៨។
¹⁴⁰⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៧៧។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626106-01626107 ទំព័រ ៥២:២៤-៥៣:៤។
¹⁴⁰⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៧៩-៨៦។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិ ចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626106-01626107 ទំព័រ ៥២:១៩-៥៣:៩។
¹⁴¹⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៨៧-៩៤។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិ ចារិកថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/8.1 និង D360/17.1 ERN 01626031-01626032 (EN) 01625125 016260 ទំព័រ ៤២:១៤-៤៣:២។



ឆ្លងនូវបទដ្ឋានសម្រាប់ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ មកប្រើលើដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ ហើយ ថាសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនបានបង្ហាញអំពីកំហុសឆ្គងណាមួយ ដែលធ្វើឱ្យមោឃភាពដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់)¹⁴¹¹។ សហមេធាវីជំទាស់ចំពោះ ទង្វើករណីរបស់សហព្រះ រាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ដែលផ្អែកលើការបកស្រាយខុសឆ្គង ការមិនមានគ្រប់គ្រាន់ និងកង្វះភស្តុតាងគាំទ្រ និង គួរឱ្យជឿជាក់បាន ទាក់ទង (១) អោ អាន ចេញបញ្ជាចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់¹⁴¹² (២) ការចូលរួមរបស់ អោ អាន នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្ម ក្នុងនាមជាលេខាតំបន់ ៤១¹⁴¹³ និង (៣) ការធ្វើការសម្រេចរួមគ្នារបស់ កែ ពក និង អោ អាន¹⁴¹⁴។ បន្ថែមលើនេះសហមេធាវី រក្សាជំហរថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ មិនមាន កំហុសឆ្គងឡើយ ដែលពឹងផ្អែកទៅលើប្រវត្តិរូបរបស់ កែ ពក ធ្វើជាភស្តុតាងដោះបន្ទុក ហើយដែលមានការ គាំទ្រដោយ សាក្សីដែលអាចជឿជាក់បាន¹⁴¹⁵។

៦៧៣. នៅក្នុងការឆ្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានលើកទង្វើករណីឡើងថា សហមេធាវីបាន កាត់បន្ថយភស្តុតាង និងធ្វើការពិចារណាទៅលើភស្តុតាង “តាមរបៀបមួយមួយ” ដោយមិនគិតអំពី ព័ត៌មានរបស់សាក្សីគាំទ្រ ដែលកំណត់អំពីតួនាទីរបស់ អោ អាន ក្នុងការចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់¹⁴¹⁶។ សហ ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា ផ្ទុយពីទង្វើករណីរបស់សហមេធាវី បញ្ហាគឺមិនមែនការកំណត់ពេលវេលា ទេ ប៉ុន្តែគឺស្ថានទម្ងន់នៃបទឧក្រិដ្ឋ ដែលពាក់ព័ន្ធសម្រាប់ការសម្រេច ទៅលើការទទួលខុសត្រូវរបស់ អោ អាន ដែលការនេះគឺគាំទ្រដោយភស្តុតាងដែលគួរឱ្យជឿជាក់បានរបស់ ប្រាក់ យុត¹⁴¹⁷។ សហព្រះរាជ អាជ្ញាអន្តរជាតិ បានលើកឡើងថា សហមេធាវីមិនបានគិតអំពីភស្តុតាងបញ្ជាក់បន្ថែមដែលពាក់ព័ន្ធ អំពី តួ នាទីរបស់ អោ អាន នៅក្នុងការសម្រេចថ្នាក់ភូមិភាគ ដែលគាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋានថា គាត់ស្ថិតក្នុងចំណោម

¹⁴¹¹ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ២៨-៣០។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626116-01626117 ទំព័រ ៦២:២៣-៦៣:១២។

¹⁴¹² ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ៣១-៣២។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626117-01626118 ទំព័រ ៦៣:២២-៦៤:៥។

¹⁴¹³ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ៣៨-៤៤។

¹⁴¹⁴ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ៤៥-៤៧។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626119 ទំព័រ ៦៥:៣-៦៥:៦។

¹⁴¹⁵ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ៣៣-៣៧។

¹⁴¹⁶ ការឆ្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/5) កថាខណ្ឌ ៣១-៣៥។

¹⁴¹⁷ ការឆ្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/5) កថាខណ្ឌ ៣៦-៣៩។



ជនទាំងឡាយដែល “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”¹⁴¹⁸។

ច. មូលដ្ឋាន ច៖ កំហុសអង្គច្បាប់ដែលមិនបានពិចារណា អំពីផលប៉ះពាល់នៃតួនាទីជាអ្នកដឹកនាំរបស់ អោ អាន នៅក្នុងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍

៦៧៤. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងថា ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) មិនបាន “យកចិត្តទុកដាក់ចំពោះផលប៉ះពាល់” នៃតួនាទីរបស់ អោ អាន នៅក្នុងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍¹⁴¹⁹ រួមទាំងការមិនបានពិចារណាទៅលើតួនាទីសំខាន់ជាមួយរបស់ អោ អាន នៅក្នុងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ទៅលើជនជាតិចាម ដើម្បីសម្រេចអំពីយុត្តាធិការបុគ្គល¹⁴²⁰។ ជាពិសេស តួនាទីរបស់ អោ អាន នៅក្នុងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ “ត្រូវបានកំណត់នឹងចំ” ហើយអំពើប្រល័យពូជសាសន៍គឺ “គឺជាឧក្រិដ្ឋកម្មមួយធ្ងន់ធ្ងរបំផុត ដោយសារវាជាការវាយប្រហារមួយ ទៅលើគ្រួសារទាំងមូល ក៏ដូចជាពួកជនរងគ្រោះផ្ទាល់ខ្លួនដែរ”¹⁴²¹។

៦៧៥. នៅក្នុងចម្លើយតប សហមេធាវីបានលើកទទ្ទឹករណ៍ថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគាំទ្រការអះអាងរបស់គាត់ដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ មានកំហុសឆ្គងឡើយ¹⁴²²។ សហមេធាវីបានចោទប្រកាន់ថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមានកំហុសឆ្គង ដែលអះអាងថា តួនាទីរបស់ អោ អាន នៅក្នុងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍គឺ “ត្រូវបានកំណត់នឹងចំ” រួមទាំងការបំភ្លើសទៅលើភស្តុតាង¹⁴²³។ សហមេធាវីអះអាងថា ផ្ទុយពីការលើកឡើងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ បានពិចារណាអំពីតួនាទីរបស់ អោ អាន នៅក្នុងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ក្នុងចំណោម “កត្តាជាច្រើន” ដើម្បីសម្រេចអំពីយុត្តាធិការបុគ្គល¹⁴²⁴។ សហមេធាវីបានច្រានចោល ទទ្ទឹករណ៍របស់

¹⁴¹⁸ ការឆ្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/5) កថាខណ្ឌ ៤០-៤២។
¹⁴¹⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៩៥-៩៩។
¹⁴²⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៩៩។
¹⁴²¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ៩៥-៩៨។
¹⁴²² ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ៤៩។
¹⁴²³ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ៤៩-៥៤។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626119 ទំព័រ ៦៥:១៣-៦៥:២០។
¹⁴²⁴ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ៥៥-៥៦។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626119-01626120 ទំព័រ ៦៥:២២-៦៦:១៤។



សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិដែលថា អ.វ.ត.ក មានកាតព្វកិច្ចតាមអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ដើម្បីចោទប្រកាន់ អា អាន បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ ដោយសារតែការលើកឡើងថា “កាតព្វកិច្ចនេះមានវិសាល ភាព និងអាណត្តិលើសពីការកំណត់យុត្តាធិការ” របស់ អ.វ.ត.ក¹⁴²⁵។

៦៧៦. នៅក្នុងការឆ្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ មានកំហុសផ្តងដោយមិនបានវាយតម្លៃយុត្តាធិការបុគ្គលទៅលើ អា អាន និងមិនបានផ្តល់សំអាងហេតុ សម្រាប់ការសម្រេចរបស់ខ្លួន¹⁴²⁶។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានលើកទង្វើករណីថា កំហុសផ្តងបែប នេះបណ្តាលឱ្យមានការខកខានមិនបានវាយតម្លៃអត្ថិភាព និងស្ថានទម្ងន់នៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងការ ទទួលខុសត្រូវរបស់ អា អាន ដែលជះឥទ្ធិពលទៅដល់ការសម្រេចលើយុត្តាធិការបុគ្គល¹⁴²⁷។ សហព្រះ រាជអាជ្ញាអន្តរជាតិរក្សាជំហរថា ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់សហមេធាវី រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការ សហប្រជាជាតិ មានចេតនាចោទប្រកាន់ ជនទាំងឡាយដែល “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ចំពោះអំពើ ប្រល័យពូជសាសន៍ រួមទាំង អា អាន ផងដែរ¹⁴²⁸។

គ. សារណាពាក់ព័ន្ធនឹងដីកាដោះស្រាយដែលផ្ទុយគ្នា

៦៧៧. ចំពោះអត្ថិភាពនៃដីកាដោះស្រាយដែលផ្ទុយគ្នា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ “យល់ឃើញច្បាស់ ថា” ការសម្រេចនៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) អំពីយុត្តាធិការបុគ្គល “ត្រូវកែប្រែ” ហើយបញ្ជូនសំណុំរឿងប្រឆាំង អា អាន “ទៅជំនុំជម្រះ ដោយផ្អែកលើដីកាសម្រេចបញ្ជូន រឿងទៅជំនុំជម្រះ”¹⁴²⁹។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងថា ក្នុងករណីដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះ មិនអាចស្វែងរកសម្លេងគាំទ្រភាគច្រើនលើសលប់លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយពីរបានទេ នោះ វិធានផ្ទៃក្នុងដែលគាំទ្រដោយយុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក និងគោលនយោបាយរបស់ ក្របខណ្ឌគតិ យុត្តិរបស់តុលាការ “កំណត់ថាសំណុំរឿងបន្តទៅជំនុំជម្រះ” ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃ ដីកាដោះស្រាយ

¹⁴²⁵ ចម្លើយតបរបស់ អា អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ៥៧-៦១។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626120-01626121 ទំព័រ ៦៦:១៥-៦៧:៩។

¹⁴²⁶ ការឆ្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/5) កថាខណ្ឌ ៤៣។

¹⁴²⁷ ការឆ្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/5) កថាខណ្ឌ ៤៤, ៤៦។

¹⁴²⁸ ការឆ្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/5) កថាខណ្ឌ ៤៥។

¹⁴²⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ១០០។



(ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)¹⁴³⁰។ ដោយសារតែពាក្យពេចន៍នៃ ក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក (រួមទាំង “ការស៊ើបសួរឬការចោទប្រកាន់ ត្រូវដំណើរការទៅមុខ”) បើទោះបីជាមិនមានសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់ នៅក្នុងអង្គបុរេជំនុំជម្រះក្តី តែសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងថា “អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងត្រូវទទួលសំណុំរឿង និងបន្តទៅជំនុំជម្រះ”¹⁴³¹។

៦៧៨. នៅក្នុងការឆ្លើយតប សហមេធាវី “ជំទាស់ដាច់ខាត” ចំពោះការអះអាងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិដែលថា ប្រសិនបើដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ មិនអាចសម្រេច ដោយសារមិនអាចរកសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់បាននោះ ច្បាប់និងនីតិវិធី អ.វ.ត.ក កំណត់ថា សំណុំរឿងបន្តទៅជំនុំជម្រះដោយផ្អែកលើដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ¹⁴³²។ សហមេធាវីអះអាងថា វិធាន ៧៧(១៣)(ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង “មានបំណងកំណត់ស្ថានភាព ដែលដីកាសម្រេចបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះតែមួយចេញដោយ” សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរ ហើយពុំបានចែងបញ្ជាក់បំភ្លឺអំពីស្ថានភាពនេះទេ¹⁴³³។ បន្ថែមលើនេះ គោលជំហររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ គឺផ្ទុយជាមួយច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងយុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក គោលការណ៍ វិមតិសង្ស័យនឹងបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ និងសច្ចៈធារណ៍និរទោស¹⁴³⁴ ហើយដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវបានចោលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ហើយតម្កល់ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់)¹⁴³⁵។

៦៧៩. នៅក្នុងការឆ្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ រក្សាជំហថា ដោយផ្ទុយពីការអះអាងរបស់សហមេធាវី ប្រសិនបើអង្គបុរេជំនុំជម្រះ មិនអាចធ្វើការសម្រេចដោយសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់ ទៅលើដីកាដោះស្រាយដែលផ្ទុយគ្នាទេនោះ សំណុំរឿងចាំបាច់ត្រូវតែបន្តទៅជំនុំជម្រះ ដែលជាការអនុលោមទៅតាមក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក គឺ វិមតិសង្ស័យនឹងបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ និងសិទ្ធិជា

¹⁴³⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ១០០-១០៨។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626116-01626117 ទំព័រ ៦២:២៣-៦៣:១២។

¹⁴³¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/1) កថាខណ្ឌ ១០៨។

¹⁴³² ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ៦៣។

¹⁴³³ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ៦៤។

¹⁴³⁴ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ៦៣-៦៧។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (CS) ឯកសារ D359/9.1 និង D360/18.1 ERN 01626121 ទំព័រ ៦៧:១០-៦៧:២០។

¹⁴³⁵ ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន (ឯកសារ D359/3/4) កថាខណ្ឌ ៦៨ដល់ ៦៩។



សារវន្តរបស់ អោ អាន¹⁴³⁶។

២. ការពិភាក្សា

៦៨០. សហព្រះរាជអាជ្ញាអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះដីកាទាំងអស់ដែលចេញដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត¹⁴³⁷។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមរំលឹកថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានរំលោភបំពានទៅលើក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក ដោយចេញដីកាដំណោះស្រាយពីរដែលផ្ទុយគ្នា¹⁴³⁸។ នៅក្នុងបទប្បញ្ញត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក មានតែជម្រើសពីរប៉ុណ្ណោះ ដែលអាចជ្រើសរើសបានដោយត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ សម្រាប់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធការខ្វែងយោបល់របស់ពួកគាត់៖ (១) ឈានទៅដល់ការឯកភាពគ្នា លើដីកាដំណោះស្រាយតែមួយ ឬ (២) បញ្ជូនការខ្វែងយោបល់ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ¹⁴³⁹។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនបានអនុវត្តដោយត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ នូវនីតិវិធីដែលចាំបាច់ សម្រាប់ដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់របស់ខ្លួនឡើយ ហើយបែរជាឯកភាពគ្នា ចេញដីកាដំណោះស្រាយដែលផ្ទុយគ្នា ដោយរំលោភបំពានទៅលើច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ទៅវិញ¹⁴⁴⁰។

៦៨១. ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមបញ្ជាក់ឡើងវិញថា ទោះបីជាមានការឯកភាពគ្នាដោយខុសគ្នា របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ក្នុងការចេញដីកាដំណោះស្រាយពីរក្តី តែដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) អនុលោមតាមច្បាប់ជាធរមាននៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក¹⁴⁴¹។ ផ្ទុយទៅវិញ ការចេញដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) ត្រូវបានរកឃើញថា ជាចេតនាមួយក្នុងការគេចវេ

¹⁴³⁶ ការឆ្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D359/3/5) កថាខណ្ឌ ៤៧-៥១។
¹⁴³⁷ វិធាន ៧៤(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។
¹⁴³⁸ ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D360)។ ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) (ឯកសារ D359)។
¹⁴³⁹ សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ ១០៣ ដល់ ១២៤។
¹⁴⁴⁰ សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ ៨៨ ដល់ ១២៤។
¹⁴⁴¹ សូមមើល កថាខណ្ឌ ៣០២ ដល់ ៣២៧ មតិយោបល់ចៅក្រមអន្តរជាតិ មូលដ្ឋាន១ ។ មាត្រា ៥(៤) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក (“សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវសហការគ្នា ដើម្បីឈានទៅដល់ការឯកភាពគ្នាមួយ ក្នុងការស៊ើបអង្កេត។ នៅក្នុងករណីដែលចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនអាចឯកភាពគ្នាថា ត្រូវបន្តការស៊ើបអង្កេតណាមួយ ការស៊ើបអង្កេតនោះ ត្រូវដំណើរការទៅមុខទៀត លើកលែងតែចៅក្រមទាំងនេះ ឬចៅក្រមណាម្នាក់ក្នុងចំណោមចៅក្រមទាំងនេះ ធ្វើការស្នើសុំនៅក្នុងរយៈពេលសាមសិបថ្ងៃ ឱ្យដោះស្រាយការខ្វែងគំនិតគ្នានេះតាមមាត្រា ៧”) (ដោយគូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។ សូមមើលផងដែរ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៣ថ្មី កថាខណ្ឌ ៣។

សពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវដែលសំខាន់ និងចាំបាច់ក្នុងការបញ្ជូនករណីខ្លះយោបល់គ្នានៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដែលធ្វើឱ្យការចេញដីកាមួយនេះ ហួសដែនសមត្ថកិច្ច និងមោឃភាព¹⁴⁴²។

៦៨២. ចៅក្រមអន្តរជាតិប្រកាសថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ លែងជាការចាំបាច់ហើយ ដោយសារតែដីកាសម្រេចដែលត្រូវបានប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ពោលគឺដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) គឺ ហួសដែនសមត្ថកិច្ច និងមោឃភាព¹⁴⁴³។ ផលវិបាកនៃការសម្រេចនេះ ពាក់ព័ន្ធជាមួយវិធាន ៧៧(១៣)(ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ត្រូវទទួលយកដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) និងត្រូវយកមកពិភាក្សានៅក្នុងផ្នែកសេចក្តីសន្និដ្ឋាននៃសាលដីកានេះ¹⁴⁴⁴។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ការសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

៦៨៣. សម្រាប់សំណុំរឿងហេតុដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានចោលទាំងស្រុងចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកា

¹⁴⁴² សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ ៣១៥ ដល់ ៣២៨ និង ខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៦៨៣។
¹⁴⁴³ សូមមើល ខាងលើ មូលដ្ឋានទី១ ។ សូមមើល ជាឧទាហរណ៍ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ស្ថានភាពនៅសាធារណរដ្ឋអាហ្វ្រិកកណ្តាល ក្នុងរឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Jean-Pierre Bemba Gombo អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ICC-01/05-01/08 A2 A3 សាលដីកាលើបណ្តឹងសាទុក្ខ របស់រដ្ឋអាជ្ញានិងលោក Jean-Pierre Bemba Gombo ប្រឆាំងសេចក្តីសម្រេចរបស់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង III ថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ ដែលមានចំណងជើងថា “ដីកាសម្រេចលើការផ្តន្ទាទោស អនុលោមតាមមាត្រា ៧៦ នៃលក្ខន្តិកៈ” ថ្ងៃទី ៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ ៨ (សម្រេចថា ដោយសារតែអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល បានច្រានចោលដីកាសម្រេចផ្តន្ទាទោស និងលើកលែងចោទប្រកាន់ចំពោះជនជាប់ចោទ បណ្តឹងសាទុក្ខដែលបានប្តឹងប្រឆាំង ដីកាសម្រេចផ្តន្ទាទោសលែងមានភាពចាំបាច់ ហើយត្រូវច្រានដោល)។ សំណុំរឿង ០០២ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ៧០) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ លោក អៀង សារី ប្រឆាំងទៅនឹងការបដិសេធតាមការសន្មតរបស់ ស.ច.ស លើសំណើទាំងពីររបស់គាត់ ឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ទទួលយកសំណើសុំធ្វើមោឃភាព ថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D381/1/2 កថាខណ្ឌ ២ (“អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះមិនអាចទទួលយកបាន ដោយសារកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ មិនមានសុពលភាព ដោយសារតែដីកាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត”) ។ សូមមើលផងដែរ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/០១ (ឯកសារF36) កថាខណ្ឌ ៩៩៩, ១០៤០, ១០៧០។ តុលាការ ICTY រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Halilović, IT-01-48-Aសាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧កថាខណ្ឌ 40។

¹⁴⁴⁴ សូមមើល ខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៦៨៥ ដល់ ៦៨៧។



សម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ហួសដែនសមត្ថកិច្ច និងគ្មានសុពលភាព ដោយមិនមានអានុភាពគតិយុត្តិ ដូច្នោះហើយ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលែងជាការចាំបាច់ទៀតហើយ។

៦៨៤. លើសពីនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចច្រានចោលមូលដ្ឋាន ១ ដល់មូលដ្ឋាន ៩ មូលដ្ឋាន ១១, ១២(១), ១៣, ១៥(១), ១៦(២) និង ១៦(៣) នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីការពារក្តី អោ អាន ហើយសម្រេចថា បទល្មើស ១ នៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ត្រូវកែសម្រួល ដើម្បីសម្រេចថា អោ អាន ត្រូវបានចោទប្រកាន់ និងបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ប្រឆាំងជនជាតិចាមនៅខេត្តកំពង់ចាមក្នុងភូមិភាគកណ្តាល។

វិធាន ៧៧(១៣)(ខ)

៦៨៥. អនុលោមតាមវិធាន ៧៧(១៣)(ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ក្នុងករណីដែលមិនអាចមានសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់បាន សេចក្តីសម្រេចដែលមិនមានសម្លេងគាំទ្ររបស់អង្គជំនុំជម្រះ ពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ គឺថា “អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទទួលបណ្តឹង ដោយដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត”¹⁴⁴⁵។ ដូចដែលចៅក្រមអន្តរជាតិបានសម្រេចថា ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ហួសដែនសមត្ថកិច្ច គ្មានសុពលភាព និងមិនមានអានុភាពគតិយុត្តិ ហើយដោយសារតែមិនទទួលបានសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់តាមការកំណត់ សេចក្តីសម្រេចដែលមិនមានសម្លេងគាំទ្រ គឺថា ត្រូវបញ្ជូនដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដើម្បីឱ្យអង្គជំនុំជម្រះទទួលយកដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ។

៦៨៦. ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមបញ្ជាក់ឡើងវិញថា គោលការណ៍ *វិមតិសង្ស័យនឹងបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ* ជាសំខាន់គឺជាវិធាននៃការបង្ហាញភស្តុតាង មិនមែនជាវិធាននៃការបកស្រាយគតិយុត្តិឡើយ¹⁴⁴⁶

¹⁴⁴⁵ សូមមើលផងដែរ វិធាន ៧៩(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង (“អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទទួលបណ្តឹង ដោយដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬ តាមសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ”)។

¹⁴⁴⁶ សូមមើលមូលដ្ឋាន១ ខាងលើ។ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ មាស មុត ជំទាស់ដីកាសម្រេចរបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ លើសំណើរបស់ មាស មុត សុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺទាក់ទងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងចំណងទាក់ទងជាមួយនឹងជម្លោះប្រដាប់អាវុធ (ឯកសារ D87/2/1.7/1/1/7) កថាខណ្ឌ ៦៥។



។ ទីពីរ បើទោះបីជា គោលការណ៍ *វិមតិសង្ស័យនឹងបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ* អនុវត្តនៅក្នុងការ បកស្រាយច្បាប់ក្តី ក៏មិនមានវិមតិសង្ស័យដើម្បីដោះស្រាយនៅទីនេះឡើយ ព្រោះដីកាដោះស្រាយ (ដីកា សម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់) របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ហួសដែនសមត្ថកិច្ច គ្មានសុពលភាព និងមិនមានអានុភាពគតិយុត្តិ¹⁴⁴⁷។ លើសពីនេះទៀត វិធាន ៧៧(១៣)(ក) ពាក់ព័ន្ធនឹងករណីដែលបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំង “ដីកាផ្សេងក្រៅពីដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ” ត្រូវមានអនុភាពនោះ បទប្បញ្ញត្តិនេះមិន អាចអនុវត្តបានឡើយ ដោយសារតែមិនមានដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ដែលមានសុពលភាពឡើ យ។ មានតែដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ដែលមានអានុភាព ហើយអង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូង បានទទួលផ្អែកលើដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដែលមានសុពលភាព អនុលោមតាមវិធាន ៧៧(១៣)(ខ) ដែលត្រូវអនុវត្តយ៉ាងច្បាស់លាស់ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជ ម្រះ។ មិនមានចន្លោះប្រហោងណាដែលអនុញ្ញាតឱ្យមានដំណោះស្រាយជាប្រយោជន៍ដល់ អា អាន ទេ¹⁴⁴⁸។ ជាលទ្ធផល គោលការណ៍ *វិមតិសង្ស័យនឹងបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ* មិនមានការអនុ វត្តឡើយក្នុងករណីនេះ។

៦៨៧. ដោយផ្អែកទៅលើពាក្យពេចន៍ច្បាស់លាស់នៃវិធាន ៧៧(១៣)(ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ការដែលអង្គបុរេ ជំនុំជម្រះមិនអាចឈានទៅដល់សេចក្តីសម្រេច ដោយសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់ ដោយចៅក្រមយ៉ាងតិច បួនរូបនោះ មិនបានរារាំងដល់ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ រួមជាមួយសំណុំរឿង មិនឱ្យបញ្ជូនទៅអង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូង ដើម្បីឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអាចចាប់ផ្តើមកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះប្រឆាំង នឹង អា អាន។ ស្របជាមួយបទប្បញ្ញត្តិនេះ ក្រឡាបញ្ជីនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះនិងបញ្ជូនដីកាសម្រេចនេះ រួម ជាមួយដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ និង សំណុំរឿងដែលនៅសេសសល់ ទៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។

វិធានការសន្និសុខ

៦៨៨. នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិយល់ ថា មិនមានភាពចាំបាច់សម្រាប់ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នឡើយ តាមអត្ថន័យនៃវិធាន ៦៣(៣)(ខ) នៃវិធាន

¹⁴⁴⁷ សូមមើលមូលដ្ឋាន១ ខាងលើ។

¹⁴⁴⁸ ផ្ទុយពី សេចក្តីពិចារណារបស់ចៅក្រមជាតិ កថាខណ្ឌ ១៩៩-២០១, ២០៤-២០៦។



ផ្ទៃក្នុង¹⁴⁴⁹។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិយល់ថា សំអាងហេតុមួយទៀតគឺ “ភាពមិនប្រាកដប្រជា
នៃនីតិវិធី ដែលបណ្តាលមកពីមានដីកាដោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នា”¹⁴⁵⁰។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនបាន
ប្រមើលមើលអំពីវិធានការសន្តិសុខណាមួយដែលអាចមានឡើយ។

៦៨៩. អា អាន ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរបំផុត គឺ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្ម
ប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងអំពើមនុស្សឃោត។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានកត់សម្គាល់ថា អំពើ
ដែលត្រូវបានឆ្លើយដាក់ ទាក់ទងដោយផ្ទាល់ ឬដោយប្រយោល ជាមួយនឹងការសម្លាប់មនុស្សរាប់ម៉ឺន
នាក់¹⁴⁵¹។ គាត់ត្រូវប្រឈមមុខនឹងការផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារយូរចំពោះបទចោទទាំងអស់នេះ។

៦៩០. ដោយផ្អែកលើចំណុចទាំងអស់នេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា សំអាងហេតុរបស់សហចៅក្រម
ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទទួលបានការប៉ះពាល់ដោយសារកំហុសធ្ងន់ធ្ងរចំនួនពីរ។

៦៩១. នៅក្នុងការពិចារណាថាមិនមានភាពចាំបាច់ឱ្យមានវិធានការសន្តិសុខ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត
អន្តរជាតិបានប្រព្រឹត្តកំហុសទីមួយ។ តាមពិតទៅ ជាការប្រសើរដែលគួរជៀសវាងពីការដាក់សម្ពាធណា
មួយទៅលើសាក្សី ជាពិសេស អ្នកដែលទទួលបានប្រយោជន៍ពីលិខិតធានារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត
។ ការនាំយក អា អាន មកជំនុំជម្រះ ក៏ជាការចាំបាច់ផងដែរ។ ជាចុងក្រោយដោយផ្អែកលើទស្សនៈនៃ
ការប៉ះពាល់ដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ទាំងកម្រិតជាតិ និងអន្តរជាតិ ដែលបណ្តាលមកពីអំពើដែលបង្ក
គ្រោះថ្នាក់ខ្លាំងដល់មនុស្សជាតិ ហើយអំពើនោះមិនអាចមានអាជ្ញាយុកាលនោះ ទើបវិធានការឃុំខ្លួនបណ្តោះ
អាសន្ន ឬវិធានការសន្តិសុខផ្សេងទៀត ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិអាចប្រើប្រាស់ គឺជាការសំ
ខាន់។

៦៩២. អង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេចជាឯកច្ឆន្ទថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានរំលោភបំពានទៅលើច្បាប់ជា
ធរមាន ដោយចេញដីកាដោះស្រាយពីរដែលផ្ទុយគ្នា¹⁴⁵²។ ការអះអាងថា ដោយផ្អែកលើភាពមិនប្រាកដ
ប្រជានៃនីតិវិធី ដែលបណ្តាលមកពីការរំលោភបំពាន ដោយចេតនារួមគ្នារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត
ទៅលើច្បាប់ជាធរមាន មានន័យជាការប្រព្រឹត្តកំហុសផ្នែកអង្គច្បាប់បន្ថែមទៀត ជាពិសេសនៅពេលដែល

¹⁴⁴⁹ ដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៨៥៣។
¹⁴⁵⁰ ដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៨៥៤។
¹⁴⁵¹ ដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ៧០៩, ៧១១។
¹⁴⁵² សូមមើលខាងលើ កថាខណ្ឌ ១០១ ដល់ ១២៤។



សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនបានពិចារណាអំពីវិធានការសន្តិសុខដទៃទៀត ដែលគាត់អាចប្រើប្រាស់បាន។ កង្វះខាតនេះវិវត្តតែបង្ហាញកាន់តែច្បាស់អំពីចេតនារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ក្នុងការគេចវេសពីវិធានការនានា ដែលអាចផ្តល់អត្ថន័យ និងប្រសិទ្ធភាពកាន់តែខ្លាំង សម្រាប់ដីកាសម្រេចរបស់គាត់។

៦៩៣. អនុលោមតាមវិធាន ៤៤ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និងអង្គហេតុដែលមានក្នុងកំណត់ត្រា ចៅក្រមអន្តរជាតិ យល់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសឆ្គងដែលមិនបានពិចារណាឱ្យបានត្រឹមត្រូវទៅលើការចេញដីកាបង្គាប់ឱ្យចាប់ខ្លួន។

ផ្នែកសម្រេចសេចក្តី

៦៩៤. ដោយសារតែមិនមានសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់របស់អង្គជំនុំជម្រះ និងដោយសារតែស្ថានភាពពិសេសនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយដែលផ្ទុយគ្នា ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា ជាការចាំបាច់ដែលត្រូវបញ្ជាក់ពីនីតិវិធីជាបន្ទាប់ ក្រោយសេចក្តីពិចារណាទាំងនេះ ដើម្បីធានានូវសច្ចភាពគតិយុត្តិធម៌ភាពនីតិវិធី និងផលប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌។

ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា៖

ដោយយល់ថា ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) មិនត្រូវបានច្រានចោល និងមានសុពលភាពនោះ។

- យល់ព្រម បញ្ជូន អា អាន ទៅជំនុំជម្រះ ដូចមានកំណត់ក្នុងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) តាមការកែសម្រួលនៅទីនេះ។
- យល់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងត្រូវទទួលវិនិច្ឆ័យ ផ្អែកលើដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) តាមវិធាន ៧៧(១៣)(ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី១៩ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៩

ចៅក្រម Olivier BEAUVALLET

ចៅក្រម Kang Jin BAIK

